Mahamakut Graduate School Journal

วารสาร บัณฑิตศาส์น

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

เล่มที่ 21 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม 2566
Vol. 21 no. 2 July-December 2023

ISSN: 1685-4063 (print)
ISSN: 2697-4843 (online)

วารสารบัณฑิตศาส์น มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Mahamakut Graduate School Journal

ISSN: 1685-4063 (Print)
ISSN: 2697-4843 (Online)

ปีที่ 21 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2566 Vol. 21 No. 2 July – December 2023

กำหนดออกวารสาร: ทุก 6 เดือน (ปีละ 2 ฉบับ) จำนวนพิมพ์: On Demand

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเป็นแหล่งเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการและงานวิจัยของคณาจารย์ นักวิจัย นักวิชาการ นิสิต นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไป ในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ตลอดจนแขนงวิชาที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ พระพุทธศาสนา ปรัชญา รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิติศาสตร์ การจัดการ การจัดการเชิงพุทธ จิตวิทยา บริหารธุรกิจ การบริหารการศึกษา การพัฒนาสังคม เป็นต้น

2. เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ทางวิชาการให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศชาติ พระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัย และสังคม

3. เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางวิชาการให้เป็นไปตามพันธกิจของบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัย

รูปแบบการดำเนินการกลั่นกรองบทความ

กองบรรณาธิการได้ให้ความสำคัญกระบวนการจัดทำวารสาร ตั้งแต่การคัดเลือกบทความ และจัดส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณากลั่นกรองบทความ บทความละ 3 ท่าน ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานทางวิชาการ และในการประเมินใช้รูปแบบผู้ประเมินไม่ทราบชื่อผู้แต่งและผู้แต่งไม่ทราบชื่อผู้ประเมิน

เจ้าของวารสาร

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ถนนศาลายา-นครชัยศรี ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170

ที่ปรึกษา

อธิการบดี, รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ, คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

กองบรรณาธิการบริหาร

รศ.ดร.สุวิญ รักสัตย์	บรรณาธิการบริหาร
พระครูวินัยธร บุญศรี ญาณวุฑฺโฒ, ผศ.ดร.	กองบรรณาธิการ
พระมหาวิโรจน์ คุตฺตวีโร, ผศ.ดร.	กองบรรณาธิการ
ดร.สันติราษฎร์ พวงมลิ	กองบรรณาธิการ
ดร.กฤตสุชิน พลเสน	กองบรรณาธิการ
ดร.กฤตพิศิษฏ์ ปูรณภัทรธนากุล	กองบรรณาธิการ
ดร.สุระ พิริยะสงวนพงศ์	กองบรรณาธิการ
ดร.เชษฐ์นิติภัทร พรหมชิน	กองบรรณาธิการ
ดร.เชน เพชรรัตน์	กองบรรณาธิการและเลขานุการ
ดร.ชมพูนุช ช้างเจริญ	กองบรรณาธิการและผู้ช่วยเลขานุการ

กองบรรณาธิการภายในมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พระเมธาวินัยรส, รศ.ดร.	สาขาพุทธศาสน์ศึกษา
พระศรีวินยาภรณ์, ดร.	สาขาพุทธศาสน์ศึกษา
พระครูวินัยธร บุญศรี ญาณวุฑฺโฒ, ผศ.ดร.	สาขาพุทธศาสน์ศึกษา
ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.สุมานพ ศิวารัตน์	สาขาพุทธศาสน์ศึกษา
รองศาสตราจารย์ ดร.จำนง คันธิก	สาขาพุทธศาสน์ศึกษา
รองศาสตราจารย์ ดร.มานพ นักการเรียน	สาขาพุทธศาสน์ศึกษา
พระสุทธิสารเมธี, ผศ.ดร.	สาขาพุทธศาสนาและปรัชญา
พระมหาบุญไทย ปุญญมโน, ดร.	สาขาพุทธศาสนาและปรัชญา
พระมหามฆวินทร์ ปุริสุตตโม, ผศ.ดร.	สาขาพุทธศาสนาและปรัชญา
รองศาสตราจารย์ ดร.บุญร่วม คำเมืองแสน	สาขาพุทธศาสนาและปรัชญา
รองศาสตราจารย์ พิเศษ ดร.สุกิจ ชัยมุสิก	สาขาการปกครอง

ดร.สมภพ ระงับทุกข์	สาขาการปกครอง
รองศาสตราจารย์ ดร.กันตภณ หนูทองแก้ว	สาขาสังคมวิทยา
รองศาสตราจารย์ ดร.เดชชาติ ตรีทรัพย์	สาขาสังคมวิทยา
พระปริยัติสารเวที, ผศ.ดร.	สาขาการบริหารการศึกษา
พระมหาธำรงค์ ฐิตปุญฺโญ, ดร.	สาขาการบริหารการศึกษา
รองศาสตราจารย์ ดร.สุวิทย์ ภาณุจารี	สาขาการบริหารการศึกษา
รองศาสตราจารย์ ดร.วิโรจน์ สารัตนะ	สาขาการบริหารการศึกษา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สถาพร ขันโต	สาขาการบริหารการศึกษา

กองบรรณาธิการภายนอก

พระสุรีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ศาสตราจารย์ กีรติ บุญเจือ	ราชบัณฑิต (สาขาปรัชญา)
ศาสตราจารย์ ดร.สิทธิ์ บุตรอินทร์	ราชบัณฑิต (สาขาปรัชญา)
ศาสตราจารย์ ดร.เตือน ค่าติ	ราชบัณฑิต (สาขาปรัชญา)
ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดอกไธสง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ศาสตราจารย์ ดร.จำนงค์ อภิวัฒนสิทธิ์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ศาสตราจารย์ พิเศษ ร.ท.ดร.บรรจบ บรรณรุจิ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ศาสตราจารย์ ดร.วัชระ งามจิตรเจริญ (ข้าราชการเกษียณ)	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.ผจญ คำชูสังข์ (ข้าราชการเกษียณ)	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.วิทยา ศักยาภินันท์ (ข้าราชการเกษียณ)	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.โกนิฏฐ์ ศรีทอง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.ประพันธ์ ศุภษร	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.ประเวศ อินทองปาน	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.อาพล บุตตาสาร	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภกาญจน์ วิชานาติ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรัตม์ แสงแก้ว	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์ วัฒนะ	มหาวิทยาลัยมหิดล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาติเมธี หงษา	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อดุลย์ ทนาราช	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุทัย สติมั่น	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษกร วัฒนบุตร	มหาวิทยาลัยนอร์ทอีสเทิร์น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธานี สุวรรณประทีป มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ดร.อำนาจ บัวศิริ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ดร.สุรเจต ไชยพันธ์พงษ์ สถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิค (สาขาบริหารการศึกษา)
ดร.สุธี แก้วเขียว มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร (สาขาการพัฒนาชุมชน)
ดร.สุชาติ ค้าทางชล นักวิชาการอิสระ (การไฟฟ้าฝ่ายผลิต)

ติดต่อสำนักงานกองบรรณาธิการวารสาร

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย อาคารสมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส (อาคาร B 7.1) ถนนศาลายา - นครชัยศรี ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170 โทร.0-244-6000 ต่อ 1056, 1058, 1062

เว็บไซต์วารสาร : www.gs.mbu.ac.th, https://so04.tci-thajp.org/index.php/mgsj/index.

บทความวิชาการและบทความวิจัยในวารสารฉบับนี้ ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนเท่านั้น ขอสงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความประจำฉบับ

วารสารบัณฑิตศาส์น มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ปีที่ 21 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2566

พระสุทธิสารเมธี, ผศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
รองศาสตราจาร์ ดร.สุวิญ รักสัตย์	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.บุญร่วม คำเมืองแสน	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ดร.กฤตสุชิน พลเสน	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ดร.เชน เพชรรัตน์	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ดร.กฤตพิศิษฏ์ ปูรณภัทรธนากุล	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ดร.ชมพูนุช ช้างเจริญ	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ดร.สุระ พิริยะสงวนพงศ์	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ดร.เชษฐ์นิติภัทร พรหมชิน	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.อำพล บุดดาสาร	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภกาญจน์ วิชานาติ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์ วัฒนะ	มหาวิทยาลัยมหิดล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษกร วัฒนบุตร	มหาวิทยาลัยนอร์ทอีสเทิร์น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาติเมธี หงษา	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธานี สุวรรณประทีป	มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรัตน์ แสงแก้ว	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ดร.เพ็ญศรี บางบอน	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

บทบรรณาธิการ

วารสารบัณฑิตศาส์น มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย นับเป็นส่วนกลไกส่วนหนึ่งของการจัดการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานการจัดการศึกษา ที่กำหนดให้คณาจารย์ตีพิมพ์ผลงานวิชาการในวารสารที่อยู่ในฐานที่ได้รับการยอมรับ และนักศึกษาต้องตีพิมพ์ผลงานของตนในวารสารหรือนำเสนอวิทยานิพนธ์หรือดุษฎีนิพนธ์ ซึ่งถือเป็นเงื่อนไขของการจบการศึกษา การจัดทำวารสารจึงมีความสำคัญอย่างมาก วัตถุประสงค์หลักเพื่อเป็นแหล่งเผยแพร่ส่งเสริมและสนับสนุนให้คณาจารย์ นักวิจัย นักวิชาการ และนิสิตนักศึกษาตลอดจนผู้สนใจทั่วไปได้มีโอกาสนำผลงานวิชาการและงานวิจัยในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

วารสารฉบับนี้ เป็นปีที่ 21 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2566 กองบรรณาธิการได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับคุณภาพและมาตรฐานทางวิชาการ เพื่อให้เป็นที่ยอมรับมากขึ้น ซึ่งเป็นที่น่ายินดีที่วารสารฉบับนี้ได้การรับรองการประเมินจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai-Journal CitationIndex Centre) โดยอยู่ในวารสารกลุ่มที่ 2 (Tier 2) และได้นำเสนอในระบบการบริหารงานวารสารออนไลน์ ผ่านระบบ Thaijo ที่มีประสิทธิภาพอยู่ในขณะนี้

สำหรับบทความของคณาจารย์และนักศึกษาทั้งภายในและภายนอกที่อยู่ในวารสารฉบับนี้ได้สัดส่วนตามมาตรฐานโดยได้รับการกลั่นกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับบทความ ดังปรากฏในหน้าสารบัญ บทความต่าง ๆ ครอบคลุมกลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ทุกบทความมีองค์ความรู้ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อหน่วยงาน องค์กร และบุคคลผู้สนใจในการค้นคว้า สามารถนำไปประยุกต์ใช้หรือนำไปอ้างอิงตามหลักวิชาการต่อไป การจะพัฒนาสังคมจะต้องอาศัยองค์ความรู้ทางวิชาการเป็นฐานจึงจะทำเป็นการพัฒนาสังคมนั้นยั่งยืน

กองบรรณาธิการขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิภายในและภายนอกที่เสียสละเวลาช่วยกลั่นกรอง และตรวจสอบความถูกต้องตามหลักวิชาการ และขอขอบคุณคณาจารย์และนักวิชาการที่สนใจส่งบทความมาอย่างต่อเนื่อง ทำให้กองบรรณาธิการได้รับโอกาสคัดสรรบทความเพื่อตีพิมพ์ในหลากหลายสาขาวิชา

เจ้าของบทความทุกท่านที่ให้ความสนใจและไว้วางใจวารสารบัณฑิตศาส์นฯ เป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ผลงาน ขอขอบคุณกองบรรณาธิการทุกท่านที่ให้ความร่วมมือช่วยเหลือในรายละเอียดต่าง ๆ จนทำให้วารสารฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงตามกำหนดเวลา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าทุก ๆ บทความจะเป็นประโยชน์ต่อแวดวงวิชาการและผู้สนใจทั่วไป ทีมผู้จัดจะยังคงมุ่งมั่นพัฒนาคุณภาพของวารสารให้ก้าวหน้ายิ่งๆ ไป เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของวารสารฯ ต่อไป

รศ.ดร.สุวิญ รักสัตย์

บรรณาธิการ

สารบัญ

บทความ **หน้า**

การพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษายุคดิจิทัลของโรงเรียน
ในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชลบุรี
Developing Internal Quality Assurance Procedures in the Digital Era
of Schools under Chonburi Provincial Education Office
กรุณา ภิรมย์ธรรม, ดร.เกษม แสงนนท์, ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย **1**

การบริหารงานวิชาการเชิงบูรณาการหลักสัปปุริสธรรมที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
ของผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2
The Academic Administration Integrated with the Principle
of Sappurisadhamma Thai Effected the Student's Academic
Achievement under Nakhon Pathom Primary Educational Service Area Office 2
ภัทรภร พึ่งทรัพย์, พระมหาไกรวรรณ์ ชินทตฺติโย, ดร. **16**

การบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักอิทธิบาทธรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อมาตรฐาน
สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนนทบุรี
The Administration of Child Development Center According
to the Iddhipada of Administrators that Affect the National
Standards for Early Childhood Care under the Local
Government Organization Nonthaburi Province
ชนะชัย วงค์ชนินท์, พระมหาธำรงค์ ฐิตปุญฺโญ (สมาธิ), ดร., ดร.สุวิทย์ ภาณุจารี **32**

หลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคล
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร
The Brahmaviharadhamma of School Administrators
Affecting Personnel Administration under Bangkok Primary Educational
Service Area Office
เสาวนีย์ เปรมดิลกรัตน์, พระมหาธำรงค์ ฐิตปุญฺโญ (สมาธิ), ดร., ดร.สุวิทย์ ภาณุจารี **51**

บทความ **หน้า**

กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลของโรงเรียน
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
Sub-district Quality Management Strategies for Schools
Under the Office of the Basic Education Commission
รักษญาณ์ เผ่าผาง, ดร.ขัตติยา ด้วงสำราญ **69**

อนาคตภาพการบริหารงานวิชาการของมหาวิทยาลัยสงฆ์ในทศวรรษหน้า
Future Academic Administration of Buddhist University
กรุณา มธุลาภรังสรรค์ **87**

ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1
Leadership of School Administrators and Budget Management Efficiency
in Educational Institutions under the Bangkok Secondary
Education Service Area Office 1
ทิวาพร พระสุพรรณ, พระมหาธำรงค์ ฐิตปุญฺโญ (สมาธิ), ดร. **102**

Functions of Construction of Laws and Regulations for
Art Education in Chinese Schools
Tingting Tao, Fuangfa Amponstira **120**

RESEARCH ON THE REFORM MANAGEMENT OF NANCHANG
LITERARY AND ART TROUPES
Sarana Photchanachan, Pensri Bangbon **137**

RESEARCH ON INHERITANCE MECHANISM
OF HENAN ZHUIZI PROVINCE, CHINA
Zhian Bie, Sarana Photchanachan, Pensri Bangbon **146**

บทความ **หน้า**

Perceived Quality of Service for International Students at Tongren City, China
Jun Luo, Sarana Photchanachan **155**

อิทธิพลของพุทธชัยมังคลอัฏฐคาถาที่มีต่อสังคมไทย
Influence of Buddha-Jaya-Mangala Gatha on Thai Society
ศรัณย์ มะกรูดอินทร์ **169**

การพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักกัลยาณมิตรในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์
Leadership Development According to Kalyanamitta Principles Principles in the 21st Century for High School Administrators in Buriram Province
โชติกา ศิริบุญ, พระครูวิรุฬห์สุตคุณ,ดร., ดร.อินถา ศิริวรรณ **183**

แนวทางการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 1
Guidelines for the Development of Innovative Teaching and Learning Management of Small Schools under the Office of Phra Nakhon Si AyutthayaPrimary Education Service Area 1
แพรเนื้อทอง สามพันธ์, ดร.สิน งามประโคน, ดร.บุญเชิด ชำนิศาสตร์ **197**

แนวทางการสร้างวินัยตามหลักพุทธบริหารการศึกษาสำหรับนักเรียนประถมศึกษา โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1
Discipline Development Guidelines for Primary School Students in Schools under the Office of Nonthaburi Primary Educational Service Area 1
นวรัตน์ สถาพรพานิช, พระครูกิตติญาณวิสิฐ, ดร.ดร.ลำพอง กลมกูล **208**

บทความ **หน้า**

การจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อออนไลน์ของโรงเรียนประถมศึกษา
สำนักงานเขตจตุจักร สังกัดกรุงเทพมหานคร
Leaning Management by Social media of Primary Schools
in Chatuchak District, under Bangkok
เชาว์ รำมะนา, พระครูกิตติญาณวิสิฐ, ดร., พระครูสังฆรักษ์จักรกฤษณ์ ภูริปญฺโญ, ดร. **224**

การพัฒนาการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ของโรงเรียน
กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา จังหวัดปทุมธานี
The Development of Academic Administration According to the Trisikkha
Principles in the New Normal Aar of the Network Group schools to
Promote the Efficiency of Education Management Pathum Thani Province
ประภัสสร ทวีการ, พระครูสาทรปริยัติคุณ, ดร., ดร.ทองดี ศรีตระการ **238**

แนวทางการใช้สื่อดิจิทัลสำหรับการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดเพชรบุรี
Guideline of the Use Digital Media for Teaching and Learning in Social
Studies Courses Religion and Culture of Secondary School Teachers
in Phetchaburi Province
ภัทรนนท์ เมฆวิลัย, พระครูวิรุฬห์สุตคุณ, ผศ. ดร., พระครูวิรุฬห์สุตคุณ, ผศ. ดร. **257**

การพัฒนาทักษะการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัล ตามหลักวุฒิธรรมของ
ผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับประถมศึกษา จังหวัดเพชรบุรี
Developing Human Resource Management Skills in the Digital Age
According to the Vuddhidhamma Principles of Elementary Buddhist
Oriented School Administrators in Phetchaburi Province.
ศักดิ์ชัย อนันต์ชัยลิขิต, พระครูสาทรปริยัติคุณ,ดร., ดร.บุญเชิด ชำนิศาสตร์ **276**

แนวทางส่งเสริมการปฏิบัติธรรมของคฤหัสถ์ในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่สำหรับ
สำนักปฏิบัติธรรมจังหวัดกาญจนบุรี
Guidelines for promoting Dharma practice for lay people in the new base era
for Dharma practice offices Kanchanaburi Province
นัฏธนัน ภู่นิเทศ, พระครูสถิตบุญวัฒน์, ดร., ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย **295**

บทความ **หน้า**

กระบวนการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารการศึกษา
โรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี
The Development Process of Using Information Technology
for Educational Administration in Primary schools, Pathum Thani Province
ว่าที่ร้อยตรีหญิงพรทิพย์ บุญขวัญ, พระครูโอภาสนนทกิตติ์, ดร., ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย **313**

การพัฒนากระบวนการจัดกิจกรรมส่งเสริมเครือข่ายของวัดพระธรรมกาย
The Development of the Process of Organizing Network Promotion
Activities of Wat PhraDhammakaya
ไวยากรณ์ แก้วใส, พระครูวิรุฬห์สุตคุณ, ผศ. ดร., ดร.เผด็จ จงสกุลศิริ **330**

ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารโรงเรียนกับการบริหารวิชาการของโรงเรียน
ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี
RELATIONSHIP BETWEEN EMOTIONAL QUOTIENT OF ADMINISTRATORS
AND ACADEMIC ADMINISTRATION UNDER THE NONTHABURI
EDUCATIONAL PRIMARY SERVICE AREA OFFICE 1,
MUEANG DISTRICT, NONTHABURI PROVINCE
พรหมพิริยะ พนาสนธิ์, กรปภา เจริญชันษา, ชัยการ วาทะงาม, อรวรรณ ชมชัยยา **349**

การศึกษาวิเคราะห์ความรู้ในญาณวิทยาที่ปรากฏในพุทธปรัชญาเถรวาท
An Analytical Study of Epistemological Knowledge
in Theravada Buddhist Philosophy
ภูมิภัชร์ อรุณรัตน์, กฤตสุชิน พลเสน **366**

การพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษายุคดิจิทัลของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชลบุรี

Developing Internal Quality Assurance Procedures in the Digital Era of Schools under Chonburi Provincial Education Office

กรุณา ภิรมย์ธรรม*
ดร.เกษม แสงนนท์**
ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาสภาพการพัฒนาประกันคุณภาพภายในสถานศึกษายุคดิจิทัล 2. เพื่อศึกษาปัญหาการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษายุคดิจิทัล และ 3. เพื่อเสนอวิธีการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษายุคดิจิทัล ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดชลบุรี ใช้รูปแบบวิจัยแบบผสานวิธีระหว่างงานวิจัยเชิงปริมาณ และงานวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้กลุ่มประชากรครู จำนวน 125 คน ในการเก็บข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการพัฒนาประกันคุณภาพภายในสถานศึกษายุคดิจิทัล และสัมภาษณ์ผู้อำนวยการหรือรักษาการผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 5 คน เกี่ยวกับปัญหาการพัฒนาการประกันคุณภาพภายใน โดยใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูลค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัญหาการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษายุคดิจิทัล

ผลการวิจัยพบว่า

1. ครูมีความคิดเห็นต่อสภาพการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษายุคดิจิทัล โดยภาพรวมและทุกข้อ อยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การจัดส่งรายงานผลการประเมินตนเอง จัดทำแผนการจัดการศึกษาให้ได้มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา นำผลการดำเนินงานไปใช้พัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาตามลำดับ

2. ผลการศึกษาปัญหาการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษายุคดิจิทัล โดยภาพรวม ทั้ง 6 องค์ประกอบ อยู่ในระดับน้อย เรียงตามลำดับ ได้แก่ การดำเนินตามแผนงานที่วางไว้ นำผลไปพัฒนาคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา การตรวจสอบคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐาน ที่สถานศึกษากำหนด และมีแผนพัฒนาการศึกษาและการรายงานผลการประเมินตนเอง

*นิสิตหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
E-mail. k.piromtam@gmail.com
**ผู้ช่วยศาสตราจารย์, อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
***รองศาสตราจารย์. อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Received: March 07, 2022 **Revised:** December 20, 2023 **Accepted:** December 28, 2023

3. เสนอวิธีการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษายุคดิจิทัล ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดชลบุรี มีวิธีการดังนี้

3.1 ด้านแผนพัฒนาการศึกษา (Plan) ตั้งคณะทำงานจัดทำแผนกลยุทธ์พัฒนาการศึกษา กำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบให้ชัดเจน ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนางานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

3.2 ด้านการปฏิบัติ (Do) สำรวจข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษาโดยนำนวัตกรรมเทคโนโลยีดิจิทัลมาจัดเก็บข้อมูล จัดทำคู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาและสร้างเครือข่ายเชื่อโยงกับหน่วยงานระดับเขตพื้นที่การศึกษา และอบรมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้แก่บุคลากรทุกคน

3.3 ด้านการตรวจสอบ (Check) แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบคุณภาพการศึกษากำหนดแนวทางหรือวิธีการประเมินคุณภาพการศึกษาและดำเนินการตรวจสอบตามแผนที่วางไว้

3.4 ด้านการปรับปรุง (Act) สนับสนุนฝ่ายบริหารที่ตรวจการประเมิน เตรียมความพร้อมทั้งบุคลากรและหลักฐานต่างๆ เพื่อรับรองการตรวจประเมินให้ชัดเจนตามอำนาจหน้าที่รับผิดชอบคณะผู้ตรวจประเมินตลอดถึงการนำผลการตรวจประเมินไปพัฒนาแก้ไข้ข้อบกพร่องที่ยังไม่เป็นไปตามมาตรฐานที่ตรวจประเมินด้วยวิธีการที่เหมาะสมต่อไป

คำสำคัญ : การพัฒนา, การประกันคุณภาพภายใน, สถานศึกษายุคดิจิทัล

Abstract

The objectives of this research are: 1) to study the state of developing school internal assurance in the digital era, 2) to study problems in developing school internal assurance in the digital era, and 3) to propose a developing method in internal assurance in the digital era of schools under Chonburi Provincial Education Office. The mixed research methods were used in the study. The quantitative data were collected from 125 teachers by questionnaire and analyzed by mean and standard deviation. The qualitative data were collected by in-depth interviews with 5 school directors and analyzed by content analysis.

The results of the study revealed that:

1. The opinion of teachers towards the state of developing school internal assurance in the digital era was at a high level in aspects and overall. In descending order, the highest was on internal assessment report, followed by education plan setting, implementation and operation, and monitoring education standard respectively.

2. The problems in developing school internal assurance in the digital era were at a low level in all 6 components. The first one was on operation according to the plan set,

followed by putting the operation outcome to develop education quality, and having education plan and self-assessment report.

3. The methods in developing internal assurance in the digital era of schools under Chonburi Provincial Education Office are as follows:

3.1 Plan: To set up a team for making education strategy development plan and clearly specify job description based on strategic development of school internal assurance.

3.2 Do: To survey fundamental data of the schools by using digital technology, to prepare assurance manual, to build up school network in the area and to arrange workshop for school personnel.

3.3 Check: To set up a committee in monitoring education quality, setting guidelines or methods in education quality assessment and conducting the assessment.

3.4 Act: To support the administration section in checking the assessment, to keep man and materials ready for assessment, and to bring the assessment results for further improvement.

Keywords: Development, In-house Quality Assurance, Digital Educational Institutions

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา เป็นสิ่งสำคัญที่บุคลากรในสถานศึกษา จะต้องช่วยกันขับเคลื่อนและผลักดันให้ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด บุคลากรต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน และการตัดสินใจปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้ การร่วมแรงร่วมใจในการปฏิบัติกิจกรรม การติดต่อประสานงาน ตลอดจนการมีส่วนร่วมในกระบวนการควบคุมตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานภายใต้เกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด เพื่อปรับปรุงพัฒนาระบบการทำงานอย่างต่อเนื่องให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ตั้งไว้ ระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้ดำเนินการพัฒนามาอย่างต่อเนื่องตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ในหมวดที่ 6 ว่าด้วยการประกันคุณภาพการศึกษาระบุไว้ว่า “ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2554 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2554, (กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค, 2545), หน้า 28.)

ในปัจจุบันระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการศึกษาในสถานศึกษาต่างๆ โดยมีจุดมุ่งหมายให้เป็นแนวทางปฏิบัติงาน ตลอดจนการดำเนินกิจกรรมและการเรียนการ

สอน เพื่อให้มีการพัฒนาคุณภาพอย่างชัดเจนและต่อเนื่อง สอดคล้องกับหลักการในระดับชาติไม่ว่าจะเป็น พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 แผนการศึกษาแห่งชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มาตรฐานการศึกษาของชาติ มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในขณะเดียวกันกับการดำเนินงานของสถานศึกษาต้องเป็นไปตามปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์ที่ตั้งไว้

หัวใจสำคัญของการปฏิรูประบบอยู่ที่การสร้างระบบความรับผิดชอบ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามแนวคิดทักษะแห่งศตวรรษที่ 21การปฏิรูประบบการประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษา โดยให้สถานศึกษามีความรับผิดชอบโดยตรงต่อผู้ปกครองและผู้เรียนมากขึ้น โดยสถานศึกษาควรเป็นหน่วยหลักในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและมีอิสระในการบริหารจัดการไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการออกแบบหลักสูตร วิธีการสอนและวิธีการวัดผลตามแนวคิดทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และเจตนารมณ์ของสถานศึกษา รวมถึงตอบสนองต่อสภาพปัญหา ความต้องการชุมชนและการประเมินคุณภาพสถานศึกษาภายใน ซึ่งสาเหตุของการปฏิรูประบบการศึกษา เนื่องมาจากการดำเนินงานพัฒนาการศึกษาของประเทศในช่วงที่ผ่านมา พบว่ามีปัญหาหลัก ๆ ใน 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ พบว่านักเรียนไม่มีความสุขกับ การเรียน นักเรียนขาดระเบียบวินัย แต่ละห้องมีจำนวนมาก ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ เนื้อหาไม่สอดคล้องกับบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลง กระบวนการเรียนรู้ไม่พัฒนาเด็ก การเรียนภาษาอังกฤษขาดมาตรฐาน 2) ด้านการผลิตพัฒนากำลังคนและงานวิจัย พบว่าประเทศขาดกำลังแรงงานสายอาชีพ งานวิจัยไม่สามารถนำไปใช้ได้จริง มาตรฐานฝีมือยังไม่เป็นที่ยอมรับจากสถานประกอบการ การผลิตบัณฑิตในสาขาที่ไม่เป็นไปตามความต้องการของประเทศ 3) ด้านการประเมินและการพัฒนามาตรฐานการศึกษา พบว่าการประเมินคุณภาพครู การประเมินสถานศึกษา ระบบการศึกษาต่อในแต่ละระดับชั้น การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน 4) ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา พบว่าสัญญาณขาดความเสถียร อุปกรณ์ไม่ทันสมัย มีไม่ทั่วถึง ไม่นำข้อมูลสารสนเทศที่ได้มาใช้ในการตัดสินใจ ไม่นำผลผลิตที่ได้จากการพัฒนาไปใช้ให้เกิดประโยชน์ 5) ด้านการบริหารจัดการ พบว่าขาดการบูรณาการ การกระจายอำนาจไม่จริงจัง การกำกับดูแลขาดประสิทธิภาพ ระบบงบประมาณไม่สอดคล้องต่อการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษา และ 6) ด้านครูผู้สอน พบว่าครูมีภาระมาก นอกจากงานสอนครูไม่ครบชั้น สอนไม่ตรงวิชาเอก ครูขาดขวัญและกำลังใจ ซึ่งเป็นปัญหาด้านการประเมินและการพัฒนามาตรฐานการศึกษา (สมโภชน์ หลักฐาน, รายงานผลการสร้างและการใช้คู่มือปฏิบัติการการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ที่อิงผลการประเมินของสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.2561 เพื่อพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1, (ศรีสะเกษ: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1, 2562), หน้า 2.)

การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกลไกสำคัญประการหนึ่งที่สามารถขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง ปฏิบัติงานได้อย่างเป็นระบบ มีคุณภาพตามมาตรฐาน ผู้ที่จบการศึกษามี

คุณภาพตามที่มุ่งหวังของผู้ปกครอง ชุมชนและองค์กร หรือสถานประกอบการที่รับช่วงผู้จบการศึกษาแต่ละแห่งมีคุณภาพได้มาตรฐาน แม้จะไม่เท่ากันแต่ก็แตกต่างกันไม่มากนัก นักเรียนที่จบการศึกษาจากสถานศึกษาทุกแห่งมีความรู้ ความสามารถ มีทักษะ และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่หลักสูตรสถานศึกษากำหนด ดังนั้น ผู้เรียนจึงเป็นบุคคลสำคัญที่สุดที่สถานศึกษา ซึ่งหมายถึงผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกคนในสถานศึกษาต้องคำนึงถึงตลอดเวลา ไม่ว่าจะคิดทำกิจกรรมใดหรือโครงการใดก็ตาม ผู้เรียนจะต้องได้รับผลหรือประโยชน์ที่เกิดขึ้นทั้งโดยตรงและโดยอ้อม นอกจากนี้ ในการจัดการศึกษาจำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของบุคคลทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพตามที่คาดหวัง ดังนั้น กระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา จึงเป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญอย่างยิ่งใน การจัดการศึกษาในปัจจุบันและต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง (ปียานันต์ บุญทิมา, “การพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโรงเรียนวัดห้วย ม้าโก้ง ด้วยแนวคิดแบบไคเซ็น”, โครงการวิจัยจากสำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, (โรงเรียนวัดห้วยม้าโก้ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1, 2561), หน้า 1-2.)

จากการศึกษาเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ดังกล่าวข้างต้น เพื่อให้การดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงดำเนินการศึกษาสภาพ ปัญหาและแนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชลบุรี เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้เป็นข้อมูลการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษายุคดิจิทัล ของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชลบุรี
2. เพื่อศึกษาปัญหาการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษายุคดิจิทัล ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชลบุรี
3. เพื่อเสนอวิธีการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษายุคดิจิทัล ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชลบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาโดยใช้การวิจัยแบบผสม ผสานวิธี (Mixed Research Method) ศึกษาการวิจัยเชิงปริมาณเป็นงานวิจัยหลัก และศึกษาการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นงานวิจัยสนับสนุน

1. ประชากรที่ให้ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ผู้ประเมินภายนอก ผู้อำนวยการโรงเรียนหรือรักษาการผู้อำนวยการโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดชลบุรี (โรงเรียนในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชลบุรี, ข้อมูลสถิติการศึกษา, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: http://www.info.mua.go.th [28 พฤษภาคม 2564].) จำนวน 125 โรงเรียน ตามตารางที่ 3.1

2. ผู้ประชากรให้ข้อมูลสำคัญ เชิงคุณภาพ ได้แก่ ผู้ประเมินภายนอก ผู้อำนวยการโรงเรียนหรือรักษาการผู้อำนวยการโรงเรียน ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดชลบุรี จำนวน 5 คน ด้วยวิธีการสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Depth Interview) แบบเจาะลึกรายบุคคล (Individual depth interview) เป็นการซักถามพูดคุยกันระหว่างผู้สัมภาษณ์และผู้ให้สัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้ประเมินภายนอก ผู้อำนวยการโรงเรียนหรือรักษาการผู้อำนวยการโรงเรียน ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดชลบุรี เป็นการถามเจาะลึกล้วงคำตอบ อย่างละเอียดถี่ถ้วนเกี่ยวกับระบบ การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชลบุรี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัย ได้ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อนำแนวคิดทฤษฎีมาสร้างเครื่องมือในการเก็บข้อมูลภาคสนามเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 ตอนรายละเอียด ดังนี้

1. แบบสำรวจ (Survey Guide) ข้อมูลเบื้องต้นของกระบวนการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดชลบุรี แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน ด้านการประกันคุณภาพ ลักษณะเครื่องมือเป็นแบบตรวจสอบรายการเพื่อพิจารณาลักษณะพื้นที่และสถานที่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยโดยลักษณะเครื่องมือเป็นแบบมาตรวัดประเมินค่า (rating scale) โดยกำหนดค่าน้ำหนักคะแนนเป็น 5 ระดับคือมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อยและน้อยที่สุด เพื่อให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดชลบุรี

2. แบบสัมภาษณ์ (Interviewing) การสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการ (Formal Interview) จากผู้ประเมินภายนอก ศึกษานิเทศก์ ผู้อำนวยการโรงเรียนหรือรักษาการผู้อำนวยการโรงเรียน ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชลบุรี จำนวน 5 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีหนังสือขอความร่วมมือ ในการเก็บข้อมูลทำวิทยานิพนธ์จากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อขอความอนุเคราะห์จากสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการตอบ

2. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามโดยทางไปรษณีย์ จำนวน 125 ฉบับ และขอความอนุเคราะห์ให้ตอบกลับภายใน 4 สัปดาห์ ตามที่อยู่ ที่แจ้งไปพร้อมกับแบบสอบถาม

3. ดำเนินการศึกษาจากภาคสนาม (Field Studies) ติดต่อตามเก็บแบบสอบถามคืน ผู้วิจัยใช้วิธีการแจกแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ และการเก็บบันทึกด้วยภาพถ่าย ในการเก็บข้อมูลตามความเป็นจริงถูกต้องมากที่สุดและนำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาครั้งแรกมาตรวจสอบ ความถูกต้องสมบูรณ์ของคำตอบเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. ติดต่อประสานงานไปยังโรงเรียนที่ยังไม่ส่งแบบสอบถามกลับคืน ภายหลังจากสิ้นสุดระยะเวลาที่กำหนดในหนังสือขอความอนุเคราะห์ 1 สัปดาห์ และทวงถามอีกครั้งหลักจาก ทวงถามครั้งแรกไปแล้วเป็นเวลา 1 สัปดาห์

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปซึ่งข้อมูลดังกล่าวประกอบด้วยเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงานด้านการประกันคุณภาพในการตอบแบบสอบถามโดยการแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ

2. การวิเคราะห์ข้อมูลสภาพและปัญหาการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดชลบุรี

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. การหาคุณภาพเครื่องมือ คือ การหาความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ของแบบประเมินโดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับจุดมุ่งหมายที่ต้องการวัด (Index of Item -Objective Congruence : IOC) ตามนิยามเชิงปฏิบัติการที่กำหนดไว้

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าเฉลี่ย (μ) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) (σ) โดยใช้สูตร (Percentage)

$$\text{ร้อยละ} = \frac{\text{จำนวนที่ต้องการ} \times 100}{\text{จำนวนเต็ม}}$$

3. การหาค่าเฉลี่ยใช้สูตร (Mean)

$$\overline{X} = \frac{\Sigma fx}{n}$$

เมื่อ $\overline{X}$ แทน ค่าเฉลี่ย

f แทน ความถี่ของข้อมูล

Σfx แทน ผลรวมของค่าความถี่ทั้งหมด

X แทน จุดกึ่งกลางของอันตรภาคชั้น

N แทน ข้อมูลทั้งหมด

4. การหาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานใช้สูตร (Standard Deviation)

$$S = \frac{\sqrt{n\Sigma fx^2 - (\Sigma fx)^2}}{n(n-1)}$$

เมื่อ S แทน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

N แทน ข้อมูลทั้งหมด

5. วิเคราะห์ข้อมูลเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์จากผู้บริหารสถานการศึกษาและครูผู้สอนเกี่ยวกับการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษายุคดิจิทัล ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดชลบุรี ทั้ง 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 2. การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 3. การดำเนินงานตามแผน 4. การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา 5. การนำผลการดำเนินงาน ไปใช้ในการพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และ 6. การจัดส่งรายงานผลการประเมินตนเอง

สรุปผลการวิจัย

1. ผู้อำนวยการ/รักษาการผู้อำนวยการโรงเรียนและครูมีความคิดเห็นต่อสภาพการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษายุคดิจิทัล ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดชลบุรี โดยภาพรวมทั้ง 6 องค์ประกอบ ทุกองค์ประกอบ มีการปฏิบัติการ อยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับ คือ การจัดส่งรายงานผลการประเมินตนเอง การจัดทำแผนการจัดการศึกษาของสถานศึกษา การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา การดำเนินงานตามแผน การนำผลการดำเนินงานไปใช้ในการพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

2. ผู้อำนวยการ/รักษาการผู้อำนวยการโรงเรียนและครูมีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชลบุรี โดยภาพรวม ทั้ง 6 องค์ประกอบ มีปัญหา อยู่ในระดับน้อย ทุกองค์ประกอบเรียงตามลำดับ คือ การดำเนินงานตามแผน การนำผลการดำเนินงานไปใช้ในการพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา การจัดทำแผนการจัดการศึกษาของสถานศึกษา และการจัดส่งรายงานผลการประเมินตนเอง

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษายุคดิจิทัล ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดชลบุรี พบว่า ในภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และทั้ง 6 องค์ประกอบ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกองค์ประกอบ โดยจำแนกรายองค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบที่

มีการดำเนินงานสูงสุด คือการจัดส่งรายงานผลการประเมินตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พัทธ์ธีญา ไพรมุ้ย (พัทธ์ธีญา ไพรมุ้ย, “การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2556), หน้า 46. วิบูลย์ คาทอง (วิบูลย์ คาทอง, “สภาพ ปัญหาและแนวทางพัฒนาการดาเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2”, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2557), หน้า 21.) และณชล ลิ้มภักดี ซึ่งได้กล่าวถึงความหมายของประกันคุณภาพ ว่า หมายถึง กระบวนการบริหารจัดการศึกษาที่สถานศึกษาต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ทั้งการวางแผน กำหนดเป้าหมายและวิธีการ ลงมือทำตามแผน ประเมินผลและปรับปรุงแก้ไข เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด เป็นการประเมินตนเองจากบุคลากรของสถานศึกษา หรือโดยหน่วยงานต้นสังกัดโดยใช้หลักการมีส่วนร่วมบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อสร้างความมั่นใจแก่ผู้รับบริการทั้งผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน ตลอดจนองค์กร หรือสถานประกอบการที่รับผู้เรียนเข้าศึกษาต่อหรือทำงาน ว่าสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาให้มีคุณภาพได้ตามมาตรฐานที่สถานศึกษากำหนด (ณชล ลิ้มภักดี, “ปัญหาและแนวทางการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองบ้านบึง จังหวัดชลบุรี”, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา, 2559), หน้า 19.) รวมทั้งยังสอดคล้องกับประกาศของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรื่องแนวปฏิบัติการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2561 ประกาศวันที่ 16 สิงหาคม 2561 ระดับสถานศึกษา ให้สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานดำเนินการ ดังต่อไปนี้ 1) ให้สถานศึกษาแต่ละแห่งจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา เพื่อให้เกิดการพัฒนาและเพื่อเป็นกลไกในการควบคุม ตรวจสอบคุณภาพการศึกษา ของสถานศึกษาให้เกิด การพัฒนาและสร้างความเชื่อมั่นให้กับสังคม ชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 2) จัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ได้แก่ 2.1) กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาปฐมวัยและหรือระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่กระทรวงประกาศใช้และให้สถานศึกษากำหนดเป้าหมายความสำเร็จตามมาตรฐานของสถานศึกษาตามบริบท ทั้งนี้สามารถเพิ่มเติมมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา นอกเหนือจากที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศใช้ได้ โดยให้สถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้อง ดำเนินการและรับผิดชอบร่วมกัน 2.2) จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ โดยสะท้อนคุณภาพความสำเร็จอย่าง ชัดเจน ตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 2.3) ดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 2.4) ประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาโดยกำหนดผู้รับผิดชอบและวิธีการที่เหมาะสม

2.5) ติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานของสถานศึกษาและนำผลการติดตามไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงพัฒนา 2.6) จัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง (Self-Assessment Report : SAR) ตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา นำเสนอรายงานผลการประเมินตนเองต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้ความเห็นชอบและจัดส่งรายงานดังกล่าวต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นประจำทุกปี และ 2.7) พัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพโดยพิจารณาจากรายงานผลการประเมินตนเอง (Self - Assessment Report : SAR) และตามคำแนะนำของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (สมโภชน์ หลักฐาน, “รายงานผลการสร้างและการใช้คู่มือปฏิบัติการการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1”, หน้า 30–34.) นอกจากนี้ ผลการศึกษายังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วาสนา คำห้วยหาญ ซึ่งได้“ศึกษาแนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36” ผลการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 โดยภาพรวมมีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของ นริสรา หร่ายพิมาย ได้วิจัยเรื่อง “สภาพการดำเนินการและปัญหาในการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน ของโรงเรียนแห่งหนึ่งในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี เขต 1” ผลการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน ลำดับสูงสุด คือ ด้านการรายงานการประกันคุณภาพภายใน (นริศรา หร่ายพิมาย, “สภาพการดำเนินการและปัญหาในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนแห่งหนึ่งในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี เขต 1”, วารสารการวัดผลการศึกษา, 33 (94), (2559): 55–64) สอดคล้องงานวิจัยของ วาริช ลีทา ได้ทำการวิจัย เรื่องสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 ผลการวิจัย พบว่า สภาพการดำเนินงานโดยรวมและรายด้าน สามารถปฏิบัติได้จริงในระดับมาก (วาลิช ลีทา, “สภาพ ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6”, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา, 2559), บทคัดย่อ.) และ ณรงค์ชัย ศิริไพศาล ได้วิจัยเรื่อง “การปฏิบัติงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล จังหวัดสตูล” ผลการวิจัย พบว่า ระดับของการปฏิบัติงานประกันคุณภาพภายในของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล จังหวัดสตูล โดยภาพรวมราย อยู่ในระดับสูง (ณรงค์ชัย ศิริไพศาล, “การปฏิบัติงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล จังหวัดสตูล”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่, 2560), บทคัดย่อ.) นอกจากนี้ นุจนาจ ขุนาพรม ได้ศึกษาแนวทางการดำเนินการประกัน

คุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยพบว่าสภาพปัจจุบันการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ พบว่าสภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับมาก (นุจนาจ ขุนาพรม, “แนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ”, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2560), บทคัดย่อ.)และพินิจ นันทเวช ได้วิจัยเรื่อง “สภาพการปฏิบัติและประสิทธิผลการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23” ผลการวิจัยพบว่า สภาพการปฏิบัติและประสิทธิผลการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก (พินิจ นันทเวช, “สภาพการปฏิบัติ และประสิทธิผลการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 2560), บทคัดย่อ.) รวมทั้ง ลิขิต ขัดแก้ว ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนา การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา วิทยาลัยเทคนิคในจังหวัดพะเยา ผลการศึกษา พบว่า สภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา วิทยาลัยเทคนิคในจังหวัดพะเยา พบว่า มีสภาพอยู่ในระดับมากในทุกด้าน (ลิขิต ขัดแก้ว, “แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา วิทยาลัยเทคนิคในจังหวัดพะเยา”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, 2560), บทคัดย่อ.) วิระ โกสุมาลย์ ได้วิจัยเรื่อง “สภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอสุวรรณภูมิ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2” ผลการวิจัย พบว่าความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับสภาพการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอสุวรรณภูมิ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก (วิระ โกสุมาลย์, “สภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอสุวรรณภูมิ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2560), บทคัดย่อ.)

2. ผลการศึกษาปัญหาการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษายุคดิจิทัล ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชลบุรี ในภาพรวม มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย และทั้ง 6 องค์ประกอบ มีปัญหาอยู่ในระดับน้อยทุกองค์ประกอบ โดยจำแนกรายองค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบที่มีปัญหาสูงสุดคือ การดำเนินงานตามแผน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของลิขิต ขัดแก้ว ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา วิทยาลัยเทคนิคในจังหวัดพะเยา ผลการศึกษา พบว่า ปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา วิทยาลัยเทคนิคในจังหวัดพะเยา โดยเรียงลำดับคะแนนค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ ด้านการวางแผน ด้านการตรวจสอบประเมินผล ด้านการนำผลการประเมินมาปรับปรุงและด้านการปฏิบัติงานตามแผนตามลำดับ นอกจากนี้ ผลการศึกษายังพบว่าปัญหาการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา รองลงมาได้แก่ การนำผลการดำเนินงานไปใช้ในการพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน (ลิขิต ขัดแก้ว, “แนว

ทางการพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา วิทยาลัยเทคนิคในจังหวัดพะเยา ", วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, 2560), บทคัดย่อ.)

3. แนวทางและข้อเสนอแนะของการมีส่วนร่วมการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชลบุรี ประกอบด้วย 1) ด้านการบริหารจัดการได้แก่ การนำเกณฑ์การประกันคุณภาพเป็นแนวทางในการดำเนินงาน พิจารณาวางแผนการปฏิบัติราชการของคณะร่วมกัน และจัดทำแผนด้านการจัดการเรียนการสอน แผนการวิจัย แผนการบริหารวิชาการ และแผนการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม การสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน และการนำระบบสารสนเทศมาใช้ในการทำงาน การจัดเก็บเอกสารอย่างเป็นระบบ 2) ด้านการมีส่วนร่วมของบุคลากรโดยการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำแผนของคณะและการประกันคุณภาพแก่บุคลากร เพื่อให้ตระหนึกถึงการประกันคุณภาพเป็นงานที่ต้องดำเนินอย่างสม่ำเสมอในงานประจำ 3) ด้านการติดตามตรวจสอบ โดยมีการประชุมเพื่อติดตามความก้าวหน้าอย่างสม่ำเสมอ (กนิษฐา สนเผือก, รายงานการวิจัย การศึกษาการมีส่วนร่วมการประกันคุณภาพการศึกษาของบุคลากรคณะพัฒนาการท่องเที่ยว, (มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่, 2556).) และ สถาพร ถาวรอธิวาสน์ และคณะ ได้วิจัยเรื่อง "การมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษาของบุคลากร มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม"

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ควรกำหนดนโยบายในการส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ให้มีความชัดเจนเป็นรูปธรรม ร่วมกับผู้อำนวยการโรงเรียน ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย

2. ควรสนับสนุนการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาในหลากหลายมิติทั้งทางด้านงบประมาณ บุคลากร และความรู้ ในการสนับสนุนการจัดการศึกษาของโรงเรียน อย่างเพียงพอตามความเหมาะสม

3. จัดการอบรมหรือศึกษาดูงานให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาในการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. ควรกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ แผนงาน หรือโครงการ การดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม

2. ควรส่งเสริมการพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษา ให้มีความรู้ ความเข้าใจการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

3. ควรใช้กระบวนการชุมชนทางวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC) เพื่อระดมความคิดและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้มีความต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาดำเนินการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชลบุรี

2. ศึกษาดำเนินการวิจัยเรื่อง การศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชลบุรี

3. ศึกษาดำเนินการวิจัยเรื่อง การวิจัยเชิงคุณภาพโรงเรียนที่มีผลการปฏิบัติที่ดี (Good Practice) ในการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth Interview)

บรรณานุกรม

กนิษฐา สนเผือก, รายงานการวิจัย การศึกษาการมีส่วนร่วมการประกันคุณภาพการศึกษาของบุคลากรคณะพัฒนาการท่องเที่ยว, (มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่, 2556).) และ สถาพร ถาวรอธิวาสน์ และ

คณะได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษาของบุคลากร มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม” ณชล ลิ้มภักดี, “ปัญหาและแนวทางการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองบ้านบึง จังหวัดชลบุรี”, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา,(บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา, 2559), หน้า 19.

(ณชล ลิ้มภักดี, “ปัญหาและแนวทางการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองบ้านบึง จังหวัดชลบุรี”, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา, 2559), หน้า 19.)

ณรงค์ชัย ศิริไพศาล, “การปฏิบัติงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล จังหวัดสตูล”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร

การศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่, 2560), บทคัดย่อ.

นริศรา หร่ายพิมาย, “สภาพการดำเนินการและปัญหาในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนแห่งหนึ่ง ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี เขต 1”, วารสารการวัดผลการศึกษา, 33 (94), (2559): 55–64

นุจนาจ ขุนาพรม, “แนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ”,วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2560), บทคัดย่อ.

ปียานันต์ บุญทิมา, “การพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโรงเรียนวัดห้วย ม้าโก้ง ด้วยแนวคิดแบบไคเซ็น”, โครงการวิจัยจากสำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, (โรงเรียนวัดห้วยม้าโก้ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1, 2561), หน้า 1-2. โรงเรียนในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชลบุรี, ข้อมูลสถิติการศึกษา, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: http://www.info.mua.go.th [28 พฤษภาคม 2564].

พัทธ์ธีญา ไพรมุ้ย, “การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2556), หน้า 46.

พินิจ นันทเวช, “สภาพการปฏิบัติ และประสิทธิผลการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 2560), บทคัดย่อ.

ลิขิต ขัดแก้ว, “แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา วิทยาลัยเทคนิคในจังหวัดพะเยา”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, 2560), บทคัดย่อ.

วิบูลย์ คาทอง, “สภาพ ปัญหาและแนวทางพัฒนาการดาเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2”,วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2557), หน้า 21.

วาลิช ลีทา, “สภาพ ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6”, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา, 2559), บทคัดย่อ

วิระ โกสุมาลย์, “สภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอสุวรรณภูมิ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2560), บทคัดย่อ.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2554 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2554, (กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค, 2545), หน้า 28.

สมโภชน์ หลักฐาน, รายงานผลการสร้างและการใช้คู่มือปฏิบัติการการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ภายในสถานศึกษา ที่อิงผลการประเมินของสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.2561 เพื่อพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1, (ศรีสะเกษ: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1, 2562), หน้า 2.

การบริหารงานวิชาการเชิงบูรณาการหลักสัปปุริสธรรมที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2

The Academic Administration Integrated with the Principle of Sappurisadhamma Thai Effected the Student's Academic Achievement under Nakhon Pathom Primary Educational Service Area Office 2

ภัทรภร พึ่งทรัพย์*
พระมหาไกรวรรณ์ ชินทตฺติโย, ดร.**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการเชิงบูรณาการหลักสัปปุริสธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 2) เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 3) เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการเชิงบูรณาการหลักสัปปุริสธรรมที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 กลุ่มตัวอย่างได้แก่ โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 จำนวน 92 โรงเรียน รวมจำนวนทั้งสิ้น 276 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่ามัชฌิมเลขคณิต (Arithmetic Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การทดสอบสมมุติฐาน ใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise multiple regression analysis)

ผลการวิจัยพบว่า

1. การบริหารงานวิชาการเชิงบูรณาการหลักสัปปุริสธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครปฐม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงค่ามัชฌิมเลขคณิต จากมากไปหาน้อยคือ ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเชิงบูรณาการหลักสัปปุริสธร รม (X_7) ด้านการจัดการหลักสูตรเชิงบูรณาการหลักสัปปุริสธรรม (X_1) ด้านการนิเทศการศึกษาเชิงบูรณาการหลักสัปปุริสธรรม (X_4) ด้านการวัดและประเมินผลเชิงบูรณาการหลักสัปปุริสธรรม (X_3) ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงบูรณา

* นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามงกุฎราชวิทยาลัย โทร. 095-047-0901

** อาจารย์ประจำหลักสูตร สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฎราชวิทยาลัย

Received: April 12, 2022 **Revised:** November 30, 2023 **Accepted:** December 04, 2023

การหลักสัปปุริสธรรม (X_2) ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษาเชิงบูรณาการหลักสัปปุริสธรรม (X_6) ด้านการวิจัย เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาเชิงบูรณาการหลักสัปปุริสธรรม (X_5)

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงค่ามัชฌิมเลขคณิต จากมากไปหาน้อยคือ ด้านความสามารถในการอ่าน การเขียน การสื่อสาร และการคิดคำนวณ ด้านความรู้ ทักษะพื้นฐาน และเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ ด้านความสามารถในการสร้างนวัตกรรม ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษา ด้านความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ด้านความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และแก้ปัญหา

3. การบริหารงานวิชาการเชิงบูรณาการหลักสัปปุริสธรรมที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 โดยภาพรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยสามารถเขียนเป็นรูปสมการวิเคราะห์การถดถอยได้ ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ (Y')

Ytot = .539 + .655 (X7) + .196 (X1)

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน (Z'y)

$Z'y = .877\ (X_{tot})$

คำสำคัญ: การบริหารงานวิชาการ, หลักสัปปุริสธรรมม, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน

ABSTRACT

The objectives were 1) to study academic administration integrated with the principle of sappaurisadhamma thai of the administrators under Nakhonpathom primary education service area office 2 2) to study student's academic achievement under Nakhonpathom primary education service area office 2 and 3) to study academic administration integrated whit the principle of sappaurisadhamma thai effected the student's academic achievement Nakhonpathom primary education service area office 2. The sample group was schools under Nakhonpathom primary education service area 2 quantity 92 school. The total was 276 people. The research tool was a questionnaire. Data was analyzed by using software program. The statistics of data analysis included Frequency, Percentage, Arithmetic Mean and Standard Deviation. Hypothesis testing and Stepwise multiple regression analysis were performed.

The results of this research were as follows:

1. Administration integrated whit the principle of sappaurisadhamma thai of the administrators under Nakhon Pathom primary education service area office 2 in overview was much level by arranging Arithmetic Mean by using descending order in the part of development of quality assurance system within integrative schools of qualities of a good man (X7) , management 9f integrative course of qualities of a good man (X1) , educational and integrative supervision of quality of a good man (X4), measurement and assessment of integrative results of quality of a good man(X3) , integrative learning management of quality of good man(X2) , media and innovative development and integrative educational technology of quality of good man (X6) and research for educational quality of man(X5)

2. Student's academic achievement under Nakhon Pathom primary education service area office 2 in overview was at much level by arranging arithmetic mean from descending order, including ability of reading, writing, communication and computation skills, knowledge basic skills and good attitudes on careers, ability to create innovation, learning achievement results according to school course, ability to use information technology and communication, ability to analysis, critical thinking, discussion to exchange comment and problem-solving.

3. Main academic and integrative execution of quality of good man that affected learning achievement results of students at schools under Nakhon Pathom primary education service area office 2 in overview with a significance level of 0.01.

The prediction equation in the form of raw score can be derived as follows:

Ytot = .539 + .655 (X7) + .196 (X1)

And the prediction equation in the form of standardized score can be derived as follows:

Z'y= .655 (X7) + .196 (X1)

Keywords: Academic administration, Principle of Sappurisadhamma, Student's academic achievement

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 มีความมุ่งหมายในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (เก่ง ดี มีสุข) (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562) สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2574) ที่เน้นการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของคนไทยทุกช่วงวัยให้เต็มตามศักยภาพ สามารถแสวงหาความรู้และเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยการขับเคลื่อนภายใต้วิสัยทัศน์คนไทย ทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุขสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) การจัดการศึกษาในยุคโลกาภิวัฒน์ หรือยุคศตวรรษที่ 21 นี้ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างทักษะการเรียนรู้ให้ผู้เรียนหรือเรียกอีกอย่างว่าทักษะในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นการสร้างการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะชีวิตและการทำงานทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม และทักษะทางด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี ซึ่งผู้บริหารและครูต้องช่วยกันในการฝึกฝน อบรม และให้โอกาสผู้เรียนในการฝึกฝนด้วยตนเอง (วิจารณ์ พานิช, 2556, หน้า 14-15) จากสาระสำคัญตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ผู้บริหารจึงต้องมีความเพียบพร้อมด้วยคุณสมบัติหลายประการด้วยกัน คือ ต้องมีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะ มีคุณธรรม และมีคุณลักษณะที่ดี รวมทั้งเป็นแบบอย่างในการประพฤติปฏิบัติที่ถูกต้องดีงามให้แกครูและนักเรียนในสถานศึกษา ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารจะต้องมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ โดยเฉพาะการบริหารงานวิชาการซึ่งเป็นงานหลักที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนซึ่งส่งผลโดยตรงต่อผู้เรียน ส่วนงานด้านอื่น ๆ เป็นงานสนับสนุนที่จะช่วยส่งเสริมการปฏิบัติงานวิชาการให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้กำหนดสาระเกี่ยวกับการศึกษา ไว้ในมาตร 54 ว่า รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย รัฐต้องดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนาก่อนเข้ารับการศึกษาตามวรรคหนึ่ง เพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย โดยส่งเสริมและสนับสนุน ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนเข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่างๆ รวมทั้งส่งเสริม ให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชน ในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการ กำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนให้การจัดการศึกษา ดังกล่าวมีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล ทั้งนี้ ตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติซึ่งอย่างน้อย ต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ และการดำเนินการและตรวจสอบการดำเนินการ ให้เป็นไปตามแผนการศึกษาแห่งชาติด้วย การศึกษาทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ ตามความถนัดของตน และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ในการดำเนินการให้เด็กเล็ก

ได้รับการดูแลและพัฒนาตามวรรคสอง หรือให้ประชาชนได้รับ การศึกษาตามวรรคสาม รัฐต้องดำเนินการให้ผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการศึกษา ตามความถนัดของตน (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560, 2560, หน้า 14) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ในหมวด 16 การปฏิรูปประเทศ ได้มีการกำหนดสาระสำคัญเกี่ยวกับการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาไว้ในมาตรา 258 จ. ดังนี้ 1) ให้สามารถเริ่มดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนาก่อนเข้ารับการศึกษาตามมาตรา 54 วรรคสอง เพื่อให้เด็กเล็กได้รับการพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคมและสติปัญญาให้สมกับวัยโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย 2) ให้ดำเนินการตรากฎหมายเพื่อจัดตั้งกองทุนตามมาตรา 54 วรรคหก ให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ 3) ให้มีกลไกและระบบการผลิต คัดกรองและพัฒนาผู้ประกอบวิชาชีพครูและอาจารย์ให้ได้ผู้มีจิตวิญญาณของความเป็นครู มีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริง ได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสมกับความสามารถและประสิทธิภาพในการสอน รวมทั้งมีกลไกสร้างระบบคุณธรรมในการบริหารงานบุคคลของผู้ประกอบวิชาชีพครู 4) ปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนทุกระดับเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้ตามความถนัดและปรับปรุงโครงสร้างของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อบรรลุเป้าหมายดังกล่าวโดยสอดคล้องกันทั้งในระดับชาติและระดับพื้นที่

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 ได้กำหนดในยุทธศาสตร์ที่ 5 : การจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีเป้าหมาย ดังนี้ 1) คนทุกช่วงวัย มีจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อม มีคุณธรรม จริยธรรม และนำแนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น ครู/บุคลากรทางการศึกษา ได้รับการอบรมพัฒนาในเรื่องการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น ผู้เรียนทุกระดับการศึกษามีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความตระหนักในความสำคัญของการดำรงชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ความมีคุณธรรม จริยธรรม และการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตเพิ่มขึ้น และสถาบันอุดมศึกษาที่ติดอันดับมหาวิทยาลัยสีเขียวของโลกเพิ่มขึ้น เป็นต้น 2) หลักสูตร แหล่งเรียนรู้ และสื่อการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม คุณธรรม จริยธรรม และการนำแนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น สถานศึกษา/สถาบันการศึกษาจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมเพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และการนำแนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติเพิ่มขึ้น และสื่อสารมวลชนที่เผยแพร่หรือให้ความรู้เกี่ยวกับการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น เป็นต้น3) การวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้และนวัตกรรมด้านการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น มีฐานข้อมูลด้านการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศในสาขาต่าง ๆ เพิ่มขึ้น เป็นต้น โดยได้กำหนดแนวทางการพัฒนา คือ ส่งเสริม สนับสนุนการสร้างจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อม มีคุณธรรม จริยธรรม และนำแนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในการดำเนินชีวิต ส่งเสริมและพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้และสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ และพัฒนาองค์ความรู้งานวิจัย และนวัตกรรมด้านการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และมีแผนงานและโครงการสำคัญ เช่น โครงการน้อมนำศาสตร์พระราชาสู่การ

พัฒนาและเพิ่มศักยภาพคนทุกช่วงวัย โครงการโรงเรียนคุณธรรม โครงการโรงเรียนสีเขียวเป็นต้น และในยุทธศาสตร์ที่ 6 : การพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการศึกษา มีเป้าหมายดังนี้ 1) โครงสร้างบทบาท และระบบการบริหารจัดการการศึกษามีความคล่องตัวชัดเจน และสามารถตรวจสอบได้มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น มีการปรับปรุงโครงสร้างและระบบบริหารราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และสถานศึกษาให้มีเอกภาพ สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่และการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล เป็นต้น 2) ระบบการบริหารจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลส่งผลต่อคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น สถานศึกษาขนาดเล็ก/สถานศึกษาที่ต้องการความช่วยเหลือและพัฒนาเป็นพิเศษอย่างเร่งด่วน ที่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอกลดลง คะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐานของผู้เรียนที่เรียนในกลุ่มสถานศึกษาที่เข้าสู่ระบบการบริหารจัดการแนวใหม่สูงขึ้น เป็นต้น 3) ทุกภาคส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนและพื้นที่ มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น จำนวนองค์กร สมาคม มูลนิธิหรือหน่วยงานอื่นที่เข้ามาจัดการศึกษาหรือร่วมมือกับสถานศึกษา ทั้งของรัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพิ่มขึ้น และสัดส่วนการมีส่วนร่วมสนับสนุนการศึกษาของภาคเอกชน ภาคประชาชน และภาคีเครือข่ายเมื่อเทียบกับรัฐ จำแนกตามระดับการศึกษาสูงขึ้น เป็นต้น 4) กฎหมายและรูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษารองรับลักษณะที่แตกต่างกันของผู้เรียน สถานศึกษา และความต้องการกำลังแรงงานของประเทศมีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น มีกฎหมาย กฎ ระเบียบ และระบบการจัดสรรเงินเพื่อการศึกษาที่เอื้อและสนองตอบคุณลักษณะที่แตกต่างกันของผู้เรียน ความต้องการกำลังแรงงานและสภาพปัญหาที่แท้จริงของประเทศ มีรูปแบบ/แนวทาง กลไกการจัดสรรงบประมาณผ่านด้านอุปสงค์และอุปทานในสัดส่วนที่เหมาะสม เป็นต้น 5) ระบบบริหารงานบุคคลของครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษามีความเป็นธรรม สร้างขวัญกำลังใจ และส่งเสริมให้ปฏิบัติงานได้อย่างเต็มตามศักยภาพ มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น สถานศึกษาที่มีครูเพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอนเพิ่มขึ้น ครู/ผู้ทรงคุณวุฒิจากภาคเอกชน/ผู้ประกอบการที่ปฏิบัติงานสนับสนุนการเรียนการสอนเพิ่มขึ้น และสถานศึกษามีบุคลากรทางการศึกษาทำหน้าที่ปฏิบัติงานสนับสนุนการเรียนการสอนเพิ่มขึ้น เป็นต้น

ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ.2556 ได้กำหนดไว้ในหมวด 1 มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ ข้อ 7 ผู้ประกอบวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา ต้องมี คุณวุฒิ ไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการบริหารการศึกษา หรือเทียบเท่า หรือมีคุณวุฒิอื่นที่คุรุสภารับรอง โดยมีมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ ดังต่อไปนี้ มาตรฐานความรู้ ประกอบด้วยความรู้ ดังต่อไปนี้ 1) การพัฒนาวิชาชีพ 2) ความเป็นผู้นำทางวิชาการ 3) การบริหารสถานศึกษา 4) หลักสูตร การสอน การวดและประเมินผลการเรียนรู้ 5) กิจการและกิจกรรมนักเรียน 6) การประกันคุณภาพการศึกษา 7) คุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณและการจัดการศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดให้มีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ แบ่งออกเป็น 4 ระดับ ได้แก่ ระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่ และระดับชาติ ข้อมูลการประเมินในระดับต่าง ๆ เป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษาในการตรวจสอบทบทวนพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

ถือเป็นภาระความรับผิดชอบของสถานศึกษาที่จะต้องจัดระบบดูแลช่วยเหลือ ปรับปรุงแก้ไข ส่งเสริมสนับสนุน เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มศักยภาพบนพื้นฐาน ความแตกต่างระหว่างบุคคลที่จำแนกตามสภาพปัญหาและความต้องการ ได้แก่ กลุ่มผู้เรียนทั่วไป กลุ่มผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษ กลุ่มผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ กลุ่มผู้เรียนที่มีปัญหาด้านวินัยและพฤติกรรม กลุ่มผู้เรียนที่ปฏิเสธโรงเรียน กลุ่มผู้เรียนที่มีปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคม กลุ่มพิการทางร่างกายและสติปัญญา เป็นต้น

มาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2561 สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561, หน้า 26 - 28) ได้กล่าวไว้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการเรียน คือ ผลการเรียนรู้ที่เป็นคุณภาพของผู้เรียนทั้งด้านผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ ประกอบด้วย ความสามารถในการอ่าน การเขียน การสื่อสาร การคิดคำนวณ การคิดประเภทต่างๆ การสร้างนวัตกรรม การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตร การมีความรู้ ทักษะพื้นฐานและเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพและด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ที่เป็นค่านิยมที่ดีตามที่สถานศึกษากำหนด ความภูมิใจในท้องถิ่นและความเป็นไทย การยอมรับที่จะอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างและหลากหลาย รวมทั้งสุขภาวะทางร่างกายและจิตสังคม ซึ่งประกอบไปด้วย 1) มีความสามารถในการอ่าน การเขียน การสื่อสาร และการคิดคำนวณ หมายถึง ผู้เรียนมีทักษะในการอ่าน การเขียน การสื่อสาร การคิดคำนวณตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนดในแต่ละระดับชั้น 2) มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ อภิปราแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแก้ปัญหา หมายถึง ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดจำแนกแยกแยะ ใคร่ครวญไตร่ตรอง พิจารณาอย่างรอบคอบโดยใช้เหตุผลประกอบการตัดสินใจ มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล 3) มีความสามารถในการสร้างนวัตกรรม หมายถึง ผู้เรียนมีความสามารถในการรวบรวมความรู้ได้ทั้งด้วยตัวเองและการทำงานเป็นทีมเชื่อมโยงองค์ความรู้และประสบการณ์มาใช้ในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ อาจเป็นแนวความคิด โครงการ โครงงานชิ้นงาน ผลผลิต 4) มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร หมายถึง ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อพัฒนาตนเองและสังคมในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงานอย่างสร้างสรรค์ และมีคุณธรรม 5) มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง ผู้เรียนบรรลุและมีความก้าวหน้าในการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษาจากพื้นฐานเดิมในด้านความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ กะบวนการต่างๆ รวมทั้งมีความก้าวหน้าในผลการทดสอบระดับชาติ หรือผลการทดสอบอื่นๆ 6) มีความรู้ ทักษะพื้นฐาน และเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ หมายถึง ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะพื้นฐานในการจัดการ เจตคติที่ดีพร้อมที่จะศึกษาต่อในระดับชั้นที่สูงขึ้น การทำงานหรืออาชีพ

การประเมินจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 โดยเริ่มประเมินตั้งแต่ เดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2562 ถึงเดือนมกราคม พ.ศ. 2563 จุดที่ควรพัฒนาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยรวม มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียนคุณภาพของผู้เรียน โรงเรียนที่ได้ระดับคุณภาพ ดี มีจุดที่ควรพัฒนา คือ

ผู้เรียนควรได้รับการพัฒนาให้มีทักษะในการอ่าน การเขียน การสื่อสาร และการคิด ผู้เรียนบางส่วนยังขาดทักษะทางด้านภาษาไทยในการอ่านคล่อง เขียนคล่อง และการคิดคำนวณ ผู้เรียนบางส่วนยังไม่ได้รับการส่งเสริมให้มีทักษะการคิด และการเรียนรู้ในการจัดทำโครงงานจากการบูรณาการสิ่งที่ได้เรียนรู้มาใช้ให้เหมาะสมเพื่อสร้างผลงาน และขาดการส่งเสริมให้สร้างนวัตกรรมที่สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีให้เกิดความหลากหลาย ควรเพิ่มทักษะพื้นฐานวิชาชีพ ส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดพัฒนาโครงงานให้เป็นนวัตกรรมตามวัยและระดับการศึกษา พัฒนาผู้เรียนในการใช้เทคโนโลยีในการแสวงหาความรู้ การอ่านในเรื่องที่ตนสนใจเพื่อให้เกิดประโยชน์ภายใต้ยุค 4.0 (การประกันคุณภาพภายในสู่การประกันคุณภาพภายนอก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2, 2563, หน้า 39 - 42) ผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสี่ จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 ตามมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2561 มีจำนวน 3 มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียน ประกอบด้วย 1.1) ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน 1.2) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ และมาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยเริ่มประเมินตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2562 ถึงเดือนมกราคม พ.ศ. 2563 เป็นต้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการเชิงบูรณาการหลักสัปปุริสธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2
2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2
3. เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการเชิงบูรณาการหลักสัปปุริสธรรมที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดรายละเอียดการดำเนินการวิจัย ไว้ 3 ขั้นตอน มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 จัดเตรียมโครงร่างการวิจัย เป็นการศึกษา แนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ จากหนังสือเอกสาร ตำรา ข้อมูล สถิติ วิทยานิพนธ์ วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับ การบริหารงานวิชาการเชิงบูรณาการ หลักสัปปุริสธรรมที่ส่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพื่อจัดทำและดำเนินการสร้างเครื่องมือและเสนอโครงร่างต่อภาควิชาการบริหารการศึกษา เพื่อขอความเห็นชอบและขออนุมัติจากคณะศึกษาศาสตร์

ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินการวิจัย เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือและนำเครื่องมือที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้อง เพื่อหาความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และนำไปทดลอง

กับโรงเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง (Try-out) จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามรายฉบับ ทั้งด้านการบริหารงานเชิงบูรณาการหลักการเว้นอคติของผู้บริหารสถานศึกษา และการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา แก้ไขข้อบกพร่องของเครื่องมือ และขอใบรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ของข้อเสนอการวิจัย นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างและนำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบความถูกต้อง ทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติและแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 การรายงานผลการวิจัย เป็นขั้นตอนของการจัดทำร่างผลการวิจัย โดยวิเคราะห์ข้อมูลและอภิปรายผล เพื่อนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาและคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ และจัดทำรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ เสนอคณะศึกษาศาสตร์เพื่อขออนุมัติเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

2. ออกแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ที่มี แบบแผนของการวิจัยในลักษณะของกลุ่มตัวอย่างเดียว ศึกษาสภาวการณ์ ที่ไม่มีการทดลอง (The one short, non-experimental case study deign) โดยที่ผู้วิจัยไม่ได้จัดกระทำหรือสร้างสถานการณ์ตามเงื่อนไขที่ต้องการใด ๆ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 จำนวน 120 โรงเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2, 2562, หน้า 9)

2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 ผู้วิจัยใช้วิจัยใช้วิธีประมาณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการเปิดตารางสำเร็จรูปของเครซี่และมอร์แกน Krujcieand and Morgan,1970,p.608 ซึ่งได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 92 โรงเรียน

สร้างเครื่องมือในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อให้ข้อคำถามครอบคลุมวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา โดยสร้างข้อคำถามภายใต้กรอบแนวคิด ทฤษฎี โดยแบ่งข้อคำถามออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งประกอบด้วยข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงานตามตำแหน่ง ลักษณะของคำถามเป็นแบบสำรวจรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการเชิงบูรณาการหลักสัปปุริสธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 หลักการบริหารงานวิชาการ 7 ประการ คือ 1) การจัดการหลักสูตร (X_1) 2) การจัดการเรียนรู้ (X_2) 3) การวัดและประเมินผล (X_3) 4) การนิเทศการศึกษา (X_4) 5) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา (X_5) 6) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และ

เทคโนโลยีทางการศึกษา (X_6) 7) การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา (X_7) เชิงบูรณาการหลักธรรมสัปปุริสธรรมผ่านองค์ประกอบ 7 ประการ ประกอบด้วย 1) ธัมมัญญุตา 2) อัตถัญญุตา 3) อัตตัญญุตา 4) มัตตัญญุตา 5) กาลัญญุตา 6) ปริสัญญุตา 7) ปุคคลัญญุตา

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในสถานศึกษา ผู้วิจัยได้นำแนวคิดผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน ของสำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561, หน้า26 - 28) ดังนี้ 1) มีความสามารถในการอ่าน การเขียน การสื่อสาร และการคิดคำนวณ (Y_1) 2) มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และแก้ปัญหา(Y_2) 3) มีความสามารถในการสร้างนวัตกรรม(Y_3) 4) มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Y_4) 5) มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษา (Y_5) 6) มีความรู้ ทักษะพื้นฐาน และเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ (Y_6)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ผู้วิจัยทำหนังสือถึงคณบดีคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยผ่าน ประธานสาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ในการทำหนังสือขอความ อนุเคราะห์ไปยังผู้อำนวยการสำนักงานเขตและผู้อำนวยการโรงเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม สำหรับใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการทำวิจัยจากโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 92 โรงเรียน

2) ผู้วิจัยดำเนินการจัดทำแบบสอบถาม จำนวน 276 ฉบับ โดยการจัดส่งข้อมูลและเก็บข้อมูลของแบบสอบถามส่งทางไปรษณีย์โดยวิธีการลงทะเบียน พร้อมแนบซองเปล่าติดแสตมป์ เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามส่งกลับคืนผู้วิจัยโดยตรงทางไปรษณีย์

3) ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความเรียบร้อยสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่รับคืนจากกลุ่มตัวอย่าง มีความสมบูรณ์ทุกฉบับ แล้วจึงนำมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

วิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้การวิเคราะห์ข้อมูลตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยและข้อคำถามในการวิจัยได้ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1) การวิเคราะห์สถานภาพพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนก เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งและประสบการณ์ในการทำงานตามตำแหน่ง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่ และค่าร้อยละ

2) การวิเคราะห์การบริหารงานวิชาการเชิงบูรณาการหลักสัปปุริสธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่ามัชฌิมเลขคณิต และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำค่ามัชฌิมเลขคณิตที่ได้ไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ตามตามแนวคิดของ ลิเคิร์ท (บุญชม ศรีสะอาด, 2556, หน้า 121) โดยได้กำหนดค่าคะแนนของช่วงน้ำหนักเป็น 5 ระดับ

สรุปผลการวิจัย

1. การบริหารงานวิชาการเชิงบูรณาการหลักสัปปุริสธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2

เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการเชิงบูรณาการหลักสัปปุริสธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 ปรากฏผลการศึกษาดังนี้

1. การบริหารงานวิชาการเชิงบูรณาการหลักสัปปุริสธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยที่แสดงระดับการบริหารงานวิชาการเชิงบูรณาการหลักสัปปุริสธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณารายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเชิงบูรณาการหลักสัปปุริสธรรม ด้านการจัดการหลักสูตรเชิงบูรณาการหลักสัปปุริสธรรม ด้านการนิเทศการศึกษาเชิงบูรณาการหลักสัปปุริสธรรม ด้านการวัดและประเมินผลเชิงบูรณาการหลักสัปปุริสธรรม ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการหลักสัปปุริสธรรม ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษาเชิงบูรณาการหลักสัปปุริสธรรม ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาเชิงบูรณาการหลักสัปปุริสธรรม ตามลำดับ

1.1 ด้านการจัดการหลักสูตรโดยบูรณาการหลักสัปปุริสธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณารายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงจากมากไปหาน้อยดังนี้ มากที่สุด ผู้บริหารส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูได้เข้ารับการพัฒนาด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา รองลงมา ผู้บริหารส่งเสริมและสนับสนุนการจัดทำหลักสูตรโดยสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและศักยภาพของครูผู้สอน และน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารนิเทศติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตรในระยะเวลาที่เหมาะสม

1.2 ด้านการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการหลักสัปปุริสธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงจากมากไปหาน้อยดังนี้ มากที่สุด ผู้บริหารมอบหมายให้ครูได้จัดกระบวนการเรียนรู้ได้เหมาะสมกับความสามารถของ รองลงมา ผู้บริหารบริหารส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนด้วยความใส่ใจเพื่อแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น และน้อยที่สุด ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนการสอนจัดสถานการณ์หรือกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้มีประสบการณ์ วางแผนการจัดการเรียนรู้จนถึงการประเมินผล

1.3 ด้านการวัดและประเมินผลโดยบูรณาการหลักสัปปุริสธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้ออยู่ในระดับมากและมากที่สุด โดยเรียงจากมากไปหาน้อยดังนี้ มากที่สุด ผู้บริหารกำหนดระยะเวลาการวัดผลประเมินผลการจัดการศึกษาในเวลาที่เหมาะสม (รองลงมา ผู้บริหารสนับสนุนให้ครูจัดการเทียบโอนความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ และผลการเรียนจาก สถานศึกษาอื่น สถานประกอบการ และอื่น ๆ ตามแนวทางที่กระทวงศึกษาธิการกำหนด และน้อยที่สุด ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูดำเนินการวัดผลประเมินผลแต่ละรายวิชา ให้สอดคล้องกับ มาตรฐานการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ และการจัดกิจกรรม การเรียนรู้

1.4 ด้านการนิเทศการศึกษาเชิงบูรณาการหลักสัปปุริสธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงจากมากไปหาน้อยดังนี้ มากที่สุด ผู้บริหารสนับสนุนให้ครูศึกษาดูงานสถานศึกษาที่จัดการนิเทศภายในที่มีคุณภาพ พัฒนา ระบบและกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา รองลงมา ผู้บริหารดำเนินการประสานงานกับเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อพัฒนาระบบกระบวนการนิเทศงาน วิชาการการเรียนการสอนและการสร้างเครื่องมือนิเทศ และน้อยที่สุด ผู้บริหารกำหนดระยะเวลาการนิเทศการศึกษาในเวลาที่เหมาะสม

1.5 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยบูรณาการหลักสัปปุริสธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงจากมากไปหาน้อยดังนี้ มากที่สุด ผู้บริหารดำเนินการจัดทำวิจัยในสถานศึกษา เพื่อให้ได้ทราบจุดอ่อน และจุดแข็งของสถานศึกษา รองลงมา คือ ผู้บริหารกำหนดระยะเวลาในการจัดทำวิจัยให้เหมาะสม และน้อยที่สุด ผู้บริหารร่วมมือกับสถานศึกษา บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่น ในการศึกษาวิเคราะห์วิจัย ตลอดจนเผยแพร่ผลงานการวิจัยหรือพัฒนาคุณภาพการเรียน และงาน

1.6 ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษาโดยบูรณาการหลักสัปปุริสธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงจากมากไปหาน้อยดังนี้ มากที่สุด ผู้บริหารประสานความร่วมมือในการผลิต จัดหา พัฒนาและการใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนการสอน และการพัฒนางานวิชาการกับสถานศึกษา บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่น ผู้บริหารจัดหาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน และการพัฒนางานด้านวิชาการและน้อยที่สุดผู้บริหารเลือกใช้สื่อเทคโนโลยีที่ผ่านการประเมินคุณภาพทางวิชาการจาก คณะกรรมการสถานศึกษา คณะกรรมการของเขตพื้นที่การศึกษา หรือกระทรวงศึกษาธิการแล้ว โดย ดำเนินการคัดเลือกในรูปของคณะกรรมการและประเมินการใช้สื่อ และนำมาใช้ในสถานศึกษาได้เหมาะสม

1.7 ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยบูรณาการหลักสัปปุริสธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงจากมากไปหาน้อยดังนี้ มากที่สุด ผู้บริหารสร้างความตระหนักให้ครูภายในสถานศึกษาร่วมเห็นความสำคัญในการจัดทำแนวปฏิบัติในการประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษาเพื่อการยอมรับและยึดถือปฏิบัติร่วมกัน รองลงมา ผู้บริหารจัดโครงสร้างการบริหารที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามระบบการ ประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา และน้อยที่สุด ผู้บริหารสนับสนุนการประเมินผลการดำเนินงานและความก้าวหน้าของการพัฒนาสถานศึกษาตาม มาตรฐานการศึกษาที่

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2

โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงจากมากไปหาน้อย ดังนี้

1. ด้านความสามารถในการอ่าน การเขียน การสื่อสาร และการคิดคำนวณ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงจากมากไปหาน้อยดังนี้ มากที่สุด ผู้เรียนมีความสามารถในการอ่าน การเขียนภาษาไทย อยู่ในระดับดี ตามเกณฑ์การประเมินของสถานศึกษา รองลงมา ผู้เรียนมีความสามารถในการสื่อสารภาษาต่างประเทศที่ 2 ตามเกณฑ์ของสถานศึกษา และน้อยที่สุด ผู้เรียนมีความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการนำเสนอผลงานได้ตามเกณฑ์ของสถานศึกษา

2. ด้านความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแก้ปัญหา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงจากมากไปหาน้อยดังนี้ มากที่สุด ผู้เรียนผ่านการประเมินสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน ด้านความสามารถในการคิดตามเกณฑ์ของสถานศึกษา รองลงมา ผู้เรียนผ่านการประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ตามเกณฑ์ของสถานศึกษา และน้อยที่สุด ผู้เรียนผ่านการประเมินทักษะการคิดแก้ปัญหาตามแนวทางการประเมิน PISA

3. ด้านความสามารถในการสร้างนวัตกรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับ เมื่อพิจารณารายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงจากมากไปหาน้อยดังนี้ มากที่สุด ผู้เรียนมีความรู้และทักษะพื้นฐานในการสร้างนวัตกรรมตามเกณฑ์การประเมินของสถานศึกษา รองลงมา ผู้เรียนมีผลงาน จากการทำโครงงาน / สิงประดิษฐ์ และสามารถอธิบายหลักการ แนวคิด ขั้นตอนการทำงาน และปัญหาอุปสรรคของการทำงานได้ และน้อยที่สุด ผู้เรียนสามารถสร้างนวัตกรรม และนำนวัตกรรมไปใช้ และมีการเผยแพร่ในชั้นเรียนหรือสถาบันอื่น

4. ด้านความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงจากมากไปหาน้อยดังนี้ มากที่สุด ผู้เรียนมีความสามารถในการสืบค้นข้อมูลจากอินเตอร์เน็ต และสรุปความรู้ได้ด้วยตนเอง และอ้างอิงแหล่งข้อมูลที่ได้จากการสืบค้นทางเทคโนโลยีสารสนเทศ รองลงมา ผู้เรียนผ่านการประเมินสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน ด้านความสามารถในการใช้เทคโนโลยีตามเกณฑ์การประเมินของสถานศึกษา และน้อยที่สุด ผู้เรียนมีทักษะในการนำเครื่องมือ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีอยู่ในปัจจุบัน มาใช้ในการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้ออยู่ในระดับมากถึงระดับมาก โดยเรียงจากมากไปหาน้อยดังนี้ มากที่สุด ผู้เรียนมีผลการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ผ่านตามเกณฑ์การประเมินของสถานศึกษา รองลงมา ผู้เรียนมีผลการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ผ่านตามเกณฑ์การประเมินของสถานศึกษา และน้อยที่สุด ผู้เรียนมีผลการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ผ่านตามเกณฑ์การประเมินของสถานศึกษา

6. ด้านความรู้ ทักษะพื้นฐาน และเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงจากมากไปหาน้อยดังนี้ มากที่สุด คือ ผู้เรียนมีมี ID Pan หรือ Portfolio เพื่อการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ รองลงมา ผู้เรียนมีความรู้ เกี่ยวกับงานอาชีพ และน้อยที่สุด คือ ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ

3. การบริหารงานวิชาการเชิงบูรณาการหลักสัปปุริสธรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2

โดยภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 การบริหารงานวิชาการเชิงบูรณาการหลักสัปปุริสธรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในสถานศึกษามีความสัมพันธ์กันในทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในสถานศึกษา อยู่ในระดับสูง โดยด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเชิงบูรณาการหลักสัปปุริสธรรม ส่งผลทางบวกต่อความสามารถในการอ่าน การเขียน การสื่อสาร และการคิดคำนวณ ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการแก้ปัญหา ความสามารถในการสร้างนวัตกรรม ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการจัดการหลักสูตรเชิงบูรณาการหลักสัปปุริสธรรมส่งผลทางบวกต่อความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษา และความรู้ ทักษะพื้นฐาน และเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ ด้านการนิเทศการศึกษาเชิงบูรณาการหลักสัปปุริสธรรมส่งผลทางบวกต่อความสามารถในการอ่าน การเขียน การสื่อสารและการคิดคำนวณ และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการแก้ปัญหา และด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาเชิงบูรณาการหลักสัปปุริสธรรมส่งผลทางบวกต่อความรู้ ทักษะพื้นฐาน และเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1) ผู้บริหารควรจัดโครงสร้างการบริหารที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา จัดทำระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามที่กฎกระทรวงกำหนด จัดทำแผนการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ ทบทวน และรายงานผลการ ดำเนินงานตามแผนจัดระบบข้อมูลสารสนเทศที่มีข้อมูลสารสนเทศครอบคลุมภารกิจ

2) ผู้บริหารควรส่งเสริมให้มีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม สภาพปัญหาความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนด้วยความเพียรพยายามให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) ควรส่งเสริมให้มีการบริหารงานวิชาการเชิงบูรณาการหลักสัปปุริสธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา

2) ควรส่งเสริมให้มีพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในสถานศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในสถานศึกษา

3) ควรเผยแพร่ผลการวิจัยเพื่อให้ทราบข้อเท็จจริงถึงการบริหารงานวิชาการเชิงบูรณาการหลักสัปปุริสธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่เหมาะสม ที่สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1) ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการเชิงบูรณาการหลักสัปปุริสธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2

2) ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2

3) ควรศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ทราบข้อเท็จจริงถึงการบริหารงานวิชาการเชิงบูรณาการหลักสัปปุริสธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่เหมาะสม ที่สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในสถานศึกษา โดยศึกษาในรูปแบบกรณีศึกษา

บรรณานุกรม

กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑและวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 (2550, 16 พฤษภาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 124 (ตอนที่ 24 ก), น. 29 - 30. กระทรวงศึกษาธิการ. (2562).

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2562. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).

บุญชม ศรีสะอาด. (2541). การพัฒนาการสอน. กรงเทพฯ : สุรีวิริยาสาสน์.

_____ (2556). หลักการวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560. (2560, 6 เมษายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 124 (ตอนที่ 24 ก), หน้า 29 - 36.

วิจารณ์ พานิช. (2556). ครูเพื่อศิษย์สร้างห้องเรียนกลับทาง. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สยามกัมมาจล.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 (2563). การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสู่การประกันคุณภาพภายนอก.นครปฐม: สำนักกานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สำนักงานเลขาธิการการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2574. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.

การบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักอิทธิบาทธรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนนทบุรี

The Administration of Child Development Center According to the Iddhipada of Administrators that Affect the National Standards for Early Childhood Care under the Local Government Organization Nonthaburi Province

ชนะชัย วงค์ชนินท์[*]
พระมหาธำรงค์ ฐิตปุญโญ (สมาธิ), ดร.[**]
ดร.สุวิทย์ ภาณุจารี[***]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตามหลักอิทธิบาทธรรมของผู้บริหาร สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนนทบุรี 2) เพื่อศึกษามาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนนทบุรี 3) เพื่อศึกษาการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักอิทธิบาทธรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนนทบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนนทบุรี จำนวน 97 แห่งผู้ให้ข้อมูล จำแนกเป็น ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และครู/ผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 291 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และสมการถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า

1) การบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักอิทธิบาทธรรมของผู้บริหาร สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการ

[*] นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย E-mail. Pohchaepohchae@gmail.com โทร. 081-483-2023

[**] อาจารย์ประจำหลักสูตร สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย E-mail. rongsamathi@hotmail.com

*** รองศาสตราจารย์, อาจารย์พิเศษ วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ Email: suwitmbu@hotmail.com

Received: April 12, 2022 **Revised:** November 30, 2023 **Accepted:** December 04, 2023

ตรวจสอบตามหลักอิทธิบาทธรรม ด้านการวางแผนตามหลักอิทธิบาทธรรม ด้านการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาทธรรมและด้านการปรับปรุงแก้ไขตามหลักอิทธิบาทธรรม

2) มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านคุณภาพของเด็ก ด้านการบริหารจัดการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย และด้านครู/ผู้ดูแลเด็กให้การดูแลและจัดประสบการณ์การเรียนรู้และการเล่นเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย

3) การบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักอิทธิบาทธรรมของผู้บริหาร ด้านการปรับปรุงแก้ไขตามหลักอิทธิบาทธรรม ด้านการวางแผนตามหลักอิทธิบาทธรรม ด้านการตรวจสอบตามหลักอิทธิบาทธรรม และด้านการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาทธรรม ส่งผลต่อมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีประสิทธิภาพในการทำนายร้อยละ 60.60 สามารถเขียนเป็นรูปสมการวิเคราะห์การถดถอยได้ ดังนี้

สมการคะแนนดิบ

$\hat{Y}$ = 0.906 + 0.441(X4) + 0.272(X1) + 0.183(X3) + 0.133(X2) (R2 = 0.606)

สมการคะแนนมาตรฐาน

$\hat{Z}y$ = 0.484(X4) + 0.330(X1) + 0.206 (X3) + 0.186(X2) (R2 = 0.606)

คำสำคัญ: การบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก, หลักอิทธิบาทธรรมของผู้บริหาร, มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ

ABSTRACT

The purposes of this research were: 1) to study the administration of child development centers according to the iddhipadadhamma of adminitrator under the local government organization Nonthaburi Province; 2) to study the national standards for early childhood care under the local government organization nonthaburi province; and 3) To study the administration of child development centers according to the iddhipada dhamma of adminitrator affecting the national standards for early childhood care under the local government organization nonthaburi province. The samples consisted of 291 people administrators and teachers/caregivers provide care. The instrument for collecting data was a questionnaire. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, and multiple regression analysis (stepwise method).

The research results were as follows:

1) The administration of child development centers according to the iddhipada dhamma of administrator under the local government organization Nonthaburi Province as a whole was at a high level ranking by the mean scores from high to low : the inspection according to the principle of power, In terms of planning according to the principles of moral powe, in compliance with the principles of moral power, and in terms of improvements according to the principles Iddhipada of the administrators.

2) The standards of the National Early Childhood Development Center Under the local government organization, Nonthaburi Province as a whole was at a high level ranking by the mean scores from high to low: the quality of early childhood, the management of early childhood development centers, and teachers/caregivers Provide care and provide educational and play experiences for early childhood development.

3) The administration of the Child Development Center according to the principles Iddhipada of the administrators in terms of improvements according to the principles Iddhipada of the administrators, In terms of planning according to the principles of moral power, the inspection according to the principle of power, in compliance with the principles of moral power. Affecting the standards of the National Early Childhood Development Center in overall was statistical significance at 0.05 level. It could concurrently predicted at 60.6%. It can be written in the form of a regression analysis equation as follows:

Raw score equation

$\hat{Y} = 0.906 + 0.441(X_4) + 0.272(X_1) + 0.183(X_3) + 0.133(X_2)$ $(R^2 = 0.606)$

Standard score equation

$\hat{Z}y = 0.484(X_4) + 0.330(X_1) + 0.206(X_3) + 0.186(X_2)$ $(R^2 = 0.606)$

Keyword: Administration of Child Development Center, Iddhipada of Administrators, National Standards for Early Childhood Care

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปฐมวัยเป็นวัยเริ่มต้นของชีวิตและพัฒนาการในทุกด้าน เป็นช่วงวัยที่พัฒนาการด้านต่างๆ เป็นไปอย่างรวดเร็วที่สุดและเป็นรากฐานที่สำคัญสำหรับการพัฒนาในช่วงวัยต่อๆ ไป เด็กในวัยนี้จึงเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งของประเทศ เด็กปฐมวัยที่ได้รับการดูแลอย่างเหมาะสมตามช่วงวัยจะสามารถเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดี มีคุณภาพและจะเป็นกำลังสำคัญของประเทศชาติต่อไปในอนาคต ดังคำกล่าวที่ว่าเด็กใน

วันนี้คือผู้ใหญ่ในวันหน้า การพัฒนาเด็กให้มีคุณภาพ จึงเป็นหลักประกันการมีอนาคตที่มีคุณภาพของประชากรในประเทศ ดังคำกล่าวของ ศ.ดร.เจมส์ เอคแมน นักเศรษฐศาสตร์รางวัลโนเบล ปี พ.ศ. 2542 ที่ว่า “การลงทุนพัฒนาเด็กปฐมวัย เป็นการลงทุนที่คุ้มค่า ให้ผลตอบแทนแก่สังคมที่ดีที่สุดในระยะยาว” และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยไว้หลายมาตรา มาตรา 54 กำหนดว่า “รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย และวรรคสองกำหนดว่ารัฐต้องดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนาก่อนเข้ารับการศึกษาตามวรรคหนึ่ง เพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย และมาตรา 258 ให้ดำเนินการปฏิรูปประเทศให้เกิดผล จ. ด้านการศึกษา (1) ให้สามารถเริ่มดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนาก่อนเข้ารับการศึกษา ตามมาตรา 54 วรรคสอง เพื่อให้เด็กเล็กได้รับการพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ให้สมกับวัยโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ดังนั้นภาครัฐ ภาคเอกชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมถึงสถาบันครอบครัวที่เป็นจุดเริ่มต้นสำคัญของการดูแลเด็กเล็ก จะต้องให้ความสำคัญกับการดูแลเด็กเล็กหรือเด็กปฐมวัย อย่างจริงจัง เพื่อวางรากฐานสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เข้มแข็งยั่งยืนในอนาคตต่อไป

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะหน่วยงานซึ่งมีภารกิจหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษา ส่งเสริมการจัดการศึกษา และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและผู้ด้อยโอกาส ตามบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และกฎหมายจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบใดก็ตามทั้งองค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล เมืองพัทยา และกรุงเทพมหานคร มีบทบาทที่สำคัญในการบริหารจัดการเกี่ยวกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้งสิ้น (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2547, หน้า 1) ในปี พ.ศ. 2545 เป็นต้นมา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจากหน่วยงานต่าง ๆ ได้ดำเนินการถ่ายโอนให้เทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งอยู่ภายใต้หน่วยการปกครองท้องถิ่น ที่มีกฎหมายจัดตั้งเพื่อรองรับการกระจายอำนาจจากรัฐบาล ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ภายใต้การส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ซึ่งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ส่วนราชการต่างๆ ถ่ายโอนให้และที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดตั้งขึ้นเอง ถือว่าเป็นสถานศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 4 และมาตรา 18 แต่ก็ยังมีความแตกต่างที่หลากหลาย ทั้งในด้านโครงสร้างการบริหารงาน ได้แก่ ด้านบุคลากร ด้านการบริหารจัดการ ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุนจากชุมชน ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องรับผิดชอบภารกิจการดำเนินการจัดการศึกษาให้ได้คุณภาพและมาตรฐาน เพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สามารถให้บริการ และตอบสนองความต้องการของชุมชนด้านการจัดการศึกษาแก่เด็กปฐมวัย 2 – 5 ขวบ ได้อย่างทั่วถึง เพื่อเป็น

ทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ ตามอำนาจหน้าที่และเจตนารมณ์ของรัฐบาล (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2553, หน้า 1-2)

ปัจจุบันประเทศไทยมีเด็กปฐมวัยตั้งแต่แรกเกิดถึงอายุ 6 ปี ที่มีพัฒนาการไม่สมวัยเป็นจำนวนมาก นับเป็นวิกฤตร้ายแรงต่อการพัฒนาคุณภาพทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในการสร้างประเทศให้เจริญรุ่งเรือง มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ในสภาพสังคมที่บิดามารดาและผู้ปกครองส่วนใหญ่มีความจำเป็นต้องพาเด็กปฐมวัยไปรับบริการการดูแลและพัฒนาในรูปแบบต่างๆ ที่มีคุณภาพแตกต่างเหลื่อมล้ำกันมาก ระหว่างกลุ่มมีโอกาสกับกลุ่มด้อยโอกาส ระหว่างการจัดการศึกษาที่เร่งเรียนจนเครียดกับแบบละเลยขาดความเอาใจใส่ ดังนั้นการพัฒนาคุณภาพของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยให้เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก จึงเป็นความจำเป็นเร่งด่วนทั้งจากมุมมองของการพัฒนาคุณภาพมนุษย์และการปฏิรูปการศึกษา (มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ, 2562, หน้า 3)

การจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กภายใต้การกำกับดูแลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ยังพบปัญหาในการบริหารจัดการในหลายด้าน อาทิเช่น ด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร ด้านสื่อการเรียนการสอน (จุฑารัตน์ ยะตะนัง, 2557, หน้า 79-80) และจากการรายงานการตรวจสอบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (2560) พบว่าการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กยังไม่เป็นไปตามมาตรฐานการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เช่น การจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแห่งใหม่ การย้าย/รวมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ไม่ได้รายงานให้กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นทราบ ผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่ให้ความสำคัญกับการบริหาร จัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเท่าที่ควร ไม่ได้กำกับดูแลการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีคุณภาพ และขาดความชัดเจนในการกำหนดทิศทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างยั่งยืน ด้านอาคารสถานที่ยังมีการแบ่งสัดส่วนที่ไม่เหมาะสม และยังไม่มีมาตรการป้องกันความปลอดภัยเท่าที่ควร ขาดการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กด้านบุคลากร ในเขตอำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี พบว่า บุคลากรมีขวัญกำลังใจในการประกอบวิชาชีพ เป็นอันดับสุดท้าย ดังนั้น องค์กรปกรองส่วนท้องถิ่นควรดำเนินการเพื่อสร้างขวัญกำลังใจให้กับบุคลากรในการประกอบวิชาชีพ โดยกำหนดกรอบอัตรากำลังบุคลากร หลักเกณฑ์ และวิธีการสรรหาบุคลากรให้มีความชัดเจน สรรหาบุคลากรที่มีวุฒิการศึกษาและประสบการณ์การจัดการศึกษาให้เพียงพอต่อการดำเนินงานตามภารกิจด้านการศึกษา และส่งเสริมให้มีการจัดทำผลงานทางวิชาการเพื่อความก้าวหน้าทางวิชาชีพ (วิมลวรรณ ศิริ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ผดุง พรมมูล, 2561)

ในปัจจุบันบิดา มารดา หรือผู้ปกครองได้นำบุตรหลานเข้าเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นจำนวนมาก ซึ่งผู้ปกครองย่อมมีความคาดหวังต่อการเข้ารับบริการจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ทั้งด้านการส่งเสริมพัฒนาการและการเจริญเติบโตให้เป็นไปตามวัย มีความปลอดภัย มีการปรับตัวเข้าหาสังคมอยู่ร่วมกับผู้อื่น การปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน การช่วยเหลือตนเอง การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และ

ค่านิยมที่พึงประสงค์ให้กับเด็ก ซึ่งในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องดำเนินงานให้สอดคล้องกับ หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย 2560 และมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ซึ่งเป็นมาตรฐานขั้นต้นที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาเด็กของประเทศ และเป็นมาตรฐานเชิงคุณภาพเพื่อใช้ประโยชน์ในการดำเนินงานและจัดบริการให้เด็กปฐมวัย ได้มีโอกาสเริ่มต้นชีวิตอย่างมีคุณภาพและเท่าเทียมกัน เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ เป็นการเพิ่มคุณภาพทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญที่สุดในการนำประเทศไทยสู่ความเจริญก้าวหน้า มั่นคง ยั่งยืน ท่ามกลางความท้าทายของโลกในศตวรรษที่ 21

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักอิทธิบาทธรรมของผู้บริหาร สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนนทบุรี

2. เพื่อศึกษามาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนนทบุรี

3. เพื่อศึกษาการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักอิทธิบาทธรรมของผู้บริหาร ที่ส่งผลต่อมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนนทบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดรายละเอียด วิธีการ และขั้นตอนในการวิจัยไว้ 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การจัดเตรียมโครงร่างงานวิจัย เป็นการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีต่างๆ จากหนังสือ ตำรา เอกสาร ข้อมูล สถิติ วิทยานิพนธ์ วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดทำและดำเนินการสร้างเครื่องมือ ปรึกษา แล้วเสนอโครงร่างต่อคณะศึกษาศาสตร์เพื่อขออนุมัติเพื่อให้ดำเนินการวิจัยต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินงานวิจัยเป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือและนำเครื่องมือที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องเพื่อหาความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และนำไปทดลองกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง (Try-out) จำนวน 30 ฉบับ เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) นำมาปรับปรุง แก้ไขข้อบกพร่องของเครื่องมือ แล้วนำเครื่องมือที่สร้างขึ้นไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

ขั้นตอนที่ 3 การรายงานผลการวิจัย เป็นขั้นตอนของการจัดทำร่างผลการวิจัย เพื่อนำเสนอคณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบความถูกต้อง ปรับปรุง แก้ไขข้อบกพร่องตามที่คณะกรรมการผู้ควบคุมเสนอแนะ จัดพิมพ์และส่งรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ต่อคณะศึกษาศาสตร์เพื่อขออนุมัติเป็นส่วนหนึ่งของการสอบป้องกันวิทยานิพนธ์ และการขอจบการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนนทบุรี จำนวน 122 แห่ง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนนทบุรี จำนวน 97 แห่ง ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ เครจซี และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, p. 608) ผู้ให้ข้อมูลจำแนกเป็น ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 97 คน และครู/ผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 194 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 291 คน การสุ่มกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) และการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างแต่ละอำเภอใช้การเทียบบัญญัติไตรยางศ์

สร้างเครื่องมือในการวิจัย

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบสอบถามตรวจสอบรายการ (check list) ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ และประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักอิทธิบาทธรรมของผู้บริหารสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนนทบุรี ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (rating scales) 5 ระดับของ ลิเคิร์ท (Likert, 1967, pp. 90-95)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนนทบุรี ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับของลิเคิร์ท (Likert, 1967, pp. 90-95)

เก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยทำหนังสือถึงคณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย โดยผ่านประธานสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ในการทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยังผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนนทบุรี เพื่อแจ้งให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ และขอความร่วมมือในการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้

2. ผู้วิจัยดำเนินการจัดทำแบบสอบถาม จำนวน 291 ฉบับ และส่งแบบสอบถามด้วยตนเองสำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่สามารถดำเนินการได้ ส่วนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่การคมนาคมไม่สะดวก ผู้วิจัยใช้การจัดส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์โดยวิธีการลงทะเบียน พร้อมแนบซองเปล่าและปิดแสตมป์ เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามส่งแบบสอบถามกลับคืนผู้วิจัยโดยตรงทางไปรษณีย์

3. นำแบบสอบถามที่รวบรวมได้รับคืนมาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ และนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีทางสถิติโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ดังนี้

1) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้การแจกแจงความถี่ (frequency) และหาค่าร้อยละ (percentage)

2) วิเคราะห์ข้อมูลการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักอิทธิบาทธรรมของผู้บริหาร ใช้การหาค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (*S.D.*) แล้วแปลความหมายตามแนวคิดของบุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว (2535, หน้า 103)

3) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ใช้การหาค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (*S.D.*) โดยแปลความหมายตามแนวคิดของ บุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว (2535, หน้า 103)

4) ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักอิทธิบาทธรรมของผู้บริหาร ที่ส่งผลต่อมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนนทบุรี ใช้สถิติวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นตอน (Stepwise Multiple Regresstion Analysis) ซึ่งก่อนการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นตอน ผู้วิจัยได้วิเคราะห์หาค่าความสัมพันธ์ เพื่อทดสอบว่าตัวแปรต้น (Independent Variables) จะไม่มีความสัมพันธ์กันเองสูง เพื่อป้องกันความสัมพันธ์ภายในของตัวแปรพยากรณ์ (Multicollinearity) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's product-moment correlation coefficient) (เฉลิมศรี อรรจนกุล, 2558, หน้า 206)

สรุปผลการวิจัย

สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากที่สุด จำนวน 247 คน คิดเป็นร้อยละ 84.90 รองลงมาเป็นเพศชาย จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 15.10 อายุมากที่สุด คือ ช่วงอายุ 26-35 ปี จำนวน 135 คน คิดเป็นร้อยละ 46.40 รองลงมา คือ ช่วงอายุ 36-45 ปี จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 23.00 และน้อยที่สุด มีอายุไม่เกิน 25 ปี จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 11.70 ระดับการศึกษามากที่สุด คือ ปริญญาตรี จำนวน 214 คน คิดเป็น ร้อยละ 73.50 รองลงมา คือ ปริญญาโท จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 19.60 และน้อยที่สุด ต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 6.90 ตำแหน่งหน้าที่เป็นครู/ผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 194 คน คิดเป็นร้อยละ 66.70 และเป็นผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3 ประสบการณ์การทำงานในตำแหน่ง มากที่สุด คือ 6-10 ปี จำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 44.00 รองลงมา คือ 1-5 ปี จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 28.90 และน้อยที่สุด 16 ปีขึ้นไป จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.30

การบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักอิทธิบาทธรรมของผู้บริหาร สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนนทบุรี

1) ด้านการวางแผนตามหลักอิทธิบาทธรรม มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่จัดอยู่ในอันดับแรก ได้แก่ ผู้บริหารได้จัดทำแผนสำเร็จตามเวลาที่กำหนด รองลงมา ได้แก่ ผู้บริหารได้ดำเนินการติดตามการจัดทำแผนเพื่อทราบปัญหา และดำเนินการแก้ไข และข้อที่จัดอยู่ในอันดับสุดท้าย ได้แก่ ผู้บริหารมีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดเป้าหมาย และแนวทางในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

2) ด้านการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาทธรรม มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่จัดอยู่ในอันดับแรก ได้แก่ ผู้บริหารมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับรู้ข้อมูลของกิจกรรมโครงการ และเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น รองลงมา ได้แก่ ผู้บริหารมีการปฏิบัติงานตามแผนงาน กิจกรรม โครงการ ภายในระยะเวลาที่กำหนด และข้อที่จัดอยู่ในอันดับสุดท้าย ได้แก่ ผู้บริหารมีการปฏิบัติงานตามแผนงาน กิจกรรม โครงการตามขั้นตอนที่ได้กำหนดไว้

3) ด้านการตรวจสอบตามหลักอิทธิบาทธรรม มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่จัดอยู่ในอันดับแรก ได้แก่ ผู้บริหารมีการนำผลการประเมินไปปรับปรุงพัฒนาแผนงานโครงการกิจกรรมให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รองลงมา ได้แก่ ผู้บริหารมีการตรวจสอบเมื่อเสร็จสิ้นโครงการ โดยให้มีคณะกรรมการประเมินผลโครงการ กิจกรรม และข้อที่จัดอยู่ในอันดับสุดท้าย ได้แก่ ผู้บริหารมีการตรวจสอบความถูกต้องและความคืบหน้าของงานด้วยความวิริยะอุตสาหะ ไม่ย่อท้อ ต่ออุปสรรคและความยากลำบาก

4) ด้านการปรับปรุงแก้ไขตามหลักอิทธิบาทธรรม มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่จัดอยู่ในอันดับแรก ได้แก่ ผู้บริหารมีการพิจารณาปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการบริหารงานให้ดีขึ้นอยู่สม่ำเสมอ รองลงมา ได้แก่ ผู้บริหารได้นำผลการดำเนินงานตามโครงการกิจกรรม ในปีที่ผ่านมา มาใช้เป็นฐานข้อมูลเพื่อปรับปรุงการบริหารงานในครั้งต่อไป และข้อที่จัดอยู่ในอันดับสุดท้าย

มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนนทบุรี

1) ด้านการบริหารจัดการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่จัดอยู่ในอันดับแรก ได้แก่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการบริหารจัดการด้านสภาพแวดล้อมเพื่อความปลอดภัยอย่างเป็นระบบ รองลงมา ได้แก่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดอุปกรณ์ภาชนะและเครื่องใช้ส่วนตัวที่เพียงพอกับการใช้งานของเด็ก และมีการดูแลรักษาความสะอาดอย่างสม่ำเสมอ และข้อที่จัดอยู่ในอันดับสุดท้าย ได้แก่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีพื้นที่ใช้สอย มีมุมประสบการณ์ และแหล่งเรียนรู้ในห้องเรียน นอกห้องเรียน ที่เป็นสัดส่วนและเพียงพอ

2) ด้านครู/ผู้ดูแลเด็กให้การดูแลและจัดประสบการณ์การเรียนรู้และการเล่นเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่จัดอยู่ในอันดับแรก ได้แก่ ครู/ผู้ดูแลเด็ก มีการจัดกิจกรรมปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้เด็กใฝ่ดี มีวินัย ซื่อสัตย์ รู้จักสิทธิ

และหน้าที่รับผิดชอบของพลเมืองที่ดี รักครอบครัว ชุมชนและประเทศชาติ รองลงมา ได้แก่ ครู/ผู้ดูแลเด็ก มีการส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ-สังคมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กกับเด็ก เด็กกับผู้ใหญ่ และการแก้ไขข้อขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์ โดยจัดกิจกรรมส่งเสริมให้เด็กมีความสุข และข้อที่จัดอยู่ในอันดับสุดท้าย ได้แก่ ครู/ผู้ดูแลเด็ก มีการจัดกิจกรรมและประสบการณ์ทางภาษาที่มีความหมายต่อเด็ก โดยปลูกฝังให้เด็กมีนิสัยรักการอ่าน เพื่อให้เด็กมีทักษะการสื่อสารที่หลากหลาย เช่น การฟัง การพูด การถาม การตอบ การวาด และการเขียน

3) ด้านคุณภาพของเด็กปฐมวัย มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่จัดอยู่ในอันดับแรก ได้แก่ เด็กมีพื้นฐานด้านคณิตศาสตร์ สามารถสังเกต จำแนก และเปรียบเทียบ จำนวน มิติสัมพันธ์ (พื้นที่/ระยะ) เวลา ได้สมวัย รองลงมา ได้แก่ เด็กมีพัฒนาการด้านการเคลื่อนไหว การใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ และการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก การทรงตัว และการประสานงานระหว่างตากับมือเหมาะสมตามวัย และข้อที่จัดอยู่ในอันดับสุดท้าย ได้แก่ เด็กมีความภาคภูมิใจที่เป็นสมาชิกที่ดีในครอบครัว ชุมชน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และตระหนักถึงความเป็นพลเมืองดีของประเทศไทย และภูมิภาคอาเซียน

การบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักอิทธิบาทธรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนนทบุรี

การวิเคราะห์การบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักอิทธิบาทธรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนนทบุรีพบว่า ตัวแปรที่ได้รับคัดเลือกเข้าสมการการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักอิทธิบาทธรรมของผู้บริหาร เรียงตามลำดับความสำคัญ ได้แก่ ด้านการปรับปรุงแก้ไขตามหลักอิทธิบาทธรรม ด้านการวางแผนตามหลักอิทธิบาทธรรม ด้านการตรวจสอบตามหลักอิทธิบาทธรรม และด้านการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาทธรรม ตามลำดับ สามารถอธิบายความแปรปรวนของมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนนทบุรี ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ 0.788 (R = 0.788) ซึ่งตัวแปรทั้งสี่ด้านร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนนทบุรี ได้ร้อยละ 60.6 (R^2 = 0.606) สามารถเขียนเป็นรูปสมการวิเคราะห์การถดถอยได้ ดังนี้

สมการคะแนนดิบ

$$\hat{Y} = 0.906 + 0.441(X_4) + 0.272(X_1) + 0.183(X_3) + 0.133(X_2)\ (R^2 = 0.606)$$

สมการคะแนนมาตรฐาน

$$\hat{Z}y = 0.484(X_4) + 0.330(X_1) + 0.206\ (X_3) + 0.186(X_2)\ (R^2 = 0.606)$$

อภิปรายผล

การบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักอิทธิบาทธรรมของผู้บริหาร สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนนทบุรี

จากการศึกษาการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักอิทธิบาทธรรมของผู้บริหาร พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยที่แสดงระดับการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักอิทธิบาทธรรมของผู้บริหารโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีกระบวนการที่ใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ที่บุคคลร่วมกันดำเนินการ โดยอาศัยทรัพยากรและกระบวนการที่หลากหลาย เพื่อให้การบริหารงานบรรลุตามวัตถุประสงค์ขององค์กรหรือหน่วยงาน โดยมีการวางแผน มีการจัดการองค์กร มีการสั่งการ และมีการปฏิบัติ โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด การบริหารงานมีความสำคัญ เพราะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการจัดการภายในองค์กรให้ประสบความสำเร็จ อย่างมีประสิทธิภาพตามเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งผู้บริหารจะต้องวางแผนกำหนดวิธีการดำเนินงาน มีการตรวจสอบ มีการประเมินผลอย่างเป็นขั้นตอน มีประสิทธิภาพ และมีการนำผลการประเมินไปปรับปรุงแก้ไขการทำงาน ผู้บริหารต้องมีภาวะผู้นำ มีความรอบรู้ ความสามารถ มีความเชี่ยวชาญในการบริหารงาน บริหารคน นอกจากนี้ยังต้องได้รับความร่วมมือจากบุคคลทุกฝ่าย และความพร้อมของทรัพยากรต่างๆ ในองค์กร ซึ่งจะส่งผลต่อความสำเร็จและพัฒนาองค์กรให้บรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ได้นำแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานให้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ โดยนำหลักการ PDCA กล่าวคือ มีการวางแผน มีการลงมือปฏิบัติ มีการตรวจสอบ และมีการพัฒนาปรับปรุงแก้ไข เพื่อบริหารงานขององค์กรให้มีประสิทธิภาพอยู่ตลอดเวลา สอดคล้องกับแนวคิดของ ชนิกานต์ เธียรสูตร (2551) กล่าวว่า ขั้นตอนทั้ง 4 ขั้นตอนของวงจร PDCA ประกอบด้วย “การวางแผน” อย่างรอบคอบ เพื่อ “ปฏิบัติ” อย่างค่อยเป็นค่อยไป แล้วจึง “ตรวจสอบ” ผลที่เกิดขึ้น วิธีการปฏิบัติใดมีประสิทธิผลมากที่สุดก็จะจัดให้เป็นมาตรฐาน หากไม่สามารถบรรลุเป้าหมายได้ก็ต้องมองหาวิธีการปฏิบัติใหม่ หรือใช้ความพยายามให้มากขึ้นกว่าเดิม ประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นตอนการวางแผน 2. ขั้นตอนการปฏิบัติ 3. ขั้นตอนการตรวจสอบ 4. ขั้นตอนการดำเนินงานให้เหมาะสม สอดคล้องกับแนวคิดของ สุมน อมรวิวัฒน์ และคณะ (2545, หน้า 11-13, อ้างถึงใน กฤษณะ ไกรสี , 2564, หน้า 49-50) ได้เสนอกระบวนการการบริหารการศึกษาของเดมมิ่ง (Deming) สำหรับผู้บริหารและครูในยุคโลกาภิวัตน์ เกี่ยวกับวงจร PDCA เพื่อประโยชน์ในการบริหารและพัฒนาการศึกษาดังต่อไปนี้ คือ 1. การวางแผน (Plan) การดำเนินการใดๆ ต้องมีการวางแผน ครูต้องมีการวางแผนการเรียนการสอน ผู้บริหารต้องมีการวางแผนการบริหารการศึกษา การวางแผนขึ้นอยู่กับว่าบุคคลนั้นเป็นผู้บริหารระดับใด หากเป็นผู้บริหารระดับหน่วยบังคับบัญชาของโรงเรียนก็ต้องวางแผนพัฒนาการศึกษาในภาพรวมของหน่วยงาน หากเป็นผู้บริหารโรงเรียนก็ต้องวางแผนการบริหารการศึกษาของโรงเรียน ขั้นตอนการวางแผน ต้องมีการวิเคราะห์ข้อมูล โดยละเอียดรอบคอบ เพื่อให้แผนที่วางไว้สมบูรณ์และดีที่สุด ถ้าการวางแผนดีมีประสิทธิภาพแล้วจะทำให้การดำเนินกิจกรรมประสบผลสำเร็จ ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ 2. การปฏิบัติ (DO) เมื่อวางแผนเสร็จแล้ว

ต้องนำแผนไปสู่การปฏิบัติ โดยดำเนินการตามแผนที่ได้วางไว้ 3. ตรวจสอบ (Check) ในระหว่างการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้อยู่นั้น ต้องมีการตรวจสอบหรือประเมินควบคู่กันไป เพื่อวิเคราะห์ผลว่าประสบผลสำเร็จหรือไม่หรือยังมีปัญหาข้อบกพร่องอย่างไร 4. การปรับปรุงแก้ไข (Action) เมื่อพบปัญหาหรืออุปสรรค ต้องวิเคราะห์หาสาเหตุ เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นหรือหากประสบผลสำเร็จก็วางแผนปรับปรุงให้ได้ผลดียิ่งขึ้นเรื่อยๆ เพราะฉะนั้น วงจร PDCA จึงเหมาะสมกับการนำมาพัฒนาองค์กรการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้องค์การศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เทียบทันกับนานาประเทศ และทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารมีวิริยะความเพียรอุตสาหะ มีความบากบั่น ใจสู้ ไม่ท้อถอยเพื่อจะก้าวไปสู่การพัฒนา การปฏิบัติงานจะเกิดผลสำเร็จได้อย่างดีเยี่ยม จึงต้องนำเอาหลักอิทธิบาทมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่บริหารสถานศึกษา (พระจันทะคาด กลฺยาโณ (บูลม) , 2560, หน้า 98-100) สอดคล้องกับแนวคิดของ พระครูกิตติญาณวิสิฐ (ธนากิตฺติญาโณ) (2557, หน้า 89-91) ได้เปรียบเทียบการใช้หลักวงจรเดมมิ่งและหลักอิทธิบาทธรรมในการบริหารการศึกษา แผน คือ กระบวนการพิจารณาการตัดสินใจล่วงหน้าในการวิเคราะห์ที่มีเหตุมีผลในเชิงระบบเข้าสู่กระบวนการของการพัฒนาการศึกษาให้มีประสิทธิภาพประสิทธิผลยิ่งขึ้น เป็นแนวคิดกลางๆ มีความยืดหยุ่นที่สามารถนำไปปรับประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติได้ เหตุผลที่ต้องวางแผนเพื่อขจัดปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นในการดำเนินงาน ปรับสภาพปัจจุบันให้เป็นสภาพที่พึงประสงค์ ลดระยะเวลาในการทำงาน และก่อให้เกิดสภาพแวดล้อมที่ต้องการ การกระทำ หมายถึง การดำเนินตามแผน อาจเป็นการทำตามโครงสร้างที่รองรับเพื่อให้บรรลุหรือสำเร็จตามแผนที่วางไว้ การตรวจสอบการปฏิบัติตามแผน หมายถึง การประเมินขั้นตอนการดำเนินงาน และการประเมินผลของการดำเนินงานตามแผนที่ได้ตั้งไว้ Act หมายถึง การนำผลการประเมินมาพัฒนาแผน อาจประกอบด้วยการนำผลการประเมินมาวิเคราะห์ว่ามีโครงสร้าง หรือขั้นตอนการปฏิบัติงานใดที่ควรปรับปรุงหรือพัฒนาสิ่งที่ดีอยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้นไปอีก และต้องมีการปรับปรุงตามผลการประเมินเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ เปรียบได้กับการบริหารของหลักอิทธิบาท 4 ในทางพระพุทธศาสนาสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จ ซึ่งมีอยู่ 4 ประการ คือ 1. ฉันทะ มีความพอใจในการบริหารงานให้สำเร็จตามเป้าหมายวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาที่ตั้งไว้ 2. วิริยะ มีความวิริยะอุตสาหะขยันหมั่นเพียรในการบริหารงานสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องตามมาตรฐานของสถานศึกษา 3. จิตตะ ความเอาใจใส่ในการบริหารสถานศึกษาให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ทุกขั้นตอนไม่ให้เกิดความผิดพลาดในงานที่ตนรับผิดชอบ 4. วิมังสา มีใจจดจ่ออยู่กับงานบริหารสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จโดยการตรวจสอบข้อบกพร่องและมีการแก้ไขพัฒนาปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น จะเห็นได้ว่า การบริหารงานศึกษาตามหลักของเดมมิ่งเป็นการทำตามหน้าที่หากจะให้มีประสิทธิภาพต้องมีความเต็มใจที่จะทำตามหลักของอิทธิบาทธรรมด้วย เพื่อจะประสบความสำเร็จในการบริหารและพร้อมที่จะพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นต่อไป สอดคล้องกับแนวคิดของ พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) (2551, หน้า 49) ได้กล่าวว่าอิทธิบาท 4 คือ คุณธรรมนำทางสู่ความสำเร็จที่ตนประสงค์ ต้องมีความพึงพอใจ มีความเพียรมีสมาธิ จึงทำให้เกิดปัญญา สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาวุฒิกร บัวทอง (2552, หน้า 73-74) ศึกษาการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียน ตามความ

คิดเห็นของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในกลุ่ม 7 ผลการวิจัยพบว่า ครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในกลุ่ม 7 มีความเห็นเกี่ยวกับการใช้อิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระทวัฒชัย ธมฺมธโช (ถั่วเถื่อน) (2556, หน้า 156) ศึกษาวิจัยเรื่อง “การใช้อิทธิบาทธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรโรงเรียนเมืองสุราษฎร์ธานี อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี” ผลการศึกษาวิจัย พบว่า บุคลากรมีการใช้อิทธิบาทธรรมในการปฏิบัติหน้าที่โรงเรียนเมืองสุราษฎร์ธานี อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยรวมทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุนิษา อาจอ่อนศรี (2564, หน้า 100-104) ศึกษาการบริหารงานวิชาการเชิงบูรณาการหลักอิทธิบาทธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครปฐม ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานวิชาการเชิงบูรณาการหลักอิทธิบาทธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครปฐม

จากสาเหตุดังกล่าว จึงอาจส่งผลให้การบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักอิทธิบาทธรรมของผู้บริหาร สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนนทบุรี มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก

1. เมื่อพิจารณาผลการวิจัยเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการตรวจสอบตามหลักอิทธิบาทธรรม อยู่ในระดับมาก และอยู่ในอันดับแรก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนนทบุรี มีการเอาใจใส่ มีสมาธิจดจ่อในสิ่งที่ทำ โดยใช้หลักของอิทธิบาท กล่าวคือ ทำด้วยจิตใจที่จดจ่อมีสมาธิ จิตใจไม่วอกแวก โดยใช้ปัญญาสังเกตและพิจารณาในสิ่งที่ทำอยู่เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของพระครูกิตติญาณวิสิฐ (ธนา กิตฺติญาโณ) (2557, หน้า 89-91) ได้เปรียบเทียบการใช้หลักวงจรเดมมิ่งและหลักอิทธิบาทธรรม กล่าวคือ ด้านการตรวจสอบ (Check) หมั่นตรวจสอบข้อบกพร่องมิให้เกิดความผิดพลาดในงานที่บริหาร ผู้บริหารต้องมีการตรวจสอบผลการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนของแผนงาน ประเมินผล และนำผลของงานมาวิเคราะห์ ตรวจสอบวัตถุประสงค์ รวบรวมข้อมูล กระบวนการทำงาน คุณภาพของงาน และตรงกับหลักอิทธิบาทธรรม ด้านจิตตะ คือ ความเอาใจใส่ในการบริหารสถานศึกษาให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ทุกขั้นตอนไม่ให้เกิดความผิดพลาดในงานที่ตนบริหาร เป็นผู้มีใจจดจ่ออยู่กับงาน การที่ผู้บริหารให้ความใส่ใจ และให้ความสำคัญในการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ถึงแม้จะมีภาระงานที่ต้องรับผิดชอบมากมายแค่ไหน ก็ตาม โดยมีการประสานเชื่อมโยงและบูรณาการข้อมูลและการใช้ทรัพยากรจากหน่วยงานต่างๆ เพื่อการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอยู่ตลอดเวลา สอดคล้องกับแนวคิดของ สุวิทย์ ภาณุจารี (2563, หน้า 542 - 543) ได้กล่าวว่า จิตตะ คือ ความคิด หมายถึง ความตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำและทำสิ่งนั้นด้วยความคิดเอาจิตฝักใฝ่ ไม่ปล่อยใจให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอยไป จิตใจที่จดจ่อกับงานล้วนเกิดผลดีต่องานที่ทำ จิตตะเป็นธรรมะที่แสดงถึง สติ ความรอบคอบและความรับผิดชอบที่จะตามมา จิตตะจึงมีความสำคัญในการทำงานโดยไม่วอกแวกออกไปนอกลู่นอกทาง ดังนั้นเมื่อผู้ทำงานมีทั้งฉันทะและวิริยะแล้ว จิตตะจะเป็นเสมือนรั้วของเส้นทางที่ไม่ให้ไขว้เขวออกนอกทางสู่ความสำเร็จได้

2. ด้านการปรับปรุงแก้ไขตามหลักอิทธิบาทธรรม อยู่ในระดับมาก และอยู่ในอันดับสุดท้าย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนนทบุรี ใช้ปัญญาพิจารณาไตร่ตรอง ตรวจตราหาสาเหตุของสิ่งที่ทำ ด้วยความรอบคอบ เพื่อแก้ไขความผิดพลาด ปรับปรุงและพัฒนางานให้ดีอยู่เสมอ มีการปรับปรุงแก้ไขข้อปัญหาข้อบกพร่อง การดำเนินงานตามผลการตรวจสอบให้เป็นไปตามเป้าหมาย นำไปใช้ในการทำงานครั้งต่อไป และเพื่อการพัฒนายิ่งขึ้นไป สอดคล้องกับแนวคิดของ สุมน อมรวิวัฒน์ และคณะ (2545, หน้า 11-13, อ้างถึงใน กฤษณะ ไกรสี, 2564, หน้า 49-50) กล่าวว่า การปรับปรุงแก้ไข (Action) เมื่อพบปัญหาหรืออุปสรรค ต้องวิเคราะห์หาสาเหตุ เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น หรือหากประสบผลสำเร็จก็วางแผนปรับปรุงให้ได้ผลดียิ่งขึ้นเรื่อยๆ

มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนนทบุรี

จากการศึกษามาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยที่แสดงระดับมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติที่เป็นมาตรฐานกลางของประเทศ เพื่อให้ทุกหน่วยงานและสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ทั้งภาครัฐและเอกชนทั่วประเทศ ใช้เป็นแนวทางในการประเมินผลการดำเนินงานและยกระดับคุณภาพ รวมถึงใช้เป็นเครื่องมือประกันคุณภาพภายใน เพื่อรองรับการตรวจประเมินจากต้นสังกัดและภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) จึงทำให้ผู้บริหารและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยต้องดำเนินการด้านต่างๆให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยไว้หลายมาตรา มาตรา 54 กำหนดว่า “รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย และวรรคสองกำหนดว่ารัฐต้องดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนาก่อนเข้ารับการศึกษาตามวรรคหนึ่ง เพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย มาตรา 258 ให้สามารถเริ่มดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนาก่อนเข้ารับการศึกษา มาตรา 45 วรรคสอง เพื่อให้เด็กเล็กได้รับการพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ให้สมกับวัยโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องรับผิดชอบภารกิจการดำเนินการจัดการศึกษาให้ได้คุณภาพและมาตรฐาน เพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สามารถให้บริการ และตอบสนองความต้องการของชุมชนด้านการจัดการศึกษาแก่เด็กปฐมวัย 2–5 ขวบ ได้อย่างทั่วถึง เพื่อเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2553, หน้า 1-2) สอดคล้องกับคณะกรรมการพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ (2562, หน้า 1-2) กล่าวว่า มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ด้านครู/ผู้ดูแลเด็กให้การดูแล และจัดประสบการณ์การเรียนรู้และการเล่นเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย และด้านคุณภาพของเด็กปฐมวัย ดังนั้นการพัฒนาเด็กปฐมวัยจึงเป็นรากฐานที่มีผลต่อคุณภาพและประสิทธิภาพของคนตลอดชีวิตและเป็นการ

ลงทุนที่คุ้มค่าที่สุด กล่าวคือ เด็ก เยาวชนและผู้ใหญ่ ที่มีสุขภาพดี มีความสามารถเรียนรู้ ทำงานได้เก่งและเป็นพลเมืองดีที่จะนำสู่ความสำเร็จในสังคมที่ท้าทายในศตวรรษที่ 21 ที่ ต้องได้รับโอกาสการพัฒนาอย่างรอบด้านในช่วงปฐมวัย

1. เมื่อพิจารณาผลการวิจัยเป็นรายด้าน พบว่า ด้านคุณภาพของเด็กปฐมวัย อยู่ในระดับมาก และอยู่ในอันดับแรก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนนทบุรี ได้ประเมินผลการเจริญเติบโตของเด็กแต่ละคนในด้านต่างๆ ในแต่ละช่วงวัย ตามเกณฑ์ของมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ (คณะกรรมการพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ (ก.พ.ป.), 2562, หน้า 8-10) คือ ด้านคุณภาพของเด็กปฐมวัย หมายถึง ประเมินผลการเจริญเติบโตของเด็กแต่ละคนในด้านต่างๆ ในแต่ละช่วงวัย ดังนี้ สำหรับเด็กแรกเกิด - อายุ 2 ปี (2 ปี 11 เดือน 29 วัน) ซึ่งประกอบด้วย เด็กมีการเจริญเติบโตสมวัย เด็กมีพัฒนาการสมวัย สำหรับเด็กอายุ 3 ปี - อายุ 6 ปี (ก่อนเข้าประถมศึกษาปีที่ 1) ซึ่งประกอบด้วย เด็กมีการเจริญเติบโตสมวัยและมีสุขนิสัยที่เหมาะสม เด็กมีพัฒนาการด้านการเคลื่อนไหว เด็กมีพัฒนาการด้านอารมณ์จิตใจ เด็กมีพัฒนาการด้านสติปัญญา เรียนรู้และสร้างสรรค์ เด็กมีพัฒนาการด้านภาษาและการสื่อสาร เด็กมีพัฒนาการด้านสังคม คุณธรรม มีวินัย และความเป็นพลเมืองดี

2. เมื่อพิจารณาผลการวิจัยเป็นรายด้าน พบว่า ด้านครู/ผู้ดูแลเด็ก ให้การดูแลและจัดประสบการณ์การเรียนรู้และการเล่นเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย อยู่ในระดับมาก และอยู่ในอันดับสุดท้าย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนนทบุรี ได้ประเมินผลตามเกณฑ์ของมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ (คณะกรรมการพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ (ก.พ.ป.), 2562, หน้า 8-10) ดังนี้ ด้านครู/ผู้ดูแลเด็กให้การดูแล และจัดประสบการณ์การเรียนรู้และการเล่นเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย หมายถึง แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ครู/ผู้ดูแลเด็กจัดทำขึ้น และดำเนินกิจกรรมต่างๆ ซึ่งประกอบด้วยรายละเอียด ดังนี้ การดูแลและพัฒนาเด็กอย่างรอบด้าน การส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกายและการดูแลสุขภาพ การส่งเสริมพัฒนาด้านสติปัญญา ภาษาและการสื่อสาร การส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ-สังคม ปลูกฝังคุณธรรมและความเป็นพลเมืองที่ดี และการส่งเสริมเด็กในระยะเปลี่ยนผ่านให้ปรับตัวสู่การเชื่อมต่อในขั้นถัดไป สอดคล้องกับงานวิจัยของบูฟอร์ด (Buford, 1977, อ้างถึงใน อัมภาภรณ์ สายสิงห์, 2559, หน้า 67-68) ได้ศึกษาทัศนคติของผู้ปกครองต่อการเรียนการสอนระดับอนุบาล พบว่า 1. สภาพของเด็กก่อนวัยเรียนจำเป็นต้องเริ่มพัฒนาโปรแกรมการเรียนอนุบาล 2. การเรียนการสอนในชั้นอนุบาลควรเน้นพัฒนาการทางอารมณ์ จิตวิทยาเด็ก และพัฒนาการทางร่างกายตามลำดับ 3. ควรมีกิจกรรมที่จะช่วยให้เด็กมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง ผลจากการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าส่วนใหญ่การที่ผู้ปกครองจะส่งเด็กเข้าในสถานศึกษาย่อมมีความไว้วางใจและมีความคาดหวังที่จะเห็นบุตรหลานของตนได้รับการพัฒนาที่มีคุณภาพและมีความปลอดภัย โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นั้นต้องสอดคล้องกับความคิดเห็นและความต้องการของผู้ปกครอง

การบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักอิทธิบาทธรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนนทบุรี

การบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักอิทธิบาทธรรมของผู้บริหาร ทั้งสี่ด้าน คือ ด้านการปรับปรุงแก้ไขตามหลักอิทธิบาทธรรม (X_4) ด้านการวางแผนตามหลักอิทธิบาทธรรม (X_1) ด้านการตรวจสอบตามหลักอิทธิบาทธรรม (X_3) และด้านการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาทธรรม (X_2) ส่งผลต่อมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนนทบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ด้านการปรับปรุงแก้ไขตามหลักอิทธิบาทธรรมผู้บริหารมีการพิจารณาปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการบริหารงานให้ดีขึ้นอยู่สม่ำเสมอ มีการพิจารณาใคร่ครวญข้อดี ข้อด้อย ในการปฏิบัติงานทุกครั้งเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนางานครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

อิทธิพลของการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักอิทธิบาทธรรมของผู้บริหาร ด้านการปรับปรุงแก้ไขตามหลักอิทธิบาทธรรม ด้านการวางแผนตามหลักอิทธิบาทธรรม ด้านการตรวจสอบตามหลักอิทธิบาทธรรม และด้านการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาทธรรม มีความสำคัญต่อมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนนทบุรี ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรให้ความสำคัญกับการจัดทำแผนให้สำเร็จตามเวลาที่กำหนด ดำเนินการติดตามการจัดทำแผนเพื่อทราบปัญหา และดำเนินการแก้ไขและรวบรวมข้อมูลและปัญหาสำคัญของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อนำมาจัดทำฐานข้อมูลเพื่อจัดทำแผนงาน มีการปฏิบัติงานตามแผนงานกิจกรรมโครงการ ภายในระยะเวลาที่กำหนดประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับรู้ข้อมูลของกิจกรรมโครงการเป็นต้น

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) จากผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักอิทธิบาทธรรมของผู้บริหาร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการปรับปรุงแก้ไขตามหลักอิทธิบาทธรรม มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้นผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรมีการพิจารณาปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการบริหารงานให้ดีขึ้นอยู่สม่ำเสมอ โดยการนำผลการดำเนินงานตามโครงการกิจกรรม ในปีที่ผ่านมา มาใช้เป็นฐานข้อมูลเพื่อปรับปรุงการบริหารงาน มีการคิดค้นแนวทางการปรับปรุงงาน และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างไม่ย่อท้อ มีการพิจารณาใคร่ครวญข้อดี ข้อด้อย ในการปฏิบัติงานทุกครั้งเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนางานครั้งต่อไป

2) จากผลการวิจัยพบว่า มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านครู/ผู้ดูแลเด็กให้การดูแลและจัดประสบการณ์การเรียนรู้และการเล่นเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด เป็นต้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1) ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยอื่นที่ส่งผลต่อมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพิ่มเติมเช่นปัจจัยการบริหารงาน ระเบียบและนโยบายการบริหารงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

2) ควรศึกษาเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการปฏิบัติงานของครู/ผู้ดูแลเด็ก เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางการพัฒนาผลการปฏิบัติงานของบุคลากรในอนาคต

3) ควรศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ทราบข้อเท็จจริงถึงการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักอิทธิบาทธรรมของผู้บริหาร เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก สามารถนำไปเป็นข้อเสนอแนะให้ผู้บริหารเป็นผู้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์อย่างแท้จริง

บรรณานุกรม

กรมการปกครอง. (2545). *คู่มือศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: สำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น.

_____. (2551). *คู่มือศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: สำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.

คณะกรรมการพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ (ก.พ.ป.). (2562). *มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

บุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว. (2535). *การอ้างอิงประชากรเมื่อใช้เครื่องมือแบบมาตรส่วนประมาณค่ากับกลุ่มตัวอย่าง*. มหาสารคาม: การวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมมฺจิตฺโต). (2549). *พุทธวิธีในการบริหาร* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

_____. (2551). *ทำอย่างไรจึงเรียนเก่ง*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

_____. (2552). *พุทธวิธีบริหาร*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2550). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม* (พิมพ์รวมเล่ม 3 ภาค ครั้งที่ 15). กรุงเทพฯ: จันทร์เพ็ญ.

สุมน อมรวิวัฒน์ และคณะ. (2545). *การพัฒนาการศึกษาด้วยกระบวนการPDCA*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี สฤษดิ์วงศ์.

สุวิทย์ ภาณุจารี. (2563). *การวิจัยทางการบริหารการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: นิติธรรมการพิมพ์.

พระจันทะคาด กลฺยาโณ (บลูม). (2560). *ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาทธรรมของผู้บริหารกับการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

พระทวัฒชัย ธมมธโช (ถั่วเถื่อน). (2556). *การใช้อิทธิบาทธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรโรงเรียนเมืองสุราษฎร์ธานี อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี*. วิทยานิพนธ์ศาสนาศาสตร์มหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

พระมหาวุฒิกร บัวทอง. (2552). *การใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนพะปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในกลุ่ม 7*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต,

สุนิษา อาจอ่อนศรี. (2564). *การบริหารงานวิชาการเชิงบูรณาการหลักอิทธิบาทธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครปฐม*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

อัมภาภรณ์ สายสิงห์. (2559). *ความคาดหวังของผู้ปกครองต่อการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอผาขาว จังหวัดเลย.* วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

กฤษณะ ไกรสี. (2564). *การบริหารสถานศึกษา: ศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ของชุมชน.* บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์, *9* (2), 47-53.

จุฑารัตน์ ยะตะนัง. (2557). *การบริหารแบบมีส่วนร่วมตามเกณฑ์มาตรฐานศูนย์เด็กเล็กแห่งชาติ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง.* วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง, 2 (2), 73-82.

พระครูกิตติญาณวิสิฐ (ธนา กิตฺติญาโณ). (2557). *การบริหารการศึกษาแบบคุณภาพตามหลักอิทธิบาทธรรม.* วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์, *1*(2). 84-91.

วิมลวรรณ ศิริ และผดุง พรมมูล. (2561). *การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี.* วารสารวิชาการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต, *14*(3), 237.

ชนิกานต์ เธียรสูตร. (2551). วงจร PDCA คือ อะไร?. สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2565, จาก http://eduserv.ku.ac.th/km/index.php?option=com_content&task=view&id=137&Itemid=68

Likert, Rensis. (1967). *The Method of Constructing and Attitude Scale. In Reading in Fishbeic,* M (Ed.), Attitude Theory and Measurement. New York: Wiley & Son.

หลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร

The Brahmaviharadhamma of School Administrators Affecting Personnel Administration under Bangkok Primary Educational Service Area Office

เสาวนีย์ เปรมดิลกรัตน์[*]
พระมหาธำรงค์ ฐิตปุญโญ (สมาธิ), ดร.[**]
ดร.สุวิทย์ ภาณุจารี[***]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร 2) เพื่อศึกษาการบริหารงานบุคคลโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร 3) เพื่อศึกษาหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้าฝ่ายบุคคล และครูผู้สอน จำนวนทั้งสิ้น 327 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายปิด แบบมาตราส่วนประมาณค่า ตามวิธีของลิเคิร์ท 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า

1. หลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหาร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นราย ด้านอยู่ในระดับมาก จำนวน 3 ด้าน และอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 1 ด้าน สามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ คือ หลักพรหมวิหารธรรมด้านอุเบกขา หลักพรหมวิหารธรรมด้านกรุณา หลักพรหมวิหารธรรมด้านเมตตา และหลักพรหมวิหารธรรมด้านมุทิตา

2. การบริหารงานบุคคล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยสามารถเรียงลำดับจาก

[*] ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามงกุฎราชวิทยาลัย
E-mail. Pohchaepohchae@gmail.com โทร. 095-852-3839

[**] อาจารย์ประจำหลักสูตร สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฎราชวิทยาลัย
E-mail. rongsamathi@hotmail.com

[***] รองศาสตราจารย์, อาจารย์พิเศษ วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
Email: suwitmbu@hotmail.com

Received: April 11, 2022 **Revised:** November 22, 2023 **Accepted:** December 01, 2023

มากไปหาน้อยได้ ดังนี้ คือ ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ ด้านวินัยและการรักษาวินัย ด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้งด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง และด้านการออกจากราชการ

3. หลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านมุทิตา ด้านกรุณา และด้านอุเบกขา ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าประสิทธิภาพในการทำนาย ร้อยละ 59.6 ซึ่งสามารถเขียนเป็นสมการวิเคราะห์การถดถอยได้ ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$\hat{y}_{tot} = 1.365 + .346\ (X3) + .183\ (X2) + .149\ (X4)$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$\hat{z}_{y} = .397\ (X\ 3) + .214\ (X\ 2) + .190\ (X\ 4)$$

คำสำคัญ: หลักพรหมวิหารธรรม, ผู้บริหารสถานศึกษา, การบริหารงานบุคคล

ABSTRACT

The purposes of this research were identify: 1) To study the principles of Brahmawihan Dharma of educational institute administrators that affect personnel management Under the Bangkok Primary Education Service Area Office 2) To study personnel management in schools under the Bangkok Primary Education Service Area Office 3) To study the principles of Brahmawihan Dharma of administrators affecting personnel management in schools Under the Bangkok Primary Education Service Area Office The sample group in this research consist of school administrators, head of personnel department and teacher schools under the secondary educational service area Bangkok. The total number of informants was 327 people. The research instrument were open-ended questionnaire with the questionnaire1-5 Likert's scale. The statistics Used for the data were frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation, and Stepwise Multiple Regression content.

The research's findings were as follows;

1) The principle of Brahmawihan Dharma of the executives that the overall level was at a high level. when considering each aspect in the high level, 3 aspects and 1 aspect were moderate level, arranged in descending order as follows: the Brahmawihan Dharma principle Upekkh**ā**, the Brahmawihan Dharma principle Karu**ṇā**, the Brahmawihan Dharma principle Mett**ā**and and the Brahmawihan Dharma principle Mudit**ā**.

2) personnel management Under the Bangkok Primary Education Service Area Office Overall, it's at a high level. when considering each aspect at a high level in all aspects by sorting the arithmetic mean values from highest to lowest as follows: enhancing efficiency in government service, discipline and maintaining discipline, recruiting and recruiting, and planning manpower and positioning. and retirement from government service.

3) Brahmawihan Dharma of educational institute administrators principles Muditā, Karuṇā and Upekkhā that affect personnel management Under the Primary Education Service Area Office Bangkokfound that overall The Brahmawihan Dharma principle of educational institute administrators that had a statistically significant effect on personnel management at the .01 level. In terms of the Brahmawihan Dharma principle in Mudita, Brahmawihan Dharma in compassion and Brahmawihan Dharma in equanimity, 59.6% of personnel management was predicted. Which can be written as a regression analysis equation as follows:

Unstandardized score

$\hat{y}_{tot} = 1.365 + .346 (X 3) + .183 (X 2) + .149 (X 4)$

Standardized score

$\hat{z}_y = .397 (X 3) + .214 (X 2) + .190 (X 4)$

Keywords: Brahmaviharadhamma Principles, School Administrators, Personnel Management

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้กำหนดแนวทางนโยบายพื้นฐานในส่วนเกี่ยวกับการศึกษาไว้ในมาตรา 54 โดยรัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย รัฐต้องดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนาก่อนเข้ารับการศึกษาเพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจวินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย โดยส่งเสริม และสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนเข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการ กำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนให้การจัดการศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล ทั้งนี้ ตามกฎหมาย ว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติซึ่งอย่างน้อยต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติและการดำเนินการและตรวจสอบการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนการศึกษาแห่งชาติด้วย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 หมวด 7 ครู คณาจารย์

และบุคลากรทางการศึกษา มาตรา 52 ได้กล่าวว่าให้กระทรวงศึกษาธิการส่งเสริมให้มีระบบ กระบวนการผลิต การพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยการกำกับและประสานให้สถาบันที่ทำหน้าที่ผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์ รวมทั้งบุคลากรทางการศึกษาให้มีความพร้อมและมีความเข้มแข็งในการเตรียมบุคลากรใหม่และการพัฒนาบุคลากรประจำการอย่างต่อเนื่อง รัฐพึงจัดสรรงบประมาณและจัดตั้งกองทุนพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างเพียงพอ มาตรา 53 ให้มีองค์กรวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้บริหารการศึกษามีฐานะเป็นองค์กรอิสระภายใต้การบริหารของสภาวิชาชีพ ในกำกับของกระทรวง มีอำนาจหน้าที่กำหนดมาตรฐานวิชาชีพ ออกและเพิกถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ กำกับดูแลการปฏิบัติตามมาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพ รวมทั้งการพัฒนาวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารการศึกษา ให้ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาอื่น ทั้งของรัฐ และเอกชนต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพตามที่กฎหมายกำหนด การจัดให้มีองค์กรวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาอื่น คุณสมบัติหลักเกณฑ์ และวิธีการในการออกและเพิกถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด ความในวรรคสองไม่ใช้บังคับแก่บุคลากรทางการศึกษาที่จัดการศึกษาตามอัธยาศัย สถานศึกษา ตามมาตรา 18 (3) ผู้บริหารการศึกษาระดับเหนือเขตพื้นที่การศึกษาและวิทยากรพิเศษทางการศึกษา ความในมาตรานี้ไม่ใช้บังคับแก่คณาจารย์ ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้บริหารการศึกษาในระดับ อุดมศึกษาระดับปริญญา มาตรา 54 ให้มีองค์กรกลางบริหารงานบุคคลของข้าราชการครูโดยให้ครูและบุคลากร ทางการศึกษาทั้งของหน่วยงานทางการศึกษาในระดับสถานศึกษาของรัฐ และระดับเขตพื้นที่การศึกษา เป็นข้าราชการในสังกัดองค์กรกลางบริหารงานบุคคลของข้าราชการครู โดยยึดหลักการกระจายอำนาจ การบริหารงานบุคคลสู่เขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด มาตรา 55 ให้มีกฎหมายว่าด้วยเงินเดือน ค่าตอบแทน สวัสดิการ และสิทธิประโยชน์ เกื้อกูลอื่น สำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อ ให้มีรายได้ที่เพียงพอและเหมาะสม กับฐานะทางสังคมและวิชาชีพ การดำเนินงานการบริหารงานบุคคล จากแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ระยะ 4 ปี ปีการศึกษา 2560-2563 พบว่ามีจุดที่ควรพัฒนาในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมขององค์กร (SWOT Analysis) ที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร (2560,หน้า 35) ดังนี้ ที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล ครูและบุคลากรทางการศึกษามีการย้ายบ่อย การย้ายของผู้บริหารและครูบ่อย จนทำให้การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนไม่ต่อเนื่อง กระบวนการคืนอัตรากำลังที่ให้สถานศึกษาที่ไม่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมให้กับผู้เรียนเท่าที่ควร พบปัญหาที่ควรพัฒนาเนื่องจากมีบุคลากรไม่เพียงพอ หรือมีคุณสมบัติไม่ตรงกับสายงาน ทั้งนี้บุคคลสำคัญที่มีบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบในฐานะผู้บังคับบัญชาสูงสุด ในสถานศึกษา คือผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งการบริหารการศึกษา การวางแผน การกำหนดเป้าหมาย การกำหนดนโยบาย การจัดการศึกษานั้นจะมีประสิทธิภาพเพียงใด สอดคล้องกับนโยบายและวัตถุประสงค์ของรัฐหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับผู้บริหารสถานศึกษา

เป็นสำคัญ การบริหารสถานศึกษานั้น ปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งคือผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้อง มีหลักธรรมเป็นพื้นฐานในการบริหารจัดการสถานศึกษานั้นด้วย เนื่องจากหลักธรรมเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะสร้างความเชื่อมั่นศรัทธาในตัวผู้นำ สร้างทัศนคติที่ดี สร้างแรงจูงใจ ความรักใคร่สามัคคี แก่บุคลากรให้ร่วมแรงร่วมใจกันปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยหลักธรรมสำคัญที่เราสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานได้เป็นอย่างดีไม่ว่าจะเป็นเรื่องการครองตน การครองคน การครองงาน คือ หลักพรหมวิหารธรรม 4 ซึ่งประกอบไปด้วย 1) เมตตา หมายถึงความปรารถนาดี อยากให้เขามีความสุข 2) กรุณา หมายถึงความคิดช่วยให้พ้นทุกข์ 3) มุทิตา หมายถึงความยินดีเมื่อผู้อื่นมีความสุข และ 4) อุเบกขา หมายถึงความวางใจเป็นกลางไม่เอนเอียง ผู้บริหารโรงเรียนเป็นบุคคลสำคัญที่จะชี้วัดความสำเร็จและความล้มเหลวขององค์กร ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาการปฏิบัติงานตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร เนื่องจากในพื้นที่เขตการศึกษาดังกล่าวมีปัญหาขาดอัตรากำลังครูจำนวนมาก ส่งผลให้ประสิทธิภาพการจัดการศึกษาและที่ไม่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมให้กับผู้เรียนเท่าที่ควร ผู้วิจัยจึงศึกษาเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันในการบริหารงานบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียน รวมทั้งการนำหลักธรรมไปใช้ในการบริหารงานบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการบริหารโรงเรียนโดยตรงและนำไปปรับปรุงพัฒนาการบริหารงานที่เกี่ยวข้องในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลยิ่ง ๆ ขึ้นไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการเชิงบูรณาการหลักสัปปุริสธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2
2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2
3. เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการเชิงบูรณาการหลักสัปปุริสธรรมที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยจึงได้กำหนดวิธีการและขั้นตอนในการวิจัย ออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 จัดเตรียมโครงร่างงานวิจัยเป็นการศึกษาจากเอกสาร ตำรา ข้อมูลสถิติ วิทยานิพนธ์ วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดทำโครงร่างงานวิจัย และขอความเห็นชอบและอนุมัติจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินงานวิจัยเป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือ และนำเครื่องมือที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่านตรวจสอบความถูกต้องเพื่อหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรที่ไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) แล้วทำการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของเครื่องมือ และนำเครื่องมือที่สร้างขึ้นไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างและนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาตรวจสอบความถูกต้อง เพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติและแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 การรายงานผลการวิจัยเป็นขั้นตอนของการจัดทำร่างผลการวิจัยเพื่อนำเสนอคณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบความถูกต้อง ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง ตามที่ คณะกรรมการผู้ควบคุมเสนอแนะ จัดพิมพ์และส่งรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ต่อ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เพื่อขออนุมัติเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้าฝ่ายบุคคลและครูผู้สอนโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร รวมทั้งสิ้น 2,106 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา(ผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือ รองผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือรักษาการผู้อำนวยการสถานศึกษา) หัวหน้าฝ่ายบุคคล และครูผู้สอนรวม 327 คน ซึ่งได้จากการเปิดตารางเครซี่และมอร์แกน (Krejci & Morgan)

การสุ่มกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และแบบการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling : SRS) โดยสุ่มแบบเจาะจงกับผู้อำนวยการโรงเรียนและหัวหน้าฝ่ายบุคคล สำหรับครูผู้สอนจะใช้วิธีสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีการจับฉลาก ซึ่งจำนวนกลุ่มตัวอย่างแต่ละโรงเรียนจะใช้วิธีการเทียบบัญญัติไตรยางศ์

สร้างเครื่องมือในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อให้ข้อคำถามครอบคลุมวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา โดยสร้างข้อคำถามภายใต้กรอบแนวคิด ทฤษฎี โดยแบ่งข้อคำถามออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ซึ่งประกอบด้วยคำถามจำนวน 5 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด ตำแหน่งหน้าที่ในโรงเรียน และประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร มี 4 ด้าน คือ

1) หลักพรหมวิหารธรรมด้านเมตตา : ความรักใคร่ ปรารถนาดีให้ผู้อื่นมีความสุข (X_1)

2) หลักพรหมวิหารธรรมด้านกรุณา : ความสงสาร ช่วยเหลือแก้ไขให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ (X_2)

3) หลักพรหมวิหารธรรมด้านมุทิตา : ความยินดีชื่นชมในความสุข ความสำเร็จของผู้อื่น (X_3)

4) หลักพรหมวิหารธรรมด้านอุเบกขา : ความวางใจเป็นกลางมีความยุติธรรม (X_4)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร 5 ด้าน คือ

1) ด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง (Y_1)

2) ด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง (Y_2)

3) ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ (Y_3)

4) ด้านวินัยและการรักษาวินัย (Y_4)

5) ด้านการออกจากราชการ (Y_5)

เก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยทำหนังสือถึงคณบดีคณะศึกศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เพื่อจัดทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยังผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามในการวิจัย จากนั้นทำการคัดลอกหนังสือราชการ (Scan) เข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ในลักษณะไฟล์เอกสารอิเล็กทรอนิกส์ (PDF)

2. ผู้วิจัยดำเนินการประสานไปยังผู้อำนวยการสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยการส่งหนังสือเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม

3. ผู้วิจัยนำหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ขอความอนุเคราะห์และขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม การขอความร่วมมือแสกน QR CODE รวมถึง Link แบบสอบถาม ส่งผ่านช่องทางที่ได้ประสานไว้กับผู้อำนวยการสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามวิจัยในครั้งนี้

4. ผู้วิจัยตรวจสอบข้อมูลผ่านระบบข้อมูลของแบบสอบถามที่เชื่อมต่อไว้

5. ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับ รวบรวมข้อมูลทั้งหมดไปทำการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการวิจัยต่อไป

วิเคราะห์ข้อมูล

1) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามใช้สถิติค่าความถี่ และค่าร้อยละ

2) วิเคราะห์ข้อมูลตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร โดยหาค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (*S.D.*) แล้วแปรความหมายของค่าเฉลี่ยตามแนวคิดของ บุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว (2535, หน้า 103)

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์หลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

สามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ หลักพรหมวิหารธรรมด้านอุเบกขา (X_4) หลักพรหมวิหารธรรมด้านกรุณา (X_2) หลักพรหมวิหารธรรมด้านเมตตา (X_1) และหลักพรหมวิหารธรรมด้านมุทิตา (X_3) ตามลำดับ

1. หลักพรหมวิหารธรรมด้านเมตตา (X_1) โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาเสียสละเวลาเพื่อทำประโยชน์แก่ผู้อื่นด้วยความเต็มใจ รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาใช้หลักเหตุผลในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆและข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติต่อทุกคนด้วยความหวังดีและบริสุทธิ์ใจ โดยไม่ได้มุ่งหวังประโยชน์แก่ตน

2. หลักพรหมวิหารธรรมด้านกรุณา (X_2) โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนส่งเสริมให้ครูพัฒนาตนเองหรือได้ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาเสียสละเวลาส่วนตัวเพื่อติดตามการปฏิบัติงานและให้กำลังใจผู้ร่วมงาน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างแรงบันดาลใจหรือให้กำลังใจผู้ร่วมงานได้

3. หลักพรหมวิหารธรรมด้านมุทิตา (X_3) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษายกย่องเชิดชูเกียรติแก่ผู้ร่วมงานที่ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงาน รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาแสดงความชื่นชมผู้ร่วมงานที่ประสบความสำเร็จ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกำลังใจให้ผู้ร่วมงานด้วยไมตรี

4. หลักพรหมวิหารธรรมด้านอุเบกขา (X_4) โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีจรรณยาบรรณไม่ประพฤติผิดศีลธรรม รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติงานตามระเบียบ ข้อบังคับหรือกฎหมายต่าง ๆ ที่กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีความยุติธรรม

การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

สามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้

1. ด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง(Y_1) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ สถานศึกษากำหนดตำแหน่ง

ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นไปตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง รองลงมา คือ สถานศึกษามีการประเมินความต้องการอัตรากำลัง และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ สถานศึกษากำหนดตำแหน่งข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานศึกษา

2. ด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง (Y_2) โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ย มากที่สุด คือ สถานศึกษามีการสรรหาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา อย่างโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ รองลงมา คือ สถานศึกษาบรรจุแต่งตั้งข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ได้อย่างเหมาะสมตรงตามความรู้ความสามารถและข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ มีการโอนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาจากสถานศึกษาอื่น ได้ตรงตามวิชาที่ต้องการ

3. ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ(Y_3) โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ สถานศึกษายกย่องเชิดชูเกียรติข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีผลงานและความดีรองลงมา คือ สถานศึกษามีการฝึกอบรมพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างสอดคล้องกับเป้าหมาย และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ สถานศึกษาได้ศึกษาวิเคราะห์ความต้องการในการพัฒนาของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

4. ด้านวินัยและการรักษาวินัย (Y_4) โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความรู้ความเข้าใจในกฎหมายและระเบียบวินัยในการปฏิบัติงานอยู่เสมอ รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ สถานศึกษาหมั่นตรวจสอบดูแลเอาใจใส่ป้องกันและขจัดเหตุเพื่อมิให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากระทำผิดวินัย

5. ด้านการออกจากราชการ (Y_5) โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ สถานศึกษามีการรายงานผลการออกจากราชการของบุคลากรทุกกรณี ต่อคณะกรรมการสถานศึกษา รองลงมา คือ สถานศึกษามีการจัดเก็บข้อมูลของผู้ออกจากราชการอย่างเป็นระบบ สามารถตรวจสอบได้ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ สถานศึกษาสั่งให้ผู้ที่ไม่ผ่านการประเมินการทดลองปฏิบัติราชการ ออกจากราชการ

ผลการวิเคราะห์หลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

โดยภาพรวม หลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาได้แก่หลักพรหมวิหารธรรมด้านมุทิตา (X_3) หลักพรหมวิหารธรรมด้านอุเบกขา (X_4) และ หลักพรหมวิหารธรรมด้านกรุณา (X_1) โดยทั้ง 3 ด้านร่วมกันทำนายการส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลได้ร้อยละ 59.6 และส่วนด้านที่ไม่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคล ได้แก่ หลักพรหมวิหารธรรมด้านเมตตา (X_2) ซึ่งสามารถเขียนเป็นสมการได้ ดังนี้

สมการคะแนนดิบ $\hat{y}_{tot} = 1.365 + .346 (X_3) + .183 (X_2) + .149 (X_4)$

สมการคะแนนมาตรฐาน $\hat{z}y = .397 (X_3) + .214 (X_2) + .190 (X_4)$

อภิปรายผล

อภิปรายผลการวิเคราะห์หลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร

การที่ผู้บริหารนำหลักพรหมวิหารธรรมเข้ามาปรับใช้กับการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร ทำให้สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร มีการการวางแผน ด้านอัตรากำลังการกำหนดตำแหน่ง การสรรหาการบรรจุแต่งตั้ง ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ได้อย่างโปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ อีกทั้งยังให้ความสำคัญกับการการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการด้วยการจัดให้มีการฝึกอบรมพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างสอดคล้องกับเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับ สมหวัง วิทยาปัญญานนท์ ได้กล่าวว่า พรหมวิหาร 4 ว่า เป็นธรรมะ อันเป็นที่อยู่ของพรหม ประกอบด้วยเมตตา กรุณา มุทิตาและอุเบกขา เหมาะสำหรับผู้ใหญ่ ผู้นำ นักปกครอง ผู้จัดการ เมตตาเป็นการทำให้ผู้อื่นสุขยิ่งขึ้น กรุณาเป็นการช่วยเหลือแก้ไขให้เขาพ้นทุกข์ที่มีอยู่ มุทิตาเป็นการพลอยยินดีเมื่อเขาได้ดี และ อุเบกขา เมื่อเขาเกิดประสบสิ่งไม่ดี ก็ไม่ซ้ำเติมเขา ให้วางใจเป็นกลางเป็นการประยุกต์พรหมวิหารมาใช้ในเชิงธุรกิจอย่างเป็นระบบ (2556, หน้า 1-12)

เมื่อพิจารณาผลการวิจัยเป็นรายด้าน พบว่า หลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานครอยู่ในระดับมากจำนวน 3 ด้าน และอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 1 ด้าน โดยหลักพรหมวิหารธรรมด้านอุเบกขา (X_4) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร วางตนเป็นกลาง มีจิตใจเที่ยงตรง โดยการใช้สติปัญญาในการพิจารณาให้รู้เท่าทันความจริงที่เกิดขึ้น ไม่เอนเอียงหรือฝักใฝ่ไปยังฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ด้วยความอคติ และผู้บริหารยังปฏิบัติตน ตามระเบียบ ข้อบังคับหรือกฎหมายต่าง ๆ ที่กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด มีความยุติธรรมกับผู้ร่วมงานโดยไม่เลือกปฏิบัติ และไม่ประพฤติผิดศีลธรรมซึ่งเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติงาน ไม่ชักจูงไปในทางที่เกิดความเสื่อมเสียต่อวิชาชีพ และองค์กร จึงส่งผลให้ให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาปฏิบัติตนในสิ่งที่ถูกต้องและเป็นประโยชน์ต่อความก้าวหน้าทางวิชาชีพ และองค์กรทางการศึกษา สอดคล้องกับแนวความคิดของ สมหวัง วิทยาปัญญานนท์ (2556, หน้า 1-12) ได้กล่าวถึงพรหมวิหาร 4 ว่า เป็นธรรมะอันเป็นที่อยู่ของพรหม ประกอบด้วยเมตตา กรุณา มุทิตาและอุเบกขา เหมาะสำหรับผู้ใหญ่ ผู้นำ นักปกครอง ผู้จัดการ เมตตาเป็นการทำให้ผู้อื่นสุขยิ่งขึ้น กรุณาเป็นการช่วยเหลือแก้ไขให้เขาพ้นทุกข์ที่มีอยู่ มุทิตาเป็นการพลอยยินดีเมื่อเขาได้ดี และ อุเบกขา เมื่อเขาเกิดประสบสิ่งไม่ดี ก็ไม่ซ้ำเติมเขา ให้วางใจเป็นกลางเป็นการประยุกต์พรหมวิหารมาใช้ในเชิงธุรกิจอย่างเป็นระบบสอดคล้องกับแนวความคิดของ

พระราชวรมุนี (2525, หน้า 852) ที่กล่าวว่า พรหมวิหาร 4 เป็นธรรมของผู้ยิ่งใหญ่ ผู้ยิ่งใหญ่ในที่นี้ หมายถึงผู้ประเสริฐคือ ผู้มีจิตใจกว้างขวางยิ่งใหญ่ หรือยิ่งใหญ่ด้วยคุณธรรมความดีงาม มิใช่หมายถึง ผู้ยิ่งใหญ่ ในความหมายอย่างที่เข้าใจกัน พรหมวิหาร 4 ประกอบด้วย 1) เมตตา ความรัก คือ ปรารถนาดี มีไมตรี อยากให้มนุษย์ สัตว์มีสุขทั่วหน้า 2) กรุณา ความสงสาร คือ อยากช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความทุกข์ 3) มุทิตา ความพลอยยินดี คือ พลอยมีใจแช่มชื่นเบิกบานเมื่อผู้อื่นอยู่ดี มีสุขและเจริญ งอกงาม ประสบความสำเร็จยิ่งขึ้นไป 4) อุเบกขา ความมีใจเป็นกลาง คือวางจิตเงียบสงบ สม่ำเสมอ เที่ยงตรง ดุจตราชั่ง มองเห็นมนุษย์ สัตว์ทั้งหลายได้รับผลดีร้ายตามเหตุปัจจัยที่ประกอบ ไม่เอนเอียงไปด้วยชอบหรือชัง ทุกคนควรมีพรหมวิหาร ทุกคนควรมีจิตใจกว้างขวางยิ่งใหญ่ ไม่เฉพาะผู้ยิ่งใหญ่เท่านั้น ในเมื่อทุกคนควรบำเพ็ญพรหมวิหาร ผู้ยิ่งใหญ่ในฐานะที่เป็นตัวอย่างและเป็นผู้นำ ก็ควรอย่างยิ่งที่จะต้องปฏิบัติให้ได้ก่อน และควรยึดหลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารจัดการ

อภิปรายผลการวิเคราะห์การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

จากการศึกษาการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการบริหารงานบุคคลเป็นภารกิจสำคัญของสถานศึกษาทุกแห่ง ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้สถานศึกษาสามารถปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองภารกิจของสถานศึกษาได้ ผู้บริหารจึงให้ความใส่ใจในทุกด้านที่มีส่วนเกี่ยวกับกับการบริหารงานบุคคล อาทิเช่น การวางแผนอัตรากำลัง การกำหนดตำแหน่ง ด้วยการวิเคราะห์ปริมาณงานเพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนอัตรากำลัง การจัดแผนอัตรากำลังโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นฐาน การสรรหาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา อย่างโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ การโอนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สอดคล้องกับแผนอัตรากำลังของสถานศึกษา หรือแม้แต่ในเรื่องของการส่งเสริมให้ข้าราชการครูและบุคคลากรทางการศึกษาได้รับความรู้ ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเอง ด้วยการกำหนดหลักสูตรการพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนา วิเคราะห์ความต้องการในการพัฒนาของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา การยกย่องเชิดชูเกียรติข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีผลงานและความดี เป็นต้น ถ้าสถานศึกษาขาดการบริหารงานบุคลที่ดีจะส่งผลให้การดำเนินงานขาดประสิทธิภาพ แต่ถ้าสถานศึกษาใดมีการบริหารทรัพยากรในส่วนของบุคคลได้ดีแล้วก็จะส่งผลให้องค์กรหรือสถานศึกษานั้นมีประสิทธิภาพและสามารถขับเคลื่อนองค์กรไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ได้สำเร็จ สอดคล้องกับแนวความคิดของธงชัย สันติวงษ์ (2546 : อ้างถึงในจอมพงศ์ มงคลวนิช, 2556 หน้า76) นั่งอธิบายความหมายของการบริหารงานบุคคลว่าคือภารกิจของผู้บริหารทุกคน (และของผู้ชำนาญการด้านบุคลากรโดยเฉพาะ) ที่มุ่งปฏิบัติในกิจทั้งปวงที่เกี่ยวกับบุคลากรเพื่อให้ปัจจัยด้านบุคคลขององค์การเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพสูงสุดตลอดเวลา ซึ่งจะส่งผลสำเร็จต่อเป้าหมายขององค์การ

อภิปรายผลหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

จากการศึกษา หลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร พบว่า หลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก โดยตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการ คือ หลักพรหมวิหารธรรมด้านมุทิตา แสดงว่า หลักพรหมวิหารธรรมด้านมุทิตา (X_3) มีความสำคัญต่อการบริหารงานบุคคล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาแสดงความชื่นชม แสดงความยินดีในความเจริญก้าวหน้าของผู้ร่วมงานด้วยความบริสุทธิ์ใจ ยกย่องเชิดชูเกียรติแก่ผู้ร่วมงานที่ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงาน เป็นกำลังใจให้ผู้ร่วมงานด้วยไมตรีผู้ร่วมงานที่ประสบความสำเร็จและเมื่อผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดปัญหาด้านการปฏิบัติงานผู้บริหารสถานศึกษา ให้คำแนะนำหรือเสนอแนะแนวทางที่เป็นประโยชน์จนแก้ปัญหาได้สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ของการดำเนินงาน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูวิจิตรสาธุรส และคณะ (2560 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยได้ การใช้หลักพรหมวิหารธรรมในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูกลุ่มโรงเรียนการกุศล จังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า 1. ครูกลุ่มโรงเรียนการกุศล จังหวัดสงขลา มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักพรหมวิหาร ธรรม ในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นราย ด้าน พบว่า ด้านมุทิตา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านเมตตา ส่วนด้านอุเบกขา มีค่าเฉลี่ย ต่ำสุด 2. ผลการเปรียบเทียบการใช้หลักพรหมวิหารธรรมในการบริหารงานของผู้บริหาร สถาน ศึกษา ตามทัศนะของครูกลุ่มโรงเรียนการกุศล จังหวัดสงขลา พบว่า ครูกลุ่มโรงเรียนการ กุศล ที่มีประสบการณ์ในการสอนต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการใช้หลักพรหมวิหารธรรมในการ บริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของครูกลุ่มโรงเรียนการกุศล จังหวัดสงขลา พบว่า ผู้บริหารมีใจเป็นกลางต่อครูผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาทุกคน มีความเสมอภาค ไม่มีอคติ และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระประกอบ ถิรจิตฺโต (คำพิมพ์) (2559: บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง การใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหาร ตามความคิดเห็นของบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิจัยพบว่า 1) การใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหาร ตามความคิดเห็นของบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากทั้งสี่ด้าน ลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาต่ำ คือ ด้านที่มีค่าเฉลี่ย สูงสุด คือ ด้านมุทิตา (ความยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี) รองลงมาคือ ด้านกรุณา (ความสงสาร) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านเมตตา (ความยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี) 2) ผลการเปรียบเทียบการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารตามความคิดเห็น ของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม พบว่า บุคลากรที่มีเพศ อายุ และประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหาร โดยรวม ไม่

แตกต่างกัน ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย 3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารตามความคิดเห็น ของบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม ลำดับตามความสำคัญ คือ ผู้บริหารควรมีความมีเมตตากรุณา มุทิตาและอุเบกขาการให้ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน การพูดจา ทักทายให้ความเคารพ ความรักและปรารถนาดีต่อกัน ยินดีเมื่อเห็นคนอื่นได้ดีและผู้บริหารต้องแสดงความ ยินดีกับผู้ใต้บังคับบัญชา ที่ประสบความสำเร็จพร้อมกับปลื้มติกับ ผู้ที่ประสบความสำเร็จ 4)ผู้บริหารควร วางตนเหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ เหมาะสมกับฐานะวางตนเสมอต้น เสมอปลาย ไม่ลำเอียง ไม่เลือกปฏิบัติ ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง ไม่แบ่งพรรคแบ่งพวก ตัดสินปัญหาด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรม ตามข้อค้นพบของหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานครพิจารณาในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ด้านที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคล มากที่สุด คือ หลักพรหมวิหารธรรมด้านมุทิตาที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจากหลักพรหมวิหารธรรมด้านมุทิตาเป็นพื้นฐานของผู้บริหารทุกคนที่จะต้องนำมาปรับใช้กับผู้ใต้บังคับบัญชา อาทิเช่น การแสดงความชื่นชมผู้ร่วมงานที่ประสบความสำเร็จ แสดงความยินดีในความเจริญก้าวหน้าของผู้ร่วมงานด้วยความบริสุทธิ์ใจ การยกย่องเชิดชูเกียรติแก่ผู้ร่วมงานที่ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงาน เป็นกำลังใจให้ผู้ร่วมงานด้วยไมตรี การปฏิบัติเช่นนี้ของผู้บริหารสถานศึกษาจะทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชา มีความศรัทธาและให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากผู้บริหารอย่างเต็มศักยภาพ และสามารถอยู่ร่วมกับภายในสถานศึกษาได้อย่างมีความสุข จึงส่งผลต่อการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ ได้คุณภาพตามมาตรฐานและยังส่งผลให้ได้รับข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน สอดคล้องงานวิจัยของ ไชยเดช ผลาวงศ์ (บทคัดย่อ : 2560) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารงานบุคลากรของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักพรมวิหาร 4 ผลการวิจัยพบว่า หลักพรหมวิหาร 4 มาใช้กับบริหารงานบุคลากรของผู้บริหารสถานศึกษาแล้วจะเกิดผลดีต่อทั้งงานด้านบริหาร ด้านบุคลกรและสถานศึกษาสามารถพัฒนาให้ก้าวหน้าไปได้อย่างดีตามเนื้อหาดังนี้ หลักพรหมวิหาร 4 ประกอบด้วย 1) เมตตา ความรักปรารถนาดีอยากให้เขามีสุข มีจิตอันแผ่ไมตรีและคิดทำประโยชน์แก่มนุษย์สัตว์ทั่วหน้า 2) กรุณา ความสงสารคิดช่วยให้ พ้นทุกข์ใฝ่ใจในอันจะปลดเปลื้องบำบัดความทุกข์ยากเดือดร้อนของปวงสัตว์ 3) มุทิตา ความยินดีในเมื่อผู้อื่นอยู่ดีมีสุข มีจิตผ่องใสบันเทิง กอปรด้วยอาการแช่มชื่นเบิกบานอยู่เสมอ ต่อสัตว์ทั้งหลายผู้ดำรงในปกติสุข พลอยยินดีด้วยเมื่อเขาได้ดีมีสุข เจริญงอกงามยิ่งขึ้น 4) อุเบกขา ความวางใจเป็นกลาง อันจะให้ดำรงอยู่ในธรรมตามที่พิจารณาเห็นด้วยปัญญา คือมี จิตเรียบตรงเที่ยงธรรมดุจตราชั่ง ไม่ลำเอียงด้วยรักและชัง สอดคล้องงานวิจัยของ พระบัวเงิน สุขธมฺโม (แสงมณีลาด) (บทคัดย่อ: 2561) ได้วิจัยเรื่อง ผู้อำนวยการและอาจารย์สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษามีความคิดเห็นต่อแนวทางการ บริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหารธรรมสำหรับผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษามัธยมศึกษา อำเภอ ละมาม จังหวัดเชกอง สาธารณะรัฐ ประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยภาพรวม และรายด้าน ทุกด้าน อยู่ในระดับมากได้แก่ ด้านการสรรหาบุคลากรด้านการวางแผนงานบุคคลด้านการพัฒนาบุคคลด้าน การประเมินผลการปฏิบัติงานบุคคล และด้านการวางแผนงานบุคคล

ตามลำดับ แนวทางการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหารธรรม แบ่งเป็น 1. ด้านการวางแผนงานบุคคล ควรใช้หลักพรหมวิหารธรรมวางแผนงานบริหารบุคลากร ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในบริหารงานบุคคล 2. ด้านการสรรหาบุคคล ควรวางแผนการช่วยเหลือผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาเมื่อเกิดประสบ ปัญหาด้านใดด้านหนึ่งเพื่อให้เกิดขวัญกำลังใจในการทำงาน 3. ด้านการพัฒนาบุคคล ผู้บริหารควรยกย่องบุคลากรปฏิบัติงานให้เกิดขวัญกำลังใจใน การทำงานแสดงความยินดีกับบุคลากรที่มีความเจริญก้าวหน้า 4. ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงานบุคคล ผู้บริหารควรวางตัวเป็นกลางในการ ประเมินผลงานบุคลากรด้วยความเป็นธรรมกับทุกฝ่าย

2. ด้านที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคล รองลงมา คือ หลักพรหมวิหารธรรมด้านกรุณาที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจาก หลักพรหมวิหารธรรมด้านกรุณา เป็นหลักธรรมประจำใจของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะช่วยเหลือให้ผู้ใต้บังคับบัญชา หรือเพื่อนร่วมวิชาชีพพ้นทุกข์ หรือความเดือดร้อนที่เกิดขึ้นในขณะปฏิบัติงานให้การทำงานเกิดความราบรื่น อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษายังเสียสละเวลาส่วนตัวเพื่อติดตามการปฏิบัติงาน สร้างแรงบันดาลใจหรือให้กำลังใจผู้ร่วมงานได้ ทำให้การปฏิบัติงานหน้าที่ของผู้ใต้บังคับบัญชาประสบความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กรที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สอดคล้องกับงานวิจัยของ มยุวรรณ์ มาตรบรรเทา และคณะ (บทคัดย่อ : 2559) การใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานบุคคล ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า 1. การใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานบุคคลศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านเมตตา ด้านมุทิตา ด้านอุเบกขา และด้านกรุณา ตามลำดับ 2. บุคลากรดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักพรหม วิหาร 4 ในการบริหารงานบุคคลศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า บุคลากรดำเนินงานศูนย์พัฒนา เด็กเล็กเพศชายและเพศหญิง มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานบุคคล ด้านกรุณา มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านกรุณา ด้านมุทิตา ด้านอุเบกขา มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน และบุคลากรดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็น ต่อการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานบุคคล โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน 3. ข้อเสนอแนะของครูผู้ดูแลเด็กที่มีต่อการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานบุคคลศูนย์ พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ คือการบริหารที่จะ ทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีกำลังใจในการทำงานและมุ่งมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ คือ ควรยกย่องผู้ที่ตั้งใจปฏิบัติ หน้าที่ได้เป็นอย่างดีหรือมีการให้คำแนะนำพร้อมด้วยให้กำลังใจเมื่อผู้ปฏิบัติงานทำงานผิดพลาดเพื่อให้ งานนั้นๆ ดำเนินแล้วเสร็จได้อย่างลุล่วง ควรมีการจัดฝึกอบรมให้แก่บุคลากรหรือจัดให้มีการศึกษาดูงาน นอกสถานที่เพื่อเป็นการพัฒนาและเสริมศักยภาพต่อผู้ปฏิบัติงานอีกทั้งควรส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในการ แสดงความคิดเห็นระหว่างบุคลากรดำเนินงานศูนย์ด้วยกัน นอกจากนี้ควรมีการแจ้งการประเมินการปฏิบัติ งานด้วยความชัดเจนและโปร่งใสตามความเป็นจริง

3. ด้านที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคล ด้านน้อยที่สุด คือ หลักพรหมวิหารธรรมด้านอุเบกขา ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจาก หลักพรหมวิหารธรรมด้านอุเบกขา เป็นหลักธรรมที่ผู้บริหารทุกคนต้องมีคือการวางใจเป็นกลาง ไม่เอนเอียง ไปทางใดทางหนึ่ง ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา และการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ปฏิบัติตนต่อผู้ร่วมงานทุกคนด้วยความเสมอภาค มีความยุติธรรมกับผู้ร่วมงานโดยไม่เลือกปฏิบัติ มีจรรณยาบรรณไม่ประพฤติผิดศีลธรรม ทำให้การบริหารงานบุคคลของสถานศึกษาโดยใช้หลักพรหมวิหารธรรมด้านอุเบกขา ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. ด้านที่ไม่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคล คือ ด้านที่ไม่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหารธรรม ด้านเมตตา ซึ่งเป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากด้านเมตตา มีลักษณะเป็นนามธรรม คือ ความเป็นมิตร ไมตรี ปราณีมีน้ำใจและความปรารถนาดีให้ผู้อื่นมีความสุขโดยไม่หวังผลตอบแทน ซึ่งการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหารธรรม ด้านเมตตา อาจจะแตกต่างจากความเมตตาทั่วๆ ไป เนื่องจากการแสดงออกด้านเมตตาของผู้บริหารสถานศึกษาอาจต้องอาศัยการตอบแทนจากผู้ใต้บังคับบัญชาบ้างในบางโอกาส ผู้บริหารต้องสร้างสรรค์ความสุข เพื่อสร้างความรู้สึกดีๆ สร้างแรงจูงใจ และสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา ซึ่งจะส่งผลดีให้กับการบริหารงานบุคคล ถ้าผู้บริหารสถานศึกษายึดหลักพรมหมวิหารธรรมด้านเมตตามาใช้ในการวางแผนอัตรากำลังและการกำหนดตำแหน่ง จะส่งผลให้สถานศึกษาสามารถใช้คนที่เหมาะสมกับงานฝ่ายบริหาร และฝ่ายปฏิบัติ เกิดความเข้าใจในหน้าที่ บทบาท และความสัมพันธ์ของงานจนเกิดความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน โดยยึดความเจริญก้าวหน้าของสถานศึกษาเป็นหลัก ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ โสมจิราวดี จำปาสิทธิ์ (บทคัดย่อ : 2563) การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหาร องค์การบริหารส่วนตำบลเสาธง อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า 1) การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลเสาธง ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 3.58) ส่วนด้านเมตตา (ความรัก) อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$= 3.97) 2) ผลการเปรียบเทียบ การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ ต่อเดือน ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และ 3) แนวทางการประยุกต์ใช้หลักพรหม วิหาร 4 ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 3.59) คือการบริหารให้เกิด ความสามัคคีระหว่าง ผู้บริหารและประชาชนเพื่อให้เกิดความคุ้นเคยดังญาติเมื่อมีปัญหาและให้คำปรึกษาและช่วย แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับประชาชนเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ดีและปฏิบัติต่อประชาชนทุกคนอย่าง เท่าเทียมกันวางตนเป็นนกลางไม่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเพื่อความไว้วางใจในการปฏิบัติงาน ร่วมกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัย พระครูวิจิตรสาธุรส (บทคัดย่อ : 2560) การใช้หลักพรหมวิหารธรรมในการบริหารงานของผู้บริหาร สถานศึกษาตามทัศนะของครูกลุ่มโรงเรียนการกุศล จังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า 1. ครูกลุ่มโรงเรียนการกุศล จังหวัดสงขลา มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักพรหมวิหาร ธรรม ในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นราย ด้าน พบว่า ด้านมุทิตา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านเมตตา ส่วนด้านอุเบกขา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 2. ผลการเปรียบเทียบการใช้หลักพรหมวิหาร

ธรรมในการบริหารงานของผู้บริหาร สถาน ศึกษา ตามทัศนะของครูกลุ่มโรงเรียนการกุศล จังหวัดสงขลา พบว่า ครูกลุ่มโรงเรียนการ กุศล ที่มีประสบการณ์ในการสอนต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการใช้หลักพรหมวิหารธรรมในการ บริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของครูกลุ่มโรงเรียนการกุศล จังหวัดสงขลา พบว่า ผู้บริหารมีใจเป็นกลางต่อครูผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาทุกคน มีความเสมอภาค ไม่มีอคติ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

หลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา หลักพรหมวิหารธรรมด้านกรุณามีความสำคัญต่อการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรให้ความสำคัญกับการหลักพรหมวิหารธรรมด้านกรุณาที่มีความสำคัญต่อการบริหารงานบุคคลอย่างเป็นระบบ ผู้บริหารสถานศึกษาควรเสียสละเวลาส่วนตัวเพื่อติดตามการปฏิบัติงานและให้กำลังใจผู้ร่วมงาน และสร้างแรงบันดาลใจหรือให้กำลังใจผู้ร่วมงาน และพร้อมที่จะให้คำปรึกษาในขณะที่ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานจนงานสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด และผู้บริหารสถานศึกษา ควรส่งเสริมให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเสริมความเข้าใจ ให้เกิดความชัดเจนด้านการปฏิบัติงานของสถานศึกษายิ่งขึ้น เป็นต้น

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการวิจัย พบว่า หลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า หลักพรหมวิหารธรรมด้านมุทิตา ของผู้บริหารสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการนำหลักพรหมวิหารธรรมด้านมุทิตามาใช้ในการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรสละเวลาส่วนตนให้คำแนะนำหรือเสนอแนะแนวทางที่เป็นประโยชน์ของผู้ร่วมงาน และให้ความสำคัญกับการยกย่องเชิดชูเกียรติแก่ผู้ร่วมงานที่ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงาน และแสดงความยินดีในความเจริญก้าวหน้าของผู้ร่วมงานด้วยความบริสุทธิ์ใจเมื่อมีโอกาสที่สมควร เพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดขวัญและกำลังใจและพร้อมที่จะอุทิศตนเพื่อปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายของสถานศึกษา

จากผลการวิจัย พบว่า การบริหารงานบุคคล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ ด้านวินัยและการรักษาวินัย ด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง ด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง ส่วนด้านการออกจากราชการมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญการบริหารงานบุคคลในด้านการออกจากราชการ เพื่อให้ทราบเหตุผลที่แท้จริงของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ด้วยวิธีการจัดเก็บข้อมูลของผู้ออกจากราชการอย่างเป็นระบบ และรายงานผลการออกจากราชการของบุคลากรทุกกรณี ต่อคณะกรรมการสถานศึกษา ควรมีการตรวจทานข้อมูลที่

เกี่ยวข้องกับการลาออกจากราชการให้มีข้อมูลที่ถูกต้อง ครบถ้วนสมบูรณ์ เพื่อป้องกันข้อมูลศูนย์หายและบิดเบือนข้อมูล ถ้าผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติอย่างเคร่งครัดก็จะส่งผลให้การบริหารงานบุคคลเกิดประสิทธิภาพสูง

จากผลการวิจัย พบว่า หลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ส่งผลต่อกับการบริหารงานบุคคล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร โดยตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการ คือ หลักพรหมวิหารธรรมด้านมุทิตา หลักพรหมวิหารธรรมด้านกรุณา และหลักพรหมวิหารธรรมด้านอุเบกขา จากผลการวิจัยทำให้ทราบถึงการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากผู้บริหารปฏิบัติตนต่อผู้ร่วมงานทุกคนด้วยความเสมอภาคและปฏิบัติงานตามระเบียบ ข้อบังคับหรือกฎหมายที่กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด จึงเกิดความเที่ยงธรรมยุติธรรมกับผู้ใต้บังคับบัญชา และผู้บริหารสถานศึกษายังให้ความช่วยเหลือ แนะนำ ช่วยแก้ไขปัญหาของผู้ร่วมงานโดยมีจัดสวัสดิการภายในสถานศึกษาเพื่อช่วยเหลือผู้ร่วมงานที่ได้รับความเดือดร้อน และยังสนับสนุนส่งเสริมให้ครูพัฒนาตนเองหรือได้ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ทำให้การบริหารงานโดยนำหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารสถานศึกษามาใช้ในการบริหารงานบุคคลเกิดประสิทธิภาพมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการนำไปปฏิบัติ

1. ควรส่งเสริมให้มีการนำหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับงานอีก 3 ฝ่าย งานฝ่ายวิชาการ ฝ่ายบริหารงานทั่วไป และฝ่ายบริหารงานงบประมาณ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

2. ควรเผยแพร่ผลการวิจัยเพื่อให้ทราบข้อเท็จจริงถึงการมีหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริม และสนับสนุนการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอื่นๆ ที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

2. ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

3. ควรศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ เกี่ยวกับหลักการส่งเสริมการบริหารงานบุคคลที่เหมาะสม

บรรณานุกรม

ธงชัย สันติวงษ์. (2537). องค์การและการบริหาร. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร. (ม.ป.ป.). แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ระยะ 4 ปี ปีการศึกษา 2560 – 2563. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.

ไชยเดช ผลาวงศ์. (2560). การบริหารงานบุคลากรของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักพรมวิหาร 4. Journal of Roi Kaensarn Academi, 2(1), 45-46 สืบค้น 3 มกราคม 2565 เข้าถึงได้จาก https://so02.tci-thaijo.org.

ธงชัย สันติวงษ์. (2555). การบริหารงานบุคคล. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: ประชุมการช่าง. . (2556). การบริหารสู่ศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

พระครูวิจิตรสาธุรส. (2560). การใช้หลักพรหมวิหารธรรมในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูกลุ่มโรงเรียนการกุศล วารสาร มหาจุฬานาครทรรศน์, 4(1), 1-2 สืบค้น 3 มกราคม 2565 เข้าถึงได้จาก https://so03.tci-thaijo.org.

มยุวรรณ์ มาตรบรรเทาและคณะ. (2559). การใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานบุคคล ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์. วารสาร ธรรมทรรศน์, 16(3), 165-166 สืบค้น 17 มกราคม 2565 เข้าถึงได้จาก https://www.tci-thaijo.org.

กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

Sub-district Quality Management Strategies for Schools Under the Office of the Basic Education Commission

รักษญาณ์ เผ่าผาง*
ดร.ขัตติยา ด้วงสำราญ**

บทคัดย่อ

ดุษฎีนิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพของการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและภาวะคุกคามของการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 3) พัฒนากลยุทธ์ของการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และ 4) ประเมินและรับรองกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ได้แก่ โรงเรียนประถมศึกษาทั่วประเทศที่เป็นโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล จำนวน 364 โรงเรียน โดยใช้วิธีวิจัยแบบผสม เครื่องมือที่ใช้ได้แก่แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง แบบสอบถาม แบบตรวจสอบและประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และแบบประเมินและรับรองกลยุทธ์ วิธีการทางสถิติที่ใช้ใน การวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนี PNI Modified และการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงบรรยาย

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบันของการบริหารโรงเรียน มีการดำเนินงานของสภาพแวดล้อมภายใน ด้านกระบวนการ (PROCESS) อยู่ในระดับมากและมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านกระบวนการบริหาร (PIE Cycle) ด้านปัจจัยนำเข้า (INPUT) ด้านผลผลิต (OUTPUT) ด้านผลลัพธ์ (OUTCOME) ตามลำดับ และมีสภาพแวดล้อมภายนอกที่เอื้อต่อการบริหาร อยู่ในระดับมากและมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือด้านเทคโนโลยี รองลงมาคือด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านการเมืองและนโยบายของรัฐบาล ตามลำดับ

*นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
E-mail: raksaya536@gmail.com, โทร. 0958914536
**อาจารย์ที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Received: May 09, 2022 **Revised:** November 30, 2023 **Accepted:** December 04, 2023

2. จุดแข็งด้านปัจจัยนำเข้า (INPUT) ได้แก่ บุคลากร จุดแข็งด้านกระบวนการ (PROCESS) ได้แก่กระบวนการบริหาร และกระบวนการนิเทศและติดตามประเมินผล จุดแข็งด้านผลผลิต (OUTPUT) ได้แก่ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ จุดแข็งด้านกระบวนการบริหาร (PIE Cycle) ได้แก่การประเมินผล การวางแผนและการนำแผนสู่การปฏิบัติ ส่วนจุดอ่อนด้านปัจจัยนำเข้า (INPUT) ได้แก่วัสดุอุปกรณ์ สื่อ เทคโนโลยี แหล่งเรียนรู้ และงบประมาณ จุดอ่อนด้านผลผลิต (OUTPUT) ได้แก่ผู้เรียนมีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 และผู้เรียนมีความรู้ตามหลักสูตร จุดอ่อนด้านผลลัพธ์ (OUTCOME) ได้แก่ผู้เรียนเป็นคนดีคนเก่ง มีความสุขและมีงานทำ และโรงเรียนเป็นที่ยอมรับของชุมชน จุดอ่อนด้านกระบวนการ (PROCESS) ได้แก่กระบวนการจัดการเรียนการสอน นอกจากนี้ยังพบว่าด้านเทคโนโลยีและด้านเศรษฐกิจเป็นโอกาส ด้านสังคม ด้านการเมืองกฎหมายและนโยบายของรัฐบาล เป็นภาวะคุกคาม

คำสำคัญ : กลยุทธ์การบริหาร, คุณภาพประจำตำบล

ABSTRACT

This thesis aims to 1) study the condition of the administration of subdistrict schools with quality potential under the Office of the Basic Education Commission 2) analyze the Strengths, Weaknesses, Opportunities highly conducive to management that has the highest average is technology, followed by economic, social, political and government policies, respectively. Desirable conditions for the management of subdistrict schools with quality potential under the Office of the Basic Education Commission require the process aspect of the internal environment to be at the highest level with the highest average, followed by the Input, PIE Cycle, Outcome and Output aspects, respectively. The external environment requires the highest level of technological and economic demands, followed by social political and government policies, respectively.

In short, the process-side is the internal environment that ranks highest in both current and desirable conditions. As for the external environment, when the mean was sorted from high to low, it was found that the order was consistent in all respects for both current and desirable conditions. These are technology, economic, social, political and government policies. And Threats regarding the management of the aforementioned schools 3) develop strategies for the management of these schools; and 4) assess and certify their management strategies. The samples used were primary schools across the country that has been deemed to have the potential to become quality schools in their subdistricts, totaling 364 schools. Mixed research methods were used; the tools used were semi-structured interviews, questionnaires, audits, probability and feasibility assessments, as well as strategy assessments and certification. Statistics used in the

analysis of data include frequencies, percentages, averages, standard deviations and PNI Modified indices, as well as descriptive content analyses.

Research results found that:

1. The present condition of the administration has a high internal environment level in the Process aspect, which also has the highest average. This is followed by the PIE Cycle, Input, Output and Outcome aspects, respectively. The external environmental factor

2. Strengths in the Input aspect are personnel, while Process strengths are the management process and the process of supervision and monitoring. Output strengths include learners having desirable attributes. Strengths in the PIE Cycle include evaluation, planning and the implementation of the plan. Input weaknesses are materials, tools, media, technology, learning resources, and budgets. Output weaknesses are learners who have 21st century skills and learners having knowledge according to the curriculum. Weaknesses in outcomes are good and smart learners who are happy and employed, as well as when the school is accepted by the community. Process weaknesses are the teaching and learning process. In addition, technological and economic aspects were found to be opportunities, while social, political, legal and government policies are threats.

Keywords: Management Strategies, Sub-district Quality

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปีงบประมาณ 2562 กระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการขับเคลื่อนโครงการโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล โดยคัดเลือกโรงเรียนระดับประถมศึกษาที่มีคุณสมบัติตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด คือเป็นโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาที่มีความพร้อมเข้าร่วมการพัฒนา ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่เป็นศูนย์กลางของชุมชนการคมนาคมและการสื่อสารสะดวก มีพื้นที่เพียงพอต่อการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมต่าง ๆ สามารถรองรับการเพิ่มจำนวนนักเรียนได้ในอนาคต รวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน ยินดีให้ความร่วมมือและสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการบริหารจัดการโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง และผ่านการพิจารณาคัดเลือกกลั่นกรองให้ความเห็นชอบผ่านกระบวนการประชาคม 3 ระดับ คือ ระดับตำบล ระดับอำเภอ และระดับจังหวัดตามลำดับ โดยตั้งเป้าหมายในการพัฒนาโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล จำนวน 7,255 โรงเรียน นอกจากนั้นในปีงบประมาณ 2563 ยังมีแผนที่จะขยายผลไปยังโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาประจำอำเภอ และโรงเรียนพื้นที่พิเศษ (Stand Alone) ตามลำดับ ซึ่งถือได้ว่าเป็นการพัฒนาการศึกษาไทยในเชิงระบบอย่างแท้จริง ในอนาคตโรงเรียนคุณภาพเหล่านี้จะส่งเสริมและสนับสนุนให้นักเรียนเข้าถึงการบริการที่มีคุณภาพทั่วถึงเป็นธรรม ได้รับความรู้ด้านกระบวนการและทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต การเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศ ซึ่งในส่วนของผู้บริหาร ครู และ

บุคลากรทางการศึกษาก็จะมีความพร้อมทั้งสมรรถนะศักยภาพและความสามารถในการบริหารการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ โรงเรียนจะกลายเป็นต้นแบบโรงเรียนคุณภาพที่มีความพร้อมในทุกด้าน และเป็นแหล่งการเรียนรู้ของชุมชนที่ทุกภาคส่วนให้การยอมรับเกิดความเชื่อมั่นและศรัทธาต่อคุณภาพของโรงเรียน ทั้งนี้เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพตลอดจนมีความรู้ความสามารถตรงกับความต้องการและทิศทางในการพัฒนาประเทศอันจะเป็นการเตรียมความพร้อมในการวางรากฐานของประเทศไทยให้มีความมั่นคงที่จะก้าวไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งรัฐบาลได้กำหนดแนวทางการพัฒนาโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล โดยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ (ปีงบประมาณ 2562–2564) ดังนี้

ระยะที่ 1 ตรวจสอบและเปิดรับ เป็นการพัฒนาโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลบนสภาพพื้นฐานของโรงเรียน โดยเริ่มจากการประเมินตนเองของโรงเรียนเทียบกับมาตรฐานการศึกษา การสร้างการรับรู้และปรับทัศนคติให้กับผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาให้ตรงกัน และการสร้างเครือข่ายการพัฒนาโดยเปิดโอกาสให้หน่วยงานในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล

ระยะที่ 2 เสริมความรู้เพื่อสร้างภูมิคุ้มกัน อาทิ การส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือระหว่างสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โรงเรียน และชุมชน ในการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล การสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการศึกษาและการบริหารการศึกษา การยกระดับขีดความสามารถของผู้บริหารของโรงเรียนให้สอดคล้องการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ปัจจุบัน การส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนาทักษะการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งผู้เรียนเป็นสำคัญและเอื้อต่อสร้างทักษะชีวิตและทักษะวิชาชีพต่อผู้เรียน

ระยะที่ 3 พัฒนาสู่โรงเรียนของชุมชน เมื่อโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนทั้งด้านกายภาพและคุณภาพแล้วจำเป็นต้องสร้างทักษะการสื่อสารและความร่วมมือเพื่อสร้างความยั่งยืนของการเป็นโรงเรียนของชุมชน รวมทั้งการสร้างเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านแนวทางการพัฒนาโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล เป็นต้น (สืบค้นเมื่อวันที่ 5 เมษายน 2562)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพของการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. เพื่อวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและภาวะคุกคามของการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. เพื่อพัฒนากลยุทธ์ของการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4. เพื่อประเมินและรับรองกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) โดยการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อนำมาวิเคราะห์ผลการวิจัย และทำการออกแบบการวิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยการใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนี PNI Modified และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาและนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ โรงเรียนระดับประถมศึกษาที่เข้าโครงการเป็นโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 7,079 โรงเรียน (ข้อมูล สพฐ. 2562)

กลุ่มตัวอย่าง การทำวิจัยเชิงปริมาณในขั้นตอนที่ 2 ได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยคำนวณจากจำนวนประชากร 7,079 โรงเรียน (ข้อมูล สพฐ. 2562) ใช้ตารางกำหนดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie และ Morgan ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% (วรรณี แกมเกตุ. 2551, หน้า 201) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 364 โรงเรียน เมื่อได้กลุ่มตัวอย่างแล้วใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) แบ่งเป็น 6 ภาค (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา) คือ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออก ภาคตะวันตก ภาคใต้ แล้วใช้วิธีการจับฉลาก เพื่อให้มีกลุ่มตัวอย่างที่กระจายอยู่ทั่วประเทศไทยตามขนาดของกลุ่มตัวอย่างย่อยตามสัดส่วน (Proportional Allocations) (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2552, หน้า 134-135) เพื่อให้ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างตามที่ต้องการจำนวน 364 โรงเรียน ตามขนาดของกลุ่มตัวอย่างย่อยตามสัดส่วน (Proportional Allocations)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม โดยแบบสัมภาษณ์ประกอบด้วย 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นในแต่ละประเด็นตัวชี้วัดของโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลกับกระบวนการบริหารและภารกิจการบริหารโรงเรียน

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนากลยุทธ์การบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล เป็นคำถามปลายเปิด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. เครื่องมือวิจัยที่เป็นแบบสัมภาษณ์ ได้โทรศัพท์นัดหมายวัน เวลาล่วงหน้า และทำการสัมภาษณ์แบบ Face to Face

2. เครื่องมือวิจัยที่เป็นแบบสอบถาม ได้จัดส่ง รับแบบสอบถามด้วยตนเองและทางไปรษณีย์ตามวันเวลาที่ได้นัดหมายไว้

3. เครื่องมือวิจัยที่เป็นแบบประเมิน ได้โทรศัพท์นัดหมายวัน เวลาล่วงหน้าและส่งแบบประเมิน

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาสภาพของการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถสรุปผลได้ดังนี้

1) สภาพปัจจุบันของการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในโดยภาพรวม พบว่าด้านกระบวนการ (PROCESS) มีค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบันสูงที่สุด อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$=4.28,S.D.=0.52) รองลงมาคือ กระบวนการบริหาร (PIE Cycle) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$=4.23, S.D.=0.58) ปัจจัยนำเข้า(INPUT) อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$=4.18, S.D.=0.51)และลำดับสุดท้ายคือผลผลิต (OUTPUT) และผลลัพธ์ (OUTCOME) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$=4.13, 4.13 S.D.=0.56,0.57) ตามลำดับ ส่วนสภาพปัจจุบันของการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$= 4.11, S.D.= 0.61) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านเทคโนโลยี ($\overline{X}$=4.14, S.D.=0.63) รองลงมาคือด้านเศรษฐกิจ ($\overline{X}$= 4.13, S.D.=0.65) ด้านสังคม ($\overline{X}$= 4.12, S.D.=0.61) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือด้านการเมืองและนโยบายของรัฐบาล ($\overline{X}$= 4.06, S.D.= 0.70)

2) สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในโดยภาพรวม พบว่า กระบวนการ (PROCESS) มีค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์สูงที่สุดอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$=4.70, S.D.=0.45) รองลงมาคือปัจจัยนำเข้า(INPUT) มีค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$=4.69, S.D.=0.44) กระบวนการบริหาร (PIE Cycle) ผลลัพธ์ (OUTCOME) มีค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$=4.66, 4.66, S.D.=0.46, 0.49) ตามลำดับ และลำดับสุดท้าย ผลผลิต (OUTPUT) มีค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์ต่ำที่สุดอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$=4.65, S.D.=0.49) ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$= 4.69, S.D.= 0.46) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านเทคโนโลยี ($\overline{X}$= 4.70, S.D.= 0.47) และด้านเศรษฐกิจ ($\overline{X}$= 4.70, S.D.= 0.49) เท่ากัน รองลงมาคือด้านสังคม ($\overline{X}$= 4.69, S.D.= 0.48) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือด้านการเมืองและนโยบายของรัฐบาล ($\overline{X}$=4.68, S.D.= 0.52)

ผลการศึกษาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภาวะคุกคามของการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1) ผลจากการศึกษาจุดแข็ง ของการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ใน 5 ด้านคือ 1) ด้านกระบวนการบริหาร (PIE Cycle) 2) ด้านปัจจัยนำเข้า (INPUT) 3) ด้านกระบวนการ (PROCESS) 4) ด้านผลผลิต (OUTPUT) และ 5) ด้านผลลัพธ์ (OUTCOME) พบว่าประเด็นปัจจัยที่มีสภาพเป็นจุดแข็งเรียงตามลำดับ อันดับที่ 1 คือด้านกระบวนการ (PROCESS) ($PNI_{Modified}$= 0.0990) อันดับที่ 2 คือ ด้านกระบวนการบริหาร (PIE Cycle) ($PNI_{Modified}$ = 0.1015) อันดับที่ 3 คือด้านปัจจัยนำเข้า (INPUT) ($PNI_{Modified}$ = 0.1229) อันดับที่ 4 คือ ด้านผลผลิต(OUTPUT) ($PNI_{Modified}$= 0.1264) อันดับที่ 5 คือด้านผลลัพธ์ (OUTCOME) ($PNI_{Modified}$=0.1284)

ผลการพัฒนากลยุทธ์การบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 4 กลยุทธ์หลัก 13 กลยุทธ์รอง และ 69 วิธีดำเนินการ

กลยุทธ์หลักที่ 1 เร่งรัดจัดการศึกษาที่ตอบสนองการมีงานทำในอนาคต ประกอบด้วยกลยุทธ์รอง 1.1 เพิ่มศักยภาพผู้เรียนให้มีความพร้อมกับการทำงานในอนาคต มีวิธีดำเนินการ 6 ข้อ กลยุทธ์รอง 1.2 จัดตั้งแหล่งการเรียนรู้งานอาชีพเพื่อตอบสนองการมีงานทำในอนาคต มีวิธีดำเนินการ 7 ข้อ

กลยุทธ์หลักที่ 2 เสริมสร้างการยกระดับคุณภาพผู้เรียน ประกอบด้วยกลยุทธ์รอง 2.1 พัฒนาทักษะการเรียนรู้ที่จำเป็นเพื่อเสริมสร้างการยกระดับคุณภาพผู้เรียน มีวิธีดำเนินการ 6 ข้อกลยุทธ์รอง 2.2 พัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างการยกระดับคุณภาพผู้เรียน มีวิธีดำเนินการ 5 ข้อ กลยุทธ์รอง 2.3 สร้างแรงจูงใจการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์เพื่อเสริมสร้างการยกระดับคุณภาพผู้เรียนมีวิธีดำเนินการ 5 ข้อ

กลยุทธ์หลักที่ 3 ระดมทรัพยากรและปัจจัยที่จำเป็นต่อการจัดการศึกษา ประกอบด้วยกลยุทธ์รอง 3.1 สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยีที่จำเป็นต่อการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายมีวิธีดำเนินการ 5 ข้อ กลยุทธ์รอง 3.2 จัดหางบประมาณเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการศึกษามีวิธีดำเนินการ 4 ข้อ และกลยุทธ์รอง 3.3 พัฒนาศักยภาพผู้บริหารและครูเพื่อสร้างคุณภาพผู้เรียนมีวิธีดำเนินการ 7 ข้อ

กลยุทธ์หลักที่ 4 ขับเคลื่อนการเรียนรู้ด้วยพลังของรัฐและชุมชนเพื่อเสริมพลังความร่วมมือ ประกอบด้วยกลยุทธ์รอง 4.1 เสริมสร้างพลังการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอน มีวิธีดำเนินการ 5 ข้อ กลยุทธ์รอง 4.2 ประสานโรงเรียนเครือข่ายร่วมพัฒนาด้านการวางแผนและการนำแผนสู่การปฏิบัติเพื่อเสริมพลังความร่วมมือมีวิธีดำเนินการ 5 ข้อ กลยุทธ์รอง 4.3 ขับเคลื่อนกระบวนการนิเทศและติดตามประเมินผลเพื่อเสริมพลังความร่วมมือ มีวิธีดำเนินการ 4 ข้อ กลยุทธ์รอง 4.4 ส่งเสริมการมีส่วนร่วม ในการประเมินผลเพื่อเสริมพลังความร่วมมือ และกลยุทธ์รอง 4.5 เสริมสร้างกระบวนการบริหารที่มุ่งประสิทธิภาพเพื่อเสริมพลังความร่วมมือมีวิธีดำเนินการ 6 ข้อ

ผลการประเมินและรับรองกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1) ผลการประเมินและรับรองกลยุทธ์หลัก การบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวมทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ของกลยุทธ์หลักทั้ง 4 กลยุทธ์ มีคะแนนรวมเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 85.63 อยู่ในระดับมากที่สุด และมีผลการประเมินและรับรองเป็นรายกลยุทธ์ ดังนี้

กลยุทธ์ที่ 1 เร่งรัดจัดการศึกษาที่ตอบสนองการมีงานทำในอนาคต มีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดคือร้อยละ 85.00 โดยมีความเป็นประโยชน์และความถูกต้อง อยู่ในระดับมากที่สุด มีความเป็นไปได้และความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 88.89, 86.67, 83.33, 81.11) ตามลำดับ

กลยุทธ์ที่ 2 เสริมสร้างการยกระดับคุณภาพผู้เรียน มีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดคือร้อยละ 85.83 โดยมีความเป็นประโยชน์ ความถูกต้อง ความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 90.00, 85.56, 85.56, 82.22) ตามลำดับ

กลยุทธ์ที่ 3 ระดมทรัพยากรและปัจจัยที่จำเป็นต่อการศึกษา มีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดคือร้อยละ 86.39 โดยมีความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความถูกต้อง ความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด (ร้อยละ 87.78, 86.67, 85.56, 85.56) ตามลำดับ

กลยุทธ์ที่ 4 ขับเคลื่อนการเรียนรู้ด้วยพลังของรัฐและชุมชนเพื่อเสริมพลังความร่วมมือ มีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดคือร้อยละ 85.28 โดยมีความเป็นประโยชน์ ความถูกต้อง ความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 87.78, 85.56, 85.56, 82.22) ตามลำดับ

2) ผลการประเมินและรับรองกลยุทธ์รอง การบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวมทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ของกลยุทธ์รองทั้ง 13 กลยุทธ์ ได้รับการรับรองอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 9 กลยุทธ์ ระดับมาก จำนวน 4 กลยุทธ์ ดังต่อไปนี้

กลยุทธ์รองที่ 1.1 เพิ่มศักยภาพผู้เรียนให้มีความพร้อมกับการทำงานในอนาคต ในภาพรวม 4 ด้าน ได้รับการรับรองอยู่ในระดับมาก มีคะแนนรวมเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 84.44 โดยมีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุดร้อยละ 91.11 มีความถูกต้อง เหมาะสม และเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 84.44, 81.11, 81.11) ตามลำดับ

กลยุทธ์รองที่ 1.2 จัดตั้งแหล่งการเรียนรู้งานอาชีพเพื่อตอบสนองการมีงานทำในอนาคต ในภาพรวม 4 ด้าน ได้รับการรับรองอยู่ในระดับมากที่สุด มีคะแนนรวมเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 85.83 โดยมีความเป็นประโยชน์ เหมาะสม ถูกต้อง อยู่ในระดับมากที่สุด (ร้อยละ 87.78,87.78,85.56) ตามลำดับ และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากร้อยละ 82.22

กลยุทธ์รองที่ 2.1 พัฒนาทักษะการเรียนรู้ที่จำเป็นเพื่อเสริมสร้างยกระดับคุณภาพผู้เรียนในภาพรวม 4 ด้าน ได้รับการรับรองอยู่ในระดับมากที่สุด มีคะแนนรวมเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 85.00 โดยมีความถูกต้อง เป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด (ร้อยละ 88.89, 87.78) ตามลำดับ มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 83.33, 80.00) ตามลำดับ

กลยุทธ์รองที่ 2.2 พัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างการยกระดับคุณภาพผู้เรียนในภาพรวม 4 ด้าน ได้รับการรับรองอยู่ในระดับมาก มีคะแนนรวมเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 84.44 โดยมีความเป็นประโยชน์ เหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด (ร้อยละ 87.78, 85.56) ตามลำดับ และมีความถูกต้อง เป็นไปได้อยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 83.33, 81.11) ตามลำดับ

กลยุทธ์รองที่ 2.3 สร้างแรงจูงใจการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์เพื่อเสริมสร้างการยกระดับคุณภาพผู้เรียน ในภาพรวม 4 ด้าน ได้รับการรับรองอยู่ในระดับมาก มีคะแนนรวมเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 84.44 โดยมีความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุดร้อยละ 87.78 มีความเหมาะสม ถูกต้อง และเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 84.44, 83.33, 82.22) ตามลำดับ

กลยุทธ์รองที่ 3.1 สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยีที่จำเป็นต่อการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย ในภาพรวม 4 ด้าน ได้รับการรับรองอยู่ในระดับมากที่สุด มีคะแนนรวมเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 86.94 โดยมีความเป็นประโยชน์ ถูกต้อง เหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด (ร้อยละ 88.89, 87.78, 86.67, ตามลำดับ และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากร้อยละ 84.44

กลยุทธ์รองที่ 3.2 จัดหางบประมาณเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ในภาพรวม 4 ด้าน ได้รับการรับรองอยู่ในระดับมาก มีคะแนนรวมเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 84.17 โดยมีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ร้อยละ 86.67) และมีความเป็นไปได้ เหมาะสม ถูกต้องอยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 84.44, 83.33, 82.22) ตามลำดับ

กลยุทธ์รองที่ 3.3 พัฒนาศักยภาพผู้บริหารและครูเพื่อสร้างคุณภาพผู้เรียนในภาพรวม 4 ด้าน ได้รับการรับรองอยู่ในระดับมากที่สุด มีคะแนนรวมเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 86.67 โดยมีความเป็นประโยชน์ ถูกต้อง อยู่ในระดับมากที่สุด (ร้อยละ 91.11, 86.67) และมีความเหมาะสม เป็นไปได้อยู่ในระดับมากเท่ากันคือร้อยละ 84.44

กลยุทธ์รองที่ 4.1 เสริมสร้างพลังการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอน ในภาพรวม 4 ด้าน ได้รับการรับรองอยู่ในระดับมากที่สุด มีคะแนนรวมเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 85.28 โดยมีความถูกต้องเป็นไปได้ เป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุดเท่ากันคือร้อยละ 85.56 และมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ร้อยละ 84.44

กลยุทธ์รองที่ 4.2 ประสานโรงเรียนเครือข่ายร่วมพัฒนาด้านการวางแผนและการนำแผนสู่ การปฏิบัติเพื่อเสริมพลังความร่วมมือ ในภาพรวม 4 ด้าน ได้รับการรับรองอยู่ในระดับมากที่สุด มีคะแนนรวมเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 86.11 โดยมีความเป็นไปได้ เป็นประโยชน์ ถูกต้อง และเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด (ร้อยละ 86.67, 86.67, 85.56, 85.56) ตามลำดับ

กลยุทธ์รองที่ 4.3 ขับเคลื่อนกระบวนการนิเทศและติดตามประเมินผลเพื่อเสริมพลังความร่วมมือในภาพรวม 4 ด้าน ได้รับการรับรองอยู่ในระดับมากที่สุด มีคะแนนรวมเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 85.83 โดยมีความเป็นประโยชน์

เหมาะสม และถูกต้อง อยู่ในระดับมากที่สุด (ร้อยละ 86.67, 86.67, 85.56) ตามลำดับ และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากร้อยละ 84.44

กลยุทธ์รองที่ 4.4 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการประเมินผลเพื่อเสริมพลังความร่วมมือ ในภาพรวม 4 ด้าน ได้รับการรับรองอยู่ในระดับมากที่สุด มีคะแนนรวมเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 88.33 โดยมีความถูกต้องเป็นประโยชน์ และเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด (ร้อยละ 92.22, 91.11, 85.56) ตามลำดับ และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากร้อยละ 84.44

กลยุทธ์รองที่ 4.5 เสริมสร้างกระบวนการบริหารที่มุ่งประสิทธิภาพเพื่อเสริมพลังความร่วมมือ ในภาพรวม 4 ด้าน ได้รับการรับรองอยู่ในระดับมากที่สุด มีคะแนนรวมเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 86.39 โดยมีความเป็นประโยชน์ถูกต้อง เหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด (ร้อยละ 90.00, 85.56, 85.56) อยู่ในระดับมากร้อยละ 84.44 และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากร้อยละ 84.44

อภิปรายผลการวิจัย

ศึกษาสภาพของการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถสรุปผลได้ ดังนี้

1) สภาพของการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน 5 ด้าน คือด้านกระบวนการบริหาร (PIE Cycle) ด้านปัจจัยนำเข้า (INPUT) ด้านกระบวนการ (PROCESS) ด้านผลผลิต (OUTPUT) และด้านผลลัพธ์ (OUTCOME) พบว่าในภาพรวมมีสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมาก และมีสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านกระบวนการ (PROCESS) มีค่าเฉลี่ยสูงสุดทั้งในสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ทั้งนี้อาจเพราะการกำหนดแนวทางการดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างมีขั้นตอนเป็นลำดับตั้งแต่ต้นจนจบแล้วเสร็จตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ ขั้นตอนดังกล่าวช่วยให้การดำเนินการมีประสิทธิภาพนำไปสู่ความสำเร็จตามจุดประสงค์และเป้าหมายได้ โดยใช้เวลาและทรัพยากรน้อยที่สุด ดังนั้นกระบวนการ (PROCESS) จึงเป็นองค์ประกอบสำคัญในการบริหารเชิงกลยุทธ์ สอดคล้องกับแนวคิดของ ราตรี ศรีไพรวรรณ (2555, หน้า 251-274) ได้วิจัยการพัฒนากลยุทธ์การบริหารสู่ ความเป็นเลิศของโรงเรียนมาตรฐานสากลระดับประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนมาตรฐานสากลระดับประถมศึกษามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้านโดยเรียงตามลำดับดังนี้ ด้านการนำองค์การ ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ ด้านการมุ่งเน้นผู้เรียน/ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และด้านการจัดการกระบวนการ ความต้องการในการพัฒนาการบริหารสู่ความเป็นเลิศฯในภาพรวมมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 0.12 (PNI modified= 0.12) และ Reali (2010) ที่ศึกษาบริบทที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ องค์ประกอบที่สำคัญคือด้านกระบวนการ (Process) การส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนรู้วิธีการที่ใช้ในการแก้ปัญหา นักเรียนสามารถวิเคราะห์กระบวนการที่ใช้ในการแก้ปัญหาได้ว่าสร้างสรรค์หรือไม่ เช่นการใช้กระบวนการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ สถาพร พฤฑฒิกุล (2560, บทคัดย่อ) ที่ศึกษาเรื่องการบริหาร

การศึกษากับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 มีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงให้เห็นถึงปัญหาการบริหารจัดการศึกษาของไทยปัจจุบันที่ไม่สอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมยุค “เศรษฐกิจฐานความรู้” (Knowledge based Economy society) โดยเฉพาะอย่างยิ่งสภาวการณ์แข่งขันทางสังคมเศรษฐกิจ เทคโนโลยี และการเมืองการปกครอง ตลอดจนโครงสร้างของประชากรในศตวรรษที่ 21

2) สภาพของการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก 4 ด้านคือ ด้านสังคมและวัฒนธรรม (Social – Cultural Factors: S) ด้านเทคโนโลยี (Technological Factors: T) ด้านเศรษฐกิจ (Economic Factors: E) และด้านนโยบายของรัฐบาล (Political and Legal Factors: P) พบว่า ด้านเทคโนโลยี มีสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมาก ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ที่อยู่ในระดับมากที่สุดเท่ากันมี 2 ด้าน คือด้านเทคโนโลยี และด้านเศรษฐกิจ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโลกในยุคปัจจุบันระบบเทคโนโลยีมีความเจริญรุดหน้าไปอย่างรวดเร็ว เทคโนโลยีกลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต การนำเทคโนโลยีมาจัดการสารสนเทศจึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับโรงเรียนที่สามารถช่วยอำนวยความสะดวกในการดำเนินงาน ช่วยให้การแก้ปัญหาต่างๆ รวดเร็วขึ้น การติดต่อสื่อสารมีประสิทธิภาพ ประหยัดต้นทุนและเวลาในการดำเนินงานด้านต่างๆ และยังช่วยให้การเรียนรู้น่าสนใจยิ่งขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของปกเกศ ชนะโยธา (2557, หน้า 288) เรื่องการพัฒนาทรัพยากรการศึกษาแบบเปิดตามแนวคิดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะและการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ พบว่าด้านสภาพปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับทรัพยากรการศึกษาแบบเปิด ผู้บริหารมีความเห็นด้วยในการสนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดทรัพยากรการศึกษาแบบเปิดเพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนและบุคคลภายนอกอย่างเป็นสาธารณะ และเห็นความสำคัญในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้เป็นสื่อการเรียนรู้ เนื่องจากเป็นสื่อการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังสามารถสอนผู้เรียนได้อีกเป็นจำนวนมากโดยช่วยในการประหยัดเวลาและเข้าถึงได้จากหลากหลายสถานที่ช่วยส่งเสริมการดึงดูดและกระตุ้นผู้เรียนให้มีความสนใจการเรียนเพิ่มมากขึ้น ในส่วนของประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบันสูงที่สุดคือ การส่งเสริมด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ส่วนประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์สูงที่สุดคือ การส่งเสริมให้โรงเรียนเป็นที่ยอมรับของชุมชน เป็นต้น การสร้างความรู้ความเข้าใจที่ดีต่อกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และยังเป็นการเปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนเพื่อให้โรงเรียนเป็นโรงเรียนของชุมชนอย่างแท้จริงและมุ่งจัดการศึกษาให้ตรงกับความต้องการของชุมชน สอดคล้องกับวาสนา ชูแสง (2557, บทคัดย่อ) พบว่าหลักการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน คือ 1) ควรมีการศึกษาพื้นฐานของชุมชนนั้นให้เข้าใจเพื่อปรับวิธีการดำเนินงานให้เหมาะสมกับคนในชุมชน 2) มีการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง เพื่อให้โรงเรียนและชุมชนมีความเข้าใจที่ตรงกัน และควรมีเนื้อหาข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่เข้าใจง่ายและสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน 3) มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องทั้งในและนอกโรงเรียน ซึ่งจะต้องมีความคล่องตัวและสามารถยืดหยุ่นได้ตามสถานการณ์ อีกทั้งใช้วิธีการที่ง่ายและเป็นกันเองกับคนในชุมชน 4) โรงเรียนควรยอมรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากคนในชุมชน

จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภาวะคุกคามของการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1) จุดแข็งของการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานใน 5 ด้านคือ ด้านกระบวนการบริหาร (PIE Cycle) ด้านปัจจัยนำเข้า (INPUT) ด้านกระบวนการ (PROCESS) ด้านผลผลิต (OUTPUT) และด้านผลลัพธ์ (OUTCOME) พบว่าประเด็นปัจจัยที่มีสภาพเป็นจุดแข็งเรียงตามลำดับ อันดับที่ 1 คือ ด้านกระบวนการ (PROCESS) เมื่อวิเคราะห์ดัชนีความต้องการจำเป็นในรายละเอียด พบว่าด้านกระบวนการ มีจุดแข็ง 2 ข้อ คือ ผู้บริหารมีกระบวนการพัฒนาคุณภาพภายในที่มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ และผู้บริหารมีกระบวนการ ในการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เข้าเรียนอย่างเท่าเทียมกันและเรียนจนจบหลักสูตรของสถานศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนให้ความสำคัญกับการประกันคุณภาพการศึกษาและมาตรฐานการศึกษา ในการบริหารและการจัดการศึกษาที่เน้นการประกันคุณภาพภายในนั้นผู้บริหารเป็นหัวใจสำคัญของความสำเร็จในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา มีบทบาทในการเป็นผู้นำ เป็นผู้อำนวยการและเป็นผู้อำนวยความสะดวกที่จะต้องพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของชาติจนเป็นที่ยอมรับและนิยมชมชอบของผู้ปกครอง ชุมชน ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สอดคล้อง กับงานวิจัยของ จินตนา เทียมทิพร และคณะ (2555, หน้า 79) พบว่า ระดับของปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในอยู่ในระดับมากเรียงลำดับ คือด้านลักษณะผู้บริหาร ด้านการบริหารจัดการ ด้านลักษณะบุคลากร ด้านลักษณะทรัพยากร และด้านลักษณะวัฒนธรรมองค์กร ประเด็นกระบวนการจัดการเรียนการสอน มีจุดแข็ง 2 ข้อ คือครูใช้กระบวนการวัดและประเมินผลแบบมีส่วนร่วม และโรงเรียนมีกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่ทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของโลก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าหากสถานศึกษาสามารถปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ การพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมได้แล้วก็เป็นแนวทางแห่งความสำเร็จแรกที่จะนำไปสู่การเป็นสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการพัฒนาที่ ยั่งยืน ประเด็นกระบวนการนิเทศและติดตามประเมินผลมีจุดแข็ง 2 ข้อ คือผู้บริหารมีกระบวนการนิเทศภายในตามแผนการนิเทศที่กำหนด และผู้บริหารมีการนำผลการนิเทศติดตามประเมินผลไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนางาน เป็นต้น

กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 4 กลยุทธ์หลัก 13 กลยุทธ์รอง 69 วิธีดำเนินการ

กลยุทธ์หลักที่ 1 เร่งรัดจัดการศึกษาที่ตอบสนองการมีงานทำในอนาคต ประกอบด้วยกลยุทธ์รอง 1.1 เพิ่มศักยภาพผู้เรียนให้มีความพร้อมกับการทำงานในอนาคต กลยุทธ์รอง 1.2 จัดตั้งแหล่งการเรียนรู้งานอาชีพเพื่อตอบสนองการมีงานทำในอนาคต ซึ่งผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิเห็นด้วยกับกลยุทธ์นี้ และรับรองว่ามีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้และเป็นประโยชน์ กลยุทธ์นี้มีความสำคัญเพราะการมีงานทำเป็นเป้าหมายสำคัญของชีวิตซึ่งสามารถสะท้อนได้จาการศึกษาที่มีคุณภาพจะส่งผลต่อการมีงานทำที่ดีในอนาคต และผู้บริหาร ครูเป็น

กุญแจสำคัญในการจัดการศึกษาที่ตอบสนองการมีงานทำในอนาคต สอดคล้องกับงานวิจัยของยลพรรษย์ ศิริรัตน์ และ มัทนา วังถนอมศักดิ์ (2561, หน้า 488) ที่ได้ศึกษาเรื่องตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา มีผลการวิจัยพบว่า 1.ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ 1) คุณภาพการบริหาร ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบย่อยคือ หลักการบริหารและการบริหารจัดการ 2) คุณภาพผู้เรียน ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบย่อยคือ ศักยภาพผู้เรียนและคุณลักษณะผู้เรียน 3) คุณภาพครู และ 4) คุณภาพสถานศึกษา 2. ผลการยืนยันตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาโดยผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ ด้วยการสนทนากลุ่ม พบว่ามีความสอดคล้องและถูกต้อง พร้อมทั้งให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เช่น โรงเรียนควรกำหนดนโยบายพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อมุ่งไปสู่ความเป็นเลิศ ผู้บริหารควรมีการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำนโยบายการศึกษาระดับสถานศึกษา ครูควรมีวิธีจัดกระบวนการจัดการเรียนรู้ได้ตามศักยภาพ นักเรียนควรแสวงหาความรู้ในการประกอบอาชีพและศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น

กลยุทธ์หลักที่ 2 เสริมสร้างการยกระดับคุณภาพผู้เรียน ประกอบด้วยกลยุทธ์รอง 2.1 พัฒนาทักษะการเรียนรู้ที่จำเป็นเพื่อเสริมสร้างการยกระดับคุณภาพผู้เรียน กลยุทธ์รอง 2.2 พัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างการยกระดับคุณภาพผู้เรียนและกลยุทธ์รอง 2.3 สร้างแรงจูงใจการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์เพื่อเสริมสร้างการยกระดับคุณภาพผู้เรียน กลยุทธ์นี้มีความสำคัญเพราะคุณภาพผู้เรียน นับเป็นจุดเน้นของการพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้นั้นเป็นหัวใจของการบริหารงานวิชาการ หลักสูตรเป็นแผนแม่บทในการจัดการเรียนการสอนที่กำหนดและจัดทำขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษร ดังนั้นควรทำให้นักเรียนดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้โดยมีเป้าหมาย และประเมินตนเองจากความสำเร็จตามเป้าหมาย เพราะจะทำให้นักเรียนเห็นผลที่เกิดจากการเรียนรู้ได้อย่างชัดเจน ก่อให้เกิดกำลังใจในการเรียนเนื้อหาต่อไป ดังผลงานวิจัยของโคลแมน (Coleman,2008) เรื่องบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับการจัดการความรู้และกระบวนการปรับปรุงสถานศึกษา ความสามารถในการสร้างองค์กรมีความสำคัญต่อผู้บริหารสถานศึกษาที่อยู่ในความท้าทายของการปรับปรุงสถานศึกษา เป้าหมายของการปรับปรุง คือ การปรับปรุงการเรียนการสอนและเพิ่มผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน การใช้ประโยชน์จากข้อมูลและความรู้ที่ใช้ร่วมกันผ่านการจัดการความรู้และกลายเป็นเครื่องมือในการจัดการประสิทธิภาพการทำงาน ผลการศึกษาพบว่าผู้บริหารสถานศึกษาที่ได้รับการพัฒนาวิชาชีพที่เหมาะสมและทั่วถึง ในการจัดการความรู้และกลยุทธ์จะตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงที่ลึกซึ้งมีความสามารถที่ดีที่สุดในการปรับปรุงข้อมูลสถานศึกษา การปฏิรูปกระบวนการและผู้บริหารสถานศึกษาที่ใช้กลยุทธ์การจัดการความรู้ในการตัดสินใจทำให้ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนเพิ่มขึ้น

กลยุทธ์หลักที่ 3 ระดมทรัพยากรและปัจจัยที่จำเป็นต่อการจัดการศึกษาประกอบด้วยกลยุทธ์รอง 3.1 สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยีที่จำเป็นต่อการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายกลยุทธ์รอง 3.2 จัดหางบประมาณเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการศึกษา และกลยุทธ์รอง 3.3 พัฒนาศักยภาพผู้บริหารและครูเพื่อสร้างคุณภาพผู้เรียน กลยุทธ์นี้มีความสำคัญเพราะโรงเรียนที่มีคุณภาพและมาตรฐานต่ำ มีพื้นฐานความขาดแคลนทั้งงบประมาณ วัสดุ ครุภัณฑ์ ขาดแคลนครู ทั้งปริมาณและคุณภาพ ขาดการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องจากชุมชนบาง

แห่งตั้งอยู่ในเขตชนบทจึงมีความเสียเปรียบด้านปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อความไม่เสมอภาคในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ถึงแม้ว่ารัฐบาลพยายามที่จะจัดสรรเงินอุดหนุนรายหัวให้กับโรงเรียนต่างๆ แต่ปัญหาเรื่องความพอเพียง ความเสมอภาคและคุณภาพก็ยังคงมีอยู่ ผู้บริหารและครูนับเป็นปัจจัยสำคัญที่จำเป็นต่อการจัดการศึกษาที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ดังนั้นถ้าสามารถพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารและครูให้มีความเป็นมืออาชีพได้ ผู้บริหารและครูก็จะสามารถพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้มากเช่นกัน สอดคล้องกับแนวคิดของ ฮิกกิ้นส์ เจมส์ เอ็ม (2554) (วิทยา สุหฤทดำรง และ ธนะศักดิ์ พึ่งฮั้ว, ผู้แปล). ที่ระบุว่าองค์ประกอบของความเป็นองค์การที่มีความคิดสร้างสรรค์สำหรับการแก้ไขปัญหาหนึ่งในนั้นคือการจัดสรรทรัพยากรลงทุนให้มาก จัดให้เหมาะสมกับด้านการวิจัยและการพัฒนาฝึกฝนด้านการจัดการความรู้และการเรียนรู้ของนักเรียน พรทิพย์ หลักเฉลิมพร (2559, หน้า21) ทรัพยากรทางการศึกษามี 4 ประเด็น ได้แก่ 1) ทรัพยากรบุคคล 2) ทรัพยากรด้านงบประมาณ 3) ทรัพยากรด้านวัสดุ อุปกรณ์ และ 4) ทรัพยากรด้านอาคารสถานที่ จันทิมา อัชชะสวัสดิ์ (2556, หน้า 103) ทรัพยากรเป็นตัวกลางหรือตัวกระตุ้นที่ทำให้กิจกรรมขององค์การหรือหน่วยงานดำเนินไปได้ และทรัพยากรจะมีบทบาทต่อกิจกรรมหรือการดำเนินภารกิจขององค์การ หรือหน่วยงานทั้งในด้านของปริมาณและคุณภาพ สุภาภรณ์ บัวจันทร์ (2561, หน้า14) ทรัพยากรทางการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การบริหารงาน 4 งานในปัจจุบันได้แก่ งานบริหารวิชาการ งานบริหารงบประมาณ งานบริหารบุคคล และงานบริหารทั่วไปในสถานศึกษาประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย วัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และสิ่งที่สำคัญก็คือถ้าทรัพยากรทางการศึกษามีอย่างพอเพียงและมีคุณภาพต่อการจัดการก็จะทำให้การดำเนินงานทุกอย่างเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น

กลยุทธ์หลักที่ 4 ขับเคลื่อนการเรียนรู้ด้วยพลังของรัฐและชุมชนเพื่อเสริมพลังความร่วมมือ ประกอบด้วยกลยุทธ์รอง 4.1 เสริมสร้างพลังการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอน กลยุทธ์รอง 4.2 ประสานโรงเรียนเครือข่ายร่วมพัฒนาด้านการวางแผนและการนำแผนสู่การปฏิบัติเพื่อเสริมพลังความร่วมมือ กลยุทธ์รอง 4.3 ขับเคลื่อนกระบวนการนิเทศและติดตามประเมินผลเพื่อเสริมพลังความร่วมมือ กลยุทธ์รอง 4.4 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการประเมินผลเพื่อเสริมพลังความร่วมมือ และกลยุทธ์รอง 4.5 เสริมสร้างกระบวนการบริหารที่มุ่งประสิทธิภาพเพื่อเสริมพลังความร่วมมือ กลยุทธ์นี้มีความสำคัญเพราะการพัฒนาการศึกษามีความจำเป็นที่หลายภาคส่วนต้องมีส่วนร่วม มีบทบาทช่วยเหลือและส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับนักเรียน ให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพสถาบันการศึกษา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษา อบรม ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนส่งเสริมการขับเคลื่อนการเรียนรู้ด้วยพลังของรัฐและชุมชนเพื่อเสริมพลังความร่วมมือ โดยเอื้ออำนวยความสะดวกในด้านต่างๆ ทั้งการจัดอบรมเพื่อพัฒนาความรู้และทักษะของครู ส่งเสริมให้กำลังใจครูในการปฏิบัติงาน ส่งเสริมการจัดกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ ส่งเสริมงานวิจัย จัดหางบประมาณ ทรัพยากรบุคคล

การประเมินและรับรองกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายดังนี้

กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่พัฒนาขึ้นประกอบไปด้วย 4 กลยุทธ์หลัก 13 กลยุทธ์รอง และ 69 วิธีดำเนินการ มีผลการประเมินและรับรองกลยุทธ์ด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด มีความเหมาะสมและเป็นประโยชน์ที่จะนำไปใช้ในโรงเรียนโดยพิจารณาจากหลักเกณฑ์การจัดทำกลยุทธ์ที่ดีสำหรับสถานศึกษา (รังสรรค์ มณีเล็ก, 2549) พบว่ามีความสอดคล้องกับหลักเกณฑ์ ดังนี้คือ 1) มีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ จากผลการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ค่าเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 85.56 มีความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด 2) มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา เนื่องจากเป็นกลยุทธ์ที่พัฒนาจากผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของโรงเรียน และได้รับการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ค่าเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 87.50 มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด 3) ทำให้สถานศึกษามีประสิทธิภาพสูงกว่าเดิม โดยคาดว่าการดำเนินการตามกลยุทธ์หลักทั้ง 4 กลยุทธ์ ที่ได้พัฒนาขึ้นจะช่วยให้โรงเรียนมีประสิทธิภาพสูงขึ้น ตามกรอบแนวคิดการพัฒนากลยุทธ์ (พฤทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์ (2552),รังสรรค์ มณีเล็ก (2549)) ประกอบด้วย การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอก SWOT Analysis การกำหนดกลยุทธ์ (Strategic formulation) การประเมินและตรวจสอบกลยุทธ์ (Strategic evaluation and validation) และการปรับปรุงกลยุทธ์ (Strategic improvement) จากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญตามกรอบแนวคิดการประเมินและรับรองกลยุทธ์ของ Madaus และ Stufflebeam (Madaus & Stufflebeam,1983) ซึ่งเป็นการประเมินองค์ประกอบ 4 ด้าน ในประเด็นของความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ โดยกลยุทธ์หลักได้รับการรับรองในระดับมากที่สุดจำนวน 4 กลยุทธ์ กลยุทธ์รองได้รับการรับรองในระดับมากที่สุดจำนวน 9 กลยุทธ์ ระดับมาก จำนวน 4 กลยุทธ์ และวิธีดำเนินการได้รับการรับรองในระดับมากที่สุดจำนวน 58 ข้อ ระดับมาก จำนวน 11 ข้อ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) กลยุทธ์หลักที่ผู้บริหารควรจะนำไปวางแผนเชิงรุกเพื่อนำสู่การปฏิบัติโดยเร่งด่วน คือกลยุทธ์หลักที่ 3 ระดมทรัพยากรและปัจจัยที่จำเป็นต่อการศึกษา ซึ่งเป็นปัจจัยนำเข้าที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า ด้านปัจจัยนำเข้าประเด็นวัสดุอุปกรณ์ สื่อ เทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ ตามมาด้วยด้านผลผลิต และผลลัพธ์ที่เป็นจุดอ่อนมากที่สุดตามลำดับความต้องการจำเป็นของการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล นอกจากนี้ยังมีภาวะคุกคามจากสภาพแวดล้อมภายนอกอีกหลายประการ เช่น นโยบายของรัฐบาล สภาพสังคม และสภาพเศรษฐกิจ

2) ผู้บริหารและครูควรได้รับการพัฒนาอย่างเข้มตามมาตรฐานตำแหน่งและวิทยฐานะ เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดผลลัพธ์และผลผลิตที่มีคุณภาพ เนื่องจากผลการวิจัยพบว่าด้านผลลัพธ์และผลผลิตเป็น

จุดอ่อนของการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล ซึ่งปัจจัยนำเข้าสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อผลลัพธ์และผลผลิตก็คือผู้บริหารและครู

3) กระบวนการบริหารเป็นจุดแข็งของการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลผู้บริหารควรกำหนดรูปแบบกระบวนการบริหารที่เป็นของตนเองและใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างจุดแข็งสำหรับการพัฒนาโรงเรียนสู่คุณภาพอย่างต่อเนื่อง

4) สถานศึกษาสามารถนำกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลไปกำหนดนโยบาย เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนได้ตรงตามความต้องการของชุมชน ท้องถิ่นมากขึ้น ให้เกิดประสิทธิภาพและยั่งยืน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) นโยบายการจัดการศึกษาจำเป็นต้องจัดหลักสูตรการเรียนการสอนเน้นวิชาชีพที่มีอยู่ในวิถีชีวิตและท้องถิ่นที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการจัดการศึกษา เพราะตัวชี้วัดที่สะท้อนผลลัพธ์ของโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลคือการมีงานทำในอนาคต

2) ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล เนื่องจากผลการศึกษาพบว่ากระบวนการพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียนยังเป็นจุดอ่อนในการเสริมสร้างคุณภาพผู้เรียน ซึ่งมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้ควรครอบคลุมทักษะการพัฒนาชีวิตส่วนตนและสังคม ทักษะการเรียนรู้และทักษะพื้นฐานทางการงานอาชีพ

3) ควรวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ในประเด็นกลยุทธ์แต่ละด้าน เช่น การเร่งรัดจัดการศึกษาที่ตอบสนองการมีงานทำในอนาคต การเสริมสร้างการยกระดับคุณภาพผู้เรียน การระดมทรัพยากรและปัจจัยที่จำเป็นต่อการจัดการศึกษา และการขับเคลื่อนการเรียนรู้ด้วยพลังของรัฐและชุมชนเพื่อเสริมพลังความร่วมมือ

4) ควรมีการวิจัยติดตามการนำกลยุทธ์การบริหารจัดการของสถานศึกษาไปใช้ว่ามีผลอย่างไรบ้างในเชิงประสิทธิภาพและประสิทธิผล รวมถึงผลกระทบต่อโรงเรียน ครู นักเรียน และชุมชน

บรรณานุกรม

จินตนา เทียมทิพรและคณะ. (2555). รายงานการวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตกรุงเทพ. กรุงเทพฯ: สถาบันการพลศึกษา,

พฤทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์. (2552). แนวคิดและหลักการจัดทำแผนกลยุทธ์ (Strategic Planning). การบริหารและการจัดการศึกษาเพื่อโลกใบเล็ก. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิก.

รังสรรค์ มณีเล็ก. (2549). การวางแผนเชิงกลยุทธ์ในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : ทิปส์พับพลิเคชั่น.

วรรณี แกมเกตุ. (2551). วิธีวิทยาการวิจัยทางสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศิริชัย กาญจนวาสี. (2552). ทฤษฎีการทดสอบแบบดั้งเดิม (พิมพครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพแห่งจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย.

ฮักกิ้นส์, เจ. (2554). 101 เทคนิคการแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ [101 creative problem solving techniques] (วิทยา สุหฤทดำรง และ ธนะศักดิ์ พึ่งฮั้ว, ผู้แปล). กรุงเทพฯ: ไอ. ที.สแควร์.

ยลพรรษย์ ศิริรัตน์ และ มัทนา วังถนอมศักดิ์. (2561). ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา. วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร ปีที่10 ฉบับที่ 1 (มกราคม–มิถุนายน 2562)

สถาพร พฤฑฒิกุล. (2560). การบริหารการศึกษากับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21.วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา Vol. 28 No. 2 (2017)

ปกเกศ ชนะโยธา. (2557). การพัฒนาทรัพยากรการศึกษาแบบเปิดตามแนวคิดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะและการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษา.มหาวิทยาลัยราชภัฏ (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต). สืบค้นเมื่อ 17 มีนาคม 2563 จาก https://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/45406

จันทิมา อัชชะสวัสดิ์. (2556). การระดมทรัพยากรเพื่อการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

พรทิพย์ หลักเฉลิมพร. (2559). การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบลในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระครศรี อยุธยา.

สุภาภรณ์ บัวจันทร์. (2561). แนวทางพัฒนาการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ทางการศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1. การศึกษาค้นคว้า อิสระ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ กำแพงเพชร.

Madaus, G.F., Scriven, M.S., & Stufflebeam, D.L. (1983). Evaluation models viewpoints on educational and human services evaluation. 8 th ed. Boston: Khuwer-Nijhoff Publishing.

อนาคตภาพการบริหารงานวิชาการของมหาวิทยาลัยสงฆ์ในทศวรรษหน้า

Future Academic Administration of Buddhist University

กรุณา มธุลาภรังสรรค์*

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอนาคตภาพการบริหารงานวิชาการของมหาวิทยาลัยสงฆ์ในทศวรรษหน้า ใช้เทคนิคการวิจัยเชิงอนาคต (Ethnographic Delphi Futures Research) เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่ามัธยฐาน ค่าฐานนิยม ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปและการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

อนาคตภาพการบริหารงานวิชาการของมหาวิทยาลัยสงฆ์ในทศวรรษหน้ามี 6 ด้าน มี 64 ตัวแปร มีแนวการบริหารงานวิชาการของมหาวิทยาลัยสงฆ์ในทศวรรษหน้าคือ 1) ด้านการวางแผนรับนักศึกษาและการผลิตบัณฑิต เป้าหมายจำนวนรับนักศึกษาการวางแผนรับนักศึกษาใหม่ต้องมีกลุ่มเป้าหมายหลากหลาย เช่น กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มผู้สนใจปฏิบัติธรรม โดยการจัดทำหลักสูตรระยะสั้น 2) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ในระบบการศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย การปฏิบัติการจะคำนึงถึงกลุ่มเป้าหมายเป็นหลัก ปรับรูปแบบกิจกรรมมุ่งสู่วิถีชีวิตแนวใหม่ 3) ด้านการประเมินผล ประเมิน ต้องมีหลักเกณฑ์และวิธีการที่ชัดเจน สมเหตุสมผล เชื่อถือได้ มีความโปร่งใส และมีมาตรฐานเดียวกัน 4) ด้านการเรียนรู้ที่เน้นการบูรณาการหลายศาสตร์ และประยุกต์พุทธธรรมกับศาสตร์สมัยใหม่ เน้นสาระเนื้อหาพระพุทธศาสนาที่สนองตอบและสามารถนำไปประยุกต์รับใช้สังคมมากขึ้น 5) ด้านการประกันคุณภาพการเรียนการสอน ส่งเสริม พัฒนาและประเมินประสิทธิภาพการดำเนินงานของระบบประกันคุณภาพ เน้นการปฏิบัติงานวิจัย การให้บริการวิชาการ การจัดการเรียนการสอน ที่เป็นระบบผสมผสาน และ6) ด้านการพัฒนาปรับปรุงการบริหารวิชาการ การบริหารวิชาการมหาวิทยาลัยสงฆ์ต้องมีความยืดหยุ่นทางเศรษฐกิจและสังคม

คำสำคัญ อนาคตภาพ, การบริหารวิชาการ, มหาวิทยาลัยสงฆ์

*นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

E-Mail: Karunamathulap@gmail.com

Received: May 09, 2022 **Revised:** October 23, 2023 **Accepted:** December 01, 2023

Abstract

The purpose of this study was to study the future image of academic administration of Buddhist Universities in the next decade, using Ethnographic Delphi Futures Research. The used tools were questionnaires and in-depth interviews. The data were analyzed by using median, baseline, interquartile range, using packaged programs and content analysis.

The results showed that:

The future vision of academic administration of Buddhist universities in the next decade consisted of 6 aspects with 64 variables. There were guidelines for academic administration of Buddhist universities in the next decade, namely: 1) In terms of planning for student admissions and producing graduates, the target number of student admissions planning for new students should have a variety of target groups, such as the elderly, group of people interested in dharma practice by creating a short course; 2) In terms of teaching and learning activities, the non-formal education system, and informal education operations would mainly take into account the target audience, and adjust the activities to lead to a new way of life; 3) In terms of assessment, there should be clear, reasonable, reliable, transparent rules and procedures. and have the same standards; 4) In terms of learning, there would focus on the integration of multiple sciences and apply Buddhism to modern science, and emphasis on the content of Buddhism that is responsive and can be applied to serve society; 5) In terms of teaching and learning quality assurance, there should promote, develop and evaluate the operational efficiency of the quality assurance system, and emphasis on research practice academic service teaching management which was a mixed system; and 6) the development and improvement of academic administration academic administration of university disciplines required economic and social flexibility

Keywords: Future Vision, Academic Administration, Buddhist University

บทนำ

งานด้านวิชาการสามารถนำผลการประเมินของการประกันคุณภาพการศึกษา (Quality Assurance) ซึ่งเป็นกลไกสำคัญที่สามารถขับเคลื่อนการพัฒนางานด้านวิชาการทางการศึกษาให้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง การประกันคุณภาพมีหลักการสำคัญ คือ การกระจายอำนาจ การเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการทำงาน และการแสดงความรับผิดชอบที่สามารถตรวจสอบได้ ระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาประกอบด้วยกระบวนการดำเนินงานที่สัมพันธ์กัน 3 ส่วน คือ

1) การประเมินคุณภาพภายใน ซึ่งดำเนินการได้โดยสถานศึกษาเองหรือการประเมินโดยหน่วยงานต้นสังกัด

2) การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา สถานศึกษาต้องมีการติดตามตรวจสอบความก้าวหน้าในการดำเนินโครงการกิจกรรมงานเป็นระยะ มีผู้รับผิดชอบการดำเนินงานเพื่อการรวบรวมสารสนเทศ และผลการติดตามตรวจสอบมาใช้ปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่องนอกจากจะแสดงว่าสถานศึกษาทำงานอย่างเป็นระบบแล้วยังเป็นการเตรียมตัวให้พร้อมรับการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาจากหน่วยงานต้นสังกัด อย่างน้อย 1 ครั้ง ภายใน 3 ปีและการประเมินคุณภาพภายนอกอีกด้วย

3) การพัฒนาคุณภาพการศึกษา เป็นการดำเนินกิจกรรมใด ๆ เพื่อให้เกิดการยกระดับคุณภาพให้สูงขึ้น โดยมีมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาเป็นเป้าหมาย ในการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ต้องสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาชาติและมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาอาจเพิ่มเติมมาตรฐานที่เฉพาะเจาะจงเหมาะกับสภาพของชุมชนได้ มาตรฐานจะเป็นกรอบควบคุมการดำเนินงานให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้แนวทางการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาการประเมินคุณภาพ การติดตาม ตรวจสอบ คุณภาพการศึกษา การพัฒนาคุณภาพการศึกษา การประกันคุณภาพที่มีมาตรฐานเป็นเป้าหมายการพัฒนาที่ไม่หยุดนิ่งโดยมีมาตรฐานเป็นหลักหรือเป้าหมาย รวมทั้งเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยรวม

การบริหารงานด้านวิชาการมีหลักสำคัญคือการพัฒนาหลักสูตร การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผลและการเทียบโอน การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การนิเทศและแนะแนว การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพ การประกันความเสี่ยง การส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่บุคคลครอบครัวและชุมชนและการประสานความร่วมมือทางวิชาการกับสถานศึกษาอื่นจัดเป็นกลุ่มงานวิชาการเพื่อความสะดวกในการวิเคราะห์และการแสดงความคิดเห็น ด้านการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยสงฆ์ในปัจจุบันนี้ ได้ทำการสื่อด้านการอบรมพระพุทธศาสนาเผยแผ่ออกสู่สาธารณะมากมาย การวัดผลประเมินผลและเทียบโอนก็ไม่ซับซ้อน แต่ขาดผู้เชี่ยวชาญทางด้านการพัฒนาหลักสูตรมีจำกัดและการใช้สื่อขาดการอบรมให้เกิดความเชี่ยวชาญในการใช้สื่อและนวัตกรรมการศึกษาและด้านการวัดผลประเมินผลและเทียบโอนมักจะทำแบบไม่ซับซ้อนแต่ก็อาจนำมาซึ่งการขาดคุณภาพที่ดีได้ ข้อจำกัดที่มีผู้รู้และเข้าใจอย่างแตกฉานน้อยในเรื่องภัยคุกคามที่เป็นอุปสรรคในงานวิชาการ หลักสูตรที่เปิดสอนน้อยเกินไปไม่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานคู่แข่งขันมีการพัฒนาแบบก้าวกระโดดทำให้สถาบันต้องเร่งพัฒนาอย่างเร่งด่วนสถาบันขาดความน่าเชื่อถือเพราะมีการเปลี่ยนแปลงบ่อยความเจริญก้าวหน้าและการเปลี่ยนแปลงระบบเทคโนโลยีเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วทำให้การพัฒนาขีดความสามารถในการจัดการเรียนการสอนไม่ทันกับการความเปลี่ยนแปลงและไม่มีโครงการความร่วมมือด้านเทคโนโลยีสารสนเทศกับองค์กรภายนอกเพื่อหลากหลาย และมีโอกาสในการพัฒนาได้จัดการอบรมและจัดการทำภาคปฏิบัติเพิ่มขึ้นเสมอก็น่าจะแก้ไขปัญหาได้ คือ มหาวิทยาลัยจัดการเรียนการสอนทางด้านพระพุทธศาสนาและปรัชญาเป็นหลักจึงมีโอกาสที่จะช่วยงานคณะสงฆ์ในการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์และ

ร่วมมือกับคณะสงฆ์ในการพัฒนาหลักสูตรให้ตรงกับความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต และเป็นมหาวิทยาลัยเฉพาะทางพระพุทธศาสนาจึงมีโอกาสสร้างชื่อเสียงของมหาวิทยาลัยให้โดดเด่นเป็นที่ยอมรับระดับนานาชาติได้ มหาวิทยาลัยสงฆ์มีกิจกรรมทางการศึกษา และโครงการต่าง ๆ ที่ฝ่ายกิจกรรมนักศึกษาจัดขึ้นเพื่อพัฒนาผู้เรียน เพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาที่จะสร้างให้มนุษย์มีความเจริญงอกงาม ทั้งร่างกาย จิตใจ สังคม อารมณ์ และสติปัญญา ในการจัดการศึกษาที่เป็นการเรียนการสอน และการจัดในรูปของกิจกรรม จะยึดเนื้อหาตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา เพื่อให้มีความรู้ความเชี่ยวชาญ มีความเจริญเติบโตทั้งด้านพฤติกรรม จิตใจ และปัญญา และเมื่อผู้เรียนได้รับการพัฒนาที่ถูกต้องแล้วจะส่งต่อองค์กร ต่อชุมชน และสังคมโดยรวม สามารถจัดการศึกษาสนองความต้องการได้โดยทั่วถึง

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความต้องการจะศึกษารูปแบบการบริหารงานด้านวิชาการของมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่งเพื่อกำหนดทิศทางการวางแผนจัดการด้านวิชาการ การพัฒนาผู้เรียนในอนาคตและจัดกิจกรรมในการพัฒนาผู้เรียนอย่างไร คณะผู้บริหาร มีแนวคิดเกี่ยวการจัดการบริหารงานวิชาการ เพื่อพัฒนาผู้เรียนในอนาคตอย่างไร โดยเน้นเจาะลึกในขอบข่ายการพัฒนาหลักสูตร การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผลและการเทียบโอน การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การนิเทศและแนะแนว การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพ การส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ชุมชน การประสานความร่วมมือทางวิชาการกับสถานศึกษาอื่นมาก่อน และเพื่อให้ทิศทางการบริหารงานด้านวิชาการของมหาวิทยาลัยสงฆ์ในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2560-2569) เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

เพื่อศึกษาอนาคตภาพการบริหารงานวิชาการของมหาวิทยาลัยสงฆ์ในทศวรรษหน้า

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับอนาคตภาพการบริหารงานวิชาการของมหาวิทยาลัยสงฆ์ในทศวรรษหน้า มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย คือ เพื่อทราบอนาคตภาพการบริหารงานวิชาการของมหาวิทยาลัยสงฆ์ในทศวรรษหน้า ซึ่งเป็นการวิจัยอนาคต โดยใช้เทคนิคการวิจัยเชิงอนาคต (Ethnographic Delphi Futures Research) ประกอบด้วยขั้นตอนการดำเนินการวิจัยและระเบียบวิธีวิจัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

เพื่อให้การวิจัยนี้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ถูกต้องตามระเบียบวิธีการวิจัย และ บรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ได้กำหนดไว้ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินการวิจัย โดยแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน คือ ขั้นการจัดเตรียมโครงการวิจัย ขั้นการดำเนินการวิจัย และขั้นการรายงาน ผลการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การจัดเตรียมโครงการวิจัย

เป็นขั้นตอนการจัดเตรียมโครงการตามระเบียบวิธีการดำเนินการวิจัย โดยการศึกษา ข้อมูลจากเอกสาร ตำรา ข้อมูล สถิติ ผลงานวิจัย บทความวิชาการ วารสาร ทฤษฎีและวรรณกรรมที่ เกี่ยวข้องกับอนาคตภาพ การบริหารงานวิชาการ ภารกิจของมหาวิทยาลัยสงฆ์ที่มุ่งพัฒนาคุณภาพการศึกษาเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา พัฒนาการเรียนการสอนในทุก ๆ ด้าน ให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนตามจุดมุ่งหมาย การบริหารงานวิชาการสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ ของสถาบันอุดมศึกษาและแผนการผลิตบัณฑิตที่ตอบสนองความต้องการของประเทศและผู้ใช้บัณฑิตโดยรวม โดยมีหลักประกันว่าผู้เรียนจะได้รับการบริการการศึกษาที่ดีสามารถแสวงหาความรู้ได้อย่างมีคุณภาพ สถาบันต้องมีการบริหารวิชาการที่มีคุณภาพประสิทธิภาพประสิทธิผล 6 ด้าน คือ 1) ด้านการวางแผนรับนักศึกษาและการผลิตบัณฑิต 2) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 3) ด้านการประเมินผล 4) ด้านการเรียนรู้ 5) ด้านการประกันคุณภาพการเรียนการสอน และ 6) ด้านการพัฒนาปรับปรุงการบริหารวิชาการ

ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยเพื่อตอบคำถามการวิจัย อนาคตภาพการบริหารงานวิชาการของมหาวิทยาลัยสงฆ์ในทศวรรษหน้า ควรเป็นอย่างไร ผู้วิจัย ใช้เทคนิคการวิจัยแบบ EDFR โดยกำหนดลำดับขั้นตอนวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

รอบที่ 1 การศึกษาแนวคิดจากผู้เชี่ยวชาญโดยใช้การสัมภาษณ์

การเลือกผู้เชี่ยวชาญ

กลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่ใช้ในการวิจัยอนาคตโดยเทคนิคการวิจัยแบบ EDFR ครั้งนี้ มีทั้งสิ้น 3 กลุ่ม จำนวน 18 รูป/คน ได้แก่ เป็นผู้บริหารที่มีหน้าที่ในการบริหารจัดการงานวิชาการ มีอำนาจในการกำหนดนโยบาย และเป็นการดำเนินการในการบริหารจัดการงานวิชาการ ตามขอบข่ายดังนี้ ด้านการวางแผนรับนักศึกษาและการผลิตบัณฑิต ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการประเมินผล ด้านการเรียนรู้ ด้านการประกันคุณภาพการเรียนการสอน และ ด้านการพัฒนาปรับปรุงการบริหารวิชาการ ในการดำเนินการ มหาวิทยาลัยสงฆ์แล้วนำความคิดเห็นโดยสรุปจากผู้เชี่ยวชาญไปถามความเห็นของผู้ปฏิบัติการ เช่น หัวหน้าฝ่ายจัดการศึกษา หัวหน้าภาควิชา และอาจารย์ผู้ทำหน้าที่สอน ในฐานะผู้มีส่วนได้เสียหรือได้รับผลกระทบจากการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยสงฆ์

กลุ่มที่ 1 ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารงานวิชาการมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย จำนวน 8 รูป/คน

กลุ่มที่ 2 ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารงานวิชามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จำนวน 7 รูป/คน

กลุ่มที่ 3 ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารงานวิชามหาวิทยาลัยที่มีผลงานเป็นที่ยอมรับจำนวน 3 คน

กำหนด คุณสมบัติ ดังนี้

1) สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก

2) มีผลงานทางวิชาการเป็นที่ประจักษ์ยอมรับ

3) เป็นผู้ทรงคุณวุฒิและคณะกรรมการสภามหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่ง

2. วิธีเลือกผู้เชี่ยวชาญ

ผู้เชี่ยวชาญได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยมีกรรมการ ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ช่วยพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมของผู้เชี่ยวชาญ โดยมีขั้นตอน การดำเนินการ ดังนี้

2.1 ขอคำปรึกษา ข้อแนะนำจากที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ พร้อมชี้แจง วัตถุประสงค์ของ การวิจัย และคุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญ

2.2 เสนอชื่อผู้เชี่ยวชาญต่อที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อช่วยพิจารณา ความเหมาะสมของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้ได้ผู้เชี่ยวชาญตามจำนวนที่ต้องการ

2.3 ติดต่อผู้เชี่ยวชาญตามที่ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาความเหมาะสม ไว้แล้ว เพื่อขอความร่วมมือในการแสดงความคิดเห็น ให้ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งนี้ โดยหนังสือ ราชการและการติดต่อด้วยตนเอง

3. การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ

3.1 ผู้วิจัยนำตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับอนาคตภาพการบริหารงานวิชาการของมหาวิทยาลัยสงฆ์ในทศวรรษหน้า มาจัดทำเป็นแบบสัมภาษณ์แบบ กึ่งโครงสร้าง (Semi – Structured interview)

3.2 นำแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 18 รูป/คน

3.3 นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และสังเคราะห์ (Content synthesis) เพื่อเขียนเป็น ประเด็นหรือแนวโน้มเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (ratting scale) ต่อไป

รอบที่ 2 เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม

1. นำแบบสอบถามความคิดเห็นที่พัฒนาขึ้นจากการ สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญรอบที่ 1 ไปสอบถามผู้เชี่ยวชาญชุดเดิม เพื่อพิจารณาประเมินค่าโอกาส ความ เป็นไปได้ และหรือควรจะเป็นในประเด็นต่าง ๆ ที่ได้จากการสัมภาษณ์โดยผู้วิจัยสร้างแบบสอบถาม

2. นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามความคิดเห็นมาวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อหาค่ามัธยฐาน (Median) ค่าฐานนิยม (Mode) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) จากนั้น ตรวจสอบความเป็นไปได้ระดับมากขึ้นไป กล่าวคือ ค่ามัธยฐานที่ 3.5 ขึ้นไป และพิจารณาความ สอดคล้องของคำตอบโดยพิจารณาจากค่าพิสัยควอไทล์ ไม่เกิน 1.5 ถ้าพิจารณาความคิดเห็นของกลุ่ม ผู้เชี่ยวชาญว่ามีความเป็นเอกภาพหรือมีความสอดคล้องกัน ครอบคลุมเรื่องที่ต้องการศึกษา

รอบที่ 3 ผู้เชี่ยวชาญให้ข้อมูลยืนยันคำตอบ

ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญผู้ให้ข้อมูลยืนยันด้วยตัวเอง และทางไปรษณีย์และไปรษณีย์อิเล็กทอร์นิกผู้วิจัย ในรอบนี้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านจะได้รับรู้ข้อมูลป้อนกลับเชิงสถิติ (Statistical Feedbacks) เป็นของกลุ่มโดยส่วนรวมโดยหาค่าร้อยละ ค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) ของกลุ่ม ผนวกด้วยคำตอบเดิมของตนเอง แล้วขอให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนพิจารณาตอบใหม่

การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับอนาคตภาพการบริหารงานวิชาการของมหาวิทยาลัยสงฆ์ในทศวรรษหน้าเพื่อหาแนวโน้มที่มีความเป็นไปได้มากและมีความสอดคล้องทางความคิดเห็นระหว่างกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ที่ได้จากเทคนิคการวิจัยอนาคตแบบ EDFR ซึ่งแสดงรายละเอียดและขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

สรุปผล

ด้านที่ 1 การวางแผนรับนักศึกษาและการผลิตบัณฑิต ประกอบด้วย 12 ประเด็น ได้แก่ 1) การวางแผนรับนักศึกษาใหม่ต้องมีกลุ่มเป้าหมายหลากหลาย เช่น กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มผู้สนใจปฏิบัติธรรม 2) การพัฒนางานวิชาการของมหาวิทยาลัยให้ตอบสนองกลุ่มนักศึกษาให้มากขึ้น 3) การจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนให้เป็นสากล และควรกำหนดกลุ่ม เป้าหมายในการรับสมัครไม่ใช่เฉพาะคนไทย แต่จะต้องเป็นสากลโดยเฉพาะกลุ่มประเทศที่นับถือพระพุทธศาสนา 4) การจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นของมหาวิทยาลัยเพื่อนำไปจัดทำรายวิชาพื้นฐานหรือรายวิชาเพิ่มเติม 5) มหาวิทยาลัยต้องเตรียมหลักสูตร เตรียมคน และเตรียมการบริหารจัดการให้พร้อม 6) การผลิตบัณฑิตจะต้องดำเนินการในลักษณะแบบสหวิทยาการ 7) การพัฒนาคน พัฒนาระบบ และประยุกต์ใช้เทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการ 8) การเรียนแบบตอบปัญหา ใช้นักศึกษาเป็นศูนย์กลาง 9) การบูรณาการพระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยและรับใช้สังคม 10) การผลิตบัณฑิตต้องมุ่งเน้นผลิตบัณฑิตตาม อัตลักษณ์และความถนัดของตนเอง และสร้างความโดดเด่นความเป็นอัตลักษณ์ 1) การมุ่งเน้นผลิตบัณฑิตตามปรัชญาและวิสัยทัศน์หรือตามความถนัดของมหาวิทยาลัยสงฆ์ และ 12) บัณฑิตต้องมีความรู้ความเชี่ยวชาญทางด้านพระพุทธศาสนาเพื่อนำไปตอบโจทย์หรือแก้ปัญหาของสังคมได้

ด้านที่ 2 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ประกอบด้วย 11 ประเด็น ได้แก่ 1) การพัฒนาในเชิงรุกมากขึ้นและจัดระบบการศึกษาเป็นการเรียนรู้แบบเสรี 2) การนำเทคโนโลยีสารสนเทศและข้อมูลของโลกมาใช้ประโยชน์ 3) การปรับปรุงจากการสอนในห้องเรียนเป็นแบบตั้งโจทย์วิจัย ให้นักศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง 4) กิจกรรมการเรียนการสอน จะมีลักษณะแบบออนไลน์ 5) การสอนนอกห้องเรียนและลงภาคสนาม มีการเน้นนักศึกษาให้คิดเป็นและแก้ปัญหาได้ 6) ครูอาจารย์เป็นเสมือนพี่เลี้ยง คอยสังเกตการณ์และแนะนำ 7) เป็นผู้ร่วมสร้างสรรค์และผลิตองค์ความรู้ ต่อยอดเป็นนวัตกรรม 8) อาจารย์ต้องเป็นนักออกแบบการเรียนการสอนอย่างมืออาชีพ 9) อาจารย์คอยควบคุมและสังเกตการณ์ ร่วมสร้างและผลิตงานทางวิชาการและงานสร้างสรรค์ 10) การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีอย่างมืออาชีพ และ 11) การใช้เทคโนโลยีเพื่อสนองตอบความต้องการทางเศรษฐกิจและสังคม

ด้านที่ 3 ด้านการประเมินผล ประกอบด้วย 10 ประเด็น ได้แก่ 1) การประเมินผลเพื่อตอบสนองความต้องการของประเทศ 2) การประเมินผลทางวิชาการในลักษณะแบบงานสร้างสรรค์งานประยุกต์รับใช้สังคม 3) การประเมินคุณภาพของบัณฑิตที่ผลิตออกไปเหมาะสมสอดคล้องกับปรัชญา ปณิธาน พันธกิจของมหาวิทยาลัยสงฆ์ 4)อาจารย์ นักศึกษา และผู้ประกอบการหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย คือ อาจารย์ ในฐานะผู้

ประเมินและรับรองผลงานทางวิชาการ 5) นักศึกษาในฐานะผู้ผลิตผลงาน และผู้ประกอบการในฐานะที่จะรับบัณฑิตเข้าทำงานในองค์กร 6) มีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและสนองตอบต่อความต้องการทางเศรษฐกิจและสังคม 7) นำระบบ e-Education หรือการนำเทคโนโลยีมาช่วย ให้กระบวนการจัดระบบการศึกษาดำเนินไปได้อย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ 8) การประเมินผลต้องเป็นการนำไปสู่การพัฒนาที่ดีกว่า 9) คะแนนประเมินสะท้อนถึงผลงานที่ปฏิบัติได้อย่างแท้จริง และ10) ผลการประเมินมีความเที่ยงตรง ได้รับการยอมรับ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้มากที่สุด โดยการแสวงหาตัวชี้วัดเชิงประจักษ์ที่สอดคล้องกับการปฏิบัติงาน

ด้านที่ 4 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนประกอบด้วย 10 ประเด็น ได้แก่ 1) การเรียนการสอนแบบออนไลน์ทั้งระบบในภาพรวม 2) การเรียนรู้โดยมีการตั้งโจทย์วิจัยเป็นหลัก 3) เน้นสาระเนื้อหาพระพุทธศาสนาที่สนองตอบและสามารถนำไปประยุกต์รับใช้สังคมมากขึ้น 4) องค์ประกอบในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนคือ อาจารย์ นักศึกษา แหล่งเรียนรู้ชุมชน เครือข่ายทางสังคม 5) การสร้างหรือจัดทำหลักสูตรที่จะต้องคำนึงถึงความต้องการของสังคม ความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของประชากร ทั้งเชิงปริมาณและเชิงโครงสร้าง 6) มหาวิทยาลัยสงฆ์ จะมีการขยายและเปิดหลักสูตรในลักษณะการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ 7) การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ทั้งในระดับชุมชนท้องถิ่น สังคมในระดับภูมิภาค และสากล 8) สถาบัน นักศึกษา ชุมชน และความต้องการทางเศรษฐกิจและสังคม จะเป็นองค์ประกอบในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ 9) พัฒนาแหล่งเรียนรู้ตามความต้องการของนักศึกษา และชุมชนในแต่ละพื้นที่ชุมชน และ10) การเชื่อมต่อระหว่าง นักศึกษารู้ อาจารย์ แหล่งการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนต้องมีเครือข่าย ที่เอื้ออำนวยต่อกัน

ด้านที่ 5 ด้านการประกันคุณภาพการเรียนการสอนประกอบด้วย 11 ประเด็น ได้แก่ 1) มีการประกันคุณภาพการเรียนการสอน ที่เน้นการบูรณาการหลายศาสตร์ 2) การประยุกต์พุทธธรรมกับศาสตร์สมัยใหม่เพื่อรับใช้สังคมในวงกว้างมากขึ้น 3) มีการต่อยอดองค์ความรู้ ที่มีหลักพุทธธรรมเข้าไปแทรกเสริมหรือบูรณาการอย่างเหมาะสม 4) องค์ประกอบที่สำคัญ คือ คุณสมบัติของอาจารย์ และมีนักศึกษาที่พึงประสงค์ตามลักษณะและเป้าหมายของหลักสูตร 5) ผลงานทางวิชาการหรืองานสร้างสรรค์ร่วมกันระหว่างคณาจารย์และนักศึกษา 6) มีการพัฒนาระบบแบบการประเมินผลงานที่เป็นเชิงนวัตกรรม 7) การประเมินผลงานที่เน้นเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ของสถาบันที่เข้ากับชุมชนหรือท้องถิ่น 8) มีผลงานต่อยอดที่สามารถนำไปรับใช้สังคมอย่างเป็นรูปธรรม 9) สถาบัน นักศึกษา และชุมชนหรือสังคม จะมีการประสานความต้องการและพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อให้ได้บัณฑิตที่พึงประสงค์ 10) ประกันคุณภาพการศึกษาด้านการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยสงฆ์ในอนาคต จะต้องตอบ นโยบายของภาครัฐ 11) ผลสัมฤทธิ์ทางด้านวิชาการและด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตามปรัชญาของมหาวิทยาลัย

ด้านที่ 6 ด้านการพัฒนาปรับปรุงการบริหารวิชาการ ประกอบด้วย 10 ประเด็น ได้แก่ 1) มหาวิทยาลัยสงฆ์จะมุ่งบริหารงานวิชาการที่เป็นระดับสากล 2) งานวิชาการทั้งของอาจารย์และนักศึกษา จะได้รับการยอมรับในระดับสากล 3) ต้องมุ่งเน้นพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยให้มีคุณภาพ

ตามปรัชญา วิสัยทัศน์ และพันธกิจของมหาวิทยาลัยให้มากขึ้น 4) คุณภาพผลงานวิจัย ที่จะต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคม ผลิตออกมาแล้วสามารถตอบโจทย์ของสังคม 5) มหาวิทยาลัยสงฆ์จะมีการเปลี่ยนแปลงการบริหารวิชาการ อันเนื่องมาจากเงื่อนไขสำคัญ เกี่ยวกับความต้องการทางเศรษฐกิจและสังคม 6) การพัฒนาปรับปรุงแบบก้าวกระโดดในด้านการประยุกต์พุทธธรรมเพื่อรับใช้สังคม และมีการต่อยอดเชิงนวัตกรรม 7) มีการพัฒนาแบบยกเครื่องตามความถนัดของมหาวิทยาลัยสงฆ์ทางด้านจิตคือเน้นวิปัสสนาภาวนา แบบเข้มข้นเพื่อให้ตอบโจทย์สังคมได้ 8) งานด้านวิชาการ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์สอดคล้องกับปรัชญาของหลักสูตรและสอดคล้องกับความต้องการของสังคม 9) นักศึกษามีการพัฒนาตามกรอบหลักสูตรนั้น ๆ และผู้ประกอบการเป็นผู้ใช้ผลผลิตจากมหาวิทยาลัยสงฆ์มากขึ้น และ10) มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยสงฆ์ให้มีคุณภาพตามปรัชญา วิสัยทัศน์ และพันธกิจของมหาวิทยาลัย

อภิปรายผล

อนาคตภาพการบริหารงานวิชาการของมหาวิทยาลัยสงฆ์ ทั้ง 6 ด้าน มี 64 ตัวแปร สามารถสรุปอนาคตภาพการบริหารงานวิชาการของมหาวิทยาลัยสงฆ์ในทศวรรษหน้า คือ คือ 1) ด้านการวางแผนรับนักศึกษาและการผลิตบัณฑิต 2) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 3) ด้านการประเมินผล 4) ด้านการเรียนรู้ 5) ด้านการประกันคุณภาพการเรียนการสอน มี และ6) ด้านการพัฒนาปรับปรุงการบริหารวิชาการ ซึ่งจะเห็นว่าทั้ง 6 ด้านนั้นมีความสอดคล้องกับ ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการของกระทรวงศึกษาธิการที่ได้มีการกำหนดขอบข่ายและภารกิจ การบริหารงานวิชาการของ วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2545) กล่าวถึง ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาในฐานะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะต้องส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักศึกษาเป็นศูนย์กลาง โดยต้องจัดทำแผนงานโครงการเพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาครูและบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ใหม่ จัดเตรียมสิ่งสนับสนุนบริหารและบริการหลักสูตรให้มีความหลากหลายเพื่อตอบสนองความต้องการของนักศึกษา ดำเนินการประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจกับชุมชนและจัดการเรียนการสอน จัดระบบการนิเทศภายในเพื่อช่วยเหลืออำนวยการให้คำปรึกษาและให้กำลังใจ จากนั้นก็ประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อดูความก้าวหน้า ปัญหาและอุปสรรค แล้วนำมาปรับปรุงและพัฒนากระทรวงศึกษาธิการ (2552) บทบาทของผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักศึกษาเป็นสำคัญ คือผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษามีบทบาทในการส่งเสริมและพัฒนาจัดทำหลักสูตร ส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาร่วมกันจัดการเรียนการสอน สนับสนุนให้มีการจัดทำวิจัยในชั้นเรียน ส่งเสริมการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนการสอน พัฒนาครูและบุคลากรให้รู้ให้เข้าใจในการจัดการเรียนการสอน ประเมินผลการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้

จากที่ได้อภิปรายผลในภาพรวมไปแล้วนั้น ผู้วิจัยขอเสนอการอภิปรายผลแยกเป็น รายด้านดังต่อไปนี้

ด้านการวางแผนรับนักศึกษาและการผลิตบัณฑิต จัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนให้เป็นสากล และควรกำหนดกลุ่มเป้าหมายในการรับสมัครไม่ใช่เฉพาะคนไทย แต่จะต้องเป็นสากล โดยเฉพาะกลุ่มประเทศที่นับถือพระพุทธศาสนา การจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นของมหาวิทยาลัยเพื่อนำไปจัดทำรายวิชาพื้นฐานหรือรายวิชาเพิ่มเติม การผลิตบัณฑิตจะต้องดำเนินการในลักษณะแบบสหวิทยาการ เพื่อให้สอดคล้องกับปณิธานของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย (2562) ที่กำหนดไว้ว่า “มุ่งเน้นให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต ผลิตบัณฑิตให้มีความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา พัฒนากระบวนการดำรงชีวิตในสังคมด้วยศีลธรรม ชี้นำและแก้ปัญหาสังคมด้วยหลักพุทธธรรมทั้งในระดับชาติและนานาชาติ”และสอดคล้องกับบทบาทสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา เนเซวิค (Knezevich, 1984 : 56) ได้กำหนดไว้ 17 บทบาทดังนี้

1. บทบาทเป็นผู้กำหนดทิศทาง (Direction Setter) หมายถึง การเป็นผู้กำหนดนโยบาย แนวทางการดำเนินงานของสถานศึกษา เพื่อเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของสถานศึกษา

2. บทบาทเป็นผู้กระตุ้นความเป็นผู้นำ (Leader Catalyst) หมายถึง การเป็นผู้นำในงานด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษา เป็นผู้มีอิทธิพลและจูงใจให้ผู้อื่นคล้อยตาม

3. บทบาทเป็นนักวางแผน (Planner) เป็นผู้วางแผนทั้งระยะสั้นและระยะยาว รวมทั้งงานในสถานศึกษา

4. บทบาทเป็นผู้ตัดสินใจ (Decision Maker) เป็นผู้ตัดสินใจสั่งการการบริหารงานในสถานศึกษา

5. บทบาทเป็นนักจัดองค์การ (Organizer) เป็นผู้กำหนดโครงสร้างการบริหารงานในสถานศึกษา

6. บทบาทเป็นผู้จัดการเปลี่ยนแปลง (Change Manager) เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงการจูงใจในการเปลี่ยนแปลง

7. บทบาทเป็นผู้ประสานงาน (Coordinator) เป็นผู้ประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ในสถานศึกษา

8. บทบาทเป็นผู้สื่อสาร (Communicator) เป็นผู้ที่บุคลากรในสถานศึกษาติดต่อและประสานสัมพันธ์กับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

9. บทบาทเป็นผู้แก้ความขัดยั้ง (Conflict Manager) เป็นผู้คอยแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างบุคคลและกลุ่มภายในสถานศึกษา

10. บทบาทเป็นผู้แก้ปัญหา (Problem Manger) เป็นผู้นำในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ของสถานศึกษา

11. บทบาทเป็นผู้จัดระบบงาน (System Manager) เป็นผู้นำในการจัดระบบงานและพัฒนาสถานศึกษา

12. บทบาทเป็นผู้บริหารการเรียนการสอน (Instructional Manager) เป็นผู้นำทางด้านวิชาการการจัดการเรียนการสอนและการบริหารหลักสูตรในสถานศึกษา

13. บทบาทเป็นผู้บริหารบุคคล (Personnel Manager) เป็นผู้สรรหา คัดเลือก รักษาและพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษา

14. บทบาทเป็นผู้บริหารทรัพยากร (Resource Manager) เป็นผู้นำทรัพยากร ทั้งทรัพย์สินและบุคคลมาใช้ให้เกิดประโยชน์และมีประสิทธิภาพสูง

15. บทบาทเป็นผู้ประเมินผล (Appraiser) เป็นผู้ประเมินผลการทำงาน และโครงการต่าง ๆ ของสถานศึกษา

16. บทบาทเป็นประธานในพิธี (Ceremonial Head) เป็นผู้นำทางด้านการจัดงานและพิธีการต่าง ๆ ของหน่วยงาน ทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา

17. บทบาทเป็นผู้สร้างความสัมพันธ์กับชุมชน (Public Relater) เป็นผู้นำในการสร้างความสัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอก การประชาสัมพันธ์ การติดต่อประสานงาน รวมทั้งการให้บริการแก่หน่วยงานอื่น ๆ

ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การสอนในห้องเรียนเป็นแบบตั้งโจทย์วิจัย ให้นิสิตค้นคว้าด้วยตนเองในโดยการใช้เทคโนโลยี และนำเทคโนโลยีสารสนเทศและข้อมูลของโลกมาใช้ประโยชน์ การปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ที่มุ่งเน้นให้นักศึกษาได้ศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่ต้องการให้เกิดการปฏิรูปเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กับมาตรฐานด้านการดำเนินการตามภารกิจของสถาบันอุดมศึกษา ประกอบด้วย มาตรฐานย่อยด้านต่าง ๆ 4 ด้าน (1) ด้านการผลิตบัณฑิต สถาบันอุดมศึกษาดำเนินการรับนักศึกษาเข้าเรียนที่มีคุณสมบัติและจำนวน ตรงตามแผนการรับนักศึกษาและสอดคล้องกับเป้าหมายการผลิตบัณฑิตอย่างมีคุณภาพ สถาบันผลิตบัณฑิต ได้ตามคุณลักษณะ จุดเน้นของสถาบัน (2) ด้านการวิจัย สถาบันอุดมศึกษามีการดำเนินพันธกิจด้านการวิจัยอย่างมีคุณภาพ ประสิทธิภาพ และภายใต้จุดเน้นเฉพาะ โดยมีการดำเนินการตามนโยบาย แผน งบประมาณ มีการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนคณาจารย์ นักวิจัย บุคลากรให้มีสมรรถนะในการทำวิจัย (3) ด้านการให้บริการทางวิชาการแก่สังคม สถาบันอุดมศึกษามีการให้บริการทางวิชาการที่ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายทั้งในวงกว้างและกลุ่มเป้าหมายที่เฉพาะเจาะจง การให้บริการฝึกอบรมหลักสูตรระยะสั้นต่าง ๆ การจัดให้มีการศึกษาต่อเนื่องบริการแก่ประชาชนทั่วไป การให้บริการทางวิชาการนี้ สามารถจัดในรูปแบบของการให้บริการแบบให้เปล่าหรือเป็นการให้บริการเชิงพาณิชย์ที่ให้ผลตอบแทนเป็นรายได้หรือเป็นข้อมูล ย้อนกลับมาพัฒนาและปรับปรุงเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ (4) ดานการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม สถาบันอุดมศึกษามีการดำเนินการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ ทั้งในระดับหน่วยงานและระดับสถาบัน มีระบบและกลไกในการส่งเสริมและสนับสนุนให้ศิลปะ และวัฒนธรรมเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนโดยตรงหรือโดยอ้อม เพื่อให้นักศึกษาและบุคลากร ของสถาบันได้รับการปลูกฝังให้มีความรู้ตระหนักถึงคุณค่า เกิดความซาบซึ้งและมีสุนทรียะต่อศิลปะ และวัฒนธรรมของชาติ

ด้านการประเมินผล วิธีการประเมินคะแนนประเมินสะท้อนถึงผลงานที่ปฏิบัติได้อย่างแท้จริง ให้เหมาะสมกับความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี สนองตอบต่อความต้องการทางเศรษฐกิจและสังคม สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สำเนาว์ ขจรศิลป์. (2533). ที่พบว่า การประเมินผล ต้องเหมาะสมกับสภาพความเป็นจริง ปรับเปลี่ยนให้ทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมมีความเป็นพลวัต (Dynanic) ซึ่งสามารถปรับเปลี่ยนได้เพื่อเหมาะสมกับสภาพความเป็นจริง แนวคิดการวัดและประเมินการเรียนรู้ตามแนวปฏิรูปการศึกษาเป็นการวัดและประเมินผลที่เน้นนักศึกษาเป็นสำคัญ ที่มีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ คือ ส่งเสริมให้นักศึกษาเกิดการพัฒนาและ

เรียนรู้ก้าวหน้าสูงสุดเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุขได้เต็มตามศักยภาพ ดังนั้นการวัดและประเมินผลจึงมีจุดเน้นที่เปลี่ยนไปจากเดิม

ด้านการเรียนรู้ พัฒนาแหล่งเรียนรู้ ทุกฝ่ายต้องมีส่วนร่วม สอดคล้องกับแนวคิดของ นาตยา ปิลันธนานนท์. (2526) ที่ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมโดยทุกฝ่ายต้องร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมประเมินผล และร่วมชื่นชมผลสำเร็จร่วมกัน ในด้านการจัดทำหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตลอดจนการจัดแหล่งเรียนรู้และ แนวคิดและทฤษฎีของบลูม กระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลจากพฤติกรรมเดิมไปสู่พฤติกรรมใหม่ที่ค่อนข้างถาวร อันเนื่องมาจากประสบการณ์ของการที่บุคคลมีปฏิสัมพันธ์จากสิ่งแวดล้อมหรือจากการฝึกหัด พฤติกรรมดังกล่าว อาจเป็นเรื่องของการอ่าน การเขียน การคิด หรือการฝึกทักษะต่าง ๆ ก็ได้ทั้งสิ้น กระบวนการรวบรวมและเรียบเรียง ข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลจากพฤติกรรมเดิมไปสู่พฤติกรรมใหม่ที่ค่อนข้างถาวร อย่างเป็นระบบ ให้ขอมูลย้อนกลับไปยังนักศึกษาเกี่ยวกับความก้าวหน้า ตามแนวคิดและทฤษฎีของบลูม (Bloom) กานเย่ (Gagne) ในที่นี้จะขอเสนอแนวคิดและทฤษฎีของบลูม ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive domain) เป็นการเรียนรู้ด้านความรู้ ความเข้าใจ และความคิด ซึ่งเกี่ยวข้องกับความสามารถทางสติปัญญา เช่น ความจำ ความคิด การเลือกวิธีแก้ปัญหา เป็นต้น เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในส่วนของสมอง

ด้านการประกันคุณภาพการเรียนการสอน พัฒนาการประเมินผลงานที่เน้นเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ของสถาบันที่เข้ากับชุมชนหรือท้องถิ่น เพื่อให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของสถาบันคือบัณฑิตมีความรอบรู้ในหลักพระพุทธศาสนาและสามารถเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่สังคมในระดับชาติหรือนานาชาติ และเอกลักษณ์ที่กำหนดไว้ว่า บริการวิชาการพระพุทธศาสนาแก่สังคมในระดับชาติหรือนานาชาติ การประกันคุณภาพการเรียนรู้ การประกันคุณภาพการเรียนรู้ เป็นส่วนหนึ่งของการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา และมีความสำคัญยิ่ง หรือเป็นหัวใจของการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา ในระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการได้ออกประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง ให้ใช้มาตรฐาน การศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา

ด้านการพัฒนาปรับปรุงการบริหาร พัฒนางานวิชาการทั้งของอาจารย์และนักศึกษา ให้ได้รับการยอมรับในระดับสากล และมหาวิทยาลัยต้องมุ่งการบริหารงานวิชาการสู่ระดับสากล เพื่อให้เป็นไปตามปณิธานของมหาวิทยาลัย (2562) สอดคล้องกับกรรณิการ์ กาญจนวัฏศรี กล่าวถึงการพัฒนาการบริหาร (Administrative Development or Development of Administration) หมายถึง การเพิ่มพูนสมรรถนะหรือความสามารถของระบบบริหารเพื่อรองรับปัญหาต่างๆ ที่เกิดจากความเปลี่ยนแปลงของสังคม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายปลายทางในการสร้างความก้าวหน้าทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ต้องมีความเป็นสมัยใหม่ทางการบริหาร (Administrative Modernization) หมายถึง การสร้างเสริมสรมรรถนะทางการบริหารในอันที่นำเอาความรู้ ความเชี่ยวชาญทางการบริหารความรับผิดชอบ และหลักเหตุผลมาผสมผสานกับเจต จำนงของประชาชน (Popular Will) ในอันที่จะดำเนินการให้ได้มาซึ่งความเสมอภาคและยุติธรรมในสังคม การปฏิรูป

การบริหาร (Administrative Reform) หมายถึงการประยุกต์แนวคิดใหม่ ๆ หรือการผสมผสานแนวคิดใหม่ๆ เพื่อปรับปรุงระบบบริหารให้เอื้อต่อเป้าหมายของการพัฒนาประเทศ นั่นก็คือการปฏิรูปการบริหารหมายถึง การโน้มน้าวจิตใจของผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและผลงานทางการบริหารในอันที่จะลดการต่อต้านความเปลี่ยนแปลง การจัดองค์การเสียใหม่ (Reorganization) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงจุดมุ่งหมาย ภารกิจ กรรมวิธี หน้าที่การงาน และความสัมพันธ์ต่าง ๆ ภายในองค์การอย่างจงใจเพื่อก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในบทบาท ความสัมพันธ์ และพฤติกรรมของบุคคลในองค์การ การจัดเตรียม เปลี่ยนแปลง ปรับปรุงหรือปฏิรูปโครงสร้าง กระบวนการ (รวมถึงเทคโนโลยี) และพฤติกรรมการบริหารเพื่อให้มีความสามารถที่จะรองรับนโยบาย แผน แผนงาน โครงการและกิจกรรมสำหรับการบริหารการพัฒนา

สรุปผล

จากผลการวิจัยโดยรวม แสดงให้เห็นว่าที่ผ่านมาก มหาวิทยาลัยสงฆ์ในระยะที่ผ่านมาจนถึงในปัจจุบัน มีการพัฒนาการบริการงานวิชาการอย่างต่อเนื่อง แต่ก็ยังไม่เต็มที่จึงควรพัฒนาต่อไปในอนาคตที่มีความคาดหวังสูงสุด ทั้งคุณภาพความสำเร็จ เพื่อให้เป็นแนวทางอนาคตภาพดำเนินงานด้านวิชาการของมหาวิทยาลัยสงฆ์ต่อไป อนาคตภาพการบริหารงานวิชาการของมหาวิทยาลัยสงฆ์ในทศวรรษหน้า จะไม่เป็นเพียงภาพในฝัน ซึ่งเป็นภาพที่จับต้องได้ประเมินได้ ในทศวรรษนี้เท่านั้น แต่ก่อให้เกิดการพัฒนาด้านคุณธรรมจริยธรรมนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาชีวิตที่มีคุณภาพทุกด้านและทุกมิติ จะเห็นได้ทุกประเด็นรายการเชื่อมโยงเป็นผลสู่อนาคตภาพการบริหารงานวิชาการของมหาวิทยาลัยสงฆ์ในทศวรรษหน้า ที่เป็นลักษณะแนวทางที่จะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งสิ้น

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากผลการวิจัยและอภิปรายผล อนาคตภาพการบริหารงานวิชาการของมหาวิทยาลัยสงฆ์ในทศวรรษหน้า ผู้วิจัยได้ค้นพบแนวทางในการนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ดังนี้

1) แนวทางในการวางแผนสร้างเกณฑ์ในการพัฒนาคุณภาพบริหารงานด้านวิชาการของมหาวิทยาลัยโดยเตรียมความพร้อมบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในการใช้ เทคโนโลยีที่ทันสมัย ฝึกฝนการใช้งานอุปกรณ์ แอพลิเคชั่นใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียน การสอนโดยจัดทำแผนพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาอย่างเป็นระบบ

2) บริหารงานด้านวิชาการของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ติดตามภารกิจ การตัดสินใจ และด้านการประเมินผล การดำเนินงานจัดทำแผนงานโครงการในการขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงาน ต้นสังกัดโดยพิจารณาให้มีความครอบคลุมกับกิจกรรมที่โรงเรียนต้องดำเนินการอย่างเพียงพอ โดยอาจเชิญผู้เชี่ยวชาญในแต่ละสาขามาร่วมวางแผนการดำเนินงานร่วมกัน

3) แนวทางการบริหารจัดการงานวิชาการของมหาวิทยาลัยสงฆ์ในทศวรรษหน้าพัฒนาการบริหารงานวิชาการอย่างต่อเนื่อง โดยให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีส่วนร่วม และพัฒนาการบริหารงานด้านวิชาการให้มีความสอดคล้องกับปณิธาน วิสัยทัศน์ พันธกิจ อัตลักษณ์และเอกลักษณ์ของสถาบัน

ข้อเสนอแนะสำหรับเชิงนโยบาย

1) หน่วยงานระดับชาติที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ใช้เป็นข้อมูลประกอบในการกำหนดนโยบาย มหาวิทยาลัยสงฆ์ในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เรื่องการสร้างหรือจัดทำหลักสูตรที่จะต้องคำนึงถึงความต้องการของสังคม

2) หน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบทางด้านการศึกษา การประกันคุณภาพการศึกษาด้านการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยสงฆ์ในอนาคต จะต้องตอบ นโยบายของภาครัฐใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดแนวทาง การวางแผน และการจัดการศึกษาให้มีความก้าวหน้า พัฒนาและมีคุณภาพ เพื่อตอบสนองความต้องการของประเทศในอนาคตต่อไป ด้านการประกันคุณภาพการเรียนการสอน

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). ทศวรรษที่สองของการปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

ภาวิช ทองโรจน์. “ สภาสถาบันอุดมศึกษากับการพัฒนาอุดมศึกษา” เอกสารทางวิชาการ 4 กรกฎาคม 2561, เข้าถึงได้จากhttp://www.mua.go.th/users/bhes/catalog_h/ StdEdu/FormCurr/PavitSpeak.pdf

รายงานการวิจัยประสิทธิภาพและการบริหารจัดการของ มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ.(2560.) (กรุงเทพฯ:พริกหวานกราฟฟิค,

พระศรีวชิราภรณ์ (2552). อนาคตศึกษามหาวิทยาลัยสงฆ์ในประเทศไทย : กรณีศึกษามหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร.

รุ่ง แก้วแดง. (2544). ประกันคุณภาพการศึกษาทุกคนทำได้ไม่ยาก. กรุงเทพมหานคร : วัฒนาพาณิช.

พระสมนึก อนันตวรวงศ์. (2540). สถาบันสงฆ์กับการพัฒนาสังคมไทยในอนาคต ตามทรรศนะของพระผู้นำทางด้านวิชาการ. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ : กรุงเทพมหานคร

นาตยา ปิลันธนานนท์. (2526). อนาคตศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : พีระพัฒนา.

ปราวีณยา สุวรรณณัฐโชติ. (2547). มาตรฐานและแนวปฏิบัติการเรียนการสอน MOOC ที่ได้รับการยอมรับในระดับนานาชาติ. กรุงเทพ : โครงการมหาวิทยาลัยไซเบอร์ไทย สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.

ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1

Leadership of School Administrators and Budget Management Efficiency in Educational Institutions under the Bangkok Secondary Education Service Area Office 1

ทิวาพร พระสุพรรณ*

พระมหาธำรงค์ ฐิตปุญโญ (สมาธิ), ดร.**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 2) เพื่อศึกษาประสิทธิภาพ การบริหารงบประมาณในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 และ 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ปีการศึกษา 2564 รวมทั้งสิ้น จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสมมติฐาน ใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า

1) ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยสามารถจัดอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการกระตุ้นทางปัญญา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ตามลำดับ

2) ประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยสามารถจัดอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการบริหารการเงิน ด้านการบริหารสินทรัพย์ ด้านการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อ

* นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามงกุฎราชวิทยาลัย

E-mail. Mangpong1511@yahoo.co.th, โทร. 0953624145

** อาจารย์ประจำหลักสูตร สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

E-mail. rongsamathi@hotmail.com

Received: July 11, 2022 **Revised:** November 30, 2023 **Accepted:** December 06, 2023

การศึกษา ด้านการบริหารการบัญชี ด้านการตรวจสอบติดตาม ประเมินผลและรายงานผลการใช้เงินและผลการดำเนินงาน ด้านการจัดสรรงบประมาณและด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการจัดทำและเสนอของบประมาณ ตามลำดับ

3) ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง (r = .684) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำ, ผู้บริหารสถานศึกษา, การบริหารงบประมาณในสถานศึกษา

ABSTRACT

The objectives of this research were: 1) to study the school administrators' leadership under the secondary educational service area office Bangkok 1, 2) to study the efficiency budget management in schools under the secondary educational service area office Bangkok 1 and 3) to study the school administrators' leadership and the efficiency budget management in schools under the secondary educational service area office Bangkok 1. A sample of 16 schools 352 people comprising. The instrument used in this study was questionnaires. The statistics used in the analysis are frequency, percentage, mean, standard deviation and Pearson' simple correlation coefficient.

The results of the research ware as follows:

1) The school administrators' leadership under the secondary educational service area office Bangkok 1 in overall was at a high level. The ranging by the average from high to low that aspect of having an ideological influence, inspiring and in regards to individuality respectively.

2) The efficiency budget management in schools under the secondary educational service area office Bangkok 1 in overall was at a high level the ranging by the average from high to low that financial management, Asset Management and the preparation and proposing of the budget respectively.

3) The school administrators' leadership and the efficiency budget management in schools under the secondary educational service area office Bangkok 1 overall was at a high level was statistically significant at the 0.01 level. The correlation coefficient 0.684 was statistically significant at the 0.01 level.

Keywords: Leadership, School Administrators' Efficiency Budget Management in School.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยให้ความสำคัญด้านการศึกษาในฐานะกลไกหลักในการพัฒนาประเทศโดยมุ่งจัดการศึกษาให้คนไทยทุกคนสามารถเข้าถึงโอกาสและความเสมอภาคในการศึกษาที่มีคุณภาพ ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2553 สถานศึกษาเป็นหน่วยงานที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล โดยแบ่งขอบข่ายและภารกิจการบริหารและจัดสถานศึกษา ออกเป็น 4 ด้าน ประกอบด้วย การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป มาตรา 35 กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาโดยตรง เพื่อให้มีความเข้มแข็ง คล่องตัว สามารถบริหารจัดการศึกษาได้อย่างอิสระและมีคุณภาพ ผู้บริหารสถานศึกษามีอำนาจบริหารทรัพยากรของตนอย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชนท้องถิ่น ตลอดจนประเทศชาติ โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2545 เป็นปีแรกที่กระทรวงศึกษาธิการได้นำค่าใช้จ่ายรายหัวมาเป็นเกณฑ์ในการจัดสรรงบประมาณ เป็นก้อน (Block Grant) ไปยังสถานศึกษาโดยผ่านทางเขตพื้นที่การศึกษา งบประมาณส่วนนี้ ถูกจัดสรรไว้ในส่วนของงบดำเนินการ การจัดสรรงบประมาณตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีดังกล่าวนี้เป็นการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวม 5 กิจกรรม ประกอบด้วย ค่าจัดการเรียนการสอน ค่าหนังสือเรียน ค่าอุปกรณ์ การเรียน ค่าเครื่องแบบนักเรียน และค่ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2549) จากการเปลี่ยนแปลงนี่เอง ทุกสิ่งทุกอย่างจึงต้องพัฒนาไปพร้อม ๆ กัน เพื่อให้สามารถดำรงอยู่ภายใต้เงื่อนไขการปรับเปลี่ยนและเพื่อสร้างข้อได้เปรียบในการแข่งขัน ผู้บริหารสถานศึกษาถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ช่วยให้นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย และเป็นกลไกหลักในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพราะเป็นผู้นำนโยบายแนวดำเนินงาน และโครงการต่าง ๆ ไปสู่การปฏิบัติ ผู้บริหารต้องไม่หยุดนิ่ง ต้องเคลื่อนไหวและพัฒนาตนเอง อยู่ตลอดเวลา พัฒนาส่งเสริมบุคลากร เปิดโอกาสให้มีอิสระในการทำงานมากขึ้น ไม่ปิดกั้น ความคิดเห็นของครู ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการบริหารและพฤติกรรม ภาวะผู้นำเพื่อให้สามารถเป็นผู้นำของการปฏิรูปการศึกษาได้ ในขณะเดียวกันต้องรักษา ความเป็นปึกแผ่นและบรรยากาศในการทำงานที่ดีไว้ด้วย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550, หน้า 3)

ดังนั้น การบริหารและจัดสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียน ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องบริหารงบประมาณด้วยความโปร่งใส ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เต็มศักยภาพ คุ้มค่า ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ปรับปรุงระบบการบริหารงานของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ เป็นแบบอย่างที่ดี ส่งเสริมสนับสนุนพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรมควบคู่กันไปกับ การพัฒนาความรู้ความสามารถเพื่อสร้างคนดีออกไปสู่สังคม ตรงตามเป้าหมายการศึกษา และตรงตามข้อสังเกตสภาวะการศึกษาไทยปี 2559/2560 กล่าวว่า ถ้างบประมาณทางการศึกษา เพิ่มมากขึ้นคุณภาพของการศึกษาก็น่าจะสูงขึ้น อันจะนำไปสู่เสถียรภาพและความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติที่ต้องพัฒนาให้เจริญก้าวหน้าทัดเทียมนานาประเทศในเวทีโลกท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1

2. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยจึงได้กำหนดวิธีการและขั้นตอนในการวิจัย ออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การจัดเตรียมโครงร่างงานวิจัย เป็นการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร ตำรา ข้อมูล สถิติ วิทยานิพนธ์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดทำโครงร่างวิจัยและดำเนินการจัดสรรเครื่องมือแล้วเสนอโครงร่างวิทยานิพนธ์ต่อภาควิชา เพื่อขอความเห็นชอบและอนุมัติจากคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินงานวิจัย เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือและนำเครื่องมือที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องเพื่อหาความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และนำไปทดลองกับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง (Try-Out) จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) แล้วนำเครื่องมือดังกล่าวมาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของเครื่องมือจากนั้นจึงนำเครื่องมือที่สร้างขึ้นไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาตรวจสอบความถูกต้อง ทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ และแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 การรายงานผลการวิจัย เป็นขั้นตอนของการจัดทำร่างผลการวิจัยเพื่อนำเสนอคณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้อง ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องตามที่คณะกรรมการผู้ควบคุมเสนอแนะ จัดพิมพ์และส่งรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ต่อคณะศึกษาศาสตร์เพื่อขออนุมัติเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ปีการศึกษา 2564 จำนวนทั้งสิ้น 5,331 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ปีการศึกษา 2564 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morganv, อ้างถึงในบุญจันทร์ สีสันต์, 2557, หน้า 57) ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 400 คน จากนั้นทำการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified random sampling) ตามสัดส่วนขนาดของสถานศึกษาในการเก็บข้อมูลกับสถานศึกษา ใช้การเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive

Sampling) ขนาดสถานศึกษาละ 4 โรงเรียน ผู้วิจัยได้กำหนดผู้ให้ข้อมูลจากสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย 1) ผู้อำนวยการสถานศึกษา 2) รองผู้อำนวยการสถานศึกษา 3) ครูปฏิบัติงานกลุ่มบริหารงบประมาณ และ 4) ครูผู้สอน

การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) เพื่อสอบถามข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ และประสบการณ์การทำงาน จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 จำนวน 4 ด้าน ด้านละ 5 ข้อ รวม 20 ข้อ ซึ่งแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 จำนวน 7 ด้าน ด้านละ 5 ข้อ รวม 35 ข้อ ซึ่งแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยทำหนังสือถึงคณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยผ่านประธานสาขาวิชาการบริหารการศึกษา เพื่อทำหนังสือขอความอนุเคราะห์จัดเก็บข้อมูลงานวิจัยจากผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 ที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง 16 โรงเรียน จำนวน 400 คน

2. ผู้วิจัยดำเนินการจัดส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์จัดเก็บข้อมูลงานวิจัยพร้อมแบบสอบถามด้วยตนเองทางไปรษณีย์ ส่งถึงสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง 16 โรงเรียน จำนวน 400 ฉบับ เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามผ่านระบบออนไลน์

3. ผู้วิจัยจัดเก็บรวบรวมข้อมูลการตอบแบบสอบถามผ่านระบบออนไลน์จากผู้ให้ข้อมูลที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน ประกอบด้วย 1) ผู้อำนวยการสถานศึกษา 2) รองผู้อำนวยการสถานศึกษา 3) ครูปฏิบัติงานกลุ่มบริหารงบประมาณ และ 4) ครูผู้สอน สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ได้รับข้อมูลการตอบแบบสอบถามคืนจำนวน 400 ฉบับ จากจำนวนแบบสอบถามที่ส่งไปทั้งหมด 400 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

วิเคราะห์ข้อมูล

1. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามทั้งหมดมารวบรวมเพื่อคัดเลือกแบบสอบถามที่สมบูรณ์แล้วจัดระเบียบข้อมูล

2. ลงรหัสในแบบสอบถามและทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อคำนวณค่าทางสถิติ

3. เสนอผลการวิเคราะห์เป็นตารางประกอบคำบรรยาย

สรุปผลการวิจัย

1. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 จากการวิเคราะห์ข้อมูลโดยภาพรวม รายด้าน และรายข้อ มีรายละเอียด ดังนี้

1.1 ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาไม่ยอมให้เกิดพฤติกรรมหรือการปฏิบัติงานที่ขาดคุณธรรมหรือไม่มีความยุติธรรม โดยพยายามซักถามและจัดการปัญหาเหล่านั้นทันที มากที่สุด รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้ความสามารถ ความเฉลียวฉลาด มีศักยภาพในการบริหารงาน สร้างความมั่นใจให้บุคลากรว่าจะเอาชนะปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ได้ และเมื่อเกิดข้อผิดพลาดในการปฏิบัติหน้าที่หรือมอบหมายงาน ผู้บริหารสถานศึกษากล้าที่จะเอ่ยคำขอโทษหรือหาทางออกเพื่อแก้ไขปัญหาให้คลี่คลาย น้อยที่สุด

1.2 ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเห็นว่าคำชมเชยหรือการยอมรับจากบุคคลอื่นเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นสำหรับบุคลากรเมื่อเขามีความคิดใหม่ ๆ ที่ดี มากที่สุด รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาเสริมสร้างพลังอำนาจให้บุคลากรทุกคนเห็นคุณค่าความสำคัญของงานในหน้าที่ความรับผิดชอบและเสริมสร้างความภาคภูมิใจในวิชาชีพ และผู้บริหารสถานศึกษามีการมอบรางวัลเพื่อเป็นขวัญและกำลังใจแก่บุคลากรทุกภาคส่วนอย่างทั่วถึงในการปฏิบัติหน้าที่ทุกปี น้อยที่สุด

1.3 ด้านการกระตุ้นทางปัญญา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า เมื่อเกิดปัญหาผู้บริหารสถานศึกษาสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนในสถานศึกษามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องร่วมกัน รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาแนะแนวทางให้บุคลากรคิดหาโปรแกรมคอมพิวเตอร์หรือเทคโนโลยีสมัยใหม่มาสนับสนุนการทำงานให้ถูกต้องรวดเร็วแม่นยำมากยิ่งขึ้น และผู้บริหารสถานศึกษามักใช้คำถามกระตุ้นให้ผู้ใต้บังคับบัญชาคิดหาวิธีการทำงานแบบใหม่เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน น้อยที่สุด

1.4 ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนการทำงานของผู้ใต้บังคับบัญชา ให้มีความก้าวหน้าในวิชาชีพ รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนและให้คำแนะนำเกี่ยวกับการปฏิบัติงานและมอบหมายงานอย่างเหมาะสม และผู้บริหารสถานศึกษารู้จักสังเกต และจัดวางตัวบุคคลให้เข้ากับงานและหน้าที่ความรับผิดชอบ น้อยที่สุด

2. ประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 จากการวิเคราะห์ข้อมูลโดยภาพรวม รายด้าน และรายข้อมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 ด้านการบริหารการเงิน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สถานศึกษามีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการในเรื่องการบัญชีและการเงินและกำหนดความรับผิดชอบอย่างชัดเจน

และสถานศึกษามีการจัดทำเอกสารหลักฐานประกอบการเบิกเงินการรับ-จ่ายเงินและการเก็บรักษาเงินถูกต้องครบถ้วนเป็นปัจจุบัน รองลงมา คือ สถานศึกษา มีการกำหนดให้จัดทำทะเบียนคุมเงินงบประมาณ เงินนอกงบประมาณและเงินรายได้สถานศึกษาครอบคลุมครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน และสถานศึกษามีการลงบัญชีเงินคงเหลือประจำวันเป็นปัจจุบัน น้อยที่สุด

2.2 ด้านการบริหารสินทรัพย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สถานศึกษามีการแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบพัสดุประจำปี แล้วรายงานต้นสังกัดและผู้เกี่ยวข้องทันตามระยะเวลาที่กำหนด รองลงมา คือ สถานศึกษาดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างเป็นไปตามแผนงานที่วางไว้ ถูกต้องและโปร่งใส และสถานศึกษาจัดบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐเป็นผู้ปฏิบัติงานอย่างเหมาะสม น้อยที่สุด

2.3 ด้านการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สถานศึกษามีการแจ้งและเรียกเก็บค่าใช้จ่ายต่าง ๆ อย่างเหมาะสม และใช้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการเก็บเงิน รองลงมา คือ สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ชุมชมแวดล้อมรอบ ๆ โรงเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และสถานศึกษามีการประสานความร่วมมือจากองค์กรหรือหน่วยงานภายนอกในการสนับสนุนด้านงบประมาณและการบริหารจัดการศึกษาเพื่อสนับสนุนกิจกรรมของนักเรียน น้อยที่สุด

2.4 ด้านการบริหารการบัญชี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สถานศึกษามีการจัดทำสรุปและรายงานผลการตรวจสอบงบประมาณเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด รองลงมา คือ สถานศึกษามีการจัดทำแผนการตรวจสอบการดำเนินงานและการใช้จ่ายเงินของสถานศึกษาอย่างชัดเจน และสถานศึกษามีการจัดให้มีการกำกับติดตามการใช้จ่ายเงินของสถานศึกษาให้เป็นไปตามระเบียบอย่างสม่ำเสมอ และสถานศึกษามีการนำผลการประเมินไปปรับปรุงพัฒนาการใช้จ่ายงบประมาณและการประเมินผลการใช้งบประมาณ น้อยที่สุด

2.5 ด้านการตรวจสอบติดตาม ประเมินผลและรายงานผลการใช้เงินและผลการดำเนินงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สถานศึกษามีการจัดทำรายงานทางการเงินและผลการดำเนินงานเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด รองลงมา คือ สถานศึกษามีการจัดทำรายงานบัญชีแสดงงบประมาณที่สถานศึกษาได้รับจัดสรรอย่างโปร่งใสและตรวจสอบได้ และสถานศึกษามีการวิเคราะห์ความคุ้มค่าของการดำเนินงาน เพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผน/โครงการต่อไป น้อยที่สุด

2.6 ด้านการจัดสรรงบประมาณ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สถานศึกษามีการจัดทำเอกสารงบประมาณที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุประสงค์ เป้าหมายและวงเงินงบประมาณของแผนงาน/โครงการไว้อย่างชัดเจน รองลงมา คือ สถานศึกษามีการปรับปรุงการกำหนดงบประมาณไว้ให้มีความเหมาะสมกับการบริหารสถานศึกษา และสถานศึกษามีการสำรวจและรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน

2.7 ด้านการจัดทำและเสนอของบประมาณ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สถานศึกษามีการจัดทำแผนการใช้จ่ายเงินสอดคล้องกับแผนกลยุทธ์ แผนปฏิบัติราชการประจำปีและแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา รองลงมา ได้แก่ สถานศึกษามีการวางแผนด้านการติดตามตรวจสอบการจัดเตรียมงบประมาณ และสถานศึกษามีการวางแผนด้านค่าใช้จ่าย สำหรับการดำเนินงานโครงการภายในสถานศึกษาล่วงหน้าอย่างน้อย 3 ปีงบประมาณ น้อยที่สุด

3. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 มีค่าความสัมพันธ์ในระดับสูงและสัมพันธ์ในทางบวกเท่ากับ .684 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

1. จากผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 อยู่ในระดับมาก ทั้งโดยภาพรวม รายด้านและรายข้อ แสดงให้เห็นว่าภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญยิ่งในการบริหารจัดการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ผู้วิจัยเห็นว่ามีประเด็นสำคัญ สามารถนำมาอภิปรายผลโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้

1.1 ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ (X_4) โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาไม่ยอมให้เกิดพฤติกรรมหรือการปฏิบัติงานที่ขาดคุณธรรมหรือไม่มีความยุติธรรมโดยพยายามซักถามและจัดการปัญหาเหล่านั้นทันที ผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้ความสามารถ ความเฉลียวฉลาด มีศักยภาพในการบริหารงาน สร้างความมั่นใจให้บุคลากร ว่าจะเอาชนะปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ได้ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ทำงานอย่างทุ่มเท เสียสละเป็นที่น่าเคารพยกย่องเชื่อถือเลื่อมใสศรัทธาแก่บุคลากรในสถานศึกษา เมื่อเกิดความผิดพลาด ในการทำงาน ผู้บริหารสถานศึกษาจะร่วมรับผิดชอบกับผู้ใต้บังคับบัญชาเสมอ เมื่อเกิดข้อผิดพลาด ในการปฏิบัติหน้าที่หรือมอบหมายงาน ผู้บริหารสถานศึกษากล้าที่จะเอ่ยคำขอโทษหรือหาทางออกเพื่อแก้ไขปัญหาให้คลี่คลาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสิริพันธุ์ บ้านเนิน (2555) ได้ทำการศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารในอำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารในอำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ อยู่ในระดับมาก และมีระดับมากที่สุดกว่าทุกด้าน เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องเป็นผู้นำในการประสานงานกับบุคลากรในสถานศึกษา องค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ให้บุคลากรทุกฝ่ายร่วมมือร่วมใจ เสียสละในการทำงาน ทั้งต้องเป็นแบบอย่างให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา สามารถเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวมได้ เป็นแบบอย่างที่ดีให้บุคคลอื่นยึดถือปฏิบัติ สอดคล้องกับเบญจมาศ โตส้ม (2557) ได้ทำการศึกษาภาวะผู้นำการ

เปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้

1.2 ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ (X_3) โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาเห็นว่าคำชมเชยหรือการยอมรับจากบุคคลอื่นเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นสำหรับบุคลากร เมื่อเขามีความคิดใหม่ ๆ ที่ดี ผู้บริหารสถานศึกษาเสริมสร้างพลังอำนาจให้บุคลากรทุกคนเห็นคุณค่าความสำคัญของงานในหน้าที่ความรับผิดชอบและเสริมสร้างความภาคภูมิใจในวิชาชีพ มีการส่งเสริมบรรยากาศในการทำงาน และมีการใช้เทคนิคหรือจัดทำโครงการเพื่อกระตุ้นให้เกิดแรงบันดาลใจในการทำงานเพื่อสถานศึกษา สนับสนุนให้บุคลากรทำงานเต็มความสามารถ ทุ่มเทเสียสละและทำให้เกิดความมั่นใจว่าจะได้รับการประเมินที่ยุติธรรมเมื่อพิจารณาความดีความชอบ มีการมอบรางวัลเพื่อเป็นขวัญและกำลังใจแก่บุคลากรทุกภาคส่วนอย่างทั่วถึงในการปฏิบัติหน้าที่ทุกปี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเดือนเพ็ญ แย้มสวน (2556, หน้า 50) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิผลของโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ เตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ สมุทรปราการซึ่งด้านการสร้างแรงบันดาลใจ โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาใช้ภาวะผู้นำได้อย่างเหมาะสมและเป็นไปตามบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารที่ส่งผลให้เกิดความสำเร็จของการดำเนินงานภายในสถานศึกษาได้อย่างชัดเจน อีกทั้งผู้บริหารประพฤติตนให้เกิดแรงบันดาลใจกับผู้ตาม แสดงความเชื่อมั่นให้เห็นถึงความตั้งใจที่จะบรรลุเป้าหมาย ส่งเสริมความคิด ริเริมสร้างสรรค์ มีเหตุผล เห็นความสำคัญของผู้ร่วมงาน โน้มน้าวจูงใจบุคลากรในการปฏิบัติงาน และให้บุคคลตระหนักถึงความเป็นส่วนหนึ่งของความสำเร็จของงาน เกิดความร่วมมือร่วมใจกันในการปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ สอดคล้องกับงานวิจัยของนงนุช รักษา (2553, หน้า 87) ได้ทำการศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักการศึกษาเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักการศึกษาเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี ด้านการสร้างแรงบันดาลใจอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของมินซ์เบิร์ก และดูบริน (Mintzberg, 1973; Dubrin, 2010 อ้างถึงใน สมุทร ชำนาญ, 2554, หน้า 51-53) ได้สรุปบทบาทผู้นำไว้ว่า ผู้นำเป็นผู้สอนงานและนักสร้างแรงจูงใจ ผู้นำที่ประสบความสำเร็จมักเป็นผู้นำที่ให้ความสำคัญกับการสอนงาน และ การกระตุ้นให้สมาชิกของกลุ่มยอมรับความสำเร็จของสมาชิกภายในทีม สร้างแรงดลใจแก่สมาชิก ขององค์การโดยการใช้ความเสน่ห์หา มีวิสัยทัศน์เชิงสร้างสรรค์

1.3 ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ด้านการกระตุ้นทางปัญญา (X_2) โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมากทั้งนี้อาจเป็นเพราะ เมื่อเกิดปัญหาผู้บริหารสถานศึกษาสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนใน

สถานศึกษามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องร่วมกัน ผู้บริหารสถานศึกษาแนะแนวทางให้บุคลากรคิดหาโปรแกรมคอมพิวเตอร์หรือเทคโนโลยีสมัยใหม่มาสนับสนุนการทำงานให้ถูกต้อง รวดเร็ว แม่นยำมากยิ่งขึ้น เปิดโอกาสให้บุคลากรเสนอแนะวิธีการทำงานแบบใหม่ ยอมรับแนวคิดวิธีการแก้ปัญหาใหม่ ๆ และนำไปสู่การปฏิบัติ ในการประชุม ผู้บริหารสถานศึกษามักกระตุ้นให้ทุกคนเกิดข้อคำถามและสามารถเสนอแนวทางร่วมกัน เพื่อมีส่วนช่วยในการพัฒนาสถานศึกษา มักใช้คำถามกระตุ้นให้ผู้ใต้บังคับบัญชาคิดหาวิธีการทำงานแบบใหม่เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนงนุช รักษา (2553, หน้า 87) ได้ทำการศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักการศึกษาเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่า ด้านการกระตุ้นทางปัญญา โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษา กระตุ้นให้ผู้ร่วมงานตระหนักถึงปัญหาและส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาของผู้ร่วมงาน กระตุ้นให้ผู้ร่วมงานเกิดความสงสัยใคร่รู้ มากขึ้น และพยายามหาข้อสรุปใหม่ที่ดีกว่าเดิมในการแก้ปัญหาเก่าที่เกิดขึ้น และบอกให้ผู้ร่วมงานรู้ว่าปัญหาที่โรงเรียนกำลังเผชิญอยู่คืออะไร บอกถึงจุดอ่อนที่ไม่สามารถพัฒนางานและพัฒนาโรงเรียนได้สอดคล้องกับงานวิจัยของพนุชดา ศาลางาม (2551, หน้า 71) ได้ทำการศึกษาภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพของผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตราด ผลการศึกษาพบว่าภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพของผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตราด ด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา อยู่ในระดับมาก

1.4 ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล (X_1) โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนการทำงานของผู้ใต้บังคับบัญชาให้มีความก้าวหน้าในวิชาชีพ สนับสนุนและให้คำแนะนำเกี่ยวกับการปฏิบัติงานและมอบหมายงานอย่างเหมาะสม ให้คำแนะนำและสอนงานแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยความเอาใจใส่และมุ่งประโยชน์ราชการ เป็นแบบอย่างที่ดีในการทำงาน รู้จักสังเกต และจัดวางตัวบุคคลให้เข้ากับงานและหน้าที่ความรับผิดชอบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพนุชดา ศาลางาม (2551, หน้า 71) ได้ทำการศึกษาภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพของผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตราด ผลการศึกษาพบว่า ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารให้ความสนใจเอาใจใส่ผู้ตาม ให้การสนับสนุนและช่วยเหลือผู้ตาม อีกทั้งยังรับฟังความคิดเห็นของผู้ร่วมงาน มอบหมายงานที่ตรงกับความรู้ความสามารถ ทำให้ผู้ตามรับผิดชอบต่องานและเกิดความภูมิใจในตนเอง เกิดความเชื่อมั่นในการปฏิบัติงาน ส่งเสริมให้ผู้ตามมีโอกาสได้รับการฝึกอบรมหรือศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของวิศวกร ชัยเชิดชู (2554, หน้า 120) ได้ทำการศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของเบญจมาศ โตส้ม (2557) ได้ทำการศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร

สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา เป็นรายข้อพบว่า มีภาวะผู้นำในระดับมาก 7 ข้อ และในระดับปานกลาง 3 ข้อ โดยข้อที่ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติมาก 3 อันดับแรกคือ ปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชาโดยคำนึงถึงความแตกต่าง ระหว่างบุคคลทั้งในด้านความต้องการ ความสามารถ และความปรารถนา และเปิดโอกาส ให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้ทำงานที่ตรงกับความต้องการของแต่ละคน ตามลำดับ

2. จากผลการวิจัย พบว่า ประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 อยู่ในระดับมาก ทั้งโดยภาพรวม รายด้านและรายข้อ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ผู้วิจัยเห็นว่ามีประเด็นสำคัญ สามารถนำมาอภิปรายผลโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้

2.1 ประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ด้านการบริหารการเงิน (Y_5) โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะสถานศึกษามีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการในเรื่องการบัญชีและการเงิน และกำหนดความรับผิดชอบอย่างชัดเจน มีการจัดทำเอกสารหลักฐานประกอบการเบิกเงิน การรับ-จ่ายเงินและการเก็บรักษาเงินถูกต้องครบถ้วนเป็นปัจจุบัน มีการกำหนดให้จัดทำทะเบียนคุมเงินงบประมาณ เงินนอกงบประมาณและเงินรายได้สถานศึกษาครอบคลุมครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการและบุคลากรที่รับผิดชอบ ด้านบริหารการเงินอย่างเหมาะสมกับขอบเขตของงานและมีความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งสามารถปฏิบัติตามระเบียบของกระทรวงการคลังและกฎหมายที่ทางราชการกำหนด มีการลงบัญชีเงินคงเหลือประจำวันเป็นปัจจุบัน สอดคล้องกับงานวิจัยของซุบรี มวงกุ่ง (2558) ได้ทำการศึกษาการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ต ผลการศึกษาพบวา การบริหารทางการเงิน และควบคุมงบประมาณอยู่ในระดับมาก

2.2 ประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ด้านการบริหารสินทรัพย์ (Y_7) โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะสถานศึกษามีการแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบพัสดุประจำปี แล้วรายงานต้นสังกัดและผู้เกี่ยวข้องทันตามระยะเวลาที่กำหนด สถานศึกษาดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างเป็นไปตามแผนงานที่วางไว้ ถูกต้องและโปร่งใส สถานศึกษามีการดำเนินการจัดหาและใช้ประโยชน์จากสินทรัพย์ของสถานศึกษาที่มีอยู่ตามระเบียบและแนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง สถานศึกษากำหนดให้มีผู้รับผิดชอบจัดทำบัญชีวัสดุและทะเบียนครุภัณฑ์ถูกต้องตามระเบียบและเป็นปัจจุบัน จัดบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐเป็นผู้ปฏิบัติงานอย่างเหมาะสม

2.3 ประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ด้านการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา (Y_4) โดยรวมและ

รายข้ออยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะสถานศึกษามีการแจ้ง และเรียกเก็บค่าใช้จ่ายต่าง ๆ อย่างเหมาะสมและใช้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการเก็บเงิน สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ชุมชมแวดล้อมรอบ ๆ โรงเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา สถานศึกษาให้บริการการศึกษาและให้ความร่วมมือกับชุมชน บุคคล หน่วยงาน และองค์กร เพื่อบริการความรู้ทางการศึกษาและจัดสรรบุคลากรเพื่อร่วมดูแลเครือข่ายชุมชมร่วมกันสถานศึกษาให้การสนับสนุนด้านทุนการศึกษาแก่ผู้เรียน มีการประสานความร่วมมือจากองค์กรหรือหน่วยงานภายนอกในการสนับสนุนด้านงบประมาณและการบริหารจัดการศึกษาเพื่อสนับสนุนกิจกรรมของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกิตติพงษ์ แสนพงษ์ (2552) ได้ทำการศึกษาการควบคุมภายในที่ส่งผลต่อการบริหารงบประมาณในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 3 ผลการศึกษาพบว่า การบริหารงบประมาณในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 3 โดยภาพรวม รายด้านและรายข้อ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาด้านการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา เรียงค่าเฉลี่ย จากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ สถานศึกษามีการจัดการทรัพยากรเพื่อการบริหารจัดการและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาร่วมกับชุมชนระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา สถานศึกษามีการจัดหารายได้เพื่อสนับสนุนการศึกษา และสถานศึกษามีการจัดทำและจัดสรรผลประโยชน์กองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษาและกองทุนสวัสดิการเพื่อการศึกษาอย่างเหมาะสมตามลำดับ

2.4 ประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ด้านการบริหารการบัญชี (Y_6) โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะสถานศึกษามีการจัดทำสรุปและรายงานผลการตรวจสอบงบประมาณเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด มีการจัดทำแผนการตรวจสอบการดำเนินงานและการใช้จ่ายเงินของสถานศึกษาอย่างชัดเจน มีการแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบการใช้งบประมาณของสถานศึกษา มีการจัดให้มีการกำกับติดตามการใช้จ่ายเงินของสถานศึกษาให้เป็นไปตามระเบียบอย่างสม่ำเสมอ และสถานศึกษามีการนำผลการประเมินไปปรับปรุงพัฒนาการใช้จ่ายงบประมาณและการประเมินผลการใช้งบประมาณ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกิตติพงษ์ แสนพงษ์ (2552) ได้ทำการศึกษาการควบคุมภายในที่ส่งผลต่อการบริหารงบประมาณในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 3 ผลการศึกษาพบว่า การบริหารงบประมาณในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 3 โดยภาพรวม รายด้านและรายข้ออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาด้านการบริหารการบัญชี เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ สถานศึกษามีการบันทึกบัญชีประจำวันให้ครอบคลุมการรับเงินงบประมาณ การรับรายได้จากการขายสินค้าหรือการให้บริการ การรับเงินรายได้ การจ่ายเงินงบประมาณ สถานศึกษามีการจัดทำรายงานประจำปี โดยจัดทำงบประมาณแสดงผลการดำเนินงาน งบกระแสเงินสดจัดทำโดยวิธีตรง จัดทำ หมายเหตุประกอบงบการเงินและจัดส่งรายงานประจำปีให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาได้รับทราบ สถานศึกษามีการปรับปรุงบัญชีเมื่อสิ้นปีงบประมาณโดยปรับรายการบัญชีรายได้จากงบประมาณ ค้างรับ ค่าใช้จ่ายค้างจ่าย/รายรับที่ได้รับล่วงหน้า

ค่าใช้จ่ายล่วงหน้า/รายได้รับ วัสดุหรือสินค้าที่ใช้ไประหว่างงวดบัญชี ค่าเสื่อมราคา/ค่าตัดจำหน่าย เผื่อหนี้สงสัยจะสูญหรือหนี้สูญ และสถานศึกษามีการแก้ไขข้อผิดพลาดจากการบันทึกรายการผิดบัญชีจากการเขียนข้อความผิดหรือตัวเลขผิดจากการบันทึกตัวเลขผิดช่องบัญชีย่อยแต่ยอดรวมถูกโดยการขีดฆ่าข้อความหรือตัวเลขผิดแล้วลงลายมือชื่อย่อกำกับพร้อมวัน เดือน ปี แล้วเขียนข้อความหรือตัวเลขที่ถูกต้อง ตามลำดับ

2.5 ประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ด้านการตรวจสอบติดตาม ประเมินผลและรายงานผลการใช้เงินและผลการดำเนินงาน (Y_3) โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะสถานศึกษามีการจัดทำรายงานทางการเงินและผลการดำเนินงานเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด มีการจัดทำรายงานบัญชีแสดงงบประมาณที่สถานศึกษาได้รับจัดสรรอย่างโปร่งใสและตรวจสอบได้ มีการกำหนดดัชนีชี้วัดกรอบและโครงสร้างการประเมินและรายงานผลการใช้เงินและผลการดำเนินงานที่ชัดเจน มีการรายงานผลการดำเนินงานประจำปีของสถานศึกษา และนำเสนอให้ทุกฝ่ายได้รับรู้ข้อมูล สถานศึกษามีการวิเคราะห์ความคุ้มค่าของการดำเนินงาน เพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผน/โครงการต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกิตติพงษ์ แสนพงษ์ (2552) ได้ทำการศึกษาการควบคุมภายใน ที่ส่งผลต่อการบริหารงบประมาณในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 3 ผลการศึกษาพบว่า การบริหารงบประมาณในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 3 โดยภาพรวม รายด้านและรายข้ออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาด้านการตรวจสอบติดตาม ประเมินผลและรายงานผลการใช้เงินและผลการดำเนินงาน เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ สถานศึกษามีการตรวจสอบการติดตามผลการดำเนินการ ใช้งบประมาณในสถานศึกษา สถานศึกษามีการประเมินผลการใช้เงินและผลการดำเนินงาน ของสถานศึกษา สถานศึกษามีแนวปฏิบัติในการติดตามและประเมินผลการดำเนินการใช้งบประมาณ และสถานศึกษามีการประเมินผลการดำเนินการใช้งบประมาณในสถานศึกษา ตามลำดับ

2.6 ประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ด้านการจัดสรรงบประมาณ (Y_2) โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะสถานศึกษามีการจัดทำเอกสารงบประมาณที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุประสงค์/เป้าหมายและวงเงินงบประมาณของแผนงาน/โครงการไว้อย่างชัดเจนสถานศึกษามีการปรับปรุงการกำหนดงบประมาณไว้ให้มีความเหมาะสมกับการบริหารสถานศึกษามีการศึกษาวิเคราะห์รายละเอียดของงบประมาณแต่ละแผนงาน/โครงการทั้งปีที่ผ่านมาและปีปัจจุบันมีการจัดสรรงบประมาณแผนงาน/โครงการอย่างเหมาะสมตามปีงบประมาณและสอดคล้องกับแผนกลยุทธ์หรือแผนปฏิบัติงานประจำปี มีการสำรวจและรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับสถานศึกษา บุคลากรและชุมชน เพื่อใช้ในการกำหนดงบประมาณ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสอดคล้องกับงานวิจัยของขนิษฐา ยศเมฆ (2560) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง การบริหารงบประมาณทางการศึกษากับคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษา สังกัดเทศบาลในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการศึกษาพบว่า การบริหารงบประมาณทางการศึกษาของสถานศึกษาโดยรวม อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับดังนี้ การจัดสรรงบประมาณ การบริหารบัญชี การวางแผน

งบประมาณ การรายงานผลการดำเนินงาน การบริหารสินทรัพย์ การบริหารการเงินและการควบคุมงบประมาณ การตรวจสอบภายใน และการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา

2.7 ประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ด้านการจัดทำและเสนอของบประมาณ (Y_1) โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะสถานศึกษามีการจัดทำแผนการใช้จ่ายเงินสอดคล้องกับแผนกลยุทธ์ แผนปฏิบัติราชการประจำปีและแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา สถานศึกษามีการวางแผนด้านการติดตามตรวจสอบการจัดเตรียมงบประมาณ มีการวางแผนกลยุทธ์โดยวิเคราะห์สภาพการณ์ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา มีการรวบรวมและจัดเก็บข้อมูลพื้นฐาน ปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับการจัดแผนงานเพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการขอตั้งงบประมาณ ของสถานศึกษา และสถานศึกษามีการวางแผนด้านค่าใช้จ่ายสำหรับการดำเนินงานโครงการภายในสถานศึกษาล่วงหน้าอย่างน้อย 3 ปีงบประมาณ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกิตติพงษ์ แสนพงษ์ (2552) ได้ทำการศึกษาการควบคุมภายในที่ส่งผลต่อการบริหารงบประมาณ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 3 ผลการศึกษาพบว่า การบริหารงบประมาณในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 3 โดยภาพรวม รายด้านและรายข้ออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาด้านการจัดทำและเสนอของบประมาณ เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ สถานศึกษาจัดทำรายละเอียดแผนงาน งาน/โครงการและกิจกรรมหลักที่เหมาะสมเพื่อเสนอของบประมาณ สถานศึกษามีการจัดทำแผนกลยุทธ์ มีการวิเคราะห์ทิศทางและยุทธศาสตร์ของหน่วยงานเหนือสถานศึกษา มีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาที่มีผลกระทบต่อการจัดการศึกษา และสถานศึกษามีการพัฒนานโยบายทางการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิพรัตน์ จันทนา (2552) ได้ทำการศึกษาการบริหารงบประมาณโดยใช้วัฏจักรคุณภาพของเดมมิ่ง ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 2 พบว่า ด้านการจัดทำ และเสนอของบประมาณอยู่ในระดับมาก โดยการจัดทำแผนกลยุทธ์/แผนพัฒนาการศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาได้แก่ การวิเคราะห์ความเหมาะสมการเสนอของบประมาณ การพัฒนานโยบายทางการศึกษาตามลำดับ ส่วนการวิเคราะห์นโยบายทางการศึกษามีระดับการบริหารอยู่ในระดับปานกลาง

3. จากผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยภาพรวมสัมพันธ์กันในระดับสูง ($r = .684$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับปัญญาวุฒิ ธนาวุฒิ (2558) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ผลการศึกษาพบว่า 1) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 อยู่ในระดับมาก 2) ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 อยู่ในระดับมาก และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 โดย

ภาพรวมมีความสัมพันธ์กันในระดับสูงมาก (r = .825) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับนำศิลป์ วิเศษ (2555) ได้ทำการศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดเทศบาลเมืองนครพนม ผลการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองนครพนม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของโรงเรียน ผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานคือ ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้น่าจะเป็นเพราะผู้บริหารที่ใช้ภาวะผู้นำย่อมดึงดูดใจครู และบุคลากรในโรงเรียนทำให้คนเหล่านั้นเต็มใจที่จะปฏิบัติงานตามเป้าหมายของโรงเรียน ซึ่งสะท้อนออกมาให้เห็นในรูปของประสิทธิผลด้านต่าง ๆ ของโรงเรียน สอดคล้องกับอัลสุริยา กรรณสูตร (2552) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า 1) ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ประสิทธิผลการบริหารงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และ 3) ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการบริหารงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 พฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะทั่วไป

ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยภาพรวมสัมพันธ์กันในระดับสูง ดังนั้นผู้เกี่ยวข้องควรให้ความสนใจเสริมสร้างและพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารอยู่เสมออย่างต่อเนื่อง โดยให้ความสำคัญด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ และด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพต่อการบริหารงบประมาณในสถานศึกษา บรรลุผลตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) จากการศึกษา พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้น ผู้เกี่ยวข้องควรจัดหลักสูตรพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้เป็นบุคคลที่มีความสามารถ รู้จักสังเกตและจัดวางตัวบุคคลให้เข้ากับงานและหน้าที่ความรับผิดชอบ เป็นแบบอย่างที่ดีในการทำงาน ให้คำแนะนำและสอนงานแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยความเอาใจใส่และมุ่งประโยชน์ราชการ สนับสนุนและให้คำแนะนำเกี่ยวกับการปฏิบัติงานและมอบหมายงานอย่างเหมาะสม ส่งเสริมและสนับสนุน การทำงานของผู้ใต้บังคับบัญชาให้มีความก้าวหน้าในวิชาชีพ

2) จากการศึกษา พบว่า ประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการจัดทำและเสนอของบประมาณ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรศึกษาและเตรียมการวางแผนด้านค่าใช้จ่ายสำหรับการดำเนินงานโครงการภายในสถานศึกษาล่วงหน้าอย่างน้อย 3 ปีงบประมาณ มีการรวบรวมและจัดเก็บข้อมูลพื้นฐาน ปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับการจัดแผนงานเพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการ ขอตั้งงบประมาณของสถานศึกษา มีการวางแผนกลยุทธ์โดยวิเคราะห์สภาพการณ์ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา มีการวางแผนด้านการติดตามตรวจสอบการจัดเตรียมงบประมาณมีการจัดทำแผนการใช้จ่ายเงินให้สอดคล้องกับแผนกลยุทธ์ แผนปฏิบัติราชการประจำปีและแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา

3) จากการศึกษา พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ในระดับสูง ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้ภาวะผู้นำบริหารงานเพื่อจะทำให้ประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณในสถานศึกษาสูงขึ้นไปถึงระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะเพื่อการการวิจัย

1) ควรศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิภาพของการบริหารในกลุ่มบริหารอื่น ๆ นอกเหนือจากกลุ่มบริหารงบประมาณ เช่น กลุ่มบริหารวิชาการ กลุ่มบริหารทั่วไป และกลุ่มบริหารงานบุคคลเป็นต้น

2) ควรมีการศึกษาประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณในสถานศึกษาเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกหรือมีการศึกษาเป็นกรณีศึกษาในสถานศึกษานั้น ๆ เป็นการเฉพาะ

บรรณานุกรม

กิติมา ปรีดีดิลก. (2552). การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : อักษราพิพัฒน์.

กิตติพงษ์ แสนพงษ์. (2552). การควบคุมภายในที่ส่งผลต่อการบริหารงบประมาณในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 3. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร มหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ชุบรี มวงกุ่ง. (2558). การบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ต. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

เดือนเพ็ญ แย้มสวน. (2556). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิผลของโรงเรียนนวมินทราชินูทิศเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยบูรพา.

นงนุช รักษา. (2553). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักการศึกษา เมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.

นำศิลป์ วิเศษ. (2555). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองนครพนม. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 4(7), 75–88.

เบญจมาศ โตส้ม. (2557). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.

_____. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2 และแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553). กรุงเทพฯ : คุรุสภาลาดพร้าว.

วิศวกร ชัยเชิดชู. (2554). การศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นทีการศึกษาระยอง เขต 1. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). แนวทางการกระจายอำนาจบริหารและจัดการศึกษาให้คณะกรรมการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาตามกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศ จำกัด.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). การกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้

คณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาตามกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550. กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

Functions of Construction of Laws and Regulations for Art Education in Chinese Schools

Tingting Tao*
Fuangfa Amponstira**

Abstract

The development of art education in school depends on the formulation and implementation of laws and regulations for art education in school, which is the basic guarantee of art education in school. This research takes the construction of laws and regulations for art education in Chinese schools since 1979 as the research object, explore its function according to the change of different political structure. Through a large number of analysis of literature, the researcher hopes that through this study can make certain contributions to the good development of art education in school.

Through this research, the achievements and shortcomings of the construction of laws and regulations for school art education are summarized; Reveal the essence and positive role of the construction of laws and regulations for art education in school; Understanding the construction of laws and regulations for art education in school is the legal guarantee for the healthy development of art education. The research of the above problems is to obtain first-hand information from field investigation and obtain data through qualitative and quantitative research and analysis methods. The purpose is to further deepen the construction of laws and regulations for school art education and demonstrate the theoretical and practical functions of the construction of laws and regulations for art education. This paper is divided into five chapters.

Keywords: Chinese schools Art, education in school, Construction of laws and regulations for art education Functions

* Ph.D. Candidate, Management, School of Management, Shinawatra University

** Ph.D., Management, School of Management, Shinawatra University

Received: January 23, 2023 **Revised:** December 20, 2023 **Accepted:** December 28, 2023

Introduction

Chinese eleventh CPC Central Committee Third Plenary Session held in December 1978 has realized the great turning point of the party's history since the founding of the people's Republic of China, opened a new period of Chinese history, and ushered in an unprecedented development of art education in schools. Therefore, this study focuses on the construction of laws and regulations for art education in Chinese schools since 1979. This is of great practical significance and historical value for standardizing the order of art education in Chinese schools and promoting the development of disciplines, as well as creating a new situation in the construction of laws and regulations for art education in Chinese school.

Problem Statement

This research attempts to explore the function of laws and regulations for art education in school. Because every stage of the development of China's modern art education is inseparable from the construction of laws and regulations for art education. It can promote the development of art education in schools and carry out macro-control on art education in schools. To supervise the development of art education in schools and assess the effectiveness of art education in schools. At present, there is little research on these issues, so the idea of researching the construction of laws and regulations for art education in schools has emerged.

Research Questions

This topic takes the influence of laws and regulations for art education in school as the research object, and mainly studies the following three problems

1. What are the form and content of the construction of laws and regulations for art education in school?

2. What is the measurement table of art education in school effect regulation under the influence of laws and regulations?

3. How do laws and regulations affect school art education?

Research Objectives

1. To investigate the form and content of the construction of laws and regulations for art education in school.

2. To construct the measurement table of school art education effect regulation under the influence of laws and regulations.

3. To better explore the impact of laws and regulations for art education in school.

Conceptual Framework

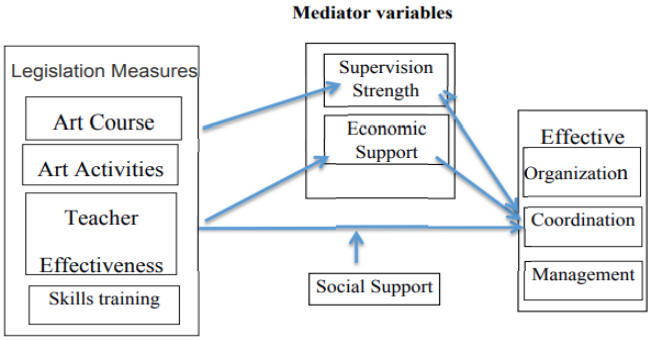

Therefore, this paper puts forward the following hypotheses:

H1: Supervision plays a mediating role in the relationship between art curriculum and the effect of school art education

H1a: The supervision plays a mediating role in the relationship between the content of art curriculum and the effect of school art education

H1b: Supervision plays a mediating role in the relationship between the time of art courses and the effect of school art education

H2: Supervision plays a mediating role in the relationship between artistic activities and the effect of school art education

H2a: Supervision plays a mediating role in the relationship with the effect of art education in music and dance schools

H2b: Supervision plays a mediating role in the relationship between painting and calligraphy exhibition activities and the effect of school art education

H3: Supervision plays a mediating role in the relationship between teacher effectiveness and the effect of school art education

H3a: Supervision plays a mediating role in the relationship with the effect of art education in self-efficacy schools

H3b: Supervision plays a mediating role in the relationship between teaching efficiency and school art education effect

Literature Review

By searching CNKI, Wikipedia, Google academic and Wanfang Data databases, 1037 research articles on the laws and regulations for art education in Chinese schools were obtained. Among them, 261 papers are directly related to this research.

Documents on the compilation of laws and regulations for art education in Chinese Schools

A series of books on the laws and regulations for Art Education Edited by (Zhang Yuan, 2011), (Yao Siyuan,2010), (Zhang Yuan, Zhang Xian, 2011), Zhang Xian (2011), Yao Siyuan (2011), (Yu Yuzi, Zhang Yuan, 2011) and (Wu Yongyi, 2011), these are all the Eighth Five Year Plan projects of Chinese educational science and one of the achievements of "the research on art education in modern Chinese schools". Many of the regulatory documents cited by researcher are from the above books.

Views of some researchers on the construction of laws and regulations for art education in school

The new period (1979-1999) is the key period for the construction of music education in Chinese schools, and the achievements in the construction of laws and regulations for music education in this period have a far-reaching impact, (Yang Heping, 2013). (Ji Linlin,2016) believes that Chinese calligraphy, as the quintessence of the Chinese nation, has been showing different signs of the times from the beginning along with the construction and development of the Chinese nation's laws and regulations for art education. (Zhang Yuxiao,2017) sorted out and summarized the evolution of music education policy and curriculum reform, and found that the promulgation of the nine-year

compulsory education policy made the school music education develop smoothly.In addition, (Zheng Xianheng,2014), (Fang Qian,2008), (Wang Xiufeng, 2014), (Wang Anguo,2004), (Li Ning,2012) have all researched the function of the construction of laws and regulations for art education in school.

Analysis of the construction of laws and regulations for art education primary and secondary schools

In 1979, Zhou Yang, Chairman of the China Federation of Literary and Art Circles, presided over the Fourth Congress of National Literary and Art Workers, and made a report entitled "Prospering Literature and Art in the New Socialist Period", summarizing the historical experience of literature and art in the past decades and proposing the literary and art tasks in the new period. Emphasis is placed on strengthening the aesthetic education of primary and secondary school students, improving the artistic appreciation level and artistic accomplishment of young people, and affirming the statement of He Lvting, a people's musician, that "to do a good job in music education, music education courses in primary and secondary schools must be restored", and proposing that aesthetic education should be included in the curriculum plan, making it an important part of education. In addition, at this meeting, Jiang Nanxiang, Minister of Education of the People's Republic of China, and Hu Qili, Secretary of the Central Secretariat of the Communist Youth League, respectively delivered congratulatory messages, holding that the vast number of young people are successors to the proletarian revolutionary cause, and earnestly hope that the literary and art workers all over the country will take care of the growth of young people, pay attention to the subject matter of school life, create better and more influential works reflecting school life, and guide young people to become revolutionary successors who are hard-working, red and expert.

The route of laws and regulations for art education in school construction since the new century.

On March 15, 2001, the Fourth Session of the Ninth National People's Congress approved and released the third chapter on science and technology, education and talents, and the seventh chapter on spiritual civilization, education and art education, which attached great importance to the development of education and the study of literary

theory. On May 22 of the same year, the State Council promulgated the Outline of Chinese Children's Development (2001-2010), which requires that children and health, children and education, children and legal protection, and children and environment should be paid attention to according to the needs of children's growth. The Outline provides programmatic lines and policy guarantees for children's healthy growth and is an important measure for children's educational development. The Rules for School Art Education was reviewed and approved at the meeting of the General Office of the Minister on May 23, 2002, and will be implemented as of September 1, 2002. This is a school art education regulation with legal effect. This regulation is divided into six chapters, which provides legal guarantee for the establishment, management and supervision of art education in schools. It is proposed for the first time that art courses in primary schools, junior middle schools and ordinary senior middle schools should be included in the final examination and graduation examination subjects, and educational administrative departments and schools are required to reward units and individuals who have made outstanding achievements in art education

Research Methodology

Research design

This research designed is an exploratory research using qualitative research method. The researcher uses in-depth interview to collect qualitative data from key informants which are representatives from Ministry of Education who are currently working in China, laws maker, school leaders.

Population and Sample

Population in this study are the law makers working in the Ministry of education of China and the school leaders. The sample size for qualitative research is 10 key informants classified by 5 representatives from Ministry of Education who stations in China, and 5 school leaders in China.

Data Collection Method

Since this current research is an exploratory research using qualitative method, the researcher uses an in-depth interview to collect the primary data concerning the

construction of laws and regulations for art education in school, administrative concepts of art education in school, government policy on art education in school, factors and elements that influence on the schools' art education, types of relationships between schools' art education and construction of laws and regulations for art education in school.

Data Analysis

This research is a qualitative research, thus, the researcher used content analysis method to analyze the primary data obtained from in-depth interviews.

Item-Objective Congruence (IOC)

To illustrate the calculation of the index of item-objective congruence, the researcher will take this study as an example and invite 5 experts to test the validity of the research project. Five experts have been asked to rate each item relative to each of the domains. Their ratings appear in follow table:

Questions	Expert No.					IOC Value	Meaning
	1	2	3	4	5		
Questions for laws makers							
Does the state attach importance to art education in schools?	0	1	1	0	1	.6	Accepted
What are the problems of art education in schools at this stage?	1	0	1	1	1	.8	Accepted
What is the role of art education?	1	1	-1	1	1	.6	Accepted
what is the significance of art education legislation to the development of art	1	1	0	1	1	.8.	Accepted

education in schools?							
What do you think is the key to promoting the development of art education?	1	0	1	0	1	.6	Accepted
Questions for school leaders							
What courses does your school offer about art education?	1	1	1	1	1	1	Accepted
How do you manage the art education curriculum in the school?	1	1	1	-1	1	.6	Accepted
Do you know the laws and regulations on Art Education promulgated by the state?	1	1	1		1	1	Accepted
What do you think is the benefit of learning art?	0	0	1	1	1	.6	Accepted
What are the conditions for setting up art courses?	1	1	0	1	0	.6	Accepted

From the table above, it can be seen that all ICU values are > 0.5, which indicates that the interview content set by the researcher is consistent with the research direction and is in line with the research question itself. Therefore, the consistency of interview settings passed the test.

Research Findings and Discussion

Statistics and Analysis on the nature of laws and regulations for art education in Chinese school since 1979

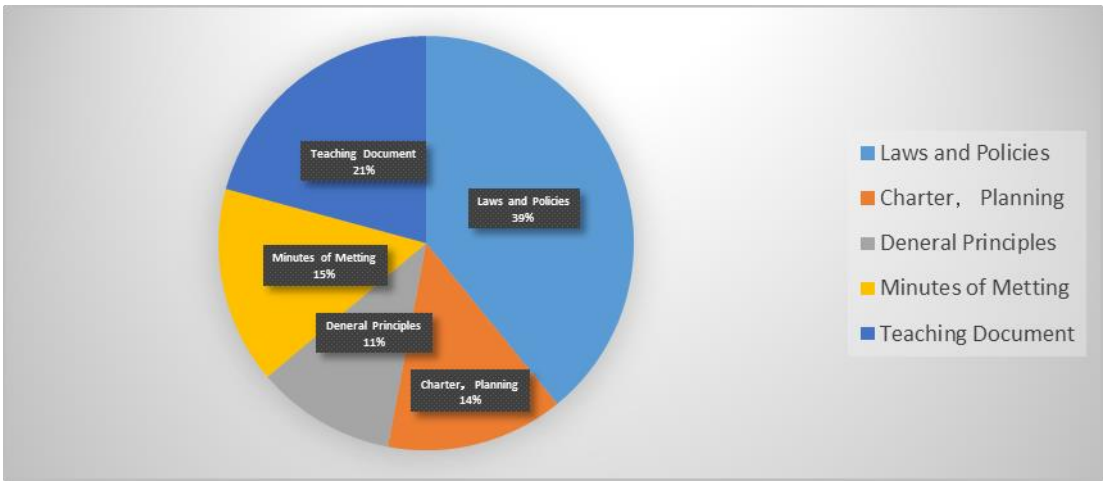

It can be seen from the above pie chart that since 1979, China has promulgated 202 documents in the construction of laws and regulations on art education in schools, of which 79(39%) are laws and policies, 42 (21%) are teaching documents, 31 (15%) are minutes meeting, 28 (14%) are charter and planning, 22 (11%) are general principles.

statistics and analysis on school stage of laws and regulations for art education in China since 1979

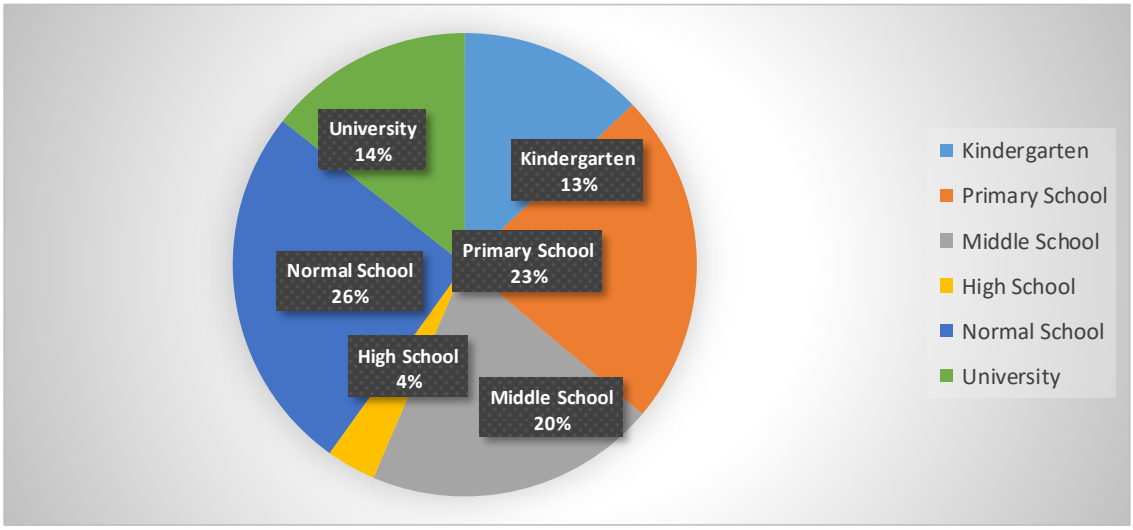

It can be seen from the above pie chart that 52 documents (26%) have been issued for normal school, 47 documents (23%) for primary school, 41 documents (20%) for middle school, 29 documents (14%) for university, 26 documents (13%) for kindergarten and 7 documents (7%) for high school.

Factors and Elements Influence on construction of laws and regulations for art education (we ask this question to laws maker)

1. Does the state attach importance to art education in schools?

A: It is a fine tradition of the Chinese nation to attach importance to aesthetic education and art education

B: Art education is an important way to carry out aesthetic education

C: Art education plays an irreplaceable role in the whole education process with the active efforts of the education department, China's art education has developed rapidly

E: The Ministry of education has organized experts to discuss and formulate art curriculum standards for various school-age stages

This is a question about whether the country pays attention to art education. The researcher interviewed five people who worked in the government education department. They were all the main staff members who participated in the discussion and formulation of laws and policies on art education. The interview results are that the government attaches great importance to art education in schools.

2. What are the problems of art education in schools at this stage?

A: Backward concept of Art Education

B: There are too many differences between urban and rural areas in art education, and the development is unbalanced

C: The shortage of art teachers is large, and the qualification rate of education and post is low.

D: Art education has not been paid enough attention in school education, and its development lags behind other disciplines.

E: The conditions of art education in rural schools are backward, the funds for art teaching are short and the equipment is poor.

The above is an interview on the problems existing in art education at this stage. The problems of art education at this stage are basically centered on the fact that art education has not been given due status and that art education has not been given enough attention. In addition, the lack of art teachers and the poor art teaching equipment greatly hindered the development of art education in schools.

3 What is the role of art education?

A: Art can stimulate people's creative thinking

B: Art is conducive to the development of human brain function

C: Art education helps people improve their ability to appreciate and discover beauty.

D: Practice has proved that art can help us use and develop the functions of the brain, so as to improve the ability of thinking in images and innovative thinking.

E: From the perspective of the formation of aesthetic feeling, art education is of great significance for arousing and shaping children's aesthetic feeling

In the interview on the role of art education, almost all people believe that art education can improve aesthetic education and promote creative thinking.

4. what is the significance of art education legislation to the development of art education in schools?

A: Art education needs legal support and protection to realize the sound development of art education in schools

B: It is conducive to the steady development of art education in school

C: It can guarantee the democratization of art education

D: The implementation of art education legislation can effectively promote the reform and development of art education in schools

E: Only under the effective legal protection, the school art education can achieve great development The interview results show that everyone agrees that the legislation of art education is the legal guarantee for the realization of school art education, and it is the most important basis for the rule of law and the reform of school art education.

5: What do you think is the key to promoting the development of art education?

A: Raise awareness of art education and reform.

B: The development of the school itself is the key factor.

C: Reform of Art Education

D: Accelerating education reform

E: Improve the legislation of art education in schools and improve the understanding of art the above views are interviews on the factors that promote art education. The interview results show that the key factors are to improve the awareness of art education and carry out art education reform.

Relationships between Art education and Schools (we ask this question to school leaders)

1. What courses does your school offer about art education?

A: Music class and art class, mainly teachers teach students singing and painting.

B: Music, art and extracurricular activities

C:The music and art course in C class is the most important part. In addition, there are many extracurricular practice classes and competitions.

D: At present, the school offers music and art courses. In addition to this, there are regular club art activities every week.

E: the school opens a music class and an art class every week. The main way of class is for teachers to practice singing and painting in the room.

Generally speaking, the implementation of aesthetic education mainly depends on the music and art classes of the school, and some activity classes are basically added as a supplement to the classroom.

2. How do you manage the art education curriculum in the school?

A: The school has set up an art group with a team leader to be responsible for arranging art teaching and practical activities.

B: An art group is hereby set up. The vice president in charge of school teaching is the leader of the art group to lead and supervise the art teaching practice of the school.

C: The Art Education Management of the school is divided into three levels: expert Professor team, art leading group and professional teacher team.

D: Set up art activity groups, which are divided into music group and art group. Each group has a team leader to make overall arrangements for daily affairs.

E: School adopts the director responsibility system to manage the practical courses

of art education. A director of art department is set up to be responsible for curriculum arrangement and art practice activities.

From the above, we can see that school administrators attach great importance to art education and are trying to change the situation of neglecting art education before. The management of art education is divided into two categories: the management of teaching and the management of art teachers. The school has a special management organization: art group, and set up a team leader to manage and coordinate the affairs within the group.

3. Do you know the laws and regulations on Art Education promulgated by the state?

A:As school administrators, we have the responsibility to familiarize, interpret and implement the national education policies and lines at the first time. Among them, some policies and notices about art education have a direct impact on the development of art curriculum in our school, which can guide the art education of our school well.

B:yes. At present, the state also attaches great importance to aesthetic education. Art education is mentioned in many important documents of the Central Committee and important speeches made by relevant leading comrades

C:I am very concerned about the national policy and policy of art education

D:The first time to study and policy interpretation, so as to better develop our art education.

E:As a school administrator, I must always study the relevant education policies of the party and the state, and correctly interpret these laws and policies.

All managers are very familiar with the laws and regulations of art education policies, and strive to be a practitioner for the great cause of art education.

4. What do you think is the benefit of learning art?

A: Aesthetic education in art education

B:Affect people's mind, and thus affect people's thoughts, feelings, will, and even ideals, goals and value pursuit of life.

C: Art education is the key to cultivate aesthetic ability

D: Art education is related to the all-round development of one's thinking ability

E: Art education is about the education of beauty. It can relieve the pressure of students for cultural courses, enrich their spiritual world, and make students fully perceive and accept the world

Generally speaking, the function and benefit of art is about the enrichment of human's spiritual world. Its influence on people is quite important. It is mainly manifested in the influence on people's thinking, emotion and will.

5. What are the conditions for setting up art courses?

A: Policy support, art teaching facilities, curriculum planning and arrangement.

B: Set up a professional team of art teachers, teaching plans and curriculum arrangements, teaching venues and equipment, and finally organize and arrange students to study art courses.

C: To put it simply, art courses can be arranged as long as there are art teachers in the school.

D: The opening of art courses requires art teachers with certain professional qualities, who must be able to independently undertake the teaching of an art course.

E: Art teachers, venues, equipment etc.

To sum up, the conditions required for art courses can be divided into the following categories: 1. The permission of national policies; 2. The guarantee of school teachers; 3. The provision of basic facilities; 4. The systematic teaching and research of art; 5. The cooperation of schools, teachers and students.

5. Conclusion and Implication

Research Conclusion

The research shows that the construction of laws and regulations of art education in Chinese schools objectively conforms to the requirements of social development at that time, and has an important impact on the development of Chinese school art education, thus indicating the significance and value of legislative construction for the development of a discipline. The greater significance of studying this subject is to summarize the historical experience of school art education legislation in this period, to provide reliable basis and

scientific judgment for the future development of art education legislation, and to make the art education career move forward in a healthy direction.

Research Contribution

The contribution of this paper is mainly reflected in the following two aspects:

Firstly, it systematically and comprehensively excavates the literature and historical materials of the construction of laws and regulations for art education in Chinese school since 1979, which provides a detailed data basis for the in-depth study of the construction history of laws and regulations for art education in Chinese school.

Secondly, the qualitative analysis method is used for the first time to analyze the functions of construction of laws and regulations for art education in Chinese school from multiple levels and perspectives, which provides an important reference for the formulation of laws and regulations for art education in Chinese school in the future.

Research Limitation

The historical background of laws and regulations for art education in Chinese school is complex and involves many problems, which makes some problems in the research unable to be explained thoroughly. At the same time, due to the limitation of information, literature and other factors, as well as my knowledge defects in the theoretical research on the construction of laws and regulations for art education, there are still many deficiencies in this paper, such as the analysis of the functions of laws and regulations for art education in school is not thorough and comprehensive. In the interpretation of the impact of the construction of laws and regulations, the views presented lack of deeper theoretical sublimation.

Recommendation for Future Research

The future research significance of the research results of this paper is reflected in three aspects:

First, the construction of laws and regulations for art education in school should focus on the requirements of the times, and cultivate students' ability to understand, understand and create artistic beauty, which is also the fundamental requirement of the current quality education with aesthetic education as the core for the development of art education.

Secondly, while introducing the advanced achievements and successful experience of western countries, the construction of contemporary laws and regulations for art education in school cannot give up the actual needs of China's social development and take the road of construction of laws and regulations for art education in school with Chinese characteristics.

Thirdly, the construction of laws and regulations for art education in Chinese schools is not a single object, but the result of the cooperation of multi departments and multi-level. Its formulation and implementation also need to widely adopt the opinions and suggestions of the makers, school leaders, teachers, students, parents, etc.

References

Zhang Y. (2011). *Chinese Contemporary Art Education Regulations (1990-2010)*. Shanghai: Shanghai Education Press.

Yao S.Y. (2011). *Selected Works of Music Education in Contemporary Chinese Schools (1949-1995)* . Shanghai: Shanghai Education Press.

Zhang Y. & Zhang X. (2011). *Compilation of Chinese Modern Art Education Regulations (1840-1949).* Shanghai: Shanghai Education Press.

Yang H.P. (2013). The construction of music education regulations in Chinese schools in the new Period. *JiaoXiang(Journal of Xi'an Conservatory of Music)*, (9/3), 91-98.

Zhang Y.X. (2017). *Evolution of Music Education Policy and Curriculum Reform in Chinese Ordinary Schools since the 1980s* (Master Thesis). Shanghai Conservatory of Music, Shanghai, China.

Zheng X.H. (2014). Review of the reform of ordinary primary and middle school classroom picture curriculum in 1902-1911. *Journal of Bingtuan Education Institute, 24*(5/5), 68-75.

Wang An.G. (2004). Research on the reform and development countermeasures of school music education in China. *Journal of the Central Conservatory of Music*, (11/4), 3-12.

Li N. (2012). *The construction of school music education regulations in China in the new Period* (Master thesis). Zhejiang Normal University, Jinhua,

RESEARCH ON THE REFORM MANAGEMENT OF NANCHANG LITERARY AND ART TROUPES

Sarana Photchanachan*

Pensri Bangbon**

Abstract

China's literature and art troupes have completed the stage task of system reform and are developing in the direction of deepening. Based on this background, this paper, from the perspective of art management, takes Nanchang literary and art troupes as the research object. This paper puts the reform and management of Nanchang literary and art troupes in the historical background of the reform of Chinese cultural institutions and literary and artistic troupes system. With using the theories and methods of history, statistics, economics and management, this paper makes a systematic analysis and research on the history, current situation, problems and countermeasures.

At results, As the goal, in accordance with the basic requirements of innovating the system, transforming the mechanism, facing the market and strengthening the strength, it was promoting transformation into enterprises, improve the legal person construction mechanism, and establish the operation and management system in line with the law of art. In principles, it adhered to the principle of development, institutional innovation and promote the development.

Keywords: Reform Management, Nanchang Literary, Art Troupes

Introduction

At the Third Plenary Session of the Eleventh Central Committee held in 1978, China began to implement the policy of internal reform and opening to the outside world, which marked that Chinese socialist cause entered a new period of reform and modernization (Wang Xianghua,, 2016). Since the reform and opening, China has made remarkable achievements. With the deepening of cultural system reform and management, the reform of literary and art

* Ph.D., Management, School of Management, Shinawatra University

** Ph.D., Management, School of Management, Shinawatra University

Received: January 23, 2023 **Revised:** December 15, 2023 **Accepted:** December 28, 2023

troupes in China has become the focus of this industry. Chinese literary and art troupes are of various types and widely distributed (Li Xiaojie, 2012).

Literary and art troupe in Nanchang is a part of it, reflecting the historical features of Chinese literary and artistic troupes from other side. Through the collection and analysis of the achievements of the related cultural system reform at home and abroad, it can be seen that although there are many related achievements, it proves there is no monographic research on the reform and management of literary and art troupes in Nanchang (Ni Heqin, 2011).

Research Objectives

1. Review and analyze the research results of the reform and management of the literary and art troupes at home and abroad, and give objective academic evaluation to provide theoretical support for this paper.

2. Reviews the development course of the reform management of the Chinese literary and art troupes and analyzes the background and present situation of it.

3. Abstracts the achievements, problems and causes of the reform and management of Nanchang literary and art troupes, and draws on relevant theoretical achievements and practical experience to put forward strategic planning and effective measures for the sustainable and healthy development of it.

Conceptual Framework

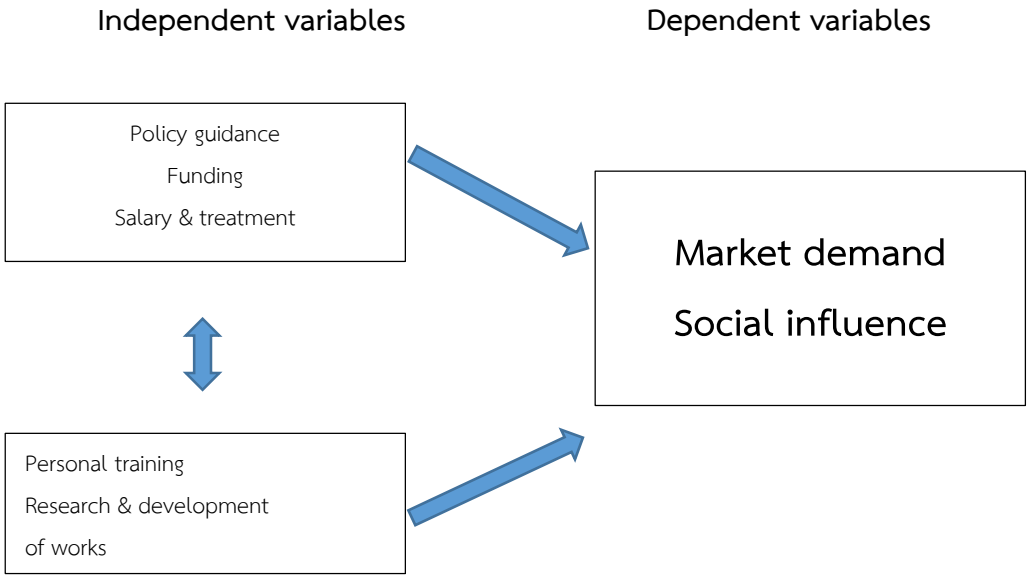

Figure 1 Conceptual Framework developed from original research

Research Methodology

This study takes reform management of Nanchang literary and art troupe as the research object, adopts the method of combining qualitative and quantitative research. On the basis of analyzing the research design and relevant data of qualitative research part, this paper extracts relevant contents for quantitative research. At the same time, the quantitative research design and the corresponding data are analyzed to construct the reform management model of Nanchang literature and art troupes (Qiao, Li,2016).

Research Design

On the basis of literature collection, reading analysis and field investigation, questionnaire survey and field interview to obtain first-hand information, this paper analyzes the reform management of Nanchang literary and art troupes (Jiangxi Song and Dance Theater, Jiangxi Gan Opera Theater, Jiangxi Drama Troupe, Jiangxi Beijing Opera Troupe, Jiangxi Acrobatic Troupe and Jiangxi Puppet Troupe), and condenses out problems, analyzes problems and solves them (Jin Yihong, 2014).

Research Method

Under the guidance of Marx's historical materialism, this paper adheres to the unity of history and logic, theory and practice, and comprehensively uses the literature research method, field investigation method, case study method, quantitative and qualitative research, and the combination of overall and structural method to conduct a multidisciplinary and comprehensive study on the reform and management of Nanchang literary and art troupes.

Statistics and discussion of data

Interview implementation

Influenced by COVID-19influence and financial constraints, the author interviewed semi-structured interviews with members of 6 literary and art troupes in Nanchang. The main channels of interviews were telephone interviews, WeChat, QQ chat interviews, and all

interviews were conducted around the outline of interviews. The total number of interviews was 14, despite the help of friends from theatrical troupes (Mo Yunhui, 2013).

It can be seen from the above table that among the 14 interviewees, 6 are male, accounting for 42.86%, and 8 are female, accounting for 57.14%; Most of the interviewees were aged from 30 to 50, with 8 interviewees, accounting for 57.14%; In terms of educational background, the number of people with junior college or below and bachelor's degree is mainly, of which 7 people with junior college or below degree, accounting for 50.00%, 5 people with bachelor's degree, accounting for 35.71%, 2 people with graduate degree, accounting for 14.29%, and 5 people with management position, accounting for 35.71%. There were 9 non managers, accounting for 64.29%.

Descriptive statistics of basic information

In this study, a total of 430 questionnaires were distributed and 410 were returned, with a recovery rate of 95.35%. Among them, 400 were effective, with an effective rate of 93.02%. In the distribution of the questionnaire, friends and classmates were entrusted to distribute the questionnaire in the QQ group and WeChat group of six art troupes, namely Jiangxi song and dance theater, Jiangxi Gan theater, Jiangxi dialect theater, Jiangxi Peking Opera Theater, Jiangxi Zaju troupe and Jiangxi puppet theater (Chen Xinhua, Guo Changhong,, 2011).

Research results in Conclusion and Implication

Research Conclusion

The reform and management of Nanchang literary and art troupes is carried out under the overall background of the reform and management of national cultural institutions. Due to historical reasons, the task of restructuring management is arduous. This paper chooses to take the reform and management of Nanchang City’s literary and art troupe as the research object, comprehensively analyzes the background and existing problems in the reform management of Nanchang literature and art troupes, summarizes the management mode and experience of literature and art troupe reform at home and abroad, points out the problems and causes of Nanchang literature and art troupe reform management, and puts forward the overall plan and implementation guarantee of Nanchang literature and art troupe reform management. The research conclusions are reflected in the following aspects (Wang Jie, 2019):

Firstly, there are many difficulties in the sustainable development of the reform and management of Nanchang literary and art troupes. Managers and troupes are not enthusiastic about participating in the reform and restructuring while many people in traditional institutions seriously pay attention to a stable and lifelong job. At the same time, the lack of talents, backward basic conditions and insufficient funds for creation are all reasons why the reform of the college is difficult.

Secondly, with the development for years, the cultural industries of developed countries abroad have formed a relatively mature operation model, which includes market-regulated, government-led and government-supported models. Some regions in the country have also formed more representative and typical models.

Thirdly, in the process of advancing the transformation of Nanchang literary and art troupes into enterprises, the key to improving policy guarantee measures is to people's salary and benefits. Under the premise of the rigid regulations of the state, in accordance with the basic endowment insurance standards and regulations of enterprises, combined with the original funding guarantee channels, retirees from the original financial support institutions will be provided with additional financial subsidies to solve the problem of "poor treatment" and effectively safeguard the vested interests of the staff and workers who have been transferred to other systems. We should adopt the method of "supporting the transformed troupes and giving them a free ride". We should make comprehensive use of the existing preferential conditions in terms of policies, funds and taxes, increase government procurement efforts, increase the subsidies for performances, increase the support for cultural industries, encourage the creation and production of high-quality repertoires, introduce excellent literary and artistic talents, improve the conditions of performance venues conditions, and improve the performance equipment files, so as to encourage the export of excellent domestic culture and foreign exchanges. It's time to rack our brains to strengthen the market competitiveness of enterprises, untie the long-standing restrictions on cultural development, actively develop excellent cultural works representing China's advanced cultural productivity, and strive to lead the development of mainstream culture, fulfill its social functions and undertake corresponding social responsibilities, as well as consistently promoting the great development and prosperity of socialist culture in Nanchang.

Research Contribution

The main contributions of this paper are as follows:

Firstly, the analysis of this paper is based on the current situation of the reform and management of art academies at home and abroad, and it takes Nanchang literary and art troupes as the object to study how to make full use of the current excellent opportunity to comprehensively deepen cultural system reforms to solve the problems and practical difficulties encountered in the process of reform and management of Nanchang literary and art troupes. Therefore, this paper is time sensitive.

Secondly, the development of the reform and management of Nanchang literary and art troupes is a complex systematic project. Based on the data and other materials obtained from field investigation, questionnaire survey and interview, this paper makes a qualitative and quantitative analysis of the main problems and difficulties faced by the reform and management of Nanchang literary and art troupes, and unifies the overall and structural analysis while it strives to systematically and in-depth analysis of the problems and causes of the reform and management of Nanchang literary and art troupes.

Thirdly, under the situation that the reform of the literary and art troupes has completed its phased tasks, this study explores and analyzes the practical problems that should be addressed in the development of reform management for a period of time in the future, what policies to formulate, and what necessary measures to take, which makes this research prospective and ensures the foresight.

Fourthly, based on the "first-hand" data and data obtained from field research, this research carries out an empirical study on the reform and management development of state-owned art troupes to ensure the practicality, pertinence and effectiveness of the suggestions and countermeasures put forward by this research in order to seek scientific and reasonable ideas and countermeasures for the development of reform and management of China's literary and art troupes.

Fifthly, this study also explores the strategic choice of the reform and management development of Nanchang literary and art troupes. On the basis of putting forward the important principles that should be adhered to, and in accordance with the goal of China's cultural reform, it points out that the strategic objectives and connotation of the follow-up development of the reform and management of the literary and art troupes. Finally, the paper

discusses the development path to achieve the strategic objectives in order to seek a scientific and reasonable development concept and ideas of the reform and management of literary and art troupes.

Sixthly, based on the principles of scientificity, systematization and simplification, this study creatively puts forward the reform and management scheme, measures, performance evaluation system, evaluation principles and evaluation contents of Nanchang literary and art troupes, forming the systematic construction of the reform and management of Nanchang literary and art troupes.

Recommendation for Future Research

Through the empirical research of the reform and management of Nanchang literary and art troupes, this paper expounds the background and current situation of the reform management of Nanchang literary and art troupes, summarizes the experience of the reform management of Nanchang literary and art troupes, analyzes the main problems and causes, and makes effective strategic thinking and specific paths (Fu Jin, 2014). Therefore, the significance of this study is highlighted as follows:

Firstly, the theoretical significance. This study will enrich the theory of organizational management. The restructuring process is a process of property rights reform, organizational mode innovation, and management style innovation. The reform management of Nanchang literary and art troupes studied in this paper is an organizational form with both market orientation and planning orientation. The process

of reform is a process of marketization. The results of the restructuring will enrich the organization and management theory after theorization and refinement.

Secondly, the practical significance. This study takes the reform management process of Nanchang literary and art troupes as the research object, based on the local and overall situation, fully draws on relevant domestic and foreign experience, forms a restructuring plan with its own characteristics, and uses this analysis process to guide the government and related departments in the cultural industry development. It also provides a certain reference and example for the formulation of development strategies by various cultural enterprises.

Thirdly, the demonstration significance. This paper discusses the strategic choice of the reform and management of Nanchang literary and art troupes, and points out the strategic

objectives and connotation of the follow-up development of the reform and management of the literary and art troupes. It also discusses the development path to achieve the strategic goal, and provides a demonstration for seeking scientific and reasonable management concepts and ideas for the reform of the art troupes.

References

Chen Xinhua, Guo Changhong,(2011). Selected Cases of System Reform of Typical State-Owned Literary and Art Academies. Beijing: Culture and Art Press.

Fu Jin, (2014). Reform of The Troupe System in The Exploration of Literature and Art. Guangzhou: New Century Press.

Jin Yihong, (2014). Chinese Literary Policy and The Development of Contemporary Chinese Films. Guangzhou: World Books Guangdong Publishing Company.

Li Xiaojie, (2012). Selection And Compilation of Typical Experiences of State-Owned Literature and Art Troupe System Reform. Guangzhou: New Century Publishing House.

Mo Yunhui,(2013). Music And Dance Anthologies of the 60th Anniversary of The Founding of Chief Political Song and Dance Troupe, 1953-2013. Beijing: People's Music Publishing House.

Ni Heqin,(2011). Exploration Of Chinese Cultural System Reform in The New Era. Hangzhou: Zhejiang People's Publishing House.

Qiao Li,(2016). Research on The System Reform of State-Owned Literature and Art Troupes. Changchun: Jilin Publishing Group Co., Ltd.

Wang Jie,(2019). Development History of Contemporary Chinese Literary Policy. Beijing: China Social Sciences Press.

Wang Xianghua,(2016). Research on The Reform and Competitiveness of Art Performance Groups. Hangzhou: Zhejiang University Press.

RESEARCH ON INHERITANCE MECHANISM OF HENAN ZHUIZI PROVINCE, CHINA

Zhian Bie*
Sarana Photchanachan**
Pensri Bangbon**

Abstract

Henan Zhuizi folk tradition was listed in the national intangible cultural heritage protection list in 2006 and enjoys a good reputation both at home and abroad. Nowadays, it is faced with the problem of inheriting ecological loss and inheriting people's green and yellow, and has become an intangible cultural heritage that needs to be rescued and protected. Based on the analysis and research, it raises questions, analyzes the problems, and proposes strategies to solve the problems. Through the collection and collation of historical documents and field investigations, the system collects various kinds of materials, including audio, images, music scores, costumes, characters, inheritors, and inheritance repertoires, in the historical development stage of Henan Zhuizi, and conducts statistics and collation according to different categories. Make quantitative and qualitative analysis. Finally, an orderly mechanism for the protection and inheritance of Henan Zhuizi was constructed, and a systematic digital acquisition system, storage system and protection system were formed to effectively inherit and protect the Henan Zhuizi, so that the art of Henan Zhuizi would be carried forward.

At the results of research were provide theoretical support for the construction of non-ereditary inheritance management mechanism of Henan Zhuizis,. and provide practical guidance for the protection and development of Henan Zhuizi, which embodies the prominent practical significance. With Research results have reference significance in the construction ofdigital platform for resource management and have academic significance in innovative thinking andnew fields of multidisciplinary research methods

Keywords: Inheritance Mechanism; Intangible Cultural Heritage; Digital Management

* Ph.D. Candidate, Management, School of Management, Shinawatra University

** Ph.D., Management, School of Management, Shinawatra University

*** Ph.D., Management, School of Management, Shinawatra University

Received: January 23, 2023 **Revised:** December 15, 2023 **Accepted:** December 28, 2023

Introduction

Intangible cultural heritage is an important part of the achievements of human civilization. In particular, in 2006, the promulgation of China's “Interim Measures for the Protection and Management of State-level Intangible Cultural Heritage”, indicating that the protection of intangible cultural heritage has entered a new stage of development (Reng,Y.-B.,2018).

Henan Zhuizi is a representative of folk art with a deep mass base. Under the new historical conditions, due to the impact of Western culture, modern media and popularulture, the development of Henan Zhuizi has encountered difficultis (Wang,J.M .,2015) Many young people go out to work, are unwilling and unwilling to learn Henan Zhuizi.The old artist’s illness and the reality of his death, to make the development of Henan Zhuizi in a situation where there is no successor. plus other situations that have arisen during their development for example, the lack of managers, problems such as lagging management methods, it has become a reality that the protection, inheritance research and development and utilization of Henan Zhuizi are in trouble (Wang,Y., 2016).

Therefore, how to protect Henan Zhuizi, how to effectively pass on Henan Zhuizi, become a real problem that needs to be solved now.

Research Objectives

1. By means of literature review and on-the-spot investigation, this paper finds out the development status of Henan Zhuizi, analyzes the problems existing in the inheritance of Henan Zhuizi from the perspective of management, and puts forward solutions (Wang,L, 2012).

2. Through the way of mixed research, this paper extracts the influencing factors of Henan Zhuizi inheritance from the data, and analyzes the relationshipbetween the factors (Xu,F. ,2013).

3. Using the methods of questionnaire and interview in management science, this paper makes digital reservation on the basic information of Henan Zhuizi in various historical stages, such as sound, image, picture, spectrum and written materials, inheritors, inherited plays and musical instruments, so as to lay the data foundation for digital protection of Henan Zhuizi (Liu, L.,2014).

4. The digital protection technology is used to establish the digital museum and display platform of Henan Zhuizi art and cultural heritage, and to construct the digital protection and management mode of Henan Zhuizi art and cultural heritage (Song,L.H.,et al.,2015).

Conceptual Framework

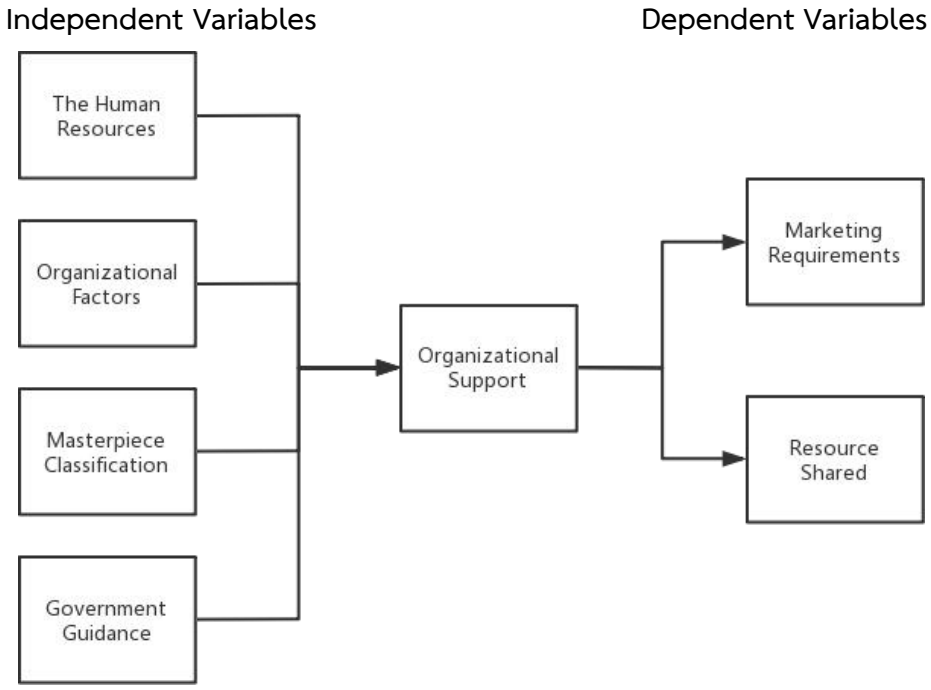

Figure 1 Conceptual Framework developed from original research

Research Methodology

1. The method of combining qualitative analysis with quantitative analysis. On the basis of consulting relevant literature, this paper constructs the index system of influencing factors of Henan plummet management. The qualitative research materials are mainly obtained through in-depth interviews, and the quantitative research information is obtained by issuing questionnaires (Jiang.X.J., 2011).The information is used to improve the index system of influencing factors of Henan Zhuizi management. In the data analysis stage, combined with the previous official data statistics, the papermakes a quantitative analysis on the influencing factors of Henan Zhuizi, sorts the indicators of each influencing factor according to the numerical value, and thenobtains the main factors influencing the management of Henan

Zhuizi. Combined with qualitative analysis and quantitative analysis, it puts forward the policy suggestions that conform to the characteristics of Henan Zhuizi management (Tian,Y.,2011).

2. The method of combining theoretical research with empirical research. This paper selects the influencing factors of Henan Zhuizi management. As the research object, based on literature analysis and questionnaire survey, and using statistical computer program to analyze the scale, this paper constructs the index system of influencing factors of Henan Zhuizi management through theoretical research (Gao,C.,2013). On this basis, through the collection of relevant index data, this paper carries out an empirical study on the influencing factors of Henan Zhuizi management. Combined with theoretical research and empirical research, this paper puts forward some suggestions for the inheritance and development of Henan Zhuizi (Lin,Y.,2017).

Population and sample

The objects of this questionnaire are the managers, relevant practitioners and researchers of literature and art in Henan Province. According to the statistics of cultural relics institutions and personnel in Henan Province in 2018, there are 11410 employees in the art industry and 171 in literary and art research institutions belonging to the cultural departments. The total number of people surveyed was 11581. According to the number of the survey population, Yamane formula is used tocalculate the sample population of the questionnaire. After calculation, n = 386. In order to ensure the effective proportion of questionnaires, 420 questionnaires were distributed. In this study, 420 questionnaires were distributed, 400 questionnaires were returned, the recovery rate was 95% , 383 valid questionnaires, and the effective rate was 91%.

Research Conclusion

Henan Zhuizi is the precious spiritual wealth of mankind. It is our commonresponsibility to protect and inherit Henan Zhuizi. In today's society, with the rapid development of modernization, the intensification of social transformation and thecold reception of Hhenan Zhuiziing sons, how to inherit and protect Hhenan Zhuiziing sons has become a top priority. Investigation and research found that digital protection is an important way to protect and rescue intangible cultural heritage, but also the basis of inheriting intangible cultural heritage (Chen,Y.H., 2013). Through investigation, analysis and research, this paper puts forward the following three conclusions:

First, the digital collection of rescue records of Henan Zhuizi is the basic work to protect and inherit Henan Zhuizis. Through the qualitative and quantitative analysis of the cultural heritage resources of Henan Zhuizi, this paper systematically collects, analyses and collates the information resources and data of Henan Zhuizi in various historical periods, such as sound, image, map, spectrum, text, inheritor, inheritance repertoire and so on. It provides basic material for the digital protection of Henan Zhuizi and is the protection and inheritance. The basic work of Henan Zhuizi.

Secondly, professional digital storage of Henan Zhuizi is the core content of protecting and inheriting Henan Zhuizis. On the basis of the digital collection ofHenan Zhuizi, closely linking with the protection practice of Henan intangible cultural heritage, following the protection and inheritance law of intangible cultural heritage, and according to the professional archives management methods and techniques, the scientific archiving and standardized management of digital archiving storage are carried out through classification, selection, analysis and collation. Henan Zhuizi's inheritance has sound to follow, spectrum to be used, system to follow, and map to see, which lays the file foundation for its protection and inheritance.

Thirdly, standardized digital dissemination of Henan Zhuizi is an important means to protect and inherit Henan Zhuizis. On the basis of digitalized archiving of Henan Zhuizi, through digital processing, digital display and digital dissemination such as Excel and web page production, the digital museum which can collect, manage and research conveniently and dynamically a large number of information resources in the historical process of Henan Zhuizi is provided, and the related information of Henan Zhuizi is intuitive. It is an important means to protect and inheritHenan Zhuizi by displaying it to the public and realizing the sharing and application ofdigital resources of Henan Zhuizi cultural heritage, so as to cultivate the audience, cultivate the market and inherit the culture (Shang,Y.T.,2013).

Answer to research objectives and research questions

1. Analysis of Henan Zhuizi development and inheritance mechanism

Henan Zhuizi was listed in the national intangible cultural heritage protection list in 2006. The state has given protection and support from the macro policy, establishedthe protection mechanism of inheritors, and established a number of national inheritors and provincial inheritors.

2. The linkage mechanism of schools at all levels is not enough

In order to establish the linkage mechanism of school education, primary and secondary schools all over the country must let Henan Zhuizi opera enter the music classroom, let Henan Zhuizi first take root in the hot land of Henan, take root in the hearts of the people of Henan, and make it flourish in the land of Henan.

3. There is no system for the construction of art troupes.

There are 17 prefecture level cities in Henan Province. Henan Zhuizi has been established as a national intangible cultural heritage for 15 years since 2006. However, it is only in Zhengzhou and Kaifeng that there are Henan Zhuizi operas in professional troupes.Professional troupes are the carrier of the development of Henan Zhuizi. If the troupe system is not perfect, Henan Zhuizi professionals will have no support. How can they flourish?

4. The government policy is not meticulous, and the folk artists are not enough. We cannot rule out the bureaucratic ideas of local governments, and we are not willing to go to the folk to dig artists. The allocation of national intangible cultural heritage protection funds is retained by higher cultural administrative agencies, andthe government's financial support cannot reach the vast rural grassroots, so the government's policy support must be detailed.

The cultivation of performance market is far from being formed

Market performance and promotion mechanism should be strengthened toform a virtuous circle as soon as possible.

The above five points should form a linkage mechanism, complement each other and be closely linked. To strengthen the construction of "professional talents" is the core. To protect the inheritors of Henan Zhuizi well is to grasp the key points of the good development and inheritance of Henan Zhuizi, Only when the five levels cooperate with each other and develop

healthily, can we protect Henan people's local voice and spiritual food Henan Zhuizi, continuously build national self-confidence and help realize the Chinese dream as soon as possible.

Research Contribution

The contributions of this study are as follows:

Firstly, based on the theory of digital protection, this paper pays attention to the protection, preservation and development of Henan Zhuizi data from the perspective of archives management, the protection strategy of Henan Zhuizi, and discusses the function, orientation, legal protection and system reform measures of digital protection in Henan Zhuizi protection, as well as the protection of non-legacy. The work of inheritance has important theoretical value.

Secondly, this paper focuses on the establishment of a scientific mechanism for the digital protection of Zhuizis and their inheritors in Henan Province, which covers non-legacy census and archival collection, non-legacy archival management system, legal and institutional construction, non-legacy archival utilization service, non-legacyarchival publicity and education, in accordance with the establishment and management procedures of non-legacy archives. Informationization of non-legacyarchives and personnel and financial support are the key factors to build a scientific and perfect digital management and protection mechanism of Henan Zhuizi, and achieve the best protection effect. It has important practical value for Henan Zhuizi and inheritance work.

Thirdly, digital protection is not only a means, the ultimate purpose of this study is to record the spiritual core of intangible cultural heritage, save the lost valuable genes of intangible cultural heritage, maintain the original environment and information genes on which intangible cultural heritage depends for survival and development,and follow the protection and inheritance of intangible cultural heritage. The inherent law will ultimately save our precious national traditional culture, strengthen national cohesion, safeguard national identity and social harmony, thus maintaining the national spiritual blood, inheriting and promoting the excellent traditional Chinese culture. From this point of view, this study has universal significance for the inheritance and protection of non-heritage.

Future Research Significance

Research results provide theoretical support for the construction of non-hereditary inheritance management mechanism of Henan Zhuizis. At present, the current situation of protection and utilization of Henan Zhuizi is not optimistic. We need to use modern information means to enhance the dissemination effect. Under the background of global integration, the widespread popularization and application of radio, television, audio-

visual, network, big data and other means of communication and communication provide a variety of methods and means for the spread anddevelopment of Henan Zhuizi. The purpose of this study is to construct the theoretical discourse system of digital protection of Henan Zhuizi, and to provide innovative theoretical support for promoting the contemporary spread of Henan Zhuizi.

Research results provide practical guidance for the protection and development of Henan Zhuizi, which embodies the prominent practical significance. Standing at the height of protecting, inheriting, developing and utilizing, and promoting the development of Henan Zhuizi art, this paper combs and reappears the history and present situation of Henan Zhuizi cultural heritage by means of digital protection and management, rather than a pure study of the history of Henan Zhuizi development or the heritage and protection of Henan Zhuizi. It highlights the practical guiding value and operational significance of this study.

Research results have reference significance in the construction ofdigital platform for resource management of Zhuizi in Henan Province. The final establishment of Hhenan Zhuizi Zi Digital Museum and Resource Sharing Platform is an important part of the information-based intangible cultural heritage. It has a great application space. It provides the public with the possibility of participation at any time, timely updating of data and so on, which makes the research more objective and tends to improve.

Research results have academic significance in innovative thinking and new fields of multidisciplinary research methods. This research is a new field which is accomplished by multi-disciplinary and multi-methods. It provides reference for the protection of cultural relics, the combing of historical and cultural heritage and digital protection management of intangible cultural heritage projects in China, the shaping of intangible cultural heritage brands, and the promotion of the social impact of intangible cultural heritage. It also provides reference for deepening the fall of Henan Province. It is of profound academic significance to study and effectively disseminate and promote the transformation and innovation and development of Chinese excellent traditional culture in the new era.

References

Chen,Y.-H.(2013).On the Path of Implementing Objective Management of Art Education in Colleges and Universities. art education,(08):186.

Gao,C. (2013).On the development significance of art education management in school comprehensive quality education. Music life,(05):74-76.

Jiang. X.-J. (2011). Discussion on the Management Methods of Art Education in Colleges and Universities. Journal of Taiyuan Urban Vocational and Technical College,(08):85-86.

Lin,Y.(2017). Some experiences in the teaching management of art education. motherland. (24): 155, 165.

Liu,L (2014) .Discussion on the reform of art education management in colleges and universities..Oriental education,(2).

Reng,Y.-B. (2018). Research and Discussion on School Art Education ManagementStrategy.art education,(20):132-133.

Shang,Y.-T. (2013). Liu Zongqin's critical biography.Beijing: China Academy of Art..

Song,L.-H.,et al. (2015) .Construction of Digital Protection and Knowledge Integration Platform for Intangible Cultural Heritage. Library magazine,73-81.

Tian,Y. (2011). Research on Music Education Management from the Perspective ofKnowledge Management Practice Theory. China Conservatory of Music.

Wang,J.-M .((2015).Research on the Management of Public Art Education in Colleges and Universities.Northern music,35(12):189.

Wang,L. (2012. Analysis on the Management of Art Education in Middle Schools. Modern communication(Second half of the month),(12): 189-190.

Wang,Y. (2016) .On the Reform of Art Education Management in Colleges and Universities.Voice of the Yellow River,(04):25.

Xu,F. (2013). On the Reform of Art Education Management in Colleges andUniversities.art education,(11):204-205.

Perceived Quality of Service for International Students at Tongren City, China

Jun Luo*

Sarana Photchanachan**

Abstract

The objectives of this paper were to investigate the factors influencing international students' satisfaction level including positive word of mouth to others and retaining for further study, and what factors influencing the satisfaction level of international students. Due to the breakout of COVID-19, a survey questionnaire online was used to collect data from 225 international students and retrieved 220 complete questionnaires and a quantitative method via SPSS version 22.0 was used to analyze the variables and test hypothesis. The results revealed that the factors from HESQUAL model have definite influence on satisfaction level for international students.

Key Words: International Students, Perceived Service, Service quality, Satisfaction Level

Introduction

As the process of globalization and internalization is all over the world, service quality is becoming more and more important in the context of business as well as the context of education field as the process of globalization and internalization. However, Hamzaha and Abdullahb (2017) found that there was little research on the relationship between the service quality and international students' satisfaction in public universities in Malaya. Many researchers (such as Dinh, et. Al., 2021 & Fuchs, et. Al., 2021) studied service quality in education institutions in Eastern Asia, Europe, USA, UK, and other developed countries, but no study has been conducted on the service quality in China education institution, especially on the service quality in public universities (Ilias et al., 2008) .

* Ph.D. Candidate, School of Management, Shinawatra University

Email: 54736446@qq.com

** Ph.D. School of Management, Shinawatra University Email: sarana.p@siu.ac.th

Received: January 23, 2023 **Revised:** December 15, 2023 **Accepted:** December 28, 2023

The research investigated and found out the service quality of public universities in China using Tongren city's universities (including Tongren university, Tongren Polytechnic College, and Tongren Preschool Education College) as a case. The study was to investigate the factors concerning the 'gap' between expectations and perceptions of international students at Tongren city. The research was conducted to investigate the level of service quality from the public universities in international students' perceptions, and find out the factors influencing service quality provided by Tongren city.

Based on the objectives of the paper, the researcher presented the following questions to investigate the factors affected the perceived service quality of students and how the factors affected the perceived service quality.

1) How did factors impact on the service quality provided by Tongren city's Universities?

2) What were the factors that made international students satisfied with service quality they received from Tongren city's Universities?

The research was conducted to find the "gap" between service quality and perceived quality as fro the satisfaction of international students at Tongren city, in order to help the stakeholders for the universities to adjust the admission policies for attracting more international students at Tongren city (Zhang, 2018). The paper is organized as follows: Part one is to introduce the research back- ground and the significance. Part two is the review for the literature and the re- search gap as well as the way to fill the gap. Part three is the tool and method to conduct the research. Part four is the research result and discussion, and part five is the conclusion, the research limitations and the future research.

Literature Review

Based on literature review of many articles and the rankings of universities evaluated and assessed by (Quacquarelli Symonds, 2019). After the researcher's investigation and analysis, the researcher found that the private universities of the world are ranked on the top list of ranking both in the USA and Europe. Service quality has been done by many researchers during the past decades in the education sector (Adamu, 2017; AyatPouzesh et al., 2016; Marimon, Mas-Machuca and Berbegal-Mirabent, 2018). Moreover, perceptions of service quality is closely related with customer satisfaction, and in the context of higher education,

the satisfied international students would use positive word of mouth to advertise and recommend the host universities to others (Alves and Raposo, 2010).

Parasuraman et al., (1985) introduced a model named SERVQUAL to measure the gap between customers' 'expectations' and 'perceptions'. The gap between expectations and perceptions is to indicate what the stakeholders should do to improve the service in the information era (Parasuraman, Zeithaml, and Malhotra, 2005, p. 5). The characteristics of the service quality increase the difficulty for researchers to evaluate the results from customers and researchers have to modify SERVQUAL's measurement elements to the real needs of research based on actual cases (Yoon and Suh, 2004, p. 342).

Quality as defined for higher education has been identified by Harvey and Knight (1996). They suggested that quality reflects exceptional, consistency, fitness for purpose, value for money, and transformative. Consequently, akin to business organizations that are under the stringent obligation to constantly satisfy their customers to thrive , universities need to satisfy their students. While there is competition in outcomes such as research and innovation, universities are also expected to deliver high service quality. Therefore, the assessment of the service quality in higher education can provide an important contribution and inputs which will be useful for management and staff to continue improving the quality of education (Teeroovengadum, 2016).

Higher education has been increasingly recognized as a service industry, and this puts a greater emphasis on meeting the expectations and needs of its participating customers who are the students (Malaysian Qualifications Register (MQR)). In education, students are customers who come to contact with service providers of an educational institution for the purpose of acquiring goods or services. Higher education has become a global business and universities have to continuously explore options for exporting higher education services.

The quality of higher education as a service is also fundamental to a country's development because universities prepare the professional who will work as managers in companies and manage public and private resources and care for the health and education of new generations.

Table 1 & Table 2 showed the factors in HESQUAL model and five dimensions in HESQUAL model， based on the foregoing literature review.

Table 1 HESQUAL model

Author (s)	Model	Factor (s)/Findings
Teeroovengadum et al., (2016).	HESQUAL	Administrative Quality, Physical Environment Quality, Core Educational Quality, Support Facilities Quality, Transformative Quality.

Table 2 The Literature Sources of Five Dimensions in HESQUAL Model

Dimensions identified	Literature Source	Sample Statements from Interviews/Focus Groups
Administrative Quality	Kwek et al. (2010), Sultan and Wong (2011), Narang (2012).	"Administrative staffs should always be willing to help students out"; "Administrative staff should be good to students.
Physical Environment Quality	Wong et al. (2012).	"Having a peaceful environment"; "The campus should have good looking infrastructure"; "Physical resources like library";
Core Educational Quality	Narang (2012).	"A culture of sharing and collaboration"; "Faculty members are willing to help"; "Having lot of interaction with

Dimensions identified	Literature Source	Sample Statements from Interviews/Focus Groups
		students"; "Research work of academics";
Support Facilities Quality	Sultan and Wong (2011).	"Good transport facilities"; "Opportunities for extracurricular activities";
Transformative Quality	Lomas (2007),	"Developing critical thinking"; "Acquiring job-related skills and knowledge";

Based on the foregoing literature, the proposed conceptual framework as the following in Figure 1.

Based on the proposed conceptual framework, there were hypotheses as follows:

H1: There is a significant relationship between administrative quality (AQ) and remaining for further study (RFS).

H2: There is a significant relationship between physical educational quality (PEQ) and remaining for further study (RFS).

H3: There is a significant relationship between core educational quality (CEQ) and remaining for further study (RFS).

H4: There is a significant relationship between support facilities quality (SFQ) and remaining for further study (RFS).

H5: There is a significant relationship between transformative quality (TQ) and remaining for further study (RFS).

H6: There is a significant relationship between administrative quality (AQ) and positive of word mouth (PWM).

H7: There is a significant relationship between physical educational quality (PEQ) and positive of word mouth (PWM).

H8: There is a significant relationship between core educational quality (CEQ) and positive of word mouth (PWM).

H9: There is a significant relationship between support facilities quality (SFQ) and positive of word mouth (PWM).

H10: There is a significant relationship between transformative quality (TQ) and positive of word mouth (PWM).

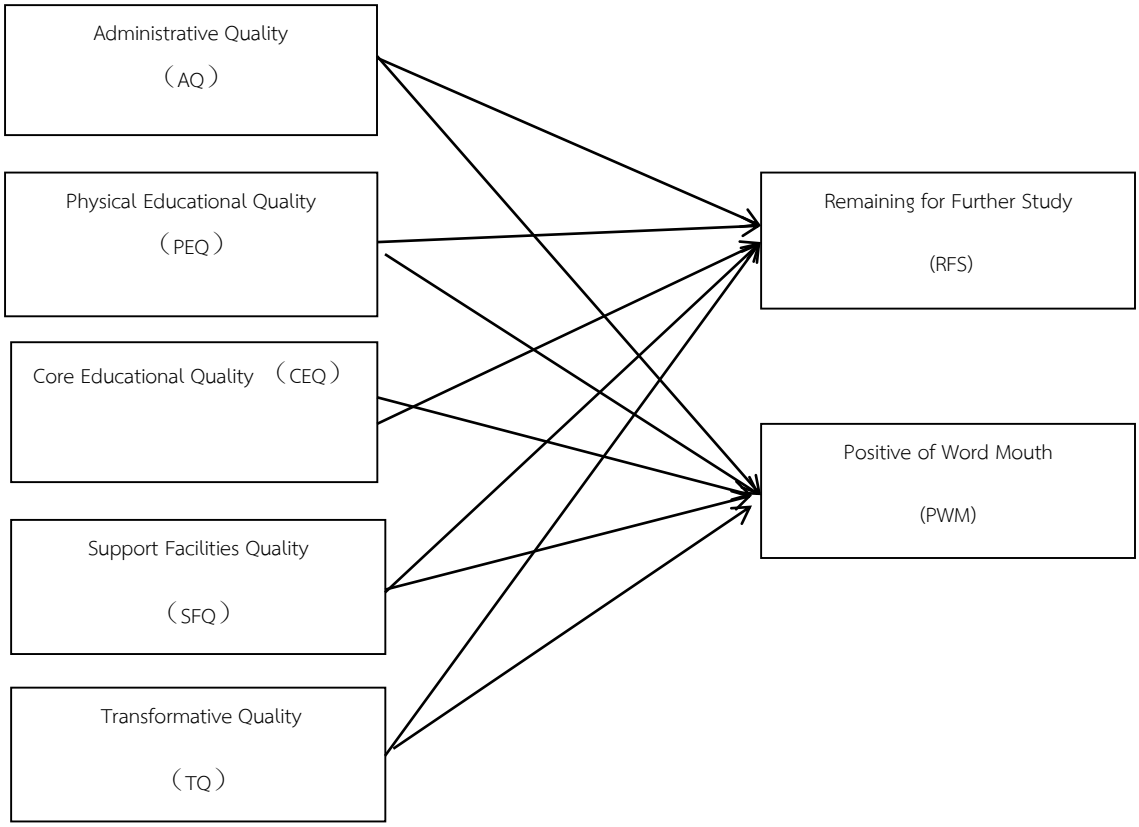

Figure 1 The Proposed Conceptual Framework

The past research mainly concerned more theoretical than empirical research, and the sample size was small. Especially in western part of China, like Tongren city, Guizhou province, fewer researchers have conducted research concerning the perceived service quality on

international students. The researcher conducted the kind of research was to find the factors influencing the satisfaction level of international students. Hence, the stakeholders of the universities at Tongren city would adjust the admission policies for attracting more international students to learn at Tongren city (Zhang, 2018).

Methodology

Due to the breakout of COVID-19, this study is a structured quantitative research design using an online survey questionnaire to collect data from the international students in a public university named Tongren city's universities. The research will deliver the questionnaire to international students in a self-administered way to collect data and information and the study is a cross-sectional research from October 10 to October 25, 2021.

Population

Population in the current study was 225 international students studying presently in Tongren city's Universities from Association of Southeast Asian Nations (Association of Southeast Asian Nations), mainly from Thailand, Laos, and Cambodia ranking the first three, respectively (www.gztrc.edu.cn).

Sample size

The number of international students was 225, so based on the known sample size, the research was to use the Taro Yamane sample formula to determine the sample size as below:

n = N / (1 + Ne^2)

Where

n= corrected sample size,

N = population size, and

e = Margin of error (MOE), e = 0.05.

However, during the research conducted, most of international students were in their own countries, and there were not any international students on campus. The researcher collected data from 225 samples online, and obtained 220 complete questionnaires to analyze the data.

Quantitative Method

The researcher conducted a quantitative research method and distributed 225 questionnaires to collect data and analyze the data. Then 220 completed questionnaires were returned to the researcher, and the return rate was about 98 percent.

Sampling

Due to the research respondents were confined to the international students in Tongren city's Universities, so the researcher used the purposive sampling to collect data and information from the research respondents in Tongren city's Universities.

Data Collecting

Because this research was a quantitative research design, the feedback data concerning perceived quality from the sample (international students) was collected through self-administrated survey questionnaire to collect data and information in a cross-sectional study from October 10 to October 25, 2021.

The questions in the survey questionnaire are developed from the information based on the independent variables, and the relationships between independent variables and variables in the study.

Questionnaire Design

The researcher designed a structured quantitative questionnaire with closed-ended questions and one open-ended question named suggestions in the format of a typical five-level Likert scale as below:

Strongly disagree, Disagree, Neutral, Agree, strongly agree, using the number from 1 to 5 indicating Strongly disagree to Strongly agree, respectively. The questions in the questionnaire were designed according to the concepts and theories of service quality. The author read concepts and theories also the journal articles and use the information obtained from books and journals to design the questions.

Data Analysis

After the researcher collected the data from the samples, the data will be analyzed as followings: For quantitative data, descriptive analysis was used to analyze demographic data of the samples and the results from the analysis. The data was mainly from the choices reflected in the questions of the survey questionnaire, and the choices concerned the ideas and opinions of the respondents. Thus, the researcher used inferential statistics including One-

way ANOVA and Multiple regression to test variables and to test the two hypotheses in the research. For the Mean Scores of questions in five-point Likert scale, there is a criterion table to evaluate and assess the questions' scale as below Table 3 width of class interval.

Results and Discussion

The research identified the independent variables into 2 groups, which were demographic factors (age, gender, and educational level), and factors in HESQUAL (administrative quality, physical environment quality, core educational quality, support facilities quality, and transformative quality), meanwhile the dependent variables were positive of word mouth for the international students' perceived service quality at Tongren city's Universities. Tables 4-7 in the following showcase the descriptive statistics including participants' gender, age, and country origin, respectively.

Tables 4-9 in the following showed the descriptive statistics of participants, reliability analysis, factors analysis of the items in the questionnaire, respectively.

Table 10 & Table 11 in the following showcase the results of the hypothesis

Table 3 Width of class interval

Mean Scores	Five-Point Likert Scale
4.21-5.00	1-Strongly Agree
3.41-4.20	2-Agree
2.61-3.40	3-Neutral
1.81-2.60	4-Disagree
1.00-1.80	5-Strongly Disagree

Table 4 Descriptive statistics of participants

Statistics				
		Gender	Age	Origin of Country
N	Valid	220	220	220
	Missing	0	0	0

Table 5 Gender of participants

Gender					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Male	105	47.7	47.7	47.7
	Female	115	52.3	52.3	100.0
	Total	220	100.0	100.0	

Table 6 Age of participants

Age					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	16-20	86	39.1	39.1	39.1
	21-25	70	31.8	31.8	70.9
	26-30	28	12.7	12.7	83.6
	31-35	36	16.4	16.4	100.0
	Total	220	100.0	100.0	

Table 7 Country origin of participants

Origin of Country					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ASEAN (Association of Southeast Asian Nationas)	79	35.9	35.9	35.9
	Russia	28	12.7	12.7	48.6
	Morocco	31	14.1	14.1	62.7
	Columbia	27	12.3	12.3	75.0
	Pakistan	26	11.8	11.8	86.8
	Kazakhstan	6	2.7	2.7	89.5
	Tajikistan	23	10.5	10.5	100.0
	Total	220	100.0	100.0	

Table 8 Reliability statistics

Reliability Statistics		
Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
.961	.963	7

Table 9 Descriptive statistics of variables

Item	Variable	Mean	S.D.
AQ	The administrative staff is kind and helpful.	3.32	.75
AQ	The administrative staff is will to solve your problems.	3.60	.80
AQ	The administrative staff is to take advice good for your staying.	3.60	.69
AQ	The administrative staff is willing to improve living conditions.	3.60	.80
PEQ	Adequate learning infrastructure is available.	2.00	.68
PEQ	Adequate dormitory infrastructure is available.	3.91	.97
PEQ	Adequate recreational infrastructure is available.	2.02	.84
PEQ	Adequate sports infrastructure is available.	2.10	.73
CEQ	Curricular is appropriate for students to study.	2.23	.64
CEQ	Lecturers to guide and advise students is available.	1.97	.66
CEQ	Lecturers have the behavior of instilling confidence in students.	1.98	.77
CEQ	There are adequate extracurricular activities.	3.14	.92
SF	There are adequate opportunities for sports and recreational activities	1.90	.74
SF	There are adequate sports equipment.	2.10	.43
SF	There are adequate IT facilities.	1.78	.64
SF	There are reasonable pricing and foods on campus.	2.15	.53
TQ	Students increase in knowledge, abilities and skills.	2.25	.66
TQ	Students increase in self-confidence.	2.32	.74
TQ	Students increase in self-awareness.	2.11	.47
TQ	Students have developed in critical thinking.	2.23	.64
RFS	You are willing to remain at Tongren University for further study.	2.24	.81
PWM	You are willing to speak positive of word mouth	2.17	.69

Table 10 The Result of the Research

ANOVA						
		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig
Between People		264.839	104	2.547		
Within People	Between Items	164.088	6	27.348	273.426	.000
	Residual	62.412	624	.100		
	Total	226.500	630	.360		
Total		491.339	734	.669		
Grand Mean = 2.4364						

Table 11 The Results of Hypothesis

Hypothesis	Results
H1: There is a significant relationship between administrative quality (AQ) and remaining for further study (RFS).	Accepted
H2: There is a significant relationship between physical educational quality (PEQ) and remaining for further study (RFS).	Accepted
H3: There is a significant relationship between core educational quality (CEQ) and remaining for further study (RFS).	Accepted

H4: There is a significant relationship between support facilities quality (SFQ) and remaining for further study (RFS).	
H5: There is a significant relationship between transformative quality (TQ) and remaining for further study (RFS).	Accepted
H6: There is a significant relationship between administrative quality (AQ) and positive of word mouth (PWM).	
H7: There is a significant relationship between physical educational quality (PEQ) and positive of word mouth (PWM).	Accepted
H8: There is a significant relationship between core educational quality (CEQ) and positive of word mouth (PWM).	Accepted
H9: There is a significant relationship between support facilities quality (SFQ) and positive of word mouth (PWM).	
H10: There is a significant relationship between transformative quality (TQ) and positive of word mouth (PWM).	Accepted
	Accepted
	Accepted
	Accepted

Conclusion

The results from descriptive analysis were used to analyze factors influencing on international students' perceptions of service quality of one public university included administrative quality, physical environment quality, core educational quality, support facilities quality, and transformative quality. The results found that the international students were satisfied with the learning choice. The university's tuition and fees influenced on their selection decision and the staff's willingness to help was another factor to attract and retain the students. The results revealed that international students were satisfied with overall services provided by the university. The results revealed that the relationship among stakeholders in the research, and the results also revealed that international students were satisfied with the guide and help from the staff. Finally, the results revealed that the recreational dormitory infrastructure was a major factor influencing when international students had positive word of mouth to others and recommended the university to others, followed by factors such as recreational places and equipment, reasonable pricing and foods on campus, increase in self-awareness, and increase self- confidence, respectively.

References

Adamu, M. (2017). An overview of service quality, customer satisfaction and customer loyalty. Austin Journal of Business Administration and Management, 1, 1020-1033.

Alves, H., & Raposo M. (2010). The influence of university image on students' behavior. International Journal of Educational Management, 24, 73-85. https://doi.org/10.1108/09513541011013060

Berbegal-Mirabent, J., Mas-Machuca, M., & Marimon, F. (2018). Is Research Mediating the Relationship between Teaching Experience and Student Satisfaction? Studies in Higher Education, 43, 973-988. https://doi.org/10.1080/03075079.2016.1201808

Dinh, et. al., (2021). Vietnamese Students' Satisfaction toward Higher Education Service: The Relationship between Education Service Quality and Educational Outcomes. European Journal of Educational Research, v10. n3. p.1397-1410. https://doi.org/10.12973/eu-jer.10.3.1397

Fuchs, et. al., (2021). Using the SERVQUAL Framework to Examine the Service Quality in Higher Education in Thailand. Education Quarterly Reviews, v4. n2. P 363-370. https://doi.org/10.31014/aior.1993.04.02.286

Hamzaha and Abdullahb. (2017). A conceptual framework on international students' adjustments and service quality towards students satisfaction in Malaysia public universities. International Journal of Economic Research, 14. 287-302.

Harvey, L., & Knight, P., T. (1996). Transforming higher education. Buchingham, Society for Research into Higher Education. Maidenhead: Open University Press.

Ilias, A. and Rahman, (2008). Student satisfaction and service quality: Any differences in demographic factors? International Business Research, 1, 131-143. https://doi.org/10.5539/ibr.v1n4p131

Kwek, L.C., Lau, T.C. and Tan, H.P. (2010), "Education quality process model and its influence on students' perceived service quality", International Journal of Business and Management, Vol. 5 No. 8, pp. 154-165. https://doi.org/10.5539/ijbm.v5n8p154

Lomas, L. (2007), "Zen, motorcycle maintenance and quality in higher education", Quality Assurance in Education, Vol. 15 No. 4, pp. 402-412.

https://doi.org/10.1108/09684880710829974

Malaysian Qualifications Register (MQR). https://www.mqa.gov.my/mqr

Narang, R. (2012). How do management students perceive the quality of education in publicing stitutions. Quality Assurance in Education, 20, 357-371. https://doi.org/10.1108/09684881211263993

Parasurama. A, Zeithaml. V. A, BERRY, L. (1985). A conceptual model of service quality and its implementation for future research, Journal of Marketing, 49, 41-50. https://doi.org/10.1177/002224298504900403

Parasurama. P, Zeithaml. V.A, and Malhotra, (2005). A multiple-item scale for assessing electronic service quality. Journal of Service Research, 7, 213-233. https://doi.org/10.1177/1094670504271156

Pouzesh, A. et al. (2016). The Interval of Educational Services' Quality in 17 Universities of Medical Sciences in Iran. International Journal of Medical Research & Health Sciences, 45, 317-323.

Sultan, P. and Wong, H.Y. (2011), "Service quality in a higher education context: antecedents and dimensions", International Review of Business Research Papers, 7, 11-20.

Teeroovengadum, V., Kamalanabhan, T., & Seebaluck, A. K. (2016). Measuring service quality in higher education: Development of a hierarchical model (HESQUAL). Quality Assurance in Education, 24, 244-258.

Wong, K., Tunku, U. and Rahman, A. (2012), "Constructing a survey questionnaire to collect data on service quality of business academics", European Journal of Social Sciences, 29, 209-221.

Yoon, S. and Suh, H. (2004), "Ensuring IT consulting SERVQUAL and user satisfaction: a modified measurement tool", Information Systems Frontiers, 6, 341-51. https://doi.org/10.1023/B:ISFI.0000046376.10364.16

Zhang, L.-L. (2018). The Research on the Management of Universities' International Students in China. Unpublished Ph.D. Dissertation, Northeast Normal. University. https://cdmd.cnki.com.cn/Article/CDMD-10200-1020617323.htm

อิทธิพลของพุทธชัยมังคลอัฏฐคาถาที่มีต่อสังคมไทย

Influence of Buddha-Jaya-Mangala Gatha on Thai Society

ศรัณย์ มะกรูดอินทร์*

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของบทพุทธชัยมงคลอัฏฐคาถา ศึกษารูปแบบและลักษณะทางประติมานวิทยาที่เกี่ยวกับบทพุทธชัยมงคลอัฏฐคาถาที่พบในประเทศไทย และศึกษาอิทธิพลของบทพุทธชัยมงคลอัฏฐคาถาที่มีต่อสังคมไทย

บทพุทธชัยมังคลอัฏฐคาถาเป็นบทสวดมนต์สำคัญที่กล่าวถึงชัยชนะอันเป็นมงคลของพระพุทธเจ้าในการปราบมนุษย์หรืออมนุษย์ด้วยธรรมวิธีต่าง ๆ 8 เหตุการณ์ บ้างเชื่อว่าเป็นบทที่แต่งขึ้นเฉพาะสำหรับพระเจ้าแผ่นดิน บ้างเชื่อว่าเป็นบทที่แต่งขึ้นเพื่อสรรเสริญแด่พระพุทธเจ้า ทั้งยังมีแนวคิดว่าบทสวดมนต์นี้แต่งขึ้นในประเทศศรีลังกาหรือในประเทศไทย หากแต่เป็นบทสวดมนต์สำคัญที่ได้รับความนิยมดังปรากฏธรรมเนียมในการสวดมนต์บทนี้สืบมาจนถึงปัจจุบัน มีคติความเชื่อในพระพุทธคุณของบทสวดมนต์ ตลอดจนมีความนิยมในการนำบทสวดมนต์บทนี้มาใช้ในการออกแบบสร้างงานพุทธศิลปกรรมสืบมาจนถึงปัจจุบัน

คำสำคัญ: พุทธชัยมงคลคาถา, ฎีกาพาหุง, ประติมานวิทยา

Abstract

The objectives of this research were to study history of the Buddha-Jaya-Mangala Gatha, to study styles and iconography related to the Buddha-Jaya-Mangala Gatha found in Thailand, and to study the influence of the Buddha-Jaya-Mangala Gatha on Thai Society.

The Buddha-Jaya-Mangala Gatha is an important chant recommended by a set of eight benedictory stanzas extolling the virtues of the Buddha. Some thoughts are believed to be verses written specifically for the king. Some ideas are believed that it was written in praise of the Lord Buddha. It is also thought that this chant was composed in Sri Lanka or Thailand. It is an important chant that has been popular in the past. There is a belief in the Buddha's virtue of the mantra. As well as being popular in bringing this chant to be used in designing and creating Buddhist art from the past to the present.

Keywords: Buddha-Jaya-Mangala Gatha, Tikabahum, Iconography

* อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Received: November 08, 2023 **Revised:** November 22, 2023 **Accepted:** December 07, 2023

บทนำ

บทพุทธชัยมังคลอัฏฐคาถา บทพุทธชัยมังคลคาถา หรือที่เรียกบทนี้โดยลำลองตามคำขึ้นต้นว่า “บทพาหุง” นั้น เป็นบทสรรเสริญพระพุทธคุณของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งมีทัศนะทางวิชาการว่า บทสวดมนต์นี้แต่งขึ้นในลังกาทวีป หรือแต่งขึ้นในดินแดนประเทศไทย สมัยล้านนา หรือสมัยกรุงศรีอยุธยา

นอกจากนี้ บทพุทธชัยมังคลอัฏฐคาถายังปรากฏมีคำเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า “ถวายพรพระ” ซึ่งคำว่าพระในที่นี้ บางท่านสันนิษฐานว่าหมายถึง พระมหากษัตริย์หรือพระเจ้าแผ่นดินเป็นสำคัญ แต่นักวิชาการบางท่านก็เสนอว่าเป็นบทสรรเสริญพระพุทธเจ้าที่แสดงออกด้วยรูปของสภาวะชีวิต ได้แก่ มาร ยักษ์ ช้าง โจร สตรี นักบวช นาค และพรหม ซึ่งเป็นเสมือนตัวแทนของกิเลสมนุษย์ เพื่อปราบปรามแก้ไขกิเลสในตัวเอง ภายหลังจึงเกิดความนิยมแพร่หลายไปในส่วนของชาวบ้านทั่วไปว่าการสวดมนต์บทนี้จักช่วยขจัดอุปทวันตราย ตลอดจนเกิดธรรมเนียมที่มีการสวดมนต์บทนี้ต่อจากบทสวดมหาราชปริตร (สิบสองตำนาน) หรือจุลราชปริตร (เจ็ดตำนาน) ตลอดจนธรรมเนียมการตักบาตรหรือถวายภัตตาหารเมื่อพระสงฆ์สวดถึงบทถวายพรพระนี้

จากที่มาและความสำคัญทางปัญหาดังกล่าว จึงมีความน่าสนใจถึงประวัติความเป็นมา คติความเชื่อเกี่ยวกับบทพุทธชัยมังคลอัฏฐคาถา ตลอดจนการนำเสนอภาพในทางศิลปกรรมและวรรณกรรมก็ล้วนสะท้อนแนวคิดและแสดงองค์ความรู้ทางพุทธศาสนาที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาในรายวิชาพุทธวิถีไทย ซึ่งจักเป็นประโยชน์ต่อการทำความเข้าใจวิถีทางพุทธศาสนาในคติแบบไทย ๆ ที่ปรากฏสืบมาจนทุกวันนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1) ศึกษาประวัติความเป็นมาของบทพุทธชัยมงคลอัฏฐคาถา

2) ศึกษารูปแบบและลักษณะทางประติมานวิทยาที่เกี่ยวกับบทพุทธชัยมงคลอัฏฐคาถาที่พบในประเทศไทย

3) ศึกษาอิทธิพลของบทพุทธชัยมงคลอัฏฐคาถาที่มีต่อสังคมไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Quality Research) ด้วยการสืบค้นจากหลักฐานเอกสาร (Documentary Research) การวิจัยภาคสนาม (Field Research) และการศึกษาด้านประติมานวิทยา (Iconography) โดยการศึกษาวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับบทพุทธชัยมังคลอัฏฐคาถา เปรียบเทียบกับหลักฐานทางศิลปกรรมที่พบในประเทศไทย ที่อาศัยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสังเกต การสำรวจทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์ศิลปะ เป็นเครื่องมือในการศึกษาวิจัยเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ข้างต้น แล้วนำเสนอผลของการศึกษาวิเคราะห์ตามแบบพรรณนาวิเคราะห์ ซึ่งได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยไว้ตามขั้นตอนประกอบไปด้วย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ตามลำดับ

การเก็บข้อมูล (Data Collection) ประกอบด้วย การเก็บข้อมูลเอกสารและการเก็บข้อมูลภาคสนาม มีรายละเอียดดังนี้

-การเก็บข้อมูลเอกสาร (Documentary Research) หมายถึง การรวบรวมเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับบทพุทธชัยมังคลอัฏฐคาถา ทั้งในส่วนของคาถา และคัมภีร์ฎีกาพาหุง ซึ่งเป็นคัมภีร์สำคัญที่อธิบายขยายความบทสวดมนต์ ศึกษาเปรียบเทียบกับงานนิพนธ์ของพระเถระและนักปราชญ์ทางพระพุทธศาสนาที่ได้แสดงทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับบทพุทธชัยมังคลอัฏฐคาถานี้

-การเก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Research) ผู้ทำการวิจัยได้จากการรวบรวมหลักฐานทางโบราณคดีด้วยการสำรวจและถ่ายภาพโบราณวัตถุสถาน ตลอดจนศิลปกรรมที่เกี่ยวเนื่องกับบทพุทธชัยมังคลอัฏฐคาถาที่พบภายในประเทศไทยเป็นสำคัญ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้วิธีการวิจัยในเชิงพรรณนา (Description Research) กล่าวถึงประวัติความเป็นมา รูปแบบศิลปกรรม ตลอดจนคติความเชื่อในบทพุทธชัยมังคลอัฏฐคาถาที่มีในสังคมไทย เพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์ (Analytical Research) แยกแยะตามประเด็นที่ศึกษา ทั้งการศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบทางศิลปกรรมที่พบกับคติความเชื่อที่ปรากฏในคัมภีร์ทางศาสนา ตลอดจนพัฒนาการทางความเชื่อของบทพุทธชัยมังคลอัฏฐคาถาที่ส่งผลต่อสังคมไทยในบริบทต่าง ๆ แล้วจึงนำผลการวิเคราะห์ที่ได้มาเรียบเรียง สรุปผล และนำเสนอผลการวิจัยต่อไป

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1) ทำให้ทราบถึงความเป็นมาของบทสวดมนต์พุทธชัยมงคลอัฏฐคาถา

2) ทำให้ทราบถึงรูปแบบและลักษณะทางประติมานวิทยาที่เกี่ยวกับบทพุทธชัยมงคลอัฏฐคาถาที่พบในประเทศไทย

3) ทำให้ทราบถึงอิทธิพลของบทพุทธชัยมงคลอัฏฐคาถาที่มีต่อสังคมไทย

การอภิปรายผล

ความเป็นมาของบทพุทธชัยมังคลอัฏฐคาถา

เป้าหมายของการแต่ง บทพุทธชัยมังคลอัฏฐคาถา หรือบทพุทธชัยมังคลคาถา เป็นคาถาวสันตดิลกที่อ้างเหตุการณ์ที่พระพุทธเจ้าทรงชนะในคราวต่าง ๆ มาเป็นสัจจวาจาขอให้บังเกิดชัยมงคล มีอยู่ 9 คาถาด้วยกัน 8 คาถาแรกเป็นคาถาที่แสดงถึงเรื่องต่าง ๆ ที่พระพุทธเจ้าทรงชนะมา และในคาถาสุดท้ายเป็นคาถาที่แสดงพระพุทธคุณของการสวดบทพุทธชัยมังคลคาถานี้ จะช่วยละขจัดอุปัทวันตราย และถึงซึ่งโมกขะได้

สันนิษฐานว่า บทพุทธชัยมังคลอัฏฐคาถานี้มุ่งถวายพระเจ้าแผ่นดิน เช่นเดียวกับที่จัดรวบรวมบทสวดเจ็ดตำนาน เรียกว่า “จุลราชปริตร” และสิบสองตำนาน เรียกว่า “มหาราชปริตร”

บทพุทธชัยมังคลอัฏฐคาถาในบาทท้ายในแต่ละบท จะลงท้ายในภาษาบาลีว่า “ตนฺเตชสา ภวตุ เต ชยมงฺคลานิ” หมายถึง “ขอชัยมงคลทั้งหลาย จงมีแก่ท่านด้วยเดชแห่งพระพุทธชัยมงคลนั้น” นับเป็นการแสดงว่าบทสวดมนต์นี้มุ่งให้พระเจ้าแผ่นดินทรงมีชัยชนะในชัยมงคล ด้วยคำว่าชัยชนะนี้มีปรากฏในคัมภีร์อรรถกถาธรรมบทบางเรื่อง ระบุว่าเป็นถ้อยคำที่ใช้เฉพาะพระเจ้าแผ่นดิน ซึ่งทรงเป็นผู้ชนะ และเมื่อชนะในที่สุดจึงปกครองในที่นั้น เพราะฉะนั้น คำว่าชนะนี้จึงเป็นคำใช้เฉพาะพระเจ้าแผ่นดินเป็นสำคัญ

ดังนั้น ในภาษาไทยจึงเรียกบทพุทธชัยมังคลอัฏฐคาถาว่า “ถวายพรพระ” คำว่าพระในที่นี้จึงหมายถึงพระเจ้าแผ่นดิน คือเป็นคำสวดถวายพรพระเจ้าแผ่นดิน โดยเป็นคำถวายพรที่อ้างพระพุทธเจ้าจึงเท่ากับว่าเป็นพรของพระพุทธเจ้า นำมาสวดถวายพระเจ้าแผ่นดิน

สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณสังวร ได้ทรงอรรถาธิบายไว้ว่า ในบรรดาคาถาทั้งหลายที่แต่งถวายพระเจ้าแผ่นดินจึงมีคำนี้อยู่มาก ภายหลังเมื่อชาวบ้านนิมนต์พระไปสวดมนต์ที่บ้านก็มิได้แต่งแก้ไขขึ้นใหม่ ก็ใช้สวดไปตามที่มีการแต่งถวายพระเจ้าแผ่นดินไว้ และเมื่อพระพุทธศาสนาเผยแผ่ไปตามประเทศ ๆ รวมถึงในประเทศไทย ก็รู้ได้ทราบธรรมเนียมว่า คำว่าชนะนี้มีไว้เฉพาะพระเจ้าแผ่นดินเท่านั้น โดยที่ใช้ความหมายผ่อนลงมาถึงความหมายว่าได้รับผลดีต่าง ๆ ก็เป็นความชนะอย่างหนึ่ง เช่น ชนะโรคภัยไข้เจ็บ ชนะศัตรู ชนะความยากจนข้นแค้น ฯลฯ (สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก, 2540, หน้า 245 – 247)

พันเอกปิ่น มุทุกันต์ สันนิษฐานว่า คำเรียกบทพุทธชัยมังคลอัฏฐคาถาว่า “บทถวายพรพระ” นี้ เพื่อถวายพระพรแด่พระเจ้าแผ่นดินให้พระองค์ได้รับชัยชนะในการสงคราม คำว่า “เต” ที่แปลว่า “พระองค์” ในบาทสุดท้ายของแต่ละคาถา สื่อความหมายถึง พระเจ้าแผ่นดิน (สุภาพรรณ ณ บางช้าง, 2533, หน้า 310)

พันตรีทองย้อย แสงศิลป์ชัย (2542, หน้า 78) เสนอว่า คำว่า “ถวายพรพระ” นี้ อาจเป็นคำที่แผลงมาจากคำว่า “ถวายพระพรชัยมงคล” แต่ต่อมาได้เพี้ยนหรือปรับมาเป็นถวายพรพระก็ได้

ส่วน **แม่ชีวิมุตติยา หรือรองศาสตราจารย์ ดร.สุภาพรรณ ณ บางช้าง** ได้วิเคราะห์จากบทสุดท้ายในแต่ละคาถาที่ลงว่า “ตนฺเตชสา ภวตุ เต ชยมงฺคลานิ” โดยส่วนใหญ่มักแปลว่า “ด้วยเดชะความชนะของพระพุทธเจ้า ขอชัยมงคลจงมีแด่ท่านเถิด” หากแต่ในฉบับใบลานฎีกาพาหุง หมายเลข 10681 ในหอสมุดแห่งชาติ แปลบาทคาถานี้ในลักษณะแปลร้อยว่า “ชยมงฺคลานิ อันว่าไชยมงคลทั้งปวง ภวตุ จงบังเกิดมี เต แก่พรองค เตชสา ด้วยอำนาถเดช ตำ เหตสฺส ปารมีธมฺมสฺส ซึ่งพรธัมมกล่าวแล้ว คือ พรทานบารมี เปนปถม อันพรองคแจ้งสั่งสมแต่ปุพพชาติปางก่อน” ซึ่งหากตีความบาทคาถาดังกล่าว ในความหมายที่เป็นคำสรรเสริญชัยมงคลของพระพุทธเจ้า “เต” ที่แปลว่า “พระองค์” ในที่นี้เป็นสรรพนามบุรุษที่ 3 สอดคล้องกับกริยา ภวตุ มีความหมายถึง พระพุทธเจ้า

จากความหมายข้างต้น บทพุทธชัยมังคลอัฏฐคาถาจึงมีเป้าหมายแต่งเพื่อสรรเสริญพระพุทธชัยมงคล หรือชัยชนะอันเป็นมงคลยิ่งของพระพุทธเจ้า โดยใช้คุณธรรมต่าง ๆ ในการแก้ไขปัญหาให้ลุล่วงได้เป็นอย่างดี เป็นเหตุให้เรียกบทนี้ว่า “ถวายพรพระ” คือ ถวายคำสรรเสริญแด่พระพุทธเจ้า สภาวะชีวิตที่แสดงออกในรูปมาร ยักษ์ ช้าง สตรี นาค พรหม เป็นต้น เป็นเสมือนตัวแทนกิเลสในชีวิตของมนุษย์ คุณธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงใช้ จึงเป็นตัวอย่างของคุณธรรมที่มนุษย์ควรพัฒนาเพื่อปราบกิเลสในตัวเอง (สุภาพรรณ ณ บางช้าง, 2533, หน้า 309)

บทพุทธชัยมังคลอัฏฐคาถานี้ จึงมีข้อสันนิษฐานว่าเป็นบทที่แต่งขึ้นเพื่อใช้สำหรับสวดถวายพระพรชัยมงคลแด่พระมหากษัตริย์ หรือเป็นบทสรรเสริญแด่พระพุทธเจ้าที่ยกคุณลักษณะของกิเลสมาให้รูปแบบของสภาวะชีวิตที่เคยปรากฏในสมัยพุทธกาล

สถานที่แต่ง ในปัจจุบันได้มีพระเถระและนักวิชาการเสนอแนวความคิดว่า บทพุทธชัยมังคลอัฏฐคาถานี้แต่งขึ้นในประเทศศรีลังกา หรือในประเทศไทย สมัยล้านนา หรือสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนต้น

1. ทฤษฎีพุทธชัยมังคลอัฏฐคาถาแต่งขึ้นในศรีลังกา ประกอบด้วยแนวคิดของ ศาสตราจารย์พิเศษ ร้อยตำรวจโท แสง มนวิทูร ที่สันนิษฐานจากนามพระพุทธสิริเถระ พระเถระชาวลังกา ในรัชสมัยพระเจ้ามหานามะ ราวพุทธศตวรรษที่ 10 ที่ระบุว่าเป็นผู้แต่งคัมภีร์ฎีกาพาหุงว่าเป็นผู้แต่งบทพุทธชัยมังคลอัฏฐคาถานี้ด้วย (สุภาพรรณ ณ บางช้าง, 2533, หน้า 298 - 299) สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณสังวร ทรงสันนิษฐานว่าผู้แต่งคือ พระพุทธโฆสาจารย์ (พระสาสนโสภณ (เจริญ สุวฑฺฒโน), 2518, หน้า 6 - 8) ในขณะที่แม่ชีวิมุตติยา หรือรองศาสตราจารย์ ดร.สุภาพรรณ ณ บางช้าง (2533, หน้า 299) ได้มีความคิดเห็นขัดแย้งด้วย ข้อมูลวรรณคดีบาลี ไม่พบเรื่องพระมหาพุทธสิริเถระ บทพุทธชัยมังคลอัฏฐคาถา ตลอดจนคัมภีร์ฎีกาพาหุงในเอกสารเหล่านี้เลย

2. ทฤษฎีพุทธชัยมังคลอัฏฐคาถาแต่งขึ้นในดินแดนประเทศไทย สมัยล้านนา เสนอแนวคิดนี้โดย ศาสตราจารย์ (พิเศษ) เสฐียรพงษ์ วรรณปก (2548, หน้า 1) ด้วยเชื่อว่าสมัยล้านนานั้นเป็นยุคทองของวรรณคดีบาลีสมัยหนึ่งเทียบเท่ากับพระสงฆ์ชาวลังกา หากแต่พลเรือตรีทองย้อย แสงศิลป์ชัย (2542, หน้า 89) ได้แสดงทัศนะขัดแย้งกับแนวคิดนี้ด้วยไม่มีหลักฐานสนับสนุนเพียงพอ

3. ทฤษฎีพุทธชัยมังคลอัฏฐคาถาแต่งขึ้นในดินแดนประเทศไทย สมัยกรุงศรีอยุธยาตอนต้น เสนอแนวคิดนี้โดย พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ ธตธมฺโม) (2550, หน้า 38 - 40) วัดอัมพวัน จังหวัดสิงห์บุรี ได้เสนอแนวคิดว่า บทพุทธชัยมังคลอัฏฐคาถานี้แต่งขึ้นในประเทศไทยในสมัยกรุงศรีอยุธยา รัชสมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราช โดยสมเด็จพระวันรัตน วัดป่าแก้ว โดยอ้างอิงจากความฝันของท่าน หากแต่แนวคิดนี้จึงไม่มีหลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีใด ๆ มารองรับ

จากแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ ที่นำเสนอมาข้างต้น ผู้วิจัยสันนิษฐานว่า บทพุทธชัยมังคลอัฏฐคาถานี้แต่งขึ้นในลังกา ตามแนวคิดของสมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณสังวร ด้วยเหตุผลที่ว่า บทพุทธชัยมังคลอัฏฐคาถานี้เป็นบทที่มีความแพร่หลายทั้งในลังกา พม่า ไทย เขมร และลาว เป็นอย่างมาก สอดคล้อง

กับการรวบรวมคัมภีร์ของภิกษุณีญาณตุสิต (Bhikkhu Nyanatusita) ชาวศรีลังกา พบว่า ได้มีบทพุทธชัยมงคลอัฏฐคาถาปรากฏอยู่ในคัมภีร์ต่าง ๆ ของลังกา ได้แก่ ชยมังคลอัฏฐคาถา, ชยมังคลอัฏฐกะ, ชยมังคลคาถา, พุทธชยมังคละ, มหาอัฏฐชัยมังคละ, ชยมังคลอัฏฐคาถาสันนยะ ล้วนมีแหล่งที่มาจากลังกาเป็นสำคัญ จึงมีความเป็นไปได้ว่า บทพุทธชัยมังคลอัฏฐคาถานี้แต่งขึ้นในประเทศศรีลังกา (Russell Webb, Bhikkhu Nyanatusita, 2011, p. 192)

หากแต่ยังมีคัมภีร์อีกประเภทหนึ่งที่แต่งขึ้นขยายความบทพุทธชัยมังคลอัฏฐคาถา คือ คัมภีร์ฎีกาพาหุง หรือพาหุฏีกา ซึ่งเป็นคัมภีร์ที่อรรถาธิบายให้เรื่องราวของบทพาหุงนี้อย่างละเอียด จนมีผู้ศึกษาและสันนิษฐานถึงที่มาของคัมภีร์ฎีกาพาหุงในประเด็นของความเป็นมาว่าแต่งขึ้นในลังกา หรือในประเทศไทยด้วยเช่นเดียวกัน

ประวัติความเป็นมาของคัมภีร์ฎีกาพาหุง

คัมภีร์ฎีกาพาหุง ในบัตรรายการแสดงชื่อคัมภีร์บาลีของหอสมุดแห่งชาติ เรียกชื่อคัมภีร์นี้ว่า “**พาหุฏีกา**” แต่บนหน้าใบลานของตัวคัมภีร์เขียนชื่อว่า “**พระฎีกาพาหุ**” (สุภาพรรณ ณ บางช้าง, 2533, หน้า 302 - 303) และเมื่อตรวจสอบกับต้นฉบับใบลานที่พบเป็นสมบัติของวัดบวรนิเวศวิหาร ระบุคำเรียกว่า “พาหุมารวิชย” บ้าง หรือสมบัติของวัดฝายหิน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ที่จารขึ้นเมื่อ จ.ศ. 1202 ตรงกับ พ.ศ. 2383 เรียกว่า “พุทธชัยมงคลพาหุ” บ้าง

คัมภีร์ฎีกาพาหุง มีลักษณะเป็นคัมภีร์ที่แต่งขยายความเหตุการณ์ทางพุทธประวัติประกอบบทพุทธชัยมังคลอัฏฐคาถา ในลักษณะคัมภีร์ประมวลพระสูตรนอกพระไตรปิฎกทั้ง 8 เรื่อง ยกคาถาบทสวดพาหุงขึ้นตั้งทีละบท แล้วพรรณนาให้รายละเอียดเรื่องพุทธประวัติในคาถานั้น ๆ ไม่ได้มีลักษณะแบบวรรณคดีบาลีประเภทฎีกา ในคัมภีร์จึงไม่มีบทปณามคาถา และนิคมคาถา แต่เริ่มต้นด้วยคาถาแรกของบทพาหุงเลย ซึ่งจากแนวคิดที่เชื่อว่าผู้แต่งคัมภีร์ฎีกาพาหุงนี้คือ พระมหาพุทธสิริเถระ จึงมีแนวคิดทฤษฎีถึงแหล่งที่มาของคัมภีร์นี้ที่สำคัญ คือ **เชื่อว่าแต่งขึ้นในประเทศศรีลังกา** นำเสนอแนวคิดนี้โดย ศาสตราจารย์พิเศษ ร้อยตำรวจโท แสง มนวิทูร เชื่อว่า พระพุทธสิริเถระ เป็นชาวเถระชาวลังกา สมัยพระมหานาม ราวพุทธศตวรรษที่ 10 (เจ้าฟ้าธรรมธิเบศร์, 2509, หน้า ข) ส่วนทฤษฎีที่**เชื่อว่าแต่งขึ้นในประเทศไทย สมัยกรุงศรีอยุธยาตอนต้น** แม่ชีวิมุตติยา หรือรองศาสตราจารย์ ดร.สุภาพรรณ ณ บางช้าง (2533, หน้า 299 - 300) สันนิษฐานว่า พระพุทธสิริเถระนี้เป็นพระเถระชาวไทย ร่วมในรัชสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ ที่มีการแต่งพระมหาชาติคำหลวง เช่นเดียวกับศาสตราจารย์ นาวาอากาศเอกแย้ม ประพันธ์ทอง ก็เชื่อว่าแต่งขึ้นในสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ ด้วยเป็นยุคทองแห่งวรรณคดีบาลีไทย (สุภาพรรณ ณ บางช้าง, 2533, หน้า 299 - 300) และศาสตราจารย์พิเศษ ร้อยโท บรรจบ บรรณรุจิ ก็สันนิษฐานว่าแต่งขึ้นในสมัยกรุงศรีอยุธยา แต่มิได้ระบุว่าแต่งขึ้นในรัชสมัยใด (อัสนี พูลรักษ์, 2555, หน้า 35 - 36) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสันนิษฐานว่า คัมภีร์ฎีกาพาหุงนี้เป็นวรรณกรรมทางศาสนาที่แต่งขึ้นในดินแดนประเทศไทย สมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ จึงมีความเป็นไปได้ว่า บทพุทธชัยมังคลอัฏฐคาถานี้แต่งขึ้นในลังกา แล้วได้มีการแต่งคัมภีร์ฎีกาพาหุง ในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนต้น

อิทธิพลของบทพุทธชัยมังคลอัฏฐคาถาที่ปรากฏในงานวรรณศิลป์

จากความนิยมในการสวดมนต์ในบทพุทธชัยมังคลอัฏฐคาถา ที่ถือเป็นธรรมเนียมในการเจริญพระพุทธมนต์เป็นบทสุดท้าย สืบมาจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ เมื่อครั้งพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ยังทรงผนวช ทรงได้ก่อตั้งคณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกายขึ้นตั้งแต่ในสมัยรัชกาลที่ 3 นั้น ได้มีการแปลงท้ายบทสวดพุทธชัยมังคลอัฏฐคาถาให้ตรงตามหลักไวยากรณ์ จากเดิมคือ “ตนฺเตชสา ภวตุ เต ชยมงฺคลานิ” เป็น “ตนฺเตชสา ภวตุ เต ชยมงฺคลคฺคํ” ด้วยเหตุที่คำกริยาในบาทคือ “ภวตุ” ที่แปลว่า “จงมี” นี้เป็นรูปเอกพจน์ หากจะให้เป็นรูปพหูพจน์จะเป็น “ภวนฺตุ” ส่วนคำว่า “ชยมงฺคลานิ” นี้มีรูปเป็นพหูพจน์ หากจะแปลงให้เป็นรูปเอกพจน์จึงทรงพระราชนิพนธ์คำท้ายบาทด้วยการเอาคำว่า “อคฺค” ที่แปลว่า “เลิศ” สมาสเข้ากับคำว่า “ชยมงฺคล” มาเป็นคำว่า “ชยมงฺคลคฺคํ” ที่แปลว่า “ชัยมงคลอันเลิศ” นับเป็นการสวดบทพุทธชัยมังคลอัฏฐคาถาในแบบภาษามคธ แต่หากเป็นการสวดมนต์ร่วมกับคณะสงฆ์มหานิกาย หรือมีการเริ่มส่วนในแบบสังโยคแล้วนั้น ก็จักสวดลงท้ายแต่ละบทว่า “ชัยมังคลานิ” เช่นเดิม

ต่อมาในปลายสมัยรัชกาลที่ 5 เกิดมีความนิยมในการแปลและเรียบเรียงคัมภีร์ฎีกาพาหุงให้เป็นภาษาไทย โดยมีพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระสมมตอมรพันธุ์ ครั้งยังดำรงพระอิสริยยศเป็นกรมขุน ทรงมีรับสั่งให้ขุนประพันธ์เนติวุฒิ (ช้อย ประพันธ์เนติวุฒิ) และพระยาวิจิตร์ธรรมปริวัตร (คำ พรหมกสิกร) แปลและเรียบเรียงแล้วมอบให้พระสาสนโสภณ (อ่อน อหีสโก) เป็นผู้ตรวจแก้ มีลักษณะเป็นฉบับสรุปความ เมื่อ พ.ศ. 2453 ก่อนที่จะมีการแปลฉบับถอดความโดยละเอียดในสมัยรัชกาลที่ 6 เมื่อ พ.ศ. 2458 โดยโรงพิมพ์ไทย จนเกิดเป็นพระราชนิยมในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ทรงพระราชนิพนธ์บท “ชยสิทธิคาถา” โดยการนำเอาบทพุทธชัยมังคลอัฏฐคาถา 2 บท ทรงนำเสนอในรูปแบบพระราชนิพนธ์แปล และทรงแต่งฉันท์ในรูปแบบวสันตดิลกฉันท์ ประกอบด้วย บทแรกคือมารวิชัย เพื่อพระราชทานแก่ลูกเสือและทหารบก และบทที่ 7 นันโทปนันทนาคราชสูตร เพื่อพระราชทานแก่ลูกเสือสมุทรและทหารเรือ เพื่อนำไปสวดในทำนองสรภัญญะ ทั้งยังทรงยกพระคาถาในบทพุทธชัยมังคลอัฏฐคาถาขึ้นตั้ง แล้วทรงแก้ไขในส่วนบาทสุดท้ายของแต่ละบทคือ จากเดิมคือ “ตนฺเตชสา ภวตุ เต ชยมงฺคลานิ” มาเป็น “ตนฺเตชสา ภวตุ เม ชยสิทฺธิ นิจฺจํ” แปลความได้ว่า “ด้วยเดชแห่งชัยชนะนั้น ขอชัยชนะจงมีแก่ท่านเสมอ” เรียกว่า “บทชยสิทธิคาถา” (พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2503, หน้า 6-7) พระราชทานแก่นายทหารสยามที่เดินทางไปร่วมรบในสงครามโลกครั้งที่ 1 เมื่อ พ.ศ. 2460 เพื่อทรงอำนวยพรให้เกิดขวัญกำลังใจในการรบ ทั้งยังส่งผลให้ข้าราชบริพารให้ความสำคัญกับบทสวดมนต์บทนี้ ดังที่มีการแต่งบทประพันธ์ชื่อ “จอมนักรบ” ของพระยาวิจิตร์ธรรมปริวัติ (คำ พรหมกสิกร) ในลักษณะบทร้อยกรองประเภทบทกาพย์ฉบัง 16 และวสันตดิลกฉันท์ ด้วยการแปลงบทพุทธชัยมังคลอัฏฐคาถา เพื่อสรรเสริญคุณพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าอีกด้วย (หลวงสารานุประพันธ์ (นวล ปาจิณพยัคฆ์), 2560, หน้า 1-3)

คติความเชื่อเรื่องพระพุทธคุณของบทพุทธชัยมังคลอัฏฐคาถา

ว่าเมื่อมีการสวดบริกรรมบทสวดมนต์บทนี้จักบังเกิดพระพุทธคุณทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น โดยมีความเชื่อในเรื่องพระพุทธคุณคาถาในแต่ละบท ได้แก่ บทที่ 1 มารวิชัยสูตร ใช้ภาวนาให้ศัตรูพ่ายแพ้ ไล่ผี และแก้คุณไสย บทที่ 2 อาฬวกสูตร ใช้ภาวนาบำบัดรักษาโรค เพิ่มฤทธิ์ยาให้มากขึ้น เสกน้ำมนต์ กำจัดศัตรูอันดุร้าย และส่งเสริมความสุขความเจริญ บทที่ 3 นาฬาคิรีสูตร ใช้ภาวนากันสัตว์ร้าย ภาวนาในการเดินป่า ไม่ให้ภูตผีปีศาจรบกวน และป้องกันโรคภัยไข้เจ็บ บทที่ 4 อังคุลีมาลสูตร ใช้ภาวนาเสกน้ำล้างหน้า เกิดสวัสดิมงคล บทที่ 5 จิญจมาณวิกาสูตร ใช้ภาวนาแก้เสน่ห์ยาแฝด บทที่ 6 สัจจกนิครันถสูตร ใช้ภาวนาเมื่อเกิดทุกขภัย และเป็นถ้อยความกัน บทที่ 7 นันโทปนันทนาคราชสูตร ใช้ภาวนาป้องกันสัตว์มีพิษ และดับพิษ และบทที่ 8 พกาพรหมสูตร ใช่ภาษาป้องกันภูติผีปีศาจและโรคระบาดทั้งปวง ทั้งยังมีการออกแบบเป็นยันต์พาหุง ใช้สำหรับลงไส้เทียนบูชาพระ หรือผ้าประเจียดสำหรับป้องกันข้าศึกศัตรูและเพิ่มเสน่ห์ให้ผู้คนหลงรัก (เริง อรรถวิบูลย์, 2511, หน้า 162-165, พุทธชัยมงคล 8 (คำแปลบท พาหุง), 2518, หน้า 25-26, นาวาโทสวัสดิ์ พัฒน์เกิดผล, 2507, หน้า 15, 71)

รูปแบบของบทพุทธชัยมังคลอัฏฐคาถาที่ปรากฏในงานศิลปกรรมไทย

ดังปรากฏหลักฐานชัดเจนมาตั้งแต่ช่วงต้นกรุงรัตนโกสินทร์ ที่สำคัญประกอบด้วย

วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ปรากฏภาพจิตรกรรมฝาผนังในบทพุทธชัยมังคลอัฏฐกถาภายในมุขหลังของพระวิหารทิศใต้ ดังปรากฏหลักฐานว่าเดิมเคยมีการเขียนภาพจิตรกรรมเรื่องนี้มาตั้งแต่ในสมัยรัชกาลที่ 1 โดยพระอาจารย์นาค ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 3 ได้มีก็สร้างจารึกกำกับภาพไว้ ทำให้ในปัจจุบันแม้ไม่ปรากฏภาพจิตรกรรมหลงเหลืออยู่แล้ว จึงได้ทราบว่าเดิมเคยมีการเขียนภาพไว้ภายในพระวิหารหลังนี้อยู่

พระที่นั่งพุทไธสวรรย์ มีการเขียนภาพจิตรกรรมฝาผนังพุทธประวัติในตอนที่เกี่ยวเนื่องกับบทพุทธชัยมังคลอัฏฐคาถา มาผสมผสานกับคติพุทธประวัติที่มาในคัมภีร์ปฐมสมโพธิ์ คัมภีร์ชมพูบดีสูตร คัมภีร์สาวกนิพพาน และคัมภีร์ฎีกาพาหุงเข้าด้วยกัน ด้วยการลำดับเรื่องราวตามลำดับเวลาหรือสถานที่ร่วมกับเหตุการณ์พุทธประวัติอื่น ๆ อาทิ ตอนพระพุทธองค์ทรงชนะช้างนาฬาคิรี โจรองคุลีมาล และนางจิญจมาณวิกา (ภาพที่ 1) ที่ล้วนเกิดขึ้นที่เมืองราชคฤห์นั้นก็จัดอยู่ในห้องภาพเดียวกัน ตอนพระพุทธองค์ทรงชนะพญานันโทปนันทนาคราชนั้นฉากสำคัญคือพญานาคพันรอบเข้าพระสุเมรุก็มีการใช้ร่วมกันกับเหตุการณ์ตอนโปรดพุทธมารดาบนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ (ภาพที่ 2) หรือตอนพระพุทธองค์ทรงชนะท้าวพกาพรหมนั้นก็ปรากฏแสดงภาพพรหมโลกร่วมกับสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ โดยจัดองค์ประกอบภาพให้อยู่ในพื้นที่ที่สูงกว่าด้วย สันนิษฐานว่าภาพจิตรกรรมภายในพระที่นั่งพุทไธสวรรย์นี้ คงเขียนขึ้นมาแต่ครั้งสมัยรัชกาลที่ 1 แม้จะมีการบูรณะในสมัยรัชกาลที่ 3 เป็นอย่างมาก แต่ก็มีความเป็นไปได้ว่าแนวทางการวางองค์ประกอบภาพและเรื่องราวนี้คงเป็นขนบที่สร้างมาแล้วแต่สมัยรัชกาลที่ 1

ภาพที่ 1 พระพุทธเจ้าทรงชนะช้างนาฬาคิรี ทรงชนะโจรองคุลีมาล และทรงชนะนางจิญจมาณวิกา ภายในพระที่นั่งพุทไธสวรรย์

ภาพที่ 2 พระพุทธเจ้าทรงชนะพญานันโทปนันทนาคราช ภายในพระที่นั่งพุทไธสวรรย์

วัดสุทัศนเทพวราราม ปรากฏภาพจิตรกรรมฝาผนังในบทพุทธชัยมังคลอัฏฐกถาภายในพระอุโบสถ สร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 3 ด้วยการผสมผสานคติเรื่องราวพุทธประวัติจากในคัมภีร์พระปฐมสมโพธิ์ คัมภีร์อรรถกถาธรรมบท และคัมภีร์ฎีกาพาหุงเข้าด้วยกัน ลำดับเรื่องราวตามเวลาในพุทธประวัติ ซึ่งเหตุการณ์อันเกี่ยวเนื่องกับบทพุทธชัยมังคลอัฏฐกถา มักปรากฏอยู่ฝั่งผนังด้านหลังพระพุทธตรีโลกเชษฐ์

วัดสามแก้ว จังหวัดชุมพร จากพระราชนิยมบทพุทธชัยมังคลอัฏฐคาถาที่เกิดขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 6 พระธรรมวโรดม (เซ่ง อุตฺตโม) วัดราชาธิวาสวิหาร มีดำริให้เขียนภาพจิตรกรรมอันเกี่ยวเนื่องกับบทนี้ภายในอุโบสถ โดยให้พระยาอนุศาสน์จิตรกร (จันทร์ จิตรกร) เป็นจิตรกรเขียนภาพเมื่อปี พ.ศ. 2471 มีลักษณะเป็นภาพจิตรกรรมจบตอนภายในกรอบเดียวกัน มีลักษณะเป็นภาพเขียนในรูปแบบเสมือนจริงมากกว่าอุดมคติ ทั้งรูปทรง ทิวทัศน์ และแสงเงาตามหลักทัศนียวิทยา (Perspective) ตามรูปแบบอิทธิพลยุโรป พระพุทธเจ้าก็มีลักษณะใกล้เคียงมนุษย์ ทั้งรูปแบบการครองจีวรอย่างพระสงฆ์ในคณะธรรมยุติกนิกาย มีการปรับอุษณีษะจากแบบไทยประเพณีมาเป็นอุษณีษะในรูปแบบมวยผม และมีการแปลงพระรัศมีเปลวเหนือพระเศียรมาเป็นการเขียนเส้นกรอบจาง ๆ และมีพระกรรณสั้นอย่างมนุษย์สามัญ ทั้งยังมีการเขียนองค์ประกอบของภาพเป็นสถานที่ที่มีอยู่จริง เช่น ฉากในตอนทรงชนะช้างนาฬาคิรีเป็นภาพพระที่นั่งสุทไธสวรรย์ปราสาท (ภาพที่ 3) เป็นต้น

วัดชีปะขาว จังหวัดสุพรรณบุรี มีลักษณะเป็นการเขียนภาพจิตรกรรมบทพุทธชัยมังคลอัฏฐคาถาบนแผ่นไม้ด้วยสีฝุ่น ประดับอยู่บนคอสองศาลาการเปรียญ รวมทั้งหมด 18 แผ่น กำหนดอายุการสร้างจากข้อความอุทิศประกอบภาพ คือ พ.ศ. 2477 โดยมีการลำดับเรื่องราวตามคัมภีร์ฎีกาพาหุง เห็นได้จากการนำเรื่องแทรกที่ปรากฏอยู่ในพระสูตรนั้น ๆ มาประกอบ เช่น เรื่องมหาหังสชาดกต่อจากภาพพระพุทธองค์ทรงชนะช้างนาฬาคิรี หรือเรื่องสุนทรีปริพาชิกาไว้ต่อจากเหตุการณ์พระพุทธองค์ทรงชนะนางจิญจมานวิกา นอกจากนี้การเลือกเนื้อหาในการเขียนภาพยังมีความเป็นอิสระ มิได้รับการครอบงำจากพุทธศิลป์ในที่ใด ๆ เช่น การเลือกเหตุการณ์พระเจ้าอาฬวีไล่ตามกวางทอง พระพุทธองค์ทรงแสดงธรรมโปรดแก่สาตาคิริยักษ์และเหมวตายักษ์ สัจจกนิครนถ์ถวายภัตตาหารพระบรมศาสดา เป็นต้น

ภาพพิมพ์ของสำนักพิมพ์ ส.ธรรมภักดี นับเป็นผู้ริเริ่มในการจัดพิมพ์ภาพพิมพ์พุทธประวัติและชาดก เขียนภาพจิตรกรรมโดย พระเทวาภินิมมิต (ฉาย เทียมศิลป์ไชย) ราวทศวรรษที่ 2490 มีลักษณะเป็นภาพจบเรื่องในกรอบเดียวกัน มีการผสมผสานระหว่างศิลปกรรมแบบไทยประเพณีเข้ากับหลักทัศนียวิทยา (Perspective) มีการใช้รูปแบบสถาปัตยกรรมที่มีอยู่จริง เช่น ภาพปราสาทบายนในภาพตอนโปรดท้าวพกาพรหม (ภาพที่ 4) ภาพมารและยักษ์ ทั้งพญาวัสวตีมาร เสนามาร และอาฬวกยักษ์ มีการใช้ภาพยักษ์ในคติรามเกียรติ์มาเป็นต้นแบบในการออกแบบ รวมถึงในส่วนภาพบุคคล โดยเฉพาะภาพพระพุทธเจ้าเขียนเป็นภาพที่มีพุทธลักษณะผสมกันระหว่างอุดมคติและเสมือนจริง คือ พระพุทธเจ้าทรงมีอุษณีษะขนาดใหญ่เหนือพระเศียรพร้อมเขียนเส้นขมวดพระเกศาตลอดพระเศียร ด้านบนอุษณีษะเขียนเป็นพระรัศมีตามแบบพุทธศิลป์อุดมคติ การครองจีวรห่มเฉียงพาดสังฆาฏิทับปรากฏริ้วรอยยับตามพุทธลักษณะในลักษณะสมจริง ด้วยความสวยงามและสัดส่วนของภาพอย่างลงตัว ทำให้ชุดภาพของ ส.ธรรมภักดีมักใช้เป็นต้นแบบในการเขียนภาพจิตรกรรมฝาผนังนับแต่ช่วงหลังปี พ.ศ. 2500 สืบมาจนถึงปัจจุบัน

ภาพที่ 3 พระพุทธเจ้าทรงชนะช้างนาฬาคีรี ภายในอุโบสถวัดสามแก้ว จังหวัดชุมพร

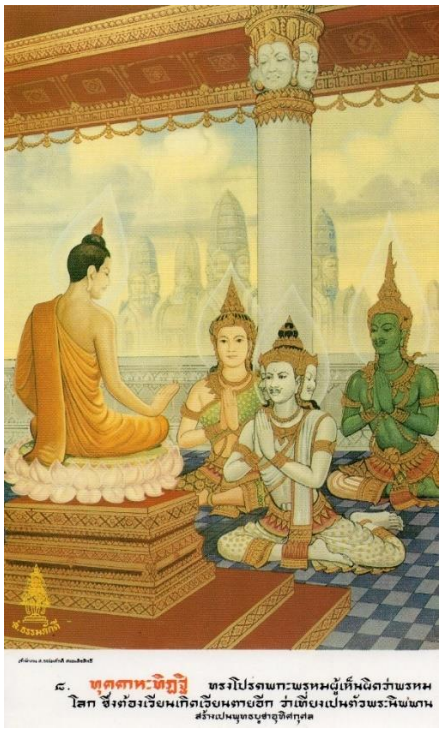

ภาพที่ 4 พระพุทธเจ้าทรงชนะท้าวพกาพรหม ภาพพิมพ์ของสำนักพิมพ์ ส.ธรรมภักดี

ภาพพิมพ์ของเหม เวชกร เกิดจากพระดำริของสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก (ปุ่น ปุณฺณสิริ) วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ครั้งยังดำรงสมณศักดิ์ที่พระธรรมดิลก ที่ให้มีการจัดสร้างภาพพุทธประวัติและชาดก โดยว่าจ้างให้ครูเหม เวชกร เป็นผู้เขียนภาพ โดยในส่วนของภาพในบทพุทธชัยมังคลอัฏฐคาถามีการเขียนเป็นชุดภาพ 4 ใบต่อ 1 เหตุการณ์ เป็นการนำรูปแบบการเขียนภาพจิตรกรรมแบบไทยประเพณีมาผสมผสานกับเทคนิคแบบตะวันตก โดยเฉพาะหลักทัศนียวิทยา ทั้งในรูปแบบของพระพุทธเจ้าที่มีลักษณะเหมือนมนุษย์ เช่น พระเศียรมีอุษณีษะในลักษณะมวยผม แวดล้อมด้วยพระรัศมีในลักษณะแผ่นทรงพุ่มข้าวบิณฑ์รอบพระเศียร ครองจีวรห่มเฉียง พาดสังฆาฏิ แต่ไม่มีความแม่นยำในพระธรรมวินัยเช่นภาพเหตุการณ์ที่พระพุทธองค์อยู่นอกพระอาราม เช่นคราวเสด็จบิณฑบาตนั้น พระพุทธองค์มิได้ครองจีวรห่มคลุม ภาพพิมพ์ของเหม เวชกรนี้ไม่ได้รับความนิยมเท่าภาพของ ส.ธรรมภักดี อาจเนื่องด้วยเป็นลิขสิทธิ์ของวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามที่จัดสร้าง ส่งผลให้รูปแบบผลงานไม่แพร่หลายเท่างานของพระเทวาภินิมิต

วัดพระธาตุหริภุญชัย จังหวัดลำพูน ปรากฏภาพจิตรกรรมฝาผนังในบทพุทธชัยมังคลอัฏฐกถาภายในวิหารพระเจ้าละโว้ ลักษณะเป็นภาพเขียนสีน้ำมันภายในกรอบบริเวณผนังเหนือหน้าต่างฝั่งทิศเหนือและทิศใต้ กำหนดอายุการสร้างเมื่อปี พ.ศ. 2506 โดยมีเอกลักษณ์ที่สำคัญคือการการเขียนภาพพุทธประวัติร่วมกับประพันธ์บทพุทธชัยมังคลอัฏฐคาถาในรูปแบบวสันตดิลกฉันท์ 14 กำกับไว้ในทุกภาพ

ภาพบางส่วนได้รับอิทธิพลจากภาพของ ส. ธรรมภักดี เช่นภาพพระพุทธองค์ทรงชนะพญามาราธิราช มีองค์ประกอบกระแสธารที่หลั่งออกมาจากมุ่นพระเกศาของพระแม่ธรณี คือ มีจระเข้ออกมากับกระแสน้ำมุ่งทำลายเหล่าเสนามาร หรือท่าทางการหมอบราบของช้างนาฬาคิรีในขณะพระพุทธองค์เสด็จดำเนินบิณฑบาต เป็นต้น แต่ภาพรวมทั้งหมดออกแบบและเขียนขึ้นมาอย่างเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว

การนำเสนอบทพุทธชัยมังคลอัฏฐคาถาในสื่อสมัยใหม่

‘BODHI THEATER: Buddhist Prayer RE-TOLD’ เป็นรูปแบบการนำเสนองานพุทธศิลป์ด้วยสื่อสมัยใหม่ หรือสื่อดิจิตอล ด้วยการดัดแปลงพื้นที่ภายในอุโบสถวัดสุทธิวราราม กรุงเทพมหานคร ให้เป็นห้องฉายหนังขนาดย่อม และใช้พระพุทธรูปประธานภายในอุโบสถเป็นองค์ประกอบสำคัญในการดำเนินเรื่อง พร้อมใช้เทคโนโลยีการฉายภาพ Projector Mapping จนดูเป็นการฉายภาพสามมิติ ประกอบท่วงทำนอง เมื่อปี พ.ศ. 2562 มีการตีความสัญลักษณ์และธรรมวิถีที่พระพุทธองค์ทรงมีชัยชนะในเหตุการณ์สำคัญทั้ง 8 ครั้ง ตลอดจนมีการออกแบบของที่ระลึกที่มีการตีความธรรมที่ซ่อนอยู่ในบทพุทธชัยมังคลอัฏฐกถาในลักษณะคู่ตรงข้าม คือ กิเลสในแต่ละด้าน ควบคู่ไปกับหลักธรรมที่ช่วยบรรเทากิเลสข้อนั้น ๆ พร้อมแปลเป็นภาษาอังกฤษ เพื่อสร้างความตื่นรู้และความสนใจให้พุทธศาสนิกชนคนรุ่นใหม่ได้มีโอกาสใกล้ชิดกับพระพุทธศาสนา

ภาพที่ 5 โครงการโพธิเธียเตอร์ ภายในอุโบสถวัดสุทธิวราราม

ดังนั้น บทพุทธชัยมังคลอัฏฐคาถานี้มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของพุทธศาสนิกชนชาวไทยเป็นอย่างมาก สืบมาแต่ในสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นต้นมา มีทั้งความนิยมที่ได้รับการตีความสร้างสรรค์ในงานพุทธศิลป์ ความเชื่อในการศักดิ์สิทธิ์ดังปรากฏในพิธีกรรมความเชื่อ ตลอดจนความพยายามในการตีความปริศนาธรรมที่ซ่อนอยู่ภายในบทพุทธชัยมังคลอัฏฐคาถา ล้วนเป็นองค์ความรู้ที่สำคัญในการพัฒนาเป็นสื่อการเพื่อการเรียนการสอนในรายวิชาพุทธวิถีไทยได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ควรมีการนำบทสวดมนต์อื่น ๆ ใช้ในการศึกษา ตีความ และสร้างสรรค์ในรูปแบบงานศิลปกรรม ตลอดจนสื่อสมัยใหม่หรือสื่อดิจิตอล เพื่อเป็นสื่อสร้างสรรค์ในการสร้างความรับรู้และความเข้าใจให้กับพุทธศาสนิกชนรุ่นใหม่ได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาอิทธิพลของบทสวดมนต์อื่น ๆ ที่ได้รับความนิยมในสังคมไทย อาทิ บทสวดมนต์เจ็ดตำนาน บทสวดมนต์สิบสองตำนาน บทชินบัญชร เป็นต้น ทั้งในประเด็นคติความเชื่อ และรูปแบบทางประติมานวิทยาที่พบในประเทศไทยและประเทศอื่น ๆ

บรรณานุกรม

ญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก, สมเด็จพระ. (2540). เจ็ดตำนานและสิบสองตำนานพุทธมนต์. กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย.

ทองย้อย แสงศิลป์ชัย, น.ต. (2542). พุทธชัยมงคลคาถา (คาถาพาหุง). กรุงเทพฯ: สหธรรมิก.

ธรรมธิเบศร์, เจ้าฟ้า. (2509). พระมาลัยคำหลวง. พระนคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย.

ธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ ฐิตธมฺโม), พระ. (2550). วิถีกรรม หลวงพ่อจรัญ ฐิตธมฺโม. กรุงเทพฯ: สุภา.

พุทธชัยมงคล 8 (คำแปลบท พาหุง) (ขุนประพันธ์ เนติวุฒิและนายคำ ศาสนดิลก แปล) กับปาฐกถาเรื่อง ชัยชนะของพระพุทธเจ้า ของพันเอก ปิ่น มุทุกันต์. (2518). กรุงเทพฯ: ส.พยุงพงศ์.พระภิกษุปาลโก พิมพ์ร่วมกุศลงานพระราชทานเพลิงศพ อำมาตย์ตรี หลวงสอบถูกระบิล (เทียน เกตุนุติ) ณ เมรุวัดแก้วแจ่มฟ้า สี่พระยา วันอาทิตย์ ที่ 21 ธันวาคม 2518.

มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. (2503). คำนมัสการคุณานุคุณ. พระนคร: รุ่งนคร. พิมพ์แจกในงานทอดกฐินพระราชทาน สำนักพระราชวัง ณ วัดทรงธรรม จังหวัดสมุทรปราการ พ.ศ. 2503.

เริง อรรถวิบูลย์. (2511). ความรู้เรื่องพิธีธรรมเนียมสงฆ์ เล่ม 1. พระนคร: คุรุสภา.

สวัสดิ์ พัฒน์เกิดผล, นาวาโท. (2507). พระพุทธชัยมงคลคาถา. ธนบุรี: โรงพิมพ์กรมสารบรรณทหารเรือ.

สารานุประพันธ์ (นวล ปาจิณพยัคฆ์), หลวง. (2560). บุรุษเรืองนาม. กรุงเทพฯ: สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร.

สาสนโสภณ (เจริญ สุวฑฺฒโน), พระ. (2518). ประวัติคาถาชินบัญชร. กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย.

สุภาพรรณ ณ บางช้าง. (2533). วิวัฒนาการวรรณคดีบาลีสายพระสุตตันตปิฎกที่แต่งในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เสฐียรพงษ์ วรรณปก. (2548). คาถาพาหุง: คาถาแห่งชัยชนะอันยิ่งใหญ่ของพระพุทธองค์. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา.

อัสนี พูลรักษ์. (2555). “นันโทปนันทสูตรคำหลวง: การวิเคราะห์ศิลปะการแปลและกลวิธีทางวรรณศิลป์”, วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต, คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Webb, Russell, Nyanatusita, Bhikkhu. (2011). An Analysis of the Pali Canon and a Reference Table of Pali Literature. Kandy: Buddhist Publication Society Inc.

การพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักกัลยาณมิตรในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์

Leadership Development According to Kalyanamitta Principles Principles in the 21st Century for High School Administrators in Buriram Province

โชติกา ศิริบุญ*
พระครูวิรุฬห์สุตคุณ,ดร.**
ดร.อินถา ศิริวรรณ***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาสภาพภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา 2. เพื่อศึกษาหลักการและวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักกัลยาณมิตร ในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา และ 3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักกัลยาณมิตรในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์ โดยใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสานวิธีระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ใช้กลุ่มตัวอย่างครู จำนวน 191 คน เก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามความคิดเห็น ใช้สถิติวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงส่วนเบนมาตรฐาน และสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อนำผลจากการสัมภาษณ์มาสนับสนุนงานวิจัยเชิงปริมาณเกี่ยวกับหลักการและวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาตามหลักกัลยาณมิตรในศตวรรษที่ 21

ผลการวิจัยพบว่า

1. ครูมีความคิดเห็นต่อสภาพภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านสมรรถนะ ด้านผลสัมฤทธิ์ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านการมีส่วนร่วม และด้านการสื่อสาร ตามลำดับความสำคัญของสภาพภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์

2. การศึกษาหลักการและวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักกัลยาณมิตรในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์ มีดังนี้ 1. ศรัทธาในวิชาชีพ 2. มีศีลธรรม 3. มีการศึกษาดี 4. มีความเสียสละ 5. มีความเพียร 6. มีสติปัญญา และ 7. มีคุณสมบัติกัลยาณมิตรตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ได้แก่ รู้เหตุ รู้ผล รู้ตน รู้ประมาณ รู้กาล รู้ชุมชน และรู้บุคคล ในการนำหลักการและวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21

* นิสิตหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
E-mail. siribunkannika2536@gmail.com
** ผู้ช่วยศาสตราจารย์, อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
*** รองศาสตราจารย์, อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Received: March 07, 2022 **Revised:** December 27, 2023 **Accepted:** December 28, 2023

3. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักกัลยาณมิตรในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์ มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ 3.1 ปิโย (น่ารัก) ผู้นำควรศึกษาพัฒนาบุคลิกภาพ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีจิตใจดีงาม ในเบื้องต้น ของความเป็นภาวะผู้นำให้ดียิ่งขึ้น 3.2 ครุ (น่าเคารพ) ผู้นำควรมีวิสัยทัศน์ จริยวัตรดีงาม วางตนน่าเคารพ มีความหนักแน่น เมื่อเข้าใกล้รู้สึกอบอุ่น และมั่นใจต่อตนเองในความปลอดภัย 3.3 ภาวนีโย (น่ายกย่อง) ผู้นำควรปรับทัศนคติตื่นตัวต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษาในศตวรรษที่ 21 3.4 วัตตา (รู้จักใช้คำพูด) ผู้นำต้องเข้าใจวิธีการสื่อสารให้ได้ผลให้สอดคล้องกับสถานการณ์และจริตของแต่ละบุคคล มีควากระจ่างสร้างความเข้าใจแก่บุคลากรและทุกคนได้3.5 วจนักขโม (มีความอดทน) ผู้นำต้องอดทน เป็นนักต่อสู้ ไม่ท้อถอย รับฟังปัญหา อุปสรรคต่างๆ ไม่โกรธ ไม่ฉุนเฉียว ไม่หงุดหงิด ด้วยจิตใจมั่นคง เพราะผลเกิดขึ้นจากการฝึกพัฒนาจิตให้เป็นสมาธินั่นเอง 3.6 คัมภีรัญจะ กะถัง กัตตา (ใช้ถ้อยคำลึกซึ้ง) ผู้นำต้องมีศิลปะอธิบายขยายความ ได้ลึกซึ้ง อย่างสุขุม ลุ่มลึก รอบรู้ ให้เข้าใจอย่างเป็นรูปธรรมแก่บุคลากรและทุกคนหายสงสัยได้ 3.7 โน จัฏฐาเน นิโยชะเย (ชักนำไปในทางที่ดี) ผู้นำควรนำหลักการและวิธีการหลีกเลี่ยง ไม่ชี้นำบุคลากรให้เข้าไปเกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติดที่ก่อให้เกิดความเสื่อมเสียได้

คำสำคัญ: การพัฒนา, ภาวะผู้นำ, หลักกัลยาณมิตร

Abstract

This research has the following objectives: 1) to study the state of leadership in the 21st century of high school administrators, 2) to study principles and methods in leadership development according to Kalyanamitta in the 21st century of high school administrators in Buriram province, and 3) to propose guidelines for leadership development according to Kalyanamitta in the 21st century of high school administrators in Buriram province. The mixed research methods were used in the study. The quantitative data were collected from 191 samples by questionnaire and analyzed by mean and standard deviation. The qualitative data were gained from in-depth interviews and analyzed by content analysis.

The study results were as follows:

1. The opinion towards the state of leadership in the 21st century of high school administrators was at a high level overall. In details with descending order, the highest level was on capability, followed by achievement, human relations, collaboration, and communication respectively.

2. The principles and methods in leadership development according to Kalyanamitta in the 21st century of high school administrators in Buriram province are as follows;

1. Profession trust, 2. Morality, 3. Good education qualification, 4. Sacrifice, 5. Effort, 6. Intelligence, and 7. Kalnamitta qualification based on the 7 principles of Sappurisa Dhamma.

3. The guidelines for leadership development according to Kalyanamitta in the 21st century of high school administrators in Buriram province are as follows: 3.1 Piyo: Personality, human relations, and hospitality of the leaders should be developed. 3.2 Garu: The leaders should have vision, good behaviors, respectful manners, kindness, warmness and confidence. 3.3 Bhavaniyo: The leaders should be alert to changing situations, technology and innovations. 3.4 Vatta: The leaders should understand communication methods and strategies and individual characteristics. 3.5 Vacanakkhamo: The leaders should be tolerant, courageous, listenable, calm and established. 3.6 Gambhiranca Katham Katta: The leaders should have ability in giving explanations. 3.7 No Catthane Niyojaye: The leaders should suggest and lead the others away from drugs and derogatory matters.

Keywords: Development, Leadership, Kalyanamitta

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การบริหารจัดการขององค์การทางการศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นหลักที่ต้องมีเป้าหมายชัดเจนที่แสดงให้เห็นบทบาทของผู้นำหรือผู้บริหาร ในการนำองค์การให้การเปลี่ยนแปลงพัฒนา ผู้นำต้องมีบทบาทในการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นทั้งภาครัฐและเอกชนตลอดถึงบุคลากรทางการศึกษาทุกฝ่าย ให้การบริหารบรรลุตามนโยบายของการบริหารจัดการขององค์การการสถานศึกษาเพื่อขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาให้เป็นไปตามแผนนโยบายและแผนงานที่วางไว้ให้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

การศึกษาไทยในปัจจุบัน ประเด็นที่อยู่ในความสนใจของประชาชนทั่วไป ทั้งในแวดวงการศึกษาและวงการด้านเศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม ก็คงเป็นประเด็นของร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติคือ อะไร สมควรที่เราจะต้องทำความเข้าใจกันในเรื่องนี้ว่ามีความสำคัญอย่างไร เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปการศึกษาอย่างไร และจะมีผลกระทบต่อชาวไทยทุกคนในแง่ไหน ปัญหาของวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจในสังคมไทยนั้น อันที่จริงก็สัมพันธ์เกี่ยวข้องกับปัญหาทางการศึกษา หากการศึกษาสามารถพัฒนาทักษะ ฝีมือ ความรู้ หากผู้นำที่มีประสบการณ์ความรู้ในการบริหารทางการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีวิสัยทัศน์กว้างไกล แม้ว่าจะต้องประสบปัญหานี้ตามธรรมชาติของวงจรทางการบริหารหรือการศึกษาก็ตาม แต่ก็คงไม่ถึงเข้าขั้นโคม่าดังที่เป็นอยู่ วิกฤติการณ์ในการศึกษาไทย ซึ่งเป็นผลลัพธ์จากระบบการเมืองที่มีปัญหาเรื้อรังและระบบการศึกษาที่เข้าขั้นทุพพลภาพ และจำเป็นต้องผ่าตัดระบบการศึกษาได้ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันระบุในหมวด 5 หน้าที่ของรัฐมาตราที่มาตรา 54 รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมี

คุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายรัฐต้องดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนาก่อนเข้ารับการศึกษาตามวรรคหนึ่งเพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สม กับวัย โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนเข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วยรัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่างๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการ กำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนให้การจัดการศึกษา ดังกล่าวมีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ตราไว้ ณ วันที่ 6 เมษายน พุทธศักราช 2560 เป็นปีที่ 2 ในรัชกาลปัจจุบัน , หน้า 14.) ทั้งนี้ตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ใน“มาตรา 31 กระทรวงมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริมและกำกับดูแลการศึกษาทุกระดับทุกประเภท และการอาชีวศึกษา แต่ไม่รวมถึงการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของกระทรวงอื่นที่มีกฎหมายกำหนดไว้เป็นการเฉพาะ กำหนดนโยบาย แผน และมาตรฐานการศึกษา สนับสนุนทรัพยากรเพื่อการศึกษา ส่งเสริมและประสานงานการศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และการกีฬา ทั้งนี้ ในส่วนที่เกี่ยวกับการศึกษา รวมทั้งการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการจัดการศึกษา และราชการอื่นตามที่มี กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกระทรวงหรือส่วนราชการที่สังกัดกระทรวง มาตรา 32 การจัดระเบียบบริหารราชการในกระทรวงให้มีองค์กรหลักที่เป็นคณะบุคคล ในรูปสภาหรือในรูปคณะกรรมการจำนวนสามองค์กร ได้แก่ สภาการศึกษา คณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน และคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เพื่อพิจารณาให้ความเห็นหรือให้คำแนะนำแก่รัฐมนตรี หรือคณะรัฐมนตรี และมีอำนาจหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายกำหนด ” (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ให้ไว้ ณ วันที่ 26 เมษายน พ.ศ. 2562 เป็นปีที่ 4 ในรัชกาลปัจจุบัน, หน้า 49-50.) โลกมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ผู้นำหรือภาวะผู้ทางการศึกษา ต้องมีการเปลี่ยนพัฒนาไปตามกระแสของโลกไร้พรมแดนหรือที่เรียกว่า “โลกาภิวัตน์” ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง สิ่งแวดล้อม เทคโนโลยี และวัฒนธรรม ความเจริญก้าวหน้าด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศเริ่ม เข้ามามีบทบาทในการดำเนินชีวิตประจำวันของคนเราอย่างแยกกันไม่ออก ทำให้ผู้นำหรือผู้บริหารสามารถรับรู้ข่าวสารซึ่งกันและกันได้อย่างรวดเร็วเป็น “สังคมข้อมูลข่าวสาร” ระบบสังคมมีความละเอียดอ่อน และสลับซับซ้อนยิ่งขึ้น แนวโน้มกระแสการเปลี่ยนแปลงและอิทธิพลของกระแสโลกาภิวัตน์ดังกล่าว ส่งผลกระทบถึงประเทศไทยในทุกด้าน โดยเฉพาะการศึกษา ผู้นำหรือผู้บริหารส่วนใหญ่รู้ไม่เท่าทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27”ของ ทวิชย์ มะระโช (ทวิชย์ มะระโช, 2564) ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 โดยจำแนกตามตำแหน่งและขนาดของสถานศึกษา พบว่า 1) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาจำแนกตามตำแหน่ง โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) ภาวะผู้นำการ

เปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่โดยวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffe's Method) พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ แตกต่างกับสถานศึกษาขนาดเล็ก และสถานศึกษาขนาดกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นหลักธรรมที่สามารถนำไปพัฒนาหรือบูรณาการการศึกษาได้อย่างมีความเหมาะสมกับการบริหารจัดการศึกษา โดยเฉพาะกัลยาณมิตรธรรมเป็นหลักธรรมที่สร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารที่มีต่อผู้ใต้บังคับบัญชาได้ กล่าวคือ คอยช่วยเหลือแนะนำผู้ใต้บังคับบัญชาให้ดำเนินก้าวหน้าไปในมรรคาแห่งการฝึกอบรมองค์คุณอันเป็นคุณลักษณะที่ผู้นำมีความกรุณาโดยทั่วไปจะมีได้ไม่จำกัดเฉพาะพระพุทธเจ้าเท่านั้นโดยองค์ความประพฤติ 7 ประการที่จัดเป็นคุณสมบัติพื้นฐานของครูหรือธรรม 7 ประการของกัลยาณมิตร ได้แก่ผู้นำที่น่ารัก ผู้นำที่น่าเคารพ ผู้นำที่น่ายกย่อง ผู้นำที่รู้จักการใช้คำพูด ผู้นำที่มีความอดทน ผู้นำที่ใช้ถ้อยคำที่มีความลึกซึ้ง และผู้นำที่ชักนำไปในทางที่ดี (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2557, หน้า 537-538.) เพื่อนำไปพัฒนาความเป็นผู้นำหรือผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 หรือภายใต้ภาวการณ์ของการระบาดของโควิด 19 ที่มีผลกระทบกับองค์กรแล้วขวัญและกำลังใจแก่บุคลากรทางการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญที่ไม่อาจมองข้ามไปได้เลย การตัดสินใจของผู้นำมีความสำคัญมาก ที่นอกจากจะสร้างความมั่นใจให้แก่บุคลากรทางการศึกษาแล้ว ยังสร้างความเชื่อมั่นให้กับบุคลากรทางการศึกษาได้อีกด้วย ในลักษณะเช่นนี้ ผู้นำถือว่าเป็นบุคลากรหลักที่จะนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายได้ดี ซึ่งมีคำถามว่าคุณลักษณะของผู้นำเช่นไรที่จะเหมาะกับสถานการณ์ในยุคของการเปลี่ยนปลงหรือการปฏิรูปนี้ เพื่อจะได้มีการเตรียมผู้บริหาร หรือสร้างผู้บริหารรุ่นใหม่ให้มีลักษณะเหมาะสมกับยุคปฏิรูปทั้งในปัจจุบันและอนาคตของความเป็นภาวะผู้นำในการบริหารจัดการ (จ๊อบส์ดีบี, [COVID-19] ภาวะผู้นำในการขับเคลื่อนองค์กรให้ก้าวต่อไป, [ออนไลน์], 2564) โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์ จำเป็นต้องมีการพัฒนาภาวะผู้นำเพราะผู้นำหรือผู้บริหารมีความรู้ความสามารถด้านการบริหารอยู่แล้ว แต่ผู้วิจัยมองเห็นปัญหาผู้นำบางโรงเรียนขาดภาวะความเป็นผู้นำเกี่ยวกับปัญหาบางประที่ต้องนำมาเป็นประเด็นที่ต้องพัฒนา เช่น สมรรถนะภาวะผู้นำ ผลสัมฤทธิ์ของภาวะผู้นำ มนุษยสัมพันธ์ของภาวะผู้นำการมีส่วนร่วมของภาวะผู้นำ และการสื่อสารของภาวะผู้นำ ควรนำมาศึกษาพัฒนาโดยนำเอาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาพัฒนาหรือการบูรณาการการศึกษาได้อย่างมีความเหมาะสมกับการบริหารจัดการศึกษา โดยเฉพาะกัลยาณมิตรธรรม 7 คือ ผู้นำน่ารัก ผู้นำน่าเคารพ ผู้นำน่ายกย่อง ผู้นำรู้จักการใช้คำพูด ผู้นำมีความอดทน ผู้นำที่ใช้ถ้อยคำที่มีความลึกซึ้งและผู้นำที่ชักนำไปในทางที่ดีต่อผู้ใต้บังคับบัญชาในองค์กรภายในสถานศึกษาเพื่อความเป็นกัลยาณมิตรแก่บุคลากรเป็นสิ่งที่การพัฒนา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์, [ออนไลน์], 2564)

จากการศึกษาเหตุผล ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะเป็นครูสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์ จึงสนใจศึกษาเรื่องการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักกัลยาณมิตรในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์ ทั้ง 7 ประการ ได้แก่ ผู้นำที่น่ารัก ผู้นำที่น่าเคารพ ผู้นำที่น่ายกย่อง ผู้นำที่

รู้จักการใช้คำพูด ผู้นำที่มีความอดทน ผู้นำที่ใช้ถ้อยคำที่มีความลึกซึ้ง และผู้นำที่ชักนำไปในทางที่ดี เป็นเครื่องมือในการพัฒนาภาวะผู้ สมรรถนะภาวะผู้นำ ผลสัมฤทธิ์ของภาวะผู้นำ มนุษยสัมพันธ์ของภาวะผู้นำการมีส่วนร่วมของภาวะผู้นำ และการสื่อสารของภาวะผู้นำตามหลักกัลยาณมิตรในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์
2. เพื่อศึกษาหลักการและวิธีการการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักกัลยาณมิตร ในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักกัลยาณมิตรในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ประชากร ได้แก่ ครูสอนโรงเรียนมัธยมศึกษา ในอำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 372 คน จำนวน 6 โรงเรียน ใช้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยเรื่องการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักกัลยาณมิตรในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูสอนโรงเรียนมัธยมศึกษา ในอำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 191 คน แต่เนื่องจากครูแต่ละโรงเรียนมัธยมศึกษา ในอำเภอกระสัง มีขนาดจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างไม่เท่ากัน จึงใช้วิธีสุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอนตามตารางสำเร็จรูป R.V. Krejcie และ D.W. Morgan (R.V. Krejcie และ D.W. Morgan อ้างใน ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2560), หน้า 49) และได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างครู จำนวน 191 คน ใช้รวบรวมข้อมูลแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักกัลยาณมิตร ในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสำรวจ (Survey Guide) เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นจากครูสอนโรงเรียนมัธยมศึกษา ในอำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ เกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักกัลยาณมิตร ในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์

2. ลักษณะของเครื่องมือเป็นแบบวัดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) จำเป็นที่ต้องกำหนดระดับของคะแนนมาตราส่วนให้มีความสอดคล้องกับข้อคำถามเป็นค่าน้ำหนักตัวเลข ตามระดับความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่างครูเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักกัลยาณมิตร ในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แท้จริงและเป็นประโยชน์ต่อการนำไปการวิเคราะห์

ข้อมูลทางสถิติ โดยทั่วไปจะกำหนดค่าน้ำหนักของคะแนนการประมาณค่าคะแนนตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert) (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2554, หน้า 75.)

3. แบบตรวจสอบรายการตามระดับความคิดเห็นจากครูที่ให้ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักกัลยาณมิตรในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ดำเนินการรวบรวมเอกสาร วารสาร เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักกัลยาณมิตรในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์

2. ผู้วิจัยติดต่อประสานงานหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ขอหนังสือขอความร่วมมือไปยังผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ในอำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อขอดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างครู จำนวน 191 คน

3. ผู้วิจัยดำเนินการส่งแบบสอบถาม พร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยังผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ในอำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ ทั้ง 6 โรงเรียน โดยผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลผ่านระบบออนไลน์ (Online) ไปยังสถานศึกษาที่กำหนดเพื่อรวบรวมข้อมูลแบบสอบถาม

4. ผู้วิจัยดำเนินการภาคสนาม เก็บแบบสัมภาษณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิที่ความเชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนา ด้านการบริหารสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา ในอำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ ทั้ง 5 ท่าน เป็นจดบันทึก และแบบบันทึกเสียงในการเก็บข้อมูลสัมภาษณ์ตามความเป็นจริงที่สุด แล้วนำกลับคืนมาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามเพื่อนำไปวิเคราะห์เนื้อหาการสัมภาษณ์ก่อนนำไปวิเคราะห์เนื้อหาการสัมภาษณ์ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลวิจัยเรื่อง การพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักกัลยาณมิตรในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์

สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลเรื่อง การพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักกัลยาณมิตรในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้เก็บมาได้จากการแจกแบบสอบถามความคิดเห็นครู จำนวน 191 ชุด เช่น ผลการสัมภาษณ์ นำไปดำเนินการวิเคราะห์ หาค่าความถี่ Frequency ค่าร้อยละ Percentage ค่าเฉลี่ย Mean และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน Standard Deviation เพื่อสร้างองค์ความรู้ต่อไป

สรุปผลการวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นครูต่อสภาพภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์ มีผล ดังนี้

ด้านสมรรถนะภาวะผู้นำ ครูมีความคิดเห็นต่อสภาพภาวะผู้นำในศตวรรษ ที่ 21 ของบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.73 และรายข้อ ทุกข้ออยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ มีวิสัยทัศน์ ทักษะวางแผนพัฒนาความเป็นภาวะผู้นำ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.91 กล้าตัดสินใจที่เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดี รอบคอบ และมีเหตุผล ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.86 มีความคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ด้านความเป็นผู้นำ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.74 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ภาวะผู้นำมีทักษะในการ ใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีทางการศึกษา ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.50 ตามลำดับความสำคัญสภาพด้านสมรรถนะภาวะผู้นำ

ด้านผลสัมฤทธิ์ภาวะผู้นำ ครูมีความคิดเห็นต่อสภาพภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.62 และรายข้อ ทุกข้ออยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ มีการจัดทำแบบประเมินความพึงพอใในการประเมินตนเอง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.68 การทำงานร่วมกันเป็นทีมและเครือข่ายการพัฒนา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.65 ภาวะผู้นำมีวิสัยทัศน์ พันธกิจ และแผนกลยุทธ์การพัฒนาที่ชัดเจน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.62 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ภาวะผู้นำมีมาตรการปรับปรุงการพัฒนาการปฏิบัติงานให้ดีขึ้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.57 ตามลำดับความสำคัญสภาพด้านผลสัมฤทธิ์ของภาวะผู้นำ

ด้านมนุษยสัมพันธ์ภาวะผู้นำ ครูมีความคิดเห็นต่อสภาพภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.64 และรายข้อ ทุกข้ออยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ มีการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อร่วมอาชีพทุกคน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.69 ผู้นำมีปฏิสัมพันธ์อันดีกับผู้ใต้บังคับบัญชาทุกคน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.67 การสร้างมนุษยสัมพันธ์กับผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อร่วมอาชีพทุกคน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.67 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ภาวะผู้นำมีการสร้างค่านิยม เจตคติ นิสัยที่ดีต่อบุคลากรทุกคน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.57 ตามลำดับความสำคัญสภาพด้านมนุษยสัมพันธ์ภาวะผู้นำ

ด้านการมีส่วนร่วมของภาวะผู้นำ ครูมีความคิดเห็นต่อสภาพภาวะผู้นำ ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.73 และรายข้อทุกข้อ อยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ผู้นำมีคุณลักษณะโดดเด่นและเข้าร่วมในกิจกรรมกับผู้อื่นเสมอ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.82 ผู้นำเปิดโอกาสให้บุคลากร ประชาชน เข้ามามีร่วมแก้ไขปัญหาต่างๆ เพื่อการพัฒนาทางการศึกษาให้เป็นไปในทิศทางที่ดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.78 ให้โอกาสทุกคนเข้ามาร่วมดำเนินการจัดกิจกรรมหรือใช้สถานที่ภาย ในสถานศึกษาได้ตามความจำเป็น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.76 และข้อที่มีค่าเฉลี่ย

ต่ำสุด ได้แก่ เปิดโอกาสให้บุคลากรประชาชนเข้ามีส่วนร่วมดำเนินกิจกรรมด้วย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.58 ตามลำดับความสำคัญสภาพด้านการมีส่วนร่วมของภาวะผู้นำ

ด้านการสื่อสารภาวะผู้นำ ครูมีความคิดเห็นต่อสภาพภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.63 และรายข้อ ทุกข้ออยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การเคลื่อนไหวร่างกาย ทีท่า รูปร่าง หน้าตา น้ำเสียงของผู้นำน่าฟัง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.75 ภาวะผู้นำสื่อสารด้านเนื้อหาทำให้เกิดความสามัคคีเพื่อความเป็นหนึ่งเดียว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.67 ภาวะผู้นำสื่อสารด้วย คำสั่ง สั่งการมีความชัดนำไปปฏิบัติได้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.61 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ สื่อสารสั้นๆ ตรงประเด็น เข้าใจง่าย และประหยัดเวลาผู้โทรมา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.91 ตามลำดับความสำคัญของสภาพด้านการสื่อสารภาวะผู้นำ

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของครูต่อการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักกัลยาณมิตรในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์ ทั้ง 7 ประการ มีดังนี้

ภาวะผู้นำน่ารัก (ปิโย) ครูมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักกัลยาณมิตรในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.76 และรายข้อ ทุกข้อ อยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ผู้นำมีความมุ่งมั่นในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.87 ผู้นำปฏิบัติงานโดยยึดหลักธรรมาภิบาลกับผู้ใต้บังคับบัญชาทุกคน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.86 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ผู้นำรู้จักการวางตัวที่เป็นกันเองให้เป็นที่ไว้วางใจกับทุกคน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.58 ตามลำดับการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักกัลยาณมิตรในศตวรรษที่ 21

ภาวะผู้นำน่าเคารพ (ครุ) ครูมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักกัลยาณมิตรในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.70 และรายข้อ ทุกข้อ ครูมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ผู้นำมีความน่ารักเข้าถึงจิตใจทุกๆ คนและเพื่อนๆร่วมอาชีพ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.82 ผู้นำมีความน่ารัก ไม่เคยหวังสิ่งตอบแทนตอบแทนจากเพื่อนร่วมงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.75 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ผู้นำมีอารมณ์ มั่นคงรู้สึกปลอดภัยเวลาทำงานร่วมกัน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.60 ตามลำดับการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักกัลยาณมิตรในศตวรรษที่ 21

ภาวะผู้นำน่ายกย่อง (ภาวนีโย) ครูมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักกัลยาณมิตรในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.95 และรายข้อ ทุกข้อ ครูมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ผู้นำมีกระบวนการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงวิธีการทำงานใหม่ๆ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.01 ผู้นำมีกระบวนการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงวิธีการทำงานใหม่ ๆ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.98 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ผู้นำมีการวางตัวอย่างเหมาะสมกับความเป็นผู้นำ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.83 ตามลำดับการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักกัลยาณมิตรในศตวรรษที่ 21

ภาวะผู้นำรู้จักการใช้คำพูด (วัตตา) ครูมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักกัลยาณมิตรในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.78 และรายข้อ ทุกข้อ ครูมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ผู้นำรู้จักใช้คำพูดชี้แจงงานที่มอบหมายตรงประเด็นนำไปปฏิบัติได้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.87 ผู้นำเสนอแนวคิดการแก้ไขปัญหาต่างๆอย่างรอบคอบ มีเหตุผล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.86 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ผู้นำใช้คำพูดโน้มน้าวผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.69 ตามลำดับการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักกัลยาณมิตรในศตวรรษที่ 21

ภาวะผู้นำมีความอดทน (วจนักขโม) ครูมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักกัลยาณมิตรในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.81 และรายข้อ ทุกข้อ ครูมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ผู้นำมีความออดทนต่อถ้อยคำที่กล่าวการทำงานที่บริหารจัดการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.88 ผู้นำมีจิตใจเข้มแข็ง มั่นคง ที่จะปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.84 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ผู้นำพร้อมที่จะรับฟังปัญหาและคำปรึกษาอย่างมีเหตุผล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.68 ตามลำดับการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักกัลยาณมิตร ในศตวรรษที่ 21

ภาวะผู้นำใช้ถ้อยคำที่มีความลึกซึ้ง (คัมภีรัญจะ กะถัง กัตตา) ครูมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักกัลยาณมิตรในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.84 และรายข้อ ทุกข้อ ครูมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ผู้นำชี้แจงผลการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยจิตเมตตา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.92 ผู้นำมีการวิเคราะห์ข้อมูลงานบริหารที่ซับซ้อนให้เข้าใจได้ชัดเจน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.88 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ผู้นำพร้อมรับฟังผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างไม่มีอคติ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.73 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.14 ตามลำดับการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักกัลยาณมิตรในศตวรรษที่ 21

ภาวะผู้นำที่ชักนำไปในทางที่ดี (โน จัฏฐาเน นิโยชะเย) ครูมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักกัลยาณมิตรในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.78 และรายข้อ ทุกข้อ ครูมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ผู้นำมีความเป็นภาวะผู้นำในการพัฒนาการบริหารหรือการปฏิบัติหน้าที่การงานเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งต่อหน้าและลับหลัง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.06 ผู้นำมีแนวทางพัฒนาตนเองและผู้ใต้บังคับบัญชาทุกคนที่เจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานทุกคน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.93 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ผู้นำมีความผิดชอบต่อการกระทำของตนเองที่เกิดขึ้นทั้งหมด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.64 ตามลำดับการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักกัลยาณมิตรในศตวรรษที่ 21

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ด้านสมรรถนะภาวะผู้นำ ผู้นำควรพัฒนากระบวนการบริหารให้สอดคล้องกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงให้เกิดสิ่งใหม่ๆ โดยการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศมาพัฒนาการบริหารและการให้บริการภายในสถานศึกษาให้เป็นกัลยาณมิตร

2. ด้านผลสัมฤทธิ์ของภาวะผู้นำ ผู้นำควรศึกษาปัจจัยด้านผลสัมฤทธิ์ทางบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ที่ส่งผลให้เกิดผลความสำเร็จเกี่ยวกับปัจจัยนำเข้า-นำออก วิสัยทัศน์ของภาวะผู้นำองค์การที่ต้องการพัฒนาให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาองค์การตลอดถึงการประเมินผลพัฒนาและพัฒนาสมรรถนะการเปลี่ยนแปลงในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่

3. ด้านมนุษยสัมพันธ์ของภาวะผู้ ภาวะผู้นำควรสร้างมนุษยสัมพันธ์ดีกับทุกคน ทุกอาชีพ มีการเสียสละ มีน้ำใจ มีความจริงใจและเปิดเผย พัฒนาตนเองอยู่เสมอตลอดถึงการปรับปรุงบุคลิกภาพให้เป็นที่ประทับใจ ไม่ติเตียนผู้ใต้บังคับบัญชาต่อหน้าบุคคลอื่น และรู้จักให้เกียรติทุกคนอย่างมีความเป็นกัลยาณมิตร

4. ด้านการมีส่วนร่วมของภาวะผู้นำ ผู้นำควรทำเข้าใจ วิธีการกระบวนการทำงาน เพราะว่ากิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษาที่เกี่ยวกับการบริหารจำเป็นต้องอาศัยการมีมีส่วนร่วมจำเป็นต้องหาแนวร่วมเข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินการ และควรสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการให้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ แก่สมาชิกเครือข่ายได้รับรู้การเปลี่ยนแปลที่เกิดขึ้นหรือกำลังจะเกิดขึ้นได้รับรู้สถานการณ์ที่เกิดขึ้น

5. ด้านการสื่อสารของภาวะผู้นำ ผู้นำควรศึกษาการเรียนรู้กระบวนการสื่อสารหรือการถ่ายโอนข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง การประชาสัมพันธ์งานสถานศึกษาผ่านนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา เช่น Google Meet Line และ Facebook เป็นแพลตฟอร์มรูปแบบใหม่ที่ส่งผลลัพธ์การสื่อสารสู่กลุ่มเป้าหมายได้อย่ารวดเร็วในศตวรรษที่ 21

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. ผลการศึกษาสภาพภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์ อยู่ในระดับมาก และผู้นำควรนำผลการวิจัย ด้านการมีส่วนร่วมของภาวะผู้นำไปพัฒนาเรียนรู้การเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้า มีส่วนร่วมดำเนินกิจกรรมด้วยและร่วมสร้างเครือข่ายการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางการศึกษา

2. ผลการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักกัลยาณมิตรในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์ อยู่ในระดับมาก ด้านภาวะผู้นำที่น่ายกย่อง (ภาวนีโย) ผู้นำควรนำไปเป็นหลักการและวิธีการพัฒนาให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตนเองไปในทิศทางที่ดียิ่งขึ้นไป

3. ผลการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักกัลยาณมิตรในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์ อยู่ในระดับมาก ด้านภาวะผู้นำใช้ถ้อยคำลึกซึ้ง (คัมภีรัญจะ กะถัง กัตตา) ผู้นำควร

ทำความเข้าใจงานพัฒนาตนเอง หรือการชี้แจงเรื่องการเปลี่ยนภายในองค์กร ให้เข้าใจได้อธิบายให้หายความเคลือบแคลงสงสัยอย่างมีความเป็นกัลยาณมิตร

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรวิจัยเรื่อง ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลสัมฤทธิ์ด้านสมรรนถะของภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผลของการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักกัลยาณมิตรยุคฐานชีวิตวิถีใหม่ของผู้นำ

2. ควรวิจัยเรื่อง ศึกษาเอกลักษณ์หรืออัตลักษณ์ความโดดเด่นของภาวะผู้นำด้านการนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาทุกระดับ

3. ควรวิจัยเรื่อง ศึกษาผลกระทบทางที่เกิดขึ้นจากสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงและการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (COVID-19) ทั้งทางด้านบุคลากร การบริหารจัดการ และแนวทางการเรียนรู้สถานการณ์เพื่อรับการเปลี่ยนแปลงต่อไป

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ, นิยามคำศัพท์หลักสูตร หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2553), หน้า 13.

จ๊อบส์ดีบี, [COVID-19] ภาวะผู้นำในการขับเคลื่อนองค์กรให้ก้าวต่อไป,[ออนไลน์], แหล่งที่มา:https://th.jobsdb.com/en-th/cms/employer/covid-19 [12 มิถุนายน 2564].

จอมพงศ์ มงคลวนิช, การบริการองค์การและบุคลากรทางการศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ 2, (กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ที่บริษัททวี พริ้นทร์, 2556), หน้า 228.

ทวิชย์ มะระโช (ทวิชย์ มะระโช, “ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27”, [ออนไลน์], แหล่งทีมา: articlefiles/1499919981.pdf [12 มิถุนายน 2564].

ธานินทร์ ศิลป์จารุ, การวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS, หน้า 75.

ประทุม ฤกษกลาง, หลักการสื่อสารตามแนวพุทธศาสนา, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: https://www.bu.ac.th/knowledgecenter/epaper/julydec2004/pratum.pdf [29 มิถุนายน 2564].

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ให้ไว้ ณ วันที่ 26 เมษายน พ.ศ. 2562 เป็นปีที่ 4 ในรัชกาลปัจจุบัน, หน้า 49-50.

ทิพาวดี เมฆสวรรค์, การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ให้สัมฤทธิ์ผล, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: https://www.tpa.or.th/writer/readthisbook_topic.php?bookID [22 มิถุนายน 2564].

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), พุทธธรรม ฉบับปรับขยาย, พิมพ์ครั้งที่ 39, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2557), หน้า 537-538.

พรชัย เจดามาน, ภาวะผู้นำยุค 4.0ในพลวัตศตวรรษที่21, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: https://www.kroobannok.com/83149 [28 มิถุนายน 2564].

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, หน้า 280.)

พระณรงค์ กิตติธโร (เด่น ประเสริฐ), กัลยาณมิตร, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: https://www.thaiกัลยาณมิตรhealthlife. [27 มิถุนายน 2564].

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, หน้า 280.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ตราไว้ ณ วันที่ 6 เมษายน พุทธศักราช 2560 เป็นปีที่ 2 ในรัชกาลปัจจุบัน, หน้า 14.

ลมเปลี่ยนทิศ, มนุษยสัมพันธ์, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: site/darunsitpattanarangsan/sara-na-ru/mnusysamphanth [24 มิถุนายน 2564].

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์, [ออนไลน์], http://www.ssbr.go.th/websit-rongreiyn [12 มิถุนายน 2564].

สมเด็จพระสังฆราช (เจริญ สุวฑฺฒโน), ธรรมศึกษา, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: http://mahamakuta.inet.co.th/study/study64/mk6412html. [27 มิถุนายน 2564].

R.V. Krejcie และ D.W. Morgan อ้างใน ธานินทร์ ศิลป์จารุ, การวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูล ทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS, พิมพ์ครั้งที่ 17, (กรุงเทพมหานคร: เอส.อาร์.พริ้นติ้ง แมสโปรดักส์, 2560), หน้า 49.

แนวทางการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 1

Guidelines for the Development of Innovative Teaching and Learning Management of Small Schools under the Office of Phra Nakhon Si Ayutthaya Primary Education Service Area 1

แพรเนื้อทอง สามพันธ์*
ดร.สิน งามประโคน**
ดร.บุญเชิด ชำนิศาสตร์***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนขนาดเล็ก 2. เพื่อศึกษาวิธีการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนขนาดเล็ก 3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 เป็นการวิจัยแบบผสานวิธีระหว่างการวิจัย เชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่างครูโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 226 คน ใช้สถิติวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับวิธีการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนขนาดเล็ก

ผลการวิจัยพบว่า

1. ครูสอนในโรงเรียนขนาดเล็กมีความคิดเห็นต่อสภาพการใช้นวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของครูโรงเรียนขนาดเล็ก โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านการเรียนการสอนด้านสื่อการสอน และด้านการประเมินผล ตามลำดับสภาพการใช้นวัตกรรมของครูโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

2. ผลการศึกษาวิธีการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ประกอบด้วย 1) วิเคราะห์สภาพปัญหาของนวัตกรรม 2) กำหนดกรอบแนวคิดการพัฒนา 3) กำหนดวัตถุประสงค์การพัฒนา 4) กำหนดคุณลักษณะของนวัตกรรม 5)

* นิสิตหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
E-mail. pra.jai2524@gmail.com
** รองศาสตราจารย์, อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
*** ผู้ช่วยศาสตราจารย์, อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Received: March 07, 2022 **Revised:** December 27, 2023 **Accepted:** December 28, 2023

ขั้นตอนวิธีการพัฒนา 6) การออกแบบนวัตกรรมการเรียนรู้ 7) วางแผนพัฒนานวัตกรรม 8) ตรวจสอบและทดลองนวัตกรรม 9) สรุปและประเมินผลการพัฒนา

3. แนวทางการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 มีดังนี้ คือ โรงเรียน ขนาดเล็กควรเลือกเอานวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษามาพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลง การเรียนการสอนควรนำสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่มีความทันสมัยใช้การจัดการเรียนการเรียน และใช้ในการวัดผลประเมินผลให้สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีคุณภาพทางการศึกษามากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ : การพัฒนา, นวัตกรรม, การจัดการเรียนการสอน

Abstract

The objectives of this research are;1) to study the state of teaching and learning management in small schools, 2) to study development methods in teaching and learning management in small schools, and 3) to propose guidelines in development of teaching and learning management in small schools under the Office of Phra nakhon Si Ayutthaya Primary Education Service Area 1. The mixed research methodology was used in the study. The quantitative data were collected by questionnaire from 226 samples and analyzed by mean and standard deviation. The qualitative data were obtained by in-depth interviews with experts and analyzed by content analysis.

The results of the study showed that:

1. The opinion on the state of teaching and learning management in small schools under the Office of Phra Nakhon Si Ayutthaya Primary Education Service Area 1 was at a high level totally. The highest level was on curriculum, followed by instructional media and evaluation respectively.

2. The development methods in teaching and learning management in small schools under the Office of Phra Nakhon Si Ayutthaya Primary Education Service Area 1 consists of; 1) Problem analysis, 2) Development framework, 3) Development objective, 4) Innovative attribute, 5) development process, 6) Learning innovation design, 7) Innovation development plan, 8) Innovation check and test, and 9) Conclusion and evaluation.

3. The guidelines in development of teaching and learning management in small schools under the Office of Phra Nakhon Si Ayutthaya Primary Education Service Area 1 are as follows; educational innovation and technology should be implemented, teaching and

learning management system should be based on modern media and technology, and the measurement and evaluation should be relevant to learning activities.

Keywords: Development, Innovation, Teaching Management

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในหมวด 4 ได้เน้นและให้ความสำคัญกับกระบวนการเรียนรู้ โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งหมายถึงการจัดกระบวนการเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการนำไปใช้ในชีวิตจริง สามารถนำไปปฏิบัติและประยุกต์ใช้ได้ “เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติจริงได้ พัฒนากระบวนการคิด วิเคราะห์ ศึกษาค้นคว้า ทดลองและแสวงหาความรู้ด้วยตนเองตามความถนัด ความสนใจ ด้วยกระบวนการและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ทั้งในและนอกห้องเรียน สามารถนำความรู้และประสบการณ์ไปพัฒนาคุณภาพชีวิตของตน สังคม และส่วนรวม” มาตรา 23 การจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่องต่อไปนี้ (1) ความรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเองและความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติ และสังคมโลก รวมถึงความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทยและระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (2) ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์เรื่องการจัดการ การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน (3) ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา (4) ความรู้ และทักษะด้านคณิตศาสตร์ และด้านภาษา เน้นการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง (5) ความรู้ และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข มาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ ดังต่อไปนี้ (1) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล (2) ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา (3) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง (4) จัดการเรียน การสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา (5) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ (6) จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตาม

ศักยภาพ (สำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545, 2545, หน้า 25.) การเปลี่ยนแปลงของสังคมที่เป็นกระแสแห่งความเป็นโลกาภิวัตน์ (Globalization) เป็นสังคมที่ต้องอาศัยองค์ความรู้ (Knowledge based society) และเศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge based economy) ซึ่งมีผลให้การบริหารจัดการศึกษาไทยต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขของการแข่งขัน และความมุ่งมั่นตามความคาดหวังของสังคม นอกจากนี้โรงเรียนขนาดเล็กในสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีนักเรียนไม่เกิน 120 คน ได้ค้นหาวิธีการบริหารจัดการและนวัตกรรมต่างๆ มาช่วยแก้ไขปัญหา เพื่อพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนให้ดีขึ้น โดยจากการสำรวจนวัตกรรมการพัฒนาโรงเรียนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทั่วประเทศ และโครงการ “หนึ่งโรงเรียน หนึ่งนวัตกรรม” เป็นอีกโครงการที่มุ่งเน้นยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนทุกแห่งในการคิดค้น สิ่งใหม่ๆ วิธีการใหม่ๆ ที่ยังไม่เคยมีมาก่อนหรือเคยมีบ้างแล้วแต่นำมาปรับปรุง และพัฒนาเป็นนวัตกรรมที่มีคุณภาพเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน เพื่อปรับปรุงหรือเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ

นวัตกรรมทางการศึกษาในอดีตมักถูกพัฒนาขึ้น เพื่อใช้ในด้านการพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรการเรียนรู้ขั้นพื้นฐาน การพัฒนาครูให้สามารถนำรูปแบบของนวัตกรรมทางการศึกษา มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสภาพที่เป็นจริง เน้นกระบวนการเรียนรู้ที่ถือว่าผู้เรียนเป็นผู้มีความสำคัญที่สุด เรียนรู้จากสภาพจริงจากสิ่งแวดล้อมรอบตัว และมีประสบการณ์ตรงที่สัมพันธ์กับสังคม ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีการทำงานเป็นหมู่คณะเพื่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีความสุขและสร้างสรรค์ดังนั้น กระบวนการเรียนรู้และวิธีการสอนแบบเดิมที่ผู้สอนเป็นผู้นำเสนอ เนื้อหาโดยส่วนใหญ่จึงเปลี่ยนแปลงไป กระบวนการเรียนรู้และวิธีสอนต้องกำหนดใหม่ เพื่อมุ่งให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย สอดรับความต้องการ ความสามารถความสนใจ และนำไปใช้ประโยชน์ได้ ผู้สอนกับผู้เรียนจะต้องร่วมกันก้าวไปสู่สัมฤทธิผลของการศึกษาและการพัฒนาคน บทบาทของผู้สอนต้องเป็นผู้จัดการที่คอยควบคุม และอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ของผู้เรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานของหลักสูตร ในขณะที่ผู้เรียนต้องปรับบทบาทจากการเป็นผู้รับเป็นผู้แสวงหาและเรียนรู้ด้วยการคิดด้วยการปฏิบัติอย่างแท้จริงไม่ใช่จดจำ เพียงอย่างเดียว

การสร้างนวัตกรรมใหม่ๆได้มีนักคิดให้แนวคิดดังนี้ โทมัส ฮิวซ์ ได้ให้ความหมายว่า นวัตกรรมเป็นการนำวิธีการใหม่ๆมาปฏิบัติหลังจากได้ผ่านการทดลองหรือได้รับการพัฒนามาเป็นขั้น ๆ แล้วโดยมีขั้นตอนตามลำดับ คือ การคิดค้น การพัฒนา และนำไปปฏิบัติจริง ซึ่งมีความแตกต่างจากการปฏิบัติเดิมที่เคยปฏิบัติมา นวัตกรรมทางการเรียนการสอนเป็นความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีโทรคมนาคมทำให้นักการศึกษาพยายามนำศักยภาพของเทคโนโลยีเหล่านี้มาใช้ในการผลิตสื่อการเรียนการสอนในรูปแบบใหม่ ๆ จำนวนมากทั้งใน การเรียนด้วยตนเอง การเรียนเป็นกลุ่ม รวมไปถึงสื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนเป็นตัวกลางหรือช่องทางถ่ายทอดองค์ความรู้ ทักษะ รวมไปถึงประสบการณ์จากแหล่งความรู้ไปสู่ผู้เรียน และ

ทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยสื่อการเรียนก็นับได้ว่าเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้เรียนผู้สอนได้แสดงบทบาท และเกิดความเข้าใจ ในวิชาที่เรียนที่สอนกันได้มากขึ้น

จากความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ว่าจะมีนวัตกรรมการจัดการเรียนการสอน แนวทางหรือวิธีการใดบ้าง ที่จะนำมาพัฒนาไปสู่การพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ในด้านการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนขนาดเล็กสร้างความภาคภูมิใจแก่ครูและบุคลากรในการมุ่งมั่นพัฒนาคุณภาพการศึกษา รวมทั้งเป็นทางเลือกสำหรับโรงเรียนหน่วยงานทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้แนวทางการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1
2. เพื่อศึกษาวิธีการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัด สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิจัยแบบผสานวิธี (Mixed Methods) ระหว่างงานวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามความคิดเห็นจากครูโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 226 คน และใช้งานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นงานวิจัยสนับสนุนเชิงปริมาณ และสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนขนาดเล็ก

1. ประชากร ได้แก่ ครูโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ทั้งหมด 74 โรงเรียน จำนวน 548 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ทั้งหมด 74 โรงเรียน 226 คนแต่เนื่องจากว่าครูโรงเรียนขนาดเล็กมีจำนวนไม่เท่ากัน จึงใช้วิธีการสุ่มเลือกกลุ่มหาขนาดตัวอย่างแบบหลายขั้นตอนตามตารางสำเร็จรูป R.V. Krejcie และ D.W. Morgan (R.V. Krejcie และ Morgan อ้างใน ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2560, หน้า 49.) และได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง ครู จำนวน 226 คน ใช้รวบรวมข้อมูลแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับนวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ มีดังนี้

เชิงปริมาณ

1. ศึกษานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 เกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี วารสาร ตำราเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือวิจัย

3. กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือการวิจัย โดยขอคำปรึกษาจากกรรมการอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

4. สร้างเครื่องมือ ดำเนินการสร้างเครื่องมือวิจัยและนำเสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขต่อไป

5. ปรับปรุงแก้ไข และจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์และนำไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างเป้าหมายต่อไป

ลักษณะของเครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามกรอบเนื้อหานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และแบ่งเครื่องมือวิจัยเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการใช้นวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นครูเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี จากหนังสือ ตำรา วารสาร บทความ วิจัยและงานเอกสารสิ่งพิมพ์ต่างๆ ที่เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

2. สร้างแบบสอบถามเพื่อดำเนินการวิจัย

3. ติดต่อประสานกับหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ขอหนังสือนำไปขออนุญาตแจกแบบสอบถามไปยังผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

4. นำไปดำเนินการแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัยจากกลุ่มตัวอย่างครูโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 1 และสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ก. เชิงปริมาณ

1. นำแบบสอบถามทั้งหมดที่รวบรวมมากลับมา ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องของการตอบแบบสอบถามอีกครั้ง คัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์ จากนั้นนำมาวิเคราะห์แบบสอบถาม บันทึกคะแนนแต่ละข้อของแต่ละคนลงรหัส (Coding Form) ในโปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

2. ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามเพื่อการวิจัยโดยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ในการวิเคราะห์ข้อมูลค่าความถี่ (Frequency)ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของคะแนนจากกลุ่มตัวอย่างการตอบแบบสอบถาม

3. สถิติที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของครูโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ประกอบด้วย เพศ อายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การสอน มาวิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของคะแนนจากการตอบแบบสอบถาม

4. ข้อคำถามข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 1 ผู้วิจัยจะทำการจัดประเด็นคำถามที่กำหนดไว้ในแบบสอบถามปลายเปิด นำมาวิเคราะห์เนื้อหาโดยใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency)

เชิงคุณภาพ

1. ข้อมูลสัมภาษณ์ที่ได้จาการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒินำมาจัดกลุ่มข้อมูล (Data Grouping) ตามสาระสำคัญของประเด็นการสัมภาษณ์ นำมาวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อสรุปประเด็นในการหาแนวทางการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ต่อไป

2. ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามจากการสัมภาษณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิ โดยวิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาของข้อสัมภาษณ์โดยวิธีการพรรณนาอ้างอิงคำพูดบุคคล

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยสามารถสรุปผลได้ดังนี้

เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของครูสอนโรงเรียนขนาดเล็ก

ครูสอนโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ทั้งหมด 74 โรงเรียน จำนวน 226 คน ครูโรงเรียนขนาดเล็ก มีครูหญิง จำนวน 245 คน และเป็นครูชาย จำนวน 82 คน ครูมีอายุ 26-30 ปี จำนวน 89 คน ครูมีอายุ 31-35 ปี จำนวน 50 คน ครูมีอายุ 36-40 ปี จำนวน 38 คน ครูมีอายุ 41 ปี ขึ้นไป จำนวน 26 คน และครูมีอายุต่ำกว่า 25 ปี จำนวน 23 คน ครูจบการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 254 คน ระดับปริญญาโท จำนวน 63 คน และต่ำกว่าต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 9 คน ครูมีประสบการณ์การสอน 11-15 ปี จำนวน 82 คน ครูมีประสบการณ์การสอน 6-10 ปี จำนวน 53 คน มีประสบการณ์การสอน 16-20 ปี จำนวน 50 คน ครูมีประสบการณ์การสอน 21-25 ปี จำนวน 27 คน ครูมีประสบการณ์การสอน 26 ปี ขึ้นไป จำนวน 24 คน และครูมีประสบการณ์การสอน ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 4.4

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของครูที่มีต่อสภาพการใช้นวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของครูโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

นวัตกรรมทางด้านหลักสูตร ครูความคิดเห็นต่อสภาพการใช้นวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของครูโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 โดยภาพรวม และทุกข้อ อยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ครูโรงเรียนขนาดเล็กจัดหานวัตกรรมนำมาพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนของโรงเรียนขนาดเล็ก ครูนำนวัตกรรมทางเทคโนโลยีมาพัฒนากระบวนการการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับคุณลักษณะผู้เรียนและนำนวัตกรรมการเรียนการสอนอย่างมีความหลากหลายเพื่อนำใช้บันทึกข้อมูลหลักสูตรของโรงเรียนขนาดเหล็กให้มีความพร้อมนำไปใช้ตามลำดับความสำคัญของการใช้นวัตกรรมการจัดการเรียนการสอน

นวัตกรรมด้านการเรียนการสอน ครูความคิดเห็นต่อสภาพการใช้นวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของครูโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 โดยภาพรวม และทุกข้อ อยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ครูใช้นวัตกรรมทาง Online ในรูปแบบ google meet จัดการเรียนการสอน สนทนาเรียนรู้ระหว่างครูกับผู้เรียนรู้ ผ่านระบบ Online สามารถใช้สนทนาบทเรียนระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนได้ตามต้องการในการเรียนรู้และสอนผ่านระบบ Online Video สามารถใช้สนทนาบทเรียนระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนได้ตามต้องการในการเรียนรู้ ตามลำดับความสำคัญของการใช้นวัตกรรมการจัดการเรียนการสอน

นวัตกรรมด้านสื่อการสอน ครูความคิดเห็นต่อสภาพการใช้นวัตกรรมการจัดการเรียนการสอน ของครูโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 โดยภาพรวมและทุกข้อ อยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ครูมีการสร้างเครือข่ายนวัตกรรมสื่อการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้เข้าสู่บทเรียนในการสร้างแรงจูงใจ นักเรียนได้เรียนรู้ ครูมีการใช้สื่อนวัตกรรมทางเทคโนโลยีที่มีความทันสมัยทันกับเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันให้นักเรียนและครูใช้สื่อนวัตกรรมช่วยทำให้ผู้เรียน

เข้าใจเนื้อหาสาระการเรียนรู้ในบทเรียนอย่างเป็นรูปธรรม ตามลำดับความสำคัญของการใช้นวัตกรรมการจัดการเรียนการสอน

นวัตกรรมด้านการประเมินผล ครูความคิดเห็นต่อสภาพการใช้นวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของครูโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 โดยภาพรวม และทุกข้อ อยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ นวัตกรรมสามารถทำนายผลของผู้เรียนว่ามีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติในระดับที่เกณฑ์กำหนด มีนวัตกรรมการเรียนการสอนเป็นเครื่องมือวัดผลประเมินผลได้ตรงตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้ตามที่ครูระบุไว้และคุณภาพของนวัตกรรมสามารถวัดผลประเมินผลตรงตามความต้องการการเรียนรู้ของนักเรียน ตามลำดับความสำคัญของการใช้นวัตกรรมการจัดการเรียนการสอน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. นวัตกรรมทางด้านหลักสูตร โรงเรียนควรกำหนดกรอบแนวคิดในการพัฒนานวัตกรรม โดยการวิเคราะห์นวัตกรรมให้สอดคล้องกับเนื้อหาหลักสูตรสาระการเรียนรู้ในการพัฒนาได้เต็มศักยภาพ สร้างคุณลักษณะนวัตกรรม การออกแบบนวัตกรรมการเรียนรู้ การตรวจสอบ ทดลองนวัตกรรมการเรียนรู้และสรุปการประเมินผลการเรียนรู้ตามคุณลักษณะของนวัตกรรมการเรียนรู้

2. นวัตกรรมด้านการเรียนการสอน โรงเรียนควรออกแบบนวัตกรรมการเรียนรู้ให้มีความหลากหลายในการเรียนรู้ โดยใช้รูปแบบการเสริมแรงจูงใจให้ผู้เรียนทั้งภายในและภายนอกโดยการปรับทัศนคติของผู้เรียน และตัวแปรทางนวัตกรรมการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์และจุดมุ่งหมายที่ต้องการ

3. นวัตกรรมด้านสื่อการสอน โรงเรียนควรพิจารณาถึงหลักการออกแบบนวัตกรรมการเรียนรู้ให้อยู่พื้นฐานขององค์ปะกอบนวัตกรรม โดยเฉพาะองค์ความกลมกลืน ความสมดุล ความเป็นเอกภาพ ในการถ่ายทอดข้อมูลของผู้สอนไปยังกลุ่มเป้าหมายให้มีความชัดเจนเพื่อเป็นการดึงดูดหรือเป็นการสร้างแรงจูงใจให้กับผู้เรียน

4. นวัตกรรมด้านการประเมินผล โรงเรียนควรพิจารณาความมีประสิทธิภาพของนวัตกรรม ที่นำมาใช้ประเมินผลให้ตรงตามเป้าหมายการวัดผลการเรียนรู้ ให้สอดคล้องกับเกณฑ์ที่กำหนดที่เป็นเครื่องมือประเมินผลการเรียนรู้ให้มีความเหมาะสมกับกิจกรรมและสถานการณ์การเรียนรู้นวัตกรรมที่พัฒนาได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. ผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน ขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากทุกด้าน และโรงเรียนควรนำผลไปปรับใช้ในการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนต่อไป

2. ผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน ขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากทุกด้าน และในด้านนวัตกรรมสื่อการเรียนการสอนควรนำไปใช้จัดการเรียนการได้เลย

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรดำเนินวิจัยเรื่อง การบูรณาการนวัตกรรมการเรียนรู้ในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่สู่การเรียนรู้แนวพุทธศาสตร์ในการสร้างสรรค์กระบวนทัศน์การเรียนรู้ในโลกยุคใหม่

2. ควรดำเนินวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้ในยุค Disruptive Innovation ทางการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนขนาดเล็กด้วยการสร้างสรรค์นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทที่แตกต่างกันของการจัดการเรียนรู้

3. ควรดำเนินวิจัยเรื่อง สมรรถนะที่พึงประสงค์ในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ ระหว่างครูและนักเรียน เป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนโดยผ่านกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกอย่างสร้างสรรค์ และกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง

4. ควรดำเนินวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนการสอนด้วยรูปแบบของออนไลน์สู่การสร้างสรรค์นวัตกรรมยุคดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดใหญ่ต่อไป

บรรณานุกรม

กมลลักษณ์ โพธิอรุณพัชญ์, “แนวทางการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนแพทย์แผนไทย สาขาผดุงครรภ์ไทย ยุคไทยแลนด์ 4.0”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2562), บทคัดย่อ.

จารุวรรณ นาตัน, “นวัตกรรมการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก”, วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิตสาขา การบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร,2556), บทคัดย่อ.

นิพนธ์ กินาวงศ์, หลักเบื้อต้นเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนและการนิเทศการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พิฆเนศ, 2533), หน้า 72.

พระสารัตน์ ฐตปุญโญ (เลี้ยงศรี), “แนวทางการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ 20 ปี (2560-2579) ของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2563), บทคัดย่อ

สำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545, กระทรวงศึกษาธิการ, (กรุงเทพมหานคร: พริกหวานหราฟฟิก, 2545), หน้า 25.

สุชาติ ศิริสุขไพบูลย์, เทคนิคและวิธีการสอนวิชาชีพ, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 2527), หน้า 110.

สุราษฎร์ พรมจันทร์, ยุทธวิธีการเรียนการสอนวิชาเทคนิค, ฉบับปรับปรุง, (กรุงเทพมหานคร: สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 2550), หน้า 15.

Arterbury, Elvis Hug , ‘Teacher Utilization of Media Service Provided by the Regional Education Service Centers in Texas”, Dissertation Abtracts International, 32,3 (March1972): A.

R.V. Krejcie และ Morgan อ้างใน ธานินทร์ ศิลป์จารุ, การวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS, พิมพ์ครั้งที่ 17, (กรุงเทพมหานคร: เอส.อาร์.พริ้นติ้ง แมสโปรดักส์, 2560), หน้า 49.

Rogers, E.M., Diffusion of Innovations. New York: Free Press. Retrieved, [online], source: from books.google.co.th: https://books.google.co.th/books.P12 .[12 July 2021].

แนวทางการสร้างวินัยตามหลักพุทธบริหารการศึกษาสำหรับนักเรียนประถมศึกษา โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1

Discipline Development Guidelines for Primary School Students in Schools under the Office of Nonthaburi Primary Educational Service Area 1

นวรัตน์ สถาพรพานิช*
พระครูกิตติญาณวิสิฐ, ดร.**
ดร.ลำพอง กลมกูล***

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาสภาพความมีวินัยของนักเรียนประถมศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 2. เพื่อศึกษากระบวนการสร้างวินัย ตามหลักพุทธบริหารการศึกษาสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 และ 3. เพื่อเสนอแนวทางการสร้างวินัยตามหลักพุทธบริหารการศึกษา สำหรับนักเรียนประถมศึกษา โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 ใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 318 คน ในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับ แนวทางการสร้างวินัยตามหลักพุทธบริหารการศึกษาสำหรับนักเรียน โดยใช้สถิติวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบียนมาตรฐานและวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

1. ศึกษาสภาพความมีวินัยของนักเรียนประถมศึกษาโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 พบว่า โดยภาพรวม มี 5 ด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการรู้จักกาลเทศะ ด้านการปฏิบัติตามกฎของโรงเรียน ด้านการปฏิบัติตนตามระเบียบ ด้านตรงต่อเวลาและด้านความรับผิดชอบ

2. ศึกษากระบวนการสร้างวินัย ตามหลักพุทธบริหารการศึกษาสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 ด้วยหลักไตรสิกขา พบว่า (ขั้นสีลสิกขา) ครูควรส่งเสริมให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อตนเอง (ขั้นสมาธิสิกขา) ควรฝึกพัฒนาอบรมจิตใจให้นักเรียน

*นิสิตหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
E-mail. oilsata.7986@gmail.com
**ผู้ช่วยศาตราจารย์, อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
***อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Received: March 07, 2022 **Revised:** December 27, 2023 **Accepted:** December 28, 2023

เพื่อยกระดับของจิตสู่ฐานเรียนรู้ปัญญา (ขั้นปัญญาสิกขา) ครูจัดกิจกรรมส่งเสริมปัญญาโดยเรื่องปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน ความรับผิดชอบต่อเวลาการมาโรงเรียน

3. แนวทางการสร้างวินัยตามหลักพุทธบริหารการศึกษาสำหรับนักเรียนประถมศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 พบว่า ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบ ด้านตรงต่อเวลา ด้านการปฏิบัติตนตามระเบียบ ด้านการปฏิบัติตามกฎของโรงเรียน ด้านการรู้จักกาลเทศะ (ขั้นสีลสิกขา) มีแนวทางปฏิบัติคือ ให้นักเรียนตั้งใจรับผิดชอบต่อเวลาและปฏิบัติตนตามระเบียบโรงเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้มารยาทการเข้าสังคมอย่างถูกต้องตามกาลเทศะและโรงเรียนควรประสานกับครอบครัวช่วยดูแลเอาใจเรื่องความรับผิดชอบเกี่ยวกับตามระเบียบโรงเรียน (ขั้นสมาธิสิกขา) มีแนวทางปฏิบัติคือ จัดกิจกรรมฝึกทักษะนิสัยแก่นักเรียนในการใช้สิตสัมปชัญญะรู้ตัวอยู่เสมอและปฏิบัติตนตามระเบียบของโรงเรียนอย่างเคร่งครับ (ขั้นปัญญาสิกขา) มีแนวทางปฏิบัติคือ ครูควรชี้แจงทำความเข้าใจถึงกระบวนการสร้างวินัยตามแนวทางของปัญญา ดังนี้ โรงเรียนควรจัดกิจกรรมวินัยนักเรียน เช่น กิจกรรมแข่งขันเรื่องระเบียบวินัย เชิญวิทยากรมาให้ความรู้เรื่องกฎ ระเบียบวินัยให้นักเรียนฟัง ส่งเสริมให้นักเรียนศึกษาค้นคว้า กฎระเบียบต่างๆ นำมาคิดวิเคราะห์เป็นความรู้ใหม่ และการลงมือปฏิบัติในการทำกิจกรรมตามกฎระเบียบ ความรับผิดต่อกิจกรรมที่ขึ้น ทำให้นักเรียนเข้าใจ กฎระเบียบข้อบังคับได้ถูกต้อง

คำสำคัญ : แนวทางการสร้างวินัย, พุทธบริหารการศึกษา

Abstract

The objectives of this research are: 1) to study the state of having discipline of primary students under the Office of Nonthaburi Primary Educational Service Area 1, 2) to study discipline developing process based on Buddhist educational administration for students under the Office of Nonthaburi Primary Educational Service Area 1, and 3) to propose guidelines of discipline developing based on Buddhist educational administration for students under the Office of Nonthaburi Primary Educational Service Area 1. The data of the study were collected from 318 samples by using questionnaire and analyzed by percentage, mean and standard deviation.

The study results revealed that:

1. The state of having discipline of primary students under the Office of Nonthaburi Primary Educational Service Area 1 in 5 aspects arranged by descending order with knowing the proper time, followed by following the school regulations, keeping in order and regulations, punctuality and responsibility respectively.

2. The discipline developing process based on Buddhist educational administration for students under the Office of Nonthaburi Primary Educational Service Area 1 consists of the principles of the Threefold Training; Sila Sikkha, students should be encouraged and supported to have self-resposibility, Citta Sikkha, students should be trained to control their mind in their study, and Paññā Sikkha, students should have activities promoting their responsibility and punctuality.

3. The guidelines of discipline developing based on Buddhist educational administration for students under the Office of Nonthaburi Primary Educational Service Area 1 in 5 aspects; knowing the proper time, following the school regulations, keeping in order and regulations, punctuality and responsibility. In Sila Sikkha level, students should be encouraged to be punctual, follow the school regulations, behave themselves suitable to proper place and time, and the school should cooperate with students' parents in monitoring and taking care of them. In Citta Sikkha level, activities encouraging mindfulness and discipline should be regularly arranged for students. In Paññā Sikkha level, students should be informed and participated in activities supporting intelligence and discipline by workshop, lecture, researching, presenting and rewarding.

Keywords : Guidelines for Creating Discipline, Buddhist Education Administration

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากกระแสการเปลี่ยนแปลงตามสภาวะของสังคมโลกภายใต้สถานการณ์โควิด-19 (COVID-19) ผลักเราสู่ชีวิต “ปกติวิถีใหม่” “New Normal” วิถีชีวิตใหม่นี้ ประกอบด้วยวิธีคิด วิธีเรียนรู้ วิธีปฏิบัติ การใช้ชีวิตแบบใหม่ ทำให้นักเรียนต้องปรับตัวเพื่อรับมือกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ตามกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตและสังคมไทย ทั้งด้านศีลธรรม วัฒนธรรมที่ดีงามลดลง และการช่วยเหลือเกื้อกูล ความมีน้ำใจไมตรี แก่งแย่งเอารัดเอาเปรียบกันขาดความสามัคคีไม่เคารพสิทธิผู้อื่น และปัญหาคุณภาพการศึกษา ทั้งระดับสติปัญญานักเรียนบางคนโดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและเยาวชน การที่จะแก้ปัญหาสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นจะต้องมีการร่วมมือร่วมใจของคนทุกคนในหลายๆ ฝ่าย มาช่วยกันแก้ปัญหาที่ไม่พึงประสงค์ ช่วยกันฝึกอบรมคุณธรรม โดยเฉพาะการมีวินัยให้มีคุณภาพและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงการเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชน จึงจะสามารถช่วยสังคมให้กลับมาอยู่ร่วมกันอย่างสงบและมีความสุขได้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554), หน้า 4.)

วินัยเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านจริยธรรมคุณธรรมการประพฤติตนที่ดีส่งผลให้ชุมชน สังคม และประเทศชาติมีการพัฒนาไปในทางที่ดี และมีคุณภาพ ชุมชน สังคม และประเทศชาติใดก็ตามที่มีบุคคลที่ไร้ระเบียบวินัย ไม่มีความรับผิดชอบชุมชน สังคม หรือแม้แต่ประเทศชาติก็จะพบกับวิกฤตการณ์และไม่ประสบความสำเร็จถึงวัตถุประสงค์วินัยเป็นสิ่งที่สำคัญที่เกิดขึ้นได้จากทั้งตนเองและการฝึกฝนปลูกฝัง ควรจะต้องปลูกฝังตั้งแต่เด็กครอบครัว ชุมชน และวิถีชีวิตในสังคมมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องและมีอิทธิพลที่สำคัญในการปลูกฝังและพัฒนาวินัยของเด็ก บิดามารดา และครูบาอาจารย์เป็นบุคคลที่สำคัญที่สร้างให้เด็กเป็นผู้มีวินัยและเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม (พวงผกา แซ่ตัน, “การศึกษาวินัยนักเรียนช่วงชั้นที 3 โรงเรียนวังจันทร์วิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 18”, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (คณะศึกษาศาสตร์:มหาวิทยาลัยบูรพา, 2554), หน้า 22.)

และนโยบายหลักในการปลูกฝังให้เยาวชนในวัยเรียนได้พัฒนาตนเองไปสู่ความเจริญงอกงาม แต่อย่างไรก็ตามในการควบคุมความประพฤติของนักเรียนโดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กวัย 7-15 ปี การควบคุมความประพฤตินักเรียนเป็นภาระหน้าที่ของครูอาจารย์ นับตั้งแต่หัวหน้าสถานศึกษา ครูอาจารย์และบุคลากรฝ่ายต่างๆเป็นการกระทำร่วมกันด้วยจุดหมายสำคัญ คือ ให้นักเรียนเชื่อฟังตามกฎระเบียบและถ้ามีการฝ่าฝืนระเบียบ หมายถึง การลงโทษเป็นที่ปรากฏอยู่เสมอว่าปัญหาการประพฤติผิดวินัยของนักเรียนส่วนมากมีการประพฤติตนไม่เหมาะสมกับสภาพที่เป็นนักเรียน

แผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552-2561) ได้กำหนดหลักการและกรอบแนวคิดเน้นการปฏิรูประบบการศึกษาและการเรียนรู้โดยมุ่งให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพภายในปีพ.ศ. 2561 มีการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ โดยเน้นประเด็นหลัก ได้แก่ พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและการเรียนรู้ของคนไทย เพิ่มโอกาสทางการศึกษา และการเรียนรู้ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคม ส่งผลให้คนไทยยุคใหม่ สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง และมีนิสัยใฝ่ รู้ตลอดชีวิต มีความสามารถในการสื่อสาร สามารถคิดวิเคราะห์แก้ปัญหา คิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจิตสาธารณะ มีระเบียบวินัย เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม สามารถทำงานเป็นกลุ่ม มีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมมีจิตสำนึก และความภูมิใจใน ความเป็นไทย และสามารถก้าวทันโลก ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น กำลังแรงงานและผู้สูงอายุได้รับการศึกษาและเรียนรู้เพิ่มเติมอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีทักษะและความรู้พื้นฐานทั้งในการดำรงชีวิตและในการทำงานอย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ (อินทิรา บุญวาที, “สภาพปัญหาวินัยและการเสริมสร้างวินัยนักเรียน โรงเรียนบ้านจัดสรรจังหวัดตราด”, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (คณะศึกษาศาสตร์: มหาวิทยาลัยบูรพา, 2550), หน้า 22.)

หลักพุทธบริหารการศึกษา หมายถึง หลักไตรสิกขา คือ การศึกษาสามประการตามหลักธรรมในพระพุทธศาสนาคือศีลสมาธิและปัญญา เป็นกุศโลบายแห่งการพัฒนาตนเองที่ถูกต้องของมนุษย์ทุกคนเป็นรากฐานของการพัฒนากายวาจาและใจเป็นเรื่องของการฝึกฝนด้านพฤติกรรมโดยเฉพาะศีลถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นในขบวนการพัฒนามนุษย์เพราะว่าศีลเป็นสิ่งที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาดำเนินชีวิตของมนุษย์ในสังคมและช่วย

ให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อยสามารถทำให้มนุษย์มีพฤติกรรมเกิดความที่ดีงามตามแบบอย่างของศีลที่กำหนดไว้ดีแล้ว ฉะนั้นศีลจึงเป็นอุปกรณ์สำคัญในการฝึกฝนเบื้องต้นเมื่อฝึกฝนดีแล้วย่อมทำให้เกิดความเคยชินทำให้สมรรถภาพของจิตสมาธิเป็น ส่วนของการฝึกฝนในด้านจิตใจหรือระดับจิตใจให้เกิดการพัฒนาคุณสมบัติต่างๆ เช่น ด้านคุณธรรมมีเมตตากรุณาความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ความเข้มแข็งความอดทนความเพียรพยามความรับผิดชอบและด้านจิตใจทำให้เกิดความสุขเช่นความผ่องใสเบิกบานความรู้สึกอิ่มใจ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2559-2559), (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553), หน้า 20-11.)

โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 บางเรียนมีปัญหาเกี่ยวกับระเบียบวินัยเรื่องการมาโรงเรียนสายโดยเฉพาะนักเรียนระดับชั้น ป.4-6 เนื่องจากว่าสาเหตุของการมาเรียนสายส่วนใหญ่ คือ ตื่นสาย สาเหตุมาจากเหตุผลส่วนตัว ทำให้นักเรียนขาดระเบียบวินัยในตนเอง การมาโรงเรียนสายถือว่าเป็นสิ่งสำคัญในการมาเรียนที่ไม่ควรเกิดขึ้น ข้อมูลเหล่านี้นับว่าเป็นประโยชน์ต่อครูโดยเฉพาะเรื่อง ความรับผิดชอบ การตรงต่อเวลา การปฏิบัติตนตามระเบียบ กฎของโรงเรียน และการรู้จักกาลเทศะ ปัญหาดังกล่าวนี้ ควรศึกษาแก้ปัญหาที่ต้นเหตุโดยอาศัยความร่วมมือจากผู้ที่มีความใกล้ชิดกับนักเรียนมากที่สุด เช่น เพื่อนๆ ผู้ปกครอง เป็นบุคคลสำคัญที่ช่วยแก้ปัญหาพฤติกรรมของนักเรียนได้ในอนาคต

ดังเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นครูสอนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จึงมีความสนใจศึกษาเรื่อง แนวทางการสร้างวินัยตามหลักพุทธบริหารการศึกษาสำหรับนักเรียนประถมศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 เพื่อนำข้อมูลไปเป็นแนวทางการพัฒนาระเบียบวินัย สำหรับนักเรียนประถมศึกษา โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรีเขต 1 ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพความมีวินัยของนักเรียนประถมศึกษาโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1
2. เพื่อศึกษากระบวนการสร้างวินัยตามหลักพุทธบริหารการศึกษาสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา ตามหลักพุทธบริหารการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1
3. เพื่อเสนอแนวทางการสร้างวินัยตามหลักพุทธบริหารการศึกษาสำหรับนักเรียนประถมศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยใช้การวิจัยแบบผสานวิธี (Mixed Methods) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามความคิดเห็นจากครูโรงเรียน สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 จำนวน 318 คน และใช้งานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นงานวิจัยสนับสนุนเชิงปริมาณ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน

1. ประชากร ได้แก่ ครูโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรีเขต 1 จำนวน 1,332 คน จำนวน 32 โรงเรียน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรีเขต 1 จำนวน 318 คน จำนวน 32 โรงเรียนแต่สาเหตุเนื่องจากว่าครูแต่ละโรงเรียนละโรงเรียนมีจำนวนไม่เท่ากันจึงใช้วิธีการสุ่มเลือกกลุ่มหาขนาดตัวอย่างแบบหลายขั้นตอนตามตารางสำเร็จรูป R.V. Krejcie และ D.W. Morgan (R.V. Krejcie และ Morgan อ้างใน ธานินทร์ ศิลป์จารุ, การวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSSและ AMOS, พิมพ์ครั้งที่ 17, (กรุงเทพมหานคร: เอส.อาร์.พริ้นติ้ง แมสโปรดักส์, 2560), หน้า 49.) และได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างครู จำนวน 318 คน ใช้รวบรวมข้อมูลแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาระเบียบวินัยสำหรับนักเรียนประถมศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ก. เชิงปริมาณ

1. ศึกษาแนวทางการพัฒนาระเบียบวินัยสำหรับนักเรียนประถมศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 เกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี วารสาร ตำราเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือวิจัย

3. กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือการวิจัย โดยขอคำปรึกษาจากกรรมการอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

4. สร้างเครื่องมือ ดำเนินการสร้างเครื่องมือวิจัยและนำเสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขต่อไป

5. ปรับปรุงแก้ไข และจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์และนำไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างเป้าหมายต่อไป

ข. ลักษณะของเครื่องมือวิจัย

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปตามสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับชั้นเรียน โรงเรียน และเกรดนักเรียนโดยแบบสอบถามชนิดตรวจรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาระเบียบวินัยสำหรับนักเรียนประถมศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1

ตอนที่ 3 แบบสอบถามข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาระเบียบวินัยสำหรับนักเรียนประถมศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1

ค. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย

1. แบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาระเบียบวินัยสำหรับนักเรียนประถมศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา ด้วยการหาค่าความตรงของเนื้อหา โดยนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาความเหมาะสมของภาษาและเนื้อหารายข้อ จากนั้นนำไปหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหาที่ต้องการวิจัย (Item-Objective Congruence Index IOC) และเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป

2. การหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่เป้าหมาย จำนวน 30 ชุด เพื่อค่า Cronbach's Alpha ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม และได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.979 จากนั้นนำแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาระเบียบวินัยสำหรับนักเรียนประถมศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 ที่ปรับปรุงปรุงเสนอต่อกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อขอความเห็นชอบและจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

ง. เชิงคุณภาพ

1. ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดสำโรง (หิรัญราษฎร์ภักดีวิทยา) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1

2. โรงเรียนวัดจันทร์ (ผาดไสว ประชาอุทิศ) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1

3. ครูโรงเรียนวัดจันทร์ (ผาดไสว ประชาอุทิศ) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี จากหนังสือ ตำรา วารสาร บทความ วิจัยและงานเอกสารสิ่งพิมพ์ต่างๆ ที่เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาระเบียบวินัยสำหรับนักเรียนประถมศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1

2. ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามและขอหนังสืออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรีเขต 1

3. ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแจกแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างครู โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 จำนวน 318 คน และสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่าน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ก. เชิงปริมาณ

1. นำแบบสอบถามทั้งหมดที่รวบรวมมา เพื่อดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องของการตอบแบบสอบถาม แล้วคัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์ เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยการบันทึกคะแนนแต่ละข้อของแต่ละคนลงในแบบลงรหัส (Coding Form)

2. ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์

3. สถิติที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของครูโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรีเขต 1 ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์การสอน และโรงเรียนที่สอนปัจจุบัน มาวิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของคะแนนจากการตอบแบบสอบถาม

3.2 แปลความหมายของค่าเฉลี่ยโดยยึดเกณฑ์ (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, การวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS, หน้า 75.)

4. ข้อคำถามปลายเปิดที่แสดงถึงข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาระเบียบวินัยสำหรับนักเรียนประถมศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 ผู้วิจัยจะทำการจัดกลุ่มตามประเด็นที่กำหนดไว้ในแบบสอบถามปลายเปิด จากนั้นจะทำการวิเคราะห์ โดยใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency)

ข. เชิงคุณภาพ

1. การรวบรวมข้อมูลสัมภาษณ์ที่ได้จาการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒินำมาจัดกลุ่มข้อมูล (Data Grouping) ตามสาระสำคัญของประเด็นการสัมภาษณ์

2. ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ โดยวิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis Technique) พร้อมทั้งนำเสนอโดยวิธีการพรรณนาอ้างอิงคำพูดบุคคล

สรุปผลการวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพความมีวินัยของนักเรียนประถมศึกษาโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1

1.1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของครู

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของครูโรงเรียนในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 จำนวน 318 คน ครูหญิง จำนวน 213 คน ครูชาย จำนวน 105 คน ครูมีอายุ 20-25 ปี จำนวน 124 คน ครูมีอายุ 26-30 ปี จำนวน 120 คน ครูมีอายุ 31-35ปี จำนวน 47 คน ครูมีอายุ 41 ปี ขึ้นไป จำนวน 18 คน ครูมีอายุ 36-40 ปี จำนวน 9 คน จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 244 คน ระดับปริญญาโท 51 คน ต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 18 คน และระดับปริญญาเอก จำนวน 5 คน ครูมีประสบการณ์การสอน ต่ำกว่า

5 ปี จำนวน 208 คน มีประสบการณ์การสอน 6-10 ปี จำนวน 59 คน มีประสบการณ์การสอน 11-15 ปี จำนวน 34 คน มีประสบการณ์การสอน 21 ปี ขึ้นไป จำนวน 10 คน และครูมีประสบการณ์การสอน 16-20 ปี จำนวน 7 คน

1.2 สภาพความมีวินัยของนักเรียนประถมศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1

1. ด้านความรับผิดชอบ ครูมีความคิดเห็นต่อสภาพความมีวินัยของนักเรียนประถมศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 โดยภาพรวม ด้านความรับผิดชอบ อยู่ในระดับมาก และรายข้อ ทุกข้อ อยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับความสำคัญจากมากไปหาน้อย ได้แก่ นักเรียนรับผิดชอบในเรื่องแต่งกายและแต่งกายถูกต้องตามระเบียบ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.25 นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.14 นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.04 และข้อที่มีค่าเฉลี่ต่ำสุด ได้แก่ นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.81 ตามลำดับ

2. ด้านตรงต่อเวลา ครูมีความคิดเห็นต่อสภาพความมีวินัยของนักเรียนประถมศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 โดยภาพรวม ด้านตรงต่อเวลา อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.00 และรายข้อ ทุกข้อ อยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับความสำคัญจากมากไปหาน้อย ได้แก่นักเรียนเข้าห้องสอบตรงเวลา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.21 นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ในชุมชนตรงตามเวลา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.16 นักเรียนมาโรงเรียนตรงตามเวลาทุกวัน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.13 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ นักเรียนส่ง-คืนหนังสือที่ยืมจากห้องสมุดตรงตามเวลา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.94 ตามลำดับ

3. ด้านการปฏิบัติตนตามระเบียบ ครูมีความคิดเห็นต่อสภาพความมีวินัยของนักเรียนประถมศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 โดยภาพรวม ด้านการปฏิบัติตนตามระเบียบ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.07 และรายข้อ ทุกข้อ อยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับความสำคัญจากมากไปหาน้อย ได้แก่นักเรียนแต่งกายมาเรียนถูกต้องตามระเบียบ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.19 นักเรียนช่วยกันดูแลรักษาความสะอาดห้องเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.16 นักเรียนมีระเบียบในการเข้าแถวเคารพธงชาติ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 นักเรียนปฏิบัติตนถูกต้องตามระเบียบ เมื่ออยู่ในห้องเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.09 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ นักเรียนไม่ควรนำของเล่นมาเล่นในห้องเรียน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.88 ตามลำดับ

4. ด้านการปฏิบัติตามกฎของโรงเรียน ครูมีความคิดเห็นต่อสภาพความมีวินัยของนักเรียนประถมศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 โดยภาพรวม ด้านการปฏิบัติตามกฎของโรงเรียน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.08 และรายข้อ ทุกข้อ อยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับความสำคัญจากมากไปหาน้อย ได้แก่นักเรียนช่วยกันรักษาความความสะอาดโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.18 นักเรียนควรเคารพกฎ กติกา ของโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.18 นักเรียนมีสัมมาคารวะ ปฏิบัติ

ตนต่อคุณครูทุกคน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.13 นักเรียนไม่ควรพูดแทรกขณะที่คุณครูทำการสอน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.12 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ นักเรียนไม่นำอุปกรณ์สื่อสารมาเล่นเพื่อความบันเทิงในโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.94 ตามลำดับ

5. ด้านการรู้จักกาลเทศะ ครูมีความคิดเห็นต่อสภาพความมีวินัยของนักเรียนประถมศึกษา โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 โดยภาพรวม ด้านการรู้จักกาลเทศะ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 และรายข้อ ทุกข้อ อยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับความสำคัญจากมากไปหาน้อย ได้แก่นักเรียนแต่งกายเหมาะสมตามกาลเทศะ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.19 นักเรียนรู้จักมีความเกรงใจผู้อื่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 นักเรียนมีความอ่อนน้อม วางตัวเหมาะสมกับเวลา บุคคล และกาลเทศะ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 นักเรียนรู้จักวางตนเหมาะสมกับการเข้าชมโบราณสถาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ นักเรียนรู้จักให้เกียรติคุณครูและเพื่อน ร่วมห้องเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.07 ตามลำดับ

เพื่อศึกษากระบวนการสร้างวินัยสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา ตามหลักพุทธบริหารการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 ทั้ง 5 ด้าน มีผลดังต่อไปนี้

1. ด้านความรับผิดชอบ ตามหลักไตรสิกขา (ศีลสิกขา) ครูควรส่งเสริมให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อการศึกษา อย่างเต็มความสามารถ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายสำเร็จตามความมุ่งหมาย (สมาธิสิกขา) ควรฝึกฝนหรืออบรมจิตใจให้ ตั้งมั่นพร้อมจะรับผิดชอบงานเป็นพื้นฐานของการเจริญปัญญา ฝึกบังคับจิตใจให้ตั่งมั่นโดยระลึกรู้ตัวทั่วพร้อมยอมรับความจริงสู่ปัญญา (ปัญญาสิกขา) ครูควรจัดกิจกรรมส่งเสริมหรือการฝึกฝนอบรมเรื่องความรับผิดชอบสิ่งตนเองกระทำให้นักเรียนเข้าใจที่ถูกต้อง การฝึกฝนเช่นนี้ เรียกว่า ปัญญาสิกขา

2. ด้านตรงต่อเวลา ตามหลักไตรสิกขา (ศีลสิกขา) ครูควรสร้างวัฒนธรรมด้านการตรงต่อเวลา อาจดำเนินการด้วยการจัดกิจกรรมส่งเสริมหรือเรียนรู้อย่างมีเงื่อนไขความสำเร็จ ในการเข้าร่วมกิจกรรมตามเวลาสู่การมีจิตใจมั่นคง (สมาธิสิกขา) ครูควรจัดค่ายคุณธรรมเพื่อฝึกพัฒนาอบรมจิต นักเรียนให้เกิดคุณธรรม ตรงต่อเวลา พิจารณาอย่างมีเหตุและส่งผลสู่ความรู้ (ปัญญาสิกขา) ครูควรส่งเสริมการเข้าเรียนตรงตามเวลา และวิธีปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เกิดขึ้น และส่งเสริมการมีวินัยการตรงต่อเวลา มอบให้เป็นวุฒิบัตร ชื่นชมนักเรียนที่มาเรียนตรงต่อเวลา เป็นต้น

3. ด้านการปฏิบัติตนตามระเบียบ ตามหลักไตรสิกขา (ศีลสิกขา) โรงเรียนต้องมีการสร้างบรรยากาศที่เต็มไปด้วยความรัก ความเมตตา โดยการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเสริมสร้างวินัยนักเรียนอย่างเป็นกัลยาณมิตรต่อกันระหว่างครูและนักเรียน (สมาธิสิกขา) ครูควรส่งเสริมการจัดกิจกรรมทำสมาธิให้กับนักเรียน (ปัญญาสิกขา) ครูชี้แจงเหตุผลการตัดสินใจที่ถูกต้องกับนักเรียนในการปฏิบัติตนตามระเบียบวินัยของโรงเรียน และครูควรวิธีการแก้ปัญหาด้วยตนเอง

4. ด้านการปฏิบัติตามกฎของโรงเรียน ตามหลักไตรสิกขา (ศีลสิกขา) พื้นฐานของศีลโรงเรียนควรส่งเสริมให้นักเรียนรับฟังความคิดเห็น ฟังคำสั่งสอนของผู้ใหญ่ การมีสัมมาคารวะ การใช้มารยาทในห้องเรียน

มีมารยาทในการรับประทาน การปฏิบัติตนในชั่วโมงเรียนและการรักษามารยาททางกายวาจาให้เรียบร้อย (สมาธิสิกขา) พื้นฐานของสมาธิ ควรครูจัดหามุมสงบให้นักเรียนการทำงานอย่างตั้งใจ และมีจิตใจจดจ่ออยู่กับงาน (ปัญญาสิกขา) พื้นฐานของปัญญา ครูควรจัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้ปัญญา และเห็นแนวทางแห่งการปฏิบัติที่ถูกต้องตามกฎของโรงเรียน

5. ด้านการรู้จักกาลเทศะ ตามหลักไตรสิกขา (ศีลสิกขา) โรงเรียนควรจัดโครงการค่ายคุณธรรมเพื่ออบรมพัฒนากาย วาจาให้นักเรียนรู้จักกาลเทศะ (สมาธิสิกขา) ครูควรมีกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตนเองให้กาลเทศะอย่างมีสติสัมปชัญญะรูตัวก่อนปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ (ปัญญาสิกขา) ครูควรชี้แจงวิธีการปฏิบัติตนอย่างถูกต้องตามมารยาทด้านกาลเทศะให้นักเรียนเข้าใจหลักการ เป้าหมาย เรื่องการปฏิบัติด้านการรู้จักกาลเทศะ

เพื่อเสนอแนวทางการสร้างวินัยตามหลักพุทธบริหารการศึกษาสำหรับนักเรียนประถมศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 มีแนวทางดังนี้

1. ด้านความรับผิดชอบ ตามหลักไตรสิกขา (ศีลสิกขา) ครูควรส่งเสริมให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อตนเองให้กับนักเรียน เกิดกระบวนการพัฒนาจิตใจ (สมาธิสิกขา) ควรฝึกฝนหรืออบรมจิตใจให้ตั้งมั่นพร้อมจะรับผิดชอบ โดยรู้ตัวทั่วพร้อมยอมรับความจริงสู่ปัญญา (ขั้นปัญญาสิกขา) ขั้นนี้ครูควรจัดกิจกรรมส่งเสริมหรือการฝึกฝนอบรมเรื่องความรับผิดชอบสิ่งตนเองกระทำให้นักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1

2. ด้านตรงต่อเวลา ตามหลักไตรสิกขา (ศีลสิกขา) ครูควรส่งเสริมและสร้างวัฒนธรรมด้านการตรงต่อเวลา ด้วยการจัดกิจกรรมส่งเสริมหรือเรียนรู้สู่การมีจิตใจมั่นคง (สมาธิสิกขา) พื้นฐานของสมาธิโรงเรียนควรจัดค่ายคุณธรรมเพื่อฝึกพัฒนาอบรมจิตของนักเรียนให้เกิดคุณธรรมและปฏิบัติตนที่ดีในการตรงต่อเวลา พิจารณาอย่างมีเหตุและผลสู่ความรู้ (ขั้นปัญญาสิกขา) พื้นฐานของปัญญานี้ ครูควรส่งเสริมการเข้าเรียนตามตารางเวลา ที่กำหนดทุกครั้งด้วยวิธีปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เกิดขึ้น และจัดกิจกรรมส่งเสริมวินัยการตรงต่อเวลา ทำเป็นวุฒิบัตร ชื่นชมนักเรียนที่มาเรียนตรงต่อเวลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1

3. ด้านการปฏิบัติตนตามระเบียบ ตามหลักไตรสิกขา (ศีลสิกขา) โรงเรียนต้องมีการสร้างบรรยากาศที่เต็มไปด้วยความรัก ความเมตตา โดยจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเสริมสร้างวินัยนักเรียนอย่างเป็นกัลยาณมิตรต่อกันระหว่างครูและนักเรียน (สมาธิสิกขา) ครูควรส่งเสริมการจัดกิจกรรมทำสมาธิให้กับนักเรียน (ปัญญาสิกขา) ครูชี้แจงเหตุผลการตัดสินใจที่ถูกต้องกับนักเรียนในการปฏิบัติตนตามระเบียบวินัยของโรงเรียนและครูควรวิธีการแก้ปัญหาด้วยตนเอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1

4. ด้านการปฏิบัติตามกฎของโรงเรียน ตามหลักไตรสิกขา (ศีลสิกขา) โรงเรียนควรส่งเสริมให้นักเรียนรับฟังความคิดเห็น การมีสัมมาคารวะ การมีมารยาทในห้องเรียน มารยาทในการรับประทาน และการรักษามารยาททางกายวาจาให้เรียบร้อย (สมาธิสิกขา) พื้นฐานสมาธิ ควรครูจัดหามุมสงบให้นักเรียนการทำงาน

อย่างตั้งใจ และมีจิตใจจดจ่ออยู่กับงาน (ปัญญาสิกขา) ครูควรจัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้ปัญญา และเห็นแนวทางแห่งการปฏิบัติที่ถูกต้องตามกฎของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1

5. ด้านการรู้จักกาลเทศะ ตามหลักไตรสิกขา (ศีลสิกขา) พื้นฐานขั้นศีล โรงเรียนควรจัดโครงการค่ายคุณธรรมเพื่ออบรมพัฒนากาย วาจาให้นักเรียนรู้จักกาลเทศะ (สมาธิสิกขา) ควรมีกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตนเองให้กาลเทศะอย่างมีสติสัมปชัญญะรูตัวก่อนปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ (ปัญญาสิกขา) ครูควรชี้แจงวิธีการปฏิบัติตนอย่างถูกต้องตามมารยาทด้านกาลเทศะให้นักเรียนเข้าใจหลักการ เป้าหมาย เรื่องการปฏิบัติด้านการรู้จักกาลเทศะสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ความรับผิดชอบ ควรวางกฎ เกณฑ์ ระเบียบวินัย และข้อบังคับการเข้า-ออก จากห้องเรียน และส่งเสริมการเข้าค่ายคุณธรรม จริยธรรม ความรับผิดชอบต่อตนเองในเรื่องการเรียน

2. ตรงต่อเวลา ควรส่งเสริมให้นักเรียนเห็นความสำคัญของเวลา การให้รางวัลกับนักเรียนที่มาเรียนตรงเวลา การเข้าร่วมกิจกรรมตรงเวลา และเรื่องการตรงเวลาแก่นักเรียน

3. การปฏิบัติตนตามระเบียบ ควรวางกฎ ระเบียบ โรงเรียนให้มีความครอบคลุม ส่งเสริมความรับผิดชอบและปฏิบัติตามกฎระเบียบการเข้า-ออกให้ทันสมัย การเรียนรู้กิจกรรมเรื่องระเบียบวินัย และมีจรรยาบรรณในการปฏิบัติตน

4. การปฏิบัติตามกฎโรงเรียน ให้ความสำคัญของกฎ ระเบียบ การประพฤติปฏิบัติตามกฎ ระเบียบโรงเรียน ไม่ทำชื่อเสียงตนเอง และโรงเรียนให้เสียหายและมีแบบประเมินพฤติกรรมเกี่ยวกับกฎ ระเบียบโรงเรียน

5. การรู้จักกาลเทศะ ควรวางตนของนักเรียนให้มีความเหมาะสมกับกิริยามารยาทด้านต่างๆ การให้ความเคารพในสิทธิของคนอื่น และการแต่งกายให้มีความเหมาะสมกับกาลเทศะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. ผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการสร้างวินัยตามหลักพุทธบริหารการศึกษาสำหรับนักเรียนประถมศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ครูควรนำผลวิจัยด้านการรู้จักกาลเทศะ นำไปส่งเสริมนักเรียนต่อไป

2. ผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการสร้างวินัยตามหลักพุทธบริหารการศึกษาสำหรับนักเรียนประถมศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ครูควรนำผลวิจัยด้านการปฏิบัติตนตามระเบียบ นำไปส่งเสริมนักเรียนต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาวินัยนักเรียนในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

2. ศึกษาความมีวินัยในตนเองของนักเรียนในยุคดิจิทัลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

3. ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความมีวินัยในตนเองของนักเรียนในยุคศตวรรษที่ 21ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือการสร้างเครื่องวัดคุณลักษณะด้านจิตพิสัย, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2539).

กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือการเสริมสร้างวินัยนักเรียนในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ รู้จักกาลเทศะและเคารพสิทธิผู้อื่น, สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา , (กรุงเทพมหานคร: บริษัท พริกหวานกราฟฟิค), หน้า ช.

บัณฑิดา ศุพุทธมงคล, “การนำเบญจศีล-เบญจธรรมพัฒนานักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 กลุ่มโรงเรียนปากอ่าวเจ้าพระยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สมุทรปราการ เขต 1”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ,2559), บทคัดย่อ.)

ปราณี สุวรรณฉวี, “ศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาวินัยนักเรียนโรงเรียนวัดสุทธาวาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3”, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 2554), บทคัดย่อ.

ประเวศ วะสี อ้างใน จรัล ถาวร, “พฤติกรรมนักเรียนที่ผ่านการอบรมโครงการพัฒนาและส่งเสริม คุณธรรมจริยธรรม”, การค้นคว้าอิสระ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2549).).

พวงผกา แซ่ตัน, “การศึกษาวินัยนักเรียนช่วงชั้นที 3 โรงเรียนวังจันทร์วิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 18”, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (คณะศึกษาศาสตร์: มหาวิทยาลัยบูรพา, 2554), หน้า 22.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์ (ชำระ-เพิ่มเติม ช่วงที่ 1/ยุติ), (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พระพุทธศาสนาของธรรมสภา, 2554), หน้า 371.

ระวี ภาวิไล, หัวใจของศาสนาพุทธ, บทความเสนอในการประชุมทางวิชาการ เรื่องหัวใจของพุทธศาสนา, (ธรรมสถาน: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2548), หน้า 1.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554), หน้า 4.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2559-2559), (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553), หน้า 20-11.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 1”, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครินทร์, 2553), บทคัดย่อ.

สายพิณ ทะวรรณา, “การส่งเสริมจริยธรรมด้านวินัยนักเรียนประถมศึกษาโรงเรียนเครือข่าย 57 สังกัดสำนักงานเขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2560), บทคัดย่อ.

อินทิรา บุญวาที, “สภาพปัญหาวินัยและการเสริมสร้างวินัยนักเรียน โรงเรียนบ้านจัดสรรจังหวัดตราด”, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (คณะศึกษาศาสตร์: มหาวิทยาลัยบูรพา, 2550), หน้า 22.

R.V. Krejcie และ Morgan อ้างใน ธานินทร์ ศิลป์จารุ, การวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS, พิมพ์ครั้งที่ 17, (กรุงเทพมหานคร: เอส.อาร์.พริ้นติ้ง แมสโปรดักส์, 2560), หน้า 49.

Tantekin (2002), The attitudes to early childhood teachers toward gender roles and towarddiscipline, Dissertation Abstracts International, 63(2), 179-A.

การจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อออนไลน์ของโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตจตุจักร สังกัดกรุงเทพมหานคร

Leaning Management by Social media of Primary Schools in Chatuchak District, under Bangkok

เชาว์ รำมะนา*
พระครูกิตติญาณวิสิฐ, ดร.**
พระครูสังฆรักษ์จักรกฤษณ์ ภูริปญโญ, ดร.***

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อออนไลน์ของโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตจตุจักร สังกัดกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อออนไลน์ของโรงเรียนประถมศึกษา เขตจตุจักร สังกัดกรุงเทพมหานคร 2. ศึกษาวิธีพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อออนไลน์ของโรงเรียนประถมศึกษา เขตจตุจักร สังกัดกรุงเทพมหานคร 3. เสนอแนวทางพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อออนไลน์ของโรงเรียนประถมศึกษาเขตจตุจักร สังกัดกรุงเทพมหานคร ใช้กลุ่มตัวอย่างครู 148 คน ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้สถิติวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและวิเคราะห์เนื้อหาการสัมภาษณ์

ผลการวิจัย

1. ครูมีความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบันเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อออนไลน์ของโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตจตุจักร สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม และทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการใช้สื่อออนไลน์ในการวางแผนการจัดการเรียนรู้และสื่อการสอน ด้านการใช้สื่อออนไลน์ในการวัดและประเมินผล ด้านการใช้สื่อออนไลน์ในการจัดการเรียนการสอน และด้านความพร้อมในการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อออนไลน์ ตามลำดับ

2. วิธีพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อออนไลน์ ควรวางแผนการสอนโดยยึดหลักสูตรและตัวชี้วัด ผลิตสื่อการสอนใช้เองและเผยแพร่ข้อมูลผ่านสื่อออนไลน์หลายประเภท บูรณาการกิจกรรมหลายวิชา ใช้ระบบสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่มีคุณภาพ มีวิธีการสอนที่น่าสนใจ ออกแบบเกณฑ์การวัดและประเมินผลให้มีความ

*นิสิตหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
E-mail. Shaoram28@gmail.com
**ผู้ช่วยศาสตราจารย์, อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
***ผู้ช่วยศาสตราจารย์, อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Received: March 07, 2022 **Revised:** December 20, 2023 **Accepted:** December 28, 2023

ยืดหยุ่น สร้างแบบทดสอบปรนัยและอัตนัยผ่านสื่อออนไลน์ ผู้เรียนและผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกา รวัดและประเมินผล ครูศึกษาข้อมูลการใช้สื่อออนไลน์เพื่อเพิ่มทักษะการทำงาน

3. แนวทางพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อออนไลน์ 1) ด้านการใช้สื่อออนไลน์ในการวางแผนการจัดการเรียนรู้และสื่อการสอน ยึดหลักสูตรและตัวชี้วัด ผลิตสื่อการสอนใช้เองและเผยแพร่ข้อมูลผ่านสื่อออนไลน์ บูรณาการกิจกรรมหลายวิชา ร่วมมือกับองค์กรภายนอกพัฒนาศักยภาพของบุคลากรด้านทักษะการใช้เทคโนโลยี สื่อออนไลน์และการผลิตสื่อการสอน 2) ด้านการใช้สื่อออนไลน์ในการจัดการเรียนการสอน ครูใช้สื่อออนไลน์หลายประเภท ให้คำแนะนำช่วยเหลือผู้เรียน สถานศึกษาช่วยเหลือสนับสนุนให้ครูใช้อุปกรณ์และระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่มีคุณภาพ 3) ด้านการใช้สื่อออนไลน์ในการวัดและประเมินผล มีความยืดหยุ่น สามารถวัดและประเมินผลผู้เรียนทั้งกลุ่มที่มีความพร้อมและกลุ่มที่ไม่มีความพร้อมในการเรียนออนไลน์ได้ สร้างเครือข่ายชุมชนเพื่อให้ผู้เรียนและผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผล

คำสำคัญ : การจัดการเรียนรู้, สื่อออนไลน์โรงเรียนประถมศึกษา

Abstract

The objectives of Learning Management by Online Media of Primary Schools in Chatuchak District under Bangkok Metropolitan Administration are as follows: 1) to study the state of learning management by online media of primary schools in Chatuchak district under Bangkok Metropolitan Administration, 2) to study methods for development of learning management by online media of primary schools in Chatuchak district under Bangkok Metropolitan Administration, and 3) to propose guidelines for development of learning management by online media of primary schools in Chatuchak district under Bangkok Metropolitan Administration. The data were collected from 148 teachers and analyzed by mean, standard deviation. And content analysis.

The results of the study showed that:

1. The opinion towards the state of learning management by online media of primary schools in Chatuchak district under Bangkok Metropolitan Administration was at a high level overall and in aspects. In descending order, the highest level started with using online media in planning the learning management, followed by measurement and evaluation, learning management, and problems and obstacles of online media respectively.

2. The methods for development of learning management by online media of primary schools are: to plan teaching and learning based on curriculum and indicators, to create online media by themselves and upload information through multi-media, to integrate

with other subjects, to install internet system with stable signal, to design interesting teaching methods, to design flexible criteria of measurement and evaluation, to create online subjective and objective tests, to have students and their parents participate in measurement and evaluation, and teachers should improve their knowledge and skills by using online information.

3. The guidelines for development of learning management by online media of primary schools in Chatuchak district under Bangkok Metropolitan Administration are that: 1) Using online media in planning the learning management is to follow the curriculum, indicators, create media by oneself, publicize information on the media, integrate with other subjects, and cooperate with other organizations for school personnel development; 2) Using online media in learning management is to train teachers in using variety of media, provide necessary equipments to teachers and give assistance and advice to students; 3) Using online media in measurement and evaluation is to be able to evaluate mature and immature students in online learning and to build students-parents-network in online measurement and evaluation.

Keywords : Learning Management, Online Media Elementary School

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โลกในศตวรรษที่ 21 มีช่วงระยะเวลาระหว่าง ค.ศ.2001 - ค.ศ. 2100 หรือ พ.ศ. 2554 ถึง พ.ศ. 2643 ซึ่งเป็นยุคโลกาภิวัฒน์ (Globalization) ที่มีการเปลี่ยนแปลงและเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการใช้เทคโนโลยีเชื่อมข้อมูลต่างๆ ของทุกภูมิภาคและทั่วโลกเข้าด้วยกันทั้งข้อมูลทางเศรษฐกิจและการลงทุน ความมั่นคงทางการเมืองการปกครอง ความมั่นคงทางอาหารและพลังงาน ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และนวัตกรรม การเปลี่ยนแปลง ทรัพยากรธรรมชาติ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรและสังคม ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษา ดังนั้นการจัดการศึกษาทั่วโลกในศตวรรษที่ 21 จึงเป็นการจัดการศึกษาที่ต้องเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมและโลกเพื่อใช้ในการดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพโดยให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ ความสามารถและสมรรถนะที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน (วราพร ดำจับ, “สื่อสังคมออนไลน์กับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21”, วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้, ปีที่ 2 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2562): 151.) ในวันที่ 31 ธันวาคม 2562 ประชากรทั่วโลกได้รับรู้ว่ามีโรคติดต่อปริศนาโดยได้รับยืนยันจากทางการจีนเมื่อ 31 ธันวาคม 2562 ว่าเกิดการระบาดของเชื้อไวรัสสายพันธุ์ใหม่ในเมืองอู่ฮั่น ประเทศจีน ต่อมาองค์การอนามัยโลก (WHO) ได้ประกาศให้การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่เป็น “การระบาดใหญ่” หรือ pandemic และได้ประกาศชื่อ

ที่เป็นทางการสำหรับใช้เรียกโรคทางเดินหายใจที่เกิดจากไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ว่า "โควิด-ไนน์ทีน (Covid-19)

หลังจากเชื้อมีการลุกลามไปอย่างรวดเร็วในทุกภูมิภาคของโลกโดยการติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ คณะกรรมการระหว่างประเทศว่าด้วยอนุกรมวิธานวิทยาของไวรัส (International Committee on Taxonomy of Viruses) ได้กำหนดให้ใช้ชื่อไวรัสที่ทำให้เกิดโรค Covid 19 ว่า SARS-CoV-2 หรือไวรัสโคโรนาโรคทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรงชนิดที่สอง (Severe acute respiratory syndrome coronavirus 2) เนื่องจากมีความเกี่ยวข้องทางพันธุกรรมอย่างใกล้ชิดกับเชื้อไวรัสโรคซาร์ส

ส่วนสถานการณ์ในไทย กระทรวงสาธารณสุขไทยได้ประกาศโรคดังกล่าวโดยใช้ชื่อว่า “โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019” หรือ “โรคโควิด-19” เป็นโรคติดต่ออันตรายตามพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ.2558 โดยให้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่ วันที่ 1 มีนาคม 2463

กระทรวงสาธารณสุขรายงาน จำนวนผู้ติดเชื้อโรคไวรัสโคโรนารายใหม่ในประเทศไทยเพิ่มอีก 30 ราย เมื่อวันที่ 15 เมษายน 2563 ส่งผลให้ประชาชนในประเทศไทยต้องกักตัวอยู่ภายในบ้าน และร่วมกันรักษาระยะห่างระหว่างกัน (Social Distancing) ซึ่งการเว้นระยะห่างทางภายภาพกับบุคคลอื่นเป็นหนึ่งในมาตรการลดการแพร่ระบาดของเชื้อที่ติดต่อทางละอองฝอยหรือการสัมผัส โดยเฉพาะ COVID-19 สามารถทำได้หลายวิธีคือยืน–นั่งห่างกัน 1.5 ถึง 2 เมตร ลดการรวมตัวกันในสถานศึกษา ที่ทำงานหรือสถานบันเทิงต่างๆ รับประทานอาหารที่เป็นชุดสำหรับคนเดียวหรือเลี่ยงการร่วมสำรับกับผู้อื่น เปลี่ยนระบบการทำธุรกิจโดยใช้ทางออนไลน์และติดต่อทางโทรศัพท์เป็นหลักหรือปรับเวลาการมาทำงานให้ยืดหยุ่น หันมาเรียนออนไลน์แทนการเรียนในชั้นเรียนและเลี่ยงการจัดประชุมใหญ่ที่มีการรวมคนจำนวนมาก จัดให้จองหนังสือออนไลน์ในห้องสมุดหรืออ่านแบบอิเล็กทรอนิกส์ ลดความหนาแน่นในลิฟต์ เน้นการเดินขึ้นลงบันได อีกทั้งเมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2563 รัฐบาลไทยได้ออกประกาศปิดสถานศึกษาตามมติคณะรัฐมนตรีวันที่ 17 มี.ค. 2563 (สิริพร อินทสนธิ์, “โควิด-19 : กับการเรียนการสอนออนไลน์ กรณีศึกษารายวิชาการเขียนโปรแกรมเว็บ”, **วารสาร**วิทยาการการจัดการปริทัศน์, ปีที่ 22 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม–ธันวาคม 2563): 204- 205.) ตั้งแต่การปิดเรียนการปรับมาใช้การสอนผ่านกลไกต่างๆ ทำให้เป็นแรงผลักดันบังคับให้เกิดการปรับตัวและนำมาซึ่งเทคโนโลยีและนวัตกรรมรูปแบบการศึกษาใหม่ๆ ที่ช่วยให้เด็กได้เรียนรู้ด้วยตนเองด้วยรูปแบบที่แตกต่างกลายเป็นโมเดลใหม่ๆ ที่สอดรับกับบริบทของแต่ละพื้นที่ทั่วโลก

ผลกระทบจากโควิด-19 ทำให้ห้องเรียนส่วนใหญ่ต้องถูกปิด เปลี่ยนมาทำการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ข้อดี คือทำให้เกิดนวัตกรรมการเรียนการสอนทางไกลเป็นจำนวนมาก การศึกษาจึงไม่ได้เกิดขึ้นได้ในห้องเรียนเท่านั้น แต่สามารถเกิดได้ทุกที่ ทั้งทางออนไลน์หรือทางออฟไลน์ เช่น การส่งหนังสือ อุปกรณ์การเรียน พร้อมคำแนะนำไปให้เด็กในพื้นที่ (ไทยพับลิก้า, (4 ม.ค.64) “สำรวจผลกระทบหลังโควิด -19 จุดเปลี่ยนครั้งสำคัญของการศึกษาโลก” ไทยพับลิก้า, [ออนไลน์] 5 ย่อหน้า, แหล่งที่มา : https://

thaipublica. org/ 2021/ 01/ exploring- the- effects- of- covid- 19- the- turning- point- of- world-education/ [10 กรกฎาคม 2564].)

ครูเป็นผู้ที่ยังมีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนในสถานการณ์ปัจจุบัน ซึ่งมีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและเหนือความคาดหมาย โดยสิ่งที่ครูต้องมีเพิ่มเติมคือ ทักษะการใช้สื่อใช้สื่อออนไลน์ในการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน ซึ่งเป็นความรู้ใหม่ที่ต้องศึกษาและลงมือปฏิบัติเพื่อให้เกิดความชำนาญ โดยสื่อที่ครูนำมาประยุกต์ใช้ในการสอนผ่านช่องทางที่หลากหลายนั้น ต้องตอบสนองพฤติกรรมของผู้เรียนในยุคปัจจุบันเพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าถึงข้อมูลอย่างทั่วถึง

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพการใช้สื่อออนไลน์ในการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตจตุจักร สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยศึกษาสภาพการใช้สื่อออนไลน์เพื่อหาวิธีการพัฒนาในการจัดการเรียนรู้ผ่านสื่อออนไลน์ให้เกิดประสิทธิภาพและเสนอแนวทางที่จะเกิดขึ้นในอนาคตเกี่ยวกับการใช้สื่อออนไลน์ในการจัดการเรียนรู้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. สภาพการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อออนไลน์ของโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตจตุจักร สังกัดกรุงเทพมหานคร เป็นอย่างไร
2. วิธีพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อออนไลน์ของโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตจตุจักร สังกัดกรุงเทพมหานคร เป็นอย่างไร
3. แนวทางพัฒนาการจัดการเรียนรู้ใช้สื่อออนไลน์ของโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตจตุจักร สังกัดกรุงเทพมหานคร เป็นอย่างไร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อออนไลน์ของโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตจตุจักร สังกัดกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ประชากร ได้แก่ ครูที่สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตจตุจักร สังกัดกรุงเทพมหานคร 240 คน จำนวน 6 โรงเรียน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูที่สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตจตุจักร สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 240 คน แต่เนื่องจากครูแต่ละโรงเรียนมีจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างไม่เท่ากัน จึงใช้วิธีสุ่มเลือกหาขนาดกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอนตามตารางสำเร็จรูป R.V. Krejcie และ D.W. Morgan (R.V. Krejcie และ D.W. Morgan อ้างใน ธานินทร์ ศิลป์จารุ, การวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS, พิมพ์ครั้งที่ 17, (กรุงเทพมหานคร: เอส.อาร์.พริ้นติ้ง แมสโปรดักส์, 2560), หน้า 49.) และได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างครู จำนวน 148 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้วิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อออนไลน์ของโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตจตุจักร สังกัดกรุงเทพมหานคร แบ่งเป็น 2 ตอน และแบบสัมภาษณ์ ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานทั่วไป

1.1 ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถาม

1.2 ข้อมูลการใช้สื่อออนไลน์ของครูผู้สอน โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตจตุจักร สังกัดกรุงเทพมหานคร

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นครู สภาพปัจจุบันเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อออนไลน์ของโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตจตุจักร สังกัดกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วยหัวข้อดังต่อไปนี้

2.1 การใช้สื่อออนไลน์ในการวางแผนการจัดการเรียนรู้และสื่อการสอนของครูผู้สอน โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตจตุจักร สังกัดกรุงเทพมหานคร

2.2 การใช้สื่อออนไลน์ในการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตจตุจักร สังกัดกรุงเทพมหานคร

2.3 การใช้สื่อออนไลน์ในการวัดและประเมินผลของครูผู้สอน โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตจตุจักร สังกัดกรุงเทพมหานคร

2.4 ความพร้อมในการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อออนไลน์ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตจตุจักร สังกัดกรุงเทพมหานคร

ตอนที่ 3 แบบสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับวิธีการพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อออนไลน์ของโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตจตุจักร สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 6 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2.1 แบบสอบถาม (Questionnaire) มีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเพื่อนำหนังสือขอความร่วมมือไปยังกลุ่มตัวอย่างทดสอบเครื่องมือวิจัย และกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

2. นำหนังสือขอความร่วมมือไปยังกลุ่มตัวอย่างทดสอบเครื่องมือวิจัย และกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย โดยทำการนัดหมาย วัน เวลา ที่จะขอความอนุเคราะห์ช่วยเหลือในการแจกแบบสอบถามและให้ข้อมูลกลับคืน

3.นำแบบสอบถามไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างครูผู้สอนโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตจตุจักร สังกัดกรุงเทพมหานคร

3.2.2 การสัมภาษณ์ (Interview) มีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเพื่อขอเชิญผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์

2. นำหนังสือเชิญผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์และเอกสารที่เกี่ยวกับการวิจัยไปมอบให้ผู้ทรงคุณวุฒิด้วยตนเอง ผู้ทรงคุณวุฒิเป็นผู้กำหนด วัน เวลา และสถานที่ในการให้สัมภาษณ์

3. เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์และทำการบันทึกการสัมภาษณ์ด้วยการจดบันทึก ภาพนิ่ง และเครื่องบันทึกเสียง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อออนไลน์ของโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตจตุจักร สังกัดกรุงเทพมหานคร เป็นงานวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Method Research) จึงมีการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ดังนี้

1. การวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Research) ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

2 แบบสอบถาม (Questionnaire) ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามด้วยระบบคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป

สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพรรณนา Descriptive Statistics สำหรับอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและพรรณนาระดับความคิดเห็นโดยใช้สถิติค่าความถี่ Frequency ค่าร้อยละ Percentage ค่าเฉลี่ยMean และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน Standard Deviation

1) การคำนวณหาค่าร้อยละ (Percentage) โดยใช้สูตร ดังนี้

$$P = \frac{f}{n} \times 100$$

เมื่อ P แทน ร้อยละ

f แทน ความถี่ที่ต้องแปลงให้เป็นร้อยละ

n แทน จำนวนความถี่ทั้งหมด (บุญชุม ศรีสะอาด, **การวิจัยเบื้องต้น**, พิมพ์ครั้งที่ 7, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม,2545) หน้า 105.)

2) ค่าเฉลี่ย (Mean) ใช้สูตรดังนี้

$$\overline{X} = \frac{\sum x}{n}$$

เมื่อ $\overline{X}$ แทน ค่าเฉลี่ย

$\sum x$ แทน ผลรวมของค่าความถี่ทั้งหมด

n แทน จำนวนข้อมูลทั้งหมด

3) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้สูตรดังนี้

$$S.D.= \frac{\sqrt{N\sum X^2 - (\sum X^2)}}{N(N-1)}$$

เมื่อ S.D. แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

X แทน คะแนนแต่ละคน

N แทน จำนวนสมาชิกในกลุ่ม

$\sum \times$ แทน ผลรวมทั้งหมด

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการใช้สื่อออนไลน์ในการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนประถมศึกษา เขตจตุจักร สังกัดกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยสามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของครูผู้สอนโรงเรียนประถมศึกษา

ครูผู้สอนโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตจตุจักร สังกัดกรุงเทพมหานคร ทั้งหมด 6 โรงเรียน 148 คน มีครูหญิงจำนวน 126 คน และเป็นครูชายจำนวน 22 คน ครูมีอายุ 41 – 50 ปีจำนวน 46 คน ครูมีอายุ 20-30 ปีจำนวน 41 คน ครูมีอายุ 31-40 ปีจำนวน 38 คน และครูมีอายุ 50 ปีขึ้นไปจำนวน 23 คน ครูโรงเรียนประชานิเวศน์ จำนวน 46 ครูโรงเรียนเสนานิคม จำนวน 39 คน ครูโรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภช (ราชทัณฑ์อุปถัมภ์)จำนวน 21 คน ครูโรงเรียนวัดเสมียนนารีจำนวน 22 คน ครูโรงเรียนบ้านลาดพร้าว (สาคร - สุ่น พานิชเฮง) จำนวน 13 คน และครูโรงเรียนวัดเทวสุนทรจำนวน 7 คน ครูมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีจำนวน 96 คน ระดับปริญญาโทจำนวน 50 คน ระดับปริญญาเอกจำนวน 2 คน ครูสอนช่วงชั้นที่ 2 จำนวน 79 คน และครูสอนช่วงชั้นที่ 1 จำนวน 69 คน ครูสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์จำนวน 28 คน วิชาภาษาไทยจำนวน 23 คน วิชาวิทยาศาสตร์จำนวน 21 คน วิชาศิลปะดนตรีนาฏศิลป์จำนวน 21 คน วิชาภาษาต่างประเทศจำนวน 18 คน วิชาสังคมศึกษาจำนวน 18 คน วิชาสุขศึกษาพลศึกษาจำนวน 10 คน วิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยีจำนวน 8 คน และครูสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาอื่นๆ จำนวน 1 คน ครูรู้จักสื่อออนไลน์ที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้จากการศึกษาด้วยตนเองจำนวน 80 คน จากการรับรู้ผ่านเว็บไซต์จำนวน 46 คน จากเพื่อนแนะนำจำนวน 21 คน และจากหนังสือหรือนิตยสารจำนวน 1 คน ครูใช้สื่อออนไลน์ในการจัดการเรียนรู้เพื่อเป็นช่องทางในการสื่อสารกับผู้เรียน จำนวน 54 คน เพื่อผลิตและสร้างสรรค์สื่อการสอน จำนวน 38 เพื่อศึกษาหาข้อมูลหรือเนื้อหาในการสอนจำนวน 30 คน เพื่อเผยแพร่ข้อมูลหรือเนื้อหาที่ต้องการสอนจำนวน 23 คน และใช้สื่อออนไลน์ในการจัดการเรียนรู้เพื่อวัตถุประสงค์อื่นๆ จำนวน 3 คน ครูวางแผนเตรียมเนื้อหาเตรียมสื่อการสอนโดยใช้ประเภทของสื่อออนไลน์ ได้แก่ ไลน์ จำนวน 43 คน ซูม จำนวน 40 คน กูเกิล จำนวน 31 คน ยูทิวบ์ จำนวน 18 คน กูเกิล ไดรฟ์ จำนวน 10 คน อื่นๆ จำนวน 4 คน เฟซบุ๊ก จำนวน 1 คน กูเกิล มีท จำนวน 1 คน ครูเลือกใช้สื่อออนไลน์ในการวางแผนเตรียมเนื้อหาเตรียมสื่อการสอนเพราะ

ค้นหาข้อมูลที่ต้องการได้อย่างหลากหลาย จำนวน 50 คน เพราะง่ายต่อการใช้งานและสะดวก จำนวน 45 คน เพราะเป็นสื่อออนไลน์ที่มีผู้นิยมใช้มากที่สุด จำนวน 27 คน เพราะมีความปลอดภัยของข้อมูล จำนวน 21 คน เพราะสามารถใช้ติดต่อสื่อสารระหว่างผู้อื่นได้ จำนวน 3 คน เพราะสามารถบันทึกข้อมูลการใช้งานได้ จำนวน 2 คน ครูจัดการเรียนการสอนและมีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียนโดยใช้ประเภทของสื่อออนไลน์ ได้แก่ ไลน์ จำนวน 75 คน ซูม จำนวน 64 คน ยูทิวบ์ จำนวน 3 คน กูเกิล มีท จำนวน 2 คน เฟซบุ๊ก จำนวน 1 คน กูเกิล จำนวน 1 คน กูเกิล ไดรฟ์ จำนวน 1 คน และอื่นๆ จำนวน 1 คน ครูเลือกใช้สื่อออนไลน์ในการจัดการเรียนการสอนและมีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียนเพราะง่ายต่อการใช้งานและสะดวก จำนวน 68 คน เพราะสามารถใช้ติดต่อสื่อสารระหว่างผู้อื่นได้ จำนวน 33 คน เพราะเป็นสื่อออนไลน์ที่มีผู้นิยมใช้มากที่สุด จำนวน 32 คน เพราะค้นหาข้อมูลที่ต้องการได้อย่างหลากหลาย จำนวน 12 คน เพราะสามารถบันทึกข้อมูลการใช้งานได้ จำนวน 3 คน ครูใช้สื่อออนไลน์ในการจัดการเรียนการสอน 4 ครั้งขึ้นไป/สัปดาห์ จำนวน 109 คน 3 ครั้ง/สัปดาห์ จำนวน 28 คน 2 ครั้ง/สัปดาห์ จำนวน 8 คน 1 ครั้ง/สัปดาห์ จำนวน 3 คน ช่วงเวลาที่ครูใช้สื่อออนไลน์ในการจัดการเรียนการสอน 08.00 - 12.00 น.(วันธรรมดา) จำนวน 119 คน เวลา 13.00 - 16.00 น.(วันธรรมดา) จำนวน 27 คน เวลา 13.00 - 16.00 น.(วันหยุด) จำนวน 2 คน

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของครูที่มีต่อสภาพปัจจุบันเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อออนไลน์ของโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตจตุจักร สังกัดกรุงเทพมหานคร

โดยภาพรวมและทุกด้าน ครูมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการใช้สื่อออนไลน์ในการวางแผนการจัดการเรียนรู้และสื่อการสอน ด้านการใช้สื่อออนไลน์ในการวัดและประเมินผล ด้านการใช้สื่อออนไลน์ในการจัดการเรียนการสอน ด้านความพร้อมในการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อออนไลน์ ตามลำดับความสำคัญการใช้สื่อออนไลน์ในการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนประถมศึกษา มีดังต่อไปนี้

1.1 ด้านการใช้สื่อออนไลน์ในการวางแผนการจัดการเรียนรู้และสื่อการสอนครูมีความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบันเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อออนไลน์ของโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตจตุจักร สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และทุกข้ออยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ครูตั้งจุดประสงค์การจัดการเรียนรู้ที่ชัดเจน ครูใช้สื่อออนไลน์ในการค้นคว้าข้อมูลเพื่อเตรียมเนื้อหาการสอน ครูใช้สื่อออนไลน์ในการออกแบบการจัดการ ครูจัดทำแผนการสอนตรงตามหลักสูตรของรายวิชา ครูใช้สื่อออนไลน์ในการผลิตสื่อการสอนเอง ครูใช้สื่อออนไลน์ในการติดต่อสื่อสารกับเพื่อนครูเพื่อวางแผนการจัดการเรียนรู้ ครูใช้สื่อออนไลน์ในการจัดทำเอกสารประกอบการเรียน แบบฝึกหัด แบบฝึก ครูมีทักษะในการใช้สื่อออนไลน์เพื่อวางแผนการจัดการเรียนรู้ ครูมีความพร้อมในการใช้สื่อออนไลน์เพื่อวางแผนการจัดการเรียนรู้ และครูใช้สื่อออนไลน์ในการสร้างเว็บไซต์เพื่อเผยแพร่ข้อมูล ตามลำดับความสำคัญของการใช้สื่อออนไลน์ในการวางแผนการจัดการเรียนรู้และสื่อการสอน

1.2 ด้านการใช้สื่อออนไลน์ในการจัดการเรียนการสอน ครูมีความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบันเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อออนไลน์ของโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตจตุจักร สังกัดกรุงเทพมหานคร

โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก รายข้อ 1 ข้อ อยู่ในระดับมากที่สุด รายข้อ 9 ข้อ อยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ครูใช้สื่อออนไลน์ในการปฏิสัมพันธ์โต้ตอบกับผู้เรียน ใช้สื่อออนไลน์เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน ครูเลือกแพลตฟอร์มของสื่อออนไลน์ที่มีความสะดวกแก่ผู้เรียน ครูจัดทำห้องเรียนออนไลน์ เพื่อให้ผู้เรียนศึกษาความรู้และส่งผลงาน ครูใช้สื่อออนไลน์เพื่อให้ผู้เรียนสามารถศึกษาเนื้อหาบทเรียนได้ทุกที่ทุกเวลา เช่น การส่ง Link URL ของข้อมูลในอินเทอร์เน็ต ครูนำเสนอสื่อการสอนที่หลากหลายผ่านสื่อ ครูสร้างบรรยากาศห้องเรียนที่ดี กระตุ้นความสนใจผู้เรียน ผ่านสื่อออนไลน์ ครูจัดสภาพแวดล้อมหรือบริบทห้องเรียนผ่านสื่อออนไลน์เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาการ ครูมีความรู้และทักษะในการใช้งานแพลตฟอร์มของสื่อออนไลน์ และครูใช้สื่อออนไลน์ในการบันทึกวิดีโอการสอน การจัดเก็บ ดูข้อมูลและแก้ไขเอกสารได้ทุกที่ทุกเวลา ตามลำดับความสำคัญของการใช้สื่อออนไลน์ในการจัดการเรียนการสอน

1.3 ด้านการใช้สื่อออนไลน์ในการวัดและประเมินผล ครูมีความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบันเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อออนไลน์ของโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตจตุจักร สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากและทุกข้ออยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ครูมีการกำกับติดตามการทำงานและความก้าวหน้าในการทำงานของผู้เรียนผ่านสื่อออนไลน์ ครูมีการวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับเป้าหมายการเรียนรู้ มี ครูมีการกำหนดกิจกรรมในการสอนออนไลน์แต่ละครั้งอย่างชัดเจน ครูมีการเก็บคะแนนในแต่ละครั้งที่มีการสอนออนไลน์ ครูมีการกำหนดเวลาในการทำกิจกรรมการเรียนการสอนออนไลน์ต่างๆ ได้เหมาะสม ครูมีการใช้สื่อออนไลน์ในการบันทึกคะแนนการเรียนรู้ของผู้เรียน ครูมีการทดสอบความรู้ความสามารถของผู้เรียนผ่านระบบระบบเครือข่ายสื่อออนไลน์ ครูมีการสร้างข้อสอบแบบปรนัยหรืออัตนัยเพื่อให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบผ่านระบบเครือข่ายสื่อออนไลน์ ครูมีการแบ่งกิจกรรมออนไลน์และออฟไลน์เพื่อให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนตามความสะดวก และครูมีการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ประเมินผลการเรียนร่วมกันตามลำดับความสำคัญของการใช้สื่อออนไลน์ในการการวัดและประเมินผล

1.4 ด้านความพร้อมในการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อออนไลน์ ครูมีความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบันเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อออนไลน์ของโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตจตุจักร สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และทุกข้อ อยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ครูมีความพร้อมในการเปลี่ยนแปลงบทบาทและทักษะใหม่สำหรับการเป็นครูยุคดิจิทัล ครูมีภาระค่าใช้จ่ายในการจัดการเรียนรู้ผ่านสื่อออนไลน์ ครูมีการใช้เทคนิคการสอนอื่นที่หลากหลายเพิ่มเติมจากการสอนแบบบรรยายเพียงอย่างเดียว ครูมีความชำนาญในการใช้คอมพิวเตอร์และสื่อออนไลน์เพื่อจัดการเรียนรู้ ครูมีทักษะการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในการเรียนรู้ผ่านเครื่องมือและแอพพลิเคชันต่างๆ ครูมีบุคลากรในองค์กรที่สนับสนุนด้านเทคโนโลยีและช่วยผลิตสื่อการสอน ครูมีความพร้อมด้านอุปกรณ์และอินเทอร์เน็ตในการใช้ระบบเครือข่ายสื่อออนไลน์ ครูมีความสามารถผลิตสื่อวิดีโอเพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้ ครูได้รับการสนับสนุนงบประมาณด้านเทคโนโลยีและสื่อการสอนจากสถานศึกษา และผู้เรียนมีความพร้อมด้านอุปกรณ์และเครื่องมือ

ในการเรียนผ่านสื่อออนไลน์ ตามลำดับความสำคัญของปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อออนไลน์ในการจัดการเรียนรู้

วิธีพัฒนาการจัดการเรียนการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อออนไลน์ของโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตจตุจักร สังกัดกรุงเทพมหานคร

ผลการศึกษาวิธีพัฒนาการจัดการเรียนการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อออนไลน์ของโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตจตุจักร สังกัดกรุงเทพมหานคร มีวิธีการดังนี้

1. การใช้สื่อออนไลน์ในการวางแผนการจัดการเรียนรู้และสื่อการสอน

1.1 วางแผนการจัดการเรียนรู้โดยยึดหลักสูตรแกนกลางและหลักสูตรสถานศึกษา โดยมุ่งเน้นตัวชี้วัดที่สำคัญ คือตัวชี้วัดที่ควรรู้และตัวชี้วัดที่ต้องรู้

1.2 วิเคราะห์หลักสูตรและตัวชี้วัดของรายวิชา เพื่อจัดทำและผลิตสื่อการสอนให้ตรงกับตัวชี้วัด

1.3 ประชุมร่วมกันเพื่อวางแผนการจัดตารางการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนในแต่ละช่วงชั้นอย่างเหมาะสม

1.4 จัดตารางการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนกลุ่มที่มีความพร้อมในการเรียนออนไลน์และ กลุ่มที่ไม่พร้อมในการเรียนออนไลน์อย่างเหมาะสมตามช่วงเวลา

1.5 ออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการหลายวิชา เพื่อลดภาระงานของผู้เรียน

2. ด้านการใช้สื่อออนไลน์ในการจัดการเรียนการสอน

2.1 ใช้สื่อการสอนที่หลากหลายผ่านสื่อออนไลน์ ทั้งภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว ใบความรู้ และใบกิจกรรม เพื่อกระตุ้นความสนใจผู้เรียน ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและแสดงความคิดเห็น ในการทำกิจกรรม สามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา

2.2 ใช้สื่อออนไลน์หลายประเภทเพื่อตอบสนองการเรียนรู้ของผู้เรียนกลุ่มที่มีความพร้อมเรียนออนไลน์และกลุ่มที่ไม่พร้อมเรียนออนไลน์ให้เกิดการเรียนรู้อย่างเท่าเทียมกัน

2.3 มีเทคนิคและวิธีการสอนที่หลากหลาย สร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ให้กำลังใจผู้เรียน ออกแบบกิจกรรรมให้ผู้เรียนสามารถทำงานแล้วเสร็จในชั่วโมงออนไลน์ เพื่อลดภาระงานของผู้เรียนและครูสามารถตรวจสอบความเข้าใจของผู้เรียนได้

2.4 ใช้อุปกรณ์ เครื่องมือและระบบสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่มีคุณภาพในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้การสอนดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง

2.5 การสอนโดยใช้สื่อออนไลน์ต้องได้รับความร่วมมือจากครู ผู้เรียนและผู้ปกครอง จึงจะเกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

3. ด้านการใช้สื่อออนไลน์ในการวัดและประเมินผล

3.1 ออกแบบเกณฑ์การวัดและประเมินผลให้สอดคล้องกับบริบทและสถานการณ์ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล มีความยืดหยุ่นผ่านช่องทางต่างๆ

3.2 วัดและประเมินผลตัวชี้วัดที่สำคัญโดยมุ่งเน้นตัวชี้วัดที่ต้องรู้ก่อน

3.3 ใช้สื่อออนไลน์หลายประเภทในการวัดและประเมินผลในผู้เรียนกลุ่มที่มีความพร้อมเรียนออนไลน์และกลุ่มที่ไม่พร้อมเรียนออนไลน์

3.4 มอบหมายงานที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ง่าย ผู้เรียนทำงานที่ได้รับมอบหมายด้วยตนเองอย่างถูกต้องและส่งงานได้ตามกำหนด

3.5 เปิดโอกาสให้ผู้เรียนและผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผล

4. ด้านความพร้อมในการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อออนไลน์

4.1 สถานศึกษาปรับวิธีการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสถานการณ์โดยยึดความพร้อมของผู้เรียนเป็นหลัก

4.2 ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการใช้สื่อออนไลน์เพิ่มขึ้น เรียนรู้การใช้งานเครื่องมือ อุปกรณ์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อเพิ่มทักษะการทำงานให้สอดคล้องกับยุคดิจิทัล

4.3 องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาควรสนับสนุนและจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอ เพื่อช่วยเหลือผู้เรียนที่ไม่มีความพร้อมด้านการเรียน และสนับสนุนงบประมาณในการทำงานของครู

4.4 การบริหารแบบมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้เครือข่ายชุมชนมีบทบาทในการช่วยเหลือและสนับสนุนด้านการจัดการศึกษา

4.5 สถานศึกษาร่วมมือกับองค์กรภายนอก เพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในด้านการใช้เทคโนโลยี สื่อออนไลน์และการผลิตสื่อการเรียนรู้

แนวทางพัฒนาการจัดการเรียนการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อออนไลน์ของโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตจตุจักร สังกัดกรุงเทพมหานคร

แนวทางพัฒนาการจัดการเรียนการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อออนไลน์ของโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตจตุจักร สังกัดกรุงเทพมหานคร มีดังนี้

1. ด้านการใช้สื่อออนไลน์ในการวางแผนการจัดการเรียนรู้และสื่อการสอน สถานศึกษาวางแผนและออกแบบการจัดการเรียนรู้ร่วมกันโดยยึดหลักสูตรแกนกลางและหลักสูตรสถานศึกษา มุ่งเน้นตัวชี้วัดที่ควรรู้และต้องรู้เพื่อให้ครูสามารถวางแผนและผลิตสื่อการสอนใช้เอง ใช้สื่อออนไลน์ในการจัดทำเอกสารใบความรู้ ใบงาน แบบฝึกหัดและเผยแพร่ข้อมูลผ่านสื่อออนไลน์ ให้ผู้เรียนได้มีช่องทางในการเรียนรู้ โดยออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้อย่างทั่วถึง บูรณาการกิจกรรมหลายวิชา

2. ด้านการใช้สื่อออนไลน์ในการจัดการเรียนการสอน สถานศึกษาใช้สื่อการสอนที่หลากหลายผ่านสื่อออนไลน์หลายประเภทเพื่อให้ผู้เรียนเข้าถึงข้อมูลได้อย่างทั่วถึงตามความสะดวก ทุกที่ทุกเวลา เป็นผู้ให้คำแนะนำและช่วยเหลือผู้เรียน มีเทคนิควิธีการสอนที่กระตุ้นความสนใจ สร้างบรรยากาศห้องเรียนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและสนใจอยากทำกิจกรรม จัดบริบทห้องเรียนให้สามารถแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์และความคิดเห็นร่วมกันได้ ใช้อุปกรณ์ เครื่องมือ แพลตฟอร์มสื่อออนไลน์และระบบสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่มีคุณภาพเพื่อให้การสอนดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง

3. ด้านการใช้สื่อออนไลน์ในการวัดและประเมินผล สถานศึกษาออกแบบเกณฑ์การวัดและประเมินผลให้สอดคล้องกับบริบท มีความยืดหยุ่น ใช้สื่อออนไลน์หลายประเภทในการวัดและประเมินผลผู้เรียนทั้งกลุ่มที่มีความพร้อมในการเรียนออนไลน์และกลุ่มที่ไม่พร้อมในการเรียนออนไลน์ โดยสร้างแบบทดสอบทั้งปรนัยและอัตนัยผ่านสื่อออนไลน์หลายประเภทเพื่อให้ผู้เรียนเข้าทดสอบตามความสะดวกของผู้เรียน มีการมอบหมายงานที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ง่าย เปิดโอกาสให้ผู้เรียนและผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผล

4. ด้านความพร้อมในการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อออนไลน์ สถานศึกษาปรับวิธีการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสถานการณ์โดยยึดความพร้อมของผู้เรียนเป็นหลัก ศึกษาข้อมูลการใช้สื่อออนไลน์เพื่อเพิ่มทักษะการทำงานในยุคดิจิทัล สถานศึกษาสนับสนุนให้ครูมีความพร้อมในด้านอุปกรณ์และอินเทอร์เน็ตสำหรับใช้งานระบบเครือข่ายสื่อออนไลน์ เปิดโอกาสให้เครือข่ายชุมชนมีบทบาทสนับสนุนการจัดการศึกษา องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาควรสนับสนุนและจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอ และสถานศึกษาร่วมมือกับองค์กรภายนอกเพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคลากรด้านทักษะการใช้เทคโนโลยี การใช้สื่อออนไลน์และการผลิตสื่อการสอนใช้เอง

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อออนไลน์ของโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตจตุจักร สังกัดกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อออนไลน์ของโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตจตุจักร สังกัดกรุงเทพมหานคร มีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังนี้

1. ควรศึกษาเรื่อง แนวทางการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลโดยใช้สื่อออนไลน์เพื่อตอบสนองการเรียนรู้ของผู้เรียนที่มีความพร้อมความแตกต่างกัน

2. ควรศึกษาเรื่อง แนวทางส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูมีคุณลักษณะสำหรับการเป็นครูในยุคดิจิทัล

3. ควรศึกษาเรื่อง การประยุกต์หลักพุทธธรรมในการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อออนไลน์

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

การวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อออนไลน์ของโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตจตุจักร สังกัดกรุงเทพมหานคร มีข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้

1. ควรศึกษาเรื่อง การพัฒนาทักษะการใช้สื่อออนไลน์และการผลิตสื่อการสอนของบุคลากรในสถานศึกษา

2. ควรศึกษาเรื่อง การพัฒนาห้องเรียนออนไลน์แบบบูรณาการเพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาในยุคดิจิทัล

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อออนไลน์ของโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตจตุจักร สังกัดกรุงเทพมหานคร ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป มีดังนี้

1. ควรศึกษาเรื่อง แนวทางการเผยแพร่ข้อมูลความรู้ผ่านระบบเครือข่ายเพื่อการศึกษาที่สอดคล้องกับโลกยุคศตวรรษที่ 21

2. ควรศึกษาเรื่อง นวัตกรรมการจัดเก็บข้อมูลการเรียนการสอนด้วยสื่อออนไลน์เพื่อให้ผู้เรียนสามารถศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเองได้อย่างไม่มีข้อจำกัด

3. ควรศึกษาเรื่อง การสร้างเครือข่ายชุมชนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและตอบสนองลักษณะการเรียนรู้ที่แตกต่างกันของผู้เรียน

4. ควรศึกษาเรื่อง แนวทางการระดมทรัพยากรเพื่อให้เกิดการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและเพียงพอในภาวะวิกฤติ

บรรณานุกรม

บุญชุม ศรีสะอาด. การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น, 2545.

วราพร ดำจับ.“สื่อสังคมออนไลน์กับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21”. วารสารศิลปศาสตร์ 123456789 มหาวิทยาลัยแม่โจ้. ปีที่ 2 ฉบับที่ 2. กรกฎาคม-ธันวาคม, 2562.

วิทัศน์ ฝักเจริญผลและคณะ. “ความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ภายใต้สถานการณ์ 123456789 ระบาดไวรัส 19 Covid-19”.วารสารศาสตร์การศึกษาและการพัฒนามนุษย์. ปีที่ 4 ฉบับ 123456789 ที่ 1 มกราคม – มิถุนายน, 2563.

สิริพร อินทสนธิ์. “โควิด - 19: กับการเรียนการสอนออนไลน์ กรณีศึกษารายวิชาการเขียน 123456789 โปรแกรมเว็บ”, วารสารวิทยาการการจัดการปริทัศน์. ปีที่ 22 ฉบับที่ 2. กรกฎาคม – 123456789 ธันวาคม, 2563.

ไทยพับลิก้า, “สำรวจผลกระทบหลังโควิด -19 จุดเปลี่ยนครั้งสำคัญของการศึกษาโลก”, 123456789 [ออนไลน์] แหล่งที่มา: https://thaipublica. org/2021/01/exploring-the-effects-123456789 of-covid-19-the-turning-point-of-world-education/ [10 กรกฎาคม 2564].

การพัฒนาการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา จังหวัดปทุมธานี

The Development of Academic Administration According to the Trisikkha Principles in the New Normal Aar of the Network Group schools to Promote the Efficiency of Education Management Pathum Thani Province

ประภัสสร ทวีการ*
พระครูสาทรปริยัติคุณ, ดร.**
ดร.ทองดี ศรีตระการ***

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ 2) เพื่อศึกษาวิธีการพัฒนาการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ 3) เพื่อเสนอแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา จังหวัดปทุมธานี เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างครูโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา จังหวัดปทุมธานี จำนวน 229 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) การวิจัยเชิงคุณภาพ สัมภาษณ์ผู้บริหาร ครู จำนวน 6 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า :

1. สภาพการบริหารงานวิชาการในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา จังหวัดปทุมธานี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านวัดผลและประเมินผลการศึกษา ด้านหลักสูตร และด้านการจัดการเรียนรู้

* นิสิตหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2564.
E-mail : Prapatsorn168@gmail.com
**อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
***อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Received: March 21, 2022 **Revised:** December 20, 2023 **Accepted:** December 28, 2023

2. วิธีการพัฒนาการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา จังหวัดปทุมธานี ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ มีกลยุทธ์ และเป้าหมายที่ชัดเจนโดยใช้ไตรสิกขาสอดแทรกในหลักสูตร สร้างบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ที่เป็นกัลยาณมิตร มีกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ส่งเสริมให้จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน พัฒนาองค์ความรู้ใหม่สู่ปัญญาภิวัฒน์ จัดการเรียนการสอนสื่อสมัยใหม่ ใช้สื่อที่ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนที่หาง่ายเป็นสิ่งใกล้ตัวนักเรียนส่งเสริมให้นักเรียนทำกิจกรรมร่วมกับชุมชน

3. แนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา จังหวัดปทุมธานี 4 ด้าน 1) ด้านหลักสูตร นิเทศติดตามการเรียนการสอนและปรับปรุงให้เหมาะสมกับสถานการณ์ ปรับหลักสูตรให้กระชับควบคู่ไปกับจัดลำดับความสำคัญ เพิ่มความยืดหยุ่นของโครงสร้างเวลาเรียน 2) ด้านการจัดการเรียนรู้ เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วม จัดสอนสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมตามความถนัดความสนใจความต้องการและความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยี 3) ด้านสื่อการเรียนการสอน จัดให้มีแหล่งการเรียนรู้และนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้การเรียนการสอน จัดอบรมการใช้สื่อการเรียนการสอนออนไลน์ ใช้สื่อที่ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมตามหลักไตรสิกขา 4) ด้านวัดผลและประเมินผลการศึกษา ประชุมชี้แจงให้ครูเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ นำผลการวัดประเมินผลแต่ละครั้งมาเป็นข้อมูลในการพัฒนา ปรับปรุง การเรียนการสอน เน้นให้นักเรียนได้พัฒนาตนเองไปพร้อมกันทั้ง 3 ด้าน คือด้านศีล ด้านสมาธิ ด้านปัญญา

คำสำคัญ : การพัฒนาการบริหารงานวิชาการ,หลักไตรสิกขา, ยุคฐานวิถีชีวิตใหม่.

Abstract

The objectives of this research are 1) to study the condition of academic administration in the new life-based era, 2) to study the method of development of academic administration according to the trisikkha principles in the new life-based era, 3) to propose guidelines for the development of academic administration in accordance with the principles of Trisikkha in the era of the new way of life of the school, the network group promotes the efficiency of education management. Pathum Thani Province It is a combined research method. Between quantitative and qualitative research consists of quantitative research. The questionnaire was used for the sample group of school teachers and the network group promoting the effectiveness of education management. 229 people in Pathum Thani Province. Data were analyzed using basic statistics, i.e.

frequency, percentage, mean and standard deviation. 2) Qualitative research. Interviews with administrators and teachers consisted of 6 people. Data were analyzed by content analysis.

The results showed that;

1. The condition of academic administration in the era of the new way of life of the network group schools to promote the efficiency of education management Pathum Thani Province Overall, it's at a high level. When considering each aspect, it was found that it was at a high level in all 4 aspects, namely, teaching media. Measuring and evaluating educational results, curriculum, and learning management

2. Methods for developing academic administration according to the trisikkha principles in the new life-based era of the network group schools to promote the efficiency of education management Pathum Thani Province Executives have visions, strategies and clear goals by using the tri-sikkha inserted in the curriculum. Create a friendly atmosphere and interactions. There are student development activities. Encourage the organization of content and learning activities in accordance with the interests and aptitudes of the learners to develop a new body of knowledge towards Panyapiwat. Teaching and learning modern media Use media that instill morals and ethics to students that are easy to find as something close to students to encourage students to do activities with the community.

3. Guidelines for developing academic administration according to the trisikkha principles in the new life-based era of the network group schools to promote the efficiency of education management Pathum Thani Province 4 aspects 1) Curriculum, supervision, teaching and learning and improvement to suit the situation. Streamline courses while prioritizing them. Increase flexibility of the structure of the study time. 2) The aspect of learning management. Provide opportunities for teachers to participate to teach additional learning subjects according to their aptitude, interest, needs, and individual differences of learners using innovation and technology. Provide learning resources and apply local wisdom for teaching and learning. Organize training on the use of online teaching materials Use media that instill morals and ethics according to the Trisikkha 4) measurement and evaluation of educational results. Meeting to explain to teachers about the method of measurement and evaluation of online learning management. Use the results of each evaluation as a data for the development and improvement of teaching and

learning. Emphasis on students to develop themselves at the same time in 3 areas: morality, concentration, and wisdom.

Keywords: The Development of Academic Administration According, Trisikkha Principles, New Normal.

บทนำ

การบริหารงานวิชาการจึงเป็นหัวใจสำคัญของสถานศึกษาและเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนของแต่ละสถานศึกษา ดังนั้นการศึกษาจึงยังไม่บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาที่ดีตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ จะพบได้ว่าผลการวิจัยได้กล่าวถึงปัญหาการบริหารการศึกษาและนักบริหารการศึกษาได้เน้นให้มีการปฏิรูปการศึกษา โดยมีเป้าหมาย คือการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา พัฒนาผู้เรียน พัฒนาการเรียนการสอน และพัฒนาสถานศึกษา โดยเน้นคุณภาพทางการศึกษาตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการและยึดหลักพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552-2561 การบริหารงานวิชาการนับว่าเป็นหัวใจหลักของโรงเรียนเพราะวัตถุประสงค์ที่สำคัญของโรงเรียนคือการให้การศึกษาและฝึกอบรมเยาวชนเพื่อให้เป็นพลเมืองดีของชาติในอนาคต กล่าวว่า งานสำคัญของโรงเรียนคืองานวิชาการถ้าโรงเรียนดำเนินงานพลาดทางวิชาการก็จะพิจารณาได้ว่า โรงเรียนนั้นประสบความล้มเหลว ในทางตรงกันข้ามโรงเรียนใดที่ประสบผลสำเร็จในการดำเนินงานวิชาการ โรงเรียนก็สมควรที่จะได้รับการยกย่องยอมรับว่าเป็นโรงเรียนที่ดำเนินภารกิจของโรงเรียนได้ผล (อุทัย บุญประเสริฐ, การวางแผนและจัดระบบแผนงานในโรงเรียน, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เอส ดีเพรส, 2538), หน้า 62.)

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด- 19 การปิดสถาบันการศึกษาในเวลาต่อมา จนกลายเป็นสาเหตุให้นักเรียนจำนวนกว่า 1.5 พันล้านคน หรือมากกว่า 90% ของนักเรียนทั้งหมดในโลกได้รับผลกระทบในกระบวนการเรียนรู้ สำหรับประเทศไทยศูนย์บริหารสถานการณ์โควิด-19 (ศบค.) กำหนดให้เปิดภาคเรียนในวันที่ 1 ก.ค. 2563 ระยะแรกโดยให้ทยอยผ่อนผันการใช้อาคารสถานที่ของโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษา เพื่อจัดการศึกษา รูปแบบการเรียนการสอน ให้มีการดำเนินการทั้งแบบออนแอร์ผ่าน DLTV ออนไลน์ และออฟไลน์ในชั้นเรียน ซึ่งจะใช้วิธีผสมผสาน หรืออาจจะเป็นการเรียนรู้ที่บ้านกับครอบครัว อย่าง Home School แล้วแต่ความเหมาะสม และบริบทของสถานศึกษาแต่ละแห่ง ซึงสถานศึกษาบางแห่งยังประสบปัญหาเรื่องการเข้าถึงเทคโนโลยีที่เข้ามามีบทบาทในโลกการศึกษา แล้วจะออกแบบการจัดการเรียนรู้อย่างไรให้มีประสิทธิภาพ ทักษะและหลักสูตรของโลกการศึกษารูปแบบใหม่หลังจากนี้ควรมีหน้าตาแบบไหน เทคโนโลยีจะเข้ามามีบทบาทด้านการเรียนรู้อย่างไร ฯลฯ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีความจำเป็นต้องหาวิธีการในการบริหารจัดการศึกษา ซึ่งเป็นกระบวนการที่สำคัญในการขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้ภายใต้ความปกติใหม่ (New Normal) ทั้งด้านการจัดรูปแบบการเรียนการ

สอน การพัฒนาครูให้พร้อมสู่โลกยุคใหม่ (พัชราภรณ์ ดวงชื่น, การบริหารจัดการศึกษารับความปกติใหม่หลังวิกฤตโควิด–19, Journal of Arts Management Vol.4 No.3 September – December 202)

หลักธรรมในทางพุทธศาสนามีความเหมาะสมกับการบริหารงานวิชาการโดยเฉพาะหลักไตรสิกขานี้ครอบคลุมการปฏิบัติทั้งหมดในพุทธศาสนา สิกขาเป็นหลักธรรมภาคปฏิบัติ เมื่อหลักปฏิบัติธรรมทั้งหมดอยู่ในหลักสิกขา ก็กล่าวได้ว่าพระพุทธศาสนานั้นเป็นหลักธรรมแห่งการศึกษา เรื่องของการศึกษาเป็นเรื่องของพระพุทธศาสนาทั้งสิ้น การพัฒนาตนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เป็นเนื้อหรือเป็นตัวเป็นความหมายที่แท้ของการศึกษา การศึกษานั้นเป็นทั้งตัวการพัฒนาและเป็นเครื่องมือสำหรับพัฒนา คือเป็นการพัฒนาคนขึ้นไป โดยพัฒนาตัวคนทั้งคนหรือชีวิตทั้งชีวิต ตัวการพัฒนานั้นคือการศึกษา เมื่อผู้เรียนมีการศึกษาอย่างนี้แล้วก็จะเอาคุณสมบัติที่ตัวมีซึ่งเกิดจากการศึกษานี้ไปเป็นเครื่องมือในการดำเนินชีวิต และสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ การศึกษาก็เลยกลายเป็นเครื่องมือการพัฒนา รูปแบบของไตรสิกขา ประกอบด้วยส่วนประกอบที่สำคัญดังนี้คือ 1) ปัจจัยแห่งสัมมาทิฏฐิหรือบุพภาคของการศึกษา 2) กระบวนการฝึกตามหลักของไตรสิกขา 3) วัดและประเมินผลการใช้ไตรสิกขาในการบริหารจัดการศึกษา (แนวคิดการบริหารการศึกษาตามหลักไตรสิกขากับแนวคิดตาม ทฤษฎีเชิงระบบ เป็นความสอดคล้องกันที่ลงตัว, http://oknation.nationtv.tv/blog/tongtip/2011/07/19/entry-1 [ออนไลน์วันที่ 31 กรกฎาคม 2564])

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้มุ่งศึกษาการพัฒนาการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา จังหวัดปทุมธานี เพื่อเป็นข้อมูลให้ผู้ที่เกี่ยวข้องต่อการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่โดยนำหลักไตรสิกขามาบูรณาการกับการบริหารงานวิชาการได้อย่างเหมาะสมและทันต่อการเปลี่ยนแปลง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา จังหวัดปทุมธานี

2) เพื่อศึกษาวิธีการพัฒนาการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา จังหวัดปทุมธานี

3) เพื่อเสนอแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา จังหวัดปทุมธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา จังหวัดปทุมธานี เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed-Method Research Design) โดยมีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา จังหวัดปทุมธานี มี 2 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ จากแหล่งข้อมูล : หนังสือ บทความ ตำรา งานวิจัย website เครื่องมือ : แบบศึกษาเอกสาร การวิเคราะห์ : การวิเคราะห์เนื้อหา Content Analysis 2) แจกแบบสอบถามครูเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ จำนวน 229 คน จากแหล่งข้อมูล : บุคลากรครูในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา จังหวัดปทุมธานี เครื่องมือ : แบบสอบถาม การวิเคราะห์ : ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 2 เพื่อศึกษาวิธีการพัฒนาการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา จังหวัดปทุมธานี มี 1 ขั้นตอน ได้แก่ สัมภาษณ์ผู้บริหาร ครู หรือผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ด้านพัฒนาการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ จำนวน 6 คน แหล่งข้อมูล : ผู้บริหาร ครู หรือผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 6 คน เครื่องมือ : แบบสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ : การวิเคราะห์เนื้อหา Content Analysis

ขั้นตอนที่ 3 เพื่อเสนอแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา จังหวัดปทุมธานี ได้แก่ ปรับปรุงแก้ไขและนำเสนอร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษา/อาจารย์ที่ปรึกษา เครื่องมือ : แบบศึกษาเอกสาร การวิเคราะห์ข้อมูล : การวิเคราะห์เนื้อหา ผลลัพธ์ที่ได้ : ได้แนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา จังหวัดปทุมธานี

ประชากร กลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ประชากร ได้แก่ บุคลากรครูในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา จังหวัดปทุมธานี ได้แก่ ครู และบุคลากรทางการศึกษา (จำนวน 547 คน ข้อมูล ประจำปีการศึกษา 2563) กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) มาจากประชากร ได้จำนวน 229 คน โดยการเปิดตารางสำเร็จรูปของ R.V.Krejcie กับ D.W.Morgan (R.V.Krejcie กับ D.W.Morgan, อ้างใน, ธานินทร์ ศิลป์จารุ, การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS, (กรุงเทพมหานคร: บิสซิเนสอาร์แอนด์ดี, 2541), หน้า 49.) เพื่อให้การวิเคราะห์ข้อมูลมีความถูกต้องมากที่สุด จึงได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ สัมภาษณ์ผู้บริหาร ครู หรือผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ด้านพัฒนาการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ จำนวน 6 คน ด้วยการเลือกเจาะจงคุณสมบัติ (Purposive Selection) ได้แก่ เป็นผู้อำนวยการโรงเรียนมาไม่น้อยกว่า 4 ปี / มีประสบการณ์การสอนมาไม่น้อยกว่า 4 ปี

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยสภาพการบริหารงานวิชาการในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา จังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา จังหวัดปทุมธานี ภาพรวมทั้ง 4 ด้าน ครูมีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านวัดผลและประเมินผลการศึกษา ด้านหลักสูตร และด้านการจัดการเรียนรู้ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของผู้ตอบแบบสอบถามตามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา จังหวัดปทุมธานี ภาพรวมทั้ง 4 ด้าน

สภาพการบริหารงานวิชาการในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา จังหวัดปทุมธานี	n = กลุ่มตัวอย่าง 229			
	ระดับความคิดเห็นของครู			
	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับที่
1) ด้านหลักสูตร	4.16	0.645	มาก	3
2) ด้านการจัดการเรียนรู้	4.11	0.678	มาก	4
3) ด้านสื่อการเรียนการสอน	4.23	0.475	มาก	1
4) ด้านวัดผลและประเมินผลการศึกษา	4.19	0.582	มาก	2
ภาพรวม	4.17	0.595	มาก	

จากตารางที่ 1 ครูมีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารงานวิชาการในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา จังหวัดปทุมธานี ภาพรวม 4 ด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.17 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.595 รายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านสื่อการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.475 รองลงมา ได้แก่ ด้านวัดผลและประเมินผลการศึกษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.19 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.582 ด้านหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ

4.16 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.645 และด้านการจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.11 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.678 ตามลำดับ

วิธีการพัฒนาการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา จังหวัดปทุมธานี ดังนี้

1. ด้านหลักสูตร ได้แก่ ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ มีกลยุทธ์ และเป้าหมายที่ชัดเจนในการจัดหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนการเรียนการสอนโดยใช้ไตรสิกขาสอดแทรกในหลักสูตร สร้างบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ที่เป็นกัลยาณมิตร มีกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จัดเนื้อหาให้ตรงตามนวัตกรรมการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาโดยการนำ หลักไตรสิกขาไปจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

2. ด้านกระบวนการเรียนรู้ ได้แก่ ส่งเสริมให้จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน ฝึกทักษะ กระบวนการคิด จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ส่งเสริมให้การเรียนรู้เป็นความเจริญงอกงามการพัฒนาองค์ความรู้ใหม่สู่ปัญญาภิวัฒน์ การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีสารสนเทศและดิจิตอลเป็นอย่างยิ่งและรวดเร็ว พัฒนาการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสู่สังคม 4.00

3. ด้านการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ จัดการเรียนการสอนสื่อสมัยใหม่จะช่วยกระตุ้นและสร้างความสนใจให้กับผู้เรียนทำให้เกิดความสนุกและไม่รู้สึกเบื่อหน่าย ใช้สื่อที่ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนที่หาง่ายเป็นสิ่งใกล้ตัวนักเรียน โดยอาศัยการจัดสื่อผ่านการเรียนรู้สถานที่จริง การปฏิบัติจริง ปลูกฝังจริงตามหลักไตรสิกขา ทำให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์จากการปฏิบัติจริง

4. ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา ได้แก่ ส่งเสริมให้นักเรียนทำกิจกรรมร่วมกับชุมชนเพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างชุมชนและผู้ปกครองโดยมีชุมชนและผู้ปกครองมีส่วนสำคัญในการประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียน จัดให้มีโครงการอบรมคุณธรรมและจริยธรรม และโครงการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งเน้นให้นักเรียนได้พัฒนาตนเองไปพร้อมกันทั้ง 3 ด้าน คือด้านศีล ด้านสมาธิ ด้านปัญญาอย่างน้อย ปีละ 2 ครั้งเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ใช้การวัดประเมินผลจากการปฏิบัติจริง

แนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา จังหวัดปทุมธานี

1. ด้านหลักสูตร ได้แก่ นิเทศติดตามการเรียนการสอนและปรับปรุงให้เหมาะสมกับสถานการณ์ของโรคระบาด ปรับหลักสูตรให้กระชับควบคู่ไปกับจัดลำดับความสำคัญ เพิ่มความยืดหยุ่นของโครงสร้างเวลาเรียนและความหลากหลายของรูปแบบการเรียนรู้ มีวิสัยทัศน์ มีกลยุทธ์ และเป้าหมายที่ชัดเจนในการจัดหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนการเรียนการสอนโดยใช้ไตรสิกขาสอดแทรกในหลักสูตร สร้างบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ที่เป็นกัลยาณมิตร มีกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จัดเนื้อหาให้ตรงตามนวัตกรรมการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาโดยการนำ หลักไตรสิกขาไปจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

2. ด้านการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาและแก้ปัญหาการเรียนการสอนในสถานการณ์ของโรคระบาด มีการ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการจัดการเรียนการสอนออนไลน์เพื่อรายงานผู้บริหาร มีการจัดสอนสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมตามความถนัดความสนใจความต้องการและความแตกต่างระหว่างบุคคล ส่งเสริมให้จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน ฝึกทักษะ กระบวนการคิด จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ส่งเสริมให้การเรียนรู้เป็นความเจริญงอกงามการพัฒนาองค์ความรู้ใหม่สู่ปัญญาภิวัฒน์ การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีสารสนเทศและดิจิตอลเป็นอย่างยิ่งและรวดเร็ว พัฒนาการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสู่สังคม 4.0

3. ด้านสื่อการเรียนการสอน ได้แก่ จัดให้มีแหล่งการเรียนรู้และนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้การเรียนการสอนในสถานการณ์ของโรคระบาด ส่งเสริมให้ครูรู้จักบำรุงรักษาสื่อการเรียนการสอนเพื่อความสะดวกต่อการนำไปใช้ในสถานการณ์ของโรคระบาด จัดอบรมการใช้สื่อการเรียนการสอนออนไลน์ในสถานการณ์ของโรคระบาด จัดการเรียนการสอนสื่อสมัยใหม่จะช่วยกระตุ้นและสร้างความสนใจให้กับผู้เรียนทำให้เกิดความสนุกและไม่รู้สึกเบื่อหน่าย ใช้สื่อที่ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนที่หาง่ายเป็นสิ่งใกล้ตัวนักเรียน โดยอาศัยการจัดสื่อผ่านการเรียนรู้สถานที่จริง การปฏิบัติจริง ปลูกฝังจริงตามหลักไตรสิกขา ทำให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์จากการปฏิบัติจริง

4. วัดผลและประเมินผลการศึกษาได้แก่ ประชุมชี้แจงให้ครูเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบการวัดและประเมินผลตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานการณ์ของโรคระบาด จัดหาเอกสาร คู่มือ และระเบียบว่าด้วยการวัดและประเมินผลเพื่อให้ครูได้จัดทำคู่มือการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ สนับสนุนให้ครูนำผลการวัดประเมินผลแต่ละครั้งมาเป็นข้อมูลในการพัฒนา ปรับปรุง การเรียนการสอน ส่งเสริมให้นักเรียนทำกิจกรรมร่วมกับชุมชนเพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างชุมชนและผู้ปกครองโดยมีชุมชนและผู้ปกครองมีส่วนสำคัญในการประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียน จัดให้มีโครงการอบรมคุณธรรมและจริยธรรม และโครงการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งเน้นให้นักเรียนได้พัฒนาตนเองไปพร้อมกันทั้ง 3 ด้าน คือด้านศีล ด้านสมาธิ ด้านปัญญาอย่างน้อย ปีละ 2 ครั้งเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ใช้การวัดประเมินผลจากการปฏิบัติจริง

อภิปรายผล

ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผลเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา จังหวัดปทุมธานี ดังต่อไปนี้

สรุปผลศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา จังหวัดปทุมธานี ภาพรวมทั้ง 4 ด้าน ครูมีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านวัดผลและประเมินผลการศึกษา ด้านหลักสูตร และด้านการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

1) ด้านหลักสูตร พบว่า ครูมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย 3 อันดับ ได้แก่ เป็นนิเทศติดตามการเรียนการสอนและปรับปรุงให้เหมาะสมกับสถานการณ์ของโรคระบาด ปรับหลักสูตรให้กระชับควบคู่ไปกับจัดลำดับความสำคัญ และมีเพิ่มความยืดหยุ่นของโครงสร้างเวลาเรียนและความหลากหลายของรูปแบบการเรียนรู้ ข้อที่มีความคิดเห็นต่ำที่สุด ได้แก่ ออกแบบหน่วยการเรียนรู้ และสอนอย่างมีแผนที่เหมาะสม

2) ด้านการจัดการเรียนรู้ พบว่า ครูมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย 3 อันดับ ได้แก่ เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาและแก้ปัญหาการเรียนการสอนในสถานการณ์ของโรคระบาด หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้มีการ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการจัดการเรียนการสอนออนไลน์เพื่อรายงานผู้บริหาร และมีการจัดสอนสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมตามความถนัดความสนใจความต้องการและความแตกต่างระหว่างบุคคล ข้อที่มีความคิดเห็นต่ำที่สุด ได้แก่ ส่งเสริมให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนทุกรายวิชา

3) ด้านสื่อการเรียนการสอน พบว่า ครูมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย 3 อันดับ ได้แก่ จัดให้มีแหล่งการเรียนรู้และนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้การเรียนการสอนในสถานการณ์ของโรคระบาด ส่งเสริมให้ครูรู้จักบำรุงรักษาสื่อการเรียนการสอนเพื่อความสะดวกต่อการนำไปใช้ในสถานการณ์ของโรคระบาด และจัดอบรมการใช้สื่อการเรียนการสอนออนไลน์ในสถานการณ์ของโร คระบาด ข้อที่มีความคิดเห็นต่ำที่สุด ได้แก่ สนับสนุนงบประมาณด้านสื่อการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ของครู

4) ด้านวัดผลและประเมินผลการศึกษา พบว่า ครูมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย 3 อันดับ ได้แก่ ประชุมชี้แจงให้ครูเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบการวัดและประเมินผลตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานการณ์ของโรคระบาด จัดหาเอกสาร คู่มือ และระเบียบว่าด้วยการวัดและประเมินผลเพื่อให้ครูได้จัดทำคู่มือการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ และสนับสนุนให้ครูนำผลการวัดประเมินผลแต่ละครั้งมาเป็นข้อมูลในการพัฒนา ปรับปรุง การเรียนการสอน ข้อที่มีความคิดเห็นต่ำที่สุด ได้แก่ ส่งเสริมให้ครูใช้เครื่องมือในการวัดและประเมินผลที่หลากหลายรูปแบบในสถานการณ์ของโรคระบาด

จากผลการวิจัยในเบื้องต้นแสดงให้เห็นว่าครูมีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารงานวิชาการในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ในระดับที่มากอาจเนื่องมาจากการเรียนการสอนและปรับปรุงให้เหมาะสมกับสถานการณ์ของโรคระบาด เพิ่มความยืดหยุ่นของโครงสร้างเวลาเรียนและความหลากหลาย การจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ครูรู้จักบำรุงรักษาสื่อการเรียนการสอนเพื่อความสะดวกต่อการนำไปใช้ในสถานการณ์ของโรคระบาด ครูจัดทำคู่มือการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ ที่สอดคล้องกับเนื้อหาซึ่งผลการวิจัยนี้ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรเชษฐ์ จันทรภิรมย์ ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน” พบว่า ผู้บริหารในสถานศึกษาได้มีการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาทุกด้าน

โดยมีปัญหาแต่ละด้านดังนี้ คือ ด้านหลักสูตร คือ ครูขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำสาระต่าง ๆ ของหลักสูตรใหม่ ข้อเสนอแนะ ควรจัดอบรมให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำสาระการเรียนรู้ของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานแก่คณะครู และผู้มีส่วนร่วม ด้านการเรียนการสอน คือ สถานศึกษาขาดแคลนครู จำนวนครูไม่ครบชั้นข้อเสนอแนะควรจัดรวมโรงเรียนของห้องเรียนที่อยู่ใกล้เคียงเข้าด้วยกัน ด้านการวัดผลประเมินผล คือ การวัดและประเมินผลไม่เป็นไปตามสภาพจริงข้อเสนอแนะควรมีการประเมินผลตามสภาพความเป็นจริง ด้านการนิเทศภายใน คือ ขาดการวางแผนการนิเทศ ข้อเสนอแนะ ควรวางแผนและแต่งตั้งคณะกรรมการที่รับผิดชอบในการนิเทศภายใน ด้านการพัฒนาบุคลากรทางวิชาการ คือ ขาดการส่งเสริมและการพัฒนาให้ครู ได้ศึกษาดูงานในสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จ ด้านการวิจัยและการพัฒนา คือ ครูและบุคลากรในสถานศึกษา ไม่มีความรู้ และความเข้าใจในการทำวิจัยในชั้นเรียน ด้านการบริหารโครงการทางวิชาการ คือ ขาดการกำกับติดตามผลและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ด้านการบริหารระบบข้อมูลสารสนเทศ คือ ขาดการนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางในการกำหนดเป็นยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา ด้านการประเมินผลงานทางวิชาการ คือ ขาดการวางแผนในการประเมินผลงานทางวิชาการในสถานศึกษ (วรเชษฐ์ จันทรภิรมย์, “การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน”, การค้นคว้าแบบอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2546). และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วัฒนา มโนจิตร ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดเทศบาลนครเชียงใหม่” พบว่าการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษามีการปฏิบัติมากใน ทุกด้าน สำหรับปัญหาการบริหารงานพบว่า หลักสูตรที่ใช้ไม่เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น วัสดุอุปกรณ์สื่อการเรียนการสอนไม่เพียงพอต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนขาดบุคลากร ที่มีความรู้ความสามารถเหมาะสมต่อการจัดการเรียนการสอนและงบประมาณมีน้อยไม่เพียงพอต่อการนำมาพัฒนาการเรียนการสอน (วัฒนา มโนจิตร, “การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดเทศบาลนครเชียงใหม่”, การค้นคว้าแบบอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2540).)

การศึกษาวิธีการพัฒนาการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา จังหวัดปทุมธานี

1) ด้านหลักสูตร ได้แก่ ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ มีกลยุทธ์ และเป้าหมายที่ชัดเจนในการจัดหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนการเรียนการสอนโดยใช้ไตรสิกขาสอดแทรกในหลักสูตร สร้างบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ที่เป็นกัลยาณมิตร มีกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จัดเนื้อหาให้ตรงตามนวัตกรรมการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาโดยการนำ หลักไตรสิกขาไปจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

2) ด้านกระบวนการเรียนรู้ ได้แก่ ส่งเสริมให้จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน ฝึกทักษะ กระบวนการคิด จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์

จริง ส่งเสริมให้การเรียนรู้เป็นความเจริญงอกงามการพัฒนาองค์ความรู้ใหม่สู่ปัญญาภิวัฒน์ การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีสารสนเทศและดิจิตอลเป็นอย่างยิ่งและรวดเร็ว พัฒนาการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสู่สังคม 4.00

3) ด้านการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ จัดการเรียนการสอนสื่อสมัยใหม่จะช่วยกระตุ้นและสร้างความสนใจให้กับผู้เรียนทำให้เกิดความสนุกและไม่รู้สึกเบื่อหน่าย ใช้สื่อที่ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนที่หาง่ายเป็นสิ่งใกล้ตัวนักเรียน โดยอาศัยการจัดสื่อผ่านการเรียนรู้สถานที่จริง การปฏิบัติจริง ปลูกฝังจริงตามหลักไตรสิกขา ทำให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์จากการปฏิบัติจริง

4) ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา ได้แก่ ส่งเสริมให้นักเรียนทำกิจกรรมร่วมกับชุมชนเพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างชุมชนและผู้ปกครองโดยมีชุมชนและผู้ปกครองมีส่วนสำคัญในการประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียน จัดให้มีโครงการอบรมคุณธรรมและจริยธรรม และโครงการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งเน้นให้นักเรียนได้พัฒนาตนเองไปพร้อมกันทั้ง 3 ด้าน คือด้านศีล ด้านสมาธิ ด้านปัญญาอย่างน้อย ปีละ 2 ครั้งเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ใช้การวัดประเมินผลจากการปฏิบัติจริง

ผลการวิจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าวิธีการพัฒนาการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ต้องเริ่มจากผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ มีกลยุทธ์ และเป้าหมายที่ในการจัดหลักสูตร จัดเนื้อหาให้ตรงตามนวัตกรรมการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา โดยการนำหลักไตรสิกขาไปจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จัดการเรียนการสอนสื่อสมัยใหม่จะช่วยกระตุ้นและสร้างความสนใจให้กับผู้เรียน ทำให้เกิดความสนุกและไม่รู้สึกเบื่อหน่าย ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนางานโดยการมีส่วนร่วมในการประเมินจาก ทุกฝ่าย แล้วนำข้อมูลที่สอดคล้องกันไปเป็นสารสนเทศหลักในการให้ข้อมูลป้อนกลับ (feedback) สำหรับให้ผู้เรียนใช้ในการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง ซึ่งผลการวิจัยนี้ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชาติชาย พิทักษ์ธนาคม และคณะ ได้ทำการวิจัยเรื่อง“แนวทางการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาสำหรับนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา” ผลการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา เป็นการจัดกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหาร อาจารย์และนักศึกษา การจัดบรรยากาศสิ่งแวดล้อมและกิจกรรมที่ก่อให้เกิดธาตุรู้ร่วมกับการฝึกหัดอบรมกาย วาจา ใจ การเผชิญสถานการณ์การแก้ปัญหาด้วยการรู้คิดอย่างนักศึกษาอย่างแท้จริง คือสร้างความรู้ ความคิด ความสามารถ และความดี ดังคำที่ว่า “วิถีการเรียนรู้มีรากฐานที่สำคัญที่สุดคือความรักและความเข้าใจ” (ชาติชาย พิทักษ์ธนาคม, ผศ. ดร. และคณะ, “แนวทางการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาสำหรับนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา”, รายงานการวิจัย, (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย : คณะครุศาสตร์, 2546), บทคัดย่อ.) และสอดคล้องกับ บุญเลิศ จีรภัทร์ และคณะ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “แนวทางการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา สำหรับนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา” สรุปผลการศึกษาพบว่า การจัดการเรียนรู้ จำเป็นที่ผู้บริหารและผู้สอนจะต้องนำหลักโยนิโสมนสิการและไตรสิกขามาใช้ในการกำหนดนโยบาย การบริหาร และการดำเนินการในการเรียนรู้ เพื่อให้ปรโตโฆสะ ปัจจัยภายนอกเป็นกัลยาณมิตรต่อผู้เรียนและบุคคลภายในโรงเรียน ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนสามารถนำระบบการเรียนตามหลักไตรสิกขามา

ใช้ประโยชน์ในการเรียนรู้และเกิดจากการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในสังคมไทย (บุญเลิศ จีรภัทร์ และคณะ, “แนวทางการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา สำหรับนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา”, รายงานการวิจัย, (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย : คณะครุศาสตร์, 2546), บทคัดย่อ.)

3. เสนอแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา จังหวัดปทุมธานี

1) ด้านหลักสูตร ได้แก่ นิเทศติดตามการเรียนการสอนและปรับปรุงให้เหมาะสมกับสถานการณ์ของโรคระบาด ปรับหลักสูตรให้กระชับควบคู่ไปกับจัดลำดับความสำคัญ เพิ่มความยืดหยุ่นของโครงสร้างเวลาเรียนและความหลากหลายของรูปแบบการเรียนรู้ มีวิสัยทัศน์ มีกลยุทธ์ และเป้าหมายที่ชัดเจนในการจัดหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนการเรียนการสอนโดยใช้ไตรสิกขาสอดแทรกในหลักสูตร สร้างบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ที่เป็นกัลยาณมิตร มีกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จัดเนื้อหาให้ตรงตามนวัตกรรมการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาโดยการนำ หลักไตรสิกขาไปจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

2) ด้านการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาและแก้ปัญหาการเรียนการสอนในสถานการณ์ของโรคระบาด มีการ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการจัดการเรียนการสอนออนไลน์เพื่อรายงานผู้บริหาร มีการจัดสอนสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมตามความถนัดความสนใจความต้องการและความแตกต่างระหว่างบุคคล ส่งเสริมให้จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน ฝึกทักษะ กระบวนการคิด จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ส่งเสริมให้การเรียนรู้เป็นความเจริญงอกงามการพัฒนาองค์ความรู้ใหม่สู่ปัญญาภิวัฒน์ การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีสารสนเทศและดิจิตอลเป็นอย่างยิ่งและรวดเร็ว พัฒนาการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสู่สังคม 4.0

3) ด้านสื่อการเรียนการสอนได้แก่ จัดให้มีแหล่งการเรียนรู้และนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้การเรียนการสอนในสถานการณ์ของโรคระบาด ส่งเสริมให้ครูรู้จักบำรุงรักษาสื่อการเรียนการสอนเพื่อความสะดวกต่อการนำไปใช้ในสถานการณ์ของโรคระบาด จัดอบรมการใช้สื่อการเรียนการสอนออนไลน์ในสถานการณ์ของโรคระบาด จัดการเรียนการสอนสื่อสมัยใหม่จะช่วยกระตุ้นและสร้างความสนใจให้กับผู้เรียนทำให้เกิดความสนุกและไม่รู้สึกเบื่อหน่าย ใช้สื่อที่ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนที่หาง่ายเป็นสิ่งใกล้ตัวนักเรียน โดยอาศัยการจัดสื่อผ่านการเรียนรู้สถานที่จริง การปฏิบัติจริง ปลูกฝังจริงตามหลักไตรสิกขา ทำให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์จากการปฏิบัติจริง

4) วัดผลและประเมินผลการศึกษา ได้แก่ ประชุมชี้แจงให้ครูเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบการวัดและประเมินผลตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานการณ์ของโรคระบาด จัดหาเอกสาร คู่มือ และระเบียบว่าด้วยการวัดและประเมินผลเพื่อให้ครูได้จัดทำคู่มือการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ สนับสนุนให้ครูนำผลการวัดประเมินผลแต่ละครั้งมาเป็นข้อมูลในการพัฒนา ปรับปรุง การเรียนการสอน ส่งเสริมให้นักเรียนทำกิจกรรมร่วมกับชุมชนเพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างชุมชนและผู้ปกครองโดยมีชุมชนและผู้ปกครองมีส่วนสำคัญใน

การประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียน จัดให้มีโครงการอบรมคุณธรรมและจริยธรรม และโครงการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งเน้นให้นักเรียนได้พัฒนาตนเองไปพร้อมกันทั้ง 3 ด้าน คือด้านศีล ด้านสมาธิ ด้านปัญญาอย่างน้อย ปีละ 2 ครั้งเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ใช้การวัดประเมินผลจากการปฏิบัติจริง จากผลการวิจัยในเบื้องต้นแสดงให้เห็นว่าพัฒนาการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ การเรียนการสอนและปรับปรุงให้เหมาะสมกับสถานการณ์ของโรคระบาด จัดเนื้อหาให้ตรงตามนวัตกรรมการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาโดยการนำ หลักไตรสิกขาไปจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล มีการจัดสอนสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมตามความถนัดความสนใจความต้องการและความแตกต่างระหว่างบุคคล จัดการเรียนการสอนสื่อสมัยใหม่จะช่วยกระตุ้นและสร้างความสนใจให้กับผู้เรียน สนับสนุนให้ครูนำผลการวัดประเมินผลแต่ละครั้งมาเป็นข้อมูลในการพัฒนา ปรับปรุง การเรียนการสอน โดยผลการวิจัยนี้ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ McMullen ได้ศึกษาเกี่ยวกับวินัยและระบบการจัดการที่มีประสิทธิภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายและมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตเมืองเพื่อเน้นพัฒนาวัยรุ่น พบว่า ปัญหาทางวินัยส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากพฤติกรรมของโรงเรียน เพราะนักเรียนต้องการสิ่งแวดล้อมที่ดี ยืดหยุ่นได้ โรงเรียนให้ความสนใจเอาใจใส่และมีระเบียบวินัย การวิจัยโดยสนับสนุนให้โรงเรียนจัดระบบอย่างมีประสิทธิภาพได้ดังนี้ 1) ฝึกครูให้มีการสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดีในการเรียนการสอน 2) สร้างความสัมพันธ์ให้เกิดขึ้นภายในโรงเรียน 3) กำหนดความรับผิดชอบต่อปัญหาโดยการให้คำปรึกษา กำหนดแนวทางของพฤติกรรม 4) กำหนดโครงการให้นักเรียนหยุดพักการเรียนชั่วคราว 5) วางแผนพัฒนาผู้ทำผิดบ่อย ๆ แต่ละคนเป็นอย่างดี และ 6) ให้ผู้ปกครองมีส่วนรับรู้และเกี่ยวข้องในการรักษาระเบียบวินัยของโรงเรียน (McMullen, “Effective Discipline and Contingency Management System in an Urban Junior High/Middle School with and Emphasis on Development Needs to Young Adolescent”, Dissertation Abstracts International, 46 (7) : 1985, 616-A.) และผลการวิจัยนี้ได้สอดคล้อง บุญเลิศ จีรภัทร์ และคณะ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “แนวทางการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา สำหรับนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา” สรุปผลการศึกษาพบว่า การจัดการเรียนรู้ จำเป็นที่ผู้บริหารและผู้สอนจะต้องนำหลักโยนิโสมนสิการและไตรสิกขามาใช้ในการกำหนดนโยบาย การบริหาร และการดำเนินการในการเรียนรู้ เพื่อให้ปรโตโฆสะ ปัจจัยภายนอกเป็นกัลยาณมิตรต่อผู้เรียนและบุคคลภายในโรงเรียน ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนสามารถนำระบบการเรียนตามหลักไตรสิกขามาใช้ประโยชน์ในการเรียนรู้และเกิดจากการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในสังคมไทย (บุญเลิศ จีรภัทร์ และคณะ, “แนวทางการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา สำหรับนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา”, **รายงานการวิจัย,** (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย : คณะครุศาสตร์, 2546), บทคัดย่อ.)

สรุป

การพัฒนาการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา จังหวัดปทุมธานีโดยผู้บริหารควรมีวิสัยทัศน์ มีกลยุทธ์ และเป้าหมายที่ชัดเจนโดยใช้ไตรสิกขาสอดแทรกในหลักสูตร สร้างบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ที่เป็นกัลยาณมิตร มีกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ส่งเสริมให้จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน พัฒนาองค์ความรู้ใหม่สู่ปัญญาภิวัฒน์ จัดการเรียนการสอนสื่อสมัยใหม่ ใช้สื่อที่ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนที่หาง่ายเป็นสิ่งใกล้ตัวนักเรียนส่งเสริมให้นักเรียนทำกิจกรรมร่วมกับชุมชนบูรณาการกับศีล สมาธิ ปัญญาให้สอดคล้องกับการดำเนินงานในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำเสนอองค์ความรู้ใหม่จากการพัฒนาการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา จังหวัดปทุมธานี ดังภาพที่ 1

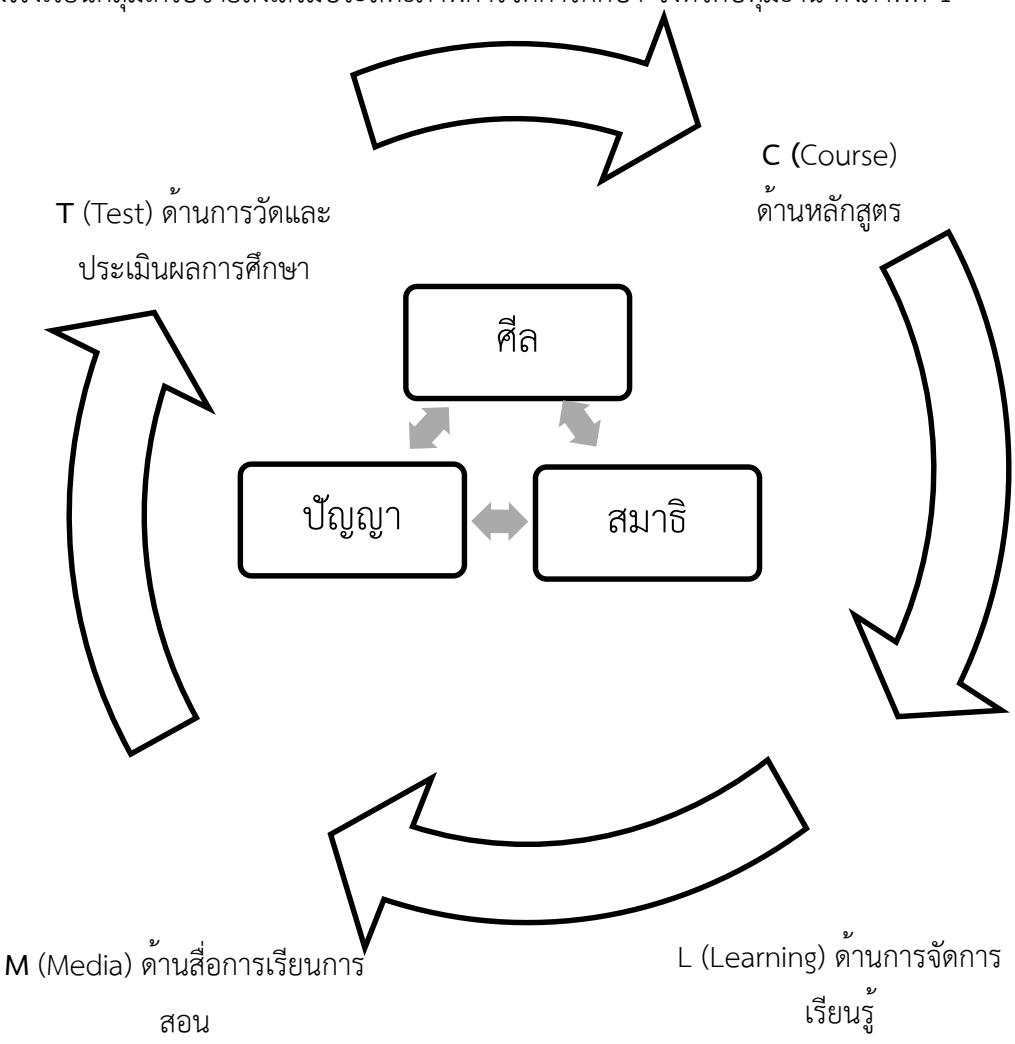

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

“CLM 2T Model”

ที่มา : นายประภัสสร ทวีการ, 2565.

คำอธิบายสัญลักษณ์

แผนภาพที่ 1 แสดงองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา จังหวัดปทุมธานี” โดยผู้วิจัยสรุปได้เป็น **“CLM 2T Model”** ดังนี้

“CLM 2T Model”

C หมายถึง Course ด้านหลักสูตร นิเทศติดตามการเรียนการสอนและปรับปรุงให้เหมาะสมกับสถานการณ์ กระชับควบคู่ไปกับจัดลำดับความสำคัญ เพิ่มความยืดหยุ่นของโครงสร้างเวลาเรียนและความหลากหลายของรูปแบบการเรียนรู้ ใช้ไตรสิกขาสอดแทรกในหลักสูตร สร้างบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ที่เป็นกัลยาณมิตร มีกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

L หมายถึง Learning ด้านการจัดการเรียนรู้ เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วม จัดสอนสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมตามความถนัดความสนใจความต้องการและความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน พัฒนาองค์ความรู้ใหม่สู่ปัญญาภิวัฒน์ การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีสารสนเทศและดิจิตอลเป็นอย่างยิ่งและรวดเร็ว พัฒนาการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสู่สังคม 4.0

M หมายถึง Media ด้านสื่อการเรียนการสอน จัดให้มีแหล่งการเรียนรู้และนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้การเรียนการสอนในสถานการณ์ของโรคระบาด บำรุงรักษาสื่อการเรียนการสอน จัดอบรมการใช้สื่อการเรียนการสอนออนไลน์ ใช้สื่อที่ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนที่หาง่ายเป็นสิ่งใกล้ตัวนักเรียน โดยอาศัยการจัดสื่อผ่านการเรียนรู้สถานที่จริง การปฏิบัติจริง ปลูกฝังจริงตามหลักไตรสิกขา ทำให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์จากการปฏิบัติจริง

T หมายถึง Test ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา ประชุมชี้แจงให้ครูเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ นำผลการวัดประเมินผลแต่ละครั้งมาเป็นข้อมูลในการพัฒนาปรับปรุง การเรียนการสอน มีชุมชนและผู้ปกครองมีส่วนสำคัญในการประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียน จัดให้มีโครงการอบรมคุณธรรมและจริยธรรม และโครงการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งเน้นให้นักเรียนได้พัฒนาตนเองไปพร้อมกันทั้ง 3 ด้าน คือด้านศีล ด้านสมาธิ ด้านปัญญา

T หมายถึง Threefold Training นำหลักไตรสิกขาพัฒนาผู้บริหาร ครู และนักเรียนในด้านพฤติกรรมด้วยศีล พัฒนาทางด้านจิตใจด้วยสมาธิ และพัฒนาด้านปัญญาส่งเสริมการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา จังหวัดปทุมธานีอย่างสมบูรณ์

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรออกแบบหน่วยการเรียนรู้ และสอนอย่างมีแผนที่เหมาะสม

2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนทุกรายวิชา

3) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนงบประมาณด้านสื่อการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ของครู

4) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้ครูใช้เครื่องมือในการวัดและประเมินผลที่หลากหลายรูปแบบในสถานการณ์ของโรคระบาด

ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติการ

1) ครูออกแบบหน่วยการเรียนรู้ และสอนอย่างมีแผนที่เหมาะสม

2) ส่งเสริมให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนทุกรายวิชา

3) ครูสนับสนุนงบประมาณด้านสื่อการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนออนไลน์

4) ส่งเสริมให้ครูใช้เครื่องมือในการวัดและประเมินผลที่หลากหลายรูปแบบในสถานการณ์ของโรคระบาด

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาการบริหารงานวิชาการในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ของสถานศึกษา

2) ควรศึกษาวิธีการพัฒนาการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่

3) ควรศึกษาการพัฒนาการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่

บรรณานุกรม

ชาติชาย พิทักษ์ธนาคม, ผศ.ดร. และคณะ, “แนวทางการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาสำหรับนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา”, รายงานการวิจัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย : คณะครุศาสตร์, 2546.

แนวคิดการบริหารการศึกษาตามหลักไตรสิกขากับแนวคิดตาม ทฤษฎีเชิงระบบ เป็นความสอดคล้องกันที่ลงตัว, http://oknation.nationtv.tv/blog/tongtip/2011/07/19/entry-1 [ออนไลน์วันที่ 31 กรกฎาคม 2564]

บุญเลิศ จีรภัทร์ และคณะ, “แนวทางการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา สำหรับนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา”, รายงานการวิจัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย : คณะครุศาสตร์, 2546.

บุญเลิศ จีรภัทร์ และคณะ, “แนวทางการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา สำหรับนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา”, รายงานการวิจัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย : คณะครุศาสตร์, 2546.

พัชราภรณ์ ดวงชื่น, การบริหารจัดการศึกษารับความปกติใหม่หลังวิกฤตโควิด – 19, Journal of Arts Management Vol.4 No.3 September – December 202

วรเชษฐ์ จันทรภิรมย์, “การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน”, การค้นคว้าแบบอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2546.

วัฒนา มโนจิตร, “การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดเทศบาลนครเชียงใหม่”, การค้นคว้าแบบอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2540.

อุทัย บุญประเสริฐ, การวางแผนและจัดระบบแผนงานในโรงเรียน, กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เอส ดีเพรส, 2538.

McMullen, “Effective Discipline and Contingency Management System in an Urban Junior High/Middle School with and Emphasis on Development Needs to Young Adolescent”, Dissertation Abstracts International, 46 (7) : 1985.

R.V.Krejcie กับ D.W.Morgan, อ้างใน, ธานินทร์ ศิลป์จารุ, การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS, กรุงเทพมหานคร: บิสซิเนสอาร์แอนด์ดี, 2541.

แนวทางการใช้สื่อดิจิทัลสำหรับการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดเพชรบุรี

Guideline of the Use Digital Media for Teaching and Learning in Social Studies Courses Religion and Culture of Secondary School Teachers in Phetchaburi Province

ภัทรนนท์ เมฆวิลัย*
พระครูวิรุฬห์สุตคุณ, ผศ. ดร.**
พระครูวิรุฬห์สุตคุณ, ผศ. ดร.***

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการใช้สื่อการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม 2) เพื่อศึกษาวิธีพัฒนาการใช้สื่อดิจิทัลสำหรับการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม 3) เพื่อเสนอแนวทางการใช้สื่อดิจิทัลสำหรับการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดเพชรบุรี เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 10 จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 377 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) การวิจัยเชิงคุณภาพ สัมภาษณ์ผู้บริหาร ครู จำนวน 5 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการใช้สื่อการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดเพชรบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านสื่อสิ่งพิมพ์อื่นและวัสดุอุปกรณ์ ด้านบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน และด้านสื่อธรรมชาติ

2. วิธีพัฒนาการใช้สื่อดิจิทัลสำหรับการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดเพชรบุรี สื่อสิ่งพิมพ์ต้องใส่ความเคลื่อนไหวของสังคมและถ่ายทอดความรู้สึก

*นิสิตหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,
E-mail : chaibie2529@hotmail.com
**อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
***อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Received: March 21, 2022 **Revised:** December 10, 2023 **Accepted:** December 28, 2023

นั้นออกมาทางสื่อสิ่งพิมพ์มีเนื้อหาสาระที่มีประโยชน์ และสามารถนำมาใช้ในการศึกษาได้ สื่อธรรมชาติเกี่ยวกับสภาพธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รู้จักคิดและดัดแปลงให้เข้ากับบทเรียน ก็จะเกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอน บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เสนอเนื้อหาวิชาทั้งในรูปตัวหนังสือ และภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว สามารถถามคำถาม รับคำถาม และแสดงผลการเรียนในรูปของข้อมูลย้อนกลับ (Feedback)

3. เสนอแนวทางการใช้สื่อดิจิทัลสำหรับการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดเพชรบุรีด้วย ADDIE Model คือ Analysis (การวิเคราะห์) กำหนดคุณลักษณะของสื่อที่ต้องการ ออกแบบสื่อตามกระบวนการเรียนรู้ กำหนดเป้าหมาย Design (การออกแบบ) ออกแบบพิมพ์เขียว โครงสร้างของสื่อตามคุณลักษณะที่ได้กำหนดไว้ตามกระบวนการเรียนรู้ Development (การพัฒนา) สร้างโมเดลสื่อการเรียนรู้จำลอง สร้างชั้นเรียนทดลอง Implement (การดำเนินการ) ดำเนินการสร้างสื่อจริง สื่อสิ่งพิมพ์ต้องใส่ความเคลื่อนไหวของสังคมและถ่ายทอดความรู้สึกนั้นออกมาทางสื่อสิ่งพิมพ์มีเนื้อหาสาระที่มีประโยชนและEvaluation (การประเมินผล) ประเมินความพึงพอใจ และคุณภาพของสื่อตามคุณลักษณะที่ได้กำหนดไว้ทั้งในรูปตัวหนังสือ และภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว สามารถถามคำถาม รับคำถาม และแสดงผลการเรียนในรูปของข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ให้แก่ผู้เรียนในสังคมดิจิทัล

คำสำคัญ : แนวทางการใช้สื่อดิจิทัล,การเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม, โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดเพชรบุรี.

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the condition of using social studies teaching media. Religion and culture 2) to study how to develop the use of digital media for teaching social studies Religion and culture 3) to propose guidelines for the use of digital media for teaching social studies Religion and culture of secondary school teachers Phetchaburi Province It is a combined research method. Between quantitative and qualitative research consists of quantitative research. A questionnaire was used for a sample group of 377 students in secondary schools under the Office of Secondary Education Service Area 10, Phetchaburi Province. The data were analyzed by basic statistics, namely frequency, percentage, mean, standard deviation. 2) Qualitative research. Interviewed 5 executives and teachers. Data were analyzed by content analysis.

The results showed that

1. Conditions of using social studies teaching media Religion and culture of secondary school teachers Phetchaburi Province Overall, it's at a high level. When considering each aspect, it was found that it was at a high level in all 3 areas, namely other printed media and equipment. in the field of computer-assisted instruction and natural media

2. Methods for developing the use of digital media for teaching social studies Religion and culture of secondary school teachers Phetchaburi Province The print media must incorporate social movements and convey that feeling through useful content publications. and can be used in studies Natural media on natural conditions and the environment know how to think and adapt to the lesson It will be beneficial to teaching. computer assisted instruction Present the course content in both text and still images and animations. Able to ask questions, receive questions and show results in the form of feedback.

3. Propose guidelines for the use of digital media for teaching social studies. Religion and culture of secondary school teachers Phetchaburi Province with the ADDIE Model, which is Analysis (analysis) determines the characteristics of the desired media. Design media according to the learning process Set goals Design (design) Design blueprints. The structure of the media according to the characteristics that have been defined according to the learning process. Development Create a simulation learning media model. Create experimental classes Implement (Actions) perform actual media creation. Print media must incorporate social movements and convey that sentiment through useful content and evaluation publications. (Assessment) Assessment of satisfaction. And the quality of the media according to the characteristics specified in both text and still images, movies able to ask questions, receive questions and show learning results in the form of feedback to learners in a digital society.

Keywords: Guideline of the Use Digital Media for Teaching and Learning, Social Studies Courses Religion and Culture, Secondary School in Phetchaburi Province.

บทนำ

ปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงจากสังคมโลกกำลังก้าวสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดเวลาเพื่อปรับเปลี่ยนและก้าวให้ทันกับกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งทางด้านเศรษฐกิจสังคม การเมืองและวัฒนธรรมประเทศต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นมหาอำนาจทางซีกโลกตะวันตก ประเทศในซีกโลกตะวันออกและประเทศเพื่อนบ้านของไทยต่างมุ่งแก้ไขด้านการศึกษาเพื่อเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้เพื่อจัดระบบและกระบวนการศึกษาที่เหมาะสมและมีคุณภาพอันเป็นกลไกสำคัญเพื่อพัฒนาคุณภาพของประชากรคุณภาพชีวิตและคุณภาพของการแข่งขัน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. เส้นทางสู่ความสำเร็จของการปฏิบัติตามนโยบายการศึกษาไทย:แนวทางการดำเนินงานการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ. (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2542), หน้า 1.)

การศึกษาจึงมีความสำคัญยิ่งต่อการจัดการศึกษาของชาติโดยมุ่งเป้าหมายพัฒนาศักยภาพของคนศักยภาพของชุมชน และกำลังคนของสังคมไทยให้พึ่งตนเองได้ มีความมั่นใจ มีความภาคภูมิใจ มีศักดิ์ศรีและร่วมมือบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมเป็นการสร้างความสามารถทางปัญญาซึ่งประกอบด้วยการเสริมสร้างความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และสมรรถนะในการเรียนรู้อย่างรอบด้านเป็นองค์รวมด้วยตนเองและจากสื่อรอบๆตัวอย่างต่อเนื่อง (สิปปนนท์ เกตุทัต. “นโยบายการศึกษา : ครูผู้บริหารการศึกษาและโลกาภิวัตน์”. วารสารข้าราชการครู. 16 (กุมภาพันธ์-มีนาคม 2539) : 96.) การศึกษาจึงเป็นปัจจัยสำคัญของการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน ซึ่งจะสำเร็จลุล่วงได้จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากบุคลากรชุมชนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนาสถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่นเร่งพัฒนาในหลายด้านพร้อมกัน ปัจจุบันโลกก้าวเข้าสู่ยุคสังคมดิจิทัลที่เทคโนโลยีดิจิทัลไม่ได้เป็นเพียงเครื่องมือสนับสนุนการทำงานดังที่ผ่านมาอีกต่อไป หากแต่จะหลอมรวมเข้ากับวิถีชีวิตอย่างแท้จริงและจะเปลี่ยนโครงสร้างทางสังคมหรือรูปแบบกิจกรรม รวมทั้งปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลไปอย่างสิ้นเชิง (กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. แผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. กรุงเทพฯ : กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2559.) ดังเห็นได้จากความแพร่หลายของสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) ซึ่งเป็นรูปแบบการสื่อสารข้อมูลที่มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง โดยมีรูปแบบการสื่อสารที่หลากหลายและเพิ่มมากขึ้น เช่น การใช้งานอินเตอร์เน็ต และสมาร์ทโฟน (แสงเดือน ผ่องพุฒ, -2563). สื่อสังคมออนไลน์ : แนวทางการนำมาประยุกต์ใช้ (online). สืบค้นได้จาก http://digitalasia.co.th/wpcontent/uploads/2020/12/66 85991_0 004.pdf. [2563, สิงหาคม 27].)

นโยบายของรัฐบาลในการสนับสนุนแนวทางการปฏิรูปการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม นโยบายหนึ่งคือ การปรับลดเวลาเรียนของเด็กให้น้อยลง เป็นการลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ โดยให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานพิจารณาปรับลดชั่วโมงเรียนของบางวิชาให้น้อยลงแต่ต้องไม่กระทบเนื้อหาหลักที่เด็กๆ

ควรเรียนรู้ครูต้องใช้ความสามารถในการอธิบายและบูรณาการให้ครบถ้วนอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นและกำหนดให้สถานศึกษาต้องจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ให้ผู้เรียนอย่างหลากหลาย เพื่อเพิ่มพูนทักษะการคิดวิเคราะห์ความมีน้ำใจต่อกันการทำงานเป็นทีมกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ค้นหาศักยภาพและความชอบของตนเอง โดยในปัจจุบันมีการใช้สื่อการเรียนการสอนในทุกรายวิชาที่สอนโดยสื่อดิจิทัลเข้ามามีบทบาทสำคัญในการช่วยให้การเรียนการสอนมีความสะดวก รวดเร็ว และกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะการเรียนรู้ที่ดีมากยิ่งขึ้น ในในขณะเดียวกันกลับพบว่าในทุกโรงเรียนจะมีปัญหาการใช้สื่อดิจิทัลกับการเรียนการสอน เช่น ปัญหาด้านบุคลากร บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจในการผลิตสื่อประกอบการจัดกิจกรรม บุคลากรขาดประสบการณ์ในการใช้สื่อนวัตกรรมทางการศึกษา ไม่เข้าใจและรู้จักวิธีการใช้นวัตกรรมที่ทางโรงเรียนจัดทำขึ้น ขาดความชำนาญในการใช้นวัตกรรม ขาดสื่อประกอบการเรียน บุคลากรส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือในการใช้นวัตกรรมแต่ขาดความต่อเนื่อง ปัญหาด้านวัสดุ อุปกรณ์ และงบประมาณ เกี่ยวกับนวัตกรรม คือ ขาดงบประมาณในการพัฒนานวัตกรรม ขาดวัสดุ–อุปกรณ์และงบประมาณที่จะพัฒนาสื่อนวัตกรรม การจัดหา การใช้ การดูแลรักษาและขาดงบจัดหาสื่อทันสมัย ปัญหาเหล่านี้ล้วนทำให้การจัดการเรียนการสอนเกิดความขัดข้อง ผู้สอนและผู้เรียนเกิดอุปสรรคในการเรียนโดยสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นวิชาที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วยเรื่อง ราวเกี่ยวกับภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม การดำเนินชีวิต รวมถึงศาสนา ศีลธรรม และจริยธรรม วิชาสังคมศึกษาจึงช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจว่ามนุษย์ดำรงชีวิตอย่างไร และเข้าใจถึงการพัฒนา การเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย ตามกาลเวลา ตามเหตุปัจจัยต่างๆ ทำให้เกิดความเข้าใจในตนเองและเข้าใจผู้อื่นยอมรับในความแตกต่าง มีคุณธรรม มีความอดทน อดกลั้น สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต มีคุณภาพชีวิตที่ดี อยู่ในสังคมอย่างเป็นสุข เป็นพลเมืองดีของประเทศชาติและสังคมโลก อันเป็นเป้าหมายที่แท้จริงของการเรียนวิชาสังคมศึกษาและเป็นอีกรายวิชาหนึ่งที่เกิดผลกระทบจากปัญหาของการใช้สื่อดิจิทัลในการจัดการเรียนการสอน (วิชา สังคม, https://sites.google.com/site/thitiya5821/wicha-reiyn/1-4wicha-sangkhm [ออนไลน์วันที่ 10 สิงหาคม 2563])

จากความสำคัญของปัญหาข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการใช้สื่อดิจิทัลสำหรับการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดเพชรบุรีเพื่อเป็นแนวทางและวิธีกาพัฒนาสื่อดิจิทัลการเรียนการสอนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมให้แก่ครูสามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1) เพื่อศึกษาสภาพการใช้สื่อการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดเพชรบุรี

2) เพื่อศึกษาวิธีพัฒนาการใช้สื่อดิจิทัลสำหรับการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดเพชรบุรี

3) เพื่อเสนอแนวทางการใช้สื่อดิจิทัลสำหรับการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดเพชรบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการใช้สื่อดิจิทัลสำหรับการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดเพชรบุรี เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed-Method Research Design) โดยมีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพการใช้สื่อการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดเพชรบุรี มี 2 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการใช้สื่อการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จากแหล่งข้อมูล : หนังสือ บทความ ตำรา งานวิจัย website เครื่องมือ : แบบศึกษาเอกสาร การวิเคราะห์ : การวิเคราะห์เนื้อหา Content Analysis 2) แจกแบบสอบถามนักเรียนเกี่ยวกับสภาพการใช้สื่อการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของครู จำนวน 377 คน จากแหล่งข้อมูล : นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 10 จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 377 คน เครื่องมือ : แบบสอบถาม การวิเคราะห์ : ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 2 เพื่อศึกษาวิธีพัฒนาการใช้สื่อดิจิทัลสำหรับการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดเพชรบุรี มี 1 ขั้นตอน ได้แก่ สัมภาษณ์ผู้บริหารและครูผู้สอนในรายวิชาสังคมศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดเพชรบุรี จำนวน 5 คน แหล่งข้อมูล : ผู้บริหาร ครู จำนวน 5 คน เครื่องมือ : แบบสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ : การวิเคราะห์เนื้อหา Content Analysis

ขั้นตอนที่ 3 เพื่อเสนอแนวทางการใช้สื่อดิจิทัลสำหรับการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดเพชรบุรี ได้แก่ ปรับปรุงแก้ไขและนำเสนอร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษา/อาจารย์ที่ปรึกษา เครื่องมือ : แบบศึกษาเอกสาร การวิเคราะห์ข้อมูล : การวิเคราะห์เนื้อหา ผลลัพธ์ที่ได้ : ได้แนวทางการใช้สื่อดิจิทัลสำหรับการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดเพชรบุรี

ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ประชากร ได้แก่ นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 10 จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 22 โรงเรียน จำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 1,8245 คน (ข้อมูลพื้นฐานโรงเรียน สังกัด สพม.เขต 10 ข้อมูลจาก http://data.bopp-obec.info/emis/school.php?Area_CODE=101703 วันที่ 15 สิงหาคม 2563.) กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) มาจากประชากร ได้จำนวน 337 คน โดยการเปิดตารางสำเร็จรูปของ R.V.Krejcie กับ D.W.Morgan (R.V.Krejcie กับ D.W.Morgan, อ้างใน, ธานินทร์ ศิลป์จารุ, การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS, (กรุงเทพมหานคร: บิสซิเนสอาร์แอนด์ดี, 2541), หน้า 49.) เพื่อให้การวิเคราะห์ข้อมูลมีความถูกต้องมากที่สุด จึงได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ สัมภาษณ์ผู้บริหารและครูผู้สอนในรายวิชาสังคมศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดเพชรบุรี จำนวน 5 คน ด้วยวิธีสัมภาษณ์เจาะจงคุณสมบัติ คือ สำเร็จการศึกษาปริญญาโท และเป็นผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษามาไม่น้อยกว่า 4 ปี

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยสภาพการใช้สื่อการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดเพชรบุรี ผลการวิจัยพบว่า สภาพการใช้สื่อการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดเพชรบุรี ภาพรวมทั้ง 3 ด้าน นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านสื่อสิ่งพิมพ์อื่นและวัสดุอุปกรณ์ ด้านบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน และด้านสื่อธรรมชาติ ตามลำดับ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของผู้ตอบแบบสอบถามตามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการใช้สื่อการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดเพชรบุรี ภาพรวมทั้ง 3 ด้าน

สภาพการใช้สื่อการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดเพชรบุรี	n = กลุ่มตัวอย่าง 377			
	ระดับความคิดเห็นของนักเรียน			
	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับที่
1) ด้านสื่อสิ่งพิมพ์อื่นและวัสดุอุปกรณ์	3.90	0.770	มาก	1
2) ด้านสื่อธรรมชาติ	3.66	0.837	มาก	3
3) ด้านบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน	3.73	0.850	มาก	2
ภาพรวม	3.77	0.750	มาก	

จากตารางที่ 1 นักเรียนที่มีต่อสภาพการใช้สื่อการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดเพชรบุรี ภาพรวม 3 ด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.77 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.750 รายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านสื่อสิ่งพิมพ์อื่นและวัสดุอุปกรณ์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.90 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.770 รองลงมา ได้แก่ ด้านบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.73 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.850 และด้านสื่อธรรมชาติ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.66 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.837 ตามลำดับ

สรุปผลการศึกษาวิธีพัฒนาการใช้สื่อดิจิทัลสำหรับการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดเพชรบุรี

1. ด้านสื่อสิ่งพิมพ์อื่นและวัสดุอุปกรณ์ ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์เป็นเครื่องมือสื่อสารของสังคม สังคมก็จำเป็นที่จะต้องใส่ความเคลื่อนไหวของสังคมและถ่ายทอดความรู้สึกนั้นออกมาทางสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อสิ่งพิมพ์ถูกนำไปใช้ในสถานศึกษาโดยทั่วไป ซึ่งทำให้ผู้เรียน ผู้สอนเข้าใจในเนื้อหามากขึ้น เช่น หนังสือ ตำรา แบบเรียน แบบฝึกหัด เปรียบเสมือนสื่อกลางหรือกระจกสะท้อนให้เห็นลักษณะต่าง ๆ ของสังคม ทำหน้าที่และบทบาทในการถ่ายทอดข่าวสาร เนื้อหาสาระที่มีประโยชน์ และสามารถนำมาใช้ในการศึกษาได้

2. ด้านสื่อธรรมชาติ ได้แก่ การศึกษาเกี่ยวกับสภาพธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยอาศัยธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่พบเห็นในแหล่งท่องเที่ยวนั้นๆมาเป็นสื่อกลางในการอธิบาย เด็กเมืองก็เข้าใจสังคมแบบเมือง เด็กต่างจังหวัดก็คุ้นเคยกับธรรมชาติ หน้าที่เราจึงควรจัดการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนใช้สื่อทั้งสองแบบบางอย่างมีอยู่ในธรรมชาติ เช่น ต้นไม้ ใบหญ้า สัตว์ เศษวัสดุ สิ่งของต่าง ๆ ฯลฯ เพียงแต่ว่าต้องเป็นผู้ที่รู้จักคิดและดัดแปลงให้เข้ากับบทเรียน ก็จะเกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอนอย่างมาก ในการจัดการเรียนการสอน

3. ด้านบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ได้แก่ ช่วยให้นักเรียนเรียนรู้เนื้อหาวิชาต่าง ๆ ซึ่งประกอบด้วยโปรแกรมวิชาต่าง ๆ ที่สร้างไว้แต่ละเนื้อหาหรือแต่ละวิชาแล้วเอาโปรแกรมเหล่านี้ไปสอนโดยผ่านคอมพิวเตอร์ เสนอเนื้อหาวิชาทั้งในรูปตัวหนังสือ และภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว สามารถถามคำถาม รับคำถาม และแสดงผลการเรียนในรูปของข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ให้แก่ ผู้เรียน

เสนอแนวทางการใช้สื่อดิจิทัลสำหรับการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดเพชรบุรี

1. ด้านสื่อสิ่งพิมพ์อื่นและวัสดุอุปกรณ์ ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์เป็นเครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้สอนจับต้องได้ ใช้สื่อการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารในช่องทางต่างๆ เช่น บอร์ด ประชาสัมพันธ์ เว็บไซต์ โซเชียล สะดวกและรวดเร็ว สื่อสิ่งพิมพ์มีความเหมาะสมในการนำเสนอบทเรียนสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สื่อสิ่งพิมพ์เป็นเครื่องมือสื่อสารของสังคม สังคมก็จำเป็นที่จะต้องใส่ความเคลื่อนไหวของสังคมและถ่ายทอด

ความรู้สึกนั้นออกมาทางสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อสิ่งพิมพ์ถูกนำไปใช้ในสถานศึกษาโดยทั่วไป ซึ่งทำให้ผู้เรียน ผู้สอนเข้าใจในเนื้อหามากขึ้น เช่น หนังสือ ตำรา แบบเรียน แบบฝึกหัด และเปรียบเสมือนสื่อกลางหรือกระจกสะท้อนให้เห็นลักษณะต่าง ๆ ของสังคม ทำหน้าที่และบทบาทในการถ่ายทอดข่าวสาร เนื้อหาสาระที่มีประโยชน์ และสามารถนำมาใช้ในการศึกษาได้

2. ด้านสื่อธรรมชาติ ได้แก่ สื่อธรรมชาติใช้การสอนเกี่ยวกับการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมได้เหมาะสม สื่อธรรมชาติหยิบยกมาสอนด้านสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมได้ทันยุคดิจิทัล และสื่อธรรมชาติเป็นสื่อการสอนหรือเรียนรู้ที่ดีที่สุดวิธีหนึ่ง การศึกษาเกี่ยวกับสภาพธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยอาศัยธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่พบเห็นในแหล่งท่องเที่ยวนั้นๆมาเป็นสื่อกลางในการอธิบาย เด็กเมืองก็เข้าใจสังคมแบบเมือง เด็กต่างจังหวัดก็คุ้นเคยกับธรรมชาติ หน้าที่เราจึงควรจัดการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนใช้สื่อทั้งสองแบบ และบางอย่างมีอยู่ในธรรมชาติ เช่น ต้นไม้ ใบหญ้า สัตว์ เศษวัสดุ สิ่งของต่าง ๆ ฯลฯ เพียงแต่ว่าต้องเป็นผู้ที่รู้จักคิดและดัดแปลงให้เข้ากับบทเรียน ก็จะเกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอนอย่างมาก ในการจัดการเรียนการสอน

3. ด้านบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนได้แก่ จัดให้มีแหล่งการเรียนรู้และนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้การเรียนการสอนในสถานการณ์ของโรคระบาด ส่งเสริมให้ครูรู้จักบำรุงรักษาสื่อการเรียนการสอนเพื่อความสะดวกต่อการนำไปใช้ในสถานการณ์ของโรคระบาด จัดอบรมการใช้สื่อการเรียนการสอนออนไลน์ในสถานการณ์ของโรคระบาด จัดการเรียนการสอนสื่อสมัยใหม่จะช่วยกระตุ้นและสร้างความสนใจให้กับผู้เรียน ทำให้เกิดความสนุกและไม่รู้สึกเบื่อหน่าย จัดการเรียนการสอนสื่อสมัยใหม่ เป็นสิ่งที่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจเนื้อหาบทเรียนที่ยุ่งยากซับซ้อนได้ง่ายขึ้นในระยะเวลาอันสั้น

อภิปรายผล

ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผลเกี่ยวกับแนวทางการใช้สื่อดิจิทัลสำหรับการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดเพชรบุรี ดังต่อไปนี้

สรุปผลศึกษาสภาพการใช้สื่อการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดเพชรบุรี ภาพรวมทั้ง 3 ด้าน ครูมีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านสื่อสิ่งพิมพ์อื่นและวัสดุอุปกรณ์ ด้านบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน และด้านสื่อธรรมชาติ ดังนี้

1) ด้านสื่อสิ่งพิมพ์อื่นและวัสดุอุปกรณ์ พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย 3 อันดับ ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์เป็นเครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้สอนจับต้องได้ ใช้สื่อการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารในช่องทางต่างๆ เช่น บอร์ด ประชาสัมพันธ์ เว็บไซต์ โซเชียล สะดวกและรวดเร็ว และสื่อ

สิ่งพิมพ์มีความเหมาะสมในการนำเสนอบทเรียนสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ข้อที่มีความคิดเห็นต่ำที่สุด ได้แก่ เลือกสื่อใหม่ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ให้ง่ายต่อการเรียนรู้ของนักเรียน

2) ด้านสื่อธรรมชาติ พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย 3 อันดับ ได้แก่ สื่อธรรมชาติใช้การสอนเกี่ยวกับการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมได้เหมาะสม สื่อธรรมชาติหยิบยกมาสอนด้านสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมได้ทันยุคดิจิทัล และสื่อธรรมชาติเป็นสื่อการสอนหรือเรียนรู้ที่ดีที่สุดวิธีหนึ่ง ข้อที่มีความคิดเห็นต่ำที่สุด ได้แก่ สื่อธรรมชาติเป็นสื่อมีความสวยงามเหมาะสมกับสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

3) ด้านบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย 3 อันดับ ได้แก่ บทเรียนคอมพิวเตอร์ให้ข่าวสารที่เป็นประโยชน์ปัจจุบัน บทเรียนคอมพิวเตอร์มีความถูกต้องด้านข้อมูล ข่าวสารทั้งทางสังคมไทยและทางโลกปัจจุบัน และบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมจากช่องดิจิทัลทีวีได้มาก ข้อที่มีความคิดเห็นต่ำที่สุด ได้แก่ บทเรียนคอมพิวเตอร์ทันสมัยด้านข้อมูลข่าวสารด้านสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

จากผลการวิจัยในเบื้องต้นแสดงให้เห็นว่านักเรียนมีความคิดเห็นต่อสภาพการใช้สื่อการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมในระดับที่มากอาจเนื่องมาจากใช้สื่อสิ่งพิมพ์เป็นเครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้สอนจับต้องได้ ใช้สื่อการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารในช่องทางต่างๆ สื่อสิ่งพิมพ์มีความเหมาะสมในการนำเสนอบทเรียนสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ใช้สื่อธรรมชาติในการสอน บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมจากช่องดิจิทัลทีวีได้มาก ที่สอดคล้องกับเนื้อหาซึ่งผลการวิจัยนี้ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ เกศินี ครุณาสวัสดิ์ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการเรียนการสอนสังคมศึกษา เพื่อพัฒนาจริยธรรมในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการจัดการเรียนการสอน พบว่า ด้านตัวครู ครูส่วนใหญ่ถูกกำหนดให้สอน โดยได้รับคัดเลือกตามความเหมาะสม และมีความพอใจ ครูส่วนใหญ่เข้ารับการอบรม และสัมมนาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในหัวข้อเนื้อหาพระพุทธศาสนาเพื่อพัฒนาจริยธรรม จำนวน 1 ครั้งต่อหนึ่งภาคการศึกษา ครูส่วนใหญ่ได้รับประโยชน์จากการสอนโดยมีความรู้ความเข้าใจในพระพุทธศาสนามากขึ้น และเป็นตัวอย่างในการแต่งกายสุภาพเรียบร้อยในสถานศึกษา ด้านเนื้อหา ครูส่วนใหญ่นำเนื้อหาพระพุทธศาสนามาพัฒนาจริยธรรมทั้ง 6 ประการ คือความมีวินัย ความซื่อสัตย์ การประหยัดและอดออม ความขยันหมั่นเพียร และความอดทน ครูส่วนใหญ่ใช้เนื้อหาเหมือนกัน คือ หัวข้อเรื่องพระธรรม สำหรับความรับผิดชอบครูส่วนใหญ่ใช้เนื้อหาในหัวข้อพระสงฆ์ ด้านการจัดการเรียนรู้ ครูส่วนใหญ่จัดกิจกรรมโดยบูรณาการเนื้อหาพระพุทธศาสนากับสาระการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต เพื่อพัฒนาความมีวินัย และมีการจัดกิจกรรมทั้งในห้องเรียน และเสริมหลักสูตร รวมทั้งใช้สื่อการเรียนการสอนที่หลากหลาย และเน้นการจัดบรรยากาศการเรียนการสอน โดยเปิด

โอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น ครูส่วนใหญ่ให้คำชมเชยทั้งเป็นการส่วนบุคคลและต่อหน้าสาธารณะ และครูส่วนใหญ่ใช้เครื่องมือในการวัดและประเมินผลที่หลากหลายโดยใช้แบบฝึกหัด และใบงานมากที่สุด และเน้นการมีส่วนร่วมของนักเรียนมากที่สุด และประเมินความสำเร็จในการสอนที่ร้อยละ 51 - 80 2) ปัญหาการจัดการเรียนการสอน พบว่า ครูส่วนใหญ่เห็นว่าไม่มีปัญหาในด้านตัวครูและด้านเนื้อหา สำหรับด้านการจัดการเรียนรู้ ครูส่วนใหญ่เห็นว่ามีปัญหาเกี่ยวกับจำนวนชั่วโมงสอนไม่เพียงพอกับการจัดกิจกรรมและสื่อการเรียนการสอนในการพัฒนาจริยธรรมไม่เพียงพอและการขาดงบประมาณในการนำนักเรียนไปศึกษานอกสถานที่ และครูส่วนใหญ่เห็นว่าไม่มีปัญหาด้านการเสริมแรงและด้านการวัดและประเมินผล (เกศินี ครุณาสวัสดิ์ , “สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาเพื่อพัฒนาจริยธรรมในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), 2548. หน้าบทคัดย่อ.)

และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ นางสาววันเพ็ง ระวิพันธ์ ได้ศึกษาเรื่อง “แนวทางการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศด้านการจัดการเรียนรู้ของครูตามนโยบาย ไทยแลนด์ 4.0 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 2” (นางสาววันเพ็ง ระวิพันธ์,แนวทางการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศด้านการจัดการเรียนรู้ของครูตามนโยบาย ไทยแลนด์ 4.0 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 2 , (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2562), หน้าบทคัดย่อ.) ผลการวิจัยพบว่า ครูต้องมีความรู้เกี่ยวกับนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศใหม่ ๆ เพื่อให้การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ รู้จักวิธีการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีที่หลากหลายเหมาะสมกับเนื้อหาสาระวิชาเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้เร็ว และจัดกิจกรรมบูรณาการระหว่างสาระการเรียนรู้อื่น ๆ โดยใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ เน้นผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง เพื่อกระตุ้นผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ และพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียนในการผลิตผลงาน ตลอดจนสร้างชิ้นงานที่จับต้องได้

การศึกษาวิธีพัฒนาการใช้สื่อดิจิทัลสำหรับการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดเพชรบุรี

1. ด้านสื่อสิ่งพิมพ์อื่นและวัสดุอุปกรณ์ ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์เป็นเครื่องมือสื่อสารของสังคม สังคมก็จำเป็นที่จะต้องใส่ความเคลื่อนไหวของสังคมและถ่ายทอดความรู้สึกนั้นออกมาทางสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อสิ่งพิมพ์ถูกนำไปใช้ในสถานศึกษาโดยทั่วไป ซึ่งทำให้ผู้เรียน ผู้สอนเข้าใจในเนื้อหามากขึ้น เช่น หนังสือ ตำรา แบบเรียน แบบฝึกหัด เปรียบเสมือนสื่อกลางหรือกระจกสะท้อนให้เห็นลักษณะต่าง ๆ ของสังคม ทำหน้าที่และบทบาทในการถ่ายทอดข่าวสาร เนื้อหาสาระที่มีประโยชน์ และสามารถนำมาใช้ในการศึกษาได้

2. ด้านสื่อธรรมชาติ ได้แก่ การศึกษาเกี่ยวกับสภาพธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยอาศัยธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่พบเห็นในแหล่งท่องเที่ยวนั้นๆมาเป็นสื่อกลางในการอธิบาย เด็กเมืองก็เข้าใจสังคมแบบเมือง เด็กต่างจังหวัดก็คุ้นเคยกับธรรมชาติ หน้าที่เราจึงควรจัดการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนใช้สื่อทั้งสองแบบ บางอย่างมีอยู่ในธรรมชาติ เช่น ต้นไม้ ใบหญ้า สัตว์ เศษวัสดุ สิ่งของต่าง ๆ ฯลฯ เพียงแต่ว่าต้องเป็นผู้ที่รู้จักคิดและดัดแปลงให้เข้ากับบทเรียน ก็จะเกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอนอย่างมาก ในการจัดการเรียนการสอน

3. ด้านบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ได้แก่ ช่วยให้นักเรียนเรียนรู้เนื้อหาวิชาต่าง ๆ ซึ่งประกอบด้วยโปรแกรมวิชาต่าง ๆ ที่สร้างไว้แต่ละเนื้อหาหรือแต่ละวิชาแล้วเอาโปรแกรมเหล่านี้ไปสอนโดยผ่านคอมพิวเตอร์ เสนอเนื้อหาวิชาทั้งในรูปตัวหนังสือ และภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว สามารถถามคำถาม รับคำถาม และแสดงผลการเรียนในรูปของข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ให้แก่ผู้เรียน

ผลการวิจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าวิธีพัฒนาการใช้สื่อดิจิทัลสำหรับการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมต้องเริ่มจากสื่อสิ่งพิมพ์เป็นเครื่องมือสื่อสารของสังคม สังคมก็จำเป็นที่จะต้องใส่ความเคลื่อนไหวของสังคมและถ่ายทอดความรู้สึกนั้นออกมา จัดการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนใช้สื่อทั้งสองแบบ บางอย่างมีอยู่ในธรรมชาติ เพียงแต่ว่าต้องเป็นผู้ที่รู้จักคิดและดัดแปลงให้เข้ากับบทเรียน การสอนโดยผ่านคอมพิวเตอร์ เสนอเนื้อหาวิชาทั้งในรูปตัวหนังสือ และภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว สามารถถามคำถาม รับคำถาม และแสดงผลการเรียนในรูปของข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ให้แก่ผู้เรียน ซึ่งผลการวิจัยนี้ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ว่าที่ร้อยตรี ทรงเกียรติ พืชมงคล ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการจัดการดิจิทัลเทคโนโลยีสู่คุณภาพตามมาตรฐานสากลของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย” ผลการวิจัย (1) สภาพการจัดการดิจิทัลเทคโนโลยีสู่คุณภาพตามมาตรฐานสากลทั้งกระบวนการบริหาร การบริหารงานในโรงเรียนและ ครู บุคลากรทางการศึกษามีทักษะในการใช้ดิจิทัล ระดับมาก(2) รูปแบบการจัดการดิจิทัลเทคโนโลยี มีองค์ประกอบที่ 1การจัดการดิจิทัลเทคโนโลยีเพื่อการบริหารงานในโรงเรียน ได้แก่ ขั้นการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ขั้นการพัฒนาระบบคุณภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษา องค์ประกอบที่ 2 การจัดการดิจิทัลเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน ได้แก่ ขั้นการใช้กลุ่มพื้นฐานสาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ขั้นการใช้กับสาระสากล และ ขั้นการพัฒนาเนื้อหาการเรียนรู้ดิจิทัลเทคโนโลยีและ (3) การประเมินความเหมาะสมของรูปแบบโดยพิจารณาถึงความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน (ว่าที่ร้อยตรี ทรงเกียรติ พืชมงคล, “รูปแบบการจัดการดิจิทัลเทคโนโลยีสู่คุณภาพตามมาตรฐานสากลของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย”, รายงานวิจัย, วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, ปีที่ 5 ฉบับที่ 2 ประจำเดือน พฤษภาคม-สิงหาคม 2558), บทคัดย่อ)

เสนอแนวทางการใช้สื่อดิจิทัลสำหรับการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดเพชรบุรี

1. ด้านสื่อสิ่งพิมพ์อื่นและวัสดุอุปกรณ์ ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์เป็นเครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้สอนจับต้องได้ ใช้สื่อการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารในช่องทางต่างๆ เช่น บอร์ด ประชาสัมพันธ์ เว็บไซต์ โซเชียล สะดวกและรวดเร็ว สื่อสิ่งพิมพ์มีความเหมาะสมในการนำเสนอบทเรียนสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สื่อสิ่งพิมพ์เป็นเครื่องมือสื่อสารของสังคม สังคมก็จำเป็นที่จะต้องใส่ความเคลื่อนไหวของสังคมและถ่ายทอดความรู้สึกนั้นออกมาทางสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อสิ่งพิมพ์ถูกนำไปใช้ในสถานศึกษาโดยทั่วไป ซึ่งทำให้ผู้เรียน ผู้สอนเข้าใจในเนื้อหามากขึ้น เช่น หนังสือ ตำรา แบบเรียน แบบฝึกหัด และเปรียบเสมือนสื่อกลางหรือกระจกสะท้อนให้เห็นลักษณะต่าง ๆ ของสังคม ทำหน้าที่และบทบาทในการถ่ายทอดข่าวสาร เนื้อหาสาระที่มีประโยชน์ และสามารถนำมาใช้ในการศึกษาได้

2. ด้านสื่อธรรมชาติ ได้แก่ สื่อธรรมชาติใช้การสอนเกี่ยวกับการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมได้เหมาะสม สื่อธรรมชาติหยิบยกมาสอนด้านสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมได้ทันยุคดิจิทัล และสื่อธรรมชาติเป็นสื่อการสอนหรือเรียนรู้ที่ดีที่สุดวิธีหนึ่ง การศึกษาเกี่ยวกับสภาพธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยอาศัยธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่พบเห็นในแหล่งท่องเที่ยวนั้นๆมาเป็นสื่อกลางในการอธิบาย เด็กเมืองก็เข้าใจสังคมแบบเมือง เด็กต่างจังหวัดก็คุ้นเคยกับธรรมชาติ หน้าที่เราจึงควรจัดการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนใช้สื่อทั้งสองแบบ และบางอย่างมีอยู่ในธรรมชาติ เช่น ต้นไม้ ใบหญ้า สัตว์ เศษวัสดุ สิ่งของต่าง ๆ ฯลฯ เพียงแต่ว่าต้องเป็นผู้ที่รู้จักคิดและดัดแปลงให้เข้ากับบทเรียน ก็จะเกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอนอย่างมาก ในการจัดการเรียนการสอน

3. ด้านบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนได้แก่ จัดให้มีแหล่งการเรียนรู้และนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้การเรียนการสอนในสถานการณ์ของโรคระบาด ส่งเสริมให้ครูรู้จักบำรุงรักษาสื่อการเรียนการสอนเพื่อความสะดวกต่อการนำไปใช้ในสถานการณ์ของโรคระบาด จัดอบรมการใช้สื่อการเรียนการสอนออนไลน์ในสถานการณ์ของโรคระบาด จัดการเรียนการสอนสื่อสมัยใหม่จะช่วยกระตุ้นและสร้างความสนใจให้กับผู้เรียน ทำให้เกิดความสนุกและไม่รู้สึกเบื่อหน่าย จัดการเรียนการสอนสื่อสมัยใหม่ เป็นสิ่งที่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจเนื้อหาบทเรียนที่ยุ่งยากซับซ้อนได้ง่ายขึ้นในระยะเวลาอันสั้น

จากผลการวิจัยในเบื้องต้นแสดงให้เห็นว่าแนวทางการใช้สื่อดิจิทัลสำหรับการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สื่อสิ่งพิมพ์เป็นเครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้สอนจับต้องได้ เป็นเครื่องมือสื่อสารของสังคม สังคมก็จำเป็นที่จะต้องใส่ความเคลื่อนไหวของสังคมและถ่ายทอดความรู้สึกนั้นออกมาทางสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อธรรมชาติหยิบยกมาสอนด้านสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมได้ทันยุคดิจิทัล บางอย่างมีอยู่

ในธรรมชาติ เช่น ต้นไม้ ใบหญ้า สัตว์ เศษวัสดุ สิ่งของต่าง ๆ ฯลฯ เพียงแต่ว่าต้องเป็นผู้ที่รู้จักคิดและดัดแปลงให้เข้ากับบทเรียน ส่งเสริมให้ครูรู้จักบำรุงรักษาสื่อการเรียนการสอนเพื่อความสะดวกต่อการนำไปใช้ในสถานการณ์ของโรคระบาด จัดอบรมการใช้สื่อการเรียนการสอนออนไลน์ สื่อสมัยใหม่จะช่วยกระตุ้นและสร้างความสนใจให้กับผู้เรียน โดยผลการวิจัยนี้ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ เบรก (Break: 1979) (Break, John James. (August, 1979) An Analysis Of Student Attitude Toward Computer Assisted Instruction in Nebraska Public High School. in Dissertotion Abstract International. 40 (02) : 886-A.) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ทัศนคติของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาที่มีต่อการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ช่วยสอนในโรงเรียน โดยทดลองกับโรงเรียนมัธยม 29 แห่ง ในเนบราส ระหว่างปีการศึกษา 1978 –1979 ผลการวิจัยพบว่า คอมพิวเตอร์ช่วยสอน ทำให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาที่เรียนและให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น เมื่อเทียบกับวิธีสอน แบบปกติแม้นว่าคอมพิวเตอร์จะถูกนำไปใช้ในวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ แต่คอมพิวเตอร์ ก็มิได้จำกัดอยู่เพียงวิชาดังกล่าว คอมพิวเตอร์สามารถนำมาใช้สอนได้ทุกวิชาขึ้นอยู่กับการเขียนโปรแกรมเป็นสำคัญ และผลการวิจัยนี้ได้สอดคล้องวิภาพรรณ พินลา (วิภาพรรณ พินลา, แนวทางการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21, สาขาการสอนศิลปศาสตร์ (การสอนสังคมศึกษา) คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา, 2556.) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนและการพัฒนาการศึกษา ซึ่งถือได้ว่าเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาประเทศ อันเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นผู้มีความรู้ทักษะ และเจตคติที่ดีต่อการทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยจัดแนวทาง ดังนี้ 1. ฝึกกระบวนการสร้างองค์ความรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดรวบยอด 2. ฝึกกระบวนการปฏิบัติเพื่อพัฒนาทักษะการสังเกต การคิดเปรียบเทียบ การจำแนก และการให้เหตุผล และ 3. ฝึกกระบวนการสร้างค่านิยม เพื่อพัฒนาทักษะการประยุกต์ใช้ เนื่องจากสภาวการณ์ในสังคมปัจจุบัน ทั่วโลก กำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม วัฒนธรรม การเมือง เศรษฐกิจและเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้วิถีชีวิตของคนมีความแตกต่างกันมากขึ้นก่อให้เกิดเป็นสังคมพหุวัฒนธรรม ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องเร่งพัฒนาผู้เรียนและครูผู้สอนให้สามารถปรับตัวเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง โดยต้องจัดการศึกษาให้ทันกับสถานการณ์โลกที่เต็มไปด้วยความรู้และข้อมูลที่เพิ่มขึ้น รวมทั้งต้องวางแผนการผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศให้ก้าวทันต่อกระแสสังคมในทุกมิติในปัจจุบัน และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพอย่างยั่งยืน

สรุป

แนวทางการใช้สื่อดิจิทัลสำหรับการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดเพชรบุรีด้วยการวิเคราะห์คุณลักษณะของสื่อที่ต้องการ ออกแบบสื่อตามกระบวนการเรียนรู้ กำหนดเป้าหมาย ออกแบบพิมพ์เขียว โครงสร้างของสื่อตามคุณลักษณะที่ได้กำหนดไว้ตามกระบวนการเรียนรู้ สร้างโมเดลสื่อการเรียนรู้จำลอง สร้างชั้นเรียนทดลอง ดำเนินการสร้างสื่อจริง สื่อสิ่งพิมพ์ต้องใส่ความเคลื่อนไหวของสังคมและถ่ายทอดความรู้สึกนั้นออกมาทางสื่อสิ่งพิมพ์มีเนื้อหาสาระที่มีประโยชนและ ประเมินความพึงพอใจ และคุณภาพของสื่อตามคุณลักษณะที่ได้กำหนดไว้ทั้งในรูปตัวหนังสือและภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว สามารถถามคำถาม รับคำถาม และแสดงผลการเรียนในรูปของข้อมูลย้อนกลับการใช้สื่อดิจิทัลให้แก่ผู้เรียนในสังคมดิจิทัล

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำเสนอองค์ความรู้ใหม่จากแนวทางการใช้สื่อดิจิทัลสำหรับการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดเพชรบุรี ดังภาพที่ 1

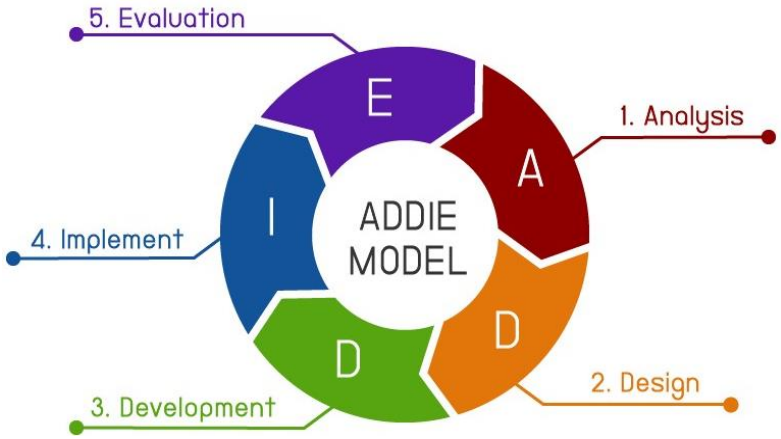

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

““ADDIE Model””

ที่มา : นายภัทรนนท์ เมฆวิลัย, 2565.

คำอธิบายสัญลักษณ์

แผนภาพที่ 1 แสดงองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยเรื่อง “แนวทางการใช้สื่อดิจิทัลสำหรับการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดเพชรบุรี”โดยผู้วิจัยสรุปได้เป็น “ADDIE Model” ดังนี้

“ADDIE Model”

1. Analysis (การวิเคราะห์) การออกแบบสื่อ: กำหนดคุณลักษณะของสื่อที่ต้องการ ออกแบบสื่อตามกระบวนการเรียนรู้ : กำหนดเป้าหมาย (Target / Goal) เช่น ความรู้ ทักษะ หรือพฤติกรรมในการเรียนที่ต้องการพัฒนา ระดับของการเรียนรู้ที่ต้องการของผู้เรียน

2. Design (การออกแบบ) ออกแบบพิมพ์เขียว โครงสร้างของสื่อตามคุณลักษณะที่ได้กำหนดไว้ตามกระบวนการเรียนรู้

3. Development (การพัฒนา) สร้างโมเดลสื่อการเรียนรู้จำลอง สร้างชั้นเรียนทดลองการ

4. Implement (การดำเนินการ) ดำเนินการสร้างสื่อจริง สื่อสิ่งพิมพ์ต้องใส่ความเคลื่อนไหวของสังคมและถ่ายทอดความรู้สึกนั้นออกมาทางสื่อสิ่งพิมพ์มีเนื้อหาสาระที่มีประโยชน์ และสามารถนำมาใช้ในการศึกษาได้ สื่อธรรมชาติเกี่ยวกับสภาพธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รู้จักคิดและดัดแปลงให้เข้ากับบทเรียนก็จะเกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอน บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

5. Evaluation (การประเมินผล) ประเมินความพึงพอใจ และคุณภาพของสื่อตามคุณลักษณะที่ได้กำหนดไว้ทั้งในรูปตัวหนังสือ และภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว สามารถถามคำถาม รับคำถาม และแสดงผลการเรียนในรูปของข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ให้แก่ผู้เรียนในสังคมดิจิทัล

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเลือกสื่อใหม่ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ให้ง่ายต่อการเรียนรู้ของนักเรียน

2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรใช้สื่อธรรมชาติเป็นสื่อมีความสวยงามเหมาะสมกับสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

3) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำบทเรียนคอมพิวเตอร์ทันสมัยด้านข้อมูลข่าวสารด้านสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติการ

1) ครูเลือกสื่อใหม่ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ให้ง่ายต่อการเรียนรู้ของนักเรียน

2) ครูควรใช้สื่อธรรมชาติเป็นสื่อมีความสวยงามเหมาะสมกับสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

3) ครูควรนำบทเรียนคอมพิวเตอร์ทันสมัยด้านข้อมูลข่าวสารด้านสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาการใช้สื่อการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา

2) ควรศึกษาวิธีพัฒนาการใช้สื่อดิจิทัลสำหรับการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา

3) ควรศึกษาแนวทางการใช้สื่อดิจิทัลอย่างสร้างสรรค์สำหรับการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา

บรรณานุกรม

กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. แผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. กรุงเทพฯ : กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2559.

เกศินี ครุณาสวัสดิ์ , “สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาเพื่อพัฒนาจริยธรรมในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), 2548. หน้าบทคัดย่อ.

ข้อมูลพื้นฐานโรงเรียน สังกัด สพม.เขต 10 ข้อมูลจาก http://data.bopp- obec.info/emis/school.php?Area_CODE=101703 วันที่ 15 สิงหาคม 2563.

นางสาววันเพ็ง ระวิพันธ์,แนวทางการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศด้านการจัดการเรียนรู้ของครูตามนโยบาย ไทยแลนด์ 4.0 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 2 , (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2562), หน้าบทคัดย่อ.

ว่าที่ร้อยตรี ทรงเกียรติ พืชมงคล, “รูปแบบการจัดการดิจิทัลเทคโนโลยีสู่คุณภาพตามมาตรฐานสากลของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย”, รายงานวิจัย, วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, ปีที่ 5 ฉบับที่ 2 ประจำเดือนพฤษภาคม-สิงหาคม 2558), บทคัดย่อ

วิชา สังคม, https://sites.google.com/site/thitiya5821/wicha-reiyn/1-4wicha-sangkhm [ออนไลน์วันที่ 10 สิงหาคม 2563]

วิภาพรรณ พินลา, แนวทางการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21, สาขาการสอนศิลปศาสตร์ (การสอนสังคมศึกษา) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา, 2556.

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. เส้นทางสู่ความสำเร็จของการปฏิบัติตามนโยบายการศึกษาไทย:แนวทางการดำเนินงานการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ. (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2542), หน้า 1.

สิปปนนท์ เกตุทัต. “นโยบายการศึกษา : ครูผู้บริหารการศึกษาและโลกาภิวัตน์”. วารสารข้าราชการครู. 16 (กุมภาพันธ์-มีนาคม 2539) : 96.

แสงเดือน ผ่องพุฒ, 2563. สื่อสังคมออนไลน์ : แนวทางการนำมาประยุกต์ใช้(online).สืบค้นได้จาก http://digitalasia.co.th/wpcontent/uploads/2020/12/66 85991_0 004.pdf. [2563, สิงหาคม 27].

Break, John James. (August, 1979) An Analysis Of Student Attitude Toward Computer Assisted Instruction in Nebraska Public High School. in Dissertotion Abstract International. 40 (02) : 886-A.

R.V.Krejcie กับ D.W.Morgan, อ้างใน, ธานินทร์ ศิลป์จารุ, การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS, (กรุงเทพมหานคร: บิสซิเนสอาร์แอนด์ดี, 2541), หน้า 49.

การพัฒนาทักษะการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัล ตามหลักวุฒิธรรมของผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับประถมศึกษา จังหวัดเพชรบุรี

Developing Human Resource Management Skills in the Digital Age According to the Vuddhidhamma Principles of Elementary Buddhist Oriented School Administrators in Phetchaburi Province.

ศักดิ์ชัย อนันต์ชัยลิขิต[*]
พระครูสาทรปริยัติคุณ,ดร.[**]
ดร.บุญเชิด ชำนิศาสตร์[***]

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องมี มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาสภาพทักษะการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ 2. เพื่อศึกษาวิธีพัฒนาทักษะการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัล ตามหลักวุฒิธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ และ 3. เพื่อเสนอวิธีการพัฒนาทักษะการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัลตามหลักวุฒิธรรม ของผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับประถมศึกษา จังหวัดเพชรบุรี เป็นการวิจัยแบบผสานวิธีระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ใช้กลุ่มตัวอย่างครูโรงเรียนวิถีพุทธ จำนวน 312 คน โดยใช้สถิติวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิ

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัญหาทักษะการบริหารงานบุคคล ของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนวิถีพุทธ ระดับประถมศึกษา จังหวัดเพชรบุรี โดยภาพรวม และทุกด้าน อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน ด้านการพัฒนาบุคลากร ด้านการธำรงรักษาบุคคล ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง และด้านการวางแผนกำลังคนและกำหนดตำแหน่ง ตามลำดับความสำคัญ

2. ผลการศึกษาวิธีพัฒนาการพัฒนาทักษะการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัล ตามหลักวุฒิธรรม ของผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับประถมศึกษา จังหวัดเพชรบุรี มีดังนี้ 1) สถานศึกษาควรจัดทำคู่มือการบริหารงานบุคคลให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานศึกษา 2) ตั้งคณะกรรมการในการกำหนดคุณสมบัติ โดย

[*] นิสิตหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
E-mail. gabnyp@hotmail.com

[**] อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

[***] ผู้ช่วยศาตราจารย์, อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Received: March 21, 2022 **Revised:** December 10, 2023 **Accepted:** December 28, 2023

นำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประชาสัมพันธ์ในการรับสมัคร 3) มีเกณฑ์การประเมินการปฏิบัติงานให้เอื้อต่อการทำงาน และ 4) นำเทคโนโลยีมาสนับสนุนการบริหารจัดการให้กับบุคลากร

3. วิธีการพัฒนาทักษะการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับประถมศึกษา จังหวัดเพชรบุรี ตามหลักวุฒิธรรม มีวิธีการพัฒนาดังนี้

3.1 สัปปุริสังเสวะ (คบคนดี) เลือกผู้บริหารหรือผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้เชี่ยวชาญ ด้านการจัดทำแผนกำลังคนโดยนำเอาเทคโนโลยีดิจิทัลมาพัฒนากระบวนการสรรหาและการดำรงรักษาซึ่งบุคคลให้ปฏิบัติงานเพื่อความเจริญของสถานศึกษาต่อไป

3.2 สัทธัมมัสสวนะ (การฟังธรรม) ฟังคำแนะจากผู้มีความรู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับวิธีการพัฒนาแผนกำลังคน กระบวนการสรรหาหรือพัฒนาบุคคล ที่ได้ให้มีความรู้ที่ดี ผู้มีคุณธรรมเพื่อนำมาพัฒนาตนเอง และพัฒนาสถานศึกษา

3.3 โยนิโสมนสิการ (คิดถูกวิธี) สถานศึกษาต้องพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบก่อนลงมือปฏิบัติตามแผนงานที่วางไว้เกี่ยวกับกำลังคนว่าควรจัดหาหรือนำเทคโนโลยีดิจิทัลระดับใด มาเป็นกระบวนการสรรหาหรือการพัฒนา เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสถานศึกษาในวันข้างหน้า

3.4 ธัมมานุธัมมปฏิบัต (การนำไปปฏิบัติ) การนำแผนกำลังคนตลอดถึงวิธีการสรรหาการธำรงรักษาไว้ซึ่งบุคคลให้ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและปฏิบัติหน้าที่อย่างมีคุณธรรมจริยธรรมที่เกิดจากการปฏิบัติงานการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัลต่อไป

คำสำคัญ: การพัฒนาทักษะการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัล, หลักวุฒิธรรม, ผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธ

Abstract

The objectives of this research are: 1) to study the state of human resource management skills of administrators in Buddhist oriented schools, 2) to study methods for developing human resource management skills in digital age based on Vuddhidhamma principles of administrators in Buddhist oriented schools, and 3) to propose the methods for developing human resource management skills in digital age based on Vuddhidhamma principles of administrators in elementary Buddhist oriented schools in Petchaburi province. The mixed research methods were used in the study. The quantitative data were collected by questionnaire from 312 samples in Buddhist oriented schools and then analyzed by mean and standard deviation. The qualitative data were collected by in-depth interviews with experts.

The study results revealed that:

1. The state of human resource management skills of administrators in elementary Buddhist oriented schools in Petchaburi province was at a high level overall and in aspects. In details, the highest level was on work assessment, followed by personnel development, personnel maintenance, personnel recruitment, and workforce planning and positioning respectively.

2. The methods for developing human resource management skills in digital age based on Vuddhidhamma principles of administrators in elementary Buddhist oriented schools in Petchaburi province are as follows: 1) The schools should produce human resource management manual relevant to the school requirement; 2) To set up a committee for qualification screening by using information technology in application; 3) The work criteria should support duty performance; and 4) Technology for management should be provided to school personnel.

3. The methods for developing human resource management skills in digital age based on Vuddhidhamma principles of administrators in elementary Buddhist oriented schools in Petchaburi province are as follows:

3.1 Sappurisamseva: To choose the qualified administrators, plan workforce by using digital technology in recruiting process, and to maintain qualified school personnel.

3.2 Saddhammassavana: To consult with and listen to experts in human resource management and personnel recruitment and development for self-improvement and school development.

3.3 Yonisomanasikara: It should be carefully considered before making a decision for operation according to the plan set in order to protect negative effects to schools later.

3.4 Dhammanudhammapatipatti: To implement the plan for personnel recruitment, maintenance, and performing their duty accurately and effectively suitable to the digital age.

Keywords: Development of personnel management skills in the digital era, Qualification Principles, Buddhist school Administrators

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาในปัจจุบัน มีการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างมาก ซึ่งเป็นกำลังที่จะพัฒนาประเทศ เพราะเด็กในวันนี้ จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ และการศึกษาจะเป็นไปอย่างมีคุณภาพ เกิดจากการบ่มเพาะจากสิ่งแวดล้อม และ

สังคม-และได้มีผู้บริหารที่พัฒนาสถานศึกษา ให้มีคุณภาพ มีครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา ที่เป็นกำลังสำคัญ ช่วยในการพัฒนาสถานศึกษา และสอดแทรกแนวทาง การดำเนินการ 29 ประการสู่ความเป็นโรงเรียนวิถีพุทธ ในสถานศึกษา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้กำหนดนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐในส่วนนโยบายด้านสังคม การศึกษาและวัฒนธรรม ในมาตรา 80 (3) ที่ว่า พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับและทุกรูปแบบ ให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม จัดให้มีแผนการศึกษาแห่งชาติกฎหมาย เพื่อพัฒนาการศึกษาของชาติ จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ก้าวหน้าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก รวมทั้งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกของความเป็นไทยมีระเบียบวินัย คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข” (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550. (กรุงเทพฯ : คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา, 2550), หน้า 23-24

อย่างไรก็ตามการขับเลื่อนการปฏิรูปการศึกษาให้สำเร็จสมบูรณ์ต่อไปนั้น อยู่ที่ฟันเฟืองขององค์กรการศึกษาที่ต้องร่วมกันขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาของประเทศให้มีเป้าหมาย เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขในการที่จะทำให้เกิดผลสำเร็จตามเป้าหมายดังกล่าวนั้นขึ้นอยู่กับคุณภาพและความสามารถในการจัดการศึกษาของผู้บริหาร การจัดการศึกษาเพื่อให้บรรลุความมุ่งหมายดังกล่าว ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทหน้าที่ในการบริหารงานการจัดการศึกษาเพื่อให้บรรลุความมุ่งหมายดังกล่าวจำเป็นต้องใช้ “ศาสตร์” คือความรู้และปัญญา ประกอบกับ “ศิลป์” คือทักษะในการปฏิบัติงาน ขับเคลื่อนด้วย “จิตวิญญาณ” ที่อยู่บนพื้นฐานของความรัก ความเมตตา ความเป็นกัลยาณมิตร และความเสียสละไม่เห็นแก่ตัว ซึ่งผู้บริหารหรือผู้นำ นับว่าเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญที่สุดและเป็นกุญแจสำคัญที่จะช่วยให้การดำ เนินการของหน่วยงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ผู้บริหารที่ดีจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานและจะต้องมีทักษะการบริหารงานเป็นองค์ประกอบที่สำคัญการบริหารสิ่งใดก็ตามจำ เป็นจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจในสิ่งนั้น และมีทักษะในการบริหารสิ่งนั้นด้วย (มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, ทักษะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 2, (2551) หน้า 2)ซึ่งสอดคล้องกับความคิดที่ว่าสิ่งที่จะทำให้เห็นความสามารถในการบริหารงานของผู้บริหารได้คือ ทักษะการบริหารงานและผู้บริหารจำเป็นต้องสร้างทักษะต่างๆให้เกิดขึ้นเป็นคุณสมบัติประจำตัว (มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหาร ทักษะทางวิชาการกับการปฏิบัติงานประกันคุณภาพการศึกษาของผู้บริหาร ตามทัศนะของคณะกรรมการประกันคุณภาพ ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สามจังหวัดชายแดนภาคใต้, (2550) หน้า 12)

โรงเรียนในรูปแบบวิถีพุทธ เกิดขึ้นจากสำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการได้มีนโยบายที่จะพัฒนาโรงเรียนรูปแบบใหม่ ๆ เพื่อเป็นการจัดการเรียนรู้ตามความแตกต่างที่หลากหลายให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมและประเทศชาติ

ในปัจจุบัน โดยได้กำหนดการพัฒนาโรงเรียนใน มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเข้าใจธรรมชาติและชีวิตที่แท้จริง และสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้องเหมาะสม พัฒนาทางกายภาพให้มีร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง ศีลภาวนา เป็นการพัฒนาในแง่ความประพฤติอยู่ภายใต้กรอบของศีลธรรมเพื่อการอยู่ยังผลให้ตนเองมีความสุขพร้อม ๆ กับช่วยให้คนรอบข้างและสังคมมีความสุข พร้อมกันไปด้วยอย่างชัดเจนตามแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ (กระทรวงศึกษาธิการ, พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ฉบับกฤษฎีกา (2546, 6 กรกฎาคม), (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2546), หน้า 7) ดังที่ กล่าวว่าโรงเรียนวิถีพุทธ คือ การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาด้านกายภาพ ด้านกิจกรรมพื้นฐานชีวิต ด้านการเรียนการสอน ด้านบรรยากาศ ปฏิสัมพันธ์ และด้านการบริหารจัดการในสถานศึกษา ให้ผู้บริหาร ครู และบุคลากรรวมทั้งผู้เรียนเป็นผู้มีความเสียสละตนเอง ไม่เพียงเป็นแค่นโยบายที่กำหนดไว้ในกฎหมายเท่านั้น วิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชาวไทยได้รับการกล่อมเกลาจากคำสอนของพระพุทธศาสนาตั้งแต่ในยุคแรกของประวัติศาสตร์ไทย จนกล่าวได้ว่า วิถีพุทธ คือ วิถีวัฒนธรรมของชาวไทยส่วนใหญ่ จนมีความเป็นเอกลักษณ์ที่ทั่วโลกตระหนักและให้การยอมรับ (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนแกนนำโรงเรียนวิถีพุทธ เขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 1, (2552), หน้า 11)

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญ ของ การพัฒนาทักษะการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัล ตามหลักวุฒิธรรม ของผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับประถมศึกษา จังหวัดเพชรบุรี ที่ส่งผลต่อการพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพ และมีคุณธรรม เป็นที่ต้องการของสังคมสืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทักษะการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับประถมศึกษา จังหวัดเพชรบุรี
2. เพื่อศึกษาวิธีพัฒนาทักษะการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัล ตามหลักวุฒิธรรม ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับประถมศึกษา จังหวัดเพชรบุรี
3. เพื่อเสนอวิธีการพัฒนาทักษะการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัล ตามหลักวุฒิธรรม ของผู้บรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับประถมศึกษา จังหวัดเพชรบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิจัยแบบผสานวิธี (Mixed Methods Research) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Reseaech) ใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) จากแบบสอบถาม กับการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประกอบการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อสนับสนุนข้อมูลเชิงปริมาณ โดยมีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพปัญหา สาเหตุและอุปสรรค การบริหารงานบุคคล

1. ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับ ตำรา งานวิจัย
   1.1 การบริหารงานบุคคล
   1.2 เทคโนโลยีที่ใช้ในการบริหาร
2. สร้างแบบสอบถาม ความคิดเห็น ที่มีต่อความต้องการ และข้อเสนอแนะในการบริหารงานบุคคล และเทคโนโลยีที่ใช้ในการบริหาร
3. เก็บข้อมูลแบบสอบถาม จาก นักเรียน ผู้ปกครอง ครู และผู้บริหาร

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาวิธีการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัล โดยใช้หลักวุฒิธรรม 4

1. ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับ ตำรา งานวิจัย
   1.1 วิธีการพัฒนาผู้บริหาร ด้านงานบุคคล
   1.2 หลักธรรม วุฒิธรรม 4
2. สร้างแบบสัมภาษณ์ เทคนิคการพัฒนา
   2.1 วิธีการพัฒนาผู้บริหาร ด้านงานบุคคล และข้อเสนอแนะ
   2.2 การใช้หลักธรรม วุฒิธรรม 4
3. สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

ขั้นตอนที่ 3 นำเสนอวิธี การพัฒนาทักษะการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัล ตามหลักวุฒิธรรม ของผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับประถมศึกษา จังหวัดเพชรบุรี

ประชากร

1. ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอน ในโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับประถมศึกษา จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 1,693 คน (โรงเรียนวิถีพุทธ,https://www.vitheebuddha.com/main.php?url=allschool2_Detail&ked=1&pro_kedgr=เพชรบุรี&page=1 (ออนไลน์วันที่ 10 กรกฎาคม 2564))

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอน ในโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับประถมศึกษา จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 312 คน โดยกำหนดสุ่ม ตัวอย่างตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) (เครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) อ้างใน บุญชม ศรีสะอาด, การวิจัยเบื้องต้น, พิมพ์ครั้งที่ 7, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สุวีริยาสาส์น, 2545), หน้า 43)

องค์ความรู้จากการวิจัย

ผู้วิจัยขอเสนอองค์ความรู้จากการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัล ตามหลักวุฒิธรรม ของผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับประถมศึกษา จังหวัดเพชรบุรี ดังภาพที่ 4.1

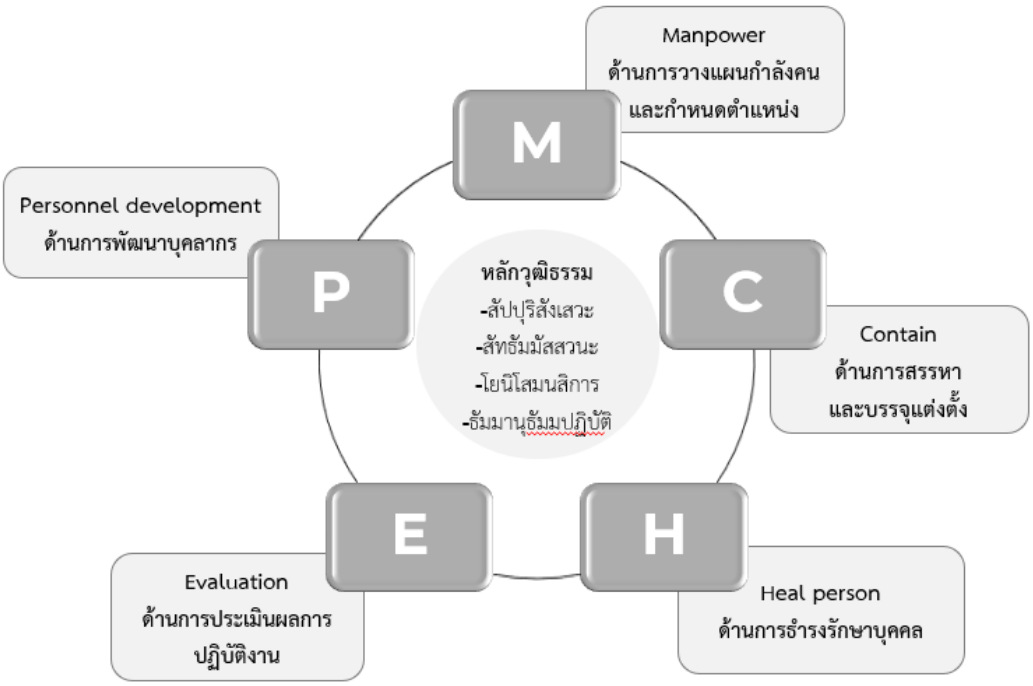

ภาพที่ 4.1 องค์ความรู้จากการวิจัย
“MCHEP Model”
ที่มา : นายศักดิ์ชัย อนันต์ชัยลิขิต

คำอธิบายสัญลักษณ์

แผนภาพที่ 4.1 แสดงองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาทักษะการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัล ตามหลักวุฒิธรรม ของผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับประถมศึกษา จังหวัดเพชรบุรี” ได้แก่

“MCHEP Model”

M หมายถึง Manpower ด้านการวางแผนกำลังคนและกำหนดตำแหน่ง การจัดทำคู่มือและแผนภูมิโครงสร้างการบริหารงานบุคคลอย่างชัดเจน การกำหนดคุณสมบัติของบุคคลตามความรู้ ความสามารถให้เหมาะสมกับงาน กระบวนการสำรวจความต้องการเพิ่มหรือลดจำนวนบุคลากร การจัดทำแผนอัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานศึกษา การวิเคราะห์ปริมาณงานของบุคลากร

C หมายถึง Contain ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง กระบวนการและหลักการต่างๆ ที่เหมาะสม ในการสรรหาบุคคล กำหนดคุณสมบัติในการสรรหาบุคลากร ประชาสัมพันธ์ในการสรรหาบุคลากร การสร้างแรงจูงใจในเรื่องของโอกาสในความก้าวหน้า และกลวิธีในการค้นหาบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถเหมาะสมกับงานเข้ามาร่วมปฏิบัติงาน

H หมายถึง Heal person ด้านการธำรงรักษาบุคคล กระบวนการดูแล สนับสนุนบุคลากรที่อยู่ภายในองค์กร เกณฑ์การประเมินการปฏิบัติงานประกอบการพิจารณาความดีความชอบอย่างชัดเจน การจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการทำงาน สร้างประสบการณ์ ความรู้ที่ดี เพื่อให้บุคลากรปฏิบัติงานในสถานศึกษาด้วยความมั่นใจ และยกย่องชมเชยกรณีที่มีผลงานดีเด่นหรือประสบความสำเร็จ

E หมายถึง Evaluation ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน การให้บำเหน็จความชอบ คำชมเชย รางวัล เครื่องหมายเชิดชูเกียรติ การประเมินผลงานของบุคลากรอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ในการทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ แต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผลการปฏิบัติงานโดยวิธีการและหลักเกณฑ์ต่างๆที่มีมาตรฐานเดียวกัน เกณฑ์การประเมินการผลการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างเป็นธรรมและชัดเจน และเปิดโอกาสให้บุคลากรเสนอแนวทางการประเมินผลการปฏิบัติงาน

P หมายถึง Personnel development ด้านการพัฒนาบุคลากร การจัดกิจกรรมศึกษาดูงานในสถานศึกษาหรือหน่วยงานของภาครัฐและเอกชน กิจกรรมส่งเสริมความรู้ความสามารถให้แก่บุคลากรในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาตนเอง การจัดให้บุคลากรเข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนา การปฏิบัติการด้านวิชาการและการสร้างผลงานด้านต่าง ๆ กระบวนการปรับปรุงเจตคติที่ไม่ดีให้แก่บุคลากรในสถานศึกษา และกระบวนการ เพิ่มพูนประสบการณ์ ให้แก่บุคลากรในสถานศึกษา

สรุปผลการวิจัย

สรุปผลการศึกษาสภาพ การพัฒนาทักษะการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัล ตามหลักวุฒิธรรม ของผู้บริหาร โรงเรียนวิถีพุทธ ระดับประถมศึกษา จังหวัดเพชรบุรี พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม โรงเรียนวิถีพุทธ ระดับประถมศึกษา จังหวัดเพชรบุรี ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 183 คน เพศชาย จำนวน 129 คน มีอายุ 36-45 ปี จำนวน 112 คน อายุ 46-55 ปี จำนวน 81 คน มีอายุ 25-35 ปี จำนวน 54 คน มีอายุมากกว่า 55 ปี จำนวน 42 คน และมีอายุน้อยกว่า 25 ปี จำนวน 23 คน การศึกษาระดับปริญญาโท จำนวน 209 คน ระดับปริญญาตรี จำนวน 101 คน และระดับปริญญาเอก จำนวน 2 คน ประสบการณ์การทำงาน 6-10 ปี จำนวน 166 คน ประสบการณ์การทำงาน 11-20 ปี จำนวน 78 คน ประสบการณ์การทำงาน มากกว่า 21 ปี จำนวน 36 คน ประสบการณ์การทำงาน 1-5 ปี จำนวน 21 คน และประสบการณ์การทำงาน น้อยกว่า 1 ปี จำนวน 11 คน ตามลำดับ

สภาพปัญหาทักษะการบริหารงานบุคคล ของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนวิถีพุทธ ระดับประถมศึกษา จังหวัดเพชรบุรี ภาพรวมทั้ง 5 ด้าน มีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน ด้านการพัฒนาบุคลากร ด้านการธำรงรักษาบุคคล ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง และด้านการวางแผนกำลังคนและกำหนดตำแหน่ง ตามลำดับสามารถสรุปในแต่ละด้าน ดังนี้

1. ด้านการวางแผนกำลังคนและกำหนดตำแหน่ง พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย 3 อันดับ ได้แก่ มีการจัดทำคู่มือและแผนภูมิโครงสร้างการบริหารงานบุคคลอย่างชัดเจน มี

การกำหนดคุณสมบัติของบุคคลตามความรู้ ความสามารถให้เหมาะสมกับงาน และมีกระบวนการสำรวจความต้องการเพิ่มหรือลดจำนวนบุคลากร

2. ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย 3 อันดับ ได้แก่ มีกระบวนการและหลักการต่างๆ ที่เหมาะสม ในการสรรหาบุคคล มีการกำหนดคุณสมบัติในการสรรหาบุคลากร และมีการประชาสัมพันธ์ในการสรรหาบุคลากร

3. ด้านการธำรงรักษาบุคคล พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย 3 อันดับ ได้แก่ มีกระบวนการดูแล สนับสนุนบุคลากรที่อยู่ภายในองค์กร มีเกณฑ์การประเมินการปฏิบัติงานประกอบการพิจารณาความดีความชอบอย่างชัดเจน และมีการจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการทำงาน

4. ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย 3 อันดับ ได้แก่ มีการให้บำเหน็จความชอบ คำชมเชย รางวัล เครื่องหมายเชิดชูเกียรติ มีการประเมินผลงานของบุคลากรอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ในการทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ และมีการแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผลการปฏิบัติงานโดยวิธีการและหลักเกณฑ์ต่างๆที่มีมาตรฐานเดียวกัน

5. ด้านการพัฒนาบุคลากร พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย 3 อันดับ ได้แก่ มีการจัดกิจกรรมศึกษาดูงานในสถานศึกษาหรือหน่วยงานของภาครัฐและเอกชน มีกิจกรรมส่งเสริมความรู้ความสามารถให้แก่บุคลากรในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาตนเอง และมีการจัดให้บุคลากรเข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนาการปฏิบัติการด้านวิชาการ และการสร้างผลงานด้านต่าง ๆ

สรุปผลการศึกษา การพัฒนาทักษะการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัล ตามหลักวุฒิธรรม ของผู้บริหาร โรงเรียนวิถีพุทธ ระดับประถมศึกษา จังหวัดเพชรบุรี

1. ด้านการวางแผนกำลังคนและกำหนดตำแหน่ง

1. มีการจัดทำคู่มือและแผนภูมิโครงสร้างการบริหารงานบุคคลอย่างชัดเจน
2. มีการกำหนดคุณสมบัติของบุคคลตามความรู้ ความสามารถให้เหมาะสมกับงาน
3. มีกระบวนการสำรวจความต้องการเพิ่มหรือลดจำนวนบุคลากร
4. มีการจัดทำแผนอัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานศึกษา
5. มีการวิเคราะห์ปริมาณงานของบุคลากร

2. ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง

1. มีกระบวนการและหลักการต่างๆ ที่เหมาะสม ในการสรรหาบุคคล
2. มีการกำหนดคุณสมบัติในการสรรหาบุคลากร
3. มีการประชาสัมพันธ์ในการสรรหาบุคลากร
4. มีการสร้างแรงจูงใจในเรื่องของโอกาสในความก้าวหน้า
5. มีกลวิธีในการค้นหาบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถเหมาะสมกับงานเข้ามาร่วมปฏิบัติงาน

3. ด้านการธำรงรักษาบุคคล

1. มีกระบวนการดูแล สนับสนุนบุคลากรที่อยู่ภายในองค์กร
2. มีเกณฑ์การประเมินการปฏิบัติงานประกอบการพิจารณาความดีความชอบอย่างชัดเจน
3. มีการจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการทำงาน
4. มีการสร้างประสบการณ์ ความรู้ที่ดี เพื่อให้บุคลากรปฏิบัติงานในสถานศึกษาด้วยความมั่นใจ
5. การยกย่องชมเชยกรณีที่มีผลงานดีเด่นหรือประสบความสำเร็จ

4. ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน

1. มีการให้บำเหน็จความชอบ คำชมเชย รางวัล เครื่องหมายเชิดชูเกียรติ
2. มีการประเมินผลงานของบุคลากรอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ในการทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์
3. มีการแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผลการปฏิบัติงานโดยวิธีการและหลักเกณฑ์ต่างๆที่มีมาตรฐานเดียวกัน
4. มีเกณฑ์การประเมินการผลการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างเป็นธรรมและชัดเจน
5. มีการเปิดโอกาสให้บุคลากรเสนอแนวทางการประเมินผลการปฏิบัติงาน

5. ด้านการพัฒนาบุคลากร

1. มีการจัดกิจกรรมศึกษาดูงานในสถานศึกษาหรือหน่วยงานของภาครัฐและเอกชน
2. มีกิจกรรมส่งเสริมความรู้ความสามารถให้แก่บุคลากรในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาตนเอง
3. มีการจัดให้บุคลากรเข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนา การปฏิบัติการด้านวิชาการ และการสร้างผลงานด้านต่าง ๆ
4. มีกระบวนการปรับปรุงเจตคติที่ไม่ดีให้แก่บุคลากรในสถานศึกษา
5. มีกระบวนการ เพิ่มพูนประสบการณ์ ให้แก่บุคลากรในสถานศึกษา

เสนอแนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัล ตามหลักวุฒิธรรม ของผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับประถมศึกษา จังหวัดเพชรบุรี

1. ด้านการวางแผนกำลังคนและกำหนดตำแหน่ง การจัดทำคู่มือและแผนภูมิโครงสร้างการบริหารงานบุคคลอย่างชัดเจน การกำหนดคุณสมบัติของบุคคลตามความรู้ ความสามารถให้เหมาะสมกับงาน กระบวนการสำรวจความต้องการเพิ่มหรือลดจำนวนบุคลากร การจัดทำแผนอัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานศึกษา การวิเคราะห์ปริมาณงานของบุคลากร

2. ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง กระบวนการและหลักการต่างๆ ที่เหมาะสม ในการสรรหาบุคคล กำหนดคุณสมบัติในการสรรหาบุคลากร ประชาสัมพันธ์ในการสรรหาบุคลากร การสร้างแรงจูงใจในเรื่องของโอกาสในความก้าวหน้า และกลวิธีในการค้นหาบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถเหมาะสมกับงานเข้ามาร่วมปฏิบัติงาน

3. ด้านการธำรงรักษาบุคคล กระบวนการดูแล สนับสนุนบุคลากรที่อยู่ภายในองค์กร เกณฑ์การประเมินการปฏิบัติงานประกอบการพิจารณาความดีความชอบอย่างชัดเจน การจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการทำงาน สร้างประสบการณ์ ความรู้ที่ดี เพื่อให้บุคลากรปฏิบัติงานในสถานศึกษาด้วยความมั่นใจ และยกย่องชมเชยกรณีที่มีผลงานดีเด่นหรือประสบความสำเร็จ

3. ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน การให้บำเหน็จความชอบ คำชมเชย รางวัล เครื่องหมายเชิดชูเกียรติ การประเมินผลงานของบุคลากรอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ในการทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ แต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผลการปฏิบัติงานโดยวิธีการและหลักเกณฑ์ต่างๆที่มีมาตรฐานเดียวกัน เกณฑ์การประเมินการผลการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างเป็นธรรมและชัดเจน และเปิดโอกาสให้บุคลากรเสนอแนวทางการประเมินผลการปฏิบัติงาน

4. ด้านการพัฒนาบุคลากร การจัดกิจกรรมศึกษาดูงานในสถานศึกษาหรือหน่วยงานของภาครัฐและเอกชน กิจกรรมส่งเสริมความรู้ความสามารถให้แก่บุคลากรในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาตนเอง การจัดให้บุคลากรเข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนา การปฏิบัติการด้านวิชาการ และการสร้างผลงานด้านต่าง ๆ กระบวนการปรับปรุงเจตคติที่ไม่ดีให้แก่บุคลากรในสถานศึกษา และกระบวนการ เพิ่มพูนประสบการณ์ ให้แก่บุคลากรในสถานศึกษา

อภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลศึกษาสภาพ การพัฒนาทักษะการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัล ตามหลักวุฒิธรรม ของผู้บริหาร โรงเรียนวิถีพุทธ ระดับประถมศึกษา จังหวัดเพชรบุรี ภาพรวมทั้ง 5 ด้าน
มีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน ด้านการพัฒนาบุคลากร ด้านการธำรงรักษาบุคคล ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง และด้านการวางแผนกำลังคนและกำหนดตำแหน่ง ตามลำดับสามารถสรุปในแต่ละด้าน ดังนี้

1. ด้านการวางแผนกำลังคนและกำหนดตำแหน่ง การจัดทำคู่มือและแผนภูมิโครงสร้างการบริหารงานบุคคลอย่างชัดเจน การกำหนดคุณสมบัติของบุคคลตามความรู้ ความสามารถให้เหมาะสมกับงาน กระบวนการสำรวจความต้องการเพิ่มหรือลดจำนวนบุคลากร การจัดทำแผนอัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานศึกษา การวิเคราะห์ปริมาณงานของบุคลากร

2. ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง กระบวนการและหลักการต่างๆ ที่เหมาะสม ในการสรรหาบุคคล กำหนดคุณสมบัติในการสรรหาบุคลากร ประชาสัมพันธ์ในการสรรหาบุคลากร การสร้างแรงจูงใจในเรื่องของโอกาสในความก้าวหน้า และกลวิธีในการค้นหาบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถเหมาะสมกับงานเข้ามาร่วมปฏิบัติงาน

3. ด้านการธำรงรักษาบุคคล กระบวนการดูแล สนับสนุนบุคลากรที่อยู่ภายในองค์กร เกณฑ์การประเมินการปฏิบัติงานประกอบการพิจารณาความดีความชอบอย่างชัดเจน การจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการ

ทำงาน สร้างประสบการณ์ ความรู้ที่ดี เพื่อให้บุคลากรปฏิบัติงานในสถานศึกษาด้วยความมั่นใจ และยกย่องชมเชยกรณีที่มีผลงานดีเด่นหรือประสบความสำเร็จ

4. ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน การให้บำเหน็จความชอบ คำชมเชย รางวัล เครื่องหมายเชิดชูเกียรติ การประเมินผลงานของบุคลากรอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ในการทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ แต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผลการปฏิบัติงานโดยวิธีการและหลักเกณฑ์ต่างๆที่มีมาตรฐานเดียวกัน เกณฑ์การประเมินการผลการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างเป็นธรรมและชัดเจน และเปิดโอกาสให้บุคลากรเสนอแนวทางการประเมินผลการปฏิบัติงาน

5. ด้านการพัฒนาบุคลากร การจัดกิจกรรมศึกษาดูงานในสถานศึกษาหรือหน่วยงานของภาครัฐและเอกชน กิจกรรมส่งเสริมความรู้ความสามารถให้แก่บุคลากรในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาตนเอง การจัดให้บุคลากรเข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนา การปฏิบัติการด้านวิชาการ และการสร้างผลงานด้านต่าง ๆ กระบวนการปรับปรุงเจตคติที่ไม่ดีให้แก่บุคลากรในสถานศึกษา และกระบวนการ เพิ่มพูนประสบการณ์ ให้แก่บุคลากรในสถานศึกษา

จากผลการวิจัยในเบื้องต้นแสดงให้เห็น ครูมีความคิดเห็นต่อสภาพ การพัฒนาทักษะการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัล ตามหลักวุฒิธรรม ของผู้บริหาร โรงเรียนวิถีพุทธ ระดับประถมศึกษา จังหวัดเพชรบุรี ในระดับที่มาก เนื่องมาจากการประเมินผลการปฏิบัติงาน การพัฒนาบุคลากร การธำรงรักษาบุคคล การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง และการวางแผนกำลังคนและกำหนดตำแหน่ง ที่สอดคล้องกับเนื้อหาซึ่งผลการวิจัยนี้ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรทิพย์ เอี่ยมมาลา ได้ศึกษาเรื่อง “การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32” ผลการวิจัยพบว่า 1 . การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ยกเว้นด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง อยู่ในระดับมากที่สุด 2. การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน ตามความคิดเห็นของบุคลากรที่มีตำแหน่งต่างกัน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ยกเว้น ด้านการออกจากราชการ ไม่แตกต่างกัน 3. การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน ตามความคิดเห็นของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดต่างกัน โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน 4. การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน มีปัญหาสำคัญคือ ขาดงบประมาณในการอบรม สัมมนา พัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารสถานศึกษาขาดการนิเทศ และกำกับติดตามงานของบุคลากร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจัดสรรอัตรากำลังไม่ตรงตามความต้องการของสถานศึกษา และมีข้อเสนอแนะสำคัญ คือ สถานศึกษาควรได้รับการจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาบุคลากรอย่างเพียงพอ ผู้บริหารสถานศึกษาควรนิเทศ และกำกับติดตามงานของบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรกระจายอำนาจให้สถานศึกษาดำเนินการสรรหาและบรรจุแต่งตั้งข้าราชการครูได้เอง (พรทิพย์ เอี่ยมมาลา, “การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย:

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, 2556), หน้า ก.) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระนิรันดร์ สุทฺธิเมตฺติโก ได้ศึกษาเรื่อง “การบริหารงานบุคคลในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตบางกอกน้อย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3” ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารงานบุคคล โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการสรรหาบุคลากร ด้านการบำรุงรักษาบุคลากร ด้านการพัฒนาบุคลากร ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน และด้านการพิจารณาให้บุคลากรพ้นจากงาน มีสภาพการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน ยกเว้น ด้านการวางแผนอัตรากำลัง มีสภาพการปฏิบัติอยู่ในระดับมากแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานบุคคล คือ ควรมีการวางแผนอัตรากำลังที่เหมาะสมกับตำแหน่ง เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการสรรหาบุคลากร มีการส่งเสริมขวัญกำลังใจแก่บุคลากรที่หลากหลาย มีการส่งเสริมด้านการฝึกอบรมสัมมนาทางวิชาการ คุณธรรม จริยธรรมและปฏิบัติธรรม มีการประเมินผลการปฏิบัติงานตามระบบคุณธรรมและระเบียบปฏิบัติและในการพิจารณาให้พ้นจากงานนั้นให้พิจารณาถึงระเบียบการขอบสถานศึกษาเป็นหลัก (พระนิรันดร์ สุทฺธิเมตฺติโก, “การบริหารงานบุคคลในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตบางกอกน้อย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2552), หน้า ก.)

การศึกษาวิธีการพัฒนาทักษะการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัล ตามหลักวุฒิธรรม ของผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับประถมศึกษา จังหวัดเพชรบุรี

1. ด้านการวางแผนกำลังคนและกำหนดตำแหน่ง การจัดทำคู่มือและแผนภูมิโครงสร้างการบริหารงานบุคคลอย่างชัดเจน การกำหนดคุณสมบัติของบุคคลตามความรู้ ความสามารถให้เหมาะสมกับงาน กระบวนการสำรวจความต้องการเพิ่มหรือลดจำนวนบุคลากร การจัดทำแผนอัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานศึกษา การวิเคราะห์ปริมาณงานของบุคลากร

2. ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง กระบวนการและหลักการต่างๆ ที่เหมาะสม ในการสรรหาบุคคล กำหนดคุณสมบัติในการสรรหาบุคลากร ประชาสัมพันธ์ในการสรรหาบุคลากร การสร้างแรงจูงใจในเรื่องของโอกาสในความก้าวหน้า และกลวิธีในการค้นหาบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถเหมาะสมกับงานเข้ามาร่วมปฏิบัติงาน

3. ด้านการธำรงรักษาบุคคล กระบวนการดูแล สนับสนุนบุคลากรที่อยู่ภายในองค์กร เกณฑ์การประเมินการปฏิบัติงานประกอบการพิจารณาความดีความชอบอย่างชัดเจน การจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการทำงาน สร้างประสบการณ์ ความรู้ที่ดี เพื่อให้บุคลากรปฏิบัติงานในสถานศึกษาด้วยความมั่นใจ และยกย่องชมเชยกรณีที่มีผลงานดีเด่นหรือประสบความสำเร็จ

4. ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน การให้บำเหน็จความชอบ คำชมเชย รางวัล เครื่องหมายเชิดชูเกียรติ การประเมินผลงานของบุคลากรอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ในการทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์แต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผลการปฏิบัติงานโดยวิธีการและหลักเกณฑ์ต่างๆที่มีมาตรฐานเดียวกัน เกณฑ์

การประเมินการผลการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างเป็นธรรมและชัดเจน และเปิดโอกาสให้บุคลากรเสนอแนวทางการประเมินผลการปฏิบัติงาน

5. ด้านการพัฒนาบุคลากร การจัดกิจกรรมศึกษาดูงานในสถานศึกษาหรือหน่วยงานของภาครัฐและเอกชน กิจกรรมส่งเสริมความรู้ความสามารถให้แก่บุคลากรในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาตนเอง การจัดให้บุคลากรเข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนา การปฏิบัติการด้านวิชาการ และการสร้างผลงานด้านต่าง ๆ กระบวนการปรับปรุงเจตคติที่ไม่ดีให้แก่บุคลากรในสถานศึกษา และกระบวนการ เพิ่มพูนประสบการณ์ ให้แก่บุคลากรในสถานศึกษา

ผลการวิจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า วิธีพัฒนาทักษะการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัล ตามหลักวุฒิธรรม ของผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธ ต้องเริ่มจาก การประเมินผลการปฏิบัติงาน การพัฒนาบุคลากร การธำรงรักษาบุคคล การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง และการวางแผนกำลังคนและกำหนดตำแหน่ง ซึ่งผลการวิจัยนี้ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ นวทัศน์ แนวสุข ได้ศึกษาเรื่อง “การบริหารงานบุคคลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว” ผลการวิจัยพบว่า ความเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการวางแผนอัตรากำลังและการกำหนดตำแหน่ง และด้านเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการสรรหา ด้านการรักษาวินัยและด้านการลาออกจากราชการอยู่ในระดับปานกลางเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ระหว่างกลุ่ม พบว่าไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน มีความคิดเห็นแตกต่าง ในขณะที่ ด้านการวางแผนอัตรากำลัง และการกำหนดตำแหน่ง ด้านการสรรหาด้านการรักษาวินัย และด้านการลาออก มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารงานบุคลากร คือ ควรมุ่งเน้นการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้และจัดประชุมสัมมนาเพื่อให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการงานบุคคลของโรงเรียนให้มากขึ้น (นวทัศน์ แนวสุข, “การบริหารงานบุคคลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว”, หน้า ก.)

เสนอแนวทาง การพัฒนาทักษะการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัล ตามหลักวุฒิธรรม ของผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับประถมศึกษา จังหวัดเพชรบุรี

1. ด้านการวางแผนกำลังคนและกำหนดตำแหน่ง การจัดทำคู่มือและแผนภูมิโครงสร้างการบริหารงานบุคคลอย่างชัดเจน การกำหนดคุณสมบัติของบุคคลตามความรู้ ความสามารถให้เหมาะสมกับงาน กระบวนการสำรวจความต้องการเพิ่มหรือลดจำนวนบุคลากร การจัดทำแผนอัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานศึกษา การวิเคราะห์ปริมาณงานของบุคลากร

2. ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง กระบวนการและหลักการต่างๆ ที่เหมาะสม ในการสรรหาบุคคล กำหนดคุณสมบัติในการสรรหาบุคลากร ประชาสัมพันธ์ในการสรรหาบุคลากร การสร้างแรงจูงใจในเรื่องของโอกาสในความก้าวหน้า และกลวิธีในการค้นหาบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถเหมาะสมกับงานเข้ามาร่วมปฏิบัติงาน

3. ด้านการธำรงรักษาบุคคล กระบวนการดูแล สนับสนุนบุคลากรที่อยู่ภายในองค์กร เกณฑ์การประเมินการปฏิบัติงานประกอบการพิจารณาความดีความชอบอย่างชัดเจน การจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการทำงาน สร้างประสบการณ์ ความรู้ที่ดี เพื่อให้บุคลากรปฏิบัติงานในสถานศึกษาด้วยความมั่นใจ และยกย่องชมเชยกรณีที่มีผลงานดีเด่นหรือประสบความสำเร็จ

4. ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน การให้บำเหน็จความชอบ คำชมเชย รางวัล เครื่องหมายเชิดชูเกียรติ การประเมินผลงานของบุคลากรอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ในการทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ แต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผลการปฏิบัติงานโดยวิธีการและหลักเกณฑ์ต่างๆที่มีมาตรฐานเดียวกัน เกณฑ์การประเมินการผลการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างเป็นธรรมและชัดเจน และเปิดโอกาสให้บุคลากรเสนอแนวทางการประเมินผลการปฏิบัติงาน

5. ด้านการพัฒนาบุคลากร การจัดกิจกรรมศึกษาดูงานในสถานศึกษาหรือหน่วยงานของภาครัฐและเอกชน กิจกรรมส่งเสริมความรู้ความสามารถให้แก่บุคลากรในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาตนเอง การจัดให้บุคลากรเข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนา การปฏิบัติการด้านวิชาการ และการสร้างผลงานด้านต่าง ๆ กระบวนการปรับปรุงเจตคติที่ไม่ดีให้แก่บุคลากรในสถานศึกษา และกระบวนการ เพิ่มพูนประสบการณ์ ให้แก่บุคลากรในสถานศึกษา

จากผลการวิจัยในเบื้องต้นแสดงให้เห็นว่า การจัดทำคู่มือและแผนภูมิโครงสร้างการบริหารงานบุคคลอย่างชัดเจน การจัดทำแผนอัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานศึกษา กำหนดคุณสมบัติในการสรรหาบุคลากร ประชาสัมพันธ์ในการสรรหาบุคลากร การสร้างแรงจูงใจในเรื่องของโอกาสในความก้าวหน้า สร้างประสบการณ์ ความรู้ที่ดี เพื่อให้บุคลากรปฏิบัติงานในสถานศึกษาด้วยความมั่นใจ และยกย่องชมเชยกรณีที่มีผลงานดีเด่นหรือประสบความสำเร็จ การให้บำเหน็จความชอบ คำชมเชย รางวัล เครื่องหมายเชิดชูเกียรติ หลักเกณฑ์ต่างๆที่มีมาตรฐานเดียวกัน เกณฑ์การประเมินการผลการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างเป็นธรรมและชัดเจน และเปิดโอกาสให้บุคลากรเสนอแนวทางการประเมินผลการปฏิบัติงาน จัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้ความสามารถให้แก่บุคลากรในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาตนเอง ให้บุคลากรเข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนา การปฏิบัติการด้านวิชาการ และการสร้างผลงานด้านต่าง ๆ โดยผลการวิจัยนี้ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมศรี รีรานนท์ ได้ทำการวิจัย เรื่อง “การศึกษาการใช้ทักษะทางการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติเขตการศึกษา 1 ผลการวิจัยพบว่า การใช้ทักษะการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนระถมศึกษามีดังนี้ ทักษะด้านความคิดรวบยอด ได้แก่ การกำหนดนโยบาย การวางแผนและการพิจารณาผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงภายในทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ได้แก่ การจูงใจ การมอบหมายงาน การทำงานเป็นทีมการจัดระบบการติดต่อสื่อสารและทักษะด้านเทคนิค ได้แก่ การนำหลักสูตรไปใช้ การสั่งการ และการจัดข้อมูลสารสนเทศ (วิทยานิพนธ์ครุศาสตร มหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, การศึกษาการใช้ทักษะการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

เขตการศึกษา 1.(2549), หน้า 123) ผลการวิจัยนี้ได้สอดคล้อง ชาตรี นามคุณ ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนแกนนำโรงเรียนวิถีพุทธ เขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่าด้านปัจจัย จากการศึกษาสภาพพบว่า ผู้บริหารและครูมีพรหมวิหารธรรม มีความเป็นกัลยาณมิตร มีความจริงใจในการทำงาน โรงเรียนมีระบบการบริหารการจัดการที่ดีมีความพยายามในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมให้ดี เอื้อต่อการเรียนรู้ ปัญหาที่พบคือ ครูมีความรู้และประสบการณ์ในพุทธศาสนาที่แตกต่างกันส่งผลให้วิธีการสอนไม่เหมือนกัน มีการสนับสนุนปัจจัยต่างๆ จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องน้อยและยังมีข้อจำกัดในด้านอาคารสถานที่ โดยมีข้อเสนอแนะ คือควรมีการอบรมพัฒนาบุคลากร แสวงหาความร่วมมือในการพัฒนาโรงเรียนร่วมกับชุมชนและพัฒนาภูมิทัศน์สร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ มีแนวทางในการพัฒนาโดย ควรมีการอบรมพัฒนาบุคลากรจัดทำคู่มือครูในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธที่มีรายละเอียดที่ชัดเจน เป็นไปในทางเดียวกัน สร้างเครือข่ายโรงเรียนวิถีพุทธระดับโรงเรียน ให้วัดมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและผู้บริหารเป็นผู้นำในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน และขอความอนุเคราะห์จากวัดให้มีการแสดงธรรมเรื่องโรงเรียนวิถีพุทธให้ชุมชนเกิดความเข้าใจเพื่อสอดแทรกความเป็นวิถีพุทธเข้าไปในชุมชน เพื่อให้เกิดชุมชนวิถีพุทธในอนาคต (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนแกนนำโรงเรียนวิถีพุทธ เขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 1. (2552), หน้า 90) และผลการวิจัยนี้ได้สอดคล้อง Scott Edward ได้ศึกษาเรื่อง “การบริหารงานบุคคลของโรงเรียนในรัฐแคลิฟอร์เนียตอนเหนือ” ผลการวิจัย พบว่า การบริหารงานบุคคลผู้บริหารควรกำหนดบทบาทหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบเป็นลายลักษณ์อักษร การพัฒนาบุคลการต้องจัดอบรมให้ความรู้ หลักการและวิธีการทำงานให้ทันเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าอย่างสม่ำเสมอและพัฒนาระบบการทำงานเป็นทีม ปรับปรุงระบบการทำงานให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ขององค์กร การไกล่เกลี่ยปัญหาด้านบุคลากรนั้น การสร้างมนุษย์สัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารและบุคลากร เป็นสิ่งสำคัญที่จะแก้ไขความขัดแย้งได้ดี ผู้บริหารต้องสร้างความศรัทธาและความจริงใจต่อบุคลากรและใช้ระเบียบวินัยในการไกล่เกลี่ยปัญหาด้านบุคลากรอย่างเหมาะสม (Scott Edward, Meier, Northern California school superintendents’ perceptions regarding conflicts with board member in the area of human resource administration, Thesis (Ed. D) University of La Veme, 2001, p. Abstract.)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.สถานศึกษาควรมีการจัดหาทรัพยากรบุคคลให้เพียงพอกับความต้องการในปัจจุบัน

2.สถานศึกษาควรมีกลวิธีในการค้นหาบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถเหมาะสมกับงานเข้ามาร่วมปฏิบัติงาน

3.สถานศึกษาควรมีการให้รางวัลด้วยหลักเกณฑ์ที่เหมาะสมเป็นธรรม

4.สถานศึกษาควรมีการประเมินค่าผลการปฏิบัติงานของบุคคลโดยใช้ วิธีการสังเกตจดบันทึกเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน

5.สถานศึกษาควรมีกระบวนการส่งเสริมเจตคติที่ดีให้แก่บุคลากรในสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติการ

1. ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการจัดหาทรัพยากรบุคคลให้เพียงพอกับความต้องการในปัจจุบัน

2. ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีกลวิธีในการค้นหาบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถเหมาะสมกับงานเข้ามาร่วมปฏิบัติงาน

3. ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการให้รางวัลด้วยหลักเกณฑ์ที่เหมาะสมเป็นธรรม

4. ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการประเมินค่าผลการปฏิบัติงานของบุคคลโดยใช้ วิธีการสังเกตจดบันทึกเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน

5. ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีกระบวนการส่งเสริมเจตคติที่ดีให้แก่บุคลากรในสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัล ตามหลักวุฒิธรรม ของผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับประถมศึกษา จังหวัดเพชรบุรี

2. ควรศึกษาวิธีพัฒนาทักษะการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัล ตามหลักวุฒิธรรม ของผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับประถมศึกษา จังหวัดเพชรบุรี

3. ควรศึกษาแนวทางพัฒนาทักษะการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัล ตามหลักวุฒิธรรม ของผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับประถมศึกษา จังหวัดเพชรบุรี

บรรณานุกรม

พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย เล่มที่ 21 พระสุตตันตปิฎกเล่มที่ 13 อังคุตตรนิกาย จตุกกนิบาต

กระทรวงศึกษาธิการ. พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ฉบับกฤษฎีกา (2546 , กรกฎาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 12 ตอนที่ 62 ก. กรมวิชาการ พ.ศ. 2546

พรทิพย์ เอี่ยมมาลา, “การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, 2556), หน้า ก.

พระนิรันดร์ สุทฺธิเมตฺติโก, “การบริหารงานบุคคลในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตบางกอกน้อย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2552), หน้า ก.

เครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) อ้างใน บุญชม ศรีสะอาด, การวิจัยเบื้องต้น, พิมพ์ครั้งที่ 7, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สุวีริยาสาส์น, 2545), หน้า 43

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, ทักษะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 2, (2551) หน้า 2

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหาร ทักษะทางวิชาการกับการปฏิบัติงานประกันคุณภาพการศึกษาของผู้บริหาร ตามทัศนะของคณะกรรมการประกันคุณภาพ ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สา มจังหวัดชายแดนภาคใต้, (2550) หน้า 12

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนแกนนำโรงเรียนวิถีพุทธ เขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 1, (2552), หน้า 11

ลิเคิร์ท (Likert) อ้างในธีรยุทธ พึ่งเทียร, สถิติเบื้องต้นและการวิจัย, (กรุงเทพมหานคร: สูตรไพศาล, 2545), หน้า 130.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550. กรุงเทพฯ : คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา. พ.ศ. 2550

นวทัศน์ แนวสุข, “การบริหารงานบุคคลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว”, หน้า ก.

วิทยานิพนธ์ครุศาสตร มหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, การศึกษาการใช้ทักษะการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 1.v (2549), หน้า 123

วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนแกนนำโรงเรียนวิถีพุทธ เขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 1. (2552), หน้า 90

เวปไซต์โรงเรียนวิถีพุทธ,https://www.vitheebuddha.com/main.php?url=allschool2_Detail&ked=1&pro_kedgr=เพชรบุรี&page=1 (ออนไลน์วันที่ 10 ตุลาคม 2563)

Scott Edward, Meier, Northern California school superintendents' perceptions regarding conflicts with board member in the area of human resource administration, Thesis (Ed.D) University of La Veme, 2001, p. Abstract.

แนวทางส่งเสริมการปฏิบัติธรรมของคฤหัสถ์ในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่สำหรับ สำนักปฏิบัติธรรมจังหวัดกาญจนบุรี

Guidelines for promoting Dharma practice for lay people in the new base era for Dharma practice offices Kanchanaburi Province

นัฏธนัน ภู่นิเทศ*
พระครูสถิตบุญวัฒน์, ดร. **
ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย***

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการปฏิบัติธรรมของคฤหัสถ์ ในยุคฐานวิถีใหม่สำหรับสำนักปฏิบัติธรรม จังหวัดกาญจนบุรี 2. เพื่อศึกษาวิธีการส่งเสริมการปฏิบัติธรรมของคฤหัสถ์ในยุคฐานวิถีใหม่สำหรับสำนักปฏิบัติธรรม จังหวัดกาญจนบุรี 3. เพื่อเสนอแนวทางการส่งเสริม การปฏิบัติธรรมของคฤหัสถ์ในยุคฐานวิถีใหม่สำหรับสำนักปฏิบัติธรรม จังหวัดกาญจนบุรี โดยใช้การวิจัยแบบผสมวิธีระหว่างเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ คือแบบสอบถามเชิงลึก เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ผู้มาปฏิบัติธรรมจำนวน 150 คนและการวิจัยเชิงคุณภาพโดยสัมภาษณ์เจ้าอาวาสสำนักปฏิบัติธรรม จำนวน 6 รูป วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปของการปฏิบัติธรรมของคฤหัสถ์ในยุคฐานวิถีใหม่สำหรับสำนักปฏิบัติธรรม จังหวัดกาญจนบุรี ผู้ปฏิบัติไม่สามารถมาปฏิบัติธรรมที่วัดได้ตามปกติเนื่องจากเกิดโรคระบาดโควิคทำให้ไม่สามารถมาปฏิบัติธรรมร่วมกันได้ การใช้เทคโนโลยีเป็นสื่อในการเผยแพร่จึงเข้ามามีบทบาทในการปฏิบัติธรรม ทำให้ผู้ปฏิบัติสามารถปฏิบัติธรรมที่บ้านได้ แต่สถานที่ปฏิบัติธรรมที่บ้านยังขาดความเงียบสงบซึ่งแตกต่างจากสำนักปฏิบัติธรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่ทำให้ผู้ปฏิบัติบางท่านยังขาดความรู้ความชำนาญในการใช้เทคโนโลยี

2. วิธีการส่งเสริมการปฏิบัติธรรมของคฤหัสถ์ในยุคฐานวิถีใหม่ สำหรับสำนักปฏิบัติธรรม จังหวัดกาญจนบุรี ภาพรวมทุกด้าน ผู้ปฏิบัติธรรมมีความคิดเห็น อยู่ในระดับที่มากที่สุด โดยเรียงจากมากไปหาน้อย

*นิสิตหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
E-mail. kangfah@gmail.com
**อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
***รองศาตราจารย์, อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Received: March 21, 2022 **Revised:** December 10, 2023 **Accepted:** December 28, 2023

ได้แก่ ด้านหลักปฏิบัติ (สติปัฏฐาน 4) รองลงมา ด้านสถานที่ ด้านวิปัสสนาจารย์ ด้านฐานวิถีชีวิตใหม่ และด้านการบริหารจัดการ ตามลำดับ

3. แนวทางการส่งเสริมการปฏิบัติธรรมของคฤหัสถ์ในยุคฐานวิถีใหม่สำหรับสำนักปฏิบัติธรรมจังหวัดกาญจนบุรี ได้แก่ ด้านหลักปฏิบัติ (สติปัฏฐาน4) ควรเน้นผู้ปฏิบัติฝึกเสริมสร้างสติให้เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา ด้านสถานที่ควรจัดให้มีแสงสว่างและน้ำภายในวัดให้เพียงพอต่อการปฏิบัติ ด้านวิปัสสนาจารย์ผู้สอนควรแบ่งกลุ่มผู้ปฏิบัติใหม่และเก่าเพื่อให้เหมาะสมกับความสามารถของแต่ละบุคคลและเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้ปฏิบัติมากที่สุด ด้านการบริหารจัดการ ควรจัดแจงเวลา เนื้อหาให้เหมาะสมต่อผู้ปฏิบัติและการบริหารจัดการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นให้ว่องไวและตรงประเด็น ควรจัดให้มีการประชาสัมพันธ์ในการปฏิบัติธรรมทุกครั้ง ด้านฐานวิถีชีวิตใหม่ ควรมีอุปกรณ์สื่อสารเทคโนโลยีที่เพียงพอต่อการปฏิบัติและฝึกให้ผู้ปฏิบัติเกิดความชำนาญในการใช้อุปกรณ์เทคโนโลยี

คำสำคัญ: การปฏิบัติธรรมของคฤหัสถ์, ยุคฐานวิถีชีวิตใหม่

Abstract

The objectives of this research are: 1. To study the problems of the lay people's dharma practice. In the new base era for the Dharma practice school Kanchanaburi Province 2. To study the methods of promoting Dharma practice of the lay people in the new base era for the Dharma Practice Office. Kanchanaburi Province 3. To propose guidelines for promoting Dharma practice of the laity in the new base era for the dharma practice school Kanchanaburi. By using a mixed research method between qualitative and quantitative. by the tools used in quantitative research is an in-depth questionnaire collect data from the sample There were 150 dharma practitioners and a qualitative research by interviewing 6 abbots of the dharma practice school. standard deviation and content analysis.

The research results.

1. The general condition of the Dharma practice of the lay people in the new base era for the Dharma practice school Kanchanaburi Practitioners are unable to come to practice the Dharma at the temple as usual due to the kovic epidemic causing them to be unable to come and practice the Dharma together. The use of technology as a media for dissemination therefore plays a role in the practice of dharma. enabling practitioners to practice Dharma at home But the place of meditation at home still lacks tranquility, which is different from the practice center and modern technology, causing some practitioners to lack knowledge and expertise in using technology.

2. Methods for promoting the Dharma practice of the laymen in the new base era for the Dharma practice office Kanchanaburi overview of all aspects Dharma practitioners have opinions. at the highest level They were arranged in descending order: principles of practice (satipatthana 4), followed by places, insights. new way of life and management, respectively.

3. Guidelines for promoting dharma practice for lay people in the new base era for dharma practice offices Kanchanaburi Province, including principles of practice (satipatthana 4) should focus on practitioners to enhance mindfulness to occur all the time. The location should provide sufficient lighting and water within the temple for practice. Introspection Instructors should divide new and existing practitioners into groups to suit each individual's abilities and for the benefit of practitioners as much as possible. Management should arrange time Content suitable for operators and management to solve problems that arise quickly and to the point. There should be public relations in every Dharma practice. New way of life There should be sufficient technological communication equipment to practice and train practitioners to become proficient in using technology equipment.

Keyword: Dharma practice of the layman, new way of life base era

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติไทย ที่พระพุทธเจ้าทรงเผยแผ่หลักธรรมคำสอนหนทางในการดับทุกข์ทั้งหลายให้เหล่าสรรพสัตว์ทั้งได้หลายได้พ้นทุกข์ การปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนที่พระพุทธองค์ทรงประกาศไว้ดีแล้ว ย่อมเป็นสิ่งประเสริฐ ควรน้อมนำไปประพฤติปฏิบัติให้เกิดความสงบสุขและพ้นทุกข์ เพราะหลักธรรมที่พระพุทธองค์ทรงแสดงไว้ เป็นธรรมที่ เหนือกาลเวลา (อกาลิโก) เชิญชวนให้เข้ามาพิสูจน์สัมผัส (เอหิปัสสิโก) น้อมนำไปปฏิบัติในชีวิต (โอปะนะยิโก) จึงสามารถรู้ได้ด้วยจิตของตนเอง (ปัจจัตตัง เวทิตัพโพ) เป็นสิ่งที่พระพุทธองค์ทรงตรัสรู้ได้ด้วยพระองค์เอง จึงเป็นหนทางที่ทำให้มนุษย์ทั้งหลายได้พ้นทุกข์ และประสบความสุขความเจริญ เมื่อนำไปประพฤติปฏิบัติตามย่อมทำให้เกิดความสงบสุขกับผู้ปฏิบัติ และเกิดความสงบสุขร่มเย็นในสังคม

ในปัจจุบันความเจริญทางด้านเทคโนโลยีข้อมูลข่าวสารมีความก้าวหน้าไปสูงมาก ทำให้มีการสื่อสารที่รวดเร็ว เหตุการณ์ต่าง ๆ ทั้งบวกและลบที่เกิดขึ้นมากมายมีการถ่ายทอด ส่งต่อกันอย่างรวดเร็วไม่ว่าจะเป็นภัยธรรมชาติ เช่น น้ำท่วม แผ่นดินไหว เพลิงไหม้ขนาดใหญ่ จะเห็นภาพจากสื่อเหล่านั้นอย่างชัดเจน นอกจากนี้ยังมีภัยที่เกิดจากน้ำมือมนุษย์ อันเป็นคดี อาชญากรรม สะเทือนขวัญ ต่าง ๆ เช่น ยาเสพติด ปล้นฆ่า ข่มขืน และการรายงานข่าวที่มีทั้ง ภาพเสียงจากเหตุการณ์ดังกล่าวทำให้มีผลเกิดความเศร้าสะเทือนใจต่อผู้

ได้รับข่าวสารและ ส่งผลกระทบเป็นวงกว้าง เกิดความวิตกกังวล วาดระแวง เครียด เบื่อหน่าย ท้อแท้และซึมเศร้า และจากการรายงานสถานการณ์โรคของกรมสุขภาพจิตกระทรวงสาธารณสุข ปี 2555 พบว่าคนไทยเกินกว่า 1.6 ล้านคน ป่วยเป็นโรคเกี่ยวกับจิตใจและอารมณ์แปรปรวนและอีก 8.4 แสนคนป่วยด้วยโรควิตกกังวล เด็กและวัยรุ่นไทยอายุ 6-18 ปี ร้อยละ 5.1 มีปัญหาด้าน สุขภาพจิตและพฤติกรรมและกว่า 6 แสนคนกำลังมีปัญหาสุขภาพจิตเกิดปัญหาความสัมพันธ์ ในครอบครัวที่ควรได้รับการช่วยเหลือ (อุทัย สุดสุข และคณะ, โครงการศึกษาสถานการณ์ความสามารถในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน ความต้องการและคุณภาพชีวิต ของผู้สูงอายุ, (กรุงเทพมหานคร: สมาคมคลังปัญญา อาวุโสแห่งประเทศไทย, 2552), หน้า 9.) และจากการเฝ้าระวังภาวะ สุขภาพจิตของคนไทยในช่วงเวลาต่าง ๆ พบว่า สถานการณ์และแนวโน้มความเครียดของคน ไทยสูงขึ้นในเดือนมกราคม พ.ศ. 2554 คิดเป็นร้อยละ 7.8 ในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2553 สูงขึ้น เป็นร้อยละ 9.2 ในเดือนมกราคม พ.ศ. 2554 ปัจจุบันวงการแพทย์กำลังให้ความสนใจกับเรื่องความเครียดนี้มากขึ้นและใน ทางพระพุทธศาสนาถือว่าเป็นเรื่องสำคัญนานแล้ว พระพุทธองค์ทรงเป็นจิตแพทย์เอกของโลกและทรงเป็นผู้บำบัดสรรพโรคโดย เฉพาะโรคทางใจนั้นพระองค์ไม่มีใครเทียบได้เลยพระองค์ตรัสรู้ธรรมเป็นพระสัมมาสัพพุทธ เจ้ารอบรู้ธรรมทั้งปวงทรงมีพระกรุณาอันยิ่งใหญ่ต่อผู้ที่ประสบความทุกข์จึงทำการรักษาเยี่ยว ยาผู้ป่วยทั้งทางกายและทางจิตให้หายจากโรคอย่างชะงักด้วยเหตุนี้พระองค์จึงได้พระนาม ว่าผู้รักษาพยาบาลชาวโลกทั้งปวง สัพพะโลกติกิจฉโก (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), ทุกข์สำหรับเห็น แต่สุขสำหรับเป็น, (กรุงเทพฯ:พิมพ์สวย, 2554), หน้า 362.) แนวทางการบำบัด โรคทางใจ นั้น คือ การพิจารณาธรรมตามแนวทางวิปัสสนากรรมฐาน เช่น พระมหากัสสปะ พระโมคคัลลานะ และพระมหาจุนทะที่ฟังธรรมในโพชฌงค์ 7 (ดูรายละเอียดใน สำ.มหา.(ไทย) 19/196/129-130.) ก็หายจากโรคในที่สุดและแม้กระทั่งพระพุทธองค์ทรงประชวรก็ทรง ให้พระสาวกสวดมนต์บทโพชฌงค์ 7 (ดูรายละเอียดใน สำ.มหา.(ไทย) 19/197/130-131.) พระพุทธองค์ทรงแนะนำภิกษุทั้งหลายว่าการเจริญสมาธิที่พระองค์ทรงแนะนำ นี้มิใช่มีแต่สมถกรรมฐานอย่างเดียวยังมีวิปัสสนากรรมฐานอยู่ด้วยและวิปัสสนาจะช่วยให้ เกิดปัญญาแก้ปัญหาตัวอุปาทานหรือโรคทางวิญญาณด้วยการมองเห็นสิ่งต่างๆ ตามความเป็นจริง เมื่อขจัดความเห็นผิดแล้ว โรคที่ปรากฏทางกายที่มีผลต่อจิตใจที่เห็นผิดย่อมรับ การรักษาได้ในระดับหนึ่ง แม้จะยังไม่สามารถรักษาโรคให้หายขาดได้ แต่อย่างน้อยก็เป็นการลด การปรุงแต่งทางความคิดอันเป็นที่มาของความทุกข์ลงได้บ้าง (ดูรายละเอียดใน สำ.ข.(ไทย) 17/27-29/13-14.) ด้วยแนวทางการปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐานมีความสำคัญอย่างมากที่ มีมาตั้งแต่สมัยพุทธกาลจนถึงปัจจุบันดังปรากฏว่า“สมัยหนึ่งพระผู้มีพระภาคเจ้าประทับอยู่ ในหมู่บ้านกุรุชนบทอันเป็นนิคมของชาวกุรุ ชื่อว่า กัมมาสธัมมะ ณ ที่นั้นพระผู้มีพระภาคได้ ตรัสพุทธภาษิตนี้ว่า “ดูกรภิกษุทั้งหลาย หนทางนี้เป็นที่ไปอันเอก เพื่อความบริสุทธิ์ของเหล่า สัตว์ เพื่อล่วงความโศกและปริเทวะ เพื่อความดับสูญแห่งทุกข์และโทมนัส เพื่อบรรลุธรรมที่ถูกต้อง เพื่อให้แจ้งซึ่งพระนิพพานหนทางนี้ คือ สติปัฏฐาน 4 ประการ” (ดูรายละเอียดใน ที.มหา.(ไทย) 10/273/216.)

ในยุคปัจจุบันการปฏิบัติธรรมในวัดหรือสำนักปฏิบัติธรรมมีประชาชนให้ความสนใจในการปฏิบัติธรรมน้อยลง หรือบ้างสำนักนั้นไม่มีผู้มาปฏิบัติเลย ซึ่งแตกต่าง ๆ จากสมัยก่อนที่ประชาชนส่วนใหญ่ให้

ความสำคัญในการปฏิบัติธรรมกันมากโดยเฉพาะวันพระ ทำให้เห็นถึงความแตกต่าง สังคมในยุคอดีตและปัจจุบัน ที่มีความสงบสุขร่มเย็นแตกต่างกัน จะเห็นจากภัยในสังคมต่าง ๆ ที่มีการชกชิงวิ่งราว อนาจาร ข่มขืนหญิงสาว ทำร้ายร่างกาย ฆ่ากันตายอย่างเหี้ยมโหด ทำให้เห็นถึงความเสื่อมโทรมด้านศีลธรรมในจิตใจของคนในยุคปัจจุบัน ซึ่งทำให้สังคมในปัจจุบันขาดความสงบร่มเย็นจากแต่ก่อน

การส่งเสริมและพัฒนาทางด้านจิตใจของคนจึงมีความสำคัญและเกิดประโยชน์ต่อมนุษย์และสังคมอย่างมาก จึงจำเป็นต้องพัฒนาและส่งเสริมสำนักปฏิบัติธรรมให้มีบุคคลต่าง ๆ ได้มาประพฤติปฏิบัติขัดเกลาจิตใจตนเองให้สงบสุข มีเมตตาต่อกัน เพื่อให้เกิดความสงบร่มเย็นในสังคม ในสถานที่ปฏิบัติธรรมต่าง ๆ ภายในวัด อาจประสบปัญหาในหลายด้าน ซึ่งแต่ละสำนักปฏิบัติธรรมอาจประสบปัญหาที่แตกต่างกันไป เช่น สำนักปฏิบัติธรรมมีสถานที่ไม่สัปปะยะ แก่ผู้มาปฏิบัติ หรือขาดบุคลากร พระวิปัสสนาจารย์ หรือพระอาจารย์เทศนาธรรม หรือแม้แต่กฎระเบียบในการปฏิบัติธรรมที่เคร่งครัดมากเกินไปสำหรับบุคคลผู้มาปฏิบัติใหม่ ทำให้ผู้ปฏิบัติเกิดความเบื่อหน่าย ท้อแท้ ปฏิบัติไม่เป็น ปฏิบัติไม่ถูกทาง ทำให้ไม่เกิดความสงบสุขทางด้านจิตใจ จนไม่อยากปฏิบัติธรรม มหาเถรสมาคมให้ความสำคัญและให้การสนับสนุนการปฏิบัติธรรม โดยออกระเบียบการจัดตั้งสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดขึ้น เพื่อส่งเสริมและควบคุมการเรียนการสอนวิปัสสนากัมมัฏฐาน ให้เป็นไปตามหลักที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ในมหาสติปัฏฐานสูตร เพื่อรองรับประชาชนพุทธบริษัทที่สนใจ การปฏิบัติธรรม (กองพุทธศาสนา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, สำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดดีเด่น 2553, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2553), หน้า 2.) ในจังหวัดกาญจนบุรีมีสำนักปฏิบัติธรรมที่ จัดตั้งถูกต้องตามระเบียบมหาเถรสมาคม จำนวน 32 แห่ง แต่ประชาชนผู้สนใจต่อการศึกษาปฏิบัติ ธรรมยังไม่มากนัก การพัฒนาและส่งเสริมสำนักปฏิบัติธรรมสามารถทำได้หลายวิธีเพื่อสร้างแรงจูงใจให้คนมาปฏิบัติธรรม เช่นการพัฒนาและส่งเสริมบุคลากร พระวิปัสสนาจารย์ให้มีความรู้ความสามารถและเพียงพอต่อสำนักปฏิบัติธรรม การพัฒนาสถานที่ปฏิบัติธรรมให้สัปปายะ ร่วมถึงแนวทางคำสั่งสอนที่เข้าใจง่ายและสามารถนำไปปฏิบัติและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ เช่น สติปัฏฐาน 4 เป็นต้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพความมีวินัยของนักเรียนประถมศึกษาโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1

2. เพื่อศึกษากระบวนการสร้างวินัยตามหลักพุทธบริหารการศึกษาสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา ตามหลักพุทธบริหารการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1

3. เพื่อเสนอแนวทางการสร้างวินัยตามหลักพุทธบริหารการศึกษาสำหรับนักเรียนประถมศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิจัยแบบผสานวิธี (Mixed Methods Research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งเก็บข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) กับการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นการศึกษาเอกสาร ตำรา แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์เชิงลึก ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 การศึกษาเอกสาร ตำรา แนวคิด ทฤษฎีและรายงานที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสำนักปฏิบัติธรรม

ตอนที่ 2 การสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญและมีส่วนเกี่ยวข้องกับสำนักปฏิบัติธรรม ในจังหวัดกาญจนบุรี ประกอบด้วย เจ้าอาวาส พระวิปัสสนาจารย์ จำนวน 6 รูป เพื่อศึกษาวิเคราะห์สภาพทั่วไปของสำนักปฏิบัติธรรม และ หาข้อเท็จจริง ปัญหาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับ“แนวทางการส่งเสริมการปฏิบัติธรรมของคฤหัสถ์ยุคฐานวิถีชีวิตใหม่สำหรับสำนักปฏิบัติธรรมจังหวัดกาญจนบุรี ”จากข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ในบริบททั่วไปของสำนักปฏิบัติธรรม ได้แก่ สภาพภายในและสภาพภายนอกของสำนักปฏิบัติธรรมเป็นต้น

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผู้วิจัยนำมาใช้เพื่อสนับสนุนการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาสำรวจความคิดเห็นของประชากรกลุ่มตัวอย่าง ของผู้เข้ามาใช้ บริการสำนักปฏิบัติธรรม ในจังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 9 แห่ง ด้วยแบบสอบถามเพื่อให้ได้ ข้อมูลพื้นฐานสำหรับประกอบการวิจัยเชิงปริมาณ ในการพิจารณาตัดสินใจในการใช้เป็นรูปแบบแนวทางการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรม และศึกษาแนวทางการส่งเสริมการปฏิบัติธรรมของสำนักปฏิบัติธรรมในจังหวัดกาญจนบุรี

ประชากร กลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชากรที่เข้าร่วมปฏิบัติธรรมในสำนักปฏิบัติธรรม จังหวัดกาญจนบุรี มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 245 คนและกลุ่มตัวอย่าง 150 คน

กลุ่มตัวอย่าง ประชากรผู้ปฏิบัติธรรมในสำนักปฏิบัติธรรม ในจังหวัดกาญจนบุรี ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยทำการสุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของประชากรผู้ปฏิบัติธรรมในสำนักปฏิบัติธรรม ในจังหวัดกาญจนบุรี โดยใช้เกณฑ์การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยของเครซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 150 คน

สรุปผลการวิจัย

สรุปสภาพปัญหาของการปฏิบัติธรรมของคฤหัสถ์ในยุคฐานวิถีใหม่ สำหรับสำนักปฏิบัติธรรม จังหวัดกาญจนบุรี ในปัจจุบันคฤหัสถ์ไม่สามารถร่วมกลุ่มกันมาปฏิบัติธรรมที่สำนักปฏิบัติธรรมได้ เนื่องจากเกิดสถานการณ์ที่มีการระบาดของโรคโควิด-19 บางวัดจึงเริ่มมีการปฏิบัติผ่านเทคโนโลยีด้วยระบบออนไลน์ เช่น การสวดมนต์ การนั่งสมาธิ การฟังเทศน์ ผ่านสื่อออนไลน์ ทำให้ผู้ปฏิบัติมีโอกาสสามารถปฏิบัติธรรมในรูปแบบวิถีชีวิตใหม่ได้ แต่ด้วยผู้ปฏิบัติบางท่าน โดยเฉพาะผู้สูงวัย ยังขาดความรู้ ความชำนาญในการใช้อุปกรณ์สื่อสารเทคโนโลยีในการปฏิบัติธรรมที่บ้าน และสถานที่บ้านยังขาดความสับปายะ ความเงียบสงบ ขาดบริเวณพื้นที่ในการปฏิบัติ จึงทำให้ผู้ปฏิบัติไม่สามารถปฏิบัติธรรมได้ผลดีเท่าที่ควร ด้านการบริหารจัดการ เนื้อหาหลักสูตรการปฏิบัติยังขาดความเหมาะสมสำหรับผู้ปฏิบัติใหม่และผู้ปฏิบัติเก่า การบริหารจัดการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ยังขาดความว่องไวและตรงประเด็น

สรุปวิธีการส่งเสริมการปฏิบัติธรรมของคฤหัสถ์ในยุคฐานวิถีใหม่ สำหรับสำนักปฏิบัติธรรม จังหวัดกาญจนบุรี

1. ด้านหลักสติปัฏฐาน 4 (กายานุปัสสนา) การฝึกให้เกิดสติระลึกรู้ตัวในอริยาบถต่าง ๆ มีความระลึกรู้ตัวอยู่ว่า ตอนนี้เรากำลังเดินอยู่ ตอนนี้เรากำลังยืนอยู่ ตอนนี้เรากำลังนั่งอยู่ ตอนนี้เรากำลังนอนอยู่ ตอนนี้เรากำลังกินอยู่ ตอนนี้เรากำลังดื่มอยู่ เป็นต้น คฤหัสถ์สามารถฝึกสร้างสติระลึกรู้ตัวได้ตลอดเวลา เพื่อให้มีสติในการดำเนินชีวิตในแต่ละวันและลดอารมรณ์ใจร้อน ลดข้อผิดพลาดต่าง ๆ และมีสติไม่ประมาทในการดำเนินชีวิต เมื่อผู้ปฏิบัติมีสติพิจารณาบ่อย ๆ ทำให้ผู้ปฏิบัติเห็นความไม่เที่ยงแท้แน่นอน และเห็นความเสื่อมไปเป็นธรรมดาของร่างกาย ทำให้คลายความยึดมั่นถือมั่นในร่างกาย

2. ด้านหลักสติปัฏฐาน 4 (เวทนานุปัสสนา) การฝึกเพื่อให้เกิดความระลึกรู้ตัวในอารมณ์สุข ทุกข์ ไม่สุข ไม่ทุกข์ จะได้เกิดความสงบ ระงับอารมณ์ไม่ดีต่าง ๆ เวลาที่เกิดขึ้น และเพื่อให้ตามความจริงว่า อารมณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนั้น เกิด ดับ อยู่ตลอดเวลา การปฏิบัติเวทนาทำให้ผู้ปฏิบัติรู้ทันอารมณ์ตนเอง เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการระงับอารมณ์ต่าง ๆ ได้เห็นความจริงของพระไตรลักษณ์มากขึ้น

3. ด้านหลักสติปัฏฐาน 4 (จิตตานุปัสสนา) การปฏิบัติตามหลักจิตตานุปัสสนา ทำให้ผู้ฝึกเห็นจิตในจิตของตนเองได้อย่างชัดเจน เพื่อระลึกรู้ทันต่อจิต เพื่อให้รู้อารมณ์ความเกลียด โกรธ ความทุกข์ เพื่อให้รู้โทสะ โมหะ ความฟุ้งซ่าน ความกระวนกระวายในจิต รู้ทันความชอบใจ และไม่ชอบใจ และได้รู้ทันว่าจิตเกิดอกุศลหรือจิตเป็นกุศล และได้รับรู้ตามความจริงตามหลักธรรมว่าจิตคนเรานั้นมีการเปลี่ยนแปลงตามสิ่งต่าง ๆ ที่มากระทบอยู่ตลอดเวลา จึงจำเป็นต้องมีสติในการดำเนินชีวิตในแต่ละวันตลอดเวลา เพื่อให้เกิดความไม่ประมาทในการดำเนินชีวิตและรู้ทันจิตของตนเพื่อให้เกิดการระงับยับยั้งช่างใจไม่สร้างอกุศลต่าง ๆ ให้เกิดขึ้น

4. ด้านหลักสติปัฏฐาน 4 (ธัมมานุปัสสนา)เมื่อผู้ปฏิบัติธรรมสามารถรู้ลึกซึ้งถึงสภาวธรรมที่เกิดทางกาย เวทนา จิตตา และธรรม ซึ่งทั้งหมดช่วยให้ผู้ฝึกมีสภาวะจิตดีขึ้น ตามสภาวธรรม /บารมี ให้เรารู้เท่าทันสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นรอบตัวเรา เมื่อมีเหตุการณ์ต่าง ๆ เกิดขึ้น หากสิ่งที่ปฏิบัติได้กระทบทาง ตา หู จมูก ลิ้น

กายและใจต้องมีสติรู้เท่าทันตลอดเวลาและรู้จัก ลด ละ เลิก และปล่อยวางสิ่งต่าง ๆ ธัมมานุปัสสนาเป็นเรื่องที่คนส่วนใหญ่เข้าใจยาก แต่เมื่อปฏิบัติแล้วก็ให้รู้จักตนเองกลับมามองพิจารณาแก้ไขตนเอง คอยสำรวจตนเองบ่อย ๆ ทำให้ผู้ปฏิบัติรู้ทันอารมณ์ความรู้สึกต่าง ๆ ของตนเอง และมีสติระงับอารมณ์ความรู้สึกที่ไม่ดีได้ ทำให้ผู้ปฏิบัติละความยึดมั่นถือมั่นในตนเอง ที่เรียกว่า อุปทานในขันธ์ 5 และยังได้เข้าถึงสภาวธรรมตามความเป็นจริงต่าง ๆ ตามหัวข้อหลักธรรมที่มีนิวรณ์ เป็นต้น

5. ด้านสถานที่ การมีสถานที่ปฏิบัติที่เหมาะสม มีบรรยากาศที่เอื้ออำนวย จะช่วยให้ผู้ฝึกปฏิบัติสามารถเกิดความสงบ เกิดสมาธิในการปฏิบัติได้ดีขึ้น หากผู้ปฏิบัติต้องการฝึกปฏิบัติที่บ้าน ที่พัก สามารถทำได้โดยการสร้างบรรยากาศ หรือฟังเสียงที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติธรรมเช่น บทสวด บทเทศน์ บทเพลงทางธรรม ทั้งนี้การฝึกปฏิบัติธรรมสามารถฝึกได้ทั่วไปในทุกสถานที่ นั่นคือการรู้ตัวว่าขณะนี้กำลังทำอะไรอยู่ ลุก เดิน นั่ง นอน ดังนี้สถานที่ทำงาน หน่วยงานองค์กร ชุมชน ควรมีการจัดให้มีการอบรมด้านการปฏิบัติธรรม เพื่อให้พนักงาน ผู้ประกอบการ นำสมาธิมาใช้ในการดำเนินชีวิต การทำงาน เพื่อทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพ ลดการผิดพลาดจากการทำงาน

6. ด้านพระวิปัสสนาจารย์ พระวิปัสสนาจารย์ ควรมีการนำสถานการณ์ปัจจุบันมาประยุกต์ใช้ในการสอนให้มาก ต้องติดตามข่าวสาร เทคโนโลยี แล้วเอามาประยุกต์ใช้เพื่อให้ผู้มาปฏิบัติธรรมไม่รู้สึกว่าโลกุตตรธรรมกับโลกียธรรมแตกต่างกันมากเกินไปหรือโลกทางธรรมล้าหลังเกินไป แต่รู้สึกว่าเป็นโลกเดียวกันที่มีความทันสมัย ไม่น่าเบื่อ เช่น ปัจจุบัน สังคมเทคโนโลยีทำให้คนเผชิญปัญหาโดดเดี่ยวเกิดโรคซึมเศร้า เศรษฐกิจตกต่ำ คนตกงาน โรคระบาดที่อุบัติใหม่ที่ทำให้คนต้องใช้ชีวิตแบบฐานวิถีใหม่ ทั้งนี้ พระวิปัสสนาจารย์ ต้องยึดตามหลักวิสุทธิมรรคให้มาก ไม่ยึดหลักตนเองมากกว่าหลักพระไตรปิฎก ต้องศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมตลอดเวลา ต้องประยุกต์การสอนให้เหมาะสมกับยุคปัจจุบัน เช่น กรณีที่มีโรคระบาดโควิด-19 เป็นต้น

7. ด้านการบริหารจัดการ การมีสถานที่ปฏิบัติที่เหมาะสม มีบรรยากาศที่เอื้ออำนวย จะช่วยให้ผู้ฝึกปฏิบัติสามารถเกิดความสงบ เกิดสมาธิในการปฏิบัติได้ดีขึ้น การปฏิบัติแบบออนไลน์ ได้ประโยชน์น้อยกว่าการมาปฏิบัติที่วัดเพราะสถานที่บ้านนั้นอาจไม่เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติ เช่น การนั่งกรรมฐาน เดินจงกรม จำเป็นต้องมีสถานที่สับปายะ เน้นการปฏิบัติให้เกิดความสงบต่อผู้ปฏิบัติ ถ้าไม่มีความจำเป็นเวลาปฏิบัติกรรมฐานจะไม่เน้นให้ใช้โทรศัพท์มือถือในเวลาปฏิบัติเพราะจะทำให้จิตใจผู้ปฏิบัติไม่สงบ เกิดความฟุ้งซ่าน แต่ด้วยยุคปัจจุบันอาจต้องมีการปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสม ทั้งนี้แต่ละสำนักปฏิบัติธรรมมีความแตกต่างกันในเรื่องการบริหารจัดการ ซึ่งขึ้นอยู่กับบริบทของวัดนั้น ๆ โดยอาจมีการจัดการปฏิบัติธรรมออนไลน์ตามความเหมาะสมและตามสถานการณ์

8. ด้านการปฏิบัติธรรมในยุคฐานวิถีใหม่โดยใช้สื่อออนไลน์เข้ามามีส่วนในการปฏิบัติธรรมการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยด้านการปฏิบัติธรรม เป็นสิ่งที่ดีเพราะสถานการณ์ปัจจุบันทำให้คฤหัสถ์ไม่สามารถมาปฏิบัติธรรมที่วัดได้ หากวัดไม่ปรับตัวคฤหัสถ์ก็จะขาดหลักยึดเหนี่ยว ทางจิตใจ ซึ่งสื่อออนไลน์ก็ยังเผยแพร่ให้

ได้กว้างไกล และทำให้สาธารณชนที่ยังไม่เคยมีโอกาสได้ฟังธรรม หรือปฏิบัติธรรมมีโอกาสใกล้ชิดกับธรรมะได้มากขึ้น ทั้งนี้การปฏิบัติธรรมผ่านสื่อออนไลน์ ได้เพียงความรู้ แต่ยังขาดเรื่องปฏิสัมพันธ์

สรุปข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม การวิจัยเรื่อง “แนวทางการส่งเสริมการปฏิบัติธรรมของคฤหัสถ์ยุคฐานวิถีใหม่ในสำนักปฏิบัติธรรม จังหวัดกาญจนบุรี” กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชากรผู้ที่เข้ามาปฏิบัติธรรมในสำนักปฏิบัติธรรม 9 แห่ง ในจังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 150 คน ซึ่งมีข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 6 ข้อ ได้แก่ สถานภาพ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา อาชีพ และ จำนวนการปฏิบัติธรรม โดยเป็นคำถามแบบเลือกตอบเพียงคำตอบเดียว มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ ดังนี้

ด้านสถานภาพ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีสถานภาพเป็นคฤหัสถ์สูงสุด จำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 77.33 รองลงมาเป็นบรรพชิต จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 22.67 ตามลำดับ

ด้านอายุ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นเพศหญิงสูงสุด จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 54.67 และเป็นบรรพชิต จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 45.33 ตามลำดับ

ด้านอายุ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีอายุ 61-70 ปี จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 35.33 รองลงมาคือ อายุ 51-60 ปี จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 26.00 อายุ 41-50 ปี จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 16.00 อายุต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 9.33 อายุ 21-30 ปี จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 7.33 และ อายุ 31-40 ปี จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 6.00 ตามลำดับ

ด้านวุฒิการศึกษา ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 47.33 รองลงมาคือ วุฒิการศึกษาระดับอนุปริญญา จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 28.00 วุฒิการศึกษาระดับปริญญาโท จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 9.33 วุฒิการศึกษาระดับมัธยมศึกษา จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 7.33 วุฒิการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 5.33 และ วุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอก จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 2.67 ตามลำดับ

ด้านอาชีพ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีอาชีพอื่น ๆ จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 26.00 รองลงมาคือ อาชีพค้าขาย จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 20.67 อาชีพ นักเรียน/นักศึกษา จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 18.00 อาชีพเกษตรกร จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 15.33 อาชีพข้าราชการ / พนักงานรัฐวิสาหกิจ จำนวน 19 คน คิด เป็นร้อยละ 12.67 และ อาชีพรับจ้าง จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 7.33 ตามลำดับ

ด้านจำนวนการมาปฏิบัติธรรม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมาปฏิบัติธรรมเกิน 20 ครั้ง จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 44.67 รองลงมาคือ มาปฏิบัติธรรมจำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 21.33 มาปฏิบัติธรรม จำนวน 1-5 ครั้ง จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 18.00 มาปฏิบัติธรรมจำนวน 6-10 ครั้ง จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 12.67 และ ไม่เคยมาปฏิบัติธรรม จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 3.33 ตามลำดับ

สรุปแบบสอบถามวิธีการส่งเสริมการปฏิบัติธรรมของคฤหัสถ์ในยุคฐานวิถีใหม่ สำหรับสำนักปฏิบัติธรรม จังหวัดกาญจนบุรี สรุปผลการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเป็นวิธีค้นหาความรู้และความจริงโดยเน้นที่ข้อมูลเชิงตัวเลข มีการออกแบบวิธีการวิจัยโดยมีการควบคุมตัวแปร โดยการจัดเตรียมเครื่องมือรวบรวมข้อมูลที่มีคุณภาพทั้งความเที่ยงและความตรงที่สามารถวัดได้ มีการใช้วิธีการทางสถิติในการวิเคราะห์และ ประมวลผล ขอสรุปที่ได้จากการวิจัยเกิดความคลาดเคลื่อนน้อยที่สุด ผลที่ได้จากการวิจัยเชิงปริมาณ เป็นค่าทางสถิติ เป็นตัวเลข ค่าร้อยละค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จึงมีความคลาดเคลื่อน ต่างจากการวิจัยเชิงคุณภาพที่อาจจะมีค่าความคลาดเคลื่อนสูงกว่า

1. ด้านหลักสติปัฏฐาน 4 (กายานุปัสสนา) แนวทางส่งเสริมการปฏิบัติธรรมของคฤหัสถ์ในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ สำหรับสำนักปฏิบัติธรรมจังหวัดกาญจนบุรีด้านหลักสติปัฏฐาน 4 (กายานุปัสสนา) พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.47 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.63 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด คือ การฝึกพิจารณากายานุปัสสนาสามารถนำไปประยุกต์ใช้ฝึกสติในชีวิตประจำวันได้ รองลงมาคือ ผู้ปฏิบัติธรรมเห็นประโยชน์ของการพิจารณากายานุปัสสนา การฝึกพิจารณากายานุปัสสนาช่วยในการเจริญสติได้จริง และหลักการพิจารณากายานุปัสสนาช่วยให้ผู้ปฏิบัติธรรมมีความสำรวมระวังในการดำเนินชีวิตมากขึ้น ตามลำดับ สำหรับข้อที่ผู้ปฏิบัติธรรมมีความคิดเห็นในระดับมาก คือ ผู้ปฏิบัติธรรมมีความเข้าใจวิธีการพิจารณากายานุปัสสนาและสามารถนำไปปฏิบัติเองได้ และ หลักปฏิบัติที่จัดขึ้นเอื้อต่อการพิจารณากายานุปัสสนา ตามลำดับ

2. ด้านหลักสติปัฏฐาน 4 (เวทนานุปัสสนา) แนวทางส่งเสริมการปฏิบัติธรรมของคฤหัสถ์ในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ สำหรับสำนักปฏิบัติธรรมจังหวัดกาญจนบุรีด้านหลักสติปัฏฐาน 4 (เวทนานุปัสสนา) โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.51 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.54 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ผู้ปฏิบัติได้รับประโยชน์จากการฝึกสติปัฏฐาน 4 ด้านเวทนานุปัสสนา รองลงมาคือ ผู้ปฏิบัติมีสติระลึกรู้เท่าทันอารมณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น ตามลำดับ สำหรับข้อที่ผู้ปฏิบัติธรรมมีความคิดเห็นในระดับมาก คือ ผู้ปฏิบัติเห็นความไม่เที่ยงของอารมณ์สุข ทุกข์ ไม่สุขไม่ทุกข์ รองลงมาคือ ผู้ปฏิบัติมีสติระลึกรู้เมื่อ อารมณ์สุข ทุกข์ ไม่สุข ไม่ทุกข์ เกิดขึ้น ผู้ปฏิบัติมีสติที่จะคลายความรู้สึกทุกข์ที่เกิดขึ้นได้ และ ผู้ปฏิบัติมีสติตามเมื่อเห็นความเกิดดับของอารมณ์สุข ทุกข์ ไม่สุข ไม่ทุกข์ ตามลำดับ

3. ด้านหลักสติปัฏฐาน 4 (จิตตานุปัสสนา) แนวทางส่งเสริมการปฏิบัติธรรมของคฤหัสถ์ในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ สำหรับสำนักปฏิบัติธรรมจังหวัดกาญจนบุรีด้านหลักสติปัฏฐาน 4 (จิตตานุปัสสนา) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.54 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.60 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ผู้ปฏิบัติสามารถนำหลักจิตตานุปัสสนาไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ รองลงมาคือ ผู้ปฏิบัติมีสติสำรวมระวัง ในการยับยั้ง ไม่ให้บาปอกุศลกรรมเกิดขึ้นในตน และผู้ปฏิบัติมีสติตามรู้อารมณ์จิตตนเอง ตามลำดับ สำหรับข้อที่ผู้ปฏิบัติธรรมเห็นด้วยในระดับมาก คือ ผู้ปฏิบัติมี

สติระลึกรู้เมื่อ อารมณ์สุข ทุกข์ ไม่สุขไม่ทุกข์ เกิดขึ้น รองลงมา คือ ผู้ปฏิบัติมีสติระลึกรู้เท่าทันเมื่อเกิดความฟุ้งซ่าน หดหู่ ท้อแท้ ง่วงหงาวหาวนอน และ ผู้ปฏิบัติเห็นความไม่เที่ยงและความเกิดดับของอารมณ์ต่างๆ ตามลำดับ

4. ด้านหลักสติปัฏฐาน 4 (ธัมมานุปัสสนา) แนวทางส่งเสริมการปฏิบัติธรรมของคฤหัสถ์ในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ สำหรับสำนักปฏิบัติธรรมจังหวัดกาญจนบุรีด้านหลักสติปัฏฐาน 4 (ธัมมานุปัสสนา) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.62 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.56 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ผู้ปฏิบัติสามารถนำหลักจิตตานุปัสสนาไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ รองลงมาคือ ผู้ปฏิบัติมีสติสำรวมระวัง ในการยับยั้ง ไม่ให้บาปอกุศลกรรมเกิดขึ้นในปฏิบัติได้ วิธีการและแนวทางในการแก้ไขปัญหา ผู้ปฏิบัติมีความสำรวมระวังในการใช้ชีวิตมากขึ้น ตามลำดับ

5. ด้านสถานที่ แนวทางส่งเสริมการปฏิบัติธรรมของคฤหัสถ์ในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ สำหรับสำนักปฏิบัติธรรมจังหวัดกาญจนบุรีด้านสถานที่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ4.61 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.57 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด คือ วัดหรือสำนักปฏิบัติธรรมมีความเงียบสงบ รองลงมา คือ วัดหรือสำนักปฏิบัติธรรมจัดสรรสถานที่ในการปฏิบัติได้เหมาะสม วัดหรือสำนักปฏิบัติธรรมสะอาดเหมาะต่อการปฏิบัติ และ วัดหรือสำนักปฏิบัติธรรมมีอาหารเพียงพอต่อผู้ปฏิบัติ ตามลำดับ

6. ด้านพระวิปัสสนาจารย์ แนวทางส่งเสริมการปฏิบัติธรรมของคฤหัสถ์ในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ สำหรับสำนักปฏิบัติธรรมจังหวัดกาญจนบุรี ด้านพระวิปัสสนาจารย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.58 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.59 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่ผู้ปฏิบัติธรรมมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุดมีจำนวน 5 ข้อ คือ ผู้สอนมีความรู้ความชำนาญในเนื้อหาของหลักสติปัฏฐาน 4 รองลงมา คือ เทคนิคในการถาม/ตอบคำถามของผู้สอน ผู้สอนให้คำแนะนำที่เอื้อต่อการปฏิบัติของผู้ปฏิบัติธรรม ผู้สอนให้ความช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี และ ผู้สอนใช้ภาษาที่เหมาะสมและเข้าใจง่าย ตามลำดับ สำหรับข้อที่ผู้ปฏิบัติธรรม มีความคิดเห็นในระดับมาก มีจำนวน 1 ข้อ คือ ผู้สอนสามารถอธิบายเนื้อหาได้ชัดเจนและตรงประเด็น

7. ด้านการบริหารจัดการ แนวทางส่งเสริมการปฏิบัติธรรมของคฤหัสถ์ในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ สำหรับสำนักปฏิบัติธรรมจังหวัดกาญจนบุรีด้านการบริหารจัดการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.46 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.55 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่ผู้ปฏิบัติธรรมมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด มีจำนวน 3 ข้อ คือ ผู้ปฏิบัติได้รับประโยชน์ในการมาปฏิบัติธรรมในครั้งนี้ รองลงมา คือ การประชาสัมพันธ์และการเข้าถึงข้อมูล ตามลำดับ

8. ด้านฐานวิถีใหม่ แนวทางส่งเสริมการปฏิบัติธรรมของคฤหัสถ์ในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ สำหรับสำนักปฏิบัติธรรมจังหวัดกาญจนบุรีด้านฐานวิถีใหม่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.57 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.50 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่ผู้ปฏิบัติธรรมมีความคิดเห็นในระดับมาก

ที่สุด มีจำนวน 5 ข้อ คือ ความพอใจต่อการใช้เทคโนโลยีและอุปกรณ์ในการปฏิบัติธรรมแนวสติปัฏฐาน 4 รองลงมา คือ ผู้ปฏิบัติได้รับประโยชน์จากเทคโนโลยีและอุปกรณ์สื่อสาร ผู้ปฏิบัติมีความรู้และความชำนาญ ในการใช้เทคโนโลยี เทคโนโลยีที่ใช้เหมาะสมและเอื้อต่อการปฏิบัติ อุปกรณ์การสื่อสารที่ใช้มีความเหมาะสมต่อการปฏิบัติตาม แนวยุคฐานวิถีใหม่ สำหรับข้อที่ผู้ปฏิบัติธรรมเห็นด้วยในระดับมาก มีจำนวน 1 ข้อ คือ เทคโนโลยีและอุปกรณ์สื่อมีเพียงพอต่อการปฏิบัติ ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

สภาพปัญหาของการปฏิบัติธรรมของคฤหัสถ์ในยุคฐานวิถีใหม่ สำหรับสำนักปฏิบัติธรรม จังหวัดกาญจนบุรี

ในปัจจุบันคฤหัสถ์ไม่สามารถร่วมกลุ่มกันมาปฏิบัติธรรมที่สำนักปฏิบัติธรรมได้ เนื่องจากเกิดสถานการณ์ที่มีการระบาดของโรคโควิด-19 บางวัดจึงเริ่มมีการปฏิบัติผ่านเทคโนโลยีด้วยระบบออนไลน์ เช่น การสวดมนต์ การนั่งสมาธิ การฟังเทศน์ ผ่านสื่อออนไลน์ ทำให้ผู้ปฏิบัติมีโอกาสสามารถปฏิบัติธรรมในรูปแบบวิถีชีวิตใหม่ได้ แต่ด้วยผู้ปฏิบัติบางท่าน โดยเฉพาะผู้สูงวัย ยังขาดความรู้ ความชำนาญในการใช้อุปกรณ์สื่อสารเทคโนโลยีในการปฏิบัติธรรมที่บ้าน และสถานที่บ้านยังขาดความสัปปายะ ความเงียบสงบ ขาดบริเวณพื้นที่ในการปฏิบัติ จึงทำให้ผู้ปฏิบัติไม่สามารถปฏิบัติธรรมได้ผลดีเท่าที่ควร ด้านการบริหารจัดการ เนื้อหาหลักสูตรการปฏิบัติยังขาดความเหมาะสมสำหรับผู้ปฏิบัติใหม่และผู้ปฏิบัติเก่า การบริหารจัดการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ยังขาดความว่องไวและตรงประเด็น สอดคล้องกับ นภาพัทธ์ งามบุษบงโสภิน และคณะ (2563) ที่ได้ศึกษาเรื่อง พุทธวิธีเพื่อการดูแลตนเองในสถานการณ์โควิด 19 ผลการวิจัยพบว่า การฝึกสติเป็นพุทธวิธีที่ช่วยดูแลทั้งร่างกายและจิตใจได้ดี ความมีสติจะช่วยสร้างเสริมภูมิต้านทานของจิตใจ การฝึกสติด้วยหลัก สติปัฏฐาน 4 เป็นเครื่องมือในการรู้ทันจิตรู้ทันอารมณ์ของตนเองให้คลายความยึดถือมายอมรับความจริงที่เกิดขึ้น เป็นวิธีการคลายทุกข์ที่เกิดขึ้นในใจ ความมีสติและยอมรับความจริงนี้ เป็นพุทธวิธีที่ จะช่วยให้ผู้ที่กำลังได้รับผลกระทบจากสถานการณ์นี้ได้ ลดความวิตกกังวลและให้มีกำลังใจกลับคืนมา พร้อมที่จะยอมรับกับความจริงในสถานการณ์ปัจจุบันได้ (นภาพัทธ์ งามบุษบงโสภิน และคณะ, “พุทธวิธีเพื่อการดูแลตนเองในสถานการณ์โควิด 19”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2563), บทคัดย่อ.)

วิธีการส่งเสริมการปฏิบัติธรรมของคฤหัสถ์ในยุคฐานวิถีใหม่ สำหรับสำนักปฏิบัติธรรม จังหวัดกาญจนบุรี

ด้านหลักสติปัฏฐาน 4 (กายานุปัสสนา) เป็นการฝึกให้เกิดสติระลึกรู้ตัวในอริยาบถต่าง ๆ มีความระลึกรู้ตัวอยู่ว่า ตอนนี้เรากำลังเดินอยู่ ตอนนี้เรากำลังยืนอยู่ ตอนนี้เรากำลังนั่งอยู่ ตอนนี้เรากำลังนอนอยู่ ตอนนี้เรากำลังกินอยู่ ตอนนี้เรากำลังดื่มอยู่ เป็นต้น คฤหัสถ์สามารถฝึกสร้างสติระลึกรู้ตัวได้ตลอดเวลา เพื่อให้มีสติในการดำเนินชีวิตในแต่ละวันและลดอารมรณ์ใจร้อน ลดข้อผิดพลาดต่าง ๆ และมีสติไม่ประมาทในการดำเนินชีวิต เมื่อผู้ปฏิบัติมีสติพิจารณาบ่อย ๆ ทำให้ผู้ปฏิบัติเห็นความไม่เที่ยงแท้แน่นอน และเห็นความเสื่อม

ไปเป็นธรรมดาของร่างกายทำให้คลายความยึดมั่นถือมั่นในร่างกาย สอดคล้องกับสุมนา เลียบทวี (2554) ที่ได้ศึกษาเรื่องการเจริญวิปัสสนาตามแนวทางสติปัฏฐาน 4 ที่ส่งผลต่อการพัฒนาทางด้านพฤติกรรมและอารมณ์ของมนุษย์ กรณีศึกษาหลักสูตรวิปัสสนาเบื้องต้น ยุวพุทธิกสมาคมแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการเจริญวิปัสสนาตามแนวทางสติปัฏฐาน 4 ในหลักสูตรวิปัสสนาเบื้องต้นใช้วิธีการกำหนดรู้ในอิริยาบถยืน เดิน นั่ง และ อิริยาบถย่อย เป็นการปฏิบัติเพื่อให้เกิดปัญญาในการมองเห็นสรรพสิ่งตามความเป็นจริงของโลก ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิตของผู้ปฏิบัติต่อไป (สุมนา เลียบทวี, “การเจริญวิปัสสนาตามแนวทางสติปัฏฐาน 4 ที่ส่งผลต่อการพัฒนาทางด้านพฤติกรรมและอารมณ์ของมนุษย์ กรณีศึกษาหลักสูตรวิปัสสนาเบื้องต้น ยุวพุทธิกสมาคมแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2564), บทคัดย่อ.)

ด้านหลักสติปัฏฐาน 4 (เวทนานุปัสสนา)การฝึกเพื่อให้เกิดความระลึกรู้ตัวในอารมณ์สุข ทุกข์ ไม่สุข ไม่ทุกข์ จะได้เกิดความสงบ ระงับอารมณ์ไม่ดีต่างๆ เวลาที่เกิดขึ้น และเพื่อให้ตามความจริงว่า อารมณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นนั้น เกิด ดับ อยู่ตลอดเวลา การปฏิบัติเวทนาทำให้ผู้ปฏิบัติรู้ทันอารมณ์ตนเอง เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการระงับอารมณ์ต่างๆ ได้เห็นตามความจริงของพระไตรลักษณ์มากขึ้น สอดคล้องกับสุมนา เลียบทวี (2554) ที่ได้ศึกษาเรื่องการเจริญวิปัสสนาตามแนวทางสติปัฏฐาน 4 ที่ส่งผลต่อการพัฒนาทางด้านพฤติกรรมและอารมณ์ของมนุษย์ กรณีศึกษาหลักสูตรวิปัสสนาเบื้องต้น ยุวพุทธิกสมาคมแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ ผลการวิจัยด้านพฤติกรรมพบว่า หลังจากการฝึกอบรมผู้ปฏิบัติมีพฤติกรรมที่ประกอบด้วยสติมากขึ้น ผลการวิจัยด้านอารมณ์ พบว่า ผู้ปฏิบัติมีความมั่นคงด้านอารมณ์มากขึ้น (สุมนา เลียบทวี, “การเจริญวิปัสสนาตามแนวทางสติปัฏฐาน 4 ที่ส่งผลต่อการพัฒนาทางด้านพฤติกรรมและอารมณ์ของมนุษย์ กรณีศึกษาหลักสูตรวิปัสสนาเบื้องต้น ยุวพุทธิกสมาคมแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2564), บทคัดย่อ.)

ด้านหลักสติปัฏฐาน 4 (จิตตานุปัสสนา) การปฏิบัติตามหลักจิตตานุปัสสนา ทำให้ผู้ฝึกเห็นจิตในจิตของตนเองได้อย่างชัดเจน เพื่อระลึกทันต่อจิต เพื่อให้รู้อารมณ์เกลียด โกรธ ทุกข์ เพื่อให้รู้โทสะ โมหะ ความเกรี้ยวกราดเกิดขึ้น รู้ทันความชอบใจ และไม่ชอบใจ ได้รับหลักความจริงของใจว่า ใจคนเรานั้นย่อมมีการเปลี่ยนแปลง และปรุงแต่งใจให้เกิดทุกข์ ทำให้การดำเนินชีวิตใน แต่ละวันมีสติตลอดเวลา จะยืน เดิน นั่ง นอน ก็มีสติ และรู้ทันอารมณ์ของตนเองตลอดเวลา เมื่อปฏิบัติแล้วนำมาใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้เลย สอดคล้องกับพระพุฒินาท ทรงสมบัติชัย และ คณะ (2553) ที่ได้ศึกษาเรื่องผลการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานแนวสติปัฏฐาน 4 ต่อความฉลาดทางอารมณ์ ด้านการตระหนักรู้ตนเองของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ด้านการตระหนักรู้ตนเองสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลอง และสูงขึ้นกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 และ ในระยะติดตามผลหลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ด้านการตระหนักรู้ตนเองไม่ลดลง (พระพุฒินาท ทรงสมบัติชัย และ คณะ, “ผลการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานแนวสติปัฏฐาน 4 ต่อความฉลาดทางอารมณ์ ด้านการ

ตระหนักรู้ตนเองของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5", วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2553, บทคัดย่อ.) ทั้งนี้ จากข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถามพบว่าแนวทางส่งเสริมการปฏิบัติธรรมของคฤหัสถ์ในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ สำหรับสำนักปฏิบัติธรรมจังหวัดกาญจนบุรีด้านหลักสติปัฏฐาน 4 (จิตตานุปัสสนา) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด หากเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้ปฏิบัติสามารถนำหลักจิตตานุปัสสนาไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ รองลงมาคือ ผู้ปฏิบัติมีสติสำรวมระวัง ในการยับยั้งไม่ให้บาปอกุศลกรรมเกิดขึ้นในตน และ ผู้ปฏิบัติมีสติตามรู้อารมณ์จิตตนเอง สอดคล้องกับ ณอภัย พวงมะลิ (2561) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานตามแนวสติปัฏฐานสี่ ของศูนย์ปฏิบัติวิปัสสนา กรรมฐานวัดถ้ำพระผาคอก อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย ผลการวิจัยพบว่า การนำแนวทางสติปัฏฐาน 4 ไปใช้โดยเป็นแนวปฏิบัติ เพื่อให้มีสติสัมปชัญญะให้รู้ทันในปัจจุบัน ในสิ่งที่เกิดขึ้นหรือปรากฏในฐานทั้ง 4 คือ กาย เวทนา จิต และธรรม ซึ่งต้องรู้และเข้าใจถึงลักษณะหรือคุณสมบัติ สืบสาวไปถึงเหตุและปัจจัยที่ทำให้เกิดหรือปรากฏขึ้น รู้และเข้าใจถึงกระบวนการเกิด รู้และเข้าใจถึงเหตุและปัจจัยการดับ สามารถนำพาให้ผู้ฝึกปฏิบัติมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นได้ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสติปัญญา คือเป็นผู้ที่ เก่งคน เก่งงาน และเก่งเรียน และสามารถสร้างประโยชน์ให้กับตนเองและผู้อื่นเกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืน (ณอภัย พวงมะลิ, "การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานตามแนวสติปัฏฐานสี่ ของศูนย์ปฏิบัติวิปัสสนา กรรมฐานวัดถ้ำพระผาคอก อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย",วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, 2561), บทคัดย่อ.)

ด้านหลักสติปัฏฐาน 4 (ธัมมานุปัสสนา) เมื่อผู้ปฏิบัติธรรมสามารถรู้ลึกซึ้งถึงสภาวธรรมที่เกิดทางกาย เวทนา จิตตา และธรรม ซึ่งทั้งหมดช่วยให้ผู้ฝึกมีสภาวะจิตดีขึ้น ตามสภาวธรรม /บารมี ให้เรารู้เท่าทันสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นรอบตัวเรา เมื่อมีเหตุการณ์ต่างๆ เกิดขึ้น หากสิ่งที่ปฏิบัติได้กระทบทาง ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ต้องมีสติรู้เท่าทันตลอดเวลา ให้มีความปล่อยวางต่างๆ ธัมมานุปัสสนาเป็นเรื่องที่คนส่วนใหญ่เข้าใจยาก แต่เมื่อปฏิบัติแล้วก็ให้รู้จักตนเอง มองพิจารณาแก้ไขตนเอง คอยสำรวจตนเองบ่อยๆ ทำให้ผู้ปฏิบัติรู้ทันความรู้สึกต่าง ๆ ของอารมณ์ตนเอง และมีสติระงับอารมณ์ความรู้สึกที่ไม่ดีได้ ทำให้ผู้ปฏิบัติละความยึดมั่นถือมั่นในตนเองที่เรียกว่า อุปทานในขันธ์ 5 และยังได้เข้าถึงสภาวธรรมตามความเป็นจริงต่างๆ ตามหัวข้อหลักธรรมที่มีนิวรณ์เป็นต้น สอดคล้องกับ แม่ชีเณรัชฌา ศักดิ์สิริสัมพันธ์ และคณะ (2557) ที่ได้ศึกษาเรื่องพุทธวิธีบริหารเพื่อการพัฒนาสำนักปฏิบัติธรรม ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบพุทธวิธีบริหารเพื่อการพัฒนาสำนักปฏิบัติธรรมฝ่ายคณะสงฆ์ใช้หลักในการบริหารสอดคล้องกับพุทธวิธีบริหารของพระพุทธเจ้า ส่วนของคฤหัสถ์ใช้การประยุกต์หลักบริหารตะวันตกกับผสานกับหลักธรรม ในการพัฒนาเป็นการพัฒนาองค์กร 6 ด้าน การปฏิบัติใช้หลักสติปัฏฐาน 4 และกิจกรรมที่ประยุกต์ร่วมสมัย โดยใช้หลักธรรมได้แก่ ไตรสิกขา เมตตา โดยมีจุดหมายเพื่อให้ความสำคัญกับการปฏิบัติธรรม พร้อมกันกับการช่วยกันรักษา ปฏิบัติตาม และถ่ายทอดคนรุ่นหลังได้ปฏิบัติสืบต่อไป (แม่ชีเณรัชฌา ศักดิ์สิริสัมพันธ์ และคณะ, "พุทธวิธีบริหารเพื่อการพัฒนาสำนักปฏิบัติธรรม",

วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2555), บทคัดย่อ.) ทั้งนี้ จากข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถามพบว่าแนวทางส่งเสริมการปฏิบัติธรรมของคฤหัสถ์ในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ สำหรับสำนักปฏิบัติธรรมจังหวัดกาญจนบุรีด้านหลักสติปัฏฐาน 4 (ธัมมานุปัสสนา) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด หากเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้ปฏิบัติสามารถ นำหลักธัมมานุปัสสนาไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ รองลงมาคือ ผู้ปฏิบัติมีสติในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตได้ ผู้ปฏิบัติได้วิธีการและแนวทางในการแก้ไขปัญหา ผู้ปฏิบัติมีความสำรวมระวังในการใช้ชีวิตมากขึ้น สอดคล้องกับ ณอภัย พวงมะลิ (2561) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานตามแนวสติปัฏฐานสี่ ของศูนย์ปฏิบัติวิปัสสนา กรรมฐานวัดถ้ำพระผาคอก อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย ผลการศึกษาสรุปได้ว่า สาระสำคัญที่เกี่ยวกับการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานตามแนวสติปัฏฐานสี่และหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตคือ สติปัฏฐานเป็นหลักธรรมสำคัญ ในพระพุทธศาสนาที่ กล่าวไว้ในมหาสติปัฏฐานสูตร เป็นพระสูตรหนึ่งที่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสสอน และทรงพิจารณาเห็นความสำคัญนี้มาแต่แรกตรัสรู้เตือนให้มีตนเป็นที่พึ่งแห่งตนเป็นสรณะ การปฏิบัติวิปัสสนาตามหลักสติปัฏฐาน 4 ต้องใช้สติสัมปชัญญะเข้าไปกำหนดกายเวทนาจิตและธรรม ผู้ที่ปรารถนาจะบรรลุมรรคผลคือ นิพพาน ต้องเริ่มต้นด้วยสติปัฏฐาน เมื่อศึกษาถึงลักษณะการเกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตได้ 3 ลักษณะคือ 1) เป็นหลักธรรมที่เป็นเหตุก่อให้เกิดความสำเร็จในการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน 2) เป็นหลักธรรมที่เกิดขึ้นในขณะอยู่ในกระบวนการปฏิบัติ และ 3) คือธรรมที่เกี่ยวข้องที่ ส่งผลหลังการปฏิบัติ (ณอภัย พวงมะลิ, “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานตามแนวสติปัฏฐานสี่ ของศูนย์ปฏิบัติวิปัสสนา กรรมฐานวัดถ้ำพระผาคอก อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย”,วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, 2561), บทคัดย่อ.)

ด้านสถานที่ การมีสถานที่ปฏิบัติที่เหมาะสม มีบรรยากาศที่เอื้ออำนวย จะช่วยให้ผู้ฝึกปฏิบัติเกิดความสงบ เกิดสมาธิในการปฏิบัติได้ดีขึ้น หากผู้ปฏิบัติต้องการฝึกปฏิบัติที่บ้าน ที่พัก สามารถทำได้โดยการสร้างบรรยากาศ หรือฟังเสียงที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติธรรมเช่น บทสวด บทเทศน์ บทเพลงทางธรรม ทั้งนี้การฝึกปฏิบัติธรรมสามารถฝึกได้ทั่วไปในทุกสถานที่ นั่นคือการรู้ตัวว่าขณะนี้กำลังทำอะไรอยู่ ลุก เดิน นั่ง นอน ดังนี้สถานที่ทำงาน หน่วยงานองค์กร ชุมชน ควรมีการจัดให้มีการอบรมด้านการปฏิบัติธรรม เพื่อให้พนักงาน ผู้ประกอบการ นำสมาธิมาใช้ในการดำเนินชีวิต การทำงาน เพื่อทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพ ลดการผิดพลาดจากการทำงาน สอดคล้องกับพระครูวิจิตรธรรมวิภัช (2561) ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาการส่งเสริมการปฏิบัติธรรมของสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดประจวบคีรีขันธ์” ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาการส่งเสริมสำนักปฏิบัติธรรมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สำนักปฏิบัติธรรมต้อง มีการปรับปรุงสถานที่ให้มีความพร้อมเพื่อ การใช้งานตลอดเวลา คณะสงฆ์ควรกำหนดให้มีสร้างพระวิปัสสนาจารย์เพิ่มมากขึ้น และทำการพัฒนาพระวิปัสสนาจารย์ที่มีอยู่แล้วให้มีความสามารถเพิ่มขึ้น ให้ได้รับองค์ความรู้ใหม่ ๆ ที่ทันสมัย จัดให้มีโครงการปฏิบัติธรรมเป็นประจำอย่างสม่ำเสมอ ทั้ง โครงการที่เป็นแบบระยะสั้น แบบระยะยาวเพื่อให้สามารถรองรับความต้องการ

ของประชาชน หลากหลายกลุ่ม บางโอกาสต้องให้มีการเปลี่ยนแปลงสถานที่ ด้วยการให้ออกไปปฏิบัติธรรมตาม หน่วยงานต่างๆ เช่น สถานที่หน่วยงานราชการ บริษัทเอกชน สถานศึกษา เป็นต้น (พระครูวิจิตรธรรมวิภัช, “การพัฒนาการส่งเสริมการปฏิบัติธรรมของสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดประจวบคีรีขันธ์” วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2561), บทคัดย่อ.) ทั้งนี้ จากข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า แนวทางส่งเสริมการปฏิบัติธรรมของคฤหัสถ์ ในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ สำหรับสำนักปฏิบัติธรรมจังหวัดกาญจนบุรีด้านสถานที่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด หากเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ วัดหรือสำนักปฏิบัติธรรม มีความเงียบสงบ รองลงมา คือ วัดหรือสำนักปฏิบัติธรรมจัดสรรสถานที่ในการปฏิบัติได้เหมาะสม วัดหรือสำนักปฏิบัติธรรมสะอาดเหมาะต่อการปฏิบัติ สำหรับข้อที่ผู้ปฏิบัติธรรมมีความคิดเห็นในระดับมาก คือ วัดหรือสำนักปฏิบัติธรรมมีไฟฟ้าและน้ำเพียงพอ รองลงมาคือ วัดหรือสำนักปฏิบัติธรรมเดินทางมาได้สะดวกตามลำดับ สอดคล้องกับ พระครูวิจิตรธรรมวิภัช (2562) ที่ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาการส่งเสริม การปฏิบัติธรรมของสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านสถานที่พบว่า วัดหรือสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดต้องมีความพร้อมสำหรับการให้บริการแก่ประชาชน มีความเหมา สะอาด สงบเงียบและสะดวกสบาย (พระครูวิจิตรธรรมวิภัช, “การพัฒนาการส่งเสริมการปฏิบัติธรรมของสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดประจวบคีรีขันธ์”วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2561), บทคัดย่อ.)

ด้านพระวิปัสสนาจารย์ พระวิปัสสนาจารย์ ควรมีการนำสถานการณ์ปัจจุบันมาประยุกต์ใช้ในการสอนให้มาก ต้องติดตามข่าวสาร เทคโนโลยี แล้วเอามาประยุกต์ใช้เพื่อให้ผู้มาปฏิบัติธรรมไม่รู้สึกว่าโลกุตตรธรรมกับโลกียธรรมแตกต่างกันมากเกินไปหรือโลกทางธรรมล้าหลังเกินไป แต่รู้สึกว่าเป็นโลกเดียวกันที่มีความทันสมัย ไม่น่าเบื่อ เช่น ปัจจุบัน สังคมเทคโนโลยีทำให้คนเผชิญปัญหาโดดเดี่ยวเกิดโรคซึมเศร้า เศรษฐกิจตกต่ำ คนตกงาน โรคระบาด ที่อุบัติใหม่ที่ทำให้คนต้องใช้ชีวิตแบบฐานวิถีใหม่ ทั้งนี้ พระวิปัสสนาจารย์ ต้องยึดตามหลักวิสุทธิมรรคให้มาก ไม่ยึดหลักตนเองมากกว่าหลักพระไตรปิฎก ต้องศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมตลอดเวลา ต้องประยุกต์การสอน ให้เหมาะสมกับยุคปัจจุบัน เช่น กรณีที่มีโรคระบาดโควิด-19 ทำให้จัดการสอนที่วัดไม่ได้ การปฏิบัติธรรมแบบเดิมรวมกลุ่มกันไม่ได้จึงต้องมีเทคโนโลยีเข้ามามีส่วนรวมในการสั่งสอน สอดคล้องกับ พระครูวิจิตรธรรมวิภัช (2562) ที่ได้ศึกษาเรื่อง “การพัฒนาการส่งเสริมการปฏิบัติธรรมของสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดประจวบคีรีขันธ์” ผลการวิจัยพบว่า ด้านบุคลากร เจ้าสำนักปฏิบัติธรรมหรือพระวิปัสสนาจารย์ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ เป็นแบบอย่างของความดี มีจริยธรรม ที่ทำให้ประชาชนเห็นแล้วเกิดความศรัทธา และปฏิบัติตามได้ด้านการบริหารจัดการ มีการอบรมการฝึกสอนปฏิบัติธรรมที่มีความหลากหลายเพื่อให้ประชาชนได้เลือกปฏิบัติตามความต้องการ (พระครูวิจิตรธรรมวิภัช, “การพัฒนาการส่งเสริมการปฏิบัติธรรมของสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดประจวบคีรีขันธ์”วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2561), บทคัดย่อ.)

ด้านการบริหารจัดการ การมีสถานที่ปฏิบัติที่เหมาะสม มีบรรยากาศที่เอื้ออำนวย จะช่วยให้ผู้ฝึกปฏิบัติสามารถ เกิดความสงบ เกิดสมาธิในการปฏิบัติได้ดีขึ้น การปฏิบัติแบบออนไลน์ ได้ประโยชน์น้อยกว่าการมาปฏิบัติธรรมที่วัด เพราะสถานที่บ้านอาจไม่มีที่สงบ เช่นการนั่งกรรมฐาน เดินจงกรม ต้องเน้นปฏิบัติในสถานที่สัปปายะ เพื่อเกิดความสงบต่อผู้ปฏิบัติ ถ้าไม่มีความจำเป็นจะไม่เน้นให้ใช้โทรศัพท์มือถือในเวลาปฏิบัติกรรมฐานเพราะจะทำให้จิตใจ ไม่สงบ เกิดความฟุ้งซ่าน แต่ด้วยยุคปัจจุบันอาจต้องมีการปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสม ทั้งนี้แต่ละสำนักปฏิบัติธรรม มีความแตกต่างกันในเรื่องการบริหารจัดการ ซึ่งขึ้นอยู่กับบริบทของวัดนั้น ๆ โดยอาจมี การจัดปฏิบัติธรรมออนไลน์

ด้านการปฏิบัติธรรมในยุคฐานวิถีใหม่โดยใช้สื่อออนไลน์เข้ามามีส่วนในการปฏิบัติธรรม การใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยด้านการปฏิบัติธรรม เป็นสิ่งที่ดีเพราะสถานการณ์ปัจจุบันทำให้คฤหัสถ์ไม่สามารถมาปฏิบัติธรรมที่วัดได้ หากวัดไม่ปรับตัวคฤหัสถ์ก็จะขาดหลักยึดเหนี่ยวทางจิตใจ ซึ่งสื่อออนไลน์ก็ยังเผยแพร่ให้ได้กว้างไกล และทำให้สาธารณชนที่ยังไม่เคยมีโอกาสได้ฟังธรรม หรือปฏิบัติธรรมมีโอกาสใกล้ชิดกับธรรมะได้มากขึ้นเป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย 1) ด้านหลักปฏิบัติ (สติปัฏฐาน 4) ควรเน้นให้ผู้ปฏิบัติฝึกสร้างสติสม่ำเสมอ 2) ด้านสถานที่ควรจัดให้มีแสงสว่างและน้ำภายในวัดให้เพียงพอต่อการปฏิบัติ 3) ด้านวิปัสสนาจารย์ ผู้สอนควรแบ่งกลุ่มผู้ปฏิบัติใหม่และเก่าเพื่อให้เหมาะสมกับความสามารถของแต่ละบุคคลและเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้ปฏิบัติมากที่สุด 4) ด้านการบริหารจัดการ ควรจัดแจงเวลา เนื้อหาให้เหมาะสมต่อผู้ปฏิบัติและการบริหารจัดการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นให้ว่องไวและตรงประเด็น 5) ควรจัดให้มีการประชาสัมพันธ์ในการปฏิบัติธรรมทุกครั้ง 6) ด้านฐานวิถีชีวิตใหม่ ควรมีอุปกรณ์สื่อสารเทคโนโลยีที่เพียงพอต่อการปฏิบัติและฝึกให้ผู้ปฏิบัติเกิดความชำนาญในการใช้อุปกรณ์เทคโนโลยี

ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติการ 1) ส่งเสริมให้วัดในจังหวัดกาญจนบุรีเป็นสำนักปฏิบัติธรรม 2) ส่งเสริมให้สำนักปฏิบัติธรรมนำเทคโนโลยีเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติธรรม 3) จัดงบประมาณให้สำนักปฏิบัตินำเทคโนโลยีเข้ามาเผยแผ่ธรรมะให้ประชาชน 4) ส่งเสริมให้พระวิปัสสนาจารย์นำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติธรรม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาระบบซอร์ฟแวร์ที่สอดคล้องเหมาะสมกับการปฏิบัติธรรมในยุคฐานวิถีใหม่

2) ควรมีการศึกษาพัฒนาการใช้สื่อออนไลน์เข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติธรรม

3) ควรมีการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบระหว่างการปฏิบัติธรรม ณ สำนักปฏิบัติธรรม และ การปฏิบัติธรรมที่บ้านผ่านสื่อออนไลน์อย่างไรได้ประโยชน์มากกว่า

บรรณานุกรม

กองพุทธศาสนา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, สำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดดีเด่น 2553, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2553), หน้า 2.

ณอภัย พวงมะลิ, “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานตามแนวสติปัฏฐานสี่ ของศูนย์ปฏิบัติ วิปัสสนา กรรมฐานวัดถ้ำพระผาคอก อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย ”,วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, 2561), บทคัดย่อ.

นภาพัทธ์ งามบุษบงโสภิน และคณะ, “พุทธวิธีเพื่อการดูแลตนเองในสถานการณ์โควิด 19”, วิทยานิพนธ์ศิลปะ ศาสตร์หาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2563), บทคัดย่อ.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), ทุกข์สำหรับเห็น แต่สุขสำหรับเป็น, (กรุงเทพฯ:พิมพ์สวย, 2554), หน้า 362. พระพุฒินาท ทรงสมบัติชัย และ คณะ, “ผลการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานแนวสติปัฏฐาน 4 ต่อความฉลาดทางอารมณ์ ด้านการตระหนักรู้ตนเองของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2553, บทคัดย่อ.

พระครูวิจิตรธรรมวิภัช, “การพัฒนาการส่งเสริมการปฏิบัติธรรมของสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดประจวบคีรีขันธ์” วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2561), บทคัดย่อ.

พระครูวิจิตรธรรมวิภัช, “การพัฒนาการส่งเสริมการปฏิบัติธรรมของสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดประจวบคีรีขันธ์”วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2561), บทคัดย่อ.

แม่ชีเณรัชฌา ศักดิ์สิริสัมพันธ์ และคณะ, “พุทธวิธีบริหารเพื่อการพัฒนาสำนักปฏิบัติธรรม”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2555), บทคัดย่อ.

สุมนา เลียบทวี, “การเจริญวิปัสสนาตามแนวทางสติปัฏฐาน 4 ที่ส่งผลต่อการพัฒนาทางด้านพฤติกรรมและอารมณ์ของมนุษย์ กรณีศึกษาหลักสูตรวิปัสสนาเบื้องต้น ยุวพุทธิกสมาคมแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2564), บทคัดย่อ.

สุมนา เลียบทวี, “การเจริญวิปัสสนาตามแนวทางสติปัฏฐาน 4 ที่ส่งผลต่อการพัฒนาทางด้านพฤติกรรมและอารมณ์ของมนุษย์ กรณีศึกษาหลักสูตรวิปัสสนาเบื้องต้น ยุวพุทธิกสมาคมแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2564), บทคัดย่อ.)

อุทัย สุดสุข และคณะ, โครงการศึกษาสถานการณ์ความสามารถในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน ความต้องการและคุณภาพชีวิต ของผู้สูงอายุ, (กรุงเทพมหานคร: สมาคมคลังปัญญา อาวุโสแห่งประเทศไทย, 2552), หน้า 9.

กระบวนการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารการศึกษา โรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี

The Development Process of Using Information Technology for Educational Administration in Primary schools, Pathum Thani Province

ว่าที่ร้อยตรีหญิงพรทิพย์ บุญขวัญ*
พระครูโอภาสนนทกิตติ์, ดร.**
ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย ***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ วัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี 2. เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี 3. เพื่อเสนอแนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี ระหว่างงานวิจัยเชิงปริมาณและงานวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 265 คน และสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ใช้สถิติวิเคราะห์หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เนื้อหาแบบสัมภาษณ์

ผลการวิจัยพบว่า

1. ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ในระดับประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี ต่อสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารการศึกษา อยู่ในระดับมาก และรายด้านทุกด้าน อยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย คือ ด้านบริหารงานวิชาการ ด้านบริหารงานทั่วไป ด้านบริหารงานงบประมาณ และด้านบริหารงานบุคคล

2. ผลการศึกษากระบวนการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี พบว่า 1. ด้านบริหารงานวิชาการ ส่งเสริมให้ครูสามารถใช้เทคโนโลยีในการ

* นิสิตหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2564. Email: Phonthip85@gmail.com โทร. 082-223-6919

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์, อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

*** รองศาสตราจารย์,อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Received: April 04, 2022 **Revised:** December 10, 2023 **Accepted:** December 28, 2023

จัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา นำเทคโนโลยีมาส่งเสริมการจัดการข้อมูลสารสนเทศ ด้านการวัดผลประเมินผล 2. ด้านบริหารงานงบประมาณ ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ในการวางแผนงบประมาณ ข้อมูลการใช้จ่าย คำนวณงบประมาณประจำปีด้วยโปรแกรม Microsoft Excel บันทึกและจัดทำทะเบียนพัสดุครุภัณฑ์ พิมพ์เอกสารการจัดซื้อจัดจ้าง จัดพิมพ์และบันทึกแบบฟอร์มเอกสารทางการเงินของสถานศึกษา ด้วยโปรแกรม Microsoft Word 3. ด้านบริหารงานบุคคล จัดทำคลังข้อมูลผ่านระบบออนไลน์ จัดทำทะเบียนประวัติของบุคลากร การรายงานผลการปฏิบัติงานของบุคลากรกรผ่านระบบออนไลน์ การจัดทำคลังข้อมูลสารสนเทศของบุคลากรเป็นรายบุคคล 4. ด้านบริหารงานทั่วไป ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการวางแผนบริหารโรงเรียน ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการประชาสัมพันธ์โรงเรียน ใช้ระบบ School Helath HERO ในการจัดการข้อมูลระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดำเนินงานธุรการผ่านระบบ AMSS

3. ผลการเสนอแนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดปทุมธานี มีดังนี้ 1. ด้านบริหารงานวิชาการ ควรจัดให้มีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่รวดเร็ว และทันสมัย ตรงตามความต้องการของผู้ใช้ ควรพัฒนาครูทุกคนให้สามารถใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ การวัดประเมินผล และการวิจัย 2. ด้านบริหารงานงบประมาณ ควรจัดให้มีระบบการจัดทำแผนงบประมาณ การประเมิน และติดตามการใช้งบประมาณ การวิเคราะห์งบประมาณ ที่สามารถเชื่อมโยงกันทั้งหน่วยงานภายในสถานศึกษา และระหว่างสถานศึกษา 3. ด้านบริหารงานบุคคล ควรจัดทำระบบฐานข้อมูลบุคลากรแบบออนไลน์ ควรจัดทำระบบฐานข้อมูลสถานศึกษาแบบออนไลน์ ควรจัดให้มีเทคโนโลยีบริหารอัตรากำลังแบบ Real time ที่รวดเร็วและง่ายต่อการตัดสินใจในการวางแผนอัตรากำลัง ควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการด้านการใช้เทคโนโลยีแก่ผู้บริหาร และบุคลากรที่มีอายุมาก 4. ด้านบริหารงานทั่วไป ควรจัดทำระบบการรับและส่งหนังสือราชการแบบอิเล็กทรอนิกส์ ควรจัดทำระบบบริหารอาคารและสถานที่ของสถานศึกษา ควรจัดทำระบบฐานข้อมูลเครือข่ายการเรียนรู้ ควรพัฒนาเว็บไซต์สถานศึกษาเพื่อประชาสัมพันธ์ข้อมูลการจัดการศึกษาและการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษาให้กับผู้ปกครองและผู้ที่สนใจทราบ

คำสำคัญ: กระบวนการพัฒนาการ, เทคโนโลยีสารสนเทศ, การบริหารการศึกษา

Abstract

The objectives of this research are*: 1)* to study the state of using information technology for educational administration in primary schools in Pathum Thani province, 2*)* to study development process of using information technology for educational administration in primary schools in Pathum Thani province, and 3*)* to propose guidelines for development process of using information technology for educational administration in primary schools in Pathum Thani province. The mixed methods were used in the study. The quantitative data were collected by questionnaire from 265 samples consisting of school administrators and

teachers and analyzed by percentage, mean and standard deviation. The qualitative data were collected by interviews with 5 experts and analyzed by content analysis.

The results of the study were found that:

1. The opinion of samples towards using information technology for educational administration in primary schools in Pathum Thani province in total and aspects was at a high level. In descending order, the highest level was on academic administration, followed by general administration, budget administration, and personnel administration respectively.

2. The development process of using information technology for educational administration in primary schools in Pathum Thani province indicates as follows: 1) In academic administration; teachers should be supported to use information technology in teaching and the information technology should be used in measurement and evaluation, 2) In budget administration; information technology should be used in budget planning, expenditure record, budget calculation through Microsoft Excel, materials and durable articles record, and document printing with Microsoft Word, 3) In personnel administration; data bank, personnel registration system, duty performance report, and individual information should be operated online, 4) In general administration; information technology should be used for analyzing school administration planning and public relations. School Health HERO system should be used in information management for student-assist system and secretary operation through AMSS.

Keywords: development process, information technology, educational administration

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยในปัจจุบันได้ก้าวเข้าสู่ยุคดิจิทัล หรือ ไทยแลนด์ 4.0 เป็นยุคที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยี เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน การพัฒนาประเทศเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ภายใต้วิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” รัฐจึงจำเป็นต้องกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศระยะยาวที่จะทำให้ประเทศไทยมีความมั่นคงในเอกราชและอธิปไตย มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยภายในและภายนอกประเทศในทุกมิติทุกรูปแบบและทุกระดับ ภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรม และภาคบริการของประเทศได้รับการพัฒนายกระดับไปสู่การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการสร้างมูลค่าเพิ่ม และพัฒนากลไกที่สำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจใหม่ที่จะสร้างและเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ เพื่อยกระดับฐานรายได้ของประชาชนในภาพรวมและกระจายผลประโยชน์ไปสู่ภาคส่วนต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม คนไทยได้รับ

การพัฒนาให้เป็นคนดี เก่ง มีวินัย คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม และมีศักยภาพในการคิดวิเคราะห์ สามารถ “รู้ รับ ปรับใช้” เทคโนโลยีใหม่ได้อย่างต่อเนื่อง สามารถเข้าถึงบริการพื้นฐาน ระบบสวัสดิการ และกระบวนการยุติธรรมได้อย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่มีใครถูกทิ้งไว้ข้างหลัง (สำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ, ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 256 1 – 2580 พิมพ์ครั้งที่ 1, 2561)

จากยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) ซึ่งเป็นแผนแม่บทหลักของการพัฒนาประเทศสู่แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการกำกับทิศทางการปฏิบัติงานของกระทรวงศึกษาธิการและส่วนราชการ/หน่วยงานในสังกัด โดยได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์และวางเป้าหมายที่สามารถตอบสนองการพัฒนาที่สำคัญในด้านต่าง ๆ เป็น 6 ยุทธศาสตร์ด้วยกัน และส่วนที่มีความเกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสารสนเทศคือ ยุทธศาสตร์ที่ 3 ยุทธศาสตร์ผลิตและพัฒนากำลังคน รวมทั้งงานวิจัยที่สอดคล้องกับความต้องการของการพัฒนาประเทศ ที่มุ่งหวังให้กาลังคนได้รับการผลิตและพัฒนาเพื่อเสริมสร้างศักยภาพการแข่งขันของประเทศ และมีองค์ความรู้เทคโนโลยี นวัตกรรม สนับสนุนการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนซึ่งตอบสนองการพัฒนาในด้านคุณภาพ และด้านการตอบโจทย์บริบทที่เปลี่ยนแปลง และ ยุทธศาสตร์ 5 ยุทธศาสตร์ส่งเสริมและพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา ที่มุ่งหวังให้คนไทยได้รับโอกาสในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งตอบสนองการพัฒนาในด้านการเข้าถึงการให้บริการ ด้านความเท่าเทียม และด้านประสิทธิภาพ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ, แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560- 2564), [ออนไลน์]. 2564, หน้า ก.)

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าทุกภาคส่วนล้วนให้ความสำคัญกับการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้าไปใช้ในการบริหารจัดการด้วยกันทั้งสิ้น โดยเฉพาะในหน่วยงานสถานศึกษาก็ได้นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารงานหลาย ๆ ด้าน เช่นด้านบริหารงานวิชาการ ด้านบริหารงานบุคคล ด้านบริหารงานงบประมาณ และด้านบริหารงานทั่วไป ซึ่งในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 254 2 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 หมวดที่ 5 การบริหารการจัดการศึกษา มาตรา 39 กล่าวว่า “ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการ และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง หลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจดังกล่าว ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง” (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 254 2 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://www.atg.go.th/law-03.html [1 มิถุนายน 2564].)

เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นสิ่งที่จำเป็นและเป็นที่ยอมรับ ในยุคปัจจุบันเป็นยุคที่หน่วยงานต่าง ๆ เห็นความจำเป็นและใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการดำเนินงาน การบริหารงานและการตัดสินใจ ซึ่งในหลายหน่วยงาน ทั้งภาครัฐและเอกชน ทั้งในวงการธุรกิจ อุตสาหกรรม และการศึกษา ต้องมีข้อมูลสารสนเทศที่ดีโดยมีกระบวนการจัดการผ่านคอมพิวเตอร์ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ นับตั้งแต่การผลิต การจัดเก็บ การ

ประมวลผล การเรียกใช้ และการสื่อสารสารสนเทศ รวมทั้งการแลกเปลี่ยนและการใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกันให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communications Technology: ITC) ถือเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ ด้วยองค์ประกอบส่วนต่าง ๆ ของเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีการทำงานร่วมกันเป็นอย่างดี ทำให้หลายองค์กรสนใจนำเข้ามาใช้สนับสนุนการทำงานในด้านต่าง ๆ ให้มีความรวดเร็วมากขึ้น เนื่องจากองค์ประกอบเหล่านั้นได้ถูกพัฒนาให้มีความสามารถ และมีประสิทธิภาพมากขึ้นเรื่อย ๆ ตามความซับซ้อนของกระบวนการทางธุรกิจและปริมาณข้อมูล (พนิดา พานิชกุล, อ้างถึงใน กรีฑาพล แสนคำ, 2561), หน้า 35-36) เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งในการช่วยให้การแก้ปัญหาทางด้านการศึกษาสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ไม่ว่าจะเป็นในด้านการบริหารการจัดการเรียนการสอน และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้เพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพและประสิทธิผลการเรียนรู้แก่นักเรียน ดังนั้นจึงควรตระหนักถึงความสำคัญ และสนับสนุนการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในวงการการศึกษา จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับความสำคัญของเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญได้กล่าวไว้แล้วนั้น จึงพอสรุปได้ว่าเทคโนโลยีสารสนเทศมีความสำคัญต่อทุกวงการที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงโลก ในด้านความเป็นอยู่ สังคม เศรษฐกิจ การศึกษา การแพทย์ เกษตรกรรม การเมืองตลอดจนการวิจัยและการพัฒนาด้านต่าง ๆ (กิดานันท์ มลิทอง, อ้างถึงใน วรศักดิ์ สีดามล, 2560, หน้า 18.)

จากการศึกษารวบรวมหาข้อมูลพบว่า เทคโนโลยีสารสนเทศมีบทบาทอย่างยิ่งต่อการบริหารการศึกษา แต่สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารของสถานศึกษายังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เกิดจากงบประมาณที่ได้รับจากงบประมาณแผ่นดินมีไม่เพียงพอในการจัดซื้อเครื่องมือและชุดอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ ส่วนงบประมาณสนับสนุนในการสร้างห้องปฏิบัติการเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ และด้านวัสดุครุภัณฑ์สำนักงานยังต้องการให้มีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ ทำหน้าที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศให้มีจำนวนเพียงพอ ปัญหาในเรื่องความพร้อมของระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ตลอดจนสื่อซอฟต์แวร์ที่จะใช้งาน รวมทั้งจำนวนบุคลากรในสถานศึกษามีน้อย และสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการกล่าวถึงปัญหาการดำเนินงานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของสถานศึกษาในด้านการพัฒนาการศึกษา การจัดกระบวนการเรียนรู้ และความสามารถของบุคลากรในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับเด่นชัย โพธิ์สว่าง ที่ได้กล่าวไว้ว่าปัญหาการประยุกต์ใช้ระบบเทคโนโลยีมีสองประการ คือ ข้อจำกัดต่าง ๆ ของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ และข้อจำกัดของผู้ใช้ การพัฒนาองค์กรเริ่มให้ความสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในหน่วยงานให้ทันสมัย และเอื้อประโยชน์ต่อการบริหารจัดการให้มากที่สุด จึงทำให้เกิดปัญหาการขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์รวมถึงครุภัณฑ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ บางครั้งเกิดปัญหาครุภัณฑ์ต่าง ๆ ไม่มีคุณภาพ เกิดความชำรุดเสียหาย งบประมาณในการบริหารด้านนี้ไม่เพียงพอ ด้วยเหตุนี้ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องเป็นผู้ที่สนใจใฝ่เรียนรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างสม่ำเสมอ เพื่อที่จะสามารถแนะนำและกระตุ้นบุคลากรให้เรียนรู้และใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการปฏิบัติงานที่รับผิดชอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ (เด่นชัย โพธิ์สว่าง, อ้างถึงใน ทิพวัลย์ นนทเภท, 2559, น. 49)

ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษากระบวนการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี เพื่อจะได้ทราบสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารการศึกษาของโรงเรียน ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านบริหารงานวิชาการ ด้านบริหารงานงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคล และด้านบริหารทั่วไป เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี และเพื่อเสนอแนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี เป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขการบริหารงานของสถานศึกษาได้อย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นในโอกาสต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี
2. เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี
3. เพื่อเสนอแนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง กระบวนการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Method Research) โดยการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามจากกลุ่มตัวอย่างใช้แบบสอบถาม และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์ (Interview) ใช้เทคนิควิธีวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis) แล้วนำเสนอผลการศึกษาตามแบบวิธีการศึกษาเชิงพรรณนา (Descriptive Research) เพื่อให้การวิจัยเรื่อง กระบวนการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี มีสาระครอบคลุมครบถ้วน เหมาะสำหรับนำไปพัฒนาต่อไป

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี ผู้บริหารสถานศึกษา 169 โรงเรียน ๆ ละ 1 คน รวม 169 คน ครูผู้สอน 169 โรงเรียน ๆ ละ 4 คน รวม 676 คน รวมทั้งสิ้น 845 คน (ข้อมูลพื้นฐานโรงเรียน สังกัด สพป. ปทุมธานี เขต 1 และเขต 2, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://data.bopp-obec.info/emis/school.php?Area_CODE= 130 1 [วันที่ 30 มิถุนายน 2564].)

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน โรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างคำนวณได้ตามสูตรของ Krejcie และ Morgan และได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 265 คน (ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม, [ออนไลน์]. 2564)

องค์ความรู้จากการวิจัย

การวิจัยเรื่องกระบวนการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี ภาพรวม 4 ด้าน คือ ด้านบริหารงานวิชาการ ด้านบริหารงานงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคล และด้านบริหารงานทั่วไป ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่ากระบวนการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี มีความจำเป็นเป็นอย่างมาก ดังนี้

ด้านบริหารงานวิชาการ	•ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดเก็บข้อมูลนักเรียนห้องเรียนและ อื่น ๆ •เตรียมเอกสารทางวิชาการ
ด้านบริหารงานงบประมาณ	•ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศบันทึกข้อมูลบัญชี รายรับ-รายจ่าย •การรายงานผลทางด้านการเงิน
ด้านบริหารงานบุคคล	•ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการประมวลข้อมูลและรายงานผลการพิจารณาความดีความชอบชอบ
ด้านบริหารงานทั่วไป	•ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดเก็บข้อมูลนักเรียน ข้อมูลสำมะโนครัวนักเรียน

สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง กระบวนการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี ผู้วิจัยได้นำประเด็นมาอภิปรายผลต่อไปนี้

ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี

โดยภาพรวม ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ในระดับประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี ต่อสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารการศึกษา อยู่ในระดับมาก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 254 2 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553 ได้กำหนดสาระสำคัญไว้มาตรา 39 ว่า ให้กระทรวงกระจาย

อำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา โดยแบ่งขอบข่ายงานบริหารสถานศึกษาไว้ 4 ด้าน คือ 1) ด้านการบริหารวิชาการ 2) ด้านการบริหารงบประมาณ 3) ด้านการบริหารงานบุคคล และ 4) ด้านการบริหารทั่วไป (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 254 2 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553, 2564) ไว้อย่างชัดเจน การบริหารงานในด้านต่าง ๆ จะต้องมีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งการจะนำมาใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงานอย่างสะดวกและทันสมัยได้จึงจำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบกับปัจจุบันเป็นยุคของเทคโนโลยี ที่มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ประโยชน์ในการบริหารงานมากยิ่งขึ้น หน่วยงานทางการศึกษาได้นำเทคโนโลยีมาใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงานมากขึ้น ช่วยให้การปฏิบัติงานอยู่บนฐานของข้อมูลต่าง ๆ อย่างสะดวกและรวดเร็วทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับสถานศึกษามีบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ จึงทำให้สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี อยู่ในระดับมาก ทั้งในภาพรวมและรายด้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิพวัลย์ นนทเภท ที่พบว่า สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ทิพวัลย์ นนทเภท, 2559)

ด้านบริหารงานวิชาการ ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ในระดับประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี ด้านบริหารงานวิชาการ ต่อสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก สถานศึกษาได้นำเทคโนโลยีสารสนเทศมามาใช้ในการจัดทำเอกสารประกอบการเรียนการสอน เพื่อนำมาพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ครูและนักเรียนใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ตในการสืบค้นข้อมูลเพื่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีการใช้โปรแกรมหรือระบบการจัดการฐานข้อมูลในงานทะเบียน วัดผลและประเมินผล ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของนักเรียน สังคมชุมชน และท้องถิ่นเพื่อใช้พัฒนา หลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิพวัลย์ นนทเภท ที่พบว่า สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ด้านบริหารงานวิชาการ โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

ด้านบริหารงานบุคคล ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนในระดับประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี ด้านบริหารงานงบประมาณ ต่อสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก สถานศึกษามีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศจัดเก็บข้อมูลบุคลากรครู ในการสรรหาและบรรจุแต่งตั้งมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศจัดำคู่มือการปฏิบัติงาน เกี่ยวกับการลา วินัย การรักษา และการออกจากราชการ บุคลากรมีการทำงานร่วมกันเป็นทีมในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น มีการใช้ซอฟต์แวร์ร่วมกัน บุคลากรในสถานศึกษามีความรู้และประสบการณ์ในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิพวัลย์ นนทเภท ที่พบว่า สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา ใน

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ด้านบริหารงานบุคคล โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก (ทิพวัลย์ นนทเภท, 2559) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรวุฒิ หลำจะนะ เชาวนี แก้วมโน และอริสรา บุญรัตน์ ที่พบว่า สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง ด้านบริหารงานบุคคล โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก (วรวุฒิ หลำจะนะ และคณะ, 2564)

ด้านบริหารงานทั่วไป ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนในระดับประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี ด้านบริหารงานทั่วไป ต่อสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก สถานศึกษามีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการดำเนินงานธุรการ ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการประสานและพัฒนาเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศส่งเสริมและประสานงานการจัดการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อส่งเสริมและประสานงานการจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงาน และสถาบันต่าง ๆ ที่จัดการศึกษา มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศจัดเก็บข้อมูลเพื่อจัดระบบการบริหารและพัฒนาสถานศึกษา มีการใช้เว็บไซต์ของสถานศึกษาในการรับสมัครนักเรียนเข้าศึกษาต่อ ด้านบริหารงานทั่วไป โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก (ทิพวัลย์ นนทเภท, 2559) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรวุฒิ หลำจะนะ เชาวนี แก้วมโน และอริสรา บุญรัตน์ ที่พบว่า สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง ด้านบริหารงานทั่วไป โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก (วรวุฒิ หลำจะนะ และคณะ, 2564)

เรื่องที่ต้องปรับปรุง แก้ไข พัฒนา จากผลการวิเคราะห์สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี

ด้านบริหารงานวิชาการ ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนในระดับประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี ต่อสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารการศึกษา เกี่ยวกับเรื่องที่ต้องปรับปรุงแก้ไข พัฒนา ด้านบริหารงานวิชาการ คือ โปรแกรมสำเร็จรูปที่ใช้ในการทำงานด้านบริหารงานวิชาการบางโปรแกรมไม่สมบูรณ์ ในการจัดเก็บข้อมูลนักเรียน คะแนนเก็บ คะแนนสอบ ยังไม่มีศูนย์กลางในการเก็บรวบรวมแบบดิจิทัล และยังขาดผู้เชี่ยวชาญในการให้ความรู้แก่ครู และผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการ เจ้าหน้าที่ฝ่ายวิชาการบางส่วนขาดทักษะการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการวางแผนงานวิชาการเพื่อพัฒนางานวิชาการของโรงเรียน ครูขาดความรู้ความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ข้อจำกัดทางการสื่อสารเมื่อต้องรายงานผ่านระบบอินเตอร์เน็ต ขาดงบประมาณสนับสนุนเพิ่มเติม ช่วงวัยของบุคลากรมีผลต่อการใช้เทคโนโลยี ไม่มีโปรแกรมสำเร็จรูปใช้ในสถานศึกษาเนื่องจากไม่มีงบประมาณในการจัดหา

ด้านบริหารงานงบประมาณ ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนในระดับประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี ต่อสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารการศึกษา เกี่ยวกับเรื่องที่ต้องปรับปรุงแก้ไข พัฒนา ด้านบริหารงานงบประมาณ คือ ครูขาดความรู้ ความชำนาญ ในการใช้โปรแกรม สถานศึกษายัง

ไม่ได้ใช้ระบบออนไลน์ในการทำบัญชีต่าง ๆ ของโรงเรียน ระเบียบและข้อจำกัดการใช้งบประมาณ งบประมาณสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กมีน้อย จึงทำให้พัฒนาได้ยากด้านเทคโนโลยีในการลงทุน การประสานงาน และสร้างความเข้าใจให้กับครูในการขอใช้งบประมาณส่วนกลางสำหรับการสนับสนุนการศึกษา ไม่มีงบประมาณเพียงพอในการพัฒนาระบบสารสนเทศให้ทันสมัย ครูบางท่านไม่ทันเทคโนโลยี ใช้คอมพิวเตอร์ไม่เป็น มีความแตกต่างด้านอุปกรณ์การสื่อสารและความถนัดของบุคลากรไม่เท่ากัน

ด้านบริหารงานบุคคล ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนในระดับประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี ต่อสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารการศึกษา เกี่ยวกับเรื่องที่ต้องปรับปรุงแก้ไข พัฒนา ด้านบริหารงานบุคคล คือ เจ้าหน้าที่ฝ่ายบุคคลยังต้องใช้ระยะเวลาเรียนรู้เรื่องการนำเทคโนโลยีมาใช้ ช่วงอายุ (generation) ของบุคลากรมีผลต่อการเรียนรู้และใช้เทคโนโลยี บุคลากรบางส่วนยังไม่เปิดใจเรียนรู้เทคโนโลยี ระบบบริหารงานบุคคลบางระบบล้าสมัยไม่ทัน การใช้เทคโนโลยีในการสรรหาอัตรากำลังยังไม่ทั่วถึง

ด้านบริหารงานทั่วไป ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนในระดับประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี ต่อสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารการศึกษา เกี่ยวกับเรื่องที่ต้องปรับปรุงแก้ไข พัฒนา ด้านบริหารงานทั่วไป คือ ขาดพื้นที่เว็บไซด์แบบฟรี บางโปรแกรมครูไม่ความชำนาญในการใช้งาน การใช้เทคโนโลยีในการบริหารอาคารสถานที่ยังน้อยเกินไป

ความต้องการ และข้อเสนอแนะ จากผลการวิเคราะห์สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี

ด้านบริหารงานวิชาการ ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนในระดับประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี ต่อสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารการศึกษา เกี่ยวกับความต้องการ และข้อเสนอแนะ ด้านบริหารงานวิชาการ คือ ต้องการระบบเครือขายที่มีความเสถียรให้กับหน่วยงาน ต้องการโปรแกรมกรอกคะแนนที่ทันสมัย ต้องการจัดให้มีการอบรมการใช้เทคโนโลยี พัฒนาครูทุกคนให้สามารถใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ การวัดประเมินผล และการวิจัย ให้มีการสนับสนุนการจัดทำสื่อการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์ และการสนับสนุนจัดสรรอุปกรณ์เทคโนโลยีสำหรับครู แบบฟอร์ม รูปแบบงาน เอกสารต่าง ๆ ควรมีแบบแผนชัดเจน งานวิชาการจำพวกแผนการสอน ไม่ต้องพริ้นออกมาให้ส่งเป็นไฟล์ ต้องการโปรแกรมสำเร็จรูปแบบไม่เสียค่าใช้จ่าย ต้องการอุปกรณ์เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน ต้องการเปลี่ยนจากการส่งรูปเล่มเป็นส่งไฟล์แทน

ด้านบริหารงานงบประมาณ ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนในระดับประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี ต่อสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารการศึกษา เกี่ยวกับความต้องการ และข้อเสนอแนะ ด้านบริหารงานงบประมาณ คือ ต้องการระบบเครือข่ายที่มีความเสถียรให้กับหน่วยงาน ควรมีการรวบ big data ในส่วนงานที่เกี่ยวให้เข้าถึงง่ายด้วย platform เดียว ควรมีโปรแกรมการเงินที่ใช้เหมือนกันทั่วประเทศที่ดำเนินการแจกโปรแกรมสำเร็จรูปจากส่วนกลาง ควรมีระบบที่สามารถกรอกและพิมพ์แบบฟอร์ม

ทางการเงินที่ถูกระเบียบและใช้ได้ทั่วไปต้องการโปรแกรมสำเร็จรูปอย่างง่าย บุคลากรในการทำงานงบประมาณน้อย อยากได้เจ้าหน้าที่การเงินโดยเฉพาะ การใช้โปรแกรมเกี่ยวกับงานงบประมาณต้องได้รับการอบรมเรียนรู้ อยากให้ออกแบบโปรแกรมการเงินที่ครอบคลุม ใช้ระบบกการทำพัสดุผ่านระบบคอมพิวเตอร์โดยไม่ต้องปริ้นเอกสาร ควรจัดมีการอบรมเจ้าหน้าที่ที่ทำงานเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับงานงบประมาณอย่างสม่ำเสมอ นำเทคโนโลยีสารสนเทศด้านบริหารงานงบประมาณมาใช้ให้เกิดประโยชน์และสอดคล้องตามบริบทของสถานศึกษา

ด้านบริหารงานบุคคล ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนในระดับประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี ต่อสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารการศึกษา เกี่ยวกับความต้องการ และข้อเสนอแนะ ด้านบริหารงานบุคคล คือ ใช้รูปแบบโปรแกรมที่ใช้ง่ายและสอดคล้องกับงาน การดำเนินงานด้านบุคคลสามารถนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ค่อนข้างมาก ทั้งโปรแกรมสำเร็จรูปและการประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ ต้องการระบบเครือข่ายที่มีความเสถียรให้กับหน่วยงาน ควรมีเทคโนโลยีบริหารอัตรากำลังแบบ Real time ที่รวดเร็วและง่ายต่อการตัดสินใจในการวางแผนอัตรากำลัง โปรแกรมที่เกี่ยวกับอัตรากำลัง การเลื่อนเงินเดือนที่โปร่งใส เสนอแนะให้มีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการด้านการใช้เทคโนโลยีแก่ผู้บริหาร และบุคลากรที่มีอายุมากเพื่อเสริมสร้างทักษะในการทำงานในยุค 4.0 ต้องการระบบที่รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียนทั้งหมดเพียงระบบเดียว ที่สามารถสืบค้นข้อมูลได้ระยะเวลาอันสั้น การจัดทำข้อมูลครูในโรงเรียนแบบออนไลน์ ไม่ต้องให้ครูกรอกข้อมูลซ้ำ ๆ นำเทคโนโลยีสารสนเทศด้านบริหารงานบุคคลมาใช้ให้เกิดประโยชน์และสอดคล้องตามบริบทของสถานศึกษา ควรมีการให้ความรู้เกี่ยวกับโปรแกรมเอาที่ใช้งานได้จริง เพิ่มการพัฒนาครูทางด้านเทคโนโลยีในการสอน

ด้านบริหารงานทั่วไป ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนในระดับประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี ต่อสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารการศึกษา เกี่ยวกับความต้องการ และข้อเสนอแนะ ด้านบริหารงานทั่วไป คือ อินเทอร์เน็ตที่มีความเสถียรภาพ เพียงพอต่อการใช้สอนออนไลน์ของครูทุกคนในสถานศึกษา ระบบในการจัดเก็บข้อมูลไม่ควรหลายโปรแกรม แต่ควรมีโปรแกรมเดียวและข้อมูลหลากหลาย กระทรวงควรมีการสนับสนุนทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศให้กับสถานศึกษา โดยไม่เบียดเบียนงบอุดหนุน ควรมีระบบการสำรวจต่าง ๆ ที่เชื่อมโยงกัน ลดการสำรวจซ้ำซ้อน ลดภาระครูให้แท้จริง ต้องการให้สนับสนุนเครื่องมือและอุปกรณ์เทคโนโลยีที่ทันสมัย เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ให้นักเรียนก้าวทันเทคโนโลยี อยากให้ส่วนกลางพัฒนาระบบต่าง ๆ ให้เชื่อมโยงกัง เช่น dmc กับ set นำเทคโนโลยีสารสนเทศด้านบริหารงานทั่วไปมาใช้ให้เกิดประโยชน์และสอดคล้องตามบริบทของสถานศึกษา นำเทคโนโลยีมาใช้กับงานบริหารทั่วไปมากขึ้น

ผลการศึกษากระบวนการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี

ผู้วิจัยนำประเด็นมาอภิปรายผลดังต่อไปนี้

ด้านบริหารงานวิชาการ จากการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียนทั้ง 5 ท่านมีความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี ดังนี้ ส่งเสริมให้ครูสามารถใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา นำเทคโนโลยีมาส่งเสริมการจัดการข้อมูลสารสนเทศ ด้านการวัดผล ประเมินผล ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการแสวงหาความรู้ของผู้เรียน หลักสูตรและแผนจัดการเรียนการสอนแต่ละสาระการเรียนรู้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศแลเป็นเครื่องมือ การจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่กำหนด มีรูปแบบการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่หลากหลาย นำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้และส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับของข่ายของการบริหารงานสถานศึกษา ด้านงานบริหารวิชาการ ที่การดำเนินภารกิจงานเกี่ยวกับการจัดการหลักสูตรสถานศึกษาให้ตรงความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น โดยการมีส่วนร่วมในการวางแผนให้คำปรึกษามีการส่งเสริมสนับสนุนและ เสนอแนวทางให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รวมทั้งมีการจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษา และกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา โดยงานวิชาการมีขอบข่ายครอบคลุมเกี่ยวกับงานด้านหลักสูตร และการเรียนการสอน การวางแผนเกี่ยวกับงานวิชาการ การจัดดำเนินงานเกี่ยวกับการเรียนการสอน การจัดบริการ การสอน ตลอดจนการวัด และประเมินผล รวมทั้งติดตามผล (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553, [ออนไลน์]. 2564)

ด้านบริหารงานงบประมาณ จากการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียนทั้ง 5 ท่านมีความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดปทุมธานี ดังนี้ ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ในการวางแผนงบประมาณ ข้อมูลการใช้จ่าย คำนวณงบประมาณประจำปีด้วยโปรแกรม Microsoft Excel บันทึกและจัดทำทะเบียนพัสดุครุภัณฑ์ พิมพ์เอกสารการจัดซื้อจัดจ้าง จัดพิมพ์และบันทึกแบบฟอร์มเอกสารทางการเงินของสถานศึกษา ด้วยโปรแกรม Microsoft Word ควบคุมการจัดซื้อจัดจ้างด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ จัดทำบันทึกข้อมูลรายรับ – รายจ่าย ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป รายงานผลการใช้งบประมาณ และสรุปรายงานผลการดำเนินงาน ใช้ในการวิเคราะห์และแปลผลด้านงบประมาณ รายงานผลด้านการเงินบัญชีของสถานศึกษาผ่านระบบบัญชีพื้นฐานของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ ของข่ายของการบริหารงานสถานศึกษา ด้านบริหารงานงบประมาณ ซึ่งเป็นการมุ่งเน้นความเป็นอิสระในการบริหารจัดการระบบโดยมีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ ยึดหลักการบริหารมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์และบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ให้มีการจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษา รวมทั้งจัดหารายได้จากการบริการมาใช้บริหารจัดการ เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา

ด้านบริหารงานบุคคล จากการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียนทั้ง 5 ท่านมีความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี ดังนี้ จัดทำคลังข้อมูลผ่านระบบออนไลน์ จัดทำทะเบียนประวัติของบุคลากร การรายงานผลการ

ปฏิบัติงานของบุคลากรกรผ่านระบบออนไลน์ การจัดทำคลังข้อมูลสารสนเทศของบุคลากรเป็นรายบุคคล เช่น ทะเบียนประวัติข้อมูลรายงานผลการพัฒนาตนเอง การอบรม ประชุม สัมมนา การจัดทำแผนพัฒนาตนเอง การรายงาน การสรุปรวบรวม และแปลผลข้อมูลการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร ใช้ในการคำนวณกรอบอัตรากำลังของสถานศึกษา ส่งเสริมพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ การจัดทำสถิติการมาปฏิบัติงานของครูและบุคลากร บันทึกการมาปฏิบัติงานของครูและบุคลากรด้วยการแสกนลายนิ้วมือแทนการลงลายมือชื่อ การจัดทำสถิติการเลื่อนเงินเดือนด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งสอดคล้องกับ ของข่ายของการบริหารงานสถานศึกษา ด้านบริหารงานบุคคล ซึ่งเป็นการดำเนินงานของบุคคลเพื่อตอบสนองภารกิจของสถานศึกษาเพื่อให้การดำเนินงานด้านการบริหารบุคคลให้เกิดความคล่องตัวอิสระภายใต้กฎหมาย ระเบียบเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาควรได้รับการพัฒนา มีความรู้ ความสามารถ มีขวัญกำลังใจ ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ มีความมั่นคงและก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญ

ด้านบริหารงานทั่วไป จากการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียนทั้ง 5 ท่านมีความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี ดังนี้ ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการวางแผนบริหารโรงเรียน ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบันทึกสภาพงานธุรการ ระเบียบ กฎหมายแนวปฏิบัติ มีการจัดระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์เพื่อสร้างเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศภายในโรงเรียน ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการประชาสัมพันธ์โรงเรียน มีการรายงานผลการรับนักเรียนเข้าเรียนให้เขตพื้นที่ทราบผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ข้อมูลด้านอาหาร สถานที่ การปรับปรุงซ่อมแซมด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ ใช้ระบบ School Health HERO ในการจัดการข้อมูลระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดำเนินงานธุรการผ่านระบบ AMSS ซึ่งสอดคล้องกับ ของข่ายของการบริหารงานสถานศึกษา ด้านบริหารงานทั่วไป ซึ่งเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบการบริหารองค์การให้บริการบริหารงานอื่น ๆ บรรลุผลตามมาตรฐาน คุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมีบทบาทหลักในการประสานงาน ส่งเสริมสนับสนุน และการอำนวยการความสะดวกต่าง ๆ ในการให้บริการการศึกษาทุกรูปแบบ มุ่งพัฒนาสถานศึกษาให้ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม ส่งเสริมในการบริหารและจัดการศึกษาของสถานศึกษา โดยเน้นความโปร่งใส ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ ตลอดจนการมีส่วนร่วมของบุคคล ชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การศึกษามีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

การจัดหาเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารการศึกษาในระดับประถมศึกษา จากการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียนทั้ง 5 ท่านมีความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี ดังนี้ จัดทำคำขอการจัดตั้งงบประมาณ เพื่อขอครุภัณฑ์ สื่อเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานของภาครัฐและเอกชนที่สามารถจัดหาให้ได้ จัดหาโดยการจัดซื้อโปรแกรมสำเสร็จรูปในบางงาน ร่วมกันศึกษา ออกแบบ ระบบการจัดการข้อมูลสารสนเทศให้ครูและ

บุคลากรในโรงเรียนใช้เอง จัดหาโดยการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ประสานชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชนและหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณในการจัดซื้อ

ผลการเสนอแนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี

ด้านบริหารงานวิชาการ ควรนำเทคโนโลยีสารสนเทศด้านบริหารงานวิชาการมาใช้ให้เกิดประโยชน์และสอดคล้องตามบริบทของสถานศึกษา ควรจัดให้มีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่รวดเร็ว และทันสมัย ตรงตามความต้องการของผู้ใช้ ควรพัฒนาครูทุกคนให้สามารถใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ การวัดประเมินผล และการวิจัย ซึ่งจะช่วยให้การบริหารงานวิชาการมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น สามารถประมวลผลข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับตัดสินใจในการบริหารงาน ตลอดจนควรสนับสนุนการจัดทำสื่อการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์ และควรสนับสนุนจัดสรรอุปกรณ์เทคโนโลยีสำหรับครูเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนให้ทันสมัย เช่น บทเรียนออนไลน์ บทเรียนช่วยสอน เพื่อเป็นแหล่งการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน

ด้านบริหารงานงบประมาณ ควรจัดให้มีระบบการจัดทำแผนงบประมาณ การประเมิน และติดตามการใช้งบประมาณ การวิเคราะห์งบประมาณ ที่สามารถเชื่อมโยงผ่านเครือข่ายเทคโนโลยีกันได้ทั้งหน่วยงานภายในสถานศึกษาและระหว่างสถานศึกษา เพื่อช่วยให้ด้านงบประมาณมีความแม่นยำถูกต้องมากขึ้น ลดความผิดพลาด และย่นระยะเวลา เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณ นอกจากนี้ควรส่งเสริมและสนับสนุนพัฒนาจัดให้มีการอบรมเจ้าหน้าที่ที่ทำงานเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับงานงบประมาณอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้บุคลากรสามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศการบริหาร งบประมาณได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ด้านบริหารงานบุคคล ควรจัดทำระบบฐานข้อมูลบุคลากรแบบออนไลน์ ซึ่งประกอบด้วย ข้อมูลการบรรจุแต่งตั้ง ระยะเวลาการปฏิบัติราชการ แผนพัฒนาบุคลากรรายบุคคล การลาต่าง ๆ การเลื่อนขั้นเงินเดือน ความดีความชอบ ความเชี่ยวชาญของครูผู้สอน ควรจัดทำระบบฐานข้อมูลสถานศึกษาแบบออนไลน์ ซึ่งประกอบด้วย การวางแผนอัตรากำลัง การสรรหาและบรรจุแต่งตั้งให้ตรงตามความต้องการของแต่ละสถานศึกษา เป็นต้น ควรจัดให้มีเทคโนโลยีบริหารอัตรากำลังแบบ Real time ที่รวดเร็วและง่ายต่อการตัดสินใจในการวางแผนอัตรากำลัง ควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการด้านการใช้เทคโนโลยีแก่ผู้บริหาร และบุคลากรที่มีอายุมาก เพื่อเสริมสร้างทักษะในการทำงานในยุค 4.0 เพื่อให้การบริหารงานบุคคลเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ด้านบริหารงานทั่วไป ควรจัดทำระบบการรับและส่งหนังสือราชการแบบอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อส่งถึงหน่วยงานต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว ควรจัดทำระบบบริหารอาคารและสถานที่ของสถานศึกษา ควรจัดทำระบบฐานข้อมูลเครือข่ายการเรียนรู้ เพื่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้สามารถเชื่อมโยงกับชุมชน องค์กร และหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ควรพัฒนาเว็บไซต์สถานศึกษาเพื่อประชาสัมพันธ์ข้อมูลการจัดการศึกษาและการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษาให้กับผู้ปกครองและผู้ที่สนใจทราบ

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง กระบวนการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การวิจัยเรื่อง กระบวนการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี มีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังนี้

1. ควรนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารงานวิชาการ
2. ควรนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารงานงบประมาณ
3. ควรนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารงานบุคคล
4. วันนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารงานทั่วไป

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

การวิจัยเรื่อง กระบวนการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี มีข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้

1. ผลการศึกษาพบว่า มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสนับสนุนงานวิชาการ เช่น การจัดตารางเรียน การจัดตารางสอน เป็นข้อที่มีสภาพการใช้เฉลี่ยน้อยสุด ของด้านบริหารงานวิชาการ สถานศึกษาจึงควรใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสนับสนุนงานวิชาการ เช่น การจัดตารางเรียน การจัดตารางสอน

2. ผลการศึกษาพบว่า มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดทำบันทึกข้อมูลรายรับ – รายจ่ายด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป เป็นข้อที่มีสภาพการใช้เฉลี่ยน้อยสุดของด้านบริหารงานงบประมาณสถานศึกษาจึงควรจัดให้มีการทำบันทึกข้อมูลรายรับ–รายจ่าย ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

3. ผลการศึกษาพบว่า มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบันทึกการออกจากราชการเป็นข้อที่มีสภาพการใช้เฉลี่ยน้อยสุดของด้านบริหารงานบุคคลสถานศึกษาจึงควรนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบันทึกการออกจากราชการ

4. ผลการศึกษาพบว่า มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม เป็นข้อที่มีสภาพการใช้เฉลี่ยน้อยสุดของด้านบริหารงานทั่วไป สถานศึกษาจึงควรนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยเรื่อง กระบวนการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี มีข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษากระบวนการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา เฉพาะผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนเท่านั้น ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปจึงควรศึกษาถึงความคิดเห็นของ นักเรียน และผู้ปกครอง เพื่อที่จะได้นำความคิดเห็นดังกล่าวมาพิจารณาร่วมกัน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษาในการบริหารให้ครอบคลุมงานทั้ง 4 ด้าน

2. ควรศึกษาและเปรียบเทียบการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษาในขนาดแตกต่างกัน

บรรณานุกรม

ทิพวัลย์ นนทเภท. “การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, 2559.

ทิพวัลย์ นนทเภท. “การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3”. วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ สาขามนุษยศาสตร์. ปีที่ 3 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2559): 49.

วรวุฒิ หลำจะนะ และคณะ. “พัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3”. การประชุมหาดใหญ่ วิชาการระดับชาติและนานาชาติครั้งที่ 1 1, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://www.hu.ac.th/conference/ [27 ธันวาคม 2564].

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 254 2 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://www.atg.go.th/law-03.html. [1 มิถุนายน 2564].

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 254 2 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา http://www.atg.go.th/law-03.html. [1 มิถุนายน 2564]

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ. แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการฉบับที่ 1 2 (พ.ศ. 2560 - 2564). [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://www.bpp.mua.go.th/main/download/plan/EducationPlanpdf. [1 มิถุนายน 2564].

สำนักงานเลขานุการกองทุนพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา. แผนยุทธศาสตร์กองทุนพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา พ.ศ. 2563 – 2565, หน้า 45-5 1.[ออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://edf.moe.go.th/web/wp-content/uploads/ 20 19/ 1 1/P 1.pdf, [1 มิถุนายน 2564].

การพัฒนากระบวนการจัดกิจกรรมส่งเสริมเครือข่ายของวัดพระธรรมกาย

The Development of the Process of Organizing Network Promotion Activities of Wat PhraDhammakaya

ไวยากรณ์ แก้วใส*
พระครูวิรุฬห์สุตคุณ, ผศ. ดร., **
ดร.เผด็จ จงสกุลศิริ ***

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพการส่งเสริมเครือข่ายของวัดพระธรรมกาย เพื่อศึกษาวิธีการพัฒนาการจัดกิจกรรมส่งเสริมเครือข่ายของวัดพระธรรมกาย และ เพื่อเสนอกระบวนการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมเครือข่ายของวัดพระธรรมกาย เป็นการวิจัยแบบผสานวิธีระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างเป็นพระภิกษุ สามเณรและประชาชนที่เข้าร่วมการจัดกิจกรรมส่งเสริมเครือข่าย จำนวน 335 รูป/คน เก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามและสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ โดยใช้สถิติพื้นฐานวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและวิเคราะห์เนื้อหาการสัมภาษณ์เกี่ยวกับวิธีการพัฒนาการจัดกิจกรรมส่งเสริมเครือข่ายของวัดพระธรรมกาย

ผลการวิจัย พบว่า

1. พระภิกษุ สามเณร และประชาชนทั่วไปที่เข้าร่วมกิจกรรมมีระดับความคิดเห็นต่อการศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมส่งเสริมเครือข่ายของวัดพระธรรมกาย โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก และรายด้าน มีด้านกิจกรรมปฏิบัติธรรมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านอื่นๆ อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านกิจกรรมสาธารณะสงเคราะห์ ด้านกิจกรรมจิตอาพัฒนา และด้านกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ตามลำดับสภาพการจัดกิจกรรมส่งเสริมเครือข่าย

2. วิธีการพัฒนาการจัดกิจกรรมส่งเสริมเครือข่ายของวัดพระธรรมกาย คือ 1) วางแผนงานและจัดลำดับความสำคัญของงานที่ทำ 2) แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน 3) ดำเนินงานตามแผนงานที่วางไว้ 4) แก้ปัญหาที่เป็นจุดอ่อนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ และการจัดกิจกรรมส่งเสริมเครือข่ายของวัด ประกอบด้วย 1) การทำความเข้าใจให้อย่างชัดเจนกับกลุ่มเครือข่าย 2) การกำหนดบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบของสมาชิกเครือข่าย 3) สมาชิกเครือข่ายทุกฝ่ายควรได้มีส่วนร่วมตามหน้าที่และบทบาท 4) สมาชิกเครือข่ายควรมีความเท่าเทียมกันในการแสดงความคิดเห็น

* นิสิตหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
e-mail. yts.waiyakorn@gmail.com, โทร. 062-458-5982

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์, อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

*** อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Received: May 18, 2022 **Revised:** December 10, 2023 **Accepted:** December 28, 2023

3. แนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมส่งเสริมเครือข่ายของวัดพระธรรมกาย มีดังนี้ 1) ด้านกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ สมาชิกกลุ่มเครือข่ายควรมีความน่าเชื่อถือในการบำเพ็ญประโยชน์และช่วยเหลือผู้อื่นเสมอเป็นมิตรกับทุกคนที่เป็นสมาชิกของเครือข่ายและมีความสามัคคีของสมาชิกของเครือข่าย 2) ด้านกิจกรรมสาธารณะสงเคราะห์ ศูนย์หรือกลุ่มสมาชิกกลุ่มเครือข่ายควรมีคณะกรรมการให้ความช่วยเหลือผู้ทุกข์ยากหรือประสบภัยต่างๆ เช่น ภัยแล้ง วาตภัย กลุ่มเครือข่ายของวัดในการจัดหาทุนสงเคราะห์การศึกษาเพื่อมอบแก่เยาวชนให้มากขึ้น 3) ด้านกิจกรรมปฏิบัติธรรม ศูนย์หรือกลุ่มเครือข่ายควรกำหนดแนวทางการปฏิบัติให้มีความชัดเจนเกี่ยวกับเรื่องเวลา เข้า ออก และส่งเสริมเครือข่ายให้มีการจัดกิจกรรมปฏิบัติธรรมเรื่อง "การพัฒนาจิตเพื่อชีวิตยุคใหม่" และ4) ด้านกิจกรรมจิตอาสาพัฒนา สมาชิกกลุ่มเครือข่ายเข้าไปทำกิจกรรมพัฒนาวัดกวาดลานวัดหรือสถานที่ที่เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกแก่ชุมชนในรูปแบบต่างๆ ควรจัดหาหนังสือเพื่อนำไปบริจาคหนังสือแก่ศูนย์การเรียนตามชุมชนต่างๆ กลุ่มเครือข่ายควรเข้าไปร่วมกิจกรรมกับชุนชนในทุกโอกาสที่ชุมชนจัดกิจกรรมชุมชนและมีจิตอาสาสายก่อสร้าง ซ่อม สร้าง ทาสีอาคารเรียน สร้างห้องสมุด

คำสำคัญ: การพัฒนากระบวนการ, การจัดกิจกรรมส่งเสริมเครือข่าย

Abstract

The objectives of this research are to study the state of network support of Wat Phra Dhammakaya, the methods of organizing activities in network supporting of Wat Phra Dhammakaya, and to propose the process of organizing activities in network supporting of Wat Phra Dhammakaya. The mixed research methods were applied in the study. The quantitative data were collected by questionnaire from 335 samples consisting of monks and people participating in activities for network supporting of Wat Phra Dhammakaya and then analyzed by mean and standard deviation. The qualitative data were collected by in-depth interviews with experts and analyzed by content analysis.

The research results were found that:

1. The samples' opinion level towards the state of network support of Wat Phra Dhammakaya was high overall. In details, the highest level was on Dhamma practice activity, followed by public welfare activity, volunteer activity, and public service activity respectively.

2. The methods of organizing activities in network supporting of Wat Phra Dhammakaya are as follows; 1) To plan and prioritize the significance of work, 2) To set up operating committee, 3) To operate the work as planned, and 4) To solve the weakness and to organize activities for the temple network support as follows: (1) To make the network understand the aim, (2) To specify the role, duty and responsibility of the network members,

(3) To have the network members participate in their role and duty, and (4) To give a chance for every network member to share their idea equally.

3. The guidelines for development of organizing activities in network supporting of Wat Phra Dhammakaya are as follows: 1) In public service activity; the network members should be trustworthy, helpful, friendly and harmonious, 2) In public welfare activity; the center or network members should provide assistances to the victims of disaster and hardship and should provide scholarship for children, 3) In Dhamma practice activity; the center or network members should announce fixed schedules and should focus on Mental Development in the New Normal, and 4) In volunteer activity, the network members should arrange temple and community improvement activities, donate books to learning centers in communities, and participate community activities.

Keywords: process development, Network promotion activities

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

แม้ว่าโลกจะตื่นตัวในเรื่องการพัฒนามุ่งไปที่การแก้ไขปัญหาสังคม เศรษฐกิจ การเมือง สิ่งที่เป็นข้อที่น่าสังเกตก็คือเรื่องของการพัฒนาคุณภาพจิตใจและจิตวิญญาณก็ยังคงได้รับความสนใจอย่างน้อยมากและไม่เป็นระบบมากนัก อาจเป็นเพราะผู้นำของโลกส่วนใหญ่เข้าใจว่าโลกทุกวันนี้มีปัญหามาจากการพัฒนาทางวัตถุเป็นสำคัญ จึงพยายามเข้าไปแก้ปัญหาอันเนื่องมาจากวัตถุให้มากที่สุดก่อน การจะหันไปสนใจต่อปัญหาทางจิตวิญญาณซึ่งแท้ที่จริงแล้วเป็นต้นตอของปัญหาทั้งมวลจึงยังไม่เกิดขึ้น หากจะมีการดำเนินการอยู่บางส่วนก็ยังไม่ได้รับการนำมาเชื่อมโยงกับระบบในการดำเนินการแก้ปัญหาของโลกอย่างจริงจังเท่าใด

ในส่วนของพระพุทธศาสนาเองเมื่อต้องเผชิญกับภาวะที่สังคมโลกมีความปั่นป่วนเช่นนี้ องค์กรพระพุทธศาสนาเองก็ต้องมีการปรับเปลี่ยนและปรับตัวเพื่อให้การเผยแผ่ศาสนาของพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าสามารถดำเนินต่อไปได้อย่างราบรื่น แต่ปัญหาที่สำคัญที่สุดคือองค์กรพระพุทธศาสนาควรมีการปรับตัวอย่างไรให้เหมาะสม ไม่กระทบกระเทือนต่อหลักการหลักธรรมสำคัญที่องค์พระบรมศาสดาได้ทรงวางไว้ ในขณะเดียวกันก็ให้สามารถเผชิญความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกได้อย่างเข้มแข็ง สามารถเข้าไปอยู่ในจิตใจและชีวิตของประชากรยุคใหม่ของโลกได้อย่างยั่งยืนและถาวร ปัญหาใหญ่ข้อนี้ไม่เพียงเป็นปัญหาขององค์กรพระพุทธศาสนากระแสหลักในประเทศไทยเท่านั้นที่ต้องหาคำตอบ แต่ย่อมหมายถึงองค์กรพระพุทธศาสนากระแสหลักที่มีอยู่ทั่วโลกที่ต้องหันหน้ามาร่วมกันระดมคำตอบเพื่อให้เป็นทางออกร่วมกันให้ได้ ซึ่งองค์กรที่สำคัญๆ เช่น องค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก (The World Fellowship of Buddhists) เป็นองค์การทางศาสนาพุทธระหว่างประเทศ มีวัตถุประสงค์ 1) ส่งเสริมสนับสนุนในมวลสมาชิกให้รักษาศีลและปฏิบัติธรรมตามคำสั่งสอน ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าโดยเคร่งครัด 2) เสริมสร้างความสามัคคี ความ

เป็นปึกแผ่น และภราดรภาพในหมู่พุทธศาสนิกชน 3) เผยแผ่หลักธรรมอันบริสุทธิ์ประเสริฐขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า 4) จัดตั้งและดำเนินกิจกรรมต่างๆที่เป็นประโยชน์ในด้านสังคม การศึกษา วัฒนธรรม และมนุษยธรรม และ 5) ดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างสันติภาพและความสามัคคีกลมเกลียว และความผาสุกในมวลมนุษยชาติ ตลอดจนให้ความร่วมมือกับองค์การอื่นๆ ซึ่งประกอบกิจการที่มีความมุ่งหมายอย่างเดียวกัน (ลมเปลี่ยนทิศ, การพัฒนาเครือข่ายการทำงานเผยแผ่พระพุทธศาสนา, [ออนไลน์], 2564)

การจัดกิจกรรมบางคนอาจจะมองเพียงมิติเดียว คือเพียงความสนุกสนาน หรือจุดมุ่งหมายอยู่ที่การส่งเสริมการสร้างสรรค์งานสัมพันธ์เท่านั้น แต่ในข้อเท็จจริง “กิจกรรม” ยังมีความหลากหลายมิติ เช่น อาจจะมองในแง่เป็นการจัดสวัสดิการ การส่งเสริมสุขภาพ หรือการส่งเสริมการเรียนรู้ แต่ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารของแต่ละองค์การอาจจะมีมุมมองไม่เหมือนกัน บ้างก็คิดเพียงว่า “กิจกรรมนันทนาการ” คือ ของขวัญรางวัลที่จัดให้แก่บุคลากรของหน่วยงานนั้นปีละ 1 ครั้งแต่ผู้บริหารอีกหลายแห่งมีมุมมองว่า “กิจกรรมบุคลากร” ที่หลากหลายเป็นสิ่งที่มีประโยชน์ บุคลากรอาจจะชอบกิจกรรมที่เน้นการให้รางวัล หรือสนุกสนาน แต่ในมุมมองของผู้บริหารบางแห่ง อาจจะมอง ต่างกัน หากเห็นว่าการจัดกิจกรรมเป็นการสูญเสียเวลา บุคลากรไม่ได้อะไร หรือเป็นกิจกรรมที่ผู้บริหารที่ประสงค์จะให้มี แต่บุคลากรเห็นว่า เป็นเสมือนการบังคับ ก็อาจจะไม่สนใจ หรือผู้บริหารที่มีแนวคิดว่าองค์การเป็นแค่ “สถานที่ทำงาน” มิได้มองว่าเป็น “ครอบครัว” มักจะมองว่า “ งานต้องเป็นงาน” มุ่งแต่ผลผลิต ไม่ยอมรับ กิจกรรมอื่นใด นอกจากปลายปีเพียงปีละ 1 ครั้งเท่านั้น อยู่กันด้วยความเครียด หรือความเงียบเหงา สะท้อนถึงระดับการให้ความสำคัญการจัดการด้านคุณค่าของบุคคล การให้ความเป็นอิสระ หรือบรรยากาศในการทำงานของบุคลากร (ลมเปลี่ยนทิศ, เทคนิคการจัดกิจกรรมพนักงานที่มีประสิทธิผล, [ออนไลน์], 2564)

วัดพระธรรมกาย เป็นวัดในพระพุทธศาสนา ตั้งอยู่ที่ตำบลคลองสาม อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ได้รับอนุญาตให้ตั้งเป็นวัดโดยสมบูรณ์ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม พ.ศ. 2520 และวัดเครือข่ายศูนย์ส่งเสริมศีลธรรม จำนวน 118 ศูนย์ ทั่วประเทศ ประจำปี พ.ศ. 2564 เป็นศูนย์การส่งเสริมด้านศีลธรรม ศูนย์ของวัดทั้งหมดนี้มีความตระหนักในหน้าที่ความรับผิดชอบแห่งความเป็นวัดต้องการสืบสานปณิธานขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ในการสร้างสันติสุขให้กับโลก โดยการทำให้มวลมนุษยชาติได้พบกับสันติสุขภายในที่แท้จริง จึงเจริญรอยตามวิถีที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงให้ไว้เป็นแบบอย่าง คือ การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุก โดยตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาตั้งแต่ก่อตั้งวัดจนกระทั่งถึงปัจจุบันนี้ วัดพระธรรมกายได้มุ่งมั่นในการสร้างวัดให้เป็นวัด สร้างพระให้เป็นพระ และสร้างคนให้เป็นคนดี จนเป็นวัดที่มีขนาดใหญ่ มีวัดเครือข่ายหรือวัดสาขาตั้งอยู่ทั่วโลก มีบุคลากรที่เป็นทั้งพระภิกษุ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา จำนวนมาก อีกทั้งยังมีจำนวนสาธุชนที่หันมาศรัทธาและสนใจปฏิบัติธรรมตามแนววิชชาธรรมกายจำนวนเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ

ด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยในฐานบุคลากรคนหนึ่งที่อาศัยอยู่ในวัดพระธรรมกาย จึงมีความสนใจศึกษาเรื่อง การพัฒนากระบวนการจัดกิจกรรมส่งเสริมเครือข่ายของวัดพระธรรมกายเกี่ยวกับกิจกรรมบำเพ็ญ

ประโยชน์ กิจกรรมสาธารณะสงเคราะห์ กิจกรรมปฏิบัติธรรมและกิจกรรมจิตอาสาพัฒนา เพื่อนำผลที่ได้จากการวิจัยไปเป็นแนวทางการพัฒนากระบวนการจัดกิจกรรมส่งเสริมเครือข่ายของวัดพระธรรมกายต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการส่งเสริมเครือข่ายของวัดพระธรรมกาย
2. เพื่อศึกษาวิธีการพัฒนาการจัดกิจกรรมส่งเสริมเครือข่ายของวัดพระธรรมกาย
3. เพื่อเสนอกระบวนการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมเครือข่ายของวัดพระธรรมกาย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิจัยแบบผสานวิธี (Mixed Research) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามความคิดเห็นจากพระภิกษุสงฆ์และประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรมของวัดพระธรรมกายในเครือข่ายภาคอีสาน จำนวน 335 รูป/ คนและใช้งานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นงานวิจัยสนับสนุนเชิงปริมาณ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้วิจัย ได้แก่ พระภิกษุสงฆ์ สามเณร และประชาชนทั่วไปที่เข้าร่วมกิจกรรมของวัดพระธรรมกาย ภาคอีสาน ทั้ง 4 โซน จำนวน 2,600 รูป/คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้วิจัย ได้แก่ พระภิกษุสงฆ์ สามเณรและประชาชนทั่วไปที่เข้าร่วมกิจกรรมของวัดพระธรรมกายภาคอีสานทั้ง 4 โซน จำนวน 335 รูป/คน และประชากรและกลุ่มตัวอย่างในภาคอีสาน ทั้ง 4 โซนมีจำนวนไม่เท่ากัน จึงใช้การสุ่มหาขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูป R.V. Krejcie และ D.W. Morgan (R.V. Krejcie และ D.W. Morgan อ้างใน ธานินทร์ ศิลป์จารุ, **การวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS,** พิมพ์ครั้งที่ 17, (กรุงเทพมหานคร: เอส.อาร์.พริ้นติ้ง แมสโปรดักส์, 2560), หน้า 49.7 และได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 335 รูป/คน ใช้รวบรวมข้อมูลแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการจัดกิจกรรมส่งเสริมเครือข่ายของวัดพระธรรมกาย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ศึกษาเอกสารหลักการเกี่ยวกับกระบวนการการพัฒนา เครือข่ายของวัดพระธรรมกายและการพัฒนากระบวนการจัดกิจกรรมส่งเสริมเครือข่ายและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. กำหนดกรอบแนวคิดและออกแบบการสร้างเครื่องมือวิจัย

3. กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือการวิจัยโดยขอคำปรึกษาจากกรรมการอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

4. สร้างเครื่องมือ ดำเนินการสร้างเครื่องมือวิจัยและนำเสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข

5. ปรับปรุงแก้ไข และจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์และนำไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างเป้าหมายต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การรวบรวมเอกสาร ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจาก หนังสือ ตำรา วารสาร บทความ งานวิจัย และงานเอกสารหรือสิ่งพิมพ์ต่างๆที่เกี่ยวกับกระบวนการการพัฒนา เครือข่ายของวัดพระธรรมกายและการพัฒนากระบวนการจัดกิจกรรมส่งเสริมเครือข่ายและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในส่วนของการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์ จะสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) เป็นผู้บริหารเครือข่ายวัดพระธรรมกาย ของเครือข่ายศูนย์ปฏิบัติธรรมวัดพระธรรมกายในโซนของภาคอีสาน จำนวน 5 ท่าน

2. ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามและขอหนังสืออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารเครือข่ายวัดพระธรรมกาย

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำแบบสอบถามทั้งหมดมาตรวจสอบความถูกต้องของการตอบแบบสอบถามแล้วนำ มาคัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูล

2. ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์

3. สถิติที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามเพื่อวิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

3.2 ระดับความคิดเห็นพระภิกษุสงฆ์และประชาชนทั่วไปที่เข้าร่วมกิจกรรมของวัดพระธรรมกายภาคอีสานทั้ง 4 โซน จำนวน 335 รูป/คน วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation

องค์ความรู้จากการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนากระบวนการจัดกิจกรรมส่งเสริมเครือข่ายของวัดพระธรรมกาย ผู้วิจัยสามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ ดังภาพ

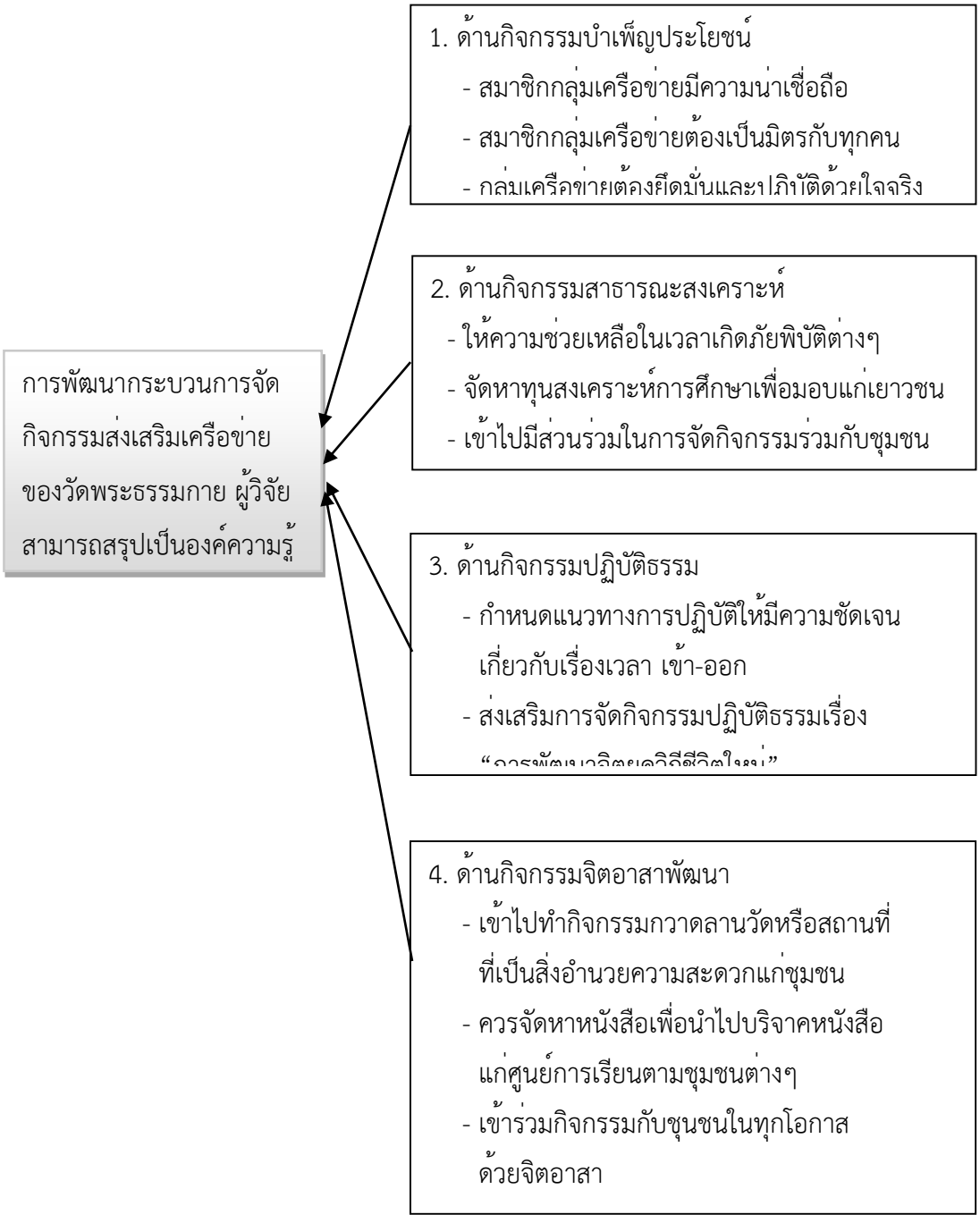

ภาพแสดงองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยสรุปวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

เพื่อศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมส่งเสริมเครือข่ายของวัดพระธรรมกาย

ผลการวิเคราะห์การศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมส่งเสริมเครือข่ายของวัดพระธรรมกาย ด้านข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของพระภิกษุ สามเณรและคฤหัสถ์ประกอบด้วย สถานภาพเพศ อายุ ระดับการศึกษา การเข้าร่วมกิจกรรม และแต่ละโซนอีสาน จากกลุ่มตัวอย่าง 335 รูป/คน พบว่า พระภิกษุ สามเณรและคฤหัสถ์ เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมเครือข่ายของวัด เป็นพระภิกษุ จำนวน 106 รูป สามเณร จำนวน 22 รูป และคฤหัสถ์หญิง จำนวน 162 คน คฤหัสถ์ชาย จำนวน 45 คน อายุอยู่ระหว่าง 36 ปี ขึ้นไป จำนวน 251 รูป/คน อายุ 26-30 ปี จำนวน 44 รูป/คน อายุต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 21 รูป/คน อายุ 21-25 ปี จำนวน 12 รูป/คน จบเปรียญตรี ประโยค 1-2 จำนวน 76 รูปเปรียญธรรม 3 ประโยค จำนวน 58 รูป เปรียญธรรม 9 ประโยค จำนวน 26 รูป เปรียญธรรม 5 ประโยค จำนวน 24 รูป เปรียญธรรม 6 ประโยค จำนวน 13 รูป เปรียญธรรม 4 ประโยค และเปรียญธรรม 8 ประโยค อย่างละ 8 รูป และสายสามัญ ต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 175 รูป/คน ปริญญาตรี จำนวน 74 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 22.0 ปริญญาโท จำนวน 54 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 16.1 ปริญญาเอก จำนวน 12 รูป/คน เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 3 ครั้ง จำนวน 190 รูป/คน เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 1 ครั้ง จำนวน 77 รูป/คน เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 5 ครั้ง จำนวน 41 รูป/คน และมากกว่า 5 ครั้ง จำนวน 27 รูป/คน ผู้เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมเครือข่ายโซนอีสาน 4 จำนวน 65 รูป/คน โซนอีสาน 2 จำนวน 65 รูป/คน โซนอีสาน 3 จำนวน 47 รูป/คน และโซนอีสาน 1 จำนวน 34 รูป/คน

ผลการศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมส่งเสริมเครือข่ายของวัดพระธรรมกาย

ด้านกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ พระภิกษุ สามเณร และประชาชนทั่วไปที่เข้าร่วมกิจกรรมมีความคิดเห็นต่อการศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมส่งเสริมเครือข่ายของวัดพระธรรมกาย โดยภาพรวม ด้านกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 รายข้อ มี 6 ข้อ อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ กิจกรรมตักบาตร เช่น ตักบาตรกิจกรรมบรรพชาสามเณรและอุปสมบทหมู่พระธรรมทายาทเข้าพรรษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.63 กิจกรรมรักษ์ศีล 5 ในเครือข่ายวัดพระธรรมกาย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.61 กิจกรรมทำความสะอาดบริเวณวัด ในเครือข่ายวัดพระธรรมกาย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.61 การจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต ผู้อุปสมบทหมู่พระธรรมทายาทเข้าพรรษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.57 กิจกรรมอุปสมบทหมู่พระธรรมทายาทเข้าพรรษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.29 และกิจกรรมการเดินธุดงค์ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.90 ตามลำดับสภาพการจัดกิจกรรมส่งเสริมเครือข่าย

ด้านกิจกรรมสาธารณะสงเคราะห์ พบว่า พระภิกษุ สามเณร และประชาชนทั่วไปที่เข้าร่วมกิจกรรมมีระดับความคิดเห็นต่อการศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมส่งเสริมเครือข่ายของวัดพระธรรมกาย โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.43 รายข้อ มี 3 ข้อ อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ กิจกรรมส่งเสริมเยาวชนบรรพชา เช่น สนับสนุน สบง อังสะ จีวรฯลฯ ในเครือข่ายวัดพระธรรมกาย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.63 กิจกรรมปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม

แก่เด็กเยาวชน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.54 กิจกรรมมอบถุงยังชีพแก่ผู้ประสบปัญหาอุทกภัย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.53 และข้อที่เหลือทั้งหมด อยู่ในระดับมาก ตามลำดับสภาพการจัดกิจกรรมส่งเสริมเครือข่าย

ด้านกิจกรรมปฏิบัติธรรม พบว่า พระภิกษุ สามเณร และประชาชนทั่วไปที่เข้าร่วมกิจกรรมมีระดับความคิดเห็นต่อการศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมส่งเสริมเครือข่ายของวัดพระธรรมกาย โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.53 รายข้อ มี 4 ข้อ อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ นั่งสมาธิเจริญจิตภาวนาตามหลักของวัดพระธรรมกาย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.76 กิจกรรมทำวัตรสวดมนต์ประจำวัน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.64 การร่วมกิจกรรมถวายฉันภัตตาหาร/รับประทานอาหาร เป็นกิจวัตรประจำวัน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.61 กิจกรรมการปฏิบัติธรรมด้วยการแผ่เมตตา แก่ตนเอง ผู้อื่น ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.60 และข้อที่เหลือทั้งหมด อยู่ในระดับมาก ตามลำดับสภาพการจัดกิจกรรมส่งเสริมเครือข่าย

ด้านกิจกรรมจิตอาสาพัฒนา พบว่า พระภิกษุ สามเณร และประชาชนทั่วไปที่เข้าร่วมกิจกรรมมีระดับความคิดเห็นต่อการศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมส่งเสริมเครือข่ายของวัดพระธรรมกาย โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.43 รายข้อ มี 3 ข้อ อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ส่งเสริมการจัดกิจกรรมให้ชุมชนกำจัดขยะมูลฝอย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.60 ส่งเสริมการจัดกิจกรรมจิตอาสาพัฒนาชุมชนเข้มแข็งบริเวณรอบวัด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.55 ส่งเสริมการจัดกิจกรรมอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมชุมชนให้ร่มรื่นน่าอยู่ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.53 ตามลำดับสภาพการจัดกิจกรรมส่งเสริมเครือข่าย

เพื่อศึกษาวิธีการพัฒนาการจัดกิจกรรมส่งเสริมเครือข่ายของวัดพระธรรมกาย

ด้านกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ ประธานศูนย์ส่งเสริมศีลธรรมจังหวัดศรีสะเกษ ให้ความเห็นว่า ด้านกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ ต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนนั้นๆ ทำชุมชนสัมพันธ์ ประสานงานติดต่อทำความรู้จักผู้นำชุมชนนั้นๆ และจัดกลุ่มคณะกัลยาณมิตรของวัดในชุมชนเพื่อดำเนินงาน ประธานส่งเสริมศีลธรรมจังหวัดอำนาจเจริญ ประธานสงฆ์ธุดงคสถานอำนาจเจริญ ให้สัมภาษณ์ว่า ด้านกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ ต้องมีการพัฒนาเครือข่ายด้านเยาวชนโดยการมีส่วนร่วมส่งเสริมสนับสนุนกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีโครงการบวชสามเณรภาคฤดูร้อนในการส่งเสริมกิจกรรมสวดธรรมจักรในสถานศึกษาด้วยการมอบรางวัลสำหรับนักเรียนที่ทำกิจกรรมต่อเนื่องและขยายผลสู่ผู้ปกครอง ญาติพี่น้องให้รักการสวดมนต์

ด้านกิจกรรมสาธารณะสงเคราะห์ ประธานศูนย์ส่งเสริมศีลธรรมจังหวัดศรีสะเกษ ให้สัมภาษณ์ว่า ด้านกิจกรรมสาธารณะสงเคราะห์ แต่ละศูนย์ต้องยึดแนวทางการส่งเสริมตามหลักสังคหวัตถุ 4 คือทาน ปิยวาจา อัตถจริยา และสมานัตตา ตลอดถึงการติดต่อประสานงานผู้ปกครองท้องถิ่น

ด้านกิจกรรมปฏิบัติธรรม ประธานศูนย์ส่งเสริมศีลธรรมจังหวัดศรีสะเกษ ให้สัมภาษณ์ว่า ด้านกิจกรรมปฏิบัติธรรม ศูนย์ควรมีการสำรวจความเห็นของชุมชนเพื่อดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้สอดคล้องกับขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมของท้องถิ่นในการสร้างเครือข่ายผู้รักในการปฏิบัติธรรมประชาสัมพันธ์หรือติดต่อประสานงานเจ้าคณะปกครองการคณะสงฆ์ให้ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้ามาการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติธรรม ประธานสงฆ์ธุดงคสถานอำนาจเจริญ

ด้านกิจกรรมจิตอาสาพัฒนา ประธานศูนย์ส่งเสริมศีลธรรมจังหวัดศรีสะเกษ ให้สัมภาษณ์ว่า ด้านกิจกรรมจิตอาสาพัฒนา ควรมีการจัดตั้งกลุ่มคณะกัลยาณมิตรของวัด/ศูนย์นั้นๆ เพื่อประชุมวางแผนการทำกิจกรรมในชุมชนพื้นที่นั้นๆ และประชาสัมพันธ์ให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชนนั้น ประธานสงฆ์ธุดงคสถานอำนาจเจริญ ให้สัมภาษณ์ว่า ด้านกิจกรรมจิตอาสาพัฒนา ศูนย์ส่งเสริมศีลธรรม มีการดำเนินการส่งเสริมกิจกรรมของน้องๆ เยาวชนที่รักการเป็นจิตอาสา ด้วยการทำให้คนที่กล้าที่จะทำเพื่อส่วนรวมโดยการไม่หวังสิ่งตอบแทนใดๆ ด้วยการยกย่อง เชิดชู เข้าไปส่งเสริมสนับสนุนให้น้องๆ มีพื้นที่ในการแสดงความคิดเห็น หรือแสดงออกทางด้านความคิดหรือความสามารถที่น้องๆ อยากแสดงออกด้วยการเป็นที่ปรึกษาและสนับสนุนอุปกรณ์และเครื่องอำนวยความสะดวก และจัดกิจกรรมนำน้องๆ ไปศึกษาดูงานเพื่อเพิ่มวิสัยทัศน์และจัดเลี้ยงขอบคุณและมอบรางวัลสิ้นปีเด็กเก่งและดี จะทำให้น้องๆ เป็นเยาวชนต้นแบบที่ดีของโรงเรียน ครอบครัว และประเทศชาติที่ดีต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำประเด็นของแต่ละด้านมาอภิปรายผลการวิจัยตามประเด็นของวัตถุประสงค์ต่อไปนี้

เพื่อศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมส่งเสริมเครือข่ายของวัดพระธรรมกาย

ผลการวิเคราะห์การศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมส่งเสริมเครือข่ายของวัดพระธรรมกาย ทั้ง 4 ด้าน พบว่า พระภิกษุ สามเณร และประชาชนทั่วไปที่เข้าร่วมกิจกรรมมีระดับความคิดเห็นต่อการศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมส่งเสริมเครือข่ายของวัดพระธรรมกาย โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เพราะว่าการสร้างเครือข่ายที่ทรงพลังที่หลากหลายมิติและเชื่อมโยงกับเครือข่ายต่างๆ ทุกโซนของการส่งเสริมกิจกรรม สอดคล้องกับแนวคิดของ กระทรวงศึกษาธิการ ได้ให้ความหมาย ของกิจกรรมการเรียนไว้ว่า หมายถึง การดำเนินการต่างๆ ในโรงเรียน ทั้งโดยครู และนักเรียน เช่น การสอนให้นักเรียนค้นคว้าอภิปราย การบรรยาย การอบรม การสาธิต การปฏิบัติงาน การจัดนิทรรศการ และการศึกษานอกสถานที่ (กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533), 2532), หน้า 2.) เช่น ด้านกิจกรรมปฏิบัติธรรม ด้านกิจกรรมสาธารณะสงเคราะห์ ด้านกิจกรรมจิตอาพัฒนา ด้านกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ ตามลำดับสภาพการจัดกิจกรรมส่งเสริมเครือข่ายสอดคล้องกับงานวิจัยของ จำนง แจ่มจันทรวงษ์ ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารระบบเครือข่ายเพื่อส่งเสริมคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร”พบว่า รูปแบบการบริหารระบบเครือข่ายเพื่อส่งเสริมคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่พัฒนาขึ้น คือ ได้รูปแบบเครือข่ายปฏิสัมพันธ์เชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Interactive Network Management: SINM Model) องค์ประกอบสำคัญ 3 ส่วน 1) ระบบเครือข่ายประกอบด้วยเครือข่ายโรงเรียนหรือหน่วยงานทางการศึกษา (school education network) และเครือข่ายที่ไม่ใช่หน่วยงานทางการศึกษา (non-school education network) 2) การบริหารระบบเครือข่าย ประกอบด้วยการวิเคราะห์ยุทธศาสตร์ การจัดทำแผนยุทธศาสตร์ การนำแผนยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติ การควบคุมและ

ประเมินเชิงยุทธศาสตร์ โดยครอบคลุมภารกิจการบริหารงาน 4 ด้านได้แก่ งานวิชาการ งานบุคคล งานงบประมาณ งานบริหารทั่วไป โดยการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และมีการจัดโครงสร้างองค์กรเป็นไปตามที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด 3) ด้านคุณภาพการศึกษาโดยองค์รวมได้แก่ คุณภาพสถานศึกษา คุณภาพนักเรียนและคุณภาพสังคม ซึ่งจะต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยความร่วมมือของทุกภาคส่วนในสังคม อันจะนำไปสู่การพัฒนาประเทศชาติได้อย่างแท้จริง (จำนง แจ่มจันทรวงษ์, 2553)

ด้านกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เพราะว่า พระภิกษุ สามเณร และประชาชนทั่วไปที่เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมเครือข่ายนั้นเห็นประโยชน์สำคัญของส่วนรวมว่าเป็นการให้ความสุขให้กับทั้งผู้รับและผู้ให้ กิจกรรมตักบาตร เช่น ตักบาตรกิจกรรมบรรพชาสามเณรและอุปสมบทหมู่พระธรรมทายาทเข้าพรรษา รักษาศีล 5 ทำความสะอาดบริเวณวัดเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ผู้อุปสมบทหมู่พระธรรมทายาทเข้าพรรษาและกิจกรรมการเดินธุดงค์ ตามลำดับสภาพการจัดกิจกรรมส่งเสริมเครือข่าย สอดคล้องกับงานวิจัยของ สรัญญา จุฑานิล ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารเครือข่ายของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน สำนักงานปฏิบัติการภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” ผลการวิจัยพบว่า 1) กระบวนการบริหารงานในรูปแบบเครือข่ายของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน สำนักงานปฏิบัติการภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย (1) ด้านยุทธศาสตร์มีการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์เครือข่ายเป็นไปตามแผนของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน และสอดคล้องตามวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์ขององค์กร (2) ด้านการออกแบบเครือข่าย พบว่า มีโครงสร้างการบริหารงานภายในเป็นไปตามพระราชบัญญัติของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนกำหนด และโครงสร้างการทำงานระหว่างหน่วยงานมีประเภทและรูปแบบเครือข่ายที่คล้ายกัน คือเน้นการทำงานเชิงพื้นที่ เชิงประเด็นงานหรือประเด็นกิจกรรมและเชิงโครงสร้าง (3) ด้านการเชื่อมโยงเครือข่าย พบว่า ให้ความสำคัญในการประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วน ทั้งในระดับนโยบายหน่วยงานพัฒนาทั้งภาครัฐและภาคเอกชน (4) ด้านการสร้างความน่าเชื่อถือ พบว่า มีการสร้างแรงจูงใจ โดยอาศัยสภาพปัญหาของแต่ละชุมชนเป็นพลังผลักดันให้เกิดความต้องการ และตระหนักที่จะรวมตัว เป็นเครือข่าย การวัดผลผลการดำเนินงานเป็นไปตามคำรับรองการปฏิบัติงานตามข้อกำหนดของคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ มีการจัดทำรายงานผลการดำเนินงาน เพื่อการตรวจสอบและพัฒนากระบวนการดำเนินงานต่อไป มีการสร้างความไว้วางใจโดยอาศัยกิจกรรมที่สามารถสร้างให้สมาชิกในเครือข่ายได้เรียนรู้ประสบการณ์ร่วมกัน และมีการแบ่งปันความสี่ยงโดยประเมินความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้น เพื่อให้เกิดการรับรู้ หาวิธีจัดการที่เหมาะสมในการลดความเสียงให้อยู่ในระดับที่องค์กรยอมรับได้ และ (5) ด้านการปฏิรูปทรัพยากรมนุษย์ พบว่ามีการพัฒนาทักษะที่เหมาะสมให้กับเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อเพิ่มโอกาสในการดำเนินงานในรูปแบบเครือข่ายให้ดียิ่งขึ้น (สรัญญา จุฑานิล, 2556)

ด้านกิจกรรมสาธารณะสงเคราะห์ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เพราะว่า การจัดกิจการอันเป็นสาธารณประโยชน์ของหน่วยงาน องค์กร หรือของคณะบุคคล หรือบุคคลในเครือข่ายวัดพระธรรมกายดำเนินการ สอดคล้องกับ พระราชธรรมนิเทศ (พระพะยอม กลฺยาโณ) กล่าวถึง กิจกรรมสาธารณสงเคราะห์

คือสาธารณสงเคราะห์วิถีพุทธที่ก่อรูปขึ้นในบริบทสังคมของต่างประเทศโดยได้นำเสนอเพชรงามสาธารณสงเคราะห์ภายใต้การดำเนินกิจกรรมสาธารณสงเคราะห์ และการทำงานสาธารณสงเคราะห์ของ พระราชธรรมนิเทศ ไดเริ่มการทำงานสาธารณสงเคราะห์จากการเผยแพรพุทธศาสนาเพื่อให้ผู้คนพ้นจากทุกข์ และไดออกไปบรรยายธรรมในสถานที่ต่าง ๆ ได้พบเจอปัญหาความทุกข์ยากเดือดร้อนของผู้คนจึงได้ตระหนักถึงคำสอนของพระพุทธศาสนาและไดให้ดำเนินการเป็นที่พึ่งให้แก่สังคมจึงเกิดแนวคิดสำคัญขึ้นมา 2 ด้านควบคูกัน คือ การเป็นที่พึ่งทางจิตใจ และการเป็นที่พึ่งทางเศรษฐกิจ พระสงฆ์จึงจำเป็นต้องเข้า มามีบทบาทในการช่วยเหลืองานด้านการสงเคราะห์ควบคูกับการเผยแผ่ ศาสนา มูลนิธิวัดสวนแก้วมีโครงการที่น่าสนใจอยู่หลายโครงการ (พระราชธรรมนิเทศ (พระพะยอม กลฺยาโณ, 2564)

ด้านกิจกรรมปฏิบัติธรรม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เพราะว่า การจัดกิจกรรมเพื่อให้ชุมชนหรือบุคคลนั้น ๆ ได้เจริญสติตามแนวพุทธวิธีในเครือข่ายวัดพระธรรมกายดำเนินการอยู่แล้วที่ประชาชนหรือผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมเห็นว่าเป็นกิจกรรมที่ที่พัฒนาด้านจิตใจ กิจกรรมนี้สอดคล้องกับ กิจกรรมปฏิบัติธรรมวัดพระธรรมกายดำเนินงาน เพราะการปฏิบัติธรรมถือเป็นหัวใจสำคัญของวัดพระธรรมกาย แม้ทางวัดจะจัดให้มีกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาอยู่มากหลาย ทุกกิจกรรมล้วนเป็นไปเพื่อฝึกหัดขัดเกลาจิตใจสาธุชน เช่น (วัดพระธรรมกาย, 2564) 1. ปฏิบัติธรรมพิเศษ การปฏิบัติธรรมถือเป็นหัวใจสำคัญของวัดพระธรรมกาย แม้ทางวัดจะจัดให้มีกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาอยู่มากหลาย 2. ธุดงค์แก้ว การอยู่ธุดงค์ เป็นการขัดเกลาจิตใจ ให้พ้นจากเครื่องพันธนาการทางโลก ซึ่งทำให้ข้องอยู่ในความหลงเพลิดเพลิน ผู้ใดที่ปฏิบัติตามธุดงควัตร ย่อมเป็นการบ่มเพาะความรักสงบ มักน้อย และสันโดษ อันเป็นสภาวะที่เอื้อให้ธรรมะเจริญงอกงามในจิตใจได้โดยง่าย ทำให้ผู้อยู่ธุดงค์สามารถศึกษาและปฏิบัติธรรมได้อย่างเต็มที่ และมีโอกาสในการเข้าถึงธรรมได้โดยสะดวก วัดพระธรรมกายจึงได้จัดให้สาธุชนได้มีโอกาสถือศีลรักษาธุดงควัตรอยู่ที่วัด ในช่วงวันหยุด และ 3. สมาธิแก้ว โครงการสมาธิแก้ว เป็นการอบรมธรรมปฏิบัติควบคู่ไปกับการฝึกฝนตนเองในกิจวัตร ประจำวันสำหรับฆราวาส โดยอาศัยวัฒนธรรมชาวพุทธ วัฒนธรรมคุณยาย เป็นแกนของการอบรม เพื่อให้ผู้เข้าอบรมเห็นคุณค่าของการฝึกตนเอง รักการทำงานเป็นหมู่คณะ โดยมีคุณธรรมคือวินัย เคารพ และอดทน เป็นคุณธรรมพื้นฐานที่สำคัญทั้งปลูกฝังมโนปณิธานและคุณธรรมของครูบาอาจารย์ เป็นเข็มทิศและต้นแบบ การฝึกตัวทำให้ประชาชนทั่วไปที่เข้าร่วมกิจกรรมนั่งสมาธิเจริญจิตภาวนาตามหลักของวัดพระธรรมกาย กิจกรรมทำวัตรสวดมนต์ประจำวัน การร่วมถวายฉันภัตตาหาร/รับประทานอาหาร เป็นกิจวัตรประจำวัน ปฏิบัติธรรมด้วยการแผ่เมตตา แก่ตนเองผู้อื่น

ด้านกิจกรรมจิตอาสาพัฒนา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เพราะว่า กิจกรรมจิตอาสาพระราชทานที่มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาท้องถิ่นของแต่ละชุมชนให้มีคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ วิชัย วงษ์ใหญ่ กล่าวว่า จิตอาสา หมายถึง ความสำนึกของบุคคลที่มีต่อส่วนรวม เป็นจิตที่เป็นผู้ให้ คิดดี คิดทางบวกมีความหวังดีต่อผู้อื่น เป็นความสมัครใจ เต็มใจ ตั้งใจทำอยากช่วยเหลือ โดยไม่หวังผลตอบแทนและส่งผลให้ เกิดความสุขทางจิตใจ ผู้ ที่มีจิตสาธารณะจะแสดงพฤติกรรมที่อาสาทำประโยชน์

เพื่อส่วนรวม การงดเว้นการกระทำที่จะส่งผลให้เกิดความชำรุดเสียหาย การมีส่วนร่วมดูแลรักษาและเคารพสิทธิของบุคคลอื่นในการใช้ทรัพย์สินส่วนรวม (วิชัย วงษ์ใหญ่, จิตอาสา, สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2556), หน้า 1.) ที่ทำประชาชนทั่วไปที่เข้าร่วมกิจกรรมมีระดับความคิดเห็นต่อการศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมส่งเสริมเครือข่ายของวัดพระธรรมกายในการส่งเสริมการจัดกิจกรรมให้ชุมชนกำจัดขยะมูลฝอยเป็นกิจกรรมจิตอาสาพัฒนาชุมชนเข้มแข็งและส่งเสริมการจัดกิจกรรมอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมชุมชนให้ร่มรื่นน่าอยู่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิสชา สถาพรบำรุงเผ่า ได้วิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตอาสาของนักเรียนสถาบันการอาชีวศึกษาในภาคตะวันวันออกเฉียงเหนือ 5” ผลการวิจัย พบว่า 1) จิตอาสาของนักเรียนสถาบันการอาชีวศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 5 มีระดับจิตอาสาอยู่ในระดับมาก 2) ปัจจัยที่ส่งผลจิตอาสาของนักเรียนสถาบันการอาชีวศึกษาในภาคตะวันออก เฉียงเหนือ 5 ภาพรวมอยู่ในระดับในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมากโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยตามลำดับดังนี้ ปัจจัยด้านนักเรียน ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัย ด้านสื่อมวลชน ปัจจัยด้านสังคม/ชุมชน ปัจจัยด้านโรงเรียน/ครูและปัจจัยด้านเพื่อนตามลำดับ 3) ปัจจัย 3 ด้าน จาก 6 ด้าน ที่ส่งผลทางตรงต่อจิตอาสาของนักเรียนสถาบันการอาชีวศึกษาได้ร้อยละ 75.00 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ ปัจจัยด้านนักเรียน ปัจจัยด้านครอบครัวและปัจจัยด้านโรงเรียน/ครู 4) แนวทางการพัฒนาปัจจัยทั้ง 3 ด้าน คือ ปัจจัยด้านนักเรียน ปัจจัยด้านครอบครัวและปัจจัยด้านโรงเรียน/ครูประกอบด้วย วัตถุประสงค์ วิธีการ/แนวทางการพัฒนา และการประเมินผล มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดจากการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิและมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากตามการประเมินของผู้บริหารสถาบันการอาชีวศึกษาและครูที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาจิตอาสาของนักเรียนสถาบันการอาชีวศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 5 (พิสชา สถาพรบำรุงเผ่า, 2560)

เพื่อศึกษาวิธีการพัฒนาการจัดกิจกรรมส่งเสริมเครือข่ายของวัดพระธรรมกาย

ด้านกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ ประธานศูนย์ส่งเสริมศีลธรรมจังหวัด ศรีสะเกษ ให้ความเห็นว่า ด้านกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ ต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนนั้นๆ ทำชุมชนสัมพันธ์ ประสานงานติดต่อทำความรู้จักผู้นำชุมชนนั้นๆ และจัดกลุ่มคณะกัลยาณมิตรของวัดในชุมชนเพื่อดำเนินงาน ประธานส่งเสริมศีลธรรมจังหวัดอำนาจเจริญ ประธานสงฆ์ธุดงคสถานอำนาจเจริญ ให้สัมภาษณ์ว่า ด้านกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ ต้องมีการพัฒนาเครือข่ายด้านเยาวชนโดยการมีส่วนร่วมส่งเสริมสนับสนุนกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีโครงการบวชสามเณรภาคฤดูร้อนในการส่งเสริมกิจกรรมสวดธรรมจักรในสถานศึกษาด้วยการมอบรางวัลสำหรับนักเรียนที่ทำกิจกรรมต่อเนื่องและขยายผลสู่ผู้ปกครอง ญาติพี่น้องให้รักการสวดมนต์ โรงเรียนโนนสังวิทยาคาร ให้สัมภาษณ์ว่า กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ ทางศูนย์ควรมีการจัดตั้งชมรม/ชุมนุมของนักเรียน วีสตาร์ ในการทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ ซึ่งจัดกิจกรรม เป็นกิจวัตร ที่ต้องทำ ทุกวัน ทุกสัปดาห์และทุกเดือน ทำให้มีกิจกรรมดำเนินการอย่างต่อเนื่องสอดคล้องกับงานวิจัยของ คมสัน เลียงธนะฤกษ

ได้วิจัยเรื่อง “ศึกษาพุทธจริยาที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา” ผลการวิจัยพบว่า (คมสัน เลียงธนะฤกษ, 2556)

ด้านกิจกรรมสาธารณะสงเคราะห์ ประธานศูนย์ส่งเสริมศีลธรรมจังหวัดศรีสะเกษ ให้สัมภาษณ์ว่า ด้านกิจกรรมสาธารณะสงเคราะห์ แต่ละศูนย์ต้องยึดแนวทางการส่งเสริมตามหลักสังคหวัตถุ 4 คือทาน ปิยวาจา อัตถจริยา และสมานัตตา ตลอดถึงการติดต่อประสานงานผู้ปกครองท้องถิ่น หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อสำรวจความต้องการของชุมชนและนำเสนอการช่วยเหลือจากวัดพระธรรมกายที่สามารถทำได้ ประธานสงฆ์ธุดงคสถานอำนาจเจริญ ให้สัมภาษณ์ว่า ด้านกิจกรรมสาธารณะสงเคราะห์ ควรเข้าไปมีส่วนร่วมและสนับสนุนกับงานคณะสงฆ์ด้วยการช่วยภาพรวมคณะสงฆ์ในจังหวัด มอบหนังสือสวดมนต์ให้กับวัดเพื่อให้สาธุชนที่เข้าวัดรักการสวดมนต์ รักษาศีลและมอบทุนการศึกษาสามเณรที่สอบได้เปรียญธรรม เพื่อเป็นขวัญกำลังใจในการศึกษาพระบาลีและบวชเป็นอายุพระพุทธศาสนาส่งเสริมสนับสนุนโรงพยาบาลด้วยอุปกรณ์และปัจจัย และเมื่อจัดโครงการบวชพระ-เณรก็มีบริจาคโลหิตให้กับโรงพยาบาลและกาชาดจังหวัด โรงเรียนโนนสังวิทยาคาร ให้สัมภาษณ์ว่า กิจกรรมสาธารณะสงเคราะห์ คือ การจัดกิจกรรมใช้ชมรมเด็กดีวีสตาร์ เป็นแกนนำในการเดินรณรงค์ให้ความรู้/จัดรายการสียงตามสาย สอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ กล่าวถึง สาธารณะสงเคราะห์ เป็นงานเกี่ยวกับการสงเคราะห์ชุมชนและสังคมโดยมีวัดและพระภิกษุเป็นแกนนำ ได้แก่ โครงการอุปสมบทและบรรพชาพระภิกษุสามเณรภาคฤดูร้อน โครงการสงเคราะห์พระภิกษุสามเณรและวัดที่ประสบภัยและขาดแคลน วัดและเจ้าอาวาส พระภิกษุเป็นผู้นำในการพัฒนาชุมชนและสังคม (สำนักงานคณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ, (เอกสารอัดสำเนา)

ด้านกิจกรรมปฏิบัติธรรม ประธานศูนย์ส่งเสริมศีลธรรมจังหวัดศรีสะเกษ ให้สัมภาษณ์ว่า ด้านกิจกรรมปฏิบัติธรรม ศูนย์ควรมีการสำรวจความเห็นของชุมชนเพื่อดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้สอดคล้องกับ ขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมของท้องถิ่นในการสร้างเครือข่ายผู้รักในการปฏิบัติธรรมประชาสัมพันธ์หรือติดต่อประสานงานเจ้าคณะปกครองการคณะสงฆ์ให้ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้ามาการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติธรรม ประธานสงฆ์ธุดงคสถานอำนาจเจริญ ให้สัมภาษณ์ว่า ด้านกิจกรรมปฏิบัติธรรม ต้องมีการเชิญวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญมาบรรยายให้ความรู้เรื่องสมาธิให้ทุกคนที่เขาปฏิบัติธรรมได้มีความรูสึกว่าเป็นเรื่องง่ายๆที่ใครๆก็สามารถทำได้ ไม่ใช่แค่พระภิกษุ สามเณร หรือแม่ชี แต่ทุกคนสามารถทำได้ตลอดเวลา ทั้งนั่ง นอน ยืน เดิน จะอยู่ในสถานที่ใดก็สามารถทำได้ 5 นาที 10 นาที หรือแม้กระทั่งลืมตาก็ทำได้ ให้ทุกคนที่ฟังบรรยายเข้าใจและสามารถสอนการนั่งสมาธิ ให้คนในครอบครัว ญาติพี่น้องเพื่อนร่วมงาน แนวทางนี้สามารถที่จะทำให้ทุกคนรักการปฏิบัติธรรมได้ โรงเรียนโนนสังวิทยาคาร ให้สัมภาษณ์ว่า กิจกรรมปฏิบัติธรรม ควรมีการจัดกิจกรรมปฏิบัติธรรม อย่างต่อเนื่อง และเหมาะสมกับกลุ่ม/วัย สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูวิจิตรธรรมวิภัช (บุญเลิศ หงษา/ปญาวุโธ) ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาการส่งเสริมการปฏิบัติธรรมของสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดประจวบคีรีขันธ์” ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพทั่วไปของการปฏิบัติธรรมของประชาชนจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า วัดมีส่วนสำคัญในการทำหน้าที่สืบทอดพระพุทธศาสนา ด้วยสภาพสังคมปัจจุบัน

พระพุทธศาสนามีทั้งส่วนที่เจริญก้าวหน้าขึ้นและเสื่อมโทรมลงไป พระสงฆ์จึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการอบรมสั่งสอนถ่ายทอดธรรมะและการปฏิบัติธรรม การปฏิบัติตนให้เป็นที่น่าเลื่อมใสศรัทธา และเป็นผู้ที่ประพฤติดีปฏิบัติชอบจะทำให้ประชาชนยอมรับนับถือและยินดีปฏิบัติตามคำแนะนำจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดในทุกอำเภอๆ ละ 3 หรือ 4 แห่ง จึงทำให้ประชาชนสามารถเข้าปฏิบัติธรรมได้ตลอดเวลา แต่ก็ยังมีประชาชนเข้าปฏิบัติธรรมในจำนวนที่น้อย รวมถึงพระวิปัสสนาจารย์ก็ยังไม่เพียงพอ สำนักปฏิบัติธรรมแต่ละแห่งไม่มีการประสานงานกันเป็นเครือข่าย ขาดความร่วมมือในบริหารจัดการ ทำให้ไม่สามารถช่วยเหลือสนับสนุนซึ่งกันและกันได 2) องค์ประกอบของสำนักปฏิบัติธรรมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์พบว่า สิ่งที่เป็นปัจจัยสำคัญทำให้ประชาชนมีความสนใจเข้าปฏิบัติธรรมขึ้นอยู่กับ 3 ส่วน ได้แก่ ด้านสถานที่วัดหรือสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดต้องมีความพร้อมสำหรับการให้บริการแก่ประชาชน มีความเหมาะสมสะอาด สงบเงียบและสะดวกสบาย ด้านบุคลากร เจ้าสำนักปฏิบัติธรรมหรือพระวิปัสสนาจารย์ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ เป็นแบบอย่างของความดี มีจริยธรรม ที่ทำให้ประชาชนเห็นแล้วเกิดความศรัทธา และปฏิบัติตามได้ด้านการบริหารจัดการ มีการอบรมการฝึกสอนปฏิบัติธรรมที่มีความหลากหลายเพื่อให้ประชาชนได้เลือกปฏิบัติตามความต้องการ และ 3) การพัฒนาการส่งเสริมสำนักปฏิบัติธรรมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์สำนักปฏิบัติธรรมต้องมีการปรับปรุงสถานที่ให้มีความพร้อมเพื่อการใช้งานตลอดเวลา คณะสงฆ์ควรกำหนดให้มีสร้างพระวิปัสสนาจารย์เพิ่มมากขึ้น และทำการพัฒนาพระวิปัสสนาจารย์ที่มีอยู่แล้วให้มีความสามารถเพิ่มขึ้นให้ได้รับองค์ความรู้ใหม่ ๆ ที่ทันสมัย จัดให้มีโครงการปฏิบัติธรรมเป็นประจำอย่างสม่ำเสมอ ทั้งโครงการที่เป็นแบบระยะสั้น แบบระยะยาวเพื่อให้สามารถรองรับความต้องการของประชาชนหลากหลายกลุ่ม บางโอกาสต้องให้มีการเปลี่ยนแปลงสถานที่ ด้วยการให้ออกไปปฏิบัติธรรมตามหน่วยงานต่างๆ เช่น สถานที่หน่วยงานราชการ บริษัทเอกชน สถานศึกษา เป็นต้น (พระครูวิจิตรธรรมวิภัช (บุญเลิศ หงษา/ปญาวุโธ), 2562)

ด้านกิจกรรมจิตอาสาพัฒนา ประธานศูนย์ส่งเสริมศีลธรรมจังหวัดศรีสะเกษ ให้สัมภาษณ์ว่า ด้านกิจกรรมจิตอาสาพัฒนา ควรมีการจัดตั้งกลุ่มคณะกัลยาณมิตรของวัด/ ศูนย์นั้นๆ เพื่อประชุมวางแผนการทำกิจกรรมในชุนชนพื้นที่นั้นๆและประชาสัมพันธ์ให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชนนั้น ประธานสงฆ์ธุดงคสถานอำนาจเจริญ ให้สัมภาษณ์ว่า ด้านกิจกรรมจิตอาสาพัฒนา ศูนย์ส่งเสริมศีลธรรม มีการดำเนินการส่งเสริมกิจกรรมของน้องๆ เยาวชนที่รักการเป็นจิตอาสา ด้วยการทำให้คนที่กล้าที่จะทำเพื่อส่วนรวมโดยการไม่หวังสิ่งตอบแทนใดๆ ด้วยการยกย่อง เชิดชู เข้าไปส่งเสริมสนับสนุนให้น้องๆ มีพื้นที่ในการแสดงความคิดเห็น หรือแสดงออกทางด้านความคิดหรือความสามารถที่น้องๆ อยากแสดงออกด้วยการเป็นที่ปรึกษาและสนับสนุนอุปกรณ์และเครื่องอำนวยความสะดวก และจัดกิจกรรมนำน้องๆ ไปศึกษาดูงานเพื่อเพิ่มวิสัยทัศน์และจัดเลี้ยงขอบคุณและมอบรางวัลสิ้นปีเด็กเก่งและดี จะทำให้น้องๆเป็นเยาวชนต้นแบบที่ดีของโรงเรียน ครอบครัว และประเทศชาติที่ดีต่อไปโรงเรียนโนนสังวิทยาคาร ให้สัมภาษณ์ว่า กิจกรรมจิตอาสาพัฒนา ควรมีการจัดกิจกรรมผ่านชุมนุมเด็กดีวีสตาร์ ซึ่งจัดตามวาระต่างๆ ไป เช่น กิจกรรมอาสาพัฒนาวัดวันพระ/กิจกรรมอาสาพัฒนาโรงเรียนโดยใช้ หลักสูตร 5 ห้องชีวิต สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิสชา สถาพรบำรุงเผ่า ได้วิจัยเรื่อง

“แนวทางการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตอาสาของนักเรียนสถาบันการอาชีวศึกษาในภาคตะวันวันออกเฉียงเหนือ 5” ผลการวิจัย พบว่า 1) จิตอาสาของนักเรียนสถาบันการอาชีวศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 5 มีระดับจิตอาสาอยู่ในระดับมาก 2) ปัจจัยที่ส่งผลจิตอาสาของนักเรียนสถาบันการอาชีวศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 5 ภาพรวมอยู่ในระดับในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมากโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยตามลำดับดังนี้ ปัจจัยด้านนักเรียน ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัย ด้านสื่อมวลชน ปัจจัยด้านสังคม/ชุมชน ปัจจัยด้านโรงเรียน/ครูและปัจจัยด้านเพื่อน ตามลำดับ 3) ปัจจัย 3 ด้านจาก 6 ด้าน ที่ส่งผลทางตรงต่อจิตอาสาของนักเรียนสถาบันการอาชีวศึกษาได้ร้อยละ 75.00 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ ปัจจัยด้านนักเรียน ปัจจัยด้านครอบครัวและปัจจัยด้านโรงเรียน/ครู 4) แนวทางการพัฒนาปัจจัยทั้ง 3 ด้าน คือ ปัจจัยด้านนักเรียน ปัจจัยด้านครอบครัวและปัจจัยด้านโรงเรียน/ครู ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ วิธีการ/แนวทางการพัฒนา และการประเมินผล มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดจากการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิและมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากตามการประเมินของผู้บริหารสถาบันการอาชีวศึกษาและครูที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาจิตอาสาของนักเรียนสถาบันการอาชีวศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 5 (พิสชา สถาพรบำรุงเผ่า, 2560)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ด้านกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ สมาชิกกลุ่มเครือข่ายควรยึดมั่นและปฏิบัติตามคำปฏิญาณและกฎของกิจกรรมผู้บำเพ็ญประโยชน์ มีความน่าเชื่อถือและไว้วางใจได้ทำตนให้เป็นประโยชน์และช่วยเหลือผู้อื่นเสมอ เป็นมิตรกับทุกคนที่เป็นสมาชิกของเครือข่าย คือเป็นพี่เป็นน้องกับผู้บำเพ็ญประโยชน์ร่วมคณะและมีความสามัคคีของสมาชิกของเครือข่าย

2. ด้านกิจกรรมสาธารณะสงเคราะห์ ศูนย์หรือกลุ่มสมาชิกกลุ่มเครือข่ายควรมีคณะกรรมการให้ความช่วยเหลือผู้ทุกข์ยากหรือประสบภัยต่างๆ

3. ด้านกิจกรรมปฏิบัติธรรม ศูนย์หรือกลุ่มเครือข่ายของวัดควรกำหนดแนวทางการปฏิบัติให้มีความชัดเจนเกี่ยวกับเรื่องเวลา เข้า-ออกและควรมีการจัดกิจกรรมปฏิบัติธรรมเรื่อง "การพัฒนาจิตเพื่อชีวิตยุคใหม่"

4. ด้านกิจกรรมจิตอาสาพัฒนา สมาชิกกลุ่มเครือข่ายเข้าไปทำกิจกรรมกวาดลานวัดหรือสถานที่ที่เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกแก่ชุมชน ควรจัดหาหนังสือเพื่อนำไปบริจาคหนังสือแก่ศูนย์การเรียนตามชุมชนต่างๆ โดยเข้าไปร่วมกิจกรรมกับชุนชนในทุกโอกาสที่ชุมชนจัดกิจกรรมชุมชนและจิตอาสาสายก่อสร้างซ่อม/สร้าง/ทาสีอาคารเรียน, สร้างห้องสมุด

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

การวิจัยเรื่อง การพัฒนากระบวนการจัดกิจกรรมส่งเสริมเครือข่ายของวัดพระธรรมกาย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้ ดังนี้

2.1 การวิจัยเรื่อง การพัฒนากระบวนการจัดกิจกรรมส่งเสริมเครือข่ายของวัดพระธรรมกาย ด้านกิจกรรมปฏิบัติธรรม อยู่ในระดับมากที่สุด ที่ศูนย์หรือกลุ่มเครือข่ายควรนำไปเป็นกระบวนส่งเสริมการจัดกิจกรรมให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.2 การวิจัยเรื่อง การพัฒนากระบวนการจัดกิจกรรมส่งเสริมเครือข่ายของวัดพระธรรมกาย ด้านกิจกรรมสาธารณะสงเคราะห์ อยู่ในระดับมาก ทางศูนย์หรือกลุ่มเครือข่ายควรนำไปเป็นกระบวนส่งเสริมการจัดกิจกรรมให้การสงเคราะห์โดยด่วนต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยเรื่อง การพัฒนากระบวนการจัดกิจกรรมส่งเสริมเครือข่ายของวัดพระธรรมกายผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

3.1 ศูนย์หรือกลุ่มเครือข่ายควรวิจัยเรื่อง การนำมนวัตกรรมด้านเทคโนโลยีมาใช้ในการสร้างกระบวนการเก็บข้อมูลของเครือข่ายต่อไป

3.2 ศูนย์หรือกลุ่มเครือข่ายควรวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเดินธุดงค์เพื่อเสริมสร้างเครือข่าย

3.3 ศูนย์หรือกลุ่มเครือข่ายควรวิจัยเรื่อง ศึกษาความพึงพอใจของการเยี่ยมผู้ป่วยติดเตียงตามชุมชนรอบวัดและชุมชนต่างๆ

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, 2532.

พระราชธรรมนิเทศ (พระพะยอม กลฺยาโณ). จดหมายข่าว “สาธารณสงเคราะห์วิถีพุทธ”. ฉบับที่ 19 ปที่ 1 วันเสาร์ที่ 10 กรกฎาคม พ.ศ.2564.

พิสชา สถาพรบำรุงเผ่า, “แนวทางการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตอาสาของนักเรียนสถาบันการอาชีวศึกษาในภาคตะวันวันออกเฉียงเหนือ 5”, วารสารชุมชนวิจัย, ปีที่ 11 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม 2560): 110.

กระทรวงศึกษาธิการ. หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, 2532.

พระราชธรรมนิเทศ (พระพะยอม กลฺยาโณ). จดหมายข่าว “สาธารณสงเคราะห์วิถีพุทธ”. ฉบับที่ 19 ปที่ 1 วันเสาร์ที่ 10 กรกฎาคม พ.ศ.2564.

วิชัย วงษ์ใหญ่. จิตอาสา. สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2556.

จำนง แจ่มจันทรวงษ์. “การพัฒนารูปแบบการบริหารระบบเครือข่ายเพื่อส่งเสริมคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร”. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต. บัณฑตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553.

สรัญญา จุฑานิล, “การบริหารเครือข่ายของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน สำนักงานปฏิบัติการภาคตะวันออกเฉียงเหนือ”, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2556), บทคัดย่อ.

ลมเปลี่ยนทิศ. เทคนิคการจัดกิจกรรมพนักงานที่มีประสิทธิผล. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https:// www.google.com/search?q=%E0 [31 มีนาคม 2564].

ลมเปลี่ยนทิศ. ภาวะผู้นำและการสร้างแรงจูงใจ. [ออนไลน์], แหล่งที่มา: https:// sites.google.com/site/phawaphunalaeakarsrang/home/bth-thi-3-rup-baeb- [22 เมษายน 2564].

วัดพระธรรมกาย.ประวัติวัดพระธรรมกาย, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: http://www. manager.co.th/qol/viewnews.aspx?NewsID=905[14 มิถุนายน 2564].

ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารโรงเรียนกับการบริหารวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 อำเภอเมืองฯ จังหวัดนนทบุรี

RELATIONSHIP BETWEEN EMOTIONAL QUOTIENT OF ADMINISTRATORS AND ACADEMIC ADMINISTRATION UNDER THE NONTHABURI EDUCATIONAL PRIMARY SERVICE AREA OFFICE 1, MUEANG DISTRICT, NONTHABURI PROVINCE

พรหมพิริยะ พนาสนธิ์*
กรปภา เจริญชันษา**
ชัยการ วาทะงาม***
อรวรรณ ชมชัยยา****

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ระดับของความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 อำเภอเมืองจังหวัดนนทบุรี ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน (2) ระดับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน และ (3)ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารโรงเรียนกับการบริหารวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 อำเภอเมืองฯ จังหวัดนนทบุรี ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน กลุ่มตัวอย่างใช้วิธีสุ่มแบบการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ(Stratified Random Sampling) จำนวน 297 คน เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product-Moment Correlation Coefficient)

* สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
** สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
*** กองบังคับการปราบปราม กองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง
**** สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

Received: June 22, 2023 **Revised:** December 12, 2023 **Accepted:** December 28, 2023

ผลการวิจัยพบว่า: (1) การประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารโรงเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 อำเภอเมืองฯ จังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (2) การประเมินของครูต่อคุณภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 อำเภอเมืองฯ จังหวัดนนทบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และ (3) ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารโรงเรียนกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 อำเภอเมืองฯ จังหวัดนนทบุรี ในภาพรวมที่ความสัมพันธ์ทางบวกระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ($r_{XtotYtot}$ = .73)

คำสำคัญ: ความฉลาดทางอารมณ์, การบริหารงานวิชาการ, โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี

ABSTRACT

The objectives of this research were: (1) to study the level of emotional quotient of administrators under the Nonthaburi Primary Educational Service Area Office 1, Muang District, Nonthaburi Province, according to teachers' opinions, (2) the level of academic administration of schools under the Nonthaburi Primary Educational Service Area Office 1, Muang District, Nonthaburi Province, according to teachers' opinions; and (3) the correlation between emotional quotient of school administrators and academic administration of schools under the Nonthaburi Primary Educational Service Area Office 1, Muang District, Nonthaburi Province, according to teachers' opinions. The sample consisted of 297 teachers, obtained via stratified random sampling technique. The instrument used for data collection was 5-rating scales questionnaire. The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation and hypothesis tested by Pearson Product-Moment Correlation Coefficient.

Major findings were as follow: (1) emotional quotient of administrators under the Nonthaburi Primary Educational Service Area Office 1, Muang District, Nonthaburi Province, overall was at high level; (2) academic administration of schools under the Nonthaburi Primary Educational Service Area Office 1, Muang District, Nonthaburi Province, overall was at high level; and (3) correlation between emotional quotient of school administrators and

academic administration of schools under the Nonthaburi Primary Educational Service Area Office 1, Muang District, Nonthaburi Province, was positive high level.

Keywords: Emotional Quotient, Academic Administration, Schools under the Nonthaburi Primary Educational Service Area Office 1

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Quotient) เป็นความสามารถในการรับรู้ ประเมิน และแสดงอารมณ์ของตนได้อย่างเหมาะสม สามารถเข้าถึงและสร้างความรู้สึกที่ดีเกื้อกูลความคิด รวมทั้งมีการแก้ไขปัญหาที่สร้างสรรค์ได้ เข้าใจอารมณ์แยกแยะ วิเคราะห์อารมณ์ และกระบวนการของอารมณ์ได้ดี คิดใคร่ครวญและควบคุมภาวะอารมณ์ได้ดีในทางที่จะส่งเสริมให้สุขภาพจิต และปัญญาดีสามารถจัดการกับอารมณ์ของตนและผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม (Mayer and Salovey, 2016:3-31) โกลแมนและคณะ (Goleman, Boyatzis and McKee, 2014:20) ได้ศึกษาพบว่า ทักษะทางเทคนิค (ความฉลาดทางสติปัญญา) และความฉลาดทางอารมณ์ในฐานะที่เป็นองค์ประกอบของผลการปฏิบัติงานมีความสำคัญ เท่าเทียมกัน และยิ่งไปกว่านั้น ความฉลาดทางอารมณ์จะมีบทบาทที่สำคัญมากยิ่งขึ้นในระดับผู้บริหารที่มีตำแหน่งสูงขึ้นในองค์กร ซึ่งหมายความว่า บุคคลที่อยู่ในตำแหน่งสูงเท่าใด ความสามารถด้านความฉลาดทางอารมณ์ก็จะยิ่งเป็นสิ่งที่ยืนยันความเป็นบุคคลที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้นเท่านั้น และการบริหารงานวิชาการ ถือว่าเป็นหัวใจของการบริหารการศึกษาทั้งนี้เพราะจุดมุ่งหมายของสถานศึกษาก็คือ การจัดการศึกษา คุณภาพ และมาตรฐานของสถานศึกษาจึงอยู่ที่งานด้านวิชาการ ซึ่งประกอบด้วยงานด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน การจัดบุคลากรที่เกี่ยวข้อง การจัดเสริมงานด้านวิชาการ รวมทั้งงานด้านการวัดและประเมินผล ขั้นตอนการดำเนินงานด้านวิชาการ จะมีขั้นการวางแผนงานด้านวิชาการ ขั้นการจัดการและดำเนินการ และขั้นส่งเสริมและติดตามผลด้านวิชาการ หลักการบริหารงานด้านวิชาการงานวิชาการเป็นงานที่มีขอบข่ายกว้างขวาง

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีสมมติฐานเบื้องต้นว่าความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 อำเภอเมืองฯ จังหวัดนนทบุรี ตามแนวคิดทฤษฎีเรื่องความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Quotient) ที่เป็นสิ่งที่จะช่วยให้ผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 อำเภอเมืองฯ เป็นผู้ที่สามารถบริหารงานได้อย่างรอบครอบจนเกิดผลดีต่อโรงเรียน เนื่องจากปัจจัยด้านความฉลาดทางอารมณ์นี้เป็นปัจจัยที่เป็นคุณสมบัติในตัวบุคคลที่ช่วยสนับสนุนให้มีขีดความสามารถในการบริหารโรงเรียนที่มีการบริหารวิชาการเป็นหัวใจสำคัญที่จะนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขต

พื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 อำเภอเมืองฯ จังหวัดนนทบุรี เพื่อตรวจสอบสมมติฐานเบื้องต้นของผู้วิจัยต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับของความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 อำเภอเมืองฯ จังหวัดนนทบุรี ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน
2. เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 อำเภอเมืองฯ จังหวัดนนทบุรี ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารโรงเรียนกับการบริหารวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 อำเภอเมืองฯ จังหวัดนนทบุรี ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน

สมมติฐานในการวิจัย

ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารโรงเรียนกับการบริหารวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 อำเภอเมืองฯ จังหวัดนนทบุรี ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน อยู่ในระดับสูงทางบวก

ขอบเขตการวิจัย

รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงสำรวจแบบตัดขวาง (Cross Sectional Design)

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารโรงเรียนกับการบริหารวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรีเขต 1อำเภอเมืองฯ จังหวัดนนทบุรี ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าในเรื่องความฉลาดทางอารมณ์ และแนวคิดบริหารวิชาการของโรงเรียน ดังนี้

แนวคิดและทฤษฎีเรื่องความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารโรงเรียน ผู้วิจัยได้ศึกษาตาม แนวคิดแบ่งเป็นเป็น 5 ด้าน ตามแนวคิดของโกลแมน (Goleman, 2002: 319-320) ดังนี้

1) การตระหนักรู้อารมณ์ตนเอง
2) การควบคุมอารมณ์ตนเอง
3) การสร้างแรงจูงใจให้แก่ตนเอง
4) การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น
5) การมีทักษะทางสังคม

แนวคิดเรื่องการบริหารงานวิชาการผู้วิจัยใช้แนวคิดของ กระทรวงศึกษาธิการ (2546 ก: 33) ประกอบด้วย 6 ด้าน ดังนี้คือ

1) การจัดหลักสูตรและนำหลักสูตรไปใช้

2) การใช้สื่อการเรียนการสอน

3) การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

4) การนิเทศการเรียนการสอน

5) การวัดผลประเมินการเรียนการสอน

6) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ศึกษาครั้งนี้ได้แก่ ได้แก่ ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 อำเภอเมืองฯ จังหวัดนนทบุรี จาก 32 โรงเรียน จำนวน 1,294 คน(ทำเนียบสถานศึกษา ปีการศึกษา 2559, สพป.เขต1 อ.เมืองฯ จ. นนทบุรี)

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือครูผู้สอนในโรงเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 อำเภอเมืองฯ จังหวัดนนทบุรี กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี และมอร์แกน (Krejcie & Morgan , 1970: 607–610) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 297 คน และทำการสุ่มโดยวิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling)

ตัวแปรในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารโรงเรียนกับการบริหารวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 อำเภอเมืองฯ จังหวัดนนทบุรี ผู้วิจัยกำหนดตัวแปรในการศึกษา 2 ตัวแปร คือ

ตัวแปรที่ 1 คือ ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารโรงเรียน ผู้วิจัยได้กำหนดตามแนวคิดแบ่งเป็นเป็น 5 ด้าน ตามแนวคิดของโกลแมน (Goleman, 2013: 319-320) ดังนี้

1) การตระหนักรู้อารมณ์ตนเอง

2) การควบคุมอารมณ์ตนเอง

3) การสร้างแรงจูงใจให้แก่ตนเอง

4) การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น

5) การมีทักษะทางสังคม

ตัวแปรที่ 2 คือ การบริหารงานวิชาการผู้วิจัยใช้แนวคิดของ กระทรวงศึกษาธิการ (2546 ก: 33) ประกอบด้วย 6 ด้าน ดังนี้คือ

1) การจัดหลักสูตรและนำหลักสูตรไปใช้

2) การใช้สื่อการเรียนการสอน

3) การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

4) การนิเทศการเรียนการสอน

5) การวัดผลประเมินการเรียนการสอน

6) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษามุ่งศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารโรงเรียน ตามแนวคิดของของโกลแมน (Goleman, 2002: 319-320) ซึ่งประกอบด้วย (1) การตระหนักรู้อารมณ์ตนเอง (2) การควบคุมอารมณ์ตนเอง (3)การสร้างแรงจูงใจให้แก่ตนเอง (4) การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น และ(5) การมีทักษะทางสังคม ว่ามีความสัมพันธ์กับการบริหารงานวิชาการผู้วิจัยใช้แนวคิดของ กระทรวงศึกษาธิการ (2546 ก: 33) ประกอบด้วย 6 ด้าน (1) การจัดหลักสูตรและนำหลักสูตรไปใช้ (2) การใช้สื่อการเรียนการสอน (3) การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (4) การนิเทศการเรียนการสอน (5) การวัดผลประเมินการเรียนการสอน และ (6) การพัฒนาบุคลากรทางการสอน ผู้วิจัย จึงได้นำแนวความคิดดังกล่าวมาใช้และประมวลเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา ดังภาพต่อไปนี้

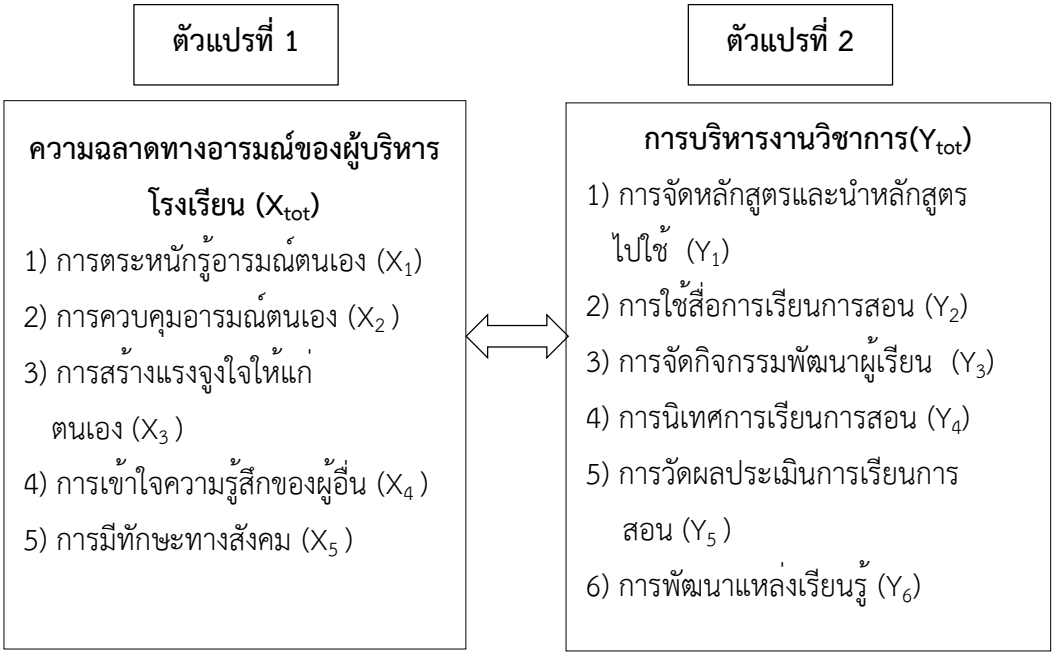

ภาพที่ 1 กรอบความคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยได้ประมวลแนวคิดที่ได้จากการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารโรงเรียนกับการบริหารวิชาการของโรงเรียนแบ่งออกเป็น 3 ตอนได้แก่

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามแบบสำรวจรายการ (Check List) เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารโรงเรียน โดยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นแบ่งเป็น 5 ระดับคือมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุดซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

มีระดับความคิดเห็นมากที่สุด	ให้	5	คะแนน
มีระดับความคิดเห็นมาก	ให้	4	คะแนน
มีระดับความคิดเห็นปานกลาง	ให้	3	คะแนน
มีระดับความคิดเห็นน้อย	ให้	2	คะแนน
มีระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด	ให้	1	คะแนน

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เกี่ยวกับการบริหารวิชาการของโรงเรียน โดยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นแบ่งเป็น 5 ระดับคือมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุดซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

มีระดับความคิดเห็นมากที่สุด	ให้	5	คะแนน
มีระดับความคิดเห็นมาก	ให้	4	คะแนน
มีระดับความคิดเห็นปานกลาง	ให้	3	คะแนน
มีระดับความคิดเห็นน้อย	ให้	2	คะแนน
มีระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด	ให้	1	คะแนน

การสร้างเครื่องมือในการวิจัย การสร้างแบบสอบถามเพื่อเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าทฤษฎีเนื้อหาและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารโรงเรียนกับการบริหารวิชาการของโรงเรียนทั้งในและต่างประเทศเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. กำหนดนิยามปฏิบัติการของวิจัยเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

3. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจความถูกต้องและแก้ไขปรับปรุงแล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) และนำแบบสอบถามไป

คำนวณค่าด้านความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence:IOC) ได้ข้อคำถามทุกข้อมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67 -1.00

4. นำแบบสอบถามเกี่ยวกับฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารโรงเรียน และแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารวิชาการของโรงเรียนที่ได้ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแล้ว นำไปทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มที่มีลักษณะเหมือนกลุ่มตัวอย่างแต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คนแล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Apla coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cranbeach. 1990: 169) ซึ่งแบบสอบถามเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารโรงเรียนกับการบริหารวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 อำเภอเมืองฯ จังหวัดนนทบุรี ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .85

5. นำแบบสอบถามที่ผ่านการหาค่าความเที่ยงของเนื้อหา และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามที่อยู่ในระดับที่ยอมรับได้แล้วไปจัดทำชุดแบบสอบถามฉบับจริงนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวผู้วิจัยเองจากกลุ่มตัวอย่างโดยได้กลับคืนมาครบทั้ง 297 ฉบับคิดเป็นร้อยละ 100

การรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ขอหนังสือจากคณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพบุรี เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลการวิจัยจากโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 อำเภอเมืองฯ จังหวัดนนทบุรี จำนวน 32 โรงเรียน

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปให้โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 อำเภอเมืองฯ จังหวัดนนทบุรี จำนวน 32 โรงเรียน ที่มีกลุ่มตัวอย่างปฏิบัติราชการอยู่โดยผู้วิจัยทั้ง 2 คนแบ่งภาระหน้าที่กันในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง เพื่อสามารถตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามไปในคราวเดียวกัน ถ้าพบว่าแบบสอบถามฉบับใดไม่สมบูรณ์ คณะผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลเพิ่มเติม

3. ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาโดยไปรับด้วยตนเองและได้รับแบบสอบถามกลับคืนเป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์ทั้งหมดจำนวน 297 ฉบับคิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

การจัดกระทำข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ตรวจสอบความถูกต้องความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม

2. นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาวิเคราะห์ค่าทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปด้วยคอมพิวเตอร์การวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1) เกณฑ์ในการแปลความหมายของข้อมูลเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารโรงเรียนผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์โดยกำหนดหลักเกณฑ์การวิเคราะห์ข้อมูลตามเกณฑ์ของบุญชมศรีสะอาดและบุญส่งนิลแก้ว (2545: 23 – 24) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง ครูมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารโรงเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง ครูมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารโรงเรียนอยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง ครูมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.51- 2.00 หมายถึง ครูมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารโรงเรียนอยู่ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง ครูมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารโรงเรียนอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2) เกณฑ์ในการแปลความหมายของข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์โดยกำหนดหลักเกณฑ์การวิเคราะห์ข้อมูลตามเกณฑ์ของบุญชมศรีสะอาดและบุญส่งนิลแก้ว (2545: 23 – 24) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง ครูมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารวิชาการของโรงเรียนของผู้บริหารอยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง ครูมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารวิชาการของโรงเรียนของผู้บริหารอยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง ครูมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารวิชาการของโรงเรียนของผู้บริหารอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.51- 2.00 หมายถึง ครูมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารวิชาการของโรงเรียนของผู้บริหารอยู่ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง ครูมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารวิชาการของโรงเรียนของผู้บริหารอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2. หาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารโรงเรียนกับการบริหารวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 อำเภอเมืองฯ จังหวัดนนทบุรี โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product-Moment Correlation Coefficient) โดยพิจารณาจากค่าสหสัมพันธ์ที่คำนวณได้ กล่าวคือถ้าเป็นไปในทางบวกแสดงว่าตัวแปรทั้งสอนมีความสัมพันธ์ในลักษณะคล้อยตามกันการพิจารณาระดับความสัมพันธ์กันนั้นพิจารณาขนาดของความสัมพันธ์จากค่าสหสัมพันธ์ที่คำนวณได้ตามเกณฑ์ของชูศรีวงศ์รัตนะ, และคณะ (2545) ดังนี้

ถ้าค่าสหสัมพันธ์ มีค่า .70-.90 แสดงว่ามีความสัมพันธ์กันในระดับสูง

ถ้าค่าสหสัมพันธ์ มีค่า .30 -.70 แสดงว่ามีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง

ถ้าค่าสหสัมพันธ์ มีค่า .01-.30 แสดงว่ามีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ
ถ้าค่าสหสัมพันธ์มีค่า 0 แสดงว่าไม่มีความสัมพันธ์กัน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการพัฒนาคุณภาพของเครื่องมือ

1.1 ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) ด้วยค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence : IOC)

1.2 วิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของ
ครอนบาค (Cronbach, 1990: 169)

2. สถิติพื้นฐาน

2.1 ความถี่ (Frequency)

2.1 ค่าร้อยละ (Percentage)

2.2 ค่าเฉลี่ย (Mean: $\overline{X}$)

2.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.)

3. สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน

หาค่าความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารโรงเรียนกับการบริหารวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 อำเภอเมืองฯ จังหวัดนนทบุรี โดยใช้สถิติหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product-Moment Correlation Coefficient)

ผลการวิจัย

1 การประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารโรงเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 อำเภอเมืองฯ จังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ระดับมาก เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ (1) การสร้างแรงจูงใจให้แก่ตนเอง (2) การควบคุมอารมณ์ตนเอง (3) การตระหนักรู้อารมณ์ตนเอง (4) การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น และ (5) การมีทักษะสังคม ตามลำดับ

2 การประเมินของครูต่อคุณภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 อำเภอเมืองฯ จังหวัดนนทบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านการวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาแต่คงอยู่ในระดับมาก

3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารโรงเรียนกับการบริหารวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 อำเภอเมืองฯ จังหวัดนนทบุรี

ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารโรงเรียนกับการบริหารวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 อำเภอเมืองฯ จังหวัดนนทบุรี ในภาพรวมที่ความสัมพันธ์ทางบวกระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ($r_{XtotYtot}$ = .73) เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารโรงเรียนกับการบริหารวิชาการของโรงเรียนรายคู่ พบว่า

1) ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารโรงเรียน ด้านการสร้างแรงจูงใจให้แก่ตนเองกับการบริหารวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 อำเภอเมืองฯ จังหวัดนนทบุรี มีความสัมพันธ์ทางบวกระดับสูง (r_{x3Ytot} = .73) เป็นคู่ความสัมพันธ์ย่อยระหว่างตัวแปร X กับตัวแปร Y ที่สูงที่สุด

2) ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารโรงเรียน ด้านการควบคุมอารมณ์ตนเอง กับการบริหารวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 อำเภอเมืองฯ จังหวัดนนทบุรี มีความสัมพันธ์ทางบวกระดับปานกลาง (r_{x2Ytot} = .69) เป็นคู่ความสัมพันธ์ย่อยระหว่างตัวแปร X กับตัวแปร Y ที่ต่ำที่สุด

3) ความสัมพันธ์ระหว่างของการบริหารวิชาการของโรงเรียน ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้กับความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 อำเภอเมืองฯ จังหวัดนนทบุรี มีความสัมพันธ์ทางบวกระดับสูง (r_{Y6Xtot} = .75) เป็นคู่ความสัมพันธ์ย่อยระหว่างตัวแปร Y กับตัวแปร X ที่สูงที่สุด

4) ความสัมพันธ์ระหว่างของการบริหารวิชาการของโรงเรียน ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้กับความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 อำเภอเมืองฯ จังหวัดนนทบุรี มีความสัมพันธ์ทางบวกระดับสูง (r_{Y3Xtot} = .70) เป็นคู่ความสัมพันธ์ย่อยระหว่างตัวแปร Y กับตัวแปร X ที่ต่ำที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยปีประเด็นสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายได้ ดังนี้

1. จากผลการวิจัยที่ครูประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารโรงเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 อำเภอเมืองฯ จังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ระดับมาก อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 อำเภอเมืองฯ จังหวัดนนทบุรี ต่างตระหนัก

ถึงความสำคัญของความฉลาดทางอารมณ์ จึงได้พัฒนาตนเองให้เป็นผู้บริหารที่มีความสามารถในการตระหนักรู้ถึงความรู้สึกนึกคิดของตนเองและผู้อื่นโดยเฉพาะผู้ใต้บังคับบัญชาและผู้ร่วมงานอื่น รวมถึงการบริหารจัดการอารมณ์ของตนเองให้เป็นไปอย่างเหมาะสม ถูกต้องตามกาลเทศะหรือสถานการณ์ในขณะนั้น รู้จักควบคุมอารมณ์ของตนเอง ซึ่งผู้ที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูง จนสามารถทำให้ทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างดี ที่เป็นดังนั้นเนื่องจากก่อนได้รับการบรรจุแต่งตั้งขึ้นเป็นผู้อำนวยการโรงเรียนต้องได้รับเพิ่มเติมความรู้อย่างเข้มข้น จนผู้อำนวยการโรงเรียนส่วนใหญ่เข้าใจถึงความสำคัญของความฉลาดทางอารมณ์ว่ามีความสำคัญต่อบุคคลในทุกด้าน เนื่องจากคนที่มีความฉลาดทางอารมณ์นั้นจะสามารถควบคุมอารมณ์และจิตใจของตนได้ สามารถจัดการกับความรู้สึกของตน เข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น ซึ่งจะทำให้บุคคลนั้นประสบความสำเร็จในการทำงานต่าง ๆ ได้ง่ายยิ่งขึ้น และยังสามารถปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงได้เป็นอย่างดีและเป็นที่รักของคนส่วนใหญ่ ทำให้สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี ส่งผลให้งานประสบความสำเร็จบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ Goleman (2002: 319) ที่กล่าวถึงความสำคัญของความฉลาดทางอารมณ์ ว่า มีความสำคัญต่อผู้นำการทำงานเดี่ยวและกลุ่ม การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างคนกับสังคม งานที่ง่าย ๆ คนที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูงสุดในกลุ่มจะให้ผลงานที่ดีกว่าคนที่มีความฉลาด ทางอารมณ์ต่ำสุดถึง 3 เท่า คนที่มีความฉลาดนอกจากจะมีความฉลาดทางอารมณ์แล้วจะต้อง ทำหน้าที่เป็นผู้นำในการใช้ศักยภาพของบุคลากรให้ดำเนินไปสู่ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์อย่างมี ประสิทธิภาพ ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่าทักษะเป็นความสามารถที่จะเปลี่ยนความรู้ ความเข้าใจออกมาในรูปของการกระทำและสามารถกระทำสิ่งนั้นได้อย่างชำนาญ ผู้บริหารต้องเป็นผู้ที่มีทักษะในการบริหารงานเพื่อความสำเร็จอย่างดียิ่ง คนที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูงจะมีผลงานที่สูงกว่าคนทั่วไปถึงร้อยละ 27 แสดงว่า ความฉลาดทางอารมณ์สามารถทำนายความสำเร็จในการงานได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมฤทัย คุ้มสกุล. (2559) ได้ศึกษาเรื่อง ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัญญารัตน์ ทับทิม (2562: 88) ได้ศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สิงห์บุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. จากผลการวิจัยที่ครูประเมินของครูต่อคุณภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 อำเภอเมืองฯ จังหวัดนนทบุรี ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 อำเภอเมืองฯ จังหวัดนนทบุรี ต่างเข้าใจเป็นอย่างดีว่าหลักสูตร

มีความสำคัญต่อการพัฒนาคนในสังคมให้มีคุณลักษณะที่สังคมคาดหวัง หลักสูตรเป็นเครื่องมือที่จะทำให้การศึกษาบรรลุตามจุดหมายที่กำหนดไว้ โดยหลักสูตรมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมความเจริญงอกงามของบุคคลสามารถปลูกฝังพฤติกรรม คุณธรรม จริยธรรม วางรากฐานความคิด ที่เป็นการสนับสนุนและสอดคล้องกับสภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง เพื่อให้ผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม สามารถทำให้ผู้เรียนค้นพบความสามารถ ความสนใจ ความถนัด ที่แท้จริงของตนเอง และพัฒนาได้เต็มตามศักยภาพ นอกจากนี้ยังเป็นโครงการ แผนงาน ข้อกำหนด ที่ชี้แนะให้ผู้บริหารการศึกษา ครู อาจารย์และผู้ที่มีส่วนที่เกี่ยวข้องนำไปดำเนินงานสู่การปฏิบัติอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ และในฐานะที่ตนเองเป็นผู้ควบคุมภารกิจของโรงเรียน ซึ่งภารกิจที่สำคัญคือผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของนักเรียนและการกระตุ้นให้ครูในโรงเรียนปฏิบัติการสอนได้เต็มศักยภาพจึงให้ความสำคัญกับการบริหารงานวิชาการซึ่งมีหลักสูตรเป็นหัวใจสำคัญที่จะทำให้การบริหารงานวิชาการ ซึ่งเป็นไปตามแนวทางของกระทรวงศึกษาธิการ (2551: 18) ที่กล่าวถึงการบริหารงานวิชาการและการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาว่าโรงเรียนมีหน้าที่สำคัญในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การวางแผนและดำเนินการใช้หลักสูตรการเพิ่มพูนคุณภาพการใช้หลักสูตรด้วยการวิจัยและพัฒนา การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรจัดทำระเบียบการวัดและประเมินผล ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาต้องพิจารณาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและรายละเอียดของเขตพื้นที่การศึกษา หรือหน่วยงานต้นสังกัดอื่น ๆ ในระดับท้องถิ่นได้จัดทำเพิ่มเติม รวมทั้งสถานศึกษาสามารถเพิ่มเติมในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และความต้องการของผู้เรียนโดยทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ โสภา วงษ์นาคเพ็ชร (2553:131–132) ศึกษาเรื่องการบริหารงานวิชาการกับประสิทธิผลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่าการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฏฐณิชา เทียมอุทัย (2559 : 217) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในเครือสารสาสน์” ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในเครือสารสาสน์ โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

3. ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารโรงเรียนกับการบริหารวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 อำเภอเมืองฯ จังหวัดนนทบุรี ในภาพรวมที่ความสัมพันธ์ทางบวกระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารโรงเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 อำเภอเมืองฯ จังหวัดนนทบุรี ตระหนักดีว่าความฉลาดทางอารมณ์ ว่า มีความสำคัญต่อคนที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูงหรือมีทักษะทางอารมณ์ที่ได้รับการพัฒนามาเป็นอย่างดีจะเป็นคนที่รับรู้ เข้าใจและจัดการกับความรู้สึกของ

ตนเองได้ดี รวมทั้งเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นด้วย สามารถนำความฉลาดทางอารมณ์มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน มีความพอใจในชีวิต สามารถสร้างสรรค์ งานใหม่ ๆ ซึ่งจะตรงข้ามกับบุคคลที่มีความฉลาดทางอารมณ์ต่ำ ไม่สามารถควบคุมอารมณ์ได้ จะเต็มไปด้วยความขัดแย้งภายในจิตใจ ขาดสมาธิและความริเริ่มในการทำงาน และภารกิจสำคัญในการบริหารโรงเรียนเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จตามแนวทางของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 คือการบริหารงานวิชาการ ดังนั้นผู้บริหารทุกคนจึงปรับปรุงและสร้างความฉลาดทางอารมณ์ของตนเองเห็นจากเมื่อวัดระดับค่าออกมาจึงอยู่ในระดับมากทั้ง 5 องค์ประกอบคือ (1) การตระหนักรู้อารมณ์ตนเอง (2) การควบคุมอารมณ์ตนเอง (3) การสร้างแรงจูงใจให้แก่ตนเอง (4) การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น และ (5) การมีทักษะทางสังคม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Goleman (2002: 317-318) ได้แบ่งองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ ในหนังสือเรื่อง “ Working with Emotional Intelligence ” ได้จำแนกองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ไว้ 5 ประการดังนี้ 1) การตระหนักรู้อารมณ์ตนเอง (Self-Awareness) หมายถึงความสามารถที่จะรับรู้และเข้าใจความรู้สึกอารมณ์ และความต้องการของตนเอง ตลอดจนผลที่เกิดขึ้นกับบุคคลอื่นอันเนื่องมาจากความรู้สึก อารมณ์และความต้องการเหล่านั้นของตน 2) การควบคุมอารมณ์ของตนเอง (Self-Regulation) หมายถึงความสามารถในการควบคุมหรือจัดการกับอารมณ์ของตนเองได้ คิดก่อนลงมือปฏิบัติ รวมไปสามารถปรับตัว และพร้อมเปิดรับการเปลี่ยนแปลง 3) การสร้างแรงจูงใจให้แก่ตนเอง (Self-Motivation) หมายถึงความปรารถนาอันแรงกล้าที่จะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ความสำเร็จตามเป้าหมาย โดยใช้ความพยายามอย่างไม่ลดละและไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค 4) การเข้าใจอารมณ์ของผู้อื่น (Recognizing Emotions in Others) หมายถึง ความสามารถในการเข้าใจธรรมชาติทางอารมณ์ของผู้อื่น มีความไวต่อการรับรู้ความรู้สึกมีความเห็นอกเห็นใจ และมีทักษะที่จะปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างเหมาะสม และ 5) ทักษะทางสังคม (Social Skill) หมายถึงความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น มีการสื่อสารที่ดี เข้าใจง่าย สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น ตลอดจนสามารถที่จะค้นพบสิ่งที่เป็นพื้นฐานร่วมกันของบุคคล บริหารความขัดแย้งได้ดี และทำให้เกิดความสามัคคีปรองดองกัน และเป็นไปตามผลการวิจัยของแลม และเคบี้ (Lam & Kirby, 2002: 140 – 145) ได้พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ทำให้การปฏิบัติงานดีขึ้น กล่าวคือ ผู้ที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูงย่อมปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพสูง และในทาง ตรงกันข้าม ผู้ที่มีความฉลาดทางอารมณ์ต่ำจะทำให้ประสิทธิภาพในการทำงานของตนต่ำด้วย และงานวิจัยของกราวิส (Graves,1999) ได้ศึกษาและค้นพบความสัมพันธ์ของความฉลาดทางอารมณ์ กับพฤติกรรมในการปฏิบัติงานของบุคคลในองค์กรว่า ความฉลาดทางอารมณ์ของแต่ละบุคคลมีศักยภาพที่จะเพิ่มระดับ

ความสามารถของกระบวนการทำงาน สามารถทำนายพฤติกรรมในการปฏิบัติงานของแต่ละบุคคลในองค์กรได้ดังนั้น ความฉลาดทางอารมณ์จึงมีความสัมพันธ์กับ ผลการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลของผู้ปฏิบัติงานอยู่ในองค์กรนั้นด้วย นอกจากนั้นผลการวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับ อิสริยาภรณ์ ชัยกุหลาบ (2553: 28) ได้กล่าวถึงความสำคัญของความฉลาดทางอารมณ์ไว้ว่า ความฉลาดทางอารมณ์มีประโยชน์กับทุกด้านที่เกี่ยวข้องกับผู้นำไปใช้ และมีความจำเป็นและสำคัญเป็นอย่างยิ่งโดยเฉพาะกับผู้นำและผู้บริหาร เพราะถือว่าเป็นบุคคลที่มีอำนาจจะสามารถชักจูงโน้มน้าวให้คนเกิดความรู้สึกเห็นชอบและพร้อมจะปฏิบัติงาน ให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด จำเป็นต้องแสดงออกถึงวุฒิภาวะทางอารมณ์และความรู้สึก การบริหาร ความกดดันทางจิตใจของตนเอง เมื่อต้องอยู่ในสถานการณ์การนำบุคคลอื่น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปประยุกต์ใช้

1) จากผลการวิจัยทำให้ทราบว่าความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารโรงเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 อำเภอเมืองฯ จังหวัดนนทบุรี รายด้านถึงแม้ว่าทุกด้านอยู่ระดับมากแต่เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยแล้วทำให้ทราบว่าความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารโรงเรียนยังสามารถพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นใน 3 ด้านคือ ด้านการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น ด้านการมีทักษะสังคม และด้านการตระหนักรู้อารมณ์ตนเอง แต่ยังมีพื้นที่ที่สามารถพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น

2) จากผลการวิจัยทำให้ทราบว่าการบริหารวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 อำเภอเมืองฯ จังหวัดนนทบุรี ทั้ง 6 ด้านที่ผู้วิจัยนำมาศึกษายังมีพื้นที่ที่สามารถพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี และด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้

3) จากผลการวิจัยทำให้ทราบว่าความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารโรงเรียนกับการบริหารวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 อำเภอเมืองฯ จังหวัดนนทบุรี ในภาพรวมที่ความสัมพันธ์ทางบวกระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 แต่ยังมีพื้นที่ที่สามารถพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรทำการการวิจัยในเชิงลึกเพื่อหาปัจจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารโรงเรียนกับการบริหารวิชาการของโรงเรียน แล้วนปัจจัยที่ค้นพบไปตรวจสอบความลุ่มลึกว่าในแต่ละปัจจัย

2) นำปัจจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารโรงเรียนกับการบริหารวิชาการของโรงเรียนจากข้อ 2.1 ไปหาว่าปัจจัยใดมีอิทธิพลต่อฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารโรงเรียน และปัจจัยใดมีอิทธิพลต่อการบริหารวิชาการของโรงเรียน

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแหงชาติพุทธศักราช 2542 แกไข เพิ่มเติม (ฉบับที่2) พุทธศักราช 2545. กรุงเทพมหานคร : คุรุสภา.

ชูศรีวงศ์รัตนะ, และคณะ (2545).การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้.พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: เมธีทิปส์.

ณัฏฐณิชา เทียมอุทัย. (2559). แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในเครือสารสาสน. วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 (มกราคม – มิถุนายน)

ธัญญารัตน์ ทับทิ ม. (2562). ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี. วิทยานิพนธ์ค.ม. (การบริหาร การศึกษา).ลพบุรี : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

สมฤทัย คุ้มสกุล.(2559). ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1. วิทยานิพนธ์ ปริญญาศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

โสภา วงษ์นาคเพ็ชร์. (2553). การบริหารงานวิชาการกับประสิทธิผลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 . มหาวิทยาลัยศิลปากร/นครปฐม

อิสริยาภรณ์ ชัยกุหลาบ. (2553). ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 2 และเขต 3.วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). เลย : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.

Cronbach, L. J. (1990). Essentials of psychological testing (5th ed.). New York : Harper Collins Publishers.(pp.202-204)

Goleman, D., Boyatzis, R. and McKee, A. (2002) Primal Leadership: Realizing the Power of Emotional Intelligence. Harvard Business School Press, Boston.

Lam, L. and Kirby, S. (2002) Is Emotional Intelligence an Advantage? An Exploration of the Impact of Emotional and General Intelligence on Individual Performance. The Journal of Social Psychology, 142, 133- 143. Goleman, D. (2006) . Emotional intelligence: Why it can matter more than IQ (10th anniversary ed.) . New York: Bantam Books

Mayer J. D., Caruso D. R., Salovey P. (2016). The ability model of emotional intelligence: Principles and updates. Emotion Review, 8, 290–300.

การศึกษาวิเคราะห์ความรู้ในญาณวิทยาที่ปรากฏในพุทธปรัชญาเถรวาท
An Analytical Study of Epistemological Knowledge in Theravada Buddhist Philosophy

ภูมิภัชร์ อรุณรัตน์*
กฤตสุชิน พลเสน**

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์ความรู้ในญาณวิทยาที่ปรากฏในพุทธปรัชญาเถรวาท” มีวัตถุประสงค์ดังนี้ คือ 1) เพื่อศึกษาความรู้ในญาณวิทยา 2) เพื่อศึกษาความรู้ในพุทธปรัชญาเถรวาท 3) เพื่อวิเคราะห์ความรู้ในญาณวิทยาที่ปรากฏในพุทธปรัชญาเถรวาท

ผลการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ความรู้ในญาณวิทยา คือความรู้ที่ได้มาจากการค้นหาคำตอบเรื่องความรู้ที่แท้จริงคืออะไร ความรู้ที่แท้จริงมีหรือไม่ อาจกล่าวได้ว่าความรู้เกิดจากแหล่งต่าง ๆ 3 แหล่งคือ ประสบการณ์ทางประสาทสัมผัส การคิดหาเหตุผล และการหยั่งรู้ภายใน แนวคิดทางวัตถุนิยมถือว่า ความรู้เกิดจากประสาทสัมผัส คือ การได้เห็น ได้ยิน ได้กลิ่น ลิ้มรส และการสัมผัสสิ่งภายนอก แนวคิดทางจิตถือว่า ความรู้จะเกิดขึ้นได้ต้องคิด คือเกิดกระบวนการทางจิตจึงจะรู้ว่า เห็นอะไร ได้ยินเสียงอะไร ได้กลิ่นอะไร เป็นต้น ประสาทสัมผัสเป็นแต่เพียงอุปกรณ์ของจิตเท่านั้น

2. ความรู้ในพุทธปรัชญาเถรวาท ต้องอาศัยการจำได้หมายรู้ ซึ่งทำให้เกิดการคิดพิจารณาและสามารถลงมือทำหรือพิสูจน์ด้วยตนเอง บุคคลธรรมดาทั่วไปยังต้องอาศัยการศึกษา การฟังจากผู้อื่น ถึงจะเกิดปัญญารู้แจ้งเห็นตามความเป็นจริงได้ ยกเว้นคนที่มีคุณสมบัติพิเศษอย่างพระพุทธเจ้าที่สามารถค้นพบสัจธรรมที่ไม่เคยมีคนค้นพบด้วยตนเองโดยไม่ต้องให้ใครสั่งสอน

3. วิเคราะห์ความรู้ในญาณวิทยาที่ปรากฏในพุทธปรัชญาเถรวาท สามารถแบ่ง 3 ส่วน ได้แก่ 1.ส่วนที่ญาณวิทยาทั้งสองแบบสอดคล้องกัน 2.ส่วนที่ญาณวิทยาทั้งสองแบบเห็นต่างกัน 3.ส่วนที่ญาณวิทยาทั้งสองแบบเห็นสอดคล้องกันในหลักการแต่แตกต่างกันในรายละเอียด

คำสำคัญ: ความรู้, ญาณวิทยา, พุทธปรัชญาเถรวาท

---

* นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

** อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
E-mail: Kitsuchin.pon@mbu.ac.th

Received: March 03, 2022 **Revised:** November 22, 2023 **Accepted:** December 8, 2023

Abstract

The thesis titled “An Analytical Study of Epistemological Knowledge in Theravada Buddhist Philosophy” has the following objectives: 1) to study knowledge in epistemology 2) to study knowledge in Theravada Buddhist philosophy 3) to Analytical study of epistemological knowledge in Theravada Buddhist philosophy.

The results of the study found that

1. Knowledge in epistemology is the knowledge acquired by searching for the answer to what is true knowledge? Is there any real knowledge? It can be said that knowledge arises from three different sources: sensory experience. reasoning and inner insight materialistic concepts knowledge comes from the senses is to see, hear, smell, taste, and touch external things. mental concepts knowledge will arise; you have to think. That is, there is a mental process in order to know what to see, what to hear, what to smell, etc. The senses are only the devices of the mind.

2. Knowledge of Theravada Buddhist philosophy must rely on memorization which allows for consideration and the ability to act or prove on their own ordinary individuals still need education. listening from others to be able to enlighten and see as it really is except for those who have special qualities like Buddha who can discover the truth that has never been discovered by oneself without being taught by anyone.

3. Analysis of knowledge in epistemology that appears in Theravada Buddhist philosophy can be divided into 3 parts: 1. The part where both epistemology corresponds 2. The part that the two types of epistemology see differently 3. The part where both types of epistemology are congruent in principle but differ in details.

Keywords: Knowledge, Epistemology, Theravada Buddhist philosophy

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โลกเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ในศตวรรษที่ 21 นี้ ผลจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้สร้างสรรค์ความรู้ใหม่ ๆ ขึ้นอย่างมากมาย องค์ความรู้บางอย่างถูกลบเสื่อมหายไป เพราะถูกมองว่าเป็นความรู้ที่ล้าสมัย กระบวนการเรียนรู้และความรู้ การวิเคราะห์ วิจัย จึงมีความสัมพันธ์กันอย่างแยกไม่ออก ซึ่งจะเห็นได้ว่ากระบวนการเรียนรู้ และนำไปสู่การรับรู้ในสิ่งนั้นย่อมมีพื้นฐานมาจาก ความเชื่อความไว้ใจในความรู้นั้นเอง ความรู้ที่คนในยุคหนึ่งมองว่ามีความล้าสมัยเพียงอย่างเดียว แต่หากว่าเกิดจากคนรุ่นต่อมาไม่มีความเชื่อหรือความไว้ใจในความรู้นั้นเป็นปัญหาต่างหาก เพราะจากอดีตที่ผ่านมาความเชื่อที่ยังถูกเชื่อและไว้ใจนั้นก็มีอยู่มาก

เช่น ศิลปะในสมัยกรีก โรมัน ที่ได้ถูกนำเอามาใช้ใหม่ในยุโรป ในยุคหนึ่งที่เรียกว่ายุคสมัยแห่งการฟื้นฟูศิลปะ ศิลปะเรอเนซองส์ (Renaissance) ซึ่งเป็นตัวอย่างหนึ่งที่ยังปรัชญาต่าง ๆ ที่มีมาแล้วเมื่อครั้งบรรพ์ เช่น ปรัชญาอินเดีย พุทธปรัชญา ปรัชญากรีก เป็นต้น ล้วนแล้วแต่ยังถูกเชื่อ และนำไปสู่การสร้างสรรค์นวัตกรรมทางความคิดขึ้นมาใหม่จากความรู้เดิม ได้อย่างมหาศาล ดังนั้นจะเห็นได้ว่า กระบวนการที่ได้ให้มาซึ่งความรู้ดังกล่าวนั้นจะต้องมีความเชื่อหรือความไว้ใจก่อนอันดับแรก แล้วจึงนำมาซึ่งความเชื่อนั้น

กระบวนการเรียนรู้ที่นำไปสู่ความรู้นั้นมีความสัมพันธ์กับความเชื่อหรือความไว้ใจนั้น ปัจจุบันมนุษย์แสวงหาความรู้โดยกระบวนการต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นประสบการณ์ การครุ่นคิด การรับรู้ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตัวมนุษย์ และสังคมของมนุษย์ ซึ่งเป็นความรู้มนุษย์ผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่มีการตีความหมายและแปลความหมายมาแล้วทั้งหมดสิ้น มวลมนุษย์จึงปฏิเสธกระบวนการรับรู้และเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กันนั้นไม่ได้ แต่กระบวนการเรียนรู้รับรู้นั้น เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นพร้อมกันก็ตามก็ไม่ได้หมายความว่ามนุษย์จะเรียนรู้และรับรู้เท่ากัน ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นนี้เกิดจากการที่มนุษย์มีประสบการณ์แตกต่างกัน บริบททางสังคมที่มนุษย์อาศัยอยู่นั้นแตกต่างกันภาษาและวัฒนธรรมของมนุษย์แตกต่างกัน ความหลากหลายดังกล่าวนี้ทำให้มนุษย์เหลือที่จะเชื่อหรือไว้ใจในสิ่งที่เกิดจากกระบวนการเรียนรู้และนำไปสู่การรับรู้และเรียนประสบการณ์นั้น ๆ จึงแตกต่าง ก็เพราะมนุษย์แต่ละบริบทไม่ได้ถูกให้เชื่อหรือไว้ใจในสิ่งที่เหมือนกันนั้นเอง จึงทำให้เกิดความไม่เชื่อหรือไม่ไว้ใจในความรู้นั้นเอง

ปรัชญาทางพระพุทธศาสนาก็ให้ความสำคัญกับกระบวนการเรียนรู้และรับรู้เช่นกัน ซึ่งพระพุทธศาสนากล่าวถึงกระบวนการเรียนรู้เกิดขึ้น ได้จากการเรียนรู้ในภายนอกเรียกว่า ปรโตโฆสะ นั้นคือการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในภายนอกเพื่อนำเข้าสู่ภายใน และเมื่อมีการครุ่นคิดพิจารณาก็จะประมวลผลเป็นองค์ความรู้ที่เป็นความเชื่อที่เรียกว่าทิฐิ นั่นเอง กระบวนการเรียนรู้นั้นต่อไปนั้นเป็นกระบวนการเรียนรู้ภายในซึ่งจะเกิดขึ้น หลังจากการที่ได้รับรู้จากภายในที่เรียกว่า โยนิโสนมสิการ หมายถึงการกระทำไว้ในใจโดยแยบคาย หรือภาษาสมัยใหม่ หมายถึงการคิดวิเคราะห์สังเคราะห์และวิพากษ์ต่อสิ่งที่ได้รับรู้นั่นเอง

จากผลของการเรียนรู้และรับรู้ ดังนั้นจึงเป็นที่มาของผู้วิจัยที่จะศึกษาเรื่อง การศึกษาวิเคราะห์ความรู้ในญาณวิทยาที่ปรากฏในพุทธปรัชญาเถรวาท

ปัญหาในการวิจัย

1. ความรู้ในญาณวิทยาเป็นอย่างไร
2. ความรู้ในพุทธปรัชญาเถรวาทเป็นอย่างไร
3. ผลการวิเคราะห์ความรู้ในญาณวิทยาที่ปรากฏในพุทธปรัชญาเถรวาทเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความรู้ในญาณวิทยา
2. เพื่อศึกษาความรู้ในพุทธปรัชญาเถรวาท
3. เพื่อวิเคราะห์ความรู้ในญาณวิทยาที่ปรากฏในพุทธปรัชญาเถรวาท

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะทำการวิจัยค่นคว่า การศึกษาวิเคราะห์ความรู้ในญาณวิทยาที่ปรากฏในพุทธปรัชญาเถรวาท โดยได้วางขอบเขตของการวิจัยไว ดังนี้ 1) ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยมุงศึกษาตามกรอบวัตถุประสงคของการวิจัย การศึกษาวิเคราะห์ความรู้ในญาณวิทยาที่ปรากฏในพุทธปรัชญาเถรวาท 2) ขอบเขตในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมุงเน้นที่จะศึกษาข่อมูลจากเอกสารและงานวิจัยในชั้นปฐมภูมิ (Primary Sources) จากพระไตรปิฎก ส่วนเอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary Sources) จะศึกษาจากเอกสารและงานวิจัย หนังสือ เอกสาร วารสาร งานที่แปลจากภาษาอังกฤษและบทความที่เกี่ยวข่องกับงานวิจัย

ความรู้ในญาณวิทยา

ธรรมชาติของความรู้

โดยทั่วไป ความรู้มีอยู่ 3 แบบ คือ ความรู้สามัญหรือสามัญสำนึก ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ และความรู้ทางญาณวิทยา ความรู้สามัญอาจเป็นความรู้เรื่องเกี่ยวกับความรู้ทางวิทยาศาสตร์และความรู้ทางญาณวิทยา แต่ความรู้สามัญไม่ได้อาศัยหลักฐานทางวิทยาศาสตร์และการคิดหาเหตุผลตามหลักตรรกวิทยา จึงเป็นทัศนะที่ยังไม่ชัดเจนแจ่มแจ้งยังไม่มีเหตุผลเพียงพอ

ความรู้ในญาณวิทยาเน้นการแสวงหาความรู้เกี่ยวกับสิ่งที่เรียกว่า “ธรรมชาติ” อันได้แก่ สสาร และพลังงาน โดยมีการแบ่งความรู้ออกเป็นสองประเภทหลักๆ ได้แก่ ความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ทางประสาทสัมผัส และความรู้ในระดับความคิดหรือโลกของทฤษฎี และความรู้ที่ได้จากกระบวนการทางวิทยาศาสตร์นั้นจะเป็นความรู้แบบสัมพัทธ์ มากกว่าที่จะเป็นความรู้แบบสัมบูรณ์ญาณวิทยาในด้านของวิทยาศาสตร์ เป็นการค้นหาความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติ ซึ่งหมายถึง สสาร และพลังงานทั้งในรูปของสิ่งมีชีวิตและสิ่งที่ไม่มีชีวิต ความรู้ที่จะจัดเป็นวิทยาศาสตร์ได้นั้นจะต้องตั้งอยู่บนฐานแห่งเงื่อนไข 3 ประการ คือ 1. จะต้องเป็นความรู้ของธรรมชาติ หรือปรากฏการณ์ของธรรมชาติ 2. จะต้องได้จากการใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้แบบวิทยาศาสตร์ และ 3. จะต้องเป็นความรู้ที่ผ่านการทดสอบยืนยันแล้วว่าเป็นความจริงความรู้ จำแนกได้เป็น 6 ประเภท ได้แก่ 1. ข้อเท็จจริงเชิงเดี่ยว 2. ความคิดรวบยอดหรือมโนคติ 3. หลักการ 4. กฎ 5. สมมติฐานทางวิทยาศาสตร์ และ 6. ทฤษฎี

บ่อเกิดของความรู้

บ่อเกิดความรู้แหล่งที่มาของความรู้ ก็คือการสังเกตการณ์ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 คือ ตา หู จมูก ลิ้น และผิวกาย นั่นเอง สิ่งใดก็ตามที่อยู่นอกขอบเขตหรือพ้นไปจากความรู้สึกที่คนเราสามารถสังเกตได้ อาจกล่าวได้ว่าเป็นกระบวนการทางวิทยาศาสตร์นับแต่เริ่มต้นจนถึงการได้มาซึ่งองค์ความรู้นั้นประกอบไปด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1.ขั้นตั้งคำถาม ว่าอะไร อย่างไร และเพราะเหตุใด 2.การใช้กระบวนการค้นหาคำตอบ ไม่ว่าจะเป็นการสังเกต การวัด การหาความสัมพันธ์ การจัดประเภทการคำนวณ การพยากรณ์ การควบคุมตัวแปร การแปลผลข้อมูล การตั้งสมมติฐาน การทดลองการตีความหมาย ฯลฯ 3.การสรุปเป็นองค์ความรู้ทางญาณวิทยา ปรัชญาตะวันตกกล่าวถึงที่มาหรือบ่อเกิดของความรู้ไว้ 3 ทาง คือ 1. ผัสสะ คือ ความรู้ที่เกิดจากประสาทสัมผัสทั้ง 5 คือ การเห็น การได้ยิน การได้กลิ่น การรู้รส และการสัมผัส 2. เหตุผล คือ ความรู้ที่เกิดจากการคิดตามหลักเหตุผลในใจ หรือรู้โดยอ้างสิ่งที่แน่ใจมากกว่ามาสนับสนุน 3. อัชฌัตติกญาณ คือ ความรู้ที่ผุดขึ้นในใจโดยตรง แบ่งเป็น 2 ระดับ คืออัชฌัตติกญาณระดับสามัญ และอัชฌัตติกญาณระดับอุตระ ถ้าเป็นความรู้จากญาณวิเศษเรียกว่า “การตรัสรู้” ถ้าเป็นความรู้ที่ได้จากการดลใจของพระเจ้าก็เรียกว่า “วิวรณ์”

เขตของความรู้

ญาณวิทยา หมายถึง ปรัชญาสาขาหนึ่งว่าด้วยกำเนิด ลักษณะ และความถูกต้องแห่งความรู้ ตลอดจนวิธีหาความรู้ ความหมาย ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ฉบับ พ.ศ.2554 ญาณวิทยา หมายถึง ปรัชญาสาขาหนึ่ง ว่าด้วยบ่อเกิด ลักษณะ หน้าที่ ประเภท ระเบียบวิธี และความสมเหตุสมผลของความรู้ ญาณวิทยา หรือ ทฤษฎีความรู้ เป็นการศึกษาเกี่ยวกับความรู้ของมนุษย์ หรือวิธีการแสวงหาความรู้ของมนุษย์ โดยปกติเราถือว่าความรู้เป็นสิ่งที่มีอยู่จริง และเราสามารถแสวงหาความรู้ได้ วิชาต่าง ๆ มีอยู่ก็เพื่อให้เราแสวงหาความรู้ แต่เราก็เห็นได้เช่นกันว่า ความรู้เปลี่ยนแปลงอยู่ บ่อย ๆ บางครั้งความรู้ก็เป็นเพียงทฤษฎีหรือความเห็นหนึ่ง ความรู้ 3 ระดับ คือ ระดับต่ำ ได้แก่ ความรู้สามัญ ระดับกลาง ได้แก่ ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ระดับสูง ได้แก่ ความรู้ทางญาณวิทยา

ความสมเหตุสมผลของความรู้

ความรู้และการตรวจสอบความถูกต้องของความรู้ต่างต้องอาศัยแนวทางเดียวกัน โดยอาศัยการสังเกตการณ์ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น และกาย เมื่อสังเกตแล้วก็ตั้งสมมติฐานเพื่ออธิบายปรากฏการณ์เหล่านั้น จากนั้นก็สังเกตปรากฏการณ์เดียวกันต่อไปอีกเพื่อทดสอบสมมติฐาน และเมื่อได้รับการยืนยันก็ตั้งเป็นกฎ ทั้งหมดนี้มีประสบการณ์เป็นหัวใจ การทดสอบความจริงของกฎก็ต้องทดสอบด้วยประสบการณ์เช่นกัน วิทยาศาสตร์คือกระบวนการสังเกตแบบทดลอง ไม่เคยสิ้นสุดอย่างแท้จริง โดยจะมีการสังเกตต่อไปเรื่อย ๆ อย่างไม่ขาดสายเพื่อทดสอบว่าความรู้ที่เราค้นพบมาก่อนหน้านี้มีความถูกต้องเพียงใด ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่ากระบวนการแสวงหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์เป็นกระบวนการตรวจสอบความถูกต้องของความรู้ (เดิม) ทางวิทยาศาสตร์ไปในตัวด้วยการยอมรับ “ความจริง” แบบอื่นๆ ที่แตกต่างออกไปโดยใช้วิธีการค้นหาความจริงแบบเดียวกัน วิทยาศาสตร์ในอุดมคติจะต้องเป็นกระบวนการหาความรู้ซึ่งไม่มีขอบเขตที่สิ้นสุด

ความรู้ในพุทธปรัชญาเถรวาท

ธรรมชาติของความรู้

ธรรมชาติญาณวิทยาหรือความรู้ในพุทธปรัชญาเถรวาท คือ การทำให้เกิดความแจ่มแจ้ง รู้ว่าอะไรเป็นอะไร เปลี่ยนจากไม่รู้มาเป็นความรู้ เป็นทั้งความรู้ในระดับสมมติที่เกิดจากประสาทสัมผัสซึ่งบุคคลใช้กันทั่วไป เพื่อประโยชน์ในการดำเนินชีวิตประจำวันและเป็นทั้งความรู้ในระดับปรมัตถ์ที่เกิดจากประสบการณ์เหนือประสาทสัมผัส คือเป็นความรู้ที่ทำให้มองเห็นความจริงของสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง ไม่มีการเข้าไปปรุงแต่ง มุ่งเพื่อความดับทุกข์เท่านั้น พุทธปรัชญาเถรวาทแสดงว่า มนุษย์คือ ธาตุ 6 หากกล่าวเชิงส่วนประกอบของชีวิต มนุษย์ก็คือ ขันธ์ 5 เพราะการรวมตัวกันของธาตุ 6 จึงก่อให้เกิด หน่วยชีวิตที่เรียกว่า นามรูป ขึ้น อันมีความหมายว่า มนุษย์ หรือชีวิตมนุษย์นั้นประกอบด้วยทั้งนาม(คือ อสสาร) และ รูป (คือ สสาร) และจากองค์ประกอบทั้ง 2 ลักษณะดังกล่าว ซึ่งผสมเป็นหน่วยเดียวกัน คือ นามรูป จึงก่อให้เกิดประสาทสัมผัส หรือประสาทรับรู้ขึ้นในชีวิตมนุษย์ 6 อย่างที่เรียกว่าอายตนะ 6 ได้แก่ ประสาทตา ประสาทหู ประสาทจมูก ประสาทลิ้น ประสาทกาย (ผิวหนัง) ประสาทใจ) อายตนะหรือประสาทสัมผัสเหล่านี้ จึงเป็นเสมือนช่องประตูหรือช่องทางที่ข้อมูลจากภายนอกไหลเข้าไปสู่ชีวิตของมนุษย์ ทำให้เกิดเป็นกระบวนการรับรู้ขึ้น อาจกล่าวได้ว่า พระพุทธปรัชญาเถรวาทเน้นการแสวงหาความรู้เกี่ยวกับ “ชีวิตมนุษย์” โดยอาศัยประสาทสัมผัส เหตุผล และการฝึกจิต เพื่อให้มนุษย์สามารถเข้าถึงความจริงของชีวิตได้ และพุทธปรัชญาเถรวาทเชื่อในการมีอยู่ของความจริงสูงสุด

บ่อเกิดของความรู้

พุทธปรัชญาเถรวาทให้ความสำคัญแหล่งกำเนิดความรู้ เพื่อที่จะตอบคำถามว่า ความรู้ประเภทไหนเกิดจากแหล่งใดที่ทำให้มนุษย์สิ้นกิเลส รู้นิพพานได้ เมื่อพิจารณาดูจะพบว่า พุทธปรัชญาเถรวาทนั้นให้ความสำคัญที่ตัวบุคคลโดยเน้นที่เรื่องกายกับจิตในตัวบุคคล ในส่วนของจิตนั้น ทำหน้าที่ตรวจสอบและรับรู้อารมณ์ที่มากระทบ ถ้าร่างกายปราศจากจิตก็ไร้ความหมาย เปรียบเหมือนท่อนไม้หรือวัตถุสิ่งหนึ่ง ในฐานะจิตมีหน้าที่ควบคุมพฤติกรรมทางกายทั้งการทำดีและทำชั่ว ในคัมภีร์สคารวสูตร พระพุทธเจ้าทรงตรัสว่าความรู้เกิดจากแหล่ง 3 ประการ ได้แก่ 1.ความรู้ที่ได้จากการฟังตามกันมา เรียกอีกอย่างว่า สุตมยปัญญา 2.ความรู้ที่ได้จากการใช้เหตุผลคาดคะเน เก็งความจริงตามหลักเหตุผล เรียกอีกอย่างว่า จินตามยปัญญา 3.ความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ตรงของผู้แสวงหาความรู้นั้น เรียกอีกอย่างว่า ภาวนามยปัญญา ความรู้เกิดจากสุตมยปัญญาเป็นความรู้ที่เกิดจากการศึกษาอบรม เล่าเรียน จากการได้ฟังหรือ การอ่าน เปรียบเทียบได้กับ ศัพทประมาณ จินตามยปัญญา เป็นความรู้ที่เกิดจากการคิดใคร่ครวญอย่างมีระบบ พิจารณาอย่างรอบคอบอยู่ในหลักการของเหตุผลเปรียบเทียบได้กับอนุมานประมาณ ซึ่งทั้งสองนี้เป็นปัญญาทำ ให้มีความรู้ที่เป็นจริงได้ในระดับสมมติสัจจะ ดังนั้น จึงเป็นแหล่งความรู้ที่ถูกต้องในระดับสมมติ และภาวนามยปัญญา เป็นความรู้ที่ได้รับจากการฝึกฝนอบรมจิตลงมือปฏิบัติอย่างถูกต้องจนเกิดความรู้แจ้ง เปรียบเทียบได้กับ ประจักษ์ประมาณ ทำให้มีความรู้ระดับปรมัตถ์

ขอบเขตของความรู้

ความรู้แจ้งในพุทธปรัชญาเถรวาท มีเป้าหมาย คือ วิมุตติ หรือความหลุดพ้น นั่นคือการให้มนุษย์ไปสู่อิสรภาพ หลุดพ้นจากกิเลสและความทุกข์ดังนั้นพุทธปรัชญาเถรวาทจึงเน้นเรื่องจิตตนิยามและกรรมนิยามเป็นหลัก เพราะเป็นความรู้ที่จะช่วยในการพ้นทุกข์ได้ เฉพาะความรู้ที่จะเอื้อประโยชน์ต่อการดับทุกข์เท่านั้น นอกจากจะเน้นการแสวงหาความรู้เฉพาะในส่วนที่จะเป็นประโยชน์ต่อการพ้นทุกข์แล้ว พุทธปรัชญาเถรวาทยังได้ทรงเน้นอีกว่า การศึกษาธรรมเพื่อประดับสติปัญญาแต่เพียงอย่างเดียวโดยไม่ลงมือปฏิบัติเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง กล่าวอีกนัยหนึ่ง ความรู้ (ปริยัติ) จะต้องนำไปสู่การลงมือทำ (ปฏิบัติ) เพื่อให้เกิดความรู้แจ้งและหลุดพ้นจากกิเลส (ปฏิเวธ)

ความสมเหตุสมผลของความรู้

พุทธปรัชญาเถรวาทมีท่าทีไม่ยอมรับหรือรับรองตรรกวิทยาทั้งแบบนิรนัยและอุปนัยว่าเป็นแหล่งความรู้ที่ถูกต้องนัก ด้วยว่าความรู้ทางพุทธปรัชญาเถรวาทคือ การรู้เห็นสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง เป็นความรู้ที่ทำให้ตนเองหลุดพ้นจากความทุกข์ได้ ความรู้ในพุทธปรัชญาเถรวาทนี้ เป็นความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์โดยตรง การจะยอมรับโดยสิ่งใด มาเป็นความรู้ต้องมีการพิสูจน์ให้รู้จริงอย่างแจ่มแจ้งด้วยสติปัญญา การตัดสินความรู้ในพุทธปรัชญาเถรวาทยอมรับความรู้ที่เกิดจากการปฏิบัติ ทางจิต คือ ภาวนามยปัญญา คือ การอบรมจิตจนรู้เห็นแจ้งตามความเป็นจริงของสรรพสิ่งว่า เป็นทุกข์ ไม่เที่ยง เป็นอนัตตา เห็นทุกข์ เห็นเหตุแห่งทุกข์ เห็นความดับทุกข์ เห็นวิธีปฏิบัติเพื่อให้ถึงความดับทุกข์ นี่คือ ความรู้ที่พุทธปรัชญาเถรวาทยอมรับและตรงเป้าหมายที่สุด

สรุปความรู้ในญาณวิทยาที่ปรากฏในพุทธปรัชญาเถรวาท

ในส่วนนี้จะเป็นการสรุปวิเคราะห์ความรู้ในญาณวิทยาที่ปรากฏในพุทธปรัชญาเถรวาทหรือญาณวิทยาในพุทธปรัชญาเถรวาท โดยจะแบ่ง 3 ส่วน ได้แก่ 1.ส่วนที่ญาณวิทยาทั้งสองแบบสอดคล้องกัน 2.ส่วนที่ญาณวิทยาทั้งสองแบบเห็นต่างกัน 3.ส่วนที่ญาณวิทยาทั้งสองแบบเห็นสอดคล้องกันใน หลักการแต่แตกต่างกันในรายละเอียด

ความรู้ในญาณวิทยาที่สอดคล้องกัน

ความรู้ในญาณวิทยาในพุทธปรัชญาเถรวาท ต่างเน้นการอาศัยประสบการณ์ทางประสาทสัมผัสเป็นแกนหลักในการแสวงหาความรู้และตรวจสอบความถูกต้องของความรู้ ดังที่พระพุทธเจ้าทรงให้ความสำคัญกับความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ตรง (ภาวนามยปัญญา) มากกว่าความรู้ที่ได้จากการ ฟัง(สุตมยปัญญา) และความรู้ที่ได้จากการคิด (จินตามยปัญญา) แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับกระบวนการสังเกตและทดลอง ตามหลักวิทยาศาสตร์ เมื่อเปรียบเทียบกระบวนการทดลองทางวิทยาศาสตร์กับหลักอริยสัจ 4 ในทางพุทธปรัชญาเถรวาทแล้วจะพบว่ามีความสอดคล้องกันดังนี้

1. การกำหนดปัญหาในทางวิทยาศาสตร์ เทียบได้กับการกำหนดทุกข์ในพุทธปรัชญาเถรวาท เพราะเป็นขั้นตอนของการชี้ให้เห็นตัวปัญหาและที่มาของปัญหา

2. การตั้งสมมติฐานในทางวิทยาศาสตร์ เทียบได้กับการสืบสาวสมุทัยและการเก็งนิโรธในพุทธปรัชญาเถรวาท เพราะเป็นขั้นตอนในการหาสาเหตุของปัญหาและวิธีการในการขจัดปัญหา

3. การสังเกต การทดลอง การวิเคราะห์ข้อมูล และการสรุปผลในทางวิทยาศาสตร์ เทียบได้กับการเจริญมรรคในพุทธปรัชญาเถรวาท เพราะเป็นการลงมือปฏิบัติเพื่อคลี่คลายประเด็นปัญหานั้น ๆ

ความรู้ในญาณวิทยาที่แตกต่างกัน

ความรู้ในญาณวิทยาแบบเน้นการแสวงหาความรู้ทั้งหลายที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่เรียกว่า “ธรรมชาติ” อันได้แก่ สสาร (matter) และพลังงาน (energy) อันมีขอบเขตกว้างขวาง ตรงกับหมวดความรู้ที่เรียกว่าอุตุนิยาม (Physical Laws) และพีชนิยาม (Biological Laws) ตามเกณฑ์ของพุทธปรัชญาเถรวาท ขณะที่ตัวพระพุทธศาสนาเองจะเน้นเฉพาะการแสวงหาความรู้ที่จะเอื้ออำนวยให้มนุษย์เดินไปสู่การดับทุกข์ได้เท่านั้น ซึ่งหมายถึงความรู้ในส่วนของจิตตนิยาม (Psychic Laws) และกรรมนิยาม (Karmic Laws) ดังที่พระพุทธเจ้าได้ทรงเน้นหลักปริยัติ ปฏิบัติ และปฏิเวธ กล่าวคือ ความรู้จะต้องนำไปสู่การลงมือทำเพื่อให้เกิดความรู้แจ้งและหลุดพ้นจากกิเลสทั้งปวง

ข้อแตกต่างอีกประการหนึ่งก็คือ ในญาณวิทยาถือว่า ความจริงที่มนุษย์ค้นหามาได้ตามกระบวนการค้นคว้าแบบวิทยาศาสตร์นั้นมีข้อจำกัดหลายประการจนทำให้ความจริงดังกล่าวเป็นเพียงความจริงสัมพัทธ์ (Relative Truth) เท่านั้น หากแต่พุทธปรัชญาเถรวาทเชื่อว่าการบำเพ็ญเพียรทางจิตจะทำให้มนุษย์สามารถเข้าถึงปรมัตถสัจจะ (Metaphysical Truth) และอริยสัจจ์ (The Four Noble Truth) กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือพุทธปรัชญาเถรวาทมองว่ามนุษย์สามารถเข้าถึงความจริงสัมบูรณ์ (Absolute Truth) ได้

ความรู้ในญาณวิทยาที่สอดคล้องกันในหลักการแต่แตกต่างกันในรายละเอียด

ระหว่างความรู้ในญาณวิทยากับพุทธปรัชญาเถรวาท แม้ว่าญาณวิทยาและพุทธปรัชญาเถรวาทจะเน้นการแสวงหาความรู้ด้วยการสังเกตผ่านประสาทสัมผัส หากแต่เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแล้วจะพบว่ามีความแตกต่างกันอยู่ในประเด็นเรื่องของจิต (หรือใจ) กล่าวคือ วิทยาศาสตร์เน้นการแสวงหาความรู้โดยใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 อันได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น และผิวกาย สิ่งใดก็ตามที่อยู่เหนือความสามารถในการรับรู้ของประสาทสัมผัสทั้ง 5 ก็ถือว่าอยู่นอกเขตการศึกษาของวิทยาศาสตร์ ขณะที่พระพุทธศาสนาเน้นการใช้อายตนะ 6 อันประกอบไปด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 ในทางวิทยาศาสตร์ และเพิ่มเรื่องของจิตเข้ามาอีกประเด็นหนึ่ง พระพุทธศาสนาถือว่าการบำเพ็ญเพียรทางจิตมีความสำคัญต่อการแสวงหาความรู้เพื่อการพ้นทุกข์ เนื่องด้วยจิตนั้นจะเป็นสะพานไปสู่อาสวักขยญาณ อันหมายถึงความสามารถในการทำลายกิเลสได้อย่างสิ้นเชิง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การวิจัยเรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์ความรู้ในญาณวิทยาที่ปรากฏในพุทธปรัชญาเถรวาท” ผู้วิจัยได้นำเอาประเด็นหลักของลักษณะแนวคิดทั้งสองมาวิเคราะห์ ทำให้พอมองเห็นว่า แนวคิดทฤษฎีใดมุ่งหวังที่จะให้ความหมายของญาณวิทยา แง่มุมด้านความรู้ต่างๆ ดังนั้นเมื่อนำมาเปรียบเทียบกัน เราจะพบว่าทัศนะทั้งสองมีทั้งแง่ความคล้ายคลึงและความแตกต่างเป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจศึกษา ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังนี้

1. กระทรวงศึกษาธิการ ควรสนับสนุนให้จัดทำหลักสูตรใดหลักสูตรหนึ่ง อันเกี่ยวเนื่องจากญาณวิทยา เพื่อจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสม

2. ผู้ในองค์กรต่างๆ ควรนำหลักทฤษฎีความรู้ไปปรับใช้ในการบริหารทรัพยากรบุคคลในองค์กำให้เหมาะสม

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำญาณวิทยากับวิชชาในพุทธปรัชญาเถรวาทมาเปรียบเทียบกันแล้ว ยังมีประเด็นที่น่าสนใจอีกมากมาย ที่ควรศึกษาต่อไปอีกให้กว้างขวาง ทั้งนี้ผู้วิจัยขอเสนอแนะเพื่อการวิจัย ค้นคว้าต่อไปคือ

1. ศึกษาวิเคราะห์ทฤษฎีความรู้ในพุทธปรัชญามหายานและพุทธปรัชญาเถรวาท

2. ศึกษาเปรียบเทียบอภิปรัชญาของนักปรัชญาปรัชญาตะวันตกกับพุทธปรัชญา

บรรณานุกรม

กีรติ บุญเจือ.(2519). ชุดประวัติปรัชญาตะวันตก ปรัชญากรีกระยะก่อตัวที่อิตาลี. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.

กีรติ บุญเจือ.(2528).ชุดพื้นฐานปรัชญา แก่นปรัชญากรีก. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.

ชัยวัฒน์ อัตพัฒน์.(2528).ญาณวิทยา. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ชัยวัฒน์ อัตพัฒน์.(2555). ญาณวิทยา ทฤษฎีความรู้, พิมพ์ครั้งที่ 1, (นครปฐม : สาละพิมพการ).

ชัยวัฒน์ อัตพัฒน์.(2547). ญาณวิทยา (ทฤษฎีความรู้), (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง).

นพดล บงกชกาญจน์.(2561).ญาณวิทยาตามทัศนะของพุทธปรัชญาเถรวาท.วารสาร “ศึกษาศาสตร์ มมร” คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2561.

บุญมี แท่นแก้ว.(2543).ญาณวิทยา ทฤษฎีความรู้, พิมพ์ครั้งที่ 3, (กรุงเทพมหานคร : โอ เอส พริ้นติ้ง เฮ้าส์).

พุทธทาสภิกขุ,พุทธประวัติจากพระโอษฐ์ .พิมพ์ที่ ห้างหุ้นส่วนจำกัด การพิมพ์พระนคร.

พระมหามฆวินทร์ ปุริสุตฺตโม, ผศ.ดร.(2557). มองศาสนา มองปรัชญา, พิมพ์ครั้งที่ 2, (กรุงเทพ : สำนักพิมพ์ช่อระกา).

พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตฺโต).(2535). พุทธศาสนาในฐานะเป็นรากฐานของวิทยาศาสตร์. กรุงเทพฯ: มูลนิธิพุทธธรรม. ฯ ร. พเวที (ประยุทธ์ ปยุตฺโต).

พระราชวรมุนี (และคณะ).(2541). วิมุตติมรรค, พิมพ์ครั้งที่ 5, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ศยาม บริษัท เคล็ดไทย จำกัด).

พระราชวรมุนี (ประยูร ธมฺมจิตฺโต).(2540). วิทยาศาสตร์ในทัศนะของพระพุทธศาสนา. กรุงเทพฯ: มูลนิธิพุทธธรรม.

พระพรหมโมลี (สมศักดิ์ อุปสโม).(2549). มหาสติปัฏฐานสูตร, พิมพ์ครั้งที่ 1, (กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ไทยรายวันการพิมพ์).

ฟิสเชอร์, โรเบิร์ต บี. (2527). ปรัชญาวิทยาศาสตร์: ความหมายแห่งยุคสมัย. แปลโดย ศรีภราดร. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ต้นหมาก.

วิชฺชาจรณสมฺปนฺโน โส เสฏฺโฐ เทวมานุเส

ผู้สมบูรณ์ด้วยความรู้และความประพฤติ
เป็นผู้ประเสริฐในหมู่เทพและมนุษย์